

**Sven Winnell 4 september 2020 :**  
**Påminnelse om skattsystem och låga**  
**inkomster. DNs debattartiklar 23 augusti -**  
**4 september 2020 och utrikes och inrikes**  
**artiklar 23 augusti - 3 september.**

<http://winnell.com/omr36-39zzzzzzm.pdf>

**Sven Winnell 4 september 2020 :**

**Påminnelse om skattsystem och låga inkomster. DN's  
debattartiklar 23 augusti - 4 september 2020 och utrikes  
och inrikes artiklar 23 augusti - 3 september.**

**<http://winnell.com/omr36-39zzzzzzm.pdf>**

**Innehåll:**

Sida

|    |                                                                                                                                                                                                          |
|----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| 3  | <b><u>Kapitel 1: Påminnelse från sidorna 13- 49 i<br/>Sven Winnell 20 augusti 2020:</u></b><br><b><u><a href="http://winnell.com/omr36-39zzzzzzk.pdf">http://winnell.com/omr36-39zzzzzzk.pdf</a></u></b> |
| 3  | Först kommer avsnitt om inkomstskattesystemet                                                                                                                                                            |
| 22 | Sedan : Behov av förbättringar för låga inkomster och<br>pensionärer                                                                                                                                     |
| 28 | Hushåll och levnadskostnader                                                                                                                                                                             |

|    |                                                                                  |
|----|----------------------------------------------------------------------------------|
| 30 | <b><u>Kapitel 2: DN's debattartiklar 23 augusti - 4 sep-<br/>tember 2020</u></b> |
|----|----------------------------------------------------------------------------------|

**Kapitel 3: utrikes och inrikes DN-artiklar 22/23  
augusti - 3 september 2020**

|     |                  |
|-----|------------------|
| 63  | Utrikes artiklar |
| 651 | Inrikes artiklar |

## **Kapitel 1: Påminnelse från sidorna 13- 49 i**

**Sven Winnell 20 augusti 2020:**

**Något om Sverige och svenskarna. Socialministern,  
Socialförsäkringsministern och Bostadsministern. Läns-  
styrelser, SCB, Folkhälsomyndigheten, Socialstyrelsen,  
Boverket, Sveriges kommuner och regioner och  
Jämlikhetskommissionen**

**<http://winnell.com/omr36-39zzzzzzk.pdf>**

**Först kommer avsnitt om inkomstskatte-  
systemet, sidorna 13 - 30 i**

**<http://winnell.com/omr36-39zzzzzzk.pdf>**

## 1970 års skattereform

Före andra världskriget rådde en tradition att kvinnornas främsta uppgift var att bli gifta och försörjda av en man. De blev då "hemmafruar" med uppgift att sköta hushåll och barn, med hjälp av pigor om mannen hade hög inkomst.

Att föda barn utan att vara gift ansågs som skamligt. De som råkade ut för det försökte se till att de kunde föda i hemlighet någonstans, som "obemärkt". Tidningen Husmodern innehöll massor av annonser om det.

När de fått barnet gällde det att skaffa inkomster till försörjning eller adoptera bort. Det var ont om yrken för kvinnor: sjuksköterskor, sjukvårdsbiträden, barnmorskor, lärarinnor på småskolor, hushållsarbete, butiksbiträde, serveringspersonal, enklare kontorsarbete, skrivmaskinsarbete o d, hantverk i kvinnovänligt arbete, sömmerska, textilarbetare, man kunde inte bli polis, militär eller präst. Blev man gift med en general eller prost blev man generalska eller prostinna.

Under kriget fick kvinnor överta mäns arbete när de var inkallade. I början av 1900-talet var jordbruket den största branschen. med teknikens utveckling minskade behovet av arbetskraft i jordbruket, städerna växte. Kvinnorna blev mer och mer självständiga.

Efter kriget beskattades makar gemensamt enligt regler om sambeskattnings. Det ogillades mer och mer och det kom krav om särbeskattnings.

Allmänna skatteberedningen gjorde en stor utredning om det men kom inte med förslag om hur det skulle gå till.

Ett par andra statliga utredningar gav heller inte förslag och finansminister Gunnar Sträng åtog sig att lösa problemet. Han kom med 1970 års skattereform. Förslaget minskade antalet statliga skatteskick och marginalsatserna för de högsta inkomster sänktes. "Dynamiska effekter" skulle göra att statens skatteinkomster inte skulle bli för låga.

Skatteomläggningen borde i möjligaste mån ske så att skatten blev efter förmåga. Ett problem var att förvärvsarbete med hemmafru utan inkomst skulle få samma skatt som förvärvsarbete ensamstående. Det löstes med ett hemmakeavdrag. Avdraget var inte indexreglerat och realvärdet minskade vartefter med inflationen. När realvärdet kommit nära noll avskaffades det, men då hade de flesta hemmafruarna försvunnit.

Ett annat problem var att de lägsta rimliga levnadskostnaderna för förvärvsarbete makar då som nu inte var dubbelt så stora som för förvärvsarbete ensamstående utan bara cirka 150%. Det hade gått att lösa med olika storlekar på grundavdrag för makar och ensamma, men det accepterades inte. Grundavdraget blev lika stort per person, men det sattes relativt lågt. Det medförde att de med de lägsta lönerna fick orimligt höga skatter, något som partierna inte kompenserat tillräckligt för.

Ett annat problem var att kapitalinkomstskatten inte blev väl ordnad. Kvar blev att skuldräntor fick avdrag med den marginal-effekt som blev för arbetsinkomsterna och således större ju större inkomsterna var, vilket inte var bra. Det förbättrades något av statsminister Torbjörn Fälldin (C) i förslag 1982, som genomfördes av socialdemokraterna eftersom Fälldin förlorade valet 1982



## 1990 års skatterefom

I skattereformen 1990 fick kapitalinkomstskatten nuvarande form med statlig skatt 30 % oavsett inkomstens storlek. Den sattes till 30 % för att ungefär motsvara kommunalskatterna som ligger ungefär där.

De flesta betalar ingen statlig inkomstskatt, bara kommunal inkomstskatt. Kapitalinkomstskatten på 30 % är för de flesta ungefär som kommunalskatten.

Progressiviteten i inkomstskattesystemet ombesörjs av den statliga inkomstskatten I sista minuten 1990 gjordes i skattereformen på förslag av LO en ändring av reglerna för kommunalskatten. För att lindra skatten för de lägsta inkomsterna bestämes att grundavdraget vid låga inkomster skulle ökas ett antal procent upp till en viss inkomst över 100 000 kr per år, istället skulle sedan grundavdraget minska en viss procent vid inkomst däröver.

Inkomstskattesystemet består enligt detta av en kommunalskatt som med nyss nämnda undantag är lika med den skatt kommunerna bestämmer samt en statlig skatt vid inkomst över en viss nivå som riksdagen avgör. Till det en kapitalinkomstskatt på 30 % oavsett arbetsinkomstens storlek. Man bör observera, att skuldräntor (negativ kapitalinkomst) bör medge avdrag 30 %.

Kvar står sedan att de med de lägsta inkomsterna får orimligt höga skatter på grund av att grundavdraget inte når upp till lägsta rimliga levnadskostnader.

## Levnadskostnader

Politikerna har under årens lopp då och då talat om att skatt bör utgå efter bärkraft och skattekraft och bidrag ska utgå efter behov. Men varken regeringen, riksdagen eller partierna har någonsin under de senaste femtio åren visat upp hushållsbudgetar som visar behov eller visat hur bärkraft hänger ihop med hushållsbudgetar.

Jag har nästan varje år under denna tid redovisat hushållsbudgetar och påpekat att inkomsterna vid låga inkomster inte räcker till hushållsbudgetarna och att skatter och bidrag bör bestämmas med hänsyn till det. Tyvärr har politikerna inte rättat sig efter det, och fortfarande måste många med låga inkomster betala skatter trots att inkomsterna inte räcker till rimliga levnadskostnader.

Skattefördelningen borde ske efter bärkraft. Den borde ske med hänsyn till inkomst och med hänsyn till hushållsutgifter för rimliga behov.

Skattefördelningen har två dimensioner: Vertikal och horisontell fördelning.

Den vertikla fördelningen gäller fördelningen på personer med samma rimliga utgifter men med olika höga inkomster. Den horisontella fördelningen gäller fördelning på personer med olika rimliga utgifter men samma inkomster.

I den allmänna skattedebatten talas nästan bara om den vertikala fördelningen av skatterna - med hänsyn till inkomstens storlek.

Den vanligaste komplikationen i den horisontella fördelningen är förekomsten av barn. Oberoende av inkomstens storlek medför barn kostnader som det finns skäl att ta hänsyn till vid fördelningen av skatter och bidrag.

Eftersom vi har ett progressivt skattesystem som innebär att man procentuellt tar ut mer skatt vid högre inkomster än vid låga är det olämpligt att utforma hänsynen till barnkostnader som ett avdrag på inkomsten, det innebär att skattelättnad för barn blir större vid höga inkomster än vid låga. Därför sker hänsynen till barn genom barnbidrag som är lika stora oberoende av inkomstens storlek. Barnbidragen kan ses som en negativ skatt.

Före skattereformen 1970 sambeskattades makar. Det ville man komma ifrån och i reformen infördes särbeskattning, dvs makara beskattades var för sig efter sina inkomster. På den tiden var det vanligt att makar fördelade sina insatser så att mannen hade heltidsarbete med penninginkomster medan frun var hemma med barnen och stod vid spisen och tvättbaljan, utan penninginkomster, var hemmafru.

Vid övergång till särbeskattning uppstod problem för hemmafruarna. Mannen behövde kompensation för att han försörjde en hemmafru.

Hemmafrun kunde inte spara in på hushållsutgifterna till de kostnader hon förorsakade mannen. Man införde då ett hemmamaakeavdrag som var en horisontell fördelningsfaktor och lika stor vid alla inkomster.

Hade man utformat det som ett avdrag på skatten skulle män med höga inkomster och större marginalsatser få större skattelättnader än de med låga inkomster.

När åren gick blev det färre hemmafruar och hemmamaakeavdraget smälte i någon takt med det bort med inflationen. Till slut togs hemmamaakeavdraget bort när hemmamakarna (hemmafruar) var nära utrotade.

I början efter skattereformen 1970 hade man kvar bl a sättet att dra av för räntekostnader, avdrag gjordes med samma marginal-effekt som för inkomsten, dvs ju högre inkomst man hade och ju högre marginalsatt man hade desto mer tjänade man på ränteavdragen,

Direktören med hög lön och hög marginalskatt kunde få större skattelättnader av skuldränteavdragen än den lägst betalda i firman om man hade samma sorts hus att bo i och samma skuldräntor. Det var inte bra.

I skatterformen 1982 rättades detta till något, men i reformen 1990 blev det klart att ränteavdragen blev samma vid olika inkomster. Man stannade då för 30 % skatt på ränteinkomster och 30 % skatteavdrag för skuldräntor. Hänsynen till räntorna hör till den horisontella fördelningen, räntorna har inget med inkomsterna att göra. Nu får direktören och springpojken vid inkomstbeskattningen samma hänsyn.

Bostadsbidragen hör till de horisontella fördelningshänsynen, men är också dimensionerade efter inkomstens storlek. För barnfamiljerna trappas de av med 20 % av ökande inkomst.

Det borgerliga blocket vann valet 2006 med löften om skattesänkningar för låg- och medelinkomsttagare och åtgärder som skulle ge jobb åt arbetslösa och minska "utanförskapet". Det blev stora skattesänkningar för dem med höga inkomster och nedskärningar som mest drabbar dem med låga inkomster. Arbetslösheten är stor. De borgerliga har ställt i utsikt att de ska försätta på samma sätt.

En central fråga, som alltid, är skatterna. Vem ska betala dem och vad ska de användas till. De som ska betala är individer, hushåll och företag och skatterna ska gå till saker som är till nytta för de kategorierna. Skatterna tas ut på skattebaser: skatter på arbetsinkomster, inkomster av företag, vinster och kapital, skatt på varor mm.

En högerfilosofi är att de som har höga arbetsinkomster inte arbetar om de inte får lägre skatter och högre bidrag och att de med låga inkomster inte arbetar om de får lägre skatter och högre bidrag.

Den borgerliga alliansen hatar bidrag och har satt ett annat namn på jobbskatteavdragen, nämligen avdrag, som är detsamma som bidrag. Jobbskatteavdragsbidragen är vid höga inkomster mycket stora.

Folkpartiet har framfört krav om att den s k värnskatten ska tas bort, annars vill ingen utbilda sig, och utbildat folk är nödvändigt i den globala konkurrensen. Kravet är nonsens. De som inte vill utbilda sig på grund av värnskatten har fel inställning till utbildning och om de avstår utbildning är det bara bra. Samhället bör undvika att släppa fram giriga personer till välbetalda platser där de bara tänker på att skaffa sig själva förmåner.

De som nu ihärdigt propagerar för lägre skatter för höginkomster borde istället intressera sig för dem med låga och de lägsta inkomsterna och kräva förbättringar för dem. Skattesänkningarna bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna

Skattereformen 1970 föregicks av många skatteutredningar. I en utredning stod att det inte gick att hitta ett belopp för levnadskostnader som kunde ligga till grund för skattefördelningar. Det var mycket dumt skrivet. Redan då fanns socialbidragsbelopp att utgå från. Nu är dessa belopp tydligare och grundar sig på bandade belopp i konsumentverkets budgetar.

Bostadskostnader är inte med i de beloppen utan bedöms från fall till fall. Emellertid finns statistik om svenska folkets bostadsstandard och statistik om bostadskostnader. En lägsta rimlig levnadskostnad kan beräknas från konsumentverkets budgetar och från statistik om hyror i hyreslägenheter i riket eftersom sådana lägenheter är de enda som är aktuella vid de lägsta inkomsterna. Det är tillräckligt många hyresboende för att det ska duga som grund. Statistiken för andra boendeformer ger skäl för att det är lämpligt. När det gäller bostadsstandard ger statistik och utrymmesnormer från Boverket skäl räkna med 2rok för ensam och 3rok för makar/sambor,

Ett problem när man ska avväga inkomstskatterna vid de lägsta inkomsterna är att det per person är dyrare levnadskostnader för en ensam än för makar/sambor. Sambeskattningen togs bort i skattereformen 1970 och man kan inte få en lämplig skattefördelning genom att höja grundavdraget, eftersom det bör vara lika per person. Om man sätter grundavdraget så att ensamma får lämplig skatt får makar för låg skatt och sätter man grundavdra-

get så att makar får lämplig skatt får ensamman för hög skatt. Det är därför lämpligt att lösa det problemet med bostadsbidrag som kan formas så att man får en bättre fördelning vid låga inkomster. Det är här fråga om horisontell fördelning där rimliga hushållskostnader är olika för ensamman och makar.

Som komplement till inkomstskattesystemet finns nu barnbidrag, flerbarnstillägg och bostadsbidrag för barnfamiljer som avses korrigera skattesystemets skevheter. För barnlösa ungdomar finns också bostadsbidrag och för barnlösa äldre låginkomster har funnits bostadsbidrag, som dock tagits bort. Det är skäl att återinföra bostadsbidrag för barnlösa äldre icke-pensionärer.

Det är möjligt beräkna levnadskostnader för barnfamiljer, men det är mer komplicerat än för kategorierna vuxna ensamman och vuxna makar och man måste då också ta med barntillsynskostnader. Det är regeringens och riksdagens uppgift att följa barnkostnaderna och därefter justera belopp för barnbidrag o d.

Tillsynskostnaderna är relativt stora för småbarn, men kostnaderna för mat och kläder mm är då relativt låga. För mellanbarn är tillsynskostnaderna lägre och för de största barnen inga alls, men ju äldre barnen blir desto högre blir kostnaderna för mat och kläder etc.

Beräkningar av barnkostnader har gjorts i Sven Wimmell 10+12

maj 2011+ 7 feb 2013: Barnfattigdom och annan fattigdom.  
<http://wimmell.com/omr36-39zm.pdf>

Det är tidsödande att göra sådana beräkningar, de måste göras för olika barnantal, olika åldrar på barnen, olika inkomstnivåer och för ensamman och makar. Genomsnittskostnaden var 2011 inklusive bostadskostnader omkring 38 000 kr per barn och år,

Partierna borde redovisa sådant men tycks sakna både förmåga och intresse för det.

2019 är kostnaden per barn cirka 46 000 kr per år inklusive antagna tillsynskostnader för småbarn.

Se senare utredning: Sven Wimmell 22 april 2019:  
Bostadsbidrag för barnfamiljer och nya för barnlösa.  
Bostadstillägg för pensionärer. Utredningar om verksamheter som styr världen. Vårbudgeten 2019.  
<http://wimmell.com/omr36-39zzzzze.pdf>

Reglerna för bostadstilläggen för pensionärer är orimliga och bör ändras på flera punkter. Det gäller bland annat reglerna för hur kapitalförekomst ska påverka.

## Fastighetsskatter och förmögenhetsskatter.

Kd-ledaren Göran Hägglund gjorde en stor insats för att förbättra fastighetsbeskattningen. En stor del av befolkningen äger småhus och för dem har fastighetsskatten många år varit en pina. Skatten har byggt på fastighetstaxeringarna, som bygger på uppmätta marknadspriser för fastigheter i omvärlden. Skatterna har byggt på fiktiva inkomster på husen, inkomster som i verkligheten inte funnits. Husägarna har inte haft inkomster av husen som kunnat användas till fastighetsskatten.

Det gamla systemet har fått en bättre efterföljare. För reavinstskatten finns förmånliga regler om uppskov som kostar mycket pengar för staten, regler som kanske är alltför förmånliga.

Fastighetsskatten, förmögenhetsskatten, arvs- och gåvoskatterna bör ej återinföras. Statliga inkomstskatten bör ej tas bort.

Fastighetsskatterna och förmögenhetsskatterna är ett elände därför att fastigheter och förmögenheter för många inte alltid inbringar pengar som räcker till skatterna. Arvs- och gåvoskatter ger upphov till onödigt manipulerande.

Den mest rättvisa skatten är skatten på förvärvsinkomster som handlar om pengar man disponerar och är mer kontrollerbara än de andra skatterna.

Om förmögenheter: det finns olika slags förmögenheter, man kan ha ett hus eller pengar på banken, men en viktig typ av förmögenhet är den förmåga man har genom kunskaper och erfarenheter. Denna förmögenhet beskattas inte, man beskattar avkastningen av kunnandet, dvs inkomster man har av kunnandet, avkastningen

av kunnandet. Samma bör gälla för de materiella förmögenheterna, man beskattar avkastningen.

Ränteavdrag och kapitalinkomstskatter bör ligga kvar på 30 %

De svenska politiska partierna har aldrig förstått sig på problemen med fördelningen av inkomstskatterna, isynnerhet för de lägsta inkomsterna där de olika hushållskostnaderna, mest på grund av bostadskostnaderna, för ensamma och makar/sambor spelar stor roll.

För pensionärer och barnfamiljer görs en sorts anpassning genom bostadstillägg vid låga inkomster. Samma sorts anpassning borde ske för icke-pensionärer utan barn, för dem borde införas lämpliga bostadstillägg. Sådana tillägg har funnits en tid men tagits bort.

Genom jobbskatteavdragen har skattefördelningen ytterligare försämrats.

Man bör observera, att makar/sambor (utan barn) vanligen klarar sig bra om båda har inkomster. Ensamstående är missgynnade i skattesystemet eftersom de ensamma ska betala hela levnadsstandarden. Om man sänker skatterna så att ensamma klarar sig vid låga inkomster kommer makar/sambor att bli överkompenserade. Man kan klara detta problem bara med hjälp av lämpligt utformade bostadsbidrag.

Under de senaste 40 åren har man i riksdagen inte kunnat få syn på någon vettig sammanhängande framställning om skatte- och bidragsfördelningsproblem. Varken de rödgröna eller de borger-

liga partierna har gjort någon redovisning om levnadskostnaderna och satt skatter och bidrag i relation till det. Skattelättnaderna bör bedömas med hänsyn till levnadskostnaderna

I det man bör göra ingår intresse och förbättringar för de lägsta inkomsterna och minskning av gapet mellan fövärvsarbete och andra.

Vi har offentliga verksamheter och privata verksamheter för hushållen och för näringsverksamheter.

Socialdemokraternas fiender är inte näringsverksamheterna utan de andra partierna. Därför bör socialdemokraterna inte beskatta näringslivets kapital utan beskatta näringslivets kapitalinkomster. Till kapitalinkomster hör vinster.

Alla verksamheter bör omges av lämpliga restriktioner som hindrar skador och leverans av onyttigheter. Näringslivet ska hålla god arbetsmiljö, goda löner och trygghet i anställning. Vinster bör beskattas, men att beskatta kapitalet lär inte ha mycket gott med sig, bara leda till onödigt krångel. När kapital säljs kan finns skäl att ta ut skatt, men då är ju kapitalet en vara.

Förbättringar för låginkomster har föreslagits genom införande av bostadsbidrag för barnlösa i förvärvsarbete åldrar och genom att slopa den nuvarande TV-avgiften. TV-avgiften har avskaffats och ersatts med en särskild avgift.

Skattesystemet innehåller inte bara inkomstskatter utan också andra skatter, och välfärdsfördelningen beror också på gemensamma saker som bekostas med skattemedel, t ex skolor, försvar och bidrag av olika slag. Inkomstskattesystemet är en viktig faktor

eftersom det reglerar hushållens tillgång till pengar som behövs för hushållens levnadskostnader.

Hur de gemensamma anordningarna påverkar välfärden för de olika hushållen är oklart och något som de politiska partierna inte försöker redovisa. men gärna spekulerar om.

De stora underskotten vid de lägsta inkomsterna beror på att inkomstskattesystemet inte är konstruerat efter bärkraft utan efter krav om särbeskattning. Grundavdraget är inte satt med hänsyn till levnadskostnader utan är en byråkratisk konstruktion som inte har med levnadskostnaderna att göra. Systemet är gjort med hänsyn till fördelningar vid högre inkomster. Det negativa utfallet vid de lägsta inkomsterna måste kompenseras med bidrag för att få bättre fördelning efter bärkraft. Bostadsbidrag är därvid lämpligt. Se utredningar för senare år.

## Nyss har nämnts om kapital

"Fastighetsskatten, förmögenhetsskatten, arvs- och gåvoskatterna bör ej återinföras. Statliga inkomstskatten bör ej tas bort.

Fastighetsskatterna och förmögenhetsskatterna är ett elände därför att fastigheter och förmögenheter för många inte alltid inbringar pengar som räcker till skatterna. Arvs- och gåvoskatter ger upphov till onödigt manipulerande.

Den mest rättvisa skatten är skatten på förvärvsinkomster som handlar om pengar man disponerar och är mer kontrollerbara än de andra skatterna.

Om förmögenheter: det finns olika slags förmögenheter, man kan ha ett hus eller pengar på banken, men en viktig typ av förmögenhet är den förmåga man har genom kunskaper och erfarenheter. Denna förmögenhet beskattas inte, man beskattar avkastningen av kunnandet, dvs inkomster man har av kunnandet, avkastningen av kunnandet. Samma bör gälla för de materiella förmögenheterna, man beskattar avkastningen.

Ränteavdrag och kapitalinkomstskatter bör ligga kvar på 30%

De svenska politiska partierna har aldrig förstått sig på problemen med fördelningen av inkomstskatterna, isynnerhet för de lägsta inkomsterna där de olika hushållskostnaderna, mest på grund av bostadskostnaderna, för ensamma och makar/sambor spelar stor roll.

<http://wimnell.com/omr36-39zszs1.pdf> sid 34:

## Underskott och överskott i hushållsbudgetarna

### **Vad ingår i skattetabellerna?**

I beräkningen av skattetabellerna ingår kommunal och statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster, allmän pensionsavgift, begravningsavgift och avgift till registrerat trossamfund. Även den nya public service-avgiften är inkluderad i skattetabellerna för 2019. Avdrag och skattereduktioner för grundavdrag, allmän pensionsavgift, jobbskatteavdrag och skattereduktion för sjuk- och aktivitetsersättning ingår också i tabellerna.

Kolumn 1

Avser löner, arvoden och liknande ersättningar till den som vid årets ingång inte fyllt 65 år om inkomsten ger rätt till jobbskatteavdrag. Tabellen ska tillämpas oavsett om allmän pensionsavgift ska betalas eller inte.

### **Ensamstående förvärvsarbete är missgynnade i förhållande till makar/sambor.**

Ensamståendes levnadskostnader per år 2019 är 174000kr

En makes/sambos kostnad är 134500 kr, dvs 39500 kr lägre och därför blir överskottet för en make 39500 kr högre än för en ensamstående. Om makarna var för sig har samma inkomst som en ensamstående har makarna tillsammans 79000 kr mer i plånboken.

Underskott tillsammans för ett par makar blir på motsvarande sätt 79000 kr lägre än för en ensamstående

### 2019. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5700 kr per mån = 68400 kr per år för ensam och 7000 kr per mån för makar/sambor= 84000kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 174 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 269000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

| Ensam | Mån. Prelskatt |        | Efter skatt |        | Över-    | Makar lika   | Årsinkomst |
|-------|----------------|--------|-------------|--------|----------|--------------|------------|
| lön   | /mån           | /år    | /mån        | /år    | skott/år | inkomst      | per person |
|       |                |        |             |        |          | Överskott/år |            |
| 6001  | 626            | 7512   | 5375        | 64500  | -109500  | -140000      | 72 000     |
| 7001  | 854            | 10248  | 6147        | 73764  | -100236  | -121472      | 84 000     |
| 8001  | 1081           | 12297  | 6920        | 83040  | -90960   | -102920      | 96 000     |
| 9001  | 1308           | 15696  | 7693        | 92316  | -81684   | -84368       | 108 000    |
| 10001 | 1535           | 18420  | 8466        | 101592 | -72408   | -65816       | 120 000    |
| 11001 | 1765           | 21180  | 9236        | 110832 | -62168   | -47336       | 132 000    |
| 12001 | 1997           | 23964  | 10004       | 120048 | -53952   | -28904       | 144 000    |
| 13001 | 2268           | 27216  | 10733       | 128796 | -45204   | -11408 *     | 156 000    |
| 14001 | 2568           | 30816  | 11433       | 137196 | -36804   | 5392         | 168 000    |
| 15001 | 2859           | 34308  | 12149       | 145704 | -28296   | 22408        | 180 000    |
| 16001 | 3149           | 37788  | 12852       | 154224 | -19776   | 39448        | 192 000    |
| 17001 | 3440           | 41280  | 13561       | 162732 | -11268   | 56464        | 204 000    |
| 18001 | 3730           | 44760  | 14271       | 171252 | -2748 *  | 73504        | 216 000    |
| 19001 | 4020           | 48240  | 14981       | 179772 | 5772     | 90544        | 228 000    |
| 20001 | 4340           | 52080  | 15661       | 187932 | 13932    | 106864       | 240 000    |
| 21001 | 4630           | 55560  | 16371       | 196452 | 24252    | 123904       | 252 000    |
| 22001 | 4921           | 59052  | 17080       | 204960 | 30960    | 140920       | 264 000    |
| 23001 | 5211           | 62532  | 17790       | 213480 | 39480    | 157960       | 276 000    |
| 24001 | 5501           | 66012  | 18500       | 222000 | 48000    | 175000       | 288 000    |
| 25001 | 5792           | 69504  | 19209       | 230508 | 56508    | 192016       | 300 000    |
| 26001 | 6082           | 72984  | 19919       | 239028 | 65028    | 209056       | 312 000    |
| 27001 | 6373           | 76476  | 20628       | 247536 | 73536    | 226072       | 324 000    |
| 29001 | 6953           | 83436  | 22048       | 264576 | 90576    | 260152       | 348 000    |
| 30001 | 7244           | 86928  | 22757       | 273084 | 99084    | 277168       | 360 000    |
| 35001 | 8848           | 106176 | 26153       | 313836 | 139836   | 358672       | 420 000    |
| 40001 | 10498          | 125976 | 29503       | 354036 | 180036   | 439072       | 480 000    |
| 45001 | 12782          | 153384 | 32219       | 386628 | 212628   | 504256       | 540 000    |
| 50001 | 15432          | 185184 | 34569       | 414828 | 240828   | 560656       | 600 000    |
| 55001 | 18164          | 217968 | 36837       | 442044 | 268044   | 615088       | 660 000    |
| 60001 | 21045          | 252540 | 38956       | 467472 | 293472   | 665944       | 720 000    |

### **Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Kvinnor och män 20-64 år. Kr/år**

**Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Personer folkbokförda i Sverige både 2016-01-01 och 2016-12-31**

**Sammanräknad förvärvsinkomst efter deciler. Personer folkbokförda i Sverige både 2017-01-01 och 2017-12-31**

| Decilgrupp | 2016    | 2017    | 2019 antagande. cirka<br>samma årliga ökning<br>som 216-217. Månad ca |           |
|------------|---------|---------|-----------------------------------------------------------------------|-----------|
| 1          | 11 855  | 12 096  | 13 000                                                                | 1083      |
| 2          | 96 357  | 99 028  | 104 000                                                               | 8667      |
| 3          | 177 761 | 183 315 | 194 000                                                               | 16167     |
| 4          | 241 790 | 249 625 | 265 000                                                               | 22083     |
| 5          | 289 357 | 298 285 | 316 000                                                               | 26333     |
| 6          | 327 932 | 337 863 | 358 000                                                               | 29833     |
| 7          | 366 546 | 377 964 | 401 000                                                               | 33417     |
| 8          | 414 336 | 426 988 | 452 000                                                               | 37667     |
| 9          | 486 239 | 499 991 | 527 000                                                               | 43917     |
| (9,5       |         |         |                                                                       | ca 57000) |
| 10         | 789 273 | 809 306 | 849 000                                                               | 70750     |

Statistiken inte uppdelad efter ensamstående och makar/sambor. Men ensamstående behöver 2019 inkomst 19000 och makar var för sig 14000 per månad för att klara hushållsbudgetarna på plus. Genomsnitt cirka 16000 kr  
Det betyder att cirka 30 % av inkomsttagarna inte klarar sig.



**Inkomstskattesystemet är inte uppbyggt efter skatteförmåga och inget talar för att svenska folket vill ha det.**

**Brister i detta system kompenseras i någon mån av bidrag av olika slag, bland annat barnbidrag och bostadsbidrag för ensamman och makar/sambor med barn.**

**Ungdomar utan barn kan få ungdomsbostadsbidrag. Äldre utan barn har några år fått bostadsbidrag, men de har i ovist nit tagits bort, det bör snarast återinföras. Det kan enkelt ske genom att höja åldersgränsen för bidrag. Ungdomsbidragen avtrappas med 33,33 % av viss stigande inkomst. I ett nytt bidrag för äldre kan det vara 33,33 % eller 20 %, som gäller för barnbostadsbidrag.**

**Se senare utredning: Sven Winnell 22 april 2019:  
Bostadsbidrag för barnfamiljer och nya för barnlösa.  
Bostadstillägg för pensionärer. Utredningar om verksamheter som styr världen. Vårbudgeten 2019.**  
**<http://winnell.com/omr36-39zzzzze.pdf>**

<http://winnell.com/omr36-39zzs1.pdf> sid 34:

## **Underskott och överskott i hushållsbudgetarna**

För inkomståren 2006, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013 och 2014 har undersökts hur stora underskotten och överskotten blir i hushållsbudgetarna för förvärvsarbete med inkomster mellan 6000 och 60 000 kr per månad, för ensamman och makar med lika stora inkomster.

Underskott och överskott avser det som återstår av inkomsten sedan inkomstskatt betalats och det betalats för de minsta rimliga levnadskostnaderna enligt konsumentverkets belopp. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

Skillnader mellan 2006 och 2014 redovisas i tabellen till höger.

**Den borgerliga alliansen har menat att jobbskatteavdragen mest tillfallit låg- och medelinkomsttagare, men tabellen visar att**

- \* underskotten har ökat för inkomster 13000 och lägre,**
- \* att överskotten har minskat för inkomster 14000-25000 och**
- \* att överskotten har ökat för inkomster 26000 och högre och med cirka 23000-32000 kr per år för inkomster 35000 och högre.**

**Den nya regeringen vill minska jobbskatteavdragen för inkomster 50000 kr och högre och sänka inkomstgränsen för statlig skatt till 35000 kr. Det tycks finnas överskott att ta av.**

**Försämringarna för inkomster 25000 och lägre borde åtgärdas.**

## 2006-2014 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan inkomstskatt betalats och det betalats för de minsta rimliga levnadskostnaderna enligt konsumentverkets belopp. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

### Ensam 2006 2014 Skillnad

| Mån. Över-<br>lön skott/år |        |        |                               |
|----------------------------|--------|--------|-------------------------------|
| 6001                       | -64356 | -80536 | -16180 Underskottet har ökat  |
| 7001                       | -55524 | -71200 | -15676 Underskottet har ökat  |
| 8001                       | -46692 | -61864 | -15172 Underskottet har ökat  |
| 9001                       | -37920 | -52528 | -14608 Underskottet har ökat  |
| 10001                      | -29880 | -43192 | -13312 Underskottet har ökat  |
| 11001                      | -22176 | -34072 | -11896 Underskottet har ökat  |
| 12001                      | -14532 | -25612 | -11080 Underskottet har ökat  |
| 13001                      | -6888  | -17524 | -10636 Underskottet har ökat  |
| 14001                      | 756    | -8716  | -9472 Överskottet har minskat |
| 15001                      | 8400   | -268   | -8668 Överskottet har minskat |
| 16001                      | 16044  | 8180   | -7864 Överskottet har minskat |
| 17001                      | 23688  | 16280  | -7408 Överskottet har minskat |
| 18001                      | 31332  | 25076  | -6256 Överskottet har minskat |
| 19001                      | 38976  | 33524  | -5452 Överskottet har minskat |
| 20001                      | 46200  | 41624  | -4576 Överskottet har minskat |
| 21001                      | 53844  | 50072  | -3772 Överskottet har minskat |
| 22001                      | 61488  | 58520  | -2968 Överskottet har minskat |
| 23001                      | 69132  | 66968  | -2164 Överskottet har minskat |
| 24001                      | 76776  | 75416  | -1360 Överskottet har minskat |
| 25001                      | 84420  | 83864  | -556 Överskottet har minskat  |
| 26001                      | 92124  | 92324  | 200 Överskottet har ökat      |
| 27001                      | 98424  | 100772 | 2348 Överskottet har ökat     |
| 29001                      | 109704 | 117668 | 7964 Överskottet har ökat     |
| 30001                      | 115344 | 126008 | 10664 Överskottet har ökat    |
| 35001                      | 143544 | 166208 | 22664 Överskottet har ökat    |
| 40001                      | 171240 | 196712 | 25472 Överskottet har ökat    |
| 45001                      | 196440 | 224912 | 28472 Överskottet har ökat    |
| 50001                      | 221640 | 253112 | 31472 Överskottet har ökat    |
| 55001                      | 246840 | 278972 | 32132 Överskottet har ökat    |
| 60001                      | 272040 | 304172 | 32132 Överskottet har ökat    |

## 2006. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4200 kr per mån = 50400 kr per år för ensam och 5100 kr per mån för makar/sambor= 61 200kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 120 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 180 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

| Ensam | Mån. Prelskatt | Efter skatt | Över-<br>lön /mån /år | Över-<br>skott/år | Makar lika<br>inkomst    | Årsinkomst<br>per person |
|-------|----------------|-------------|-----------------------|-------------------|--------------------------|--------------------------|
| 6001  | 1364           | 16368       | 4637 55644            | -64356            | -68712 (55644x 2-180000) |                          |
| 7001  | 1628           | 19536       | 5373 64476            | -55524            | -51048                   | 84 000                   |
| 8001  | 1892           | 22704       | 6109 73308            | -46692            | -33384                   | 96 000                   |
| 9001  | 2161           | 25932       | 6840 82080            | -37920            | -15840                   | 108 000                  |
| 10001 | 2491           | 29892       | 7510 90120            | -29880            | 240 kris-                | 120 000                  |
| 11001 | 2849           | 34188       | 8152 97824            | -22176            | 15648 gräns              | 132 000                  |
| 12001 | 3212           | 38544       | 8789 104468           | -14532            | 20936                    | 144 000                  |
| 13001 | 3575           | 42900       | 9426 113112           | -6888             | 46224                    | 156 000                  |
| 14001 | 3938           | 47256       | 10063 120756          | 756 kris-         | 61512                    | 168 000                  |
| 15001 | 4301           | 51612       | 10700 128400          | 8400 gräns        | 76800                    | 180 000                  |
| 16001 | 4664           | 55968       | 11337 136044          | 16044             | 92088                    | 192 000                  |
| 17001 | 5027           | 60324       | 11974 143688          | 23688             | 107376                   | 204 000                  |
| 18001 | 5390           | 64680       | 12611 151332          | 31332             | 122554                   | 216 000                  |
| 19001 | 5753           | 69036       | 13248 158976          | 38976             | 137952                   | 228 000                  |
| 20001 | 6151           | 73812       | 13850 166200          | 46200             | 152400                   | 240 000                  |
| 21001 | 6514           | 78168       | 14487 173844          | 53844             | 167688                   | 252 000                  |
| 22001 | 6877           | 82524       | 15124 181488          | 61488             | 182976                   | 264 000                  |
| 23001 | 7240           | 86880       | 15761 189132          | 69132             | 198264                   | 276 000                  |
| 24001 | 7603           | 91236       | 16398 196776          | 76776             | 213552                   | 288 000                  |
| 25001 | 7966           | 95592       | 17035 204420          | 84420             | 228840                   | 300 000                  |
| 26001 | 8324           | 99888       | 17677 212124          | 92124             | 244248                   | 312 000                  |
| 27001 | 8799           | 105588      | 18202 218424          | 98424             | 256848                   | 324 000                  |
| 29001 | 9859           | 118308      | 19142 229704          | 109704            | 279408                   | 348 000                  |
| 30001 | 10389          | 124668      | 19612 253344          | 115344            | 290688                   | 360 000                  |
| 35001 | 13039          | 156468      | 21962 263544          | 143544            | 347088                   | 420 000                  |
| 40001 | 15731          | 188772      | 24270 291240          | 171240            | 402480                   | 480 000                  |
| 45001 | 18631          | 223572      | 26370 316440          | 196440            | 452880                   | 540 000                  |
| 50001 | 21531          | 258372      | 28470 341640          | 221640            | 503280                   | 600 000                  |
| 55001 | 24431          | 293172      | 30570 366840          | 246840            | 553680                   | 660 000                  |
| 60001 | 27331          | 327972      | 32670 392040          | 272040            | 604080                   | 720 000                  |

## 2008. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4300 kr per mån = 51 600 kr per år för ensam och 5200 kr per mån för makar/sambor= 62 400kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 124 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 186 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

| Ensam   |                |                 | Makar lika inkomst |               |             |
|---------|----------------|-----------------|--------------------|---------------|-------------|
| Mån. lö | Prelskatt /mån | Efter skatt /år | Över-skott/år      | Överskott /år |             |
| 6001    | 836            | 10032           | 5165               | 61980         | -62020      |
| 7001    | 1074           | 12888           | 5927               | 71124         | -52876      |
| 8001    | 1338           | 16056           | 6663               | 79956         | -44044      |
| 9001    | 1602           | 19224           | 7399               | 88788         | -35212      |
| 10001   | 1910           | 22920           | 8091               | 97092         | -26908      |
| 11001   | 2230           | 26760           | 8771               | 105252        | -18748      |
| 12001   | 2551           | 30612           | 9450               | 113400        | -10600      |
| 13001   | 2872           | 34464           | 10129              | 121548        | -2452       |
| 14001   | 3193           | 38316           | 10808              | 129696        | 5696 kris-  |
| 15001   | 3513           | 42156           | 11488              | 137836        | 13856 gräns |
| 16001   | 3834           | 46008           | 12167              | 146004        | 22004       |
| 17001   | 4155           | 49860           | 12846              | 154152        | 30152       |
| 18001   | 4475           | 53700           | 13526              | 162312        | 38312       |
| 19001   | 4796           | 57552           | 14205              | 170460        | 46460       |
| 20001   | 5149           | 61788           | 14852              | 178224        | 54224       |
| 21001   | 5470           | 65640           | 15531              | 186372        | 62372       |
| 22001   | 5790           | 69480           | 16211              | 194532        | 70532       |
| 23001   | 6111           | 73332           | 16890              | 202680        | 78680       |
| 24001   | 6435           | 77220           | 17569              | 210892        | 86828       |
| 25001   | 6766           | 81192           | 18235              | 218882        | 94820       |
| 26001   | 7097           | 85164           | 18904              | 226848        | 102848      |
| 27001   | 7428           | 89136           | 19573              | 234876        | 110876      |
| 29001   | 8247           | 98964           | 20754              | 249048        | 125048      |
| 30001   | 8777           | 105324          | 21224              | 254688        | 130688      |
| 35001   | 11427          | 156468          | 23574              | 282888        | 158888      |
| 40001   | 14077          | 168924          | 25924              | 311088        | 187088      |
| 45001   | 16874          | 202488          | 28127              | 337524        | 213524      |
| 50001   | 19774          | 237288          | 30227              | 362724        | 238724      |
| 55001   | 22674          | 272088          | 32327              | 387924        | 263924      |
| 60001   | 25574          | 306888          | 34427              | 413124        | 289124      |

## 2009. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4450 kr per mån = 53 400 kr per år för ensam och 5420 kr per mån för makar/sambor= 65 040kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 130 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 195 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

| Ensam   |                |                 | Makar lika inkomst |               |             |
|---------|----------------|-----------------|--------------------|---------------|-------------|
| Mån. lö | Prelskatt /mån | Efter skatt /år | Över-skott/år      | Överskott /år |             |
| 6001    | 729            | 8748            | 5272               | 63264         | -66736      |
| 7001    | 977            | 11724           | 6024               | 72288         | -57712      |
| 8001    | 1225           | 14700           | 6776               | 81312         | -48688      |
| 9001    | 1474           | 17688           | 7527               | 90324         | -39676      |
| 10001   | 1745           | 20940           | 8256               | 99072         | -30928      |
| 11001   | 2055           | 24660           | 8946               | 107352        | -22648      |
| 12001   | 2365           | 28380           | 9636               | 115632        | -14368      |
| 13001   | 2676           | 32112           | 10325              | 123900        | -6100       |
| 14001   | 2986           | 35832           | 11015              | 132180        | 2180 kris-  |
| 15001   | 3297           | 39564           | 11704              | 140448        | 10448 gräns |
| 16001   | 3607           | 43284           | 12394              | 148728        | 18728       |
| 17001   | 3918           | 47016           | 13083              | 156996        | 26996       |
| 18001   | 4228           | 50736           | 13773              | 165276        | 35276       |
| 19001   | 4539           | 54468           | 14462              | 173544        | 43544       |
| 20001   | 4881           | 58572           | 15120              | 181440        | 51440       |
| 21001   | 5191           | 62292           | 15810              | 189720        | 59720       |
| 22001   | 5502           | 66024           | 16499              | 197988        | 67988       |
| 23001   | 5812           | 69744           | 17189              | 206268        | 76268       |
| 24001   | 6123           | 73476           | 17878              | 214536        | 84536       |
| 25001   | 6437           | 77244           | 18564              | 222768        | 92768       |
| 26001   | 6768           | 81216           | 19233              | 230796        | 100796      |
| 27001   | 7100           | 85200           | 19901              | 238812        | 108812      |
| 29001   | 7761           | 93132           | 21240              | 254880        | 124880      |
| 30001   | 8091           | 97092           | 21910              | 262920        | 132920      |
| 35001   | 10444          | 125328          | 24557              | 294684        | 164684      |
| 40001   | 13094          | 157128          | 26907              | 322884        | 192884      |
| 45001   | 15759          | 189108          | 29242              | 350904        | 220904      |
| 50001   | 18659          | 223908          | 31342              | 376104        | 246104      |
| 55001   | 21559          | 258708          | 33442              | 401304        | 271304      |
| 60001   | 24459          | 293508          | 35542              | 426504        | 296504      |

## 2010. Förvärvsarbetsande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4700 kr per mån = 56 400 kr per år för ensam och 5700 kr per mån för makar/sambor= 68 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 134 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 201 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

| Ensam |           |             |              |            | Makar lika inkomst      |             |
|-------|-----------|-------------|--------------|------------|-------------------------|-------------|
| Mån   | Prelskatt | Efter skatt | Över-        |            | Överskott               |             |
| lön   | /mån      | /år         | /mån /år     | skott/år   | /år                     |             |
| 6001  | 687       | 8244        | 5314 63768   | -70232     | -73464 (63768x2-201000) |             |
| 7001  | 918       | 11016       | 6083 72996   | -61004     | -55008                  | Ensams      |
| 8001  | 1149      | 13788       | 6852 82224   | -51776     | -36552                  | förbättring |
| 9001  | 1380      | 16560       | 7621 91452   | -42548     | -18096                  | på översk.  |
| 10001 | 1644      | 19728       | 8357 100284  | -33716     | -432 kris-              | 2006 - 2010 |
| 11001 | 1943      | 23316       | 9058 108696  | -25304     | 16392 gräns             | -3128       |
| 12001 | 2244      | 26928       | 9757 117084  | -16916     | 33168                   | -2384       |
| 13001 | 2545      | 30540       | 10456 125472 | -8528      | 49944                   | -1640       |
| 14001 | 2846      | 34152       | 11155 133860 | -140 kris- | 66720                   | -896        |
| 15001 | 3147      | 37764       | 11854 142248 | 8248 gräns | 83496                   | -152        |
| 16001 | 3448      | 41376       | 12553 150636 | 16636      | 100272                  | 592         |
| 17001 | 3749      | 44988       | 13252 159024 | 25024      | 117048                  | 1336        |
| 18001 | 4050      | 48600       | 13951 167412 | 33412      | 133824                  | 2080        |
| 19001 | 4351      | 52212       | 14650 175800 | 41800      | 150600                  | 2824        |
| 20001 | 4682      | 56184       | 15319 183828 | 49828      | 166656                  | 3628        |
| 21001 | 4983      | 59796       | 16018 192216 | 58216      | 183434                  | 4372        |
| 22001 | 5284      | 63408       | 16717 200604 | 66604      | 200208                  | 5116        |
| 23001 | 5585      | 67020       | 17416 208992 | 74992      | 216984                  | 5860        |
| 24001 | 5886      | 70732       | 18115 217380 | 83380      | 233760                  | 6604        |
| 25001 | 6201      | 74412       | 18800 225600 | 91600      | 250200                  | 7180        |
| 26001 | 6532      | 78384       | 19469 233628 | 99628      | 266256                  | 7504        |
| 27001 | 6863      | 82356       | 20138 241656 | 107656     | 282312                  | 9232        |
| 29001 | 7524      | 90288       | 21477 257724 | 123724     | 314448                  | 14020       |
| 30001 | 7854      | 94248       | 22147 265764 | 131764     | 330528                  | 16424       |
| 35001 | 10134     | 121608      | 24867 298404 | 164404     | 395808                  | 20860       |
| 40001 | 12784     | 153408      | 27217 326604 | 192604     | 452208                  | 21364       |
| 45001 | 15434     | 185208      | 29567 354804 | 220804     | 508608                  | 24364       |
| 50001 | 18323     | 219876      | 31678 380136 | 246136     | 559272                  | 24496       |
| 55001 | 21223     | 254676      | 33778 405336 | 271336     | 609672                  | 24496       |
| 60001 | 24123     | 289476      | 35878 430536 | 296536     | 660072                  | 24496       |

## 2011. Förvärvsarbetsande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4700 kr per mån = 56 400 kr per år för ensam och 5700 kr per mån för makar/sambor= 68 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 134 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 201 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

| Ensam |           |             |              |            | Makar lika inkomst |  |
|-------|-----------|-------------|--------------|------------|--------------------|--|
| Mån.  | Prelskatt | Efter skatt | Över-        |            | Överskott          |  |
| lön   | /mån      | /år         | /mån /år     | skott/år   | /år                |  |
| 6001  | 680       | 8160        | 5321 63852   | -70148     | -73296             |  |
| 7001  | 911       | 10932       | 6090 73080   | -60920     | -54840             |  |
| 8001  | 1142      | 13704       | 6859 82308   | -51692     | -36384             |  |
| 9001  | 1373      | 16476       | 7628 91536   | -42464     | -17928             |  |
| 10001 | 1630      | 19560       | 8371 100452  | -33548     | -96 kris-          |  |
| 11001 | 1930      | 23160       | 9071 108852  | -25148     | 16704 gräns        |  |
| 12001 | 2231      | 26772       | 9770 117240  | -16760     | 33480              |  |
| 13001 | 2532      | 30384       | 10469 125628 | -8372      | 50256              |  |
| 14001 | 2833      | 33996       | 11168 134016 | 16 kris-   | 67032              |  |
| 15001 | 3134      | 37608       | 11867 142404 | 8404 gräns | 83808              |  |
| 16001 | 3435      | 41220       | 12566 150792 | 16792      | 100584             |  |
| 17001 | 3736      | 44832       | 13265 159180 | 25180      | 117360             |  |
| 18001 | 4037      | 48444       | 13964 167568 | 33568      | 134136             |  |
| 19001 | 4338      | 52056       | 14663 175956 | 41956      | 150912             |  |
| 20001 | 4669      | 56028       | 15332 183984 | 49984      | 166968             |  |
| 21001 | 4970      | 59640       | 16031 192372 | 58372      | 183794             |  |
| 22001 | 5271      | 63252       | 16730 200760 | 66760      | 200520             |  |
| 23001 | 5572      | 66864       | 17429 209148 | 75148      | 217296             |  |
| 24001 | 5873      | 70476       | 18128 217536 | 83536      | 234072             |  |
| 25001 | 6181      | 74172       | 18820 225840 | 91840      | 250680             |  |
| 26001 | 6510      | 78120       | 19491 233892 | 99892      | 266784             |  |
| 27001 | 6843      | 82116       | 20167 242004 | 108004     | 283008             |  |
| 29001 | 7504      | 90048       | 21497 257964 | 123964     | 314928             |  |
| 30001 | 7834      | 94008       | 22167 266004 | 132004     | 331008             |  |
| 35001 | 9931      | 119172      | 25070 300840 | 166840     | 400680             |  |
| 40001 | 12581     | 150972      | 27420 329040 | 195040     | 457080             |  |
| 45001 | 15231     | 182772      | 29770 357240 | 223240     | 513480             |  |
| 50001 | 18054     | 216648      | 31947 383364 | 249364     | 565728             |  |
| 55001 | 20954     | 251448      | 34047 408564 | 274564     | 616128             |  |
| 60001 | 23854     | 286248      | 36147 433764 | 299764     | 666528             |  |

## 2012. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 4900 kr per mån = 58 800 kr per år för ensam och 6000 kr per mån för makar/sambor= 72 000 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 142 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 216 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

| Ensam |           |        | Makar lika inkomst |             |               |
|-------|-----------|--------|--------------------|-------------|---------------|
| Mån.  | Prelskatt |        | Efter skatt        | Över-       | Överskott     |
| lön   | /mån      | /år    | /mån /år           | skott/år    | /år           |
| 6001  | 660       | 7920   | 5341 64092         | -77908      | - 87816       |
| 7001  | 891       | 10692  | 6110 73320         | -73178      | - 69360       |
| 8001  | 1122      | 13464  | 6879 82548         | -59452      | - 50904       |
| 9001  | 1353      | 16236  | 7648 91776         | -50224      | - 32448       |
| 10001 | 1591      | 19092  | 8410 100920        | -41080      | - 14160 kris- |
| 11001 | 1891      | 22692  | 9110 109320        | -32680      | 2640 gräns    |
| 12001 | 2192      | 26304  | 9809 117708        | -24492      | 19416         |
| 13001 | 2493      | 29916  | 10508 126096       | -15904      | 36192         |
| 14001 | 2794      | 33528  | 11207 134484       | -7516 kris- | 52968         |
| 15001 | 3095      | 37140  | 11906 142872       | 872 gräns   | 69744         |
| 16001 | 3396      | 40752  | 12605 151260       | 9260        | 86520         |
| 17001 | 3697      | 44364  | 13304 159648       | 17648       | 113296        |
| 18001 | 3998      | 47976  | 14003 168036       | 26036       | 120072        |
| 19001 | 4299      | 51588  | 14702 176424       | 34424       | 136848        |
| 20001 | 4630      | 55560  | 15371 184452       | 42452       | 152904        |
| 21001 | 4931      | 59172  | 16070 192840       | 50840       | 169680        |
| 22001 | 5232      | 62784  | 16769 201228       | 59228       | 186456        |
| 23001 | 5533      | 66396  | 17468 209616       | 67616       | 217296        |
| 24001 | 5834      | 70008  | 18167 218004       | 76004       | 203232        |
| 25001 | 6135      | 73620  | 18866 226392       | 84392       | 236784        |
| 26001 | 6451      | 77412  | 19550 234600       | 92600       | 253200        |
| 27001 | 6782      | 81384  | 20219 242628       | 100628      | 269256        |
| 29001 | 7445      | 89340  | 21556 258672       | 116672      | 301344        |
| 30001 | 7775      | 93300  | 22226 266712       | 124712      | 317424        |
| 35001 | 9565      | 114780 | 25436 305232       | 163232      | 394464        |
| 40001 | 12215     | 146580 | 27786 333432       | 191432      | 450864        |
| 45001 | 14865     | 178380 | 30136 361632       | 219632      | 507264        |
| 50001 | 17578     | 210396 | 32423 389076       | 247076      | 562152        |
| 55001 | 20478     | 245736 | 34523 414276       | 272276      | 612552        |
| 60001 | 23378     | 280536 | 36623 439476       | 297476      | 662952        |

## 2013 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5100 kr per mån = 61 200 kr per år för ensam och 6100 kr per mån för makar/sambor= 73 200 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 145 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 220 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

| Ensam |           |        | Makar lika inkomst |             |               |
|-------|-----------|--------|--------------------|-------------|---------------|
| Mån.  | Prelskatt |        | Efter skatt        | Över-       | Överskott     |
| lön   | /mån      | /år    | /mån /år           | skott/år    | /år           |
| 6001  | 575       | 6900   | 5426 65112         | -79888      | - 89776       |
| 7001  | 779       | 9348   | 6222 74664         | -70336      | - 70672       |
| 8001  | 982       | 11784  | 7019 84228         | -60772      | - 51544       |
| 9001  | 1185      | 14220  | 7816 93792         | -51208      | - 32416       |
| 10001 | 1388      | 16656  | 8613 103356        | -41080      | - 13288 kris- |
| 11001 | 1651      | 19812  | 9350 112200        | -32800      | 4400 gräns    |
| 12001 | 1916      | 22992  | 10085 121020       | -23980      | 22040         |
| 13001 | 2180      | 26160  | 10821 129852       | -15148      | 39704         |
| 14001 | 2445      | 29340  | 11556 138672       | -6328 kris- | 57344         |
| 15001 | 2683      | 32196  | 12318 147816       | 2816 gräns  | 75632         |
| 16001 | 2948      | 35376  | 13053 156636       | 11636       | 93272         |
| 17001 | 3240      | 38880  | 13761 165132       | 20132       | 110264        |
| 18001 | 3504      | 42048  | 14497 173964       | 28964       | 127928        |
| 19001 | 3769      | 45228  | 15232 182784       | 37784       | 145568        |
| 20001 | 4060      | 48720  | 15941 191292       | 46292       | 162584        |
| 21001 | 4325      | 51900  | 16676 200112       | 55112       | 180224        |
| 22001 | 4590      | 55080  | 17411 208932       | 63932       | 197864        |
| 23001 | 4855      | 58260  | 18146 217752       | 72752       | 215504        |
| 24001 | 5120      | 61440  | 18881 226572       | 81572       | 233144        |
| 25001 | 5384      | 64608  | 19617 235404       | 90404       | 250808        |
| 26001 | 5655      | 67860  | 20346 244152       | 99152       | 268304        |
| 27001 | 5946      | 71352  | 21055 252660       | 107660      | 285320        |
| 29001 | 6529      | 78348  | 22472 269664       | 124664      | 319328        |
| 30001 | 6819      | 81828  | 23182 278184       | 133184      | 336368        |
| 35001 | 8269      | 99228  | 26732 320784       | 175784      | 421568        |
| 40001 | 10654     | 127848 | 29347 352164       | 207164      | 484328        |
| 45001 | 13104     | 157248 | 31897 382764       | 237764      | 545528        |
| 50001 | 15554     | 186648 | 34447 413364       | 268364      | 606728        |
| 55001 | 18244     | 218928 | 36754 441084       | 296084      | 662168        |
| 60001 | 20944     | 251328 | 39057 468684       | 323684      | 717368        |



### 2014 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5100 kr per mån = 61 200 kr per år för ensam och 6200 kr per mån för makar/sambor= 74 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 145 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 222 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

| Ensam |           |        |              |             |               | Makar lika inkomst |  |
|-------|-----------|--------|--------------|-------------|---------------|--------------------|--|
| Mån.  | Prelskatt |        | Efter skatt  | Över-       | Överskott     |                    |  |
| lön   | /mån      | /år    | /mån /år     | skott/år    | /år           |                    |  |
| 6001  | 629       | 7548   | 5372 64464   | -80536      | - 93072       |                    |  |
| 7001  | 851       | 10212  | 6150 73800   | -71200      | - 70672       |                    |  |
| 8001  | 1073      | 12876  | 6928 83136   | -61864      | - 55728       |                    |  |
| 9001  | 1295      | 15540  | 7706 92472   | -52528      | - 37056       |                    |  |
| 10001 | 1517      | 18204  | 8484 101808  | -43192      | - 18384 kris- |                    |  |
| 11001 | 1757      | 21084  | 9244 110928  | -34072      | -144 gräns    |                    |  |
| 12001 | 2052      | 24624  | 9949 119388  | -25612      | 16776         |                    |  |
| 13001 | 2378      | 28536  | 10623 127476 | -17524      | 32952         |                    |  |
| 14001 | 2644      | 31728  | 11357 136284 | -8716 kris- | 50568         |                    |  |
| 15001 | 2940      | 35280  | 12061 144732 | -268 gräns  | 67464         |                    |  |
| 16001 | 3236      | 38832  | 12765 153180 | 8180        | 84360         |                    |  |
| 17001 | 3561      | 42732  | 13440 161280 | 16280       | 100560        |                    |  |
| 18001 | 3828      | 45936  | 14173 170076 | 25076       | 118152        |                    |  |
| 19001 | 4124      | 49488  | 14877 178524 | 33524       | 135048        |                    |  |
| 20001 | 4449      | 53388  | 15552 186624 | 41624       | 151248        |                    |  |
| 21001 | 4745      | 56940  | 16256 195072 | 50072       | 168144        |                    |  |
| 22001 | 5041      | 60492  | 16960 203520 | 58520       | 185040        |                    |  |
| 23001 | 5337      | 64044  | 17664 211968 | 66968       | 201936        |                    |  |
| 24001 | 5633      | 67596  | 18368 220416 | 75416       | 218832        |                    |  |
| 25001 | 5929      | 71148  | 19072 228864 | 83864       | 222000        |                    |  |
| 26001 | 6224      | 74688  | 19777 237324 | 92324       | 218808        |                    |  |
| 27001 | 6520      | 78240  | 20481 245772 | 100772      | 269544        |                    |  |
| 29001 | 7112      | 85344  | 21889 262668 | 117668      | 303336        |                    |  |
| 30001 | 7417      | 89004  | 22584 271008 | 126008      | 320016        |                    |  |
| 35001 | 9067      | 108804 | 25934 311208 | 166208      | 400416        |                    |  |
| 40001 | 11525     | 138300 | 28476 341712 | 196712      | 461424        |                    |  |
| 45001 | 14175     | 171700 | 30826 369912 | 224912      | 517824        |                    |  |
| 50001 | 16825     | 201900 | 33176 398112 | 253112      | 574224        |                    |  |
| 55001 | 19670     | 236040 | 35331 423972 | 278972      | 625944        |                    |  |
| 60001 | 22570     | 270840 | 37431 449172 | 304172      | 676344        |                    |  |

### 2016 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5300 kr per mån = 63 200 kr per år för ensam och 6450 kr per mån för makar/sambor= 77 400 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 149 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 232 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

| Ensam |           |        |              |              |               | Makar lika inkomst |  |
|-------|-----------|--------|--------------|--------------|---------------|--------------------|--|
| Mån.  | Prelskatt |        | Efter skatt  | Över-        | Överskott     |                    |  |
| lön   | /mån      | /år    | /mån /år     | skott/år     | /år           |                    |  |
| 6001  | 630       | 7560   | 5371 64452   | -84548       | - 103096      |                    |  |
| 7001  | 852       | 10224  | 6148 73788   | -75212       | - 84424       |                    |  |
| 8001  | 1074      | 12888  | 6927 83124   | -65876       | - 65752       |                    |  |
| 9001  | 1296      | 15552  | 7705 92460   | -56540       | - 47080       |                    |  |
| 10001 | 1518      | 18216  | 8483 101796  | -47204       | - 28408 kris- |                    |  |
| 11001 | 1760      | 21120  | 9241 110892  | -38108       | -10216 gräns  |                    |  |
| 12001 | 2056      | 24672  | 9945 119340  | -29660       | 6680          |                    |  |
| 13001 | 2352      | 28224  | 10649 127788 | -21212       | 23576         |                    |  |
| 14001 | 2647      | 31764  | 11354 136248 | -12752 kris- | 40496         |                    |  |
| 15001 | 2943      | 35316  | 12058 144696 | -4304 gräns  | 57392         |                    |  |
| 16001 | 3239      | 38868  | 12762 153144 | 4144         | 74288         |                    |  |
| 17001 | 3535      | 42420  | 13466 161592 | 12592        | 91184         |                    |  |
| 18001 | 3831      | 45972  | 14170 170040 | 21040        | 108080        |                    |  |
| 19001 | 4127      | 49524  | 14874 178488 | 29488        | 124976        |                    |  |
| 20001 | 4452      | 53424  | 15549 186588 | 47588        | 141176        |                    |  |
| 21001 | 4748      | 56976  | 16253 195036 | 46036        | 158072        |                    |  |
| 22001 | 5044      | 60528  | 16957 203484 | 54484        | 174968        |                    |  |
| 23001 | 5340      | 64080  | 17661 211932 | 62932        | 191864        |                    |  |
| 24001 | 5636      | 67632  | 18365 220380 | 71380        | 208760        |                    |  |
| 25001 | 5932      | 71184  | 19069 228828 | 79828        | 225656        |                    |  |
| 26001 | 6228      | 74736  | 19773 237276 | 88276        | 242552        |                    |  |
| 27001 | 6524      | 78288  | 20477 245724 | 96724        | 259448        |                    |  |
| 29001 | 7115      | 85380  | 21886 262632 | 113632       | 293264        |                    |  |
| 30001 | 7423      | 89076  | 22578 270936 | 121936       | 309872        |                    |  |
| 35001 | 9073      | 108876 | 25928 311136 | 166208       | 390272        |                    |  |
| 40001 | 11376     | 136512 | 28825 343500 | 194500       | 455000        |                    |  |
| 45001 | 14026     | 168312 | 30975 371700 | 222700       | 511400        |                    |  |
| 50001 | 16682     | 200184 | 33319 399828 | 250828       | 567656        |                    |  |
| 55001 | 19581     | 234972 | 35420 425040 | 276040       | 618080        |                    |  |
| 60001 | 22631     | 271572 | 37370 448440 | 299440       | 664880        |                    |  |

### 2017 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5200 kr per mån = 62 400 kr per år för ensam och 6400 kr per mån för makar/sambor= 76 800 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 155 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 239 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

| Ensam |           |        | Makar lika inkomst |              |              |
|-------|-----------|--------|--------------------|--------------|--------------|
| Mån.  | Prelskatt |        | Efter skatt        | Över-        | Överskott    |
| lön   | /mån      | /år    | /mån /år           | skott/år     | /år          |
| 6001  | 622       | 7464   | 5379 64548         | -90452       | - 109904     |
| 7001  | 844       | 10128  | 6157 73884         | -81116       | - 91232      |
| 8001  | 1066      | 12792  | 6435 83220         | -71780       | - 72560      |
| 9001  | 1288      | 15456  | 7713 92556         | -62444       | - 53888      |
| 10001 | 1510      | 18120  | 8491 101892        | -53108       | - 35216      |
| 11001 | 1743      | 20916  | 9258 111096        | -43904       | -16808 kris- |
| 12001 | 2038      | 24456  | 9963 119556        | -35444       | 112 gräns    |
| 13001 | 2334      | 27888  | 10667 128004       | -26996       | 17008        |
| 14001 | 2630      | 31560  | 11371 136452       | -18548       | 33904        |
| 15001 | 2926      | 35112  | 12075 144900       | -10100 kris- | 50800        |
| 16001 | 3222      | 38664  | 12779 153348       | -1652 gräns  | 67696        |
| 17001 | 3518      | 42216  | 13483 161796       | 6796         | 84592        |
| 18001 | 3814      | 45768  | 14187 170244       | 15244        | 101488       |
| 19001 | 4110      | 49320  | 14891 178692       | 23692        | 118384       |
| 20001 | 4435      | 53220  | 15566 186792       | 31792        | 134584       |
| 21001 | 4731      | 56772  | 16270 195240       | 40240        | 151480       |
| 22001 | 5027      | 60324  | 16974 203688       | 48688        | 168376       |
| 23001 | 5323      | 63876  | 17678 213136       | 57136        | 187272       |
| 24001 | 5619      | 67428  | 18382 220584       | 65584        | 202168       |
| 25001 | 5915      | 70980  | 19086 229032       | 74032        | 219064       |
| 26001 | 6211      | 74532  | 19790 237480       | 82480        | 235960       |
| 27001 | 6507      | 78084  | 20477 245928       | 90928        | 252856       |
| 29001 | 7096      | 85152  | 21905 262860       | 107860       | 286720       |
| 30001 | 7394      | 88728  | 22607 271284       | 116284       | 303568       |
| 35001 | 9044      | 108528 | 25957 311484       | 156484       | 383968       |
| 40001 | 11199     | 134388 | 28802 345624       | 190624       | 452248       |
| 45001 | 13849     | 166188 | 31152 373824       | 218824       | 518648       |
| 50001 | 16499     | 197988 | 33502 402024       | 247024       | 565048       |
| 55001 | 19333     | 231996 | 35668 428016       | 273016       | 617032       |
| 60001 | 22383     | 268596 | 37618 451416       | 296416       | 663832       |

### 2017 Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5200 kr per mån = 62 400 kr per år för ensam och 6400 kr per mån för makar/sambor= 76 800 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 155 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 239 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

| Ensam |              |  | Makar lika inkomst |                   |         |
|-------|--------------|--|--------------------|-------------------|---------|
| Mån.  | Över-        |  | Överskott          | skillnad          |         |
| lön   | skott/år     |  | /år                | per person ensam- | en make |
| 6001  | -90452       |  | - 109904           | -54952            | 35500   |
| 7001  | -81116       |  | - 91232            | -45616            | 35500   |
| 8001  | -71780       |  | - 72560            | -36280            | 35500   |
| 9001  | -62444       |  | - 53888            | -26944            | 35500   |
| 10001 | -53108       |  | - 35216            | -17608            | 35500   |
| 11001 | -43904       |  | -16808 kris-       | -8404             | 35500   |
| 12001 | -35444       |  | 112 gräns          | 56                | 35500   |
| 13001 | -26996       |  | 17008              | 8504              | 35500   |
| 14001 | -18548       |  | 33904              | 16952             | 35500   |
| 15001 | -10100 kris- |  | 50800              | 25400             | 35500   |
| 16001 | -1652 gräns  |  | 67696              | 33848             | 35500   |
| 17001 | 6796         |  | 84592              | 42296             | 35500   |
| 18001 | 15244        |  | 101488             | 50744             | 35500   |
| 19001 | 23692        |  | 118384             | 59192             | 35500   |
| 20001 | 31792        |  | 134584             | 67292             | 35500   |
| 21001 | 40240        |  | 151480             | 78740             | 35500   |
| 22001 | 48688        |  | 168376             | 84188             | 35500   |
| 23001 | 58136        |  | 187272             | 93636             | 35500   |
| 24001 | 65584        |  | 202168             | 101084            | 35500   |
| 25001 | 74032        |  | 219064             | 109532            | 35500   |
| 26001 | 82480        |  | 235960             | 117980            | 35500   |
| 27001 | 90928        |  | 252856             | 126428            | 35500   |
| 29001 | 107860       |  | 286720             | 143360            | 35500   |
| 30001 | 116284       |  | 303568             | 151784            | 35500   |
| 35001 | 156484       |  | 383968             | 191984            | 35500   |
| 40001 | 190624       |  | 452248             | 226124            | 35500   |
| 45001 | 218824       |  | 508648             | 254324            | 35500   |
| 50001 | 247024       |  | 565048             | 282524            | 35500   |
| 55001 | 273016       |  | 617032             | 308516            | 35500   |
| 60001 | 296416       |  | 663832             | 331916            | 35500   |

### 2019. Förvärvsarbetsande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5700 kr per mån = 68400 kr per år för ensam och 7000 kr per mån för makar/sambor= 84000kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 174 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 269000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

| Ensam | Mån.  | Prelskatt | Efter skatt | Över-    | Makar lika   | Årsinkomst |
|-------|-------|-----------|-------------|----------|--------------|------------|
| lön   | /mån  | /år       | /mån/år     | skott/år | inkomst      | per person |
|       |       |           |             |          | Överskott/år |            |
| 6001  | 626   | 7512      | 5375        | 64500    | -109500      | -140000    |
| 7001  | 854   | 10248     | 6147        | 73764    | -100236      | -121472    |
| 8001  | 1081  | 12297     | 6920        | 83040    | -90960       | -102920    |
| 9001  | 1308  | 15696     | 7693        | 92316    | -81684       | -84368     |
| 10001 | 1535  | 18420     | 8466        | 101592   | -72408       | -65816     |
| 11001 | 1765  | 21180     | 9236        | 110832   | -62168       | -47336     |
| 12001 | 1997  | 23964     | 10004       | 120048   | -53952       | -28904     |
| 13001 | 2268  | 27216     | 10733       | 128796   | -45204       | -11408 *   |
| 14001 | 2568  | 30816     | 11433       | 137196   | -36804       | 5392       |
| 15001 | 2859  | 34308     | 12149       | 145704   | -28296       | 22408      |
| 16001 | 3149  | 37788     | 12852       | 154224   | -19776       | 39448      |
| 17001 | 3440  | 41280     | 13561       | 162732   | -11268       | 56464      |
| 18001 | 3730  | 44760     | 14271       | 171252   | -2748 *      | 73504      |
| 19001 | 4020  | 48240     | 14981       | 179772   | 5772         | 90544      |
| 20001 | 4340  | 52080     | 15661       | 187932   | 13932        | 106864     |
| 21001 | 4630  | 55560     | 16371       | 196452   | 24252        | 123904     |
| 22001 | 4921  | 59052     | 17080       | 204960   | 30960        | 140920     |
| 23001 | 5211  | 62532     | 17790       | 213480   | 39480        | 157960     |
| 24001 | 5501  | 66012     | 18500       | 222000   | 48000        | 175000     |
| 25001 | 5792  | 69504     | 19209       | 230508   | 56508        | 192016     |
| 26001 | 6082  | 72984     | 19919       | 239028   | 65028        | 209056     |
| 27001 | 6373  | 76476     | 20628       | 247536   | 73536        | 226072     |
| 29001 | 6953  | 83436     | 22048       | 264576   | 90576        | 260152     |
| 30001 | 7244  | 86928     | 22757       | 273084   | 99084        | 277168     |
| 35001 | 8848  | 106176    | 26153       | 313836   | 139836       | 358672     |
| 40001 | 10498 | 125976    | 29503       | 354036   | 180036       | 439072     |
| 45001 | 12782 | 153384    | 32219       | 386628   | 212628       | 504256     |
| 50001 | 15432 | 185184    | 34569       | 414828   | 240828       | 560656     |
| 55001 | 18164 | 217968    | 36837       | 442044   | 268044       | 615088     |
| 60001 | 21045 | 252540    | 38956       | 467472   | 293472       | 665944     |

### 2017 Förvärvsarbetsande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5200 kr per mån = 62 400 kr per år för ensam och 6400 kr per mån för makar/sambor= 76 800 kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 155 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 239 000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

| Ensam | Mån.  | Prelskatt | Efter skatt | Över-    | Inkomstskatt   |
|-------|-------|-----------|-------------|----------|----------------|
| lön   | /mån  | /år       | /mån/år     | skott/år | i % av inkomst |
|       |       |           |             |          |                |
| 6001  | 622   | 7464      | 5379        | 64548    | -90452         |
| 7001  | 844   | 10128     | 6157        | 73884    | -81116         |
| 8001  | 1066  | 12792     | 6435        | 83220    | -71780         |
| 9001  | 1288  | 15456     | 7713        | 92556    | -62444         |
| 10001 | 1510  | 18120     | 8491        | 101892   | -53108         |
| 11001 | 1743  | 20916     | 9258        | 111096   | -43904         |
| 12001 | 2038  | 24456     | 9963        | 119556   | -35444         |
| 13001 | 2334  | 27888     | 10667       | 128004   | -26996         |
| 14001 | 2630  | 31560     | 11371       | 136452   | -18548         |
| 15001 | 2926  | 35112     | 12075       | 144900   | -10100         |
| 16001 | 3222  | 38664     | 12779       | 153348   | -1652          |
| 17001 | 3518  | 42216     | 13483       | 161796   | 6796           |
| 18001 | 3814  | 45768     | 14187       | 170244   | 15244          |
| 19001 | 4110  | 49320     | 14891       | 178692   | 23692          |
| 20001 | 4435  | 53220     | 15566       | 186792   | 31792          |
| 21001 | 4731  | 56772     | 16270       | 195240   | 40240          |
| 22001 | 5027  | 60324     | 16974       | 203688   | 48688          |
| 23001 | 5323  | 63876     | 17678       | 213136   | 57136          |
| 24001 | 5619  | 67428     | 18382       | 220584   | 65584          |
| 25001 | 5915  | 70980     | 19086       | 229032   | 74032          |
| 26001 | 6211  | 74532     | 19790       | 237480   | 82480          |
| 27001 | 6507  | 78084     | 20477       | 245928   | 90928          |
| 29001 | 7096  | 85152     | 21905       | 262860   | 107860         |
| 30001 | 7394  | 88728     | 22607       | 271284   | 116284         |
| 35001 | 9044  | 108528    | 25957       | 311484   | 156484         |
| 40001 | 11199 | 134388    | 28802       | 345624   | 190624         |
| 45001 | 13849 | 166188    | 31152       | 373824   | 218824         |
| 50001 | 16499 | 197988    | 33502       | 402024   | 247024         |
| 55001 | 19333 | 231996    | 35668       | 428016   | 273016         |
| 60001 | 22383 | 268596    | 37618       | 451416   | 296416         |

1 1 008 kr/mån  
Decilgrupp

2 8 252 kr/mån

3 15 276 kr/mån

4 20 802 kr/mån

\* Medianinkomst  
23 467 kr/månad  
2017 enl SCB  
(20-64 år)

\* Medelinkomst  
27 450 kr/månad  
2017 enl SCB

9 41 666 kr/mån

10 67 442 kr/mån



## 2019. Förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn.

Bostadshyran antages vara 5700 kr per mån = 68400 kr per år för ensam och 7000 kr per mån för makar/sambor= 84000kr/år.

Överskott avser överskott i hushållsbudgeten sedan 174 000 kr betalats för det minsta rimliga i ensamhushåll och 269000 för makar/sambor. I de angivna lägsta kostnaderna ingår ej semesterkostnader och andra resor än lokalresor. (Skattetabell 33, kolumn1.)

| Ensam | Mån. Prelskatt |        | Efter skatt |        | Över-    | Inkomstskatt  | Årsinkomst |
|-------|----------------|--------|-------------|--------|----------|---------------|------------|
| lön   | /mån           | /år    | /mån        | /år    | skott/år | i% av inkomst | per person |
| 6001  | 626            | 7512   | 5375        | 64500  | -109500  | 10,4          | 72 000     |
| 7001  | 854            | 10248  | 6147        | 73764  | -100236  | 12,2          | 84 000     |
| 8001  | 1081           | 12297  | 6920        | 83040  | -90960   | 13,5          | 96 000     |
| 9001  | 1308           | 15696  | 7693        | 92316  | -81684   | 14,5          | 108 000    |
| 10001 | 1535           | 18420  | 8466        | 101592 | -72408   | 15,3          | 120 000    |
| 11001 | 1765           | 21180  | 9236        | 110832 | -62168   | 16,0          | 132 000    |
| 12001 | 1997           | 23964  | 10004       | 120048 | -53952   | 16,6          | 144 000    |
| 13001 | 2268           | 27216  | 10733       | 128796 | -45204   | 17,4          | 156 000    |
| 14001 | 2568           | 30816  | 11433       | 137196 | -36804   | 18,3          | 168 000    |
| 15001 | 2859           | 34308  | 12149       | 145704 | -28296   | 19,0          | 180 000    |
| 16001 | 3149           | 37788  | 12852       | 154224 | -19776   | 19,7          | 192 000    |
| 17001 | 3440           | 41280  | 13561       | 162732 | -11268   | 20,2          | 204 000    |
| 18001 | 3730           | 44760  | 14271       | 171252 | -2748    | 20,7          | 216 000    |
| 19001 | 4020           | 48240  | 14981       | 179772 | 5772     | 21,2          | 228 000    |
| 20001 | 4340           | 52080  | 15661       | 187932 | 13932    | 21,7          | 240 000    |
| 21001 | 4630           | 55560  | 16371       | 196452 | 24252    | 22,0          | 252 000    |
| 22001 | 4921           | 59052  | 17080       | 204960 | 30960    | 22,3          | 264 000    |
| 23001 | 5211           | 62532  | 17790       | 213480 | 39480    | 22,7          | 276 000    |
| 24001 | 5501           | 66012  | 18500       | 222000 | 48000    | 22,9          | 288 000    |
| 25001 | 5792           | 69504  | 19209       | 230508 | 56508    | 23,2          | 300 000    |
| 26001 | 6082           | 72984  | 19919       | 239028 | 65028    | 23,4          | 312 000    |
| 27001 | 6373           | 76476  | 20628       | 247536 | 73536    | 23,6          | 324 000    |
| 29001 | 6953           | 83436  | 22048       | 264576 | 90576    | 24,0          | 348 000    |
| 30001 | 7244           | 86928  | 22757       | 273084 | 99084    | 24,1          | 360 000    |
| 35001 | 8848           | 106176 | 26153       | 313836 | 139836   | 25,3          | 420 000    |
| 40001 | 10498          | 125976 | 29503       | 354036 | 180036   | 26,2          | 480 000    |
| 45001 | 12782          | 153384 | 32219       | 386628 | 212628   | 28,4          | 540 000    |
| 50001 | 15432          | 185184 | 34569       | 414828 | 240828   | 30,7          | 600 000    |
| 55001 | 18164          | 217968 | 36837       | 442044 | 268044   | 33,0          | 660 000    |
| 60001 | 21045          | 252540 | 38956       | 467472 | 293472   | 35,1          | 720 000    |

**Sedan : Behov av förbättringar för låga inkomster och pensionärer. Sidorna 31-35**  
**i <http://wimnell.com/omr36-39zzzzzk.pdf>**

**Välfärd i hushållsverksamheterna**

I början på mars 2020 sa regeringen vad jag minns: "Nu ska vi ta itu med välfärden. " Men Coronan kom och rubbade alla cirklar. Sedan en tid har regeringen några organisationer för klimat och corona och man kan börja med välfärden igen,

Men regeringen har ingen omfattande välfärdsplanering vad jag kan se, Jag har länge föreslagit regeringen att ordna hushållsverksamheterna som en grund för välfärden. Jag har föreslagit socialförsäkringsministern som ansvarig för hushållsverksamheterna eftersom socialförsäkringarna inte kan utformas utan kunskap om hushållsverksamheterna och vad de kostar.

Socialförsäkringsministrarna har dock inte förstått detta utan fortsätter i de gamla spåren och bara tycker om socialförsäkringarna utan att beakta hushållsverksamheterna på ett synligt sätt.

I dagens läge mellan de vänsteranknutna partierna och de borgerliga partierna betyder regeringens inställning svårigheter för vänsterpartierna att få tillräckligt många röster i valen nästa gång. Rent ut sagt missköter regeringen och vänsterpartierna politiken så att det är stor risk att de förlorar valen och vi återigen får åtta långa år med högerpartier vid makten.

De många människor som har låga inkomster och inte får några förbättringar kan inte se att det är någon mening med att rösta vänster.

Att göra det möjligt att få fler röster var ett av skälen till förslaget att öka bostadsbidraget för barnlösa ungdomar till att omfatta även åldrarna över 29 år upp till pensionsåldern . Det bostadsbidraget har funnits tidigare men tagits bort. Det finns ingen anledning att missgynna de äldre åldrarna.

## Kompensation vid de lägsta inkomsterna för alltför höga inkomstskatter till följd av låga grundavdrag.

Skattereformen 1970 handlade om att ersätta det gamla sambeskattningsystemet med särbeskattning. Det hade varit möjligt att i någon mån göra fördelningen efter skatteförmåga, men det blev att inkomstskatten skulle vara lika för alla med samma inkomst men progressiv så att skatterna blev högre vid högre inkomst. En ledande folkpartist var vid fråga mycket noga med att det skulle vara så.

Det följde med vid 1990 års skattereform. Och politikerna har inga bekymmer med de svåra konsekvenser som uppstår.

Årliga levnadskostnaderna är nu cirka 170 000 kr för ensam förvärvsarbetande utan barn och för makar/sambor tillsammans cirka 262 000 kr (2x131 000). Om makarna var för sig har samma inkomst som en ensamstående har makarna tillsammans 2x39 000kr= 78 000kr mera disponibelt i plånboken sedan inkomstskatter och levnadskostnarna betalats.

Det räcker för årskostnaderna för två barn, men alla makar/sambor har inte barn.

Det här gäller när ensamma har inkomster över cirka 18 000 kr per månad och makar var för sig cirka 11 000 kr per månad.

Vid lägre inkomster blir det underskott i hushållsbudgeterna. Underskotten beror bl a på låga grundavdrag som är högst cirka 36 000 kr år 2020, dvs högst cirka 20 % av lägsta rimliga levnadskostnader 170 000 kr för ensamma

Det hjälper inte att ändra grundavdrag. För att det ska bli någon förbättring för de lägsta inkomsterna måste införas något som gäller de horisontella fördelningarna och lämpligt är att införa regler om bostadsbidrag.

Det finns bostadsbidrag för barnlösa ungdomar under 29 år, med låga inkomster. En tid fanns bostadsbidrag också för barnlösa över 29 år men de avskaffades i ovist nit.

Bostadsbidrag för äldre barnlösa upp till pensionsåldern bör snarast införas. De ska inte betraktas som bidrag utan som kompensation för alltför låga grundavdrag vid låga inkomster.

De kan göras i princip som för yngre där bostadsbidragen är gjorda med hänsyn till skillnaderna i bostadskostnad för ensamma och makar/sambor. Det behandlas mer utförligt i det följande

## **Barnfamiljer med bostadsbidrag. Förslag för 2019**

Enligt gällande regler för barnfamiljernas bostadsbidrag ska de trappas av med 20% av den del av inkomsten som överstiger 150 000 kr per år.

Det bör höjas till 200 000 kr per år = 16 666 kr per månad.

För ensamman med 1, 2 och 3 barn räcker då inkomsterna efter skatt till levnadskostnader ungefär enligt konsumentverkets beräknade kostnader mm och hyror för lägenheter enligt boverkets krav.

Enligt beräkningarna i det föregående ligger den lämpliga inkomstgränsen för ensamman på cirka 17000 kr per månad = 204 000 kr per år

För makar/sambor med 1 barn skulle avtrappningen kunna börja vid cirka 14 000 kr per månad, för 2 barn vid inkomst cirka 16 000 kr och för 3 barn vid cirka 17 000 kr. För enkelhets skull kan man nog sätta gränsen till 16 666 kr per månad = 200 000 kr/år.

Marginalskatten i avtrappningsperioderna är cirka 30%, bostadsbidragen avtrappas med 20% och barntillsynsavgifterna ligger kanske på 2-4% av inkomsterna. Summan blir marginal-effekter cirka 52-54%.

Om inkomstgränsen för avtrappnings början höjs med 50000 kr innebär det att avtrappningarna minskar med 10000kr under året. Om man behåller gränsen vid 150000 kr betyder det att levnadskostnad 174000 kr för ensam förälder minskar till 164000 kr. För makarna minskar 269000 till 259000. Men vill man ha mer exakt måste man räkna mer exakt.

## **Bostadsbidrag för barnlösa i åldrar över 29 år upp till pensionsåldrar. Förslag för 2019**

För bostadsbidrag till enamma utan barn föreslås här samma bidrag som för åldrarna 18-29 år och samma avtrappningsfaktor 33,33%, men inkomstgräns för avtrappningens början som är satt så att bidraget är avtrappat vid inkomst där underskotten är noll. Cirka 18300 kr/månad = cirka 220000 kr/år för ensam och cirka 13700 kr/månad = 164400 kr/år per make för makar.

Enligt reglerna kan bostadsbidraget bli 90% av hyran mellan 1800 och 2600 kr per månad = 720 kr per månad = 8640 kr per år. Samt 65% av hyran mellan 2600 och 3600 = 650/mån = 7800 kr per år. Ensam summa bidrag och makar summa bidrag 16440 kr per år = 1370 kr/månad.

16440 är 9,45% av hela levnadskostnaderna 174000 för ensam. 16440 är 6,11% av hela levnadskostnaden 269000 för makar. Då bör man komma ihåg att skattesystemet gynnar makar med 39000kr på året i förhållande till ensam.

Om makarna var för sig har samma inkomst som en ensamstående har makarna tillsammans  $2 \times 39500 \text{kr} = 79000 \text{kr}$  mera disponibelt sedan inkomstskatter och levnadskostnarna betalats.

Avtrappningssträckan blir 49320 kr per år. Inkomst när bidraget för ensam tar slut om avtrappning sker från inkomst 41000 kr blir:  $41000 + 49320 = 90320$  per år = 7527kr/mån.

Om man höjer gränsen för avtrappnings början till 220000-49320 = 170 680 = 14223kr/månad ska underskottet bli noll.

Kontroll: Inkomst 220000 minus skatt cirka 45802= 174198 nästan precis som ensams levnadskostnader 174000

**För makarna** blir avtrappningsgänsen 164400x2 minus 49320= 279480. 139740 per make.

Kontroll: Inkomst 164400 minus skatt 29376 =134664 för varje make= 269328 för båda, nästan precis som makars levnadskostnader 269000

**Bostadsbidragen bör trappas av från inkomst 170680 kr för ensam och trappas av från inkomst 139740 för make.**

**De beloppen bör rundas av på lämpligt sätt, förslagsvis inkomstgräns när bostadsbidrag ska börja trappas av med 33,33%:**  
**170 000 för ensam = 14157 kr /månad och**  
**140 000 för make = 11667 kr/månad.**

**Bidragen är slutavtrappade vid inkomst cirka**  
**För ensam 18300 kr/ månad**  
**För makar 13700 kr/månad för make**

#### **Avtrappning sker**

För ensam: inkomster mellan 14157 och 18300 kr/ månad.

För make: inkomster mellan 11667 och 13700 kr/ månad.

Marginalskatten är i dessa intervall cirka 29% för ensam och cirka 23% för makar. Med avtrappning 33.33% för bostadsbidrag gör det summa margineffekt cirka 62% för ensam och cirka 56% för makar. Vid kommunal utebitering 33% som är nästan precis som genomsnittet i Sverige.

Om avtrappningseffekt 20% hade valts hade margineffekterna blivit lägre, men avtrappningarna hade börjat vid en lägre inkomst så att bidragen blivit lägre vid lägre inkomster. Därför har faktorn 33,33% valts istället för 20%. 33,33% är också det som gäller för ungdomsbostadsbidragen. Förslaget för äldre har tidigare innehållit 20% och det kanske kan accepteras, men då får man räkna om.

## **Socialförsäkringsbalken**

Kapitel 97

### **"Förmögenhet**

**6 § Tillägg till den bidragsgrundande inkomsten ska göras med 15 procent av den sammanlagda förmögenhet som överstiger 100 000 kronor, avrundad nedåt till helt tiotusental kronor.**

I den sammanlagda förmögenheten ingår förmögenhet för varje försäkrad samt för varje barn som avses i 96 kap. 4, 5 a och 9 §§. I fråga om barn som avses i 96 kap. 5 a § ska dock endast hälften av den förmögenhet som tillhör barnet ingå i den sammanlagda förmögenheten. *Lag (2017:1123).*

7 § Tillägg för makars förmögenhet ska fördelas på makarna i förhållande till deras respektive andel av den sammanlagda förmögenheten.

Tillägg för barns förmögenhet ska fördelas lika mellan makar.

8 § Förmögenheten beräknas enligt lagen (2009:1053) om förmögenhet vid beräkning av vissa förmåner, om inte annat följer av 9 och 10 §§.

Förmögenheten beräknas per den 31 december det år som bostadsbidraget avser. "

**Regeln om att 15 % av förmögenheter ska tas upp som inkomst vid beräkning av bostadsbidragen bör avskaffas. Regeln bör avskaffas även för bostadsbidrag till personer utan barn och för pensionärernas bostadstillägg.**

**Detta bör gälla också för ungdomsbostadsbidragen och bidragen till äldre barnlösa**

## **Bostadstillägg och garantipension för pensionärer.**

### **Verkan av kapital**

Varken promemorian, regeringen eller utredningarna behandlar inverkan av kapital enligt de gällande reglerna.

De gällande reglerna om att 15 % av kapital ska tas upp som inkomst vid bostadstillägg för pensionärer bör tas bort. Det är särskilt viktigt att taxeringsvärden för pensionärernas fritidshus tas bort.

De gällande reglerna säger att kapital över 100 000 kr för ensam och 200 000 för makar ska inverka på bostadstilläggen så att 15% ska tas upp som inkomst. Det innebär en förmögenhetsskatt för dem med låga inkomster vilket är synnerligen orättvist eftersom de med högre inkomst inte betalar någon förmögenhetsskatt.

Vid skattereformen 1970 sattes de nuvarande gränserna 100 000 och 200 000 till 75 000 och 150 000 och skulle de ha räknats upp med inflationen enligt KPI skulle de nu ha varit cirka 500 000 och 1000 000.

Att de gällande reglerna för bostadstilläggen är mycket krävande och olämpliga för pensionärer med låga inkomster har påpekats under flera decennier och det är anmärkningsvärt att regeringen och utredningarna inte beaktar detta.

**Varken regeringen, myndigheterna eller de politiska partierna har några offentliga redovisningar om pensionärernas levnads-kostnader,** i förhållande till inkomster, skatter och bidrag som gör att det går att bedöma skäligheten i de regler som gäller.

När det gäller bostadstillägg finns i socialförsäkringsbalken följande:

- 99 kap. Innehåll
- 100 kap. Allmänna bestämmelser om bostadstillägg
- 101 kap. Rätten till bostadstillägg
- 102 kap. Beräkning av bostadstillägg
- 103 kap. Särskilda handläggningsregler för bostadstillägg
- 103 a kap. Innehåll
- 103 b kap. Allmänna bestämmelser om boendetillägg
- 103 c kap. Rätten till boendetillägg
- 103 d kap. Beräkning av boendetillägg
- 103 e kap. Särskilda handläggningsregler för boendetillägg

## **Skatteverket.se**

### **Till skatteverkets grundavdragstabell**

<https://skatteverket.se/download/18.6de6b99e16e94f3973b799/1575288238992/grundavdragstabell-2020.pdf>

### **Förhöjt grundsvdrsg för personeröver 65 år**

<https://skatteverket.se/download/18.6de6b99e16e94f3973b798/1575288238956/grundavdrag-forhojt-grundavdrag-2020.pdf>

## **Bostadstillägg för pensionärer.**

Från <http://wimnell.com/omr36-39k.pdf>. 060316

Sid

### **59 Pensionärer med låga inkomster.**

61 I samband med småhus finns två sätt att bo.

62 Viktiga händelser i bostadstilläggens historia.

62 I 1990 års skattereform ändrades kapitalinkomstbeskattningen.

62 1995 föreslog regeringen att skärpningsregeln skulle tas bort.

63 Dråpslaget kom i prop 1995/96:150 och 1996/97:1,  
mot pensionärer med fritidshus.

63 I intervju av Thomas Hempel i P1:statsminister Göran Persson  
sa, att han var beredd dra tillbaka förslagen

63 I prop 2000/01:140 har det istället blivit ytterligare  
försämringar.

64 Kommentar 051122:

65 Avskrift av brev Till statsminister Göran Persson.

66 Skattereduktion för fastighetsskatt.

67 Andra påpekanden o förslag.

68 Summa marginaleffekt 2004.

70 Ett alternativ med bara en faktor 57%\_för avtrappning av  
bostadstillägg.

73 Innehållet i sidorna 3380-3459: Sven Wimnell 20040208:  
Pensionärer födda 1937 eller tidigare.

75 Påminnelser om pensionärsproblemen. Har gått till statsråd  
och partiledare.Flera gånger efter 8 april 2004.

Sidorna finns på sidorna77-98 i

<http://wimnell.com/omr36-39zzzzz.pdf>

## **Exempel om pensionär med fritidshus.**

En ensam pensionär kan ha låg inkomst efter skatt. T ex 9 000 kr per  
månad = 108 000 kr per år. Rimlig lägsta levnadskostnad är 2019  
174 000 kr. Det finns behov av bostadstillägg.

Men pensionären har ett fritidshus som hon köpte kanske för 20 000 kr  
för femtio år sedan. Huset är litet men tomten är värdefull och  
grannarna har fått sälja sina fastigheter så att taxeringsvärdet för  
hennes fastiget blivit 2 miljoner eller 3 miljoner.

Göran Persson införde att fastigheten ger en inkomst på 15% av  
taxeringsvärdet =300 - 450 000 kr per år, vilket naturligtvis gör att hon  
inte kan få något bostadstillägg och får leva på 108 000 kr för året när  
det rimliga är 174 000 kr.

Så är situationen sedan länge och varken socialdemokraterna elller  
vänsterpartisterna ser trots påpekande varja år sedan Göran Persson  
införde, att det är orimligt att anta att fastigheten kan ge en inkomst på  
300-450 00 kr för året när fastigheten kan beräknas användas halva  
året.

**Regeln om att 15 % av förmögenheter ska tas upp som inkomst  
vid beräkning av bostadstillägg och bostadsbidrag o d bör  
avskaffas. Regeln bör avskaffas för pensionärernas bostadstillägg  
och för bostadsbidrag o d till personer med och utan barn.**



**Regeringen och alla som sysslar med politik måste förstå, att inkomstskattesystemen 1970 och 1990 inte är efter skatteförmåga utan är kompromisser där tonvikten ligger på den vertikala fördelningen.**

Den horisonella fördelningen gäller fördelningen mellan dem som har lika stora inkomster men har olika levnadskostnader.

**Hushållen och levnadskostnaderna har redovisats på sidorna 36-49 i**

**<http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzk.pdf>**

Årskostnader för levnadskostnader år 2020 för förvärvsarbetande icke-pensionärer utan barn är för ensam 170 000 kr och för makar/sambor 262 000. Kostnader för makar/ sambor har sedan 1970 legat på nära 150 % av kostaden för ensam och inte det dubbla.

Kostnaderna är enligt beräkningar av Konsumentverket plus bostadskostnader enligt statistik från SCB. Kostnaderna 2019 var något högre.

Drar man från arbetsinkomsterna bort skatt och levnadskostnader uppstår överskott eller underskott.

**Ensamstående förvärvsarbetande är missgynnade i förhållande till makar/sambor.**

Ensamståendes levnadskostnader per år 2019 är 174000kr  
En makes/sambos kostnad är 134500 kr, dvs 39500 kr lägre och därför blir överskottet för en make 39500 kr högre än för en ensamstående.

**Om makarna var för sig har samma inkomst som en ensamstående har makarna tillsammans 79 000 kr mer i plånboken.**

Underskott tillsammans för ett par makar blir på motsvarande sätt 79000 kr lägre än för en ensamstående

79 000 kr är väldigt mycket pengar som alltså två makar/sambor får mer än en ensam. Regeringen och de som sysslar med politik tycks inte förstå denna enorma skillnad.

Den bygger på att inkomstskatten inte tar hänsyn till levnadskostnaderna.

79 000 kr motsvarar nära kostnaderna för två barn och systemet kan anses ge rättvisa när makarna/samborna har två barn, men alla makar har inte barn och inte två barn.

Orättvisorna kompenseras i någon mån av bostadsbidrag och barnbidrag, men reglerna är otydliga och socialförsäkringsministern tycks inte förstå förhållandena.

Inkomstskatten 2019 vid inkomst 60 000 kr per månad, 720 000 kr per år var 35,1 % inklusive värnskatten och långt ifrån marginals-katten.

Höga marginaleffekter förekommer också vid låga inkomster i samband med bostadsbidrag o d.

Vill man minska skatten vid låga inkomster utan att minska skatten vid högre inkomster måste man höja marginals-katten mellan låga och höga inkomster.

Det är inte troligt att svenska folket vill ändra inkomstskattesystemet så att skatten fördelas med hänsyn till skilda levnadskostnader, men nuvarande orättvisor bör kunna kompenseras genom bättre regler för bostadsbidrag o d och bidrag i speciella situationer som man kan finna genom att studera hushållens verksamheter och förhållanden i <http://wimnell.com/omr36-39zzzzzzk.pdf>

**Kapitel 2: DN's debattartiklar**  
**23 augusti - 4 september 2020**

## **”Låt livsåskådningskunskap ersätta religionskunskap”**

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

**"DN. DEBATT 200823**

**Regeringen har just beslutat om nya kursplaner för grundskolan från höstterminen 2021. Tyvärr är förändringarna när det gäller ämnet religionskunskap små och inte alls de som skulle behövas för att göra ämnet relevant för de barn och ungdomar som växer upp i dagens Sverige. Hela ämnet måste förnyas, skriver Patrik Lindenfors och Ulf Gustafsson.**

I veckan som gick beslutade regeringen om nya kursplaner för grundskolan. Dessa ska börja gälla från och med höstterminen 2021. Tyvärr är förändringarna när det gäller ämnet religionskunskap små och inte alls de som skulle behövas för att göra ämnet relevant för de barn och ungdomar som växer upp i dagens Sverige. Hela ämnet måste förnyas.

Svenskars förhållande till religion är kluvet, minst sagt. Så här framställs det på forskningshemsidan forskning.se: *”David Thurffjell [professor i religionsvetenskap vid Södertörns högskola] beskriver en befolkning där 80 procent tar avstånd från organiserad religion. Som slutat besöka kyrkan, som inte ber och som har ganska dunkla begrepp om de religiösa berättelserna. Men som samtidigt firar påsk och jul. 63 procent är med i Svenska kyrkan [2016–2019 var det 56 procent] och betalar helt frivilligt flera tusen kronor i avgift varje år.”*

Det här kluvna förhållandet till religion har existerat ganska länge.

Annan forskning visar att cirka 95 procent av de som bor i Sverige mycket sällan besöker gudstjänster eller annan religiös ceremoni regelbundet, en siffra som är närmast oförändrad sedan början av 1900-talet. Sedan länge är svenskarnas andlighet bara sällan kopplad till Svenska kyrkan, vars medlemsantal varit på stadig nedgång sedan tvångsanslutningen avskaffades. Samtidigt har tillkomsten av nya svenskar från andra delar av världen gjort befolkningens förhållande till religion mer mångfacetterat. Att undervisa om religion under dessa förhållanden är en utmaning. Ämnet behöver därför omformas grundligt.

1 Ämnet religionskunskap bör döpas om till livsåskådningskunskap. En sådan åtgärd skulle göra att man slipper den krystade formuleringen att ämnet handlar om ”religioner och andra livsåskådningar”.

Detta särskilt viktigt för att signalera att ämnet även omfattar den majoritet av svenskar som fördjupar sig i existentiella frågor men inte är kyrkliga. Som det är nu behandlas det stora flertalet av oss som undantag, ett förhållningssätt utan förankring i verkligheten.

2 Etik måste utgå från filosofi, inte religion. Hur bör man leva? Hur vet man vad som är sant?

Frågor som dessa är bland de viktigaste skolelever har att fundera över, särskilt i dessa tider av snabb förändring och mer eller mindre faktaunderbyggda nyheter. Sådana frågor kan höra hemma i ämnet livsåskådningskunskap, men bör inte behandlas utifrån ett religiöst perspektiv. Religiös etik och moral omfattar allt från att driva barnsjukhus till att köra flygplan in i byggnader, vilket gör att frågor om varför det ena är bättre än det andra bäst behandlas ur ett allmänmänniskt perspektiv.

Hur man vet vad som är sant är om möjligt ännu mer problematiskt att diskutera utifrån religiös utgångspunkt. Grundläggande filosofi behöver alla elever kunskap om.

3 Det behövs undervisning om varifrån vi kommer. På samma självklara sätt som antiken hör hemma i historieundervisningen borde den traditionella nordiska religionen hör hemma i livsåskådningskunskapen, även högre upp i åldrarna.

Nu beskrivs Sveriges historia ur ett selektivt kristet perspektiv. Denna historielöshet är en naturlig produkt av att vi har blivit utsatta för 1 000 års kyrklig mission, men att segrarna skrivit historien gör inte historieskrivningen korrekt.

Det som en gång var kristendomskunskap har numera breddats till fler religioner runt om i världen. Vi får lära oss att förstå vår omvärld, det är bra, men den historiska och lokala förankringen är bristfällig.

4 Glöm inte den sekulära humanismen, den kanske vanligaste livsåskådningen i Sverige. Slutligen behövs det större utrymme och mer kunnig undervisning om vad humanism som livsåskådning innebär. Vissa beskrivningar i kursböckerna i religionskunskap är surrealistisk läsning för oss med denna livssyn.

Det talas ofta om att svenskar är okunniga om religion. Okunnigheten är dock ännu större om icke-religiösa livsåskådningar. De livsåskådningar som en stor del av svenskarna i större eller mindre omfattning lever efter, men som samtidigt verkar ses som så naturliga att de inte behöver nämnas.

Det är först när man själv inser att man själv har en livsåskådning och vad den innebär som andras livsåskådningar blir begripliga. Denna förståelse kan bidra till större ödmjukhet inför livets svåra frågor och mindre främlingsfientlighet. Känn dig själv för att bättre känna andra.

Kort sagt borde religionsämnet omstöpas till livsåskådningskunskap, samt förändras på ett övergripande sätt och inkludera mer allmänmänskliga filosofiska utgångspunkter. Få skolreformer kan vara mer angelägna.

**Patrik Lindenfors**, styrelseledamot i Humanisterna  
**Ulf Gustafsson**, förbundssekreterare i Humanisterna "

## **”Viljan att reglera och lagstifta har löpt amok”**

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**"DN. DEBATT 200824**

**Genom lagstiftnings- och standardiseringstänkande odlar vi osjälvständigt regelföljande och funktionell dumhet som en central samhällsprincip. Aktuellt är förslaget om en gemensam obligatorisk introduktionsutbildning för alla statsanställda. Fokus är att göra saker rätt snarare än att göra rätt saker, skriver professorerna Mats Alvesson och Erik J Olsson.**

Ibland är det rimligt eller nödvändigt med fler lagar och regler. Miljöhotet, teknisk utveckling och globalisering kräver till exempel en utbyggd lagstiftning. Lagstiftning är en viktig del i en demokrati, en metod för att tillse att allt går rätt till, att verksamheten följer såväl folkviljans som rättsstatens krav.

Men som med allt annat blir det lätt för mycket av det goda. Vi lever i en tid av postmoderation, där måttfullhet har ersatts av att man närmast löper amok i viljan att formellt reglera. Inte sällan sker detta av opportunistiska skäl – för att lugna en väljaropinion eller en koalitionspartner eller för att framstå som viktig och handlingskraftig. Eller bara för att utöva makt.

Lagen om de 9 000 unga afghanska männen är ökänd, och senast har barnkonventionen upphöjts till lag, vilket medfört att rättsväsendet tycks stå handfallet inför svårt kriminella unga. Viljan att utlova nya eller skärpta lagar är legio. När en känd person blir fast för sexköp

sätter regeringen genast i gång att utreda skärpt lagstiftning. När ytterligare ett brutalt mord sker vill man förlänga strafftid för vapen-innehav.

Offentlig verksamhet utsätts för allt fler lagar, förordningar och annat formellt reglerande. Det hela är lite som snickaren som endast har en hammare: allt ska behandlas som en spik. Det pratas gärna om avreglering och minskad byråkrati men vi lever fortsatt och än mer i regelsamhället – med bristande effektivitet och flexibilitet som följd. Juridifiering tar överhanden, vilket inte sällan sker på verksamhetens bekostnad.

På vissa skolrektorsutbildningar ägnas till exempel en tredjedel av tiden inte åt lärande och pedagogik, utan åt skoljuridik. Och nyligen har Högsta domstolen beslutat att en lärare fick lyfta bort en elev som hindrar verksamheten. Detta efter år av juridiska tvister, där Skolinspektionen drivit den motsatta linjen till det yttersta. Händelsen står inte i proportion till det uppbåd av byråkrater och andra jurister som den sysselsatt, till ett högt pris för samhället i form av administrations- och rättegångskostnader.

Vidare: ett svenskt högre lärosäte ramas in av (åtminstone) följande styrdokument: högskolelagen, högskoleförordningen, centrala föreskrifter och riktlinjer, lokala föreskrifter, antagningsordning, kursplaner, individuella studieplaner, betygskriterier, lärandemål och ett flertal policydokument av alla dess slag. Under en konferens nyligen diskuterade en grupp föreläsare i kritiska ordalag de många instiftade regler och begränsningar som gäller för forskarutbildningen – och som lett till att många forskare med forskningsanslag slutat rekrytera forskarstuderande.

Nyligen har man infört regelverk för god forskningssed som förväntas gälla för all forskning – vilket naturligtvis på många punkter blir orimligt och kontraproduktivt då till exempel medicinsk forskning och samhällsvetenskap är helt olika och den senare försvåras om ett regelverk anpassat efter den förra dominerar.

Rykande aktuellt är förslag på en lag om en gemensam obligatorisk introduktionsutbildning för alla de 260 000 i statsförvaltningen till en kostnad för över 1 miljard (SOU 2020:40). Den som ej deltar ska utsättas för legala sanktioner. Ironiskt nog föreslås denna lag i slutbetänkande av ”Tillitsdelegationen” – som tycks känna ringa tillit till att individer lär sig något än genom en obligatorisk, standardiserad utbildning. Man bekymrar sig över låg ”likvärdighet” (läs: likriktning) i dagens introduktionsutbildningar för nyanställda.

Här finner, med den sanne regelverkarens fyrkantiga och för variation fientliga blick, Delegationen ett stort problem i att kriminalvårdare i Kumla-bunkern, meteorologer på SMHI, städare vid Beredskapsstyrelsen, ambassadfolk i Kenya och humaniora-lektorer vid Högskolan och hundförare inom polisen inte utsätts för samma introduktionsutbildning. Det anförs att få högskolor har sådana obligatoriska utbildningar – de har troligen goda skäl till att avstå från sådana. Snarare än att inlemma akademien än mer i statsapparaten borde dess särart betonas.

Som så ofta är lösningen en del av problemet. En och samma utbildning för olika grupper i helt olika verksamheter blir ofta meningslös: mycket är irrelevant för en del, annat lärde man sig i åttonde klass, andra kämpar för att hänga med och förstå poängen med det hela. Men variation ska med lag bekämpas, säger Delegationen.

Stark expansion av lagstiftnings- och standardiseringsiver förvärras av alla nidkära byråkrater som verkar tämligen ointresserade av frågor om effektivitet, kvalitet och annat som borde vara centralt. Här krånglar man inte till det för sig själv eller andra med breda, reflekterande bedömningar utanför ett juridiskt boxtänkande, utan allt ska först och främst vara formellt rätt, tydligt och (juridiskt) oantastligt. Man bortser från vad som fungerar väl och fokuserar ensidigt på formella fel, vilka ska åtgärdas. Om skolan fungerar bra som helhet spelar mindre roll – det är mer komplicerat att granska än regelefterlevande som med fördel kan bockas av enligt given mall.

Problem uppstår när pressen att göra allt formellt rätt är så stor att det går ut över verksamheten, att man koncentrerar sig mer på att göra saker rätt än att göra rätt saker. Viktigare än nya lagar och regler i många organisationer vore externa bedömningar som fokuserar på verkliga resultat, samt initiativ för att få folk att tänka och agera självständigt och flexibelt, givetvis inom rimliga ramar och i proportion till kompetens. På sina håll utövas troligen viss skadebegränsning genom att man struntar i många av de styrande förordningarna: saboterande regelverk får rundas så att verksamheten ändå har en möjlighet att fungera. Men utrymmet för en sådan pragmatisk hållning tycks krympa.

Genom lagstiftnings- och standardiseringstänkande odlar vi osjälvständigt regelföljande och funktionell dumhet som central samhällsprincip. Tänk rätt innanför boxen, fundera inte på den vidare meningen och vad du gör: ifrågasätt inte Regelverket!

En gång i tiden sades att land skall med lag byggas. Numera kan man då och då befara att det är motsatsen som gäller: land skall med lag



raseras. Varje gång en reglering läggs till bör man, för att motverka att så sker, ta bort minst en annan.

Innan nästa lag klubbas igenom borde således en sådan måttlighetslag antas!

**Mats Alvesson**, professor i företagsekonomi, Lunds universitet.  
Författare till bland annat nyligen utgivna "Extra allt" och "Dumhetsparadoxen" samt "Ledning och snedstyrning i högskolan".  
**Erik J Olsson**, professor i teoretisk filosofi, Lunds universitet.  
Ordförande i Academic rights watch. "

## **"Värnskatten slopades med falska argument från L och C"**

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**"DN. DEBATT 200825**

**Slopandet av värnskatten i januariavtalet drevs igenom med argumentet att svenska löntagare skulle motiveras att arbeta mer. Vår nya rapport visar att detta huvudargument är svagt. Skattenivåerna visar sig ha en mycket begränsad påverkan på arbetsutbudet, skriver företrädare för LO och Tankesmedjan Tiden.**

Huvudsyftet med inkomstskatterna är att finansiera den svenska välfärden samt andra offentliga verksamheter och insatser. För att skapa en bred folklig acceptans för detta har vi ett progressivt skattesystem: de som tjänar mest får också betala mest – även procentuellt. Denna grundprincip bygger på en stark rättvisetanke. Ett konkret uttryck för beskattningens progressivitet var värnskatten.

Den innebar att den som tjänade över cirka 60 000 kronor per månad fick betala 5 procent mer i inkomstskatt.

Trots de stora behov som den svenska välfärden står inför, krävde Liberalerna och Centerpartiet i förhandlingarna om januariavtalet ett avskaffande av värnskatten och tvingade regeringen att gå med på detta.

Huvudargumentet bakom slopandet av värnskatten var att en sådan åtgärd skulle "betala sig själv". Logiken var att höginkomsttagare

skulle arbeta fler timmar om de fick sänkt skatt. Arbetsutbudet skulle alltså höjas, vilket skulle generera ökade skatteintäkter. Som i ett trollslag skulle höginkomsttagare kunna få kraftigt sänkt skatt – utan att det skulle undergräva statens finanser.

Detta synsätt har under stora delar av 2000-talet varit en ”sanning” som har legitimerat stora skattesänkningar. Borgerliga debattörer och skattesänkarlobbyister har med stor iver hävdat att värnskatten är skadlig för att den hämmar högproduktiva löntagares vilja att utbilda sig, ta större ansvar och arbeta fler timmar.

I en ny rapport, ”Skatta eller gråta – marginalskattebetydelse för arbetsutbudet”, visar vi att hela denna idé vilar på svag grund. Rapporten, som bygger på en genomgång av aktuell ekonomisk forskning om så kallade marginalskatteeffekter, visar att de empiriskt beräknade effekterna på nordiska data av skattesänkningar generellt är väldigt små:

1 En förklaring är att de allra flesta löntagare inte tar hänsyn till marginalsatser när de fattar beslut om sina arbetstider. Avgörande är i stället vilka arbetstider arbetsgivare erbjuder, om arbetet är för krävande för att utföras på heltid samt andra bedömningar av hur arbetsinsatsen kan påverka lön och karriär. Men skatternas betydelse för beslut om att arbeta mer ser alltså ut att vara litet.

2 De allra flesta höginkomsttagare jobbar redan i dag heltid och kan inte få betalt för fler arbetstimmar. Undantaget är vissa konsulter, stafettläkare och ett fåtal andra grupper. Men för de flesta gäller normen om 40-timmarsveckan fortfarande för lönerna.

3 Få löntagare vet hur mycket marginalsatt de betalar. När prissättningen på varor och tjänster eller skattesystemet inte är linjärt finns det flera studier som visar att människor inte agerar på marginalpriset/marginalsatten utan på genomsnittspriset/genomsnittsskatten.

4 Av de effekter som kan utrönas är det också troligt att olika typer av skatteplanering (inkomster flyttas mellan olika år eller mellan inkomstslag – från lön till utdelningar) misstas för arbetsutbudseffekter.

En internationell jämförelse visar i stället att sambandet mellan skatter och sysselsättning kan vara positivt. Länder med högre skatt har högre sysselsättningsgrad än länder med lägre skatteuttag.

Sysselsättningsgraden är jämförelsevis mycket hög i de nordiska länderna, där skatten på arbete är som högst internationellt sett. Om skattenivån hade en kraftigt negativ effekt på sysselsättningen skulle detta samband inte hålla år efter år.

Till exempel pekar viss nationalekonomisk forskning mot att offentligt finansierad barn- och äldreomsorg kan vara viktigare för sysselsättningen än skattenivåerna. En offentligt finansierad barnomsorg som är tillgänglig för alla ökar arbetsutbudet hos småbarnsföräldrar. I USA är den enskildes kostnad för förskola ungefär 30 procent av en medianlön, medan den i Sverige är 4,5 procent (3 procent för ensamstående). Låga skatter ger ett mindre offentligt åtagande som gör det dyrt att arbeta för småbarnsföräldrar.

Liberalernas och Centerpartiets slopande av värnskatten leder alltså till mindre pengar till sjukvården, skolan och äldreomsorgen och mer pengar i plånboken för de som redan tjänar mest. Detta trots att det

fanns stora behov av mer resurser till välfärden redan innan coronakrisen visade på brister i äldreomsorgen och skapade längre köer till sjukvården. Den nuvarande krisen förstärker detta behov. Investeringar i barn- och äldreomsorg, infrastruktur och grön omställning, samt aktiv arbetsmarknadspolitik är både jobbskapande och minskar de ekonomiska klyftorna.

Sänkt skatt för höginkomsttagare har inga sådana positiva effekter, utan drar tvärtom i motsatt riktning. Vi menar därför att en framtida skattereform borde begränsa skattesystemets möjligheter till avdrag och inkomstomvandling (exempelvis 3:12-reglerna, vars åtstramningsbehov Tiden och LO belyst redan i tidigare rapport) snarare än att sänka skatten. Välfärden, klimatet och jämlikhetssträvan kommer att behöva varenda skattekrona.

Om skatteintäkterna behöver öka för att finansiera de investeringar för framtiden som behövs i Sverige finns det fortsatta möjligheter att öka marginalskatten på arbete för de som tjänar mest. Viktigast är dock att vi kommer bort från antaganden om att skattesänkningar på arbete betalar sig själva genom ökat arbetsutbud. Om skatten på arbete sänks, så måste detta kompenseras genom en utökning av andra skatter, förslagsvis på kapital, för att inte de offentliga verksamheterna ska riskera att underfinansieras än mer. Men sannolikt behöver vi både sätta stopp för ytterligare stora sänkningar av inkomstskatterna och höja skatten inte minst för de rika.

Inför årets budgetförhandlingar fortsätter C och L att kräva skattesänkningar. Det är hög tid att de släpper borgerliga fantasier om att lägre skatt för höginkomsttagare gynnar alla. Det Sverige behöver just nu är rejäla förbättringar av välfärden, arbetslivet och

trygghetsförsäkringarna som gynnar vanligt folk, inte fler skattesänkningar för de som tjänar mest.

**Åsa-Pia Järliden Bergström**, LO-ekonom  
**Niklas Blomqvist**, utredare på LO, rapportförfattare  
**Daniel Färm**, chef Tankesmedjan Tiden "

## **”Eldrivna vägtransporter krävs för att nå klimatmålet”**

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**"DN. DEBATT 200826**

**Eldrivna vägtransporter är det enda långsiktigt hållbara sättet att kraftigt minska utsläppen från transportsektorn. Elvägar mellan storstäder kan sänka utsläppen från tunga lastbilstransporter med en tredjedel. Och med utbyggd laddinfrastruktur och förstärkt elnät kan vi utnyttja att allt fler personbilar åtminstone delvis är eldrivna, skriver Maria Bratt Börjesson.**

Riksdagens har satt upp målet om att minska utsläppen av växthusgaser från inrikes transporter (flyget undantaget) med 70 procent till år 2030 relativt 2010 års nivå. Minskningen är hittills måttlig i relation till målet och det kommer inte att nås med beslutad politik. Minskningen har huvudsakligen uppnåtts genom ökad användning av mestadels importerade biodrivmedel. Med tanke på hur stora offentliga resurser som avsätts till andra åtgärder för att minska utsläppen så är utfallet hittills dystert. I dag publiceras en ny SNS-rapport där jag ger en översikt av vilka åtgärder som kan minska utsläppen i transportsektorn och förslag på vägen framåt.

Rapporten delar in föreslagna åtgärder i två kategorier: ekonomiska styrmedel och förbättrade alternativ till vägtransporter.

1 Det mest kostnadseffektiva ekonomiska styrmedlet är beskattning av bensin och diesel. Det är träffsäkert eftersom skatten är nästan proportionell mot koldioxidutsläppen. Trafikanter och transportörer

har stor flexibilitet i sin anpassning vilket leder till minsta möjliga uppföring för utsläppsminskningarna. Ett enhetligt pris på utsläpp ger dessutom konsumenterna värdefull information. De behöver inte själva försöka beräkna vilket beteende som leder till minst utsläpp. När kostnaden för utsläpp är inbakad i priset kommer alla i varje situation att göra rätt avvägning mellan egenintresse och utsläpp.

Men en hög drivmedelsbeskattning är inte problemfri. Utsläppen från vägtransportsektorn beskattas redan högre än utsläppen från andra sektorer. De flesta bilresor som görs i ett så glest befolkat land som Sverige har inga alternativ som är lika attraktiva. Inom alla inkomstgrupper och regioner finns dessutom stora individuella variationer i drivmedelsförbrukningen. Beskattningen kan slå hårt mot hushåll med låga inkomster och långa transportavstånd, vilket är svårt att kompensera för genom transfereringssystemen.

Bonus malus är ett ekonomiskt styrmedel riktat mot ägande och inköp av bilar. Det innebär en höjning av fordonskatten, beroende på bränsletyp och koldioxidutsläpp, under de tre första åren. Bilar med mycket låga utsläpp får en bonus. Styrmedel riktade mot inköp av nya fordon kan vara befogade, men bonus malus har fått kritik av både Konjunkturinstitutet och Riksrevisionen för låg kostnadseffektivitet. Riksrevisionen konstaterar dessutom att regeringen har haft bristande beslutsunderlag och konsekvensanalyser. Dessutom går 80 procent av bonusarna till storstadsregionerna.

2 Förbättrade alternativ skapar ofta stora nyttor i form av välfärd, tillgänglighet och service. Ofta knyts stora förhoppningar om att minska vägtransporter genom bebyggelseförtätning eller förbättrade alternativ som distansarbete, resfria möten, e-handel, järnvägssatsningar, mer kollektivtrafik och fler cykelbanor. Men det

saknas i stort sett evidens för att förbättrade alternativ ger några substantiella minskningar av utsläppen, samtidigt som många av de åtgärder som förbättrar alternativen slukar offentliga resurser. Till exempel ökade subventionerna till den regionala kollektivtrafiken med närmare 70 procent mellan 2008 och 2018, vilket är betydligt mer än resandeökningen.

Det finns flera skäl till att förbättrade alternativ inte ger så stora utsläppsminskningar.

För det första vet resenärer och transportörer oftast bäst själva hur de lättast anpassar sitt beteende. De alternativ som har konstruerats av beslutsfattare och planerare är ofta inte så attraktiva.

För det andra leder förbättrade resmöjligheter oftare till mer resande än överflyttning. Så tillkommande resande med cykel, kollektivtrafik och tåg är oftast resande som annars inte hade gjorts snarare än överflyttning från bil. Även godstransporter är svåra att flytta mellan transportslag. Val av färdslag styrs i hög grad av varuvärde och transportavstånd. Till exempel är en överflyttning av godstransporter från väg till järnväg bara möjlig på avstånd längre än 30 mil, men bara 8 procent av de tunga lastbilstransporterna är längre än så.

För det tredje har förbättrade alternativ störst förutsättningar att minska utsläppen centralt i storstäder i rusningstid, men dessa står för en liten andel av bilresandet. Antal cykelresor per capita ökar till exempel i centrala Stockholm, men har sedan 1990-talet minskat på nationell nivå.

Ökad digital kommunikation de senaste decennierna tycks inte heller ha dämpat bilresandet. Distansarbete leder ofta till att de resor som

görs blir längre eller att annat resande ökar. Den som jobbar hemma kan till exempel bo längre ifrån sitt jobb. Resfria möten har lett till fler möten över större avstånd snarare än ett minskat resande. Det återstår att se om coronapandemin långsiktigt kan minska resandet.

Min slutsats är att en elektrifiering av vägtransporter på sikt är det enda långsiktigt hållbara sättet att kraftigt minska utsläppen från transportsektorn. För tung trafik kan elvägar mellan våra tre storstäder på ett kostnadseffektivt sätt minska de svenska utsläppen från tunga lastbilstransporter med en tredjedel. Bil Sweden bedömer att 80 procent av alla personbilar som säljs 2030 åtminstone delvis kan vara elektrifierade. Men detta förutsätter att staten tar ansvar för att laddinfrastruktur byggs ut i hela landet.

Och investeringsbehovet stannar inte vid laddstolpar och eventuellt elvägar. Den effektkapacitet som i dag finns längs vägarna räcker inte. Om elbilar inte ska förbli främst en andrabil måste man kunna ladda sin bil på långresor även när efterfrågan på snabbladning är hög runt lov och storhelger. Elektrifiering av vägtransporterna fordrar därför att staten tar ansvar för att bygga ut elinfrastrukturen längs vägnätet.

Eftersom ledtiderna är långa bör arbetet starta omgående. Men trots en omfattande utbyggnad tar en fullständig elektrifiering tid, eftersom de personbilar som säljs i dag kommer att köras i 15–20 år.

I ett kortare perspektiv krävs det därför en ökad användning av biodrivmedel för att 2030-målet ska kunna nås till rimliga samhällsekonomiska kostnader. Centralt för möjligheten att uppfylla 2030-målet är då att snabbt få i gång en större inhemsk produktionskapacitet. När vägtransporterna elektrifierats kommer de

svenska biodrivmedlen att komma väl till pass i andra länder eller för flyg och sjöfart som är svårare att elektrifiera.

För att öka takten av utsläppsminskningen och samtidigt ta hänsyn till andra politiska mål, måste beslutfattare i högre grad börja prioritera åtgärder grundat på kunskapsbaserade beslutsunderlag. En förutsättning är att berörda myndigheter på ett systematiskt sätt börjar utvärdera effekten av och kostnadseffektiviteten i de åtgärder som genomförs. Arbetet skulle underlättas om fler beslutsfattare och debattörer visade ett större intresse för i vilken grad olika åtgärder faktiskt minskar utsläppen.

**Maria Bratt Börjesson**, professor i nationalekonomi, Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) "

#### **"Bakgrund. Rapporten**

Onsdag 26 augusti presenteras SNS-rapporten "Transportsektorn och klimatpolitiken" skriven av Maria Bratt Börjesson.

Rapportens författare svarar för analys, slutsatser och förslag. SNS som organisation tar inte ställning till dessa. "

## **"Nu kräver vi att staten tar huvudansvaret för skolan"**

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

### **"DN. DEBATT 200827**

**Vi har tidigare inte drivit kravet på att återföra huvudansvaret för skolan till staten. Men Sveriges kommuner kommer inte klara att finansiera skola och utbildning med nuvarande ansvarsfördelning mellan stat och kommunsektor. Därför måste nu staten ta huvudansvaret för skolan, skriver Lärarförbundets Johanna Jaara Åstrand.**

Sveriges kommuner är överbelastade. För många stora ekonomiska åtaganden trängs i de kommunala budgetarna. Varningsropen om kommunernas svårigheter att i framtiden klara finansieringen av välfärden när andelen äldre i befolkningen ökar har hörts i gott och väl 15 år.

Den framtiden är här nu och har under 2010-talet kompletterats med ett växande antal barn och unga som behöver skolor, förskolor och fritidshem. Kommunerna är redan före konjunkturnedgången, i spåren av pandemin, svagt rustade för att möta den dubbla demografiska utmaningen. När skatteintäkterna försvagas ska en mindre kaka fördelas och skolan riskerar att bli förlorare.

Risken är stor för att skola och utbildning kommer att prioriteras ner genom det uppenbara behovet av förstärkningar inom äldreomsorgen, vilka så brutalt blottlagts genom pandemins effekter.

Redan före pandemin har kommunerna uppvisat svårigheter att klara finansieringen av skola och utbildning. Besparingar har under de senaste två åren blivit vanligt i de flesta av landets kommuner.

Frågan måste ställas hur rimligt det är att kommunerna ska klara av att finansiera två av välfärdens mest kostnadskrävande sektorer. Är kommunernas skattebas verkligen utformad för att bära detta stora åtagande?

Lärarförbundet har tidigare inte drivit kravet på att återföra huvudansvaret för skolan till staten. Men möjligheterna att framöver kunna finansiera skolväsendet är sannolikt omöjliga utan omfattande statlig medverkan. Därför är det hög tid att ompröva dagens ordning. Staten måste ta huvudansvaret för skolan. Skolans finansiering är det som främst talar för ett ökat statligt ansvarstagande, men det finns även andra faktorer.

OECD har pekat på att ansvaret för skolsystemet i Sverige är mycket splittrat. En bild som bekräftades av Skolkommissionen för tre år sedan. Skolans huvudmän saknar många gånger kapacitet för att genomföra uppdraget i de nationella styrdokumentet. Sveriges 290 kommuner och många hundra friskoleföretag har såväl olika förutsättningar som olika ambitioner. Likvärdigheten i det svenska skolsystemet haltar betänkligt.

Utvecklingen har länge gått stick i stäv med uttalade politiska mål, men inget tycks riktigt hjälpa. Det mest bestickande är hur extremt olika elevers möjligheter är att få möta utbildade och behöriga lärare – från nära nog samtliga lärare på skolor i områden med stark socioekonomisk status, till mindre än varannan lärare vid skolor i socialt mer utsatta områden och i många glesbygdskommuner.

Staten har under den senaste tioårsperioden sett det som nödvändigt att genomföra en mängd reformer på skolområdet, som nya läroplaner, fler riktade statsbidrag, en ny lärarutbildning, lärarlegitimation, karriärtjänster och lärarlönelyft. Ingenting tycks riktigt hjälpa.

I stället vilar en ömsesidig misstro över relationen mellan stat och kommun. Kommunerna är mest måna om att till varje pris värna sitt självstyre och staten att förse sina reformer med byråkratiska kontrollmekanismer som i slutändan drabbar lärarkåren genom diverse krav på återrapportering och fler obligatoriska moment i undervisningen. Den professionella frihet som tidigare var en naturlig del av läraryrket är i dag kraftigt beskuren.

Erfarenheterna från de riktade statsbidragen är knappast goda från någon part. De är erkänt ineffektiva, gör ansvar och roller otydliga samt missgynnar små kommuner som har sämre förutsättningar att söka bidragen. Mängden riktade statsbidrag vittnar om det urholkade förtroendet mellan stat och kommun.

Januariavtalet mellan regeringspartierna, Centerpartiet och Liberalerna har öppnat för att ompröva frågan om skolans huvudmannaskap. Jag menar att det är nödvändigt att den kommande utredning som januaripartierna har utlovat vänder på alla stenar, med inriktningen att stärka det statliga ansvaret för skolan – särskilt finansieringen.

Under större delen av 1900-talet pågick en process för att decentralisera det svenska skolsystemet. Med kommunaliseringen brukar man avse dåvarande skolminister Göran Perssons reform från 1989, men den handlade enbart om att avskaffa den statliga regleringen av löner och anställningsvillkor för lärare och skolledare och var egentligen en slutpunkt på en lång historisk process. De

problem som 2000-talet fört med sig pekar entydigt på att det nu är dags för en återcentralisering.

Denna behöver vila på fyra grundpelare:

1 Ett statligt sektorsanslag till skola och utbildning. Ett statligt huvudansvar för skolans finansiering kommer naturligtvis inte som genom ett trollslag att lösa skolans alla problem, men det är sannolikt en förutsättning för att stärka likvärdigheten, klara kontinuerliga investeringar i hela skolsystemet samt en fortsatt förbättring av läraryrkets villkor, status och attraktionskraft.

2 Ökad likvärdighet mellan skolor. Alla skolor måste vara bra skolor. När så inte är fallet blir följden ojämlika livschanser för de barn som växer upp. Det är inte bara djupt orättvist, utan också förödande för hela Sveriges framtid.

3 Ökat statligt ansvar för läraryrkets förhållanden. Kommunaliseringen banade väg för fler obehöriga personer på lärartjänster. Staten behöver ta ett mer direkt ansvar för läraryrkets förhållanden och inte passivt skjuta över detta till lärosätena. En massiv satsning på validering och behörighetsgivande utbildning till de obehöriga som i dag arbetar på lärartjänster bör vara en naturlig del i ett statligt ansvar för skolans kvalitet.

4 Stärkt yrkes- och kompetensutveckling. Kommunaliseringen har medfört att lärares kompetensutveckling eftersatts. Internationella studier, som Talis, visar att svenska lärare har mindre tillgång till kompetensutveckling än lärare i de flesta andra länder. Staten behöver sätta upp ett professionsprogram som ger legitimerade lärare samt skolledare möjligheter till utveckling genom hela yrkeslivet.

Resursknappheten i svensk skola leder i dag till en styrning som fokuserar på minskade kostnader, inte sällan utifrån den styrfilosofi som kallas new public management. En skola av hög internationell kvalitet måste bort från dessa krav på ständig mätbarhet. Staten behöver träda in med stabila finansiella förutsättningar och borgen för ett mer professionsstyrt skolväsende där alla elever ges rätt till likvärdig utbildning. Fortsätter vi utan radikala förändringar av ansvarsfördelningen kommer Sveriges ställning som kunskapsnation på sikt vara allvarligt hotad.

**Johanna Jaara Åstrand**, förbundsordförande Lärarförbundet "



## **”S vill prioritera jobb och välfärd i budgeten”**

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**"DN. DEBATT 200828**

**Vi socialdemokrater prioriterar fyra områden: Nya jobb i hela landet genom storsatsningar på infrastruktur, vägar, järnvägar och grön teknik. Satsningar på trygghetssystemen och möjligheten till omskolning. Fler medarbetare och bättre arbetsvillkor i välfärden samt en upprustad krisberedskap, skriver Lena Rådström Baastad (S).**

När historiker och statsvetare i framtiden kommer att beskriva den tid vi lever i nu, kommer de sannolikt att vittna om hur det fanns ett Sverige innan coronaviruset drabbade oss och ett annat Sverige efter krisen. Den pågående pandemin har utmanat oss som land och vårt samhällsbygge, och det råder ingen tvekan om att vi står inför stora utmaningar och att läget är tufft. Men i dessa utmaningar ryms också möjligheter. Vi socialdemokrater föreslår därför fyra prioriterade områden för att både ta oss ur krisen och bygga vårt samhälle ännu starkare än det var före pandemin.

Det kommer att finnas de som vill göra gällande att det som vi socialdemokrater vill prioritera inte är något nytt. Vissa kommer till och med hävda att det inte finns någon politisk konflikt inom dessa områden. Ingen skulle vara gladare än jag om de hade rätt, men de har tyvärr helt fel.

Vi ser på område efter område att andra partier hellre har gjort – och fortsätter göra – andra val. Vi ser det i Stockholms stad där fyra av tio anställda inom äldreomsorgen är visstidsanställda med timlön. Detta efter politiska beslut. Vi såg det när apoteksmarknaden avreglerades och ansvaret för beredskapslager prioriterades bort. Vi ser det just nu i Region Stockholm som trots att pandemin inte är över går vidare i syfte att säga upp hundratals undersköterskor och läkare på det stora sjukhuset i regionen – för att i stället hyra in personal. Inget av detta händer av sig självt, utan sker efter politiska beslut och som en direkt konsekvens av val som gjorts.

Vi socialdemokrater vill bygga samhället starkare och mer jämlikt för framtiden, och vi vill göra det på samma sätt som vi har tagit oss an pandemin: tillsammans.

Coronakrisen har slagit hårt mot Sverige. Liv har gått förlorade, många har blivit sjuka och arbetslösheten ökar. Samtidigt har krisen tagit fram det bästa ur Sverige och det svenska folket. Vi har tagit ansvar för varandra, hjälpt varandra, gjort vår plikt mot samhället och visat solidaritet med såväl äldre medmänniskor som andra i riskzonen.

Många är också de som avstått från att leva sitt liv som man brukar för att på så sätt skydda familjemedlemmar, grannar och andra medmänniskor från smitta.

Samtidigt har personalen inom vården och omsorgen tillsammans med blåljuspersonal slitit dygnets alla timmar för att ge alla som behöver det vård, omsorg och trygghet. Lärare, bussförare och butiksanställda har fortsatt att göra sina jobb, för att på så sätt möjliggöra att samhället i sin helhet står starkt mot pandemin. Solidaritet, plikt, tillit och samarbete har präglat det starka samhällets svar på krisen.

Men krisen har också blottlagt brister i såväl vår krisberedskap som i välfärden. Det är tydligt för alla och envar att äldreomsorgen inte stod rustad för att hantera smittspridningen, likaså att avregleringen av apoteksmarknaden gjorts till ett pris där ingen aktör känt ansvar för att hålla beredskapslager av läkemedel och skyddsutrustning.

Vi vet från andra kriser att klassklyftorna dessutom riskerar att förvärras när krisen slår hårdast mot de med små ekonomiska marginaler, oavsett om det handlar om hälsa eller arbetslöshet.

Tack vare att vår regering har fört en ansvarsfull ekonomisk politik under högkonjunkturen finns det nu möjlighet att investera landet ur krisen. Vi har redan räddat fler än 150 000 jobb genom permitteringsavtalen, och det är i dag 100 000 fler anställda i välfärden jämfört med när den S-ledda regeringen tillträdde 2014.

Olof Palme myntade en gång begreppet att politik är att vilja, och det stämmer fortfarande. Men politik handlar också om att välja. Vi socialdemokrater sätter jobben och välfärden först. Det är så vi på bästa sätt kan ta oss ur krisen. Därför är våra prioriteringar följande inför såväl höstens budget som kommande budgetar:

1 För det första vill vi skapa nya jobb i hela landet genom storsatsningar på infrastruktur, vägar, järnvägar och grön teknik. Vi tror inte på att skapa nya låglönesektorer eller konkurrera på världsmarknaden med låga löner och dåliga arbetsvillkor. De världsledande svenska industriföretagen har inte nått sin position genom att pressa ner lönerna utan genom tekniskt avancerad produktion som kräver medarbetare med rätt utbildning. Här finns en stor potential, som vi måste ta tillvara. Genom rätt investeringar bidrar vi också i arbetet mot klimatförändringarna.

2 Ett andra prioriterat område är våra trygghetssystem och möjligheten till omskolning. I krisens spår stiger arbetslösheten. Jobb försvinner, varav vi redan ser att vissa inte kommer tillbaka. Samtidigt som vi investerar i fler jobb i landets företag och i välfärden måste vi därför säkra den ekonomiska tryggheten för den som drabbas av arbetslöshet och sjukdom. A-kassan ska finnas där för de som förlorar jobbet och ersättningsnivåerna ska vara rimliga. Men det ska också finnas bra möjligheter att ta steget till ett nytt yrke eller en ny bransch för den som behöver omskolning.

3 För det tredje behöver vi investera i fler medarbetare och bättre arbetsvillkor i välfärden, i synnerhet i äldreomsorgen men även inom sjukvården. Coronakrisen har tydligt visat att personalens utbildning och villkor har stor betydelse för möjligheten att begränsa smittspridningen på äldreboenden. Det har också stor betydelse för de äldres livskvalitet och därtill bidrar det till att pressa ned arbetslösheten. Vi vill dessutom höja pensionerna.

4 Den avslutande delen i våra prioriteringar handlar om krisberedskapen. Vårt samhälle är sårbart för globala kriser och där vi också ser att hoten mot det svenska samhället i framtiden tar sig nya former. Med klimatförändringarna och den pågående urbaniseringen kommer vi sannolikt att se fler pandemier, liksom skogsbränder och andra katastrofer som kommer med ett varmare klimat. Vi ser också nya typer av hot, via den nya tekniken, som utmanar vår demokrati och våra samhällen. Sverige måste därför rustas inte bara militärt utan också civilt för att klara av framtida kriser. Det gäller allt från beredskapslager och datasäkerhet till smittskyddsarbete, internationellt samarbete i kris och katastrofberedskap.

Listan på samhällsproblem som skulle behöva lösas, och andra angelägna satsningar som skulle behöva göras i pandemins kölvatten, är som alla förstår längre än så. Politik handlar om att vilja och att välja, men också om att prioritera. Det här är vår socialdemokratiska idé om hur vi bygger samhället starkare i coronavirusets spår. Vårt mål är att tillsammans bygga ett Sverige som är ett bättre land att leva i – för alla som bor i vårt land – än innan pandemin slog till. Den närmaste framtiden lär utvisa om andra partier är beredda att följa vårt exempel.

**Lena Rådström Baastad (S)**, partisekreterare "

## **”Vi behöver en konvention för nedrustning av fossil energi”**

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**"DN. DEBATT 200829**

**Trots många utfästelser om minskade klimatutsläpp går omställningen för långsamt. Inspirerade av de framgångsrika internationella konventionerna mot kemiska och biologiska vapen föreslår vi, som ett komplement till Parisavtalet, en internationell konvention för nedrustning av fossil energi, skriver sex debattörer.**

Deklarationerna från politiker om att vi ska nå netto nollutsläpp för kol inom några decennier förekommer ymnigt. Men räcker det?

Många länder har gjort utfästelser men fortsatt öka utsläppen. Om de fortsätter i dagens takt kommer den totala mängd koldioxid som maximalt kan släppas ut globalt för att vi ska nå Parisavtalets 1,5 graders-mål att vara förbrukad redan om sju år. Om vi tar risken att acceptera en höjning på 2 grader, avtalets övre gräns, kan vi fortsätta i ytterligare drygt femton år, enligt Mercatorinstitutet i Potsdam.

Vill vi vara ansvarsfulla måste utsläppen sänkas snabbare än vad som sagts i planerna, exempelvis för EU:s ”Gröna giv” eller Sveriges klimatmål. Hur ska det gå till?

Den goda nyheten är att det blivit inte bara tekniskt möjligt utan ekonomiskt lönsamt att göra så. Framstegen för sol- och vindenergi under det senaste årtiondet har varit häpnadsväckande, och kostnaden per kilowattimme för grön el är i dag mindre än för den el som

kommer från förbränning av kol, olja eller gas om alla relevanta kostnader tas med – tillverkning av solpaneler och vindkraftverk, kolbrytning och oljeborrning, transporter, raffinaderier, kraftverkskonstruktion och distribution. Problemen med variationer i elproduktion från sol- och vindenergi är lösbara bland annat genom bättre elnät, smartare elanvändning och lagring i ackumulatorparker eller som vätgas.

I dag riskerar därför investeringar i fossil energi att förstöra både klimatet och pengarna. Den senaste kvartalsrapporten från British Petroleum visade en förlust på svindlande 150 miljarder kronor. Trots detta, och trots att BP halverade utdelningen till aktieägarna, steg aktien på börsen. Varför? Företagsledningen deklarerade att man planerar att minska olja och gas kraftigt, för att 2030 ha en kapacitet på 50 GW förnybar el. Det motsvarar hela Sveriges elsystem.

I USA har de fem största kolgruveföretagen gått i konkurs sedan 2015 trots löftena i Trumps valkampanj. Det enda nya, ”The Poplar grove mine”, började brytning 2019 men har redan gått i konkurs.

Koleldning i USA har halverats sedan 2010. Många stora investerare har också upphört att satsa på fossilföretagen.

Runt om i världen diskuteras olika redskap för att minska utsläppen. Exempel är avlägsnande av fossilsubventioner, handel med utsläppsrätter, koldioxidskatter och koldioxidtullar på import av varor som framställts med obeskattade fossila bränslen. Men viktigt är också att privatpersoner och företag kräver att få köpa förnybar el och på andra sätt stödjer uppbrottet från de destruktiva vanor som den fossila världsparentesen lett oss till.

Med sådana initiativ, och med den snabba utvecklingen av förnybar energi, är frågan varför omställningen ändå går för långsamt. Ett skäl är att flera av världens största företag och stater – Kina, USA,

Ryssland, Brasilien – av en kombination av geopolitiska, ekonomiska, militära och ideologiska skäl har valt att binda sig vid på sikt hopplösa positioner i den fossila världsordningen. Att navigera förbi hindren, lossa dessa band, och på sikt förmå alla att ansluta sig till fossil-avvecklingen är en huvuduppgift för en hållbar klimatpolitik.

Vi vill här komma med ett förslag: en internationell konvention för nedrustning av fossil energi, som ett komplement till Parisavtalet. Denna kan innehålla flera åtaganden:

1 Avskaffande av subventioner för fossil energi.

2 En obligatorisk avgift på fossil energi som räcker för att täcka dess direkta och indirekta miljökostnader.

3 Inga nya koncessioner till anläggningar som förbränner kol, olja eller gas och släpper ut växthusgaser i atmosfären.

4 Politiska, ekonomiska och legala åtgärder för att de anläggningar som nu orsakar stora utsläpp av växthusgaser ska upphöra med det.

5 Ett generellt förbud mot utsläpp av växthusgaser från förbränning av kol, olja eller gas.

Det femte steget bör kunna införas successivt, olika snabbt av olika länder, men senast femton år efter konventionens ikraftträdande.

Steg fem kan stå i konflikt med internationella överenskommelser och nationella lagar som skyddar rätten att utvinna kol eller olja och driva

anläggningar som släpper ut växthusgaser. Men det är inte naturlagar som ger rätt att släppa ut växthusgaser. Det är lagar stiftade av människor. När människor blir klokare inser de ibland att lagar måste ändras. De kloka och förutseende har redan börjat rädda sig bort från fossilt kol, så som näringslivet – efter förbud – redan övergett asbest, kvicksilver, freoner och DDT.

Man kan jämföra med konventionerna mot kemiska och biologiska vapen. Dessa antogs först inte av de stater som då hade stora lager av kemvapen, främst Sovjetunionen och USA. Men efter hand har de gjort det och förbundit sig till en nedrustning med förstörelse av de lager som finns. Förhoppningsvis kan detta också ske med konventionen om förbud mot kärnvapen som antogs under en FN-konferens i New York 2017 (Treaty on the prohibition of nuclear weapons, TPNW). Den har i dag ratificerats av 44 stater och kommer att träda i kraft, kanske till och med i år. Sverige avvaktar, tyvärr.

Parallellerna mellan kärnvapnens effekter och klimatkrisen är många. Klimatförändringarna påverkar livsvillkoren för en stor mängd människor och deras möjlighet att bo, odla sin mat och utveckla sin ekonomi. Direkta konsekvenser innefattar bränder, översvämningar, torka, och ödelagda odlingar. Människoliv sätts i fara. Vi närmar oss en punkt där utsläpp från förbränningen av fossila bränslen blir oacceptabla på grund av destruktiv påverkan på människor och annat liv på planeten.

Förslaget om en förbudskonvention mot fossilt kol framfördes nyligen i en artikel i Le Monde av Peter Newell vid Sussex university och Andrew Simms vid New weather institute, båda verksamma inom Scientists for global responsibility. De är ekonomer och pekar på de oerhörda kostnader klimatförändringar för med sig, något som

klarlades 2006 av Nicolas Stern vid London school of economics. Slutsatsen var redan då klar: det är överlägset mer lönsamt att satsa på att förhindra uppvärmningen än att tvingas betala för anpassningarna som följer. Newell och Simms pekar trots det främst på de jättelika sociala orättvisor som klimatförändringarna kommer att skapa.

En nedrustningskonvention skulle stärka den internationella politiska agendan för snabb omställning och rikta fokus mot att utveckla grön energi. Den skulle komplettera Parisavtalets frivillighetsmodell, som löste många knutar men som riskerar att bli ännu en illusion i raden. Den skulle också stärka banden till de många sociala klimatrörelserna världen över som kräver handling, ansvarstagande och klimaträttvisa.

**Bengt Gustafsson**, professor emeritus i teoretisk astrofysik, Uppsala universitet

**Tomas Kåberger**, affilierad professor i industriell energipolicy, Chalmers

**Gabriel Michanek**, professor emeritus i miljö rätt, Uppsala universitet

**Lars Rydén**, professor, fd föreståndare för Baltic university programme, Uppsala universitet

**Johanna Sandahl**, ordförande Naturskyddsföreningen

**Sverker Sörlin**, professor i miljöhistoria, KTH "

## **”M, KD och L beredda att köra över regeringen om försvaret”**

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**"DN. DEBATT 200830**

**Regeringens förslag innebär en underfinansiering av försvaret. Det är oacceptabelt, helheten i försvarsberedningen måste genomföras. Om regeringen inte är beredd att tillskjuta de medel som krävs kommer vi i riksdagen driva den nödvändiga förstärkningen, skriver Pål Jonson (M), Mikael Oscarsson (KD) och Allan Widman (L).**

I höst ska riksdagen fatta ett nytt försvarsbeslut. Samtliga partier har i försvarsberedningen, under mer än två år analyserat den säkerhetspolitiska utvecklingen och vilka krav det ställer på det svenska försvaret. I två rapporter lämnade beredningen i bred politisk enighet förslag om Sveriges framtida försvar. Det fanns en samsyn om både det försämrade säkerhetspolitiska läget och hur totalförsvaret måste utvecklas för att kunna säkra vår frihet och oberoende. De slutsatser och förslag försvarsberedningen lämnade utgör en noga avvägd helhet för att skapa en trovärdig krigsavhållande förmåga.

Försvarsberedningen konstaterade att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. För att kunna hantera den osäkra och instabila omvärld alla är överens om, måste vi betala för det försvar det kräver.

Det som nu händer i Belarus påminner oss om hur snabbt utvecklingen i vår omvärld kan förändras. Vår försvarsförmåga ska inte bara vara

krigsavhållande mot en eventuell angripare, den är också en förutsättning för att kunna få hjälp av andra.

Försvarsberedningens förslag rörande det civila försvaret måste fullföljas och de medel beredningen såg behov av måste tillföras. Ett totalförsvaret med ett starkt civilt försvar är centralt för att det militära försvaret kan lösa sin uppgift. Det civila försvaret ökar vår förmåga att hantera fredstida kriser, till exempel pandemier, skogsbränder och terrordåd.

I juni avslutade Peter Hultqvist förhandlingarna om det militära försvaret utan att någon politisk uppgörelse kunde nås. Ansvaret för detta misslyckande vilar helt på regeringen. Sedan försvarsberedningens slutrapport i maj 2019 har efterhand nya kostnader om flera tiotals miljarder kommit i dagen. Peter Hultqvist har dessutom tillfört nya ambitioner. Trots det har regeringen inte öppnat för en enda krona i tillskott som kompensation för allt detta. Det är så försvarsbeslut underfinansieras.

Regeringens förslag innebär att stora delar av försvarsberedningens förslag inte ryms, liksom att neddragningar måste göras i ÖB:s militära råd. Helheten i försvarsberedningens förslag kan därmed inte uppnås, ÖB:s föreslagna operativa balans uteblir och den strategiska risktagningen ökar. Detta är oacceptabelt för oss.

Upprustning tar tid. Försvaret kräver långsiktighet.

Försvarsmyndigheterna måste få tydliga långsiktiga ekonomiska planeringsramar även för åren 2026–2030. Vi är överens om att försvarsanslagen då behöver öka för att helheten i

försvarsberedningens förslag ska förverkligas och hela ÖB:s militära råd genomföras fram till 2030.

Det innebär bland annat att utöver vad regeringen presenterat så: förstärks cyberförsvaret och underrättelseförmågan.

tillförs flygvapnet långräckviddig markmålsbekämpningsförmåga. förstärks förmågan att kunna basera flygstridskrafterna på spridda krigsbaser.

tidigareläggs omsättningen av radarsystem till sensorkedjan. får helikopterförbanden rörliga basförband.

tillförs marinen en ny korvett i perioden 2026–2030 utöver den korvett regeringen föreslår.

påbörjas produktion av ytterligare två korvetter i perioden 2026–2030 för leverans efter 2030.

förstärks amfibieförbanden med fler nya stridsbåtar. anskaffas modernt buret luftvärn till armén.

tillförs ytterligare en eldrörsartilleribataljon (utöver den regeringen föreslagit), en ingenjörbataljon och en underhållsbataljon.

etableras en reducerad brigad, Livgardesbrigaden, i Stockholmsområdet.

tillförs förbindelsekompanier för att lägga broar över större älvar. återetableras totalt två nya infanteriregementen 2022, Jämtlands fältjägarregemente i Östersund eller Västernorrlands regemente i

Sollefteå samt Dalregementet i Falun (utöver Norrlands dragonregemente i Arvidsjaur, Älvsborgs amfibieregemente i Göteborg och Upplands flygflottilj i Uppsala).

återetableras Bergslagens artilleriregemente i Kristinehamn, med Villingsberg som skjutfält.

förverkligas Försvarsmaktens ambition rörande anställda soldater och sjömän.

förstärks uthålligheten i krig genom anskaffning av ytterligare läkemedel, drivmedel och nödvändiga reservdelar samt lastbilar, ammunition.

tillförs ytterligare ny soldatutrustning och anskaffas nya eldhandvapen till fler soldater.

anskaffas betydligt mer modern och tyngre materiel till Hemvärnet. förstärks de frivilliga försvarsorganisationerna ytterligare. återinrättas väg- och vattenbyggnadskåren och byggnads- och reparationsberedskapen.

Våra partier står bakom att på sikt nå motsvarande 2 procent av bnp i försvarsanslag. Det gäller dock att försvarsstrukturerna kan hantera de förstärkningar som tillförs i försvarsbeslutet 2020 på det sätt riksdagen avsett. Det riksdagen beslutat ska levereras.

Det måste bli ordning och reda i ekonomin. Försvaret får inte vara underfinansierat. Vi föreslår därför, liksom försvarsberedningen, att en totalförsvarsinspektion i form av en ny självständig myndighet med uppgift att granska, utvärdera och följa upp verksamheten inom

totalförsvaret i sin helhet snarast inrättas. Behov av inspektionen förstärks av de ansevärda belopp som vi föreslår att försvarssektorn ska tillföras de kommande åren.

Så kallade kostnadsfördyringar eller oförutsedda kostnader kan inte tas på löpande räkning. Därför krävs bland annat att definierade så kallade objektsramar införs för bland annat stridsflygförmågan och undervattensförmågan.

Sverige ska ha en avancerad och konkurrenskraftig försvarsindustri.

Utvecklingen av industrin kräver långsiktighet och brett stöd i riksdagen. En parlamentarisk utredning med uppdrag att ta fram en materiel- och försvarsindustristrategi måste därför tillsättas för att ge underlag rörande statens åtagande mot försvarsindustrin inom den långsiktiga ekonomiska ram riksdagen beslutar.

Det är viktigt att beslut om vår försvars- och säkerhetspolitik fattas med brett stöd i riksdagen. Försvarsbeslut måste överleva val. Ryckighet i försvarspolitik tjänar inte Sverige.

Om inte regeringen är beredd att skapa ett brett stöd för försvarsbeslutet och föra en diskussion om tillskott för att förverkliga helheten i försvarsberedningens förslag så kommer vi i riksdagen driva denna nödvändiga förstärkning. Det får inte bli ännu ett underfinansierat försvarsbeslut. Helheten i försvarsberedningen ska genomföras!

**Pål Jonson** (M), försvarspolitisk talesperson

**Mikael Oscarsson** (KD), försvarspolitisk talesperson

**Allan Widman** (L), försvarspolitisk talesperson "

## **"Det ska synas på pensionen att man jobbat ett helt yrkesliv"**

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

**"DN. DEBATT 200831**

**Det är snart 25 år sedan pensionssystemet gjordes om. Syftet var att få ett pensionssystem som var mer ekonomiskt hållbart och rättvist. Det har inte uppnåtts. Det är dags att pensionsgruppen, med Ardan Shekarabi (S) i spetsen, gör om – och gör rätt, skriver Kommunals Tobias Baudin och Josepha Lindblom.**

Under lång tid har det lappats och lagats i pensionssystemet. Man har skruvat lite här och kompletterat lite där. Ofta har det varit förändringar med betydelse för människors vardag, men det är ad hoc-lösningar som i grunden visar att pensionssystemet inte levererar på löftena. Målet i den ursprungliga pensionsöverenskommelsen var att pensionen skulle motsvara minst 70 procent av slutlönen – i dag får stora samhällsgrupper klara sig på mindre än hälften av sin tidigare lön som pensionär. Faktum är att andelen fattiga pensionärer i Sverige är högst i Norden och vi har fler fattiga pensionärer än EU-genomsnittet.

Det är hög tid att den pensionsgrupp, som ligger som en parlamentarisk våt filt över debatten, tar ett riktigt nytag i pensionsfrågan. Utgångspunkten kan vara de resultat som Kommunal presenterar i rapporten: "Pension för mödan – det ska löna sig att ha arbetat".

Utgångspunkten är att det ska synas i pensionskuvertet hos alla att de har jobbat ett helt yrkesliv – även de som har haft en arbetarlön. Så är det inte i dag. För majoriteten av medlemmarna i Kommunal är risken



överhängande att ett helt yrkesliv gör ett obemärkt avtryck i pensionskuvertet. Pensionen blir knappt märkbart större än om de inte jobbat alls eller bara lite. (Beräkningarna är gjorda på en genomsnittlig heltidslön på Kommunals avtalsområde, 25 000 kronor.)

Huvudförklaringen är kombinationen av låg lön och pensionssystemets konstruktion. För att få en pension som baseras på den egna intjänade pensionen förväntas pensionsåldern för medlemmarna i Kommunal som är födda 1960 bli cirka 70 år för de som arbetat heltid med tjänstepension, (utan tjänstepension 73 år). Först då har man en tillräckligt hög pension för att den helt ska baseras på livsinkomsten.

För en person född 1980 blir det än värre, hen får vänta till 73 års ålder (76 år utan tjänstepension). Skillnaden i disponibel inkomst efter bostadstillägg för en person född 1980 som arbetat heltid från 20 års ålder till den beräknade riktåldern på 69 år blir maximalt runt 2 000 kronor än om man inte arbetat alls. Om rätten till bostadstillägg inte förekommer för den som har arbetat hela livet blir skillnaden endast en tusenlapp.

Det handlar inte om att nivåerna på garantipension och bostadstillägg är för höga. Ett grundskydd ska garantera en rimlig försörjning för de som inte har kunnat arbeta ihop sin egen pension. Det är en hygienfaktor i ett välfärdssamhälle. Men i nuläget blir det så kallade respektavståndet mycket litet. Fokus måste vara att se till att det lönar sig att ha arbetat, även med låg inkomst. Det är en fråga om den fortsatta tilliten till pensionssystemet och i förlängningen till välfärdssystemet som helhet. Här finns två grundläggande utmaningar:

Det första är att avgifterna till den allmänna pensionen inte är tillräckligt höga för att ge en allmän pension som fullt ut baseras sig på

inkomstgrundad pension för den med en vanlig arbetarlön. Men att enbart höja avgifterna är ingen lösning på problemet. Kommunals rapport visar att för den som är född år 2000 och går i pension vid 69 år skulle en höjning av den allmänna pensionsavgiften på 4 procentenheter ge en högre inkomstpension – men inte nödvändigtvis leda till en märkbart högre pension totalt.

Orsaken till att den samlade inkomstgrundade allmänna pensionen blir så pass låg är att det grundskydd man har rätt till minskas i relation till höjningen av inkomstpensionen. Avgiftshöjningen skulle därmed, för den som har rätt till bostadstillägg, enbart höja den disponibla inkomsten med ett par hundralappar. De med högre inkomster skulle tjäna betydligt mer – en inkomst på 40 000 kronor skulle med samma höjning ge 3 000 kronor mer efter skatt.

Den andra utmaningen är att medellivslängden i Sverige ökar – en fantastisk utveckling. För pensionssystemet innebär det dock att pengarna ska räcka fler år och ersättningen per månad blir därmed lägre. Den politiska lösningen är att höja åldersgränserna i pensionssystemen kraftigt de kommande åren för att därefter följa en riktålder som bygger på medellivslängden.

Det är inte en hållbar lösning för alla. Vi har länge konstaterat att man kan höja pensionsåldern hur mycket som helst. Det spelar ingen roll eftersom det för många är kroppen – inte riksdagsbesluten – som avgör när man slutar arbeta. Kommunal organiserar yrken där den fysiska arbetsbelastningen är hög, bland annat undersköterskeyrket – Sveriges största yrkesgrupp. Och de som inte klarar att arbeta längre kommer att drabbas värst, både av en lägre pension och av att rätten till bostadstillägg och garantipension skjuts fram i samband med övergången till riktålder. De som har fysiskt och psykiskt tunga

arbeten och inte längre orkar tvingas acceptera en mycket låg pension utan grundskydd.

Något pensionsgruppen talar tyst om i samband med höjningen av pensionsålder är att den ökade medellivslängden i Sverige fördelar sig olika mellan olika grupper. Vid 30 års ålder skiljer det i dag sex år i återstående medellivslängd mellan personer med universitetsutbildning jämfört med personer utan gymnasieutbildning – och arbetarkvinnors medellivslängd ökar inte minst. Lite hårdtaget betyder det att pensionsgruppen (S, MP, C, L, M och KD) för en politik som tvingar arbetarklassens kvinnor att välja mellan att få en kortare tid som pensionär eller ännu lägre pension – för att rädda pensionerna för medelklassen.

Varken höjd pensionsålder eller höjd pensionsavgift ökar alltså den disponibla inkomsten för Kommunals yrkesgrupper. Pensionsgruppen har delvis insett detta och föreslår ett inkomstpensionstillägg. Men det löser inte problemet med respektavståndet.

I ”Pension för mödan” presenterar Kommunal ett antal förslag på långsiktiga och rättvisa lösningar.

1 En friskare arbetsmiljö. Det ska vara möjligt att orka jobba så länge som krävs för att få en pension som är anständig. Det kräver en god arbetsmiljö med bättre balans mellan krav och kontroll i arbetet.

2 Regelverket i sjukförsäkringen måste förändras och åldersgränserna måste höjas. Rätten till sjukersättning, sjukpenning och a-kassa ska självklart följa med pensionsåldern uppåt och hänsyn till bland annat ålder måste tas i sjukförsäkringen. Det ger möjlighet att vänta med att ta ut pension och därmed få en högre pension.

3 Ett långt arbetsliv ska ha betydelse för pensionens storlek. Högre pensionsavgift i kombination med att man får behålla grundskydd vid högre inkomstgrundad pension är en lösning. Det ska självklart inte ske genom att de fattigaste pensionärerna får mindre.

4 Öka möjligheterna att skjuta upp uttag av ålderspension. För pensionens storlek spelar de sista åren i arbetslivet större roll än de första. Kommunals medlemmar börjar ofta arbeta tidigt och arbetar i fysiskt ansträngande arbeten, medan möjligheten att arbeta högre upp i åldrarna är mindre. En lösning där vissa yrkesgrupper med fysiskt ansträngande arbeten får skjuta upp uttag av ålderspension möjliggör högre pensioner.

5 Heltidsarbete som norm. Heltidsarbete ger mer pengar i plånboken i nuet, men höjer även den inkomstgrundade pensionen. Heltidsarbete som norm är en förutsättning för att tjäna ihop till en bra pension. Det är snart 25 år sedan pensionssystemet gjordes om. Syftet var att få ett pensionssystem som var mer ekonomiskt hållbart och rättvist. Det har inte uppnåtts. Medlemmarna i Kommunal har viktiga och krävande arbeten och ska självklart få pension för mödan efter ett helt yrkesliv.

Dags att pensionsgruppen, med Ardalan Shekarabi (S) i spetsen, gör om – och gör rätt.

**Tobias Baudin**, förbundsordförande Kommunal  
**Josepha Lindblom**, utredare och pensionsexpert Kommunal "

## **”Låt välfärdsskatt finansiera sjukvård och äldreomsorg”**

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**"DN. DEBATT 200901**

**I ett Sverige präglad av pandemin justerar vi våra skatteförslag i progressiv riktning. Vi vill bland annat ha en ”välfärdsskatt” som ska öronmärkas till sjukvård och äldreomsorg: utöver att vi återinför värnskatten för inkomster över 62 000 kronor per månad lägger vi på ytterligare 5 procentenheter på inkomster över 85 000 kronor, skriver Ulla Andersson (V).**

Corona har sänt en chockvåg genom samhället. Många har blivit sjuka och fått vård. I Sverige har tusentals dött. Vissa tillhör en riskgrupp och sitter isolerade. Andra känner någon som är i riskgrupp eller har drabbats på något annat sätt av pandemin.

Vi har lärt oss att hålla distans till varandra för att överleva. Det här har haft en enorm påverkan på oss som människor. Det har så klart fått stora konsekvenser för samhällsekonomin. Många förlorade jobbet när ekonomin tvärnitade i våras. Många fler riskerar att förlora jobbet i framtiden. Som vanligt är det vanligt folk som drabbas värst.

De senaste decennierna har tillhört de redan rika. Det har funnits en blind tro på att en politik som gynnar dem också innebär att andra med betydligt lägre inkomster ska få det bättre. Överflödet ska sippra ner till folkmassorna. Men i verkligheten har klyftorna ökat, välfärden underfinansierats och otryggheten ökat. Stora ekonomiska skillnader har lett till sämre ekonomisk tillväxt.

Resultatet av den här politiken kunde vi se långt före corona. Många är de välfärdsarbetare, varav de flesta är kvinnor, som gått in i väggen.

Det är de som fått betala priset för att rika män i Danderyd och Djursholm ständigt ska vara de som politiken fokuserar på. Kvinnor betalar med utslitna kroppar för att det ska stå ännu en Ferrari eller Porsche framför garagen i de fina kvarteren. Hur detta kan vara viktigare än välfärden är obegripligt. Därför blir det ännu mer verklighetsfrånvänt när Liberalerna, mitt under brinnande coronakris, föreslår nya miljardskattesänkningar och Centerpartiet får igenom en utökning av de välbeställdas rutavdrag. Nu ska skattebetalarna betala för ommöblering av Östermalmsvåningar och för att de rika ska få sin smutstvätt tvättad. Att Socialdemokraterna går med på det, i stället för att sätta välfärden först, är en skam.

För mitt i allt mörker, när trycket har varit som värst, så har pandemin satt ljuset på de otroliga insatser som görs av de som arbetar i välfärden. Vård- och omsorgspersonal, men också förskole- och skolpersonal, har dragit ett tungt lass. De har gjort det trots dåliga löner, undermåliga arbetsvillkor med deltider och visstidsanställningar.

De har gjort det med en tidsjakt som om de stod vid ett löpande band. De har gjort det i en sjukvård där bristen på vårdplatser är skriande. Många har gjort ett fantastiskt jobb trots att de arbetar i en verksamhet där vinstjakt för ägarna sätts före allt annat.

Det här är yrken som allt fler nu inser betydelsen av. De allra flesta har ställt sig upp och applåderat deras insatser. Men många har höjt sina röster och även krävt bättre löner och arbetsvillkor. Det räcker inte bara med applåder.

Vi i Vänsterpartiet har länge påtalat bristerna inom välfärden. Vårt fokus är dess finansiering, uppbyggnad och utveckling. Vi vill bygga ett jämlikt samhälle. Vi lever nu i ett Sverige präglad av pandemin. Vi behöver skruva på vår politik i vissa delar och föreslår därför en ny skattepolitik som är anpassad för den tid vi lever i.

Därför justerar vi våra skatteförslag i mer progressiv riktning än tidigare för att säkra välfärdens finansiering under de kommande åren. Det innebär att vissa förslag, som till exempel den nya ”välfärdsskatten”, kan bli tillfällig eftersom den är anpassad för att klara av ett välfärdsbygge under pandemin. Men vilka skatter som i slutändan blir tillfälliga eller permanenta är något vi kommer att behöva utvärdera löpande.

Vi kommer att föreslå följande i vår skuggbudget:

1 Vi vill införa en ”välfärdsskatt” som ska öronmärkas till sjukvård och äldreomsorg. Vi föreslår att värnskatten återinförs från inkomster över 62 000 kronor per månad. Därutöver lägger vi på ytterligare 5 procentenheter, den extra ”välfärdsskatten”, på inkomster över 85 000 kronor. Den ger totalt 3,6 miljarder i ökade skatteintäkter. Tillsammans med den återinförda värnskatten blir det 10,1 miljarder mer i intäkter till nästa år.

2 Vi vill sänka brytpunkten för statlig inkomstskatt, från cirka 44 000 kronor per månad nästa år till 42 000. Det ger 8,6 miljarder i ökade skatteintäkter.

3 Vi föreslår en ny progressiv förmögenhetsskatt. Där vårt ursprungliga förslag ligger fast med 1,5 procent på nettoförmögenheter mellan 6–10 miljoner kronor, men där vi föreslår en ny högre

skattesats för nettoförmögenheter mellan 10–20 miljoner på 2 procent, och 5 procent på nettoförmögenheter som överstiger 20 miljoner. Sammantaget beräknas skatten inbringa 10,7 miljarder kronor.

4 En större progressivitet i kapitalbeskattningen än vad vi tidigare föreslagit. Vår utgångspunkt är att vanliga människor med pensions-sparande i fonder eller liknande inte ska beröras utan enbart de med absolut högst avkastning. Vi kommer att återkomma med en mer exakt utformning och beräknad statlig inkomst från den senare i höst. Men då kapitalinkomsterna vuxit kraftigt framför allt i de högre inkomstskikten bör den ge en rejäl inkomst till statskassan och välfärdens finansiering.

5 Dessutom kommer vi att återkomma med en mer progressiv fastighetsskatt där utgångspunkten är att de allra flesta betalar som i dag, men fastigheter med höga taxeringsvärden beskattas ytterligare.

Andra skattehöjningar behöver vi vänta med eftersom många företag har haft det svårt i krisen, som till exempel höjd restaurangmoms och bolagsskatt. Men samtidigt kommer vi att föreslå att klyftan i beskattning mellan den som har turen att vara frisk och att ha jobbet kvar, och den som har otur att förlora jobbet eller bli sjuk, tas bort helt redan nästa år. I stället för att den ska trappas ner över flera år som vi tidigare föreslagit. En sådan skattesänkning är rätt ur ett rättviseperspektiv, men det är också en viktig konjunkturåtgärd då människor med låga inkomster, som sjuka och arbetslösa, ofta har eftersatt konsumtionsbehov.

Vänsterpartiets mål är full sysselsättning. Politiken måste inriktas på att skapa fler och bättre jobb. Vi har ett stort antal bristyrken, inte minst inom välfärden. Statens investeringar måste kraftigt öka,

arbetslösheten pressas ned och samhället behöver genomgå en grön omställning. Genom att kraftsamla för att ställa om samhället mot en mer hållbar riktning skapas samtidigt mängder av nya arbetstillfällen då ny infrastruktur behöver byggas, resandet gå i mer hållbar riktning, bostäder byggas, elnätet byggas ut, landsbygdens service och infrastruktur förbättras och livsmedelsförsörjningen säkras och göras mer hållbar.

Vänsterpartiets ekonomiska politik skulle göra skillnad för vanligt folk. Med vår skattepolitik visar vi vilken väg vi tycker att samhället ska gå, en välfärdens och jämlikhetens väg, ett tryggt samhällsbygge där människors behov sätts i centrum.

Ett Sverige där alla får plats, inte bara de rikaste.

**Ulla Andersson** (V), ekonomisk-politisk talesperson "

**Kommentar: Observera påminnelserna i kapitel 1,**

## **”Den kinesiska ambassaden försöker skrämma till tystnad”**

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

" DN. DEBATT 200902

**I en ny studie visar vi hur den kinesiska ambassaden försöker tysta försvaret av mänskliga rättigheter. Om inte varje angrepp mot det fria ordet bemöts riskerar vi att redaktioner, debattörer, forskare och politiker väljer bort ämnen eller accepterar att brotten mot mänskliga fri- och rättigheter är en intern kinesisk angelägenhet, skriver Gunnar Hökmark och Patrik Oksanen.**

Under lång tid har den svenska säkerhetspolitiska debatten handlat om risken för väpnade angrepp på vårt lands territorium. Även begränsade militära operationer och hot om kärnvapen skulle kunna tvinga Sverige till underordning. De här hoten har blivit alltmer verkliga ju sämre säkerhetsläget har blivit. Men till den traditionella hotbilden, som kommer från Ryssland, behöver vi lägga till så mycket mer i dag.

I en gråzon mellan krig och fred utsätts i dag hela det svenska samhället för angrepp på vår motståndskraft och suveränitet. Det handlar om cyberkrigföring, hackningar för att få tag på information, desinformation, subversion, industrispionage, ekonomisk utpressning, köp av strategisk infrastruktur och politisk påverkan. I denna gråzon av krigföring har Ryssland nu fått sällskap av Kina.

I en studie som tankesmedjan Frivärld gjort visas hur den kinesiska ambassaden försöker tysta försvaret av mänskliga rättigheter. Det sker genom hätska utfall mot enskilda personer, såväl som mot medier och

andra organisationer. Även den svenska regeringen som helhet och enskilda ministrar attackeras.

Kritik mot övergrepp som folkmordet av uigurer, brott mot internationella avtal som i fallet Hongkong, ockupationen av Tibet och fängslandet av utländska medborgare är inget som skulle förekomma i Sverige om det kinesiska kommunistpartiet fick bestämma.

De grövsta och mest ihärdiga attackerna har skett mot den svenske medborgaren Gui Minhai, och mot de som på olika sätt drivit på för att uppmärksamma kidnappningen och fängslandet av bokförläggaren. Vår rapport visar att den kinesiska ambassaden kontinuerligt och organiserat, följer den svenska debatten och attackerar uppfattningar som kritiserar Kina. Det kan handla om nedsättande och aggressiva formuleringar, föraktfulla håfullheter, uttalade hot, liksom uttalade hot om nekad visering.

Agerandet går långt bortom vad som kan anses vara normalt för en utländsk ambassad. Det syftar till att skrämja till tystnad, skapa passivitet och att få inhemska aktörer att vända sig mot kritik som ”kan skada svenska intressen”.

Ambassaden började med attackerna under rubriken ”Spokesperson’s remarks” 2018.

Frivärld har gått igenom de 67 yttranden som postats fram till mitten av augusti i år. Gui Minhai nämns 19 gånger och 41 gånger attackeras kritik mot Kinas brott mot mänskliga rättigheter.

Utöver de här 67 utfallen mot enskilda och organisationer så mejlar ambassaden återkommande påhopp till dem man vill påverka. Det

finns ingen sammanställning om antalet, och mörkertalet av det som inte kommit ut i offentligheten kan vara stort. Bland de som fått mejl finns Kristdemokraternas partiledare Ebba Busch och journalisten Ola Wong efter sitt sommarprat i P1. Minst en tidning som skrev om sommarpratet fick också mejl från ambassaden.

Kina kombinerar de här verbala hoten med andra verktyg. Tillhör du den kinesiska diasporan kan släktingar drabbas av konsekvenser, är du en forskare eller journalist som har behov av att kunna resa till Kina kan indraget visum vara förödande och så har Kina ytterligare ett trumfkort, världens största marknad. De ekonomiska konsekvenserna av yttrandefriheten i Sverige kan bli kännbara för individer, företag och kommuner.

Förhoppningen är säkerligen inte att på kort sikt uppnå tystnad och passivitet för att på den vägen skapa en upplevd legitimitet för kommunistpartiets förtryck av Kina. Utfallen är alltför brutala och vulgära för att ge omedelbar framgång, men Kinas horisont sträcker sig fram till att bli den världsledande stormakten 2050. Den långsiktiga effekten av attackerna riskerar att bli en växande känsla av att det är obekvämt och även fel att kritisera kommunistpartiet i Kina.

Agerandet för att tysta och styra debatten sker inte bara mot Sverige. I vårt närområde har Norge drabbats med strypt handel efter att dissidenten Liu Xiabo fick Nobels fredspris 2010. Färöarna hotades i fjol med skrotat handelsavtal om inte Huawei fick uppdraget att bygga 5G på ögruppen. Exempel finns också från Storbritannien, Australien, Kanada och många andra ställen.

I grunden är det enkelt att möta denna taktik genom det öppna samhället. Svenska medier bör omedelbart publicera hoten och ställa

ambassaden till svars. Regeringen bör systematiskt följa upp hur främmande makt försöker påverka svensk demokrati genom att uppdra åt den kommande myndigheten för psykologiskt försvar att årligen publicera en offentlig sammanställning av attackerna.

Varje angrepp mot det fria ordet måste mötas för att inte riskera en utveckling där droppen urholkar stenen, där redaktioner, debattörer, forskare och politiker väljer bort ämnen eller helt enkelt accepterar den kinesiska linjen att förtrycket och brotten mot mänskliga fri- och rättigheter är en intern kinesisk angelägenhet.

En sådan utveckling är i sig farlig, men kommer också att leda till än större krav på anpassning av det svenska samhället. Hoten som Sverige står inför på 2020-talet är mer komplexa än någonsin tidigare i historien.

**Gunnar Hökmark**, ordförande Frivärld

**Patrik Oksanen**, senior fellow Frivärld och rapportförfattare "

### **"Bakgrund. Rapporten**

Rapporten "Kinas attacker för att tysta kritiker", från tankesmedjan Frivärld, går igenom samtliga 67 uttalanden från ambassadens talesperson sedan angreppen inleddes 2018.

Ämnet som dominerar är att Kina vill tysta kritik mot brott mot mänskliga rättigheter. De som attackeras är förutom den svenske medborgaren och förläggaren Gui Minhai journalister, forskare, politiker, politiska flyktingar, redaktioner, myndigheter och regeringen.

Det övergripande syftet är att på lång sikt tysta svensk och internationell kritik mot Kommunistpartiet genom skrämsel, hot om ekonomiska konsekvenser och därmed följande självcensur. Rapporten, som författats av Patrik Oksanen, presenteras under onsdagen.

Frivärld är en svensk tankesmedja som bedriver opinionsbildning inom utrikes- och säkerhetspolitiska frågor. Den finansieras av Stiftelsen fritt näringsliv.

## **”Sverige förlorar 200 miljarder när utländska besökare uteblir”**

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**"DN. DEBATT 200903**

**105 miljarder kronor försvinner från utländsk konsumtion i Sverige i år jämfört med 2019. Det visar en ny prognos. Tyvärr består effekten även under 2021 och 2022 då 73 respektive 35 miljarder kronor faller bort. Därför behöver svenska konsumenters köpkraft stärkas. Och på sikt måste inflödet av utländska gäster stärkas, skriver Daniella Waldfogel och Stefan Westerberg.**

Pandemin har slagit snabbt, hårt och skoningslöst mot hela samhället. Vid sidan av de tragiska dödsfall som den fört med sig har den även drabbat ekonomin mycket hårt. Som på en given signal avstannade resandet, övernattningarna uteblev och färre människor besökte butiker, kaféer konserter, och restauranger. Över en natt sjönk konsumtionen och den ekonomiska aktiviteten som en sten.

Pandemin innebar ett särskilt hårt dråpslag mot den svenska besöksnäringen, som i grunden är en livskraftig basnäring, som sysselsätter närmare 200 000 personer och bidrar till cirka 2 procent av Sveriges bnp direkt och cirka 10 procent indirekt genom försörjningsled till andra näringar.

Det är dessa dramatiska effekter som i allt väsentligt är föremål för hantering inom ramen för de nödvändiga stödåtgärder som regering och riksdag arbetat fram.

Att hantera den kortsiktiga chockeffekten är nödvändigt och viktigt – men bara det första steget.

I en helt ny analys som Oxford economics tagit fram åt Stockholms handelskammare görs en prognos av hur konsumtionen av utländska besökare i Sverige utvecklas under kommande år. Den mest dramatiska nedgången noteras för år 2020 då 66 procent, motsvarande 105 miljarder kronor, försvinner från utländsk konsumtion jämfört med den nivå som förelåg år 2019.

Tyvärr består effekten även under 2021 och 2022 där 73 respektive 35 miljarder kronor faller bort i relation till 2019. Det innebär att köp för sammanlagt 213 miljarder kronor – vilket motsvarar nästan all utländsk konsumtion under ett och ett halvt normalår – försvinner från ekonomin fördelat på i praktiken tre år.

Med en tidshorisont fram till utgången av år 2022 blir hotell, restauranger samt olika typer av handel och transport starkt exponerade, och de krisåtgärder som i dag föreligger kommer sedan länge att ha fasats ut.

Det är uppenbart att det starkt ökar risken för att företag slås ut, att jobb förloras och att Sverige tappar viktiga jobbskapande funktioner i fasen efter den omedelbara krisperioden. Utöver en generellt högre arbetslöshet innebär det också att infrastrukturen för jobb och tillväxt – företagen – försvagas och gör uppförsbacken brantare när efterfrågan väl återvänder.

I det offentliga samtalet framhålls ofta en förhoppning om att bortfall av utländsk konsumtion kan kompenseras av inhemsk. Ett tydligt exempel på det var sommarens förhoppningar på att ”hemester” skulle



ersätta det uteblivna utländska resandet. För vissa besöksmål runt om i landet har det blivit på precis det sättet – men det är inte representativt för besöksnäringen som helhet och i de större städerna har sommaren varit en öken.

Beläggningen på svenska hotell har generellt sjunkit som en sten och ligger på bråkdelar av den normala nivån under våren och sommaren, trots hemester och att priserna justerats ned relativt kraftigt. Siffror för hösten påvisar en fortsatt negativ trend. Data från SCB visar också att även antalet inhemska gästnätter som helhet sjunkit.

Även om de inhemska konsumenterna återgår till någorlunda normala konsumtionsmönster i närtid så blir det svårt att kompensera för de uteblivna köpen under pandemin och för den konsumtion som normalt genereras av besökare från andra länder.

Därför behöver regering och riksdag på allvar se över möjligheterna att upprätthålla och helst stärka köpkraften hos svenska konsumenter genom att frigöra pengar i hushållens ekonomi. Man behöver även genomföra satsningar för att effektivisera återhämtningen och på sikt förstärka inflödet av utländska gäster.

Stockholms handelskammare föreslår därför följande fem åtgärder:

1 Förläng och förenkla det befintliga omställningsstödet.

Omställningsstödet är i grunden ett bra stöd men har misslyckats att nå ut på grund av dess konstruktion. De näringar som är beroende av utländska besökare har drabbats extremt hårt genom att hela deras huvudsakliga högsäsong förstörts. Ett förlängt och förenklat omställningsstöd skulle kunna skapa bättre förutsättningar för

företagen att överleva fram tills konsumtion från utländska gäster befinner sig på en normal nivå.

2 Stärk hushållens köpkraft genom lägre skatt på arbete. Sänkt marginalsatt i botten genom ett generöst grundavdrag och eller ett riktat jobbskatteavdrag till grupper med svag ställning på arbetsmarknaden ökar köpkraften i ekonomin, stärker handeln och bidrar till fler i sysselsättning. Genom förslaget får fler människor mer över i plånboken, särskilt de som tjänar allra minst.

3 Upprätthåll hushållens köpkraft genom att avskaffa det skärpta amorteringskravet på bostäder. Det skärpta amorteringskravet, så som det varit utformat, flyttar betydande delar av hushållens köpkraft till en form av tvångssparande som försämrar förutsättningarna för handel. Dessutom försvårar det inträdet på bostadsmarknaden för särskilt unga och kapitalsvaga människor, vilket i sin tur hämmar arbetsmarknadens funktionssätt.

4 Förstärk arbetet med att etablera fler direkta flyglinjer till Sverige. Flyg är det vanligaste transportmedlet för internationella resor till Sverige, och ungefär 60 procent av alla gästnätter av utländska medborgare kan tillskrivas flyget. I en omstart är det viktigt att stärka upp arbetet med att få till fler direktlinjer med nya dynamiska städer och världshubbar så inflödet av utländska turister och affärsresenärer ökar. I det arbetet är det även motiverat att avskaffa flygskatten.

5 Växla upp marknadsföringen av Sverige. Öka anslagen i Visit Swedens verksamhet med inspiration från nordiska länder samt inskärp vikten av turismnäringen i Svenska institutets instruktion och regleringsbrev. Besöksnäringen bidrar till många miljarder kronor i intäkter för företagen och till statskassan. I den hårdnande kampen om

de internationella turisterna är det viktigt att öka marknadsföringen av Sverige som ett attraktivt besöksland.

Vi hoppas och tror att det finns en djup politisk förståelse för att de sektorer som i hög grad är beroende av privat konsumtion i allmänhet och konsumtion från utländska gäster i synnerhet inte endast genomgår en akut kris här och nu. Det är sannolikt att det blir ytterligare ett antal svagare år där företag och jobb i högre grad kommer att behöva förlita sig på svenska kunder, vilket gör det motiverat att stärka köpkraften i dessa grupper.

Även länderna i vår omvärld brottas med en snarlik problembild i detta nu.

Genom att framgångsrikt underlätta besöksnäringens ekonomiska verklighet, utveckla vår internationella tillgänglighet och satsa på att stärka det svenska varumärket gentemot omvärlden så kan vi lägga grunden för att Sverige och Stockholm kan få en snabbare återhämtning där besöksindustrin som exportnäring på sikt kan stärkas relativt våra konkurrentländer.

**Daniella Waldfogel**, näringspolitisk chef, Stockholms handelskammare

**Stefan Westerberg**, chefsekonom, Stockholms handelskammare "

## **”Stockholm behöver krispaket för att bryta gängrekryteringen”**

FREDAG 4 SEPTEMBER 2020

**"DN. DEBATT 200904**

**Den lokala politiken i Stockholm har misslyckats med att hindra rekryteringen till gängkriminalitet och på senare tiden har vi sett ett stort antal mord och skjutningar. Skattesänkningar har varit viktigare än att investera i våra utsatta områden. Ett krispaket mot gängkriminaliteten måste nu antas snarast, skriver fyra oppositionsborgarråd (S).**

Kriminalitet ska aldrig vara en karriär. Så lyder ett av löftena vi Socialdemokrater gav i valrörelsen 2018. Vårt löfte då var att ”med fler poliser och en skola som inte lämnar någon efter stryper vi gängens rekrytering”. Vi var knappast ensamma om att prata om trygghet 2018 – men vi var en av alltför få som pratade om både fler poliser och fler förebyggande insatser för att hindra rekryteringen till gängen.

I dag har vi fler poliser. Regeringen Reinfeldts besparingar på polisutbildningen har ersatts med både fler platser på utbildningen och fler poliser i tjänst. Samtidigt vädjar polisen nu om insatser från övriga samhället för att stoppa rekryteringen till gängen. Det är mycket illavarslande. Arbetet mot gängkriminalitet kan inte vinnas om vi inte stoppar nyrekryteringen.

Polisen arbetar hårt med att plocka bort personer från gängen men i dag ersätts de lika snabbt med nya, ofta yngre individer.

Rikspolischefen säger det som borde vara uppenbart för alla – att skolan och samhället måste fånga upp problem tidigt och ge barn och ungdomar goda framtidsmöjligheter. En ung person som inte ser en annan framtid än gängen är farligare än en som tror att ett annat liv är möjligt.

**Tyvärr blir det allt tydligare för det stora flertalet att den lokala politiken i Stockholm har misslyckats med sin del:** att hindra rekryteringen. Det har varit viktigare att lova skattesänkningar än att investera i våra utsatta områden. Samtidigt har vi på senare tid sett ett stort antal mord och skjutningar och att fler unga dras in i grov kriminalitet. Det finns några saker som sticker ut och som varslar illa för framtiden om den politiska passiviteten i huvudstaden får fortgå:

**När alla bedömare enas om hur viktig skolan är har den grönbå majoriteten i Stockholm gjort den lägsta uppräknings av skolbudgeten någonsin. Lärarfacken har varnat för konsekvenserna. Riskerna är uppenbara att vi får en skola där allt fler lämnas efter. Så öppnas vägen för gängens rekrytering.**

**Ungdomsarbetslösheten har ökat med 60 procent sedan november 2019.** Trots det har Stockholms stad inte tillfört mer resurser för att kunna erbjuda praktik, utbildning eller andra insatser som leder till jobb. Vägar stängs därmed för många och i det vakuum som uppstår blir det lättare för gängen att rekrytera. Samtidigt säljer moderaterna ut fler billiga hyresrätter och minskar bostadsmöjligheterna markant för många. Det som kunde varit vägen till ett riktigt vuxenliv med jobb och boende upplevs nu allt oftare som ouppnåeligt.

**När samhället behöver vara som starkast har Stockholm tvärtom prioriterat ner det förebyggande arbetet.** Valet att bara satsa på

ordningsvakter i stället för fältassistenter har allvarligt skadat förmågan att fånga upp problem tidigt. Valet att dra sig tillbaka från ytterstaden genom uteblivet stöd till civilsamhället och minskade investeringar i förorten har skapat stora problem.

Att stoppa projekten som bygger samman utsatta stadsdelar med omkringliggande områden är också en dålig borgerlig politik. Isolering gynnar i grunden gängen och om allt fler upplever att samhället struntar i de socioekonomiska utmaningar som finns i deras vardag, om det så är arbetslöshet, ofullständiga betyg eller trångboddhet, så ökar det utanförskapet.

**Vi förstår att polisen ber om hjälp.** Den politik som förs i Stockholm i dag fokuserar inte på grundorsaken till kriminalitet och gängens rekrytering. Och stadens ledning skyller ifrån sig på staten. När ansvariga frågas om vad staden planerar att göra säger både trygghetsborgarrådet Erik Slottnér (KD) och finansborgarrådet Anna König Jerlmyr (M) att trygghet inte är deras ansvarsområde (!). Trots att staten i bred politisk enighet gett välfärds miljarder till kommunerna har Stockholm politiska majoritet vägrat fördela en enda ny krona till skolan under år 2020. Så raderas det som polisen och andra menar är en absolut nödvändighet för att bryta rekryteringen: en skola och ett samhälle som kan fånga upp de som är på väg åt fel håll.

Vad behövs då göras nu? Ett krispaket med flera delar behöver antas snarast.

**1 Skolan behöver en budget som ger förutsättningar att fånga upp alla unga.** Jobbpolitiken kan inte vara densamma som när arbetslösheten var 60 procent lägre. Vägen till en första billig lägenhet

går inte via utförsäljningar. Fältassistenter ska finnas i alla stadsdelar. Kommande budget måste innehålla tydliga beslut om detta.

## **2 Staden behöver axla sitt ansvar i stället för att skylla ifrån sig.**

En särskild krisgrupp behöver aktiveras som enbart arbetar med att bryta rekrytering till gängen. Placera den gärna tillsammans med polisen i det nybyggda polishuset i Rinkeby.

## **3 Inrätta en särskild avhopparlinje i kommunens regi, dit man kan ringa anonymt dygnet runt och få hjälp med att lämna det kriminella.**

Denna bör vara öppen även för anhöriga som oroar sig över närstående. Stöd ska ges inom 24 timmar till den som vill lämna kriminalitet. Samarbete med andra kommuner bör inledas så att personer kan lämna Stockholm snabbt om det behövs för att kunna bryta helt.

**4 Rekrytera in tidigare chefer och högre tjänstemän som arbetat med socialtjänsten i Stockholm till ett nytt förstärkningsteam för att höja kunskapen och bidra med erfarenhet.** Flera höga chefer varnade för de neddragningar som gjordes på socialtjänsten år 2012. De unga som var i riskzonen då utgör basen för de gäng som står för våldet i dag. Anna König Jerlmyr (M) som då var ansvarigt socialborgarråd och drev igenom nedskärningarna får inte nu låta prestige innebära att staden tappar viktig kompetens.

**5 Staden behöver etablera särskilda insatsteam som riktar sig till familjer med unga som har kriminella tendenser eller där varningssignaler finns.** Socialtjänsten behöver prioriteras, och ett närmare samarbete med polisen inledas. CIVILSAMHÄLLET MÅSTE FÅ

resurser att jobba aktivt mot målgrupper i riskzonen, inte mindre resurser som i dag.

**6 Förstärk arbetet mot droger.** Ge stadens viktiga verksamheter, bland annat Framtid Stockholm och Mini Maria, mer resurser för att utreda och behandla fler unga som missbrukar alkohol och droger.

**När Stockholms stad år 2018 mätte den upplevda tryggheten ökade den.** Tyvärr vändes den positiva trenden år 2019. Allt fler upplevde sig otrygga i sin närmiljö. I våras bestämde staden sig för att inte genomföra den årliga trygghetsmätningen. Men det är inte genom att blunda för otrygghet som fler blir trygga. Om inte det politiska styret i Stockholm vill ta sitt ansvar är vi beredda att göra det. Det brådskar.

**Karin Wanngård (S),** oppositionsborgarråd

**Emilia Bjuggren (S),** oppositionsborgarråd

**Jan Valeskog (S),** oppositionsborgarråd

**Kadir Kasirga (S),** oppositionsborgarråd "

## **Kapitel 3: utrikes och inrikes DN-artiklar 22/23 augusti - 3 september 2020**

**Utrikes DN- artiklar 23 augusti - 3 september 2020**

**Inrikes artiklar kommer på sidan 651**

# Ledare: Det vi kan göra mot tortyren är att inte medverka

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

Tusentals fredliga demonstranter har dessa dagar gripits i Belarus. Vittnesmål har därefter läckt ut om allvarliga övergrepp och tortyr från statsmaktens sida. De gripna har tvingats att klä av sig nakna och ligga i smutsen på marken, stuvats ihop i trånga celler utan något att äta eller dricka, allt under konstanta batongslag och

till skriken från andra som misshandlas.

Lukasjenko gör allt för att hålla sig kvar vid makten, och den nakna brutaliteten är ett medel.

För resten av världen är det en påminnelse om att tortyr används i detta nu, i politiska syften, i ett land i Europas mitt.

Vi kan i Sverige dessvärre inte göra mycket mot de grymheter som andra stater väljer att utsätta sina medborgare för. Övergreppen bör förstås fördömas, tas upp av regeringen vid bilaterala möten och de ansvariga omfattas av Magnitskijlagar som hindrar att

de kan resa till eller köpa egendom i vårt land.

Ytterligare en åtgärd finns: Vi kan som land och stat välja att aldrig medverka i verkställandet av tortyr som förekommer i andra länder, varken som straff eller förhörsmetod. Denna markering mot det oacceptabla i en sådan behandling av människor är en grundbult i internationella konventioner mot tortyr.

Principen kan låta självklar, men den har tullats på i närtid. Under USA:s krig mot terrorismen lät CIA 2002–2008 kidnappa och internera människor som inte

informerades om några anklagelser eller fick någon rättegång. Många utsattes under denna fångenskap för tortyr. Läger inrättades bland annat i EU-länder som Rumänien och Litauen, och betydligt fler europeiska länder skickade människor till dem. Så också Sverige genom avvisningen av två egyptier 2001. Utöver ett rättsfall i Italien har ingen dömts för sin medverkan i detta, även om Europadomstolen tagit upp lägerländernas ansvar i en dom 2018.

Under dessa år översköldes vi av populärkulturella budskap om att tortyr var legitimt och praktiskt i kampen mot terrorismen. En amerikansk utredning har därefter kartlagt övergreppen och återigen konstaterat att tortyr inte fungerar.

Varenda envåldshärskare har dock kopierat agerandet. De rättfärdigar förtryck med hänvisningar till säkerhet och antiterrorism. Att tortyren gör sig påmind under sådana omständigheter är dessvärre inte förvånande, även om Lukasjenkos hantlangare knappast behövt

några instruktioner från väst vad gäller själva metoderna.

Donald Trump utlovade 2016 mer och grövre tortyr från amerikansk sida, ekandes samma auktoritära retorik. Som om det vore tufft att beväpnade män i grupp skendränker handbojade personer, låser in dem i likkistesmå utrymmen, eller våldtar dem med olika föremål.

Trumps ambitioner har dock stoppats efter kampanjer från människorättsaktivister.

Även i Sverige vill politiska krafter rucka på ställningstagandet mot tortyr. Sverigedemokraternas



**DN 23/8 2020**

senaste utspel om migration innehåller ett undantag från principen om att inte skicka människor till länder där de löper risk att torteras eller mördas, för grova brottslingar som dömts till utvisning.

Har man väl börjat göra undantag sjunker principen i värde. Vårt lands internationella markeringar mot tortyr blir inte lika kraftiga.

Det vore att (än en gång) svika de rättigheter som en stat finns till för att försvara och upprätthålla, och alla de människor som i dag utsätts för staters våld och förnedring.

# **Peter Wolodarski: Kommer Donald Trump att hamna i fängelse?**

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

**Aldrig tidigare har så många medarbetare till en amerikansk president fått problem med rättsapparaten. Förr eller senare lär också Trump befinna sig där.**

Steve Bannon skapade en digital vredesmaskin som hjälpte Donald Trump att bli president. Han frammanade den falska bilden av att Trump stod upp för de verkliga

amerikanerna mot en korrupt, global elit.

I onsdags greps Bannon med tung symbolisk inramning. Folkets påstådda förkämpe befann sig på en lyxjakt, ägd av en omstridd kinesisk affärsman. Och det brott han anklagades för handlar om att ha bedragit privatpersoner som donerat pengar till Trumps favoritprojekt – en mur mellan USA och Mexiko.

Så mycket för folkligheten och den påstådda kampen mot korruption. Hyckleriet är betecknande men kanske inte det mest intressanta i sammanhanget.

Om Steve Bannon var den första Trumpmedarbetaren som hamnade i klammeri med rättvisan skulle vi möjligen vara överraskade. I ett normalt läge hade nyheten slagit ned som en bomb och allvarligt skada en sittande amerikansk president. Men nu?

I veckan var det Bannon. Men innan dess var det namn som Cohen, Flynn, Gates, Stone och Manafort.

Vad samtliga har gemensamt är att de på ett eller annat sätt ingått i Trumps inre sfär, bara för att senare åtalas eller dömas i

domstol. Ingen tidigare amerikansk president kan uppvisa en liknande lista av djupt komprometterade hantlangare. Michael Cohen: Trumps tidigare mångårige advokat och fixare i största allmänhet. Dömd till tre års fängelse. Han har erkänt skattebrott, bankbedrägeri och överträdelse av kampanjfinansieringsregler. Det senare skedde när han försökte köpa två kvinnors tystnad, efter att de haft ihop det med Trump. Cohen har också medgett att han ljugit under ed när senaten ställt

frågor om projektet för att bygga ett "Trump Tower" i Moskva. Michael Flynn: tjänstgjorde mindre än en månad som Trumps nationella säkerhetsrådgivare. Erkände 2017 att han ljugit för den federala polisen FBI:s utredare om sina mellanhavanden med den ryske ambassadören i Washington. Trump har tidigare sagt att han sparkade Flynn på grund av lögnerna. I somras lyckades Flynn få bort brottsanklagelserna efter att justitiedepartementet med Trumps justitieminister William

Barr i spetsen ingripit i ärendet – i sig en skandal.

Rick Gates: tidigare biträdande kampanjchef åt Trump. Erkänt att han ägnat sig åt penningtvätt och skatte- samt bankbedrägeri.

Roger Stone: politisk konsult och lobbyist som länge snurrat runt Trump. Stone dömdes till fängelse för att ha ljugit inför kongressen, förhindrat rättvisans gång och påverkat vittnen. Djupt insyltad i Rysslandshärvan. Trump har utnyttjat presidentmakten till att personligen upphäva Stones straff.

Paul Manafort: före detta kampanjordförande åt Trump. Dömd till fängelse i sju och ett halvt år bland annat för finansiellt bedrägeri efter att hjälpt en pro-rysk kandidat i Ukraina.

När nu Steve Bannon grips är han alltså inte först i ledet. Och han är säkerligen inte sist. Man kan omöjligen prata om enskilda rättsfall när det gäller männen kring USA:s nuvarande president. Katalogen av åtalade eller dömda är nu så stor att det är rimligt att tala om en trumpsk kultur – en rutten kultur – där respekten för

lagen och det demokratiska systemet är minimal.

Mottot är: vi gör vad som krävs för att ”vinna”. Sprida misstro mot det demokratiska maskineriet och rättsapparaten? Tja, om det skyddar Trump. Bryta mot lagar och regler? Tja, så länge ingen märker något. I värsta fallet kan ju han som bestämmer utfärda nåd. Det här är allt annat än normalt i en demokrati. Detta är sjukdomstecken som vi i vanliga fall observerar i auktoritära stater, där makthavarna berikar sig själva och där demokratiska

friheter är permanent satta på undantag.

USA är en supermakt. Men under Trumps tid har världens mäktigaste nation också demonstrerat en historisk svaghet och instabilitet.

Utvecklingen väcker två stora frågor.

För det första: vad händer med Amerika den dagen Trump äntligen är borta från Vita huset? Hur allvarliga skador kommer han att efterlämna?

För det andra: vad sker med Trump personligen efter tiden som president? Kommer till slut

den ruttna kulturens upphovsman att ställas inför rätta för misstänkta lagbrott? Tanken måste besvara presidenten allt mer.

Hans besatthet vid att redan nu ifrågasätta den kommande valutgångens legitimitet, vittnar om en tilltagande desperation. Förtroendet för den demokratiska processen ska undergrävas. Att klamra sig fast vid makten och förbli immun mot eventuella åtal tjänar som det överordnade målet. När Watergateskandalen tvingade Richard Nixon att avgå som president såg hans inhopande efterträdare, vice presidenten

Gerald Ford, till att benåda honom innan rättsmaskineriet hunnit dras igång.

Det finns de som spekulerar i om Trump kan tänkas göra något liknande vid en stor valförlust. Han skulle då avgå direkt efter valet i november och låta sin vicepresident Mike Pence ta över, fram till att Joe Biden installerats i januari. Syftet? Att få till stånd en snabb benådning.

Men amerikanska presidenter kan bara utfärda nåd mot federala brott, inte delstatsbrott. Och Trump utreds nu i sin gamla hemstad New York för eventuell ekonomisk brottslighet.

Det är befriande när rättvisan hinner ikapp dem som gjort orätt. Hamnar den nuvarande presidenten bakom galler beror det på att han inte respekterat lagen. Men det betyder inte att USA återgår till att vara det land som Trump en gång blev president i.

Det är som en del sade efter kommunismens fall 1989: det lätt att göra äggröra av ägg. Betydligt svårare är det att göra ägg av äggröra.

**Peter Wolodarski**  
[peter.wolodarski@dn.se](mailto:peter.wolodarski@dn.se)  
**chefredaktör**

# Navalnyj kämpar för sitt liv på sjukhus i Berlin

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

**Berlin. Det är här, inne i det väldiga och hårdbevakade Charitésjukhuset, som läkarna kämpar för att rädda livet på president Putins ärkefiende Aleksej Navalnyj. Det var efter segt motstånd från de ryska myndigheterna som den sannolikt förgiftade Navalnyj till slut tilläts lämna sjukhuset i den sibiriska staden Omsk.**

Utanför Charité, ett anrikt och välrenommerat universitetssjukhus grundat redan år 1710, har det samlats en mindre skara journalister för att följa den ryske oppositionspolitikerns överlevnadsstrid. Polismän bevakar entrén.

Navalnyjs tillstånd betecknades som "mycket oroande" av den Slovenienfödde filmaren och aktivisten Jaka Bizilj, vars stiftelse Cinema for Peace organiserade Navalnyjs ambulanstransport från Ryssland till Berlin.

Från Charités sida avstod man från kommentarer, men inget



tydde på annat än att Navalnyj fortsatt befann sig i koma. Någon diagnos för Navalnyjs tillstånd har hittills inte offentliggjorts.

Navalnyjs vänner och närmaste medarbetare är övertygade om att han har blivit förgiftad, sannolikt efter att ha druckit te med någon tillsats i på ett flygplatskafé i den sibiriska staden Tomsk.

Det var i torsdags som Navalnyj, som var på väg från Tomsk till Moskva, hastigt insjuknade under flygresan. Efter ett tiotal minuter ombord drabbades han av svåra smärtor och förlorade medvetandet. Piloten nödlandade

i Omsk, där Navalnyj lades in på sjukhus. Därifrån kom det en serie delvis motstridiga uppgifter om hans tillstånd.

Sjukhuset uppgav först att Navalnyj hade någon hälsofarlig substans på sina kläder som gjorde att han måste isoleras. Men samtidigt avfärdades hans hälsoproblem som en följd av en ”störning i matsmältningen”. Och en stund senare förklarade sjukhuset biträdande chefsläkare Anatolij Kalinitjenko att man inte hittat några spår av gift i patientens blod.

Navalnyjs hustru Julia Navalnaja och hans talesperson Kira Jarmysj sade att de inte litade på sjukhuset i Omsk och krävde att han skulle förflyttas till Tyskland.

Sjukhusets läkare, som till en början tycktes vara med på att Navalnyj fick evakueras, sade plötsligt nej till kravet, med motiveringen att Navalnyj var i för dåligt skick och därför "icke transportabel".

Julia Navalnaja skrev då i fredags ett brev till den ryske presidenten Vladimir Putin där hon bad om tillstånd att få föra maken till Tyskland, bland annat därför att

hon fruktade att de ryska myndigheterna förhalade ärendet i syfte att alla bevis på att det fanns en giftig kemisk substans i Navalny skulle gå förlorade.

Vad som till slut avgjorde att Navalnyj i fredags kväll fick klartecken att bli evakuerad är okänt. Var det läkarna i Omsk som på egen hand fattade beslutet, grundat på en medicinsk bedömning? Eller var det Putin som gav grönt ljus till att hans främste politiska motståndare skulle erbjudas verkligt kvalificerad vård?

Det finns paralleller till det som drabbade Pjotr Verzilov, medlem i aktivistkollektivet Pussy Riot, när han råkade ut för en misstänkt förgiftning 2018. Även då var det Cinema for Peace som hjälpte till med en transport för vård på Charitésjukhuset i Berlin.

Enligt Verzilovs tidigare hustru, Pussy Riot-medlemmen Nadja Tolokonnikova, påminner symtomen i båda fallen om varandra.

– De tyska läkarna sade till mig, sedan de inte hittade något gift i min ex-man, att det berodde på

att giftet försvinner på tre dagar, sade Tolokonnikova till BBC.

– Därför tror jag att de ryska läkarna gick med på Navalnyjs resa först när de var säkra på att det inte fanns några spår kvar av giftet i honom.

Det var under natten till lördagen som Navalnyj kördes till det tyska ambulansplanet, som därefter flög honom mot Tyskland. Hustrun Julia var med ombord. Efter den över sex timmar långa flygningen landade planet i Berlin 09.00 lokal tid, och en dryg timme senare togs den medvetslöse Navalnyj in på Charité där

läkarlaget inledde sina undersökningar och provtagningar.

– Nu börjar det första steget i kampen för Aleksej Navalnyjs liv, sade Kira Jarmysj, talespersonen. Jaka Bizilj sade till nyhetsbyrån Reuters att Navalnyjs tillstånd under flygningen och landningen föreföll stabilt. Men han gav också en dramatisk bild av vad som hände i samband med Navalnyjs insjuknande i torsdags:

– Vi fick klar information från läkarna att om planet inte hade landat i Omsk så skulle han ha dött.

## **Michael Winiarski**

Georgi Markov promenerade 1978 i London då en okänd man stack ett paraply i hans ben. Han avled efter tre dygn. Efteråt hittades en millimeterstor kula av platina som hade innehållit det giftiga ämnet ricin.

Jurij Sjtjekotjichin från det liberala partiet Jabloko, känd som undersökande reporter vid Novaja Gazeta, avled i juli 2003. Officiellt dog han av en "allergichock", men det fanns misstankar om att han förgiftats.

Journalisten Anna Politkovskaja bjöds på te ombord på Aeroflots plan, och blev våldsamt sjuk. Hon

överlevde, men två år senare, den 7 oktober 2006 sköts hon ihjäl utanför sin bostad.

Den avhoppade FSB-agenten Alexander Litvinenko bjöds i november 2006 bjöds på förgiftat te av ryska agenter i London. Han avled efter två veckor.

Boris Nemtsov, före detta vice premiärminister och ledare för oppositionen, sköts ihjäl ett stenkast från Kreml i februari 2015.

Aleksej Navalnyj vid en demonstration i Moskva 2019.

## **Anna-Lena Laurén.Svartmålnin gen och ryktesspridningen har börjat**

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

**Moskva. Navalnyj hade druckit alkohol. Navalnyj hade festat. Navalnyj sysslar med pr. I Ryssland har de statligt kontrollerade medierna redan satt i gång rykten om**

## **Putinkritikern Aleksej Navalnyj, 44.**

Knappt hade den ryska oppositionsledaren Aleksej Navalnyj flugits ut ur Ryssland innan ryktesspridningen var i gång. Hälsovårdsmyndigheterna i Omsk – som tidigare har vägrat avslöja några detaljer om vad Navalnyj kan ha fått i sig – meddelade plötsligt att man har hittat spår av alkohol och koffein i hans blod. Hur stora mängder det är frågan om säger man inte, men att Navalnyj på grund av koffein och alkohol skulle hamna i ett tillstånd där han måste kopplas

till en respirator låter mer än osannolikt.

Samtidigt skriver den ryska propagandakanalen RT:s chefredaktör Margarita Simonjan på Twitter att Navalnyj kan ha drabbats av lågt blodsocker.

”Ni tror mig inte, men redan i går sade jag hemma att Navalnyj antagligen har fått hypoglykemi. Det kan inträffa när blodsockret plösligt faller brant. Det har jag själv varit med om då jag inte ätit något på länge”, skriver Simonjan. Hypoglykemi är ett tillstånd som kan drabba diabetiker. Navalnyj har inte diabetes. Simonjans tweet

verkar mest handla om att få in diskussionen på ett annat spår – det vill säga att Navalnyj inte skulle ha drabbats av någon förgiftning.

Motsvarande teorier sprids nu i anonyma kanaler på meddelandetjänsten Telegram. Till exempel kanalen Mash sprider ett rykte om att Navalnyj skulle ha varit berusad kvällen innan han förlorade medvetandet i planet mellan Tomsk och Moskva. Ett piller han tog mot baksmällan skulle ha lett till att han hamnade i koma. Navalnyjs pressekreterare Kira Jarmysj

avvisar de här uppgifterna kategoriskt och säger att Navalnyj inte drack alkohol kvällen innan. Mash sprider också uppgifter om att teet som Navalnyj drack på flygplatsen i Tomsk hämtades till honom av en i sällskapet och att det därför inte kan ha innehållit gift. Teorin är i sig lätt att motbevisa. Men det är inte poängen. Det viktiga är att sprida tvivel om huruvida Navalnyj verkligen blivit förgiftad.

Samtidigt vägrar sjukhuset i Omsk att lämna ut Navalnyjs journal till hans hustru. Europeiska människorättsdomstolen i

Strasbourg kräver nu av sjukhuset att de ska överlämna journalen till de anhöriga.

Den här metoden att först hålla inne med all information och sedan portionera ut den undan för undan är typisk för Kreml då man vill kontrollera ett händelseförlopp. Det viktiga för den ryska statsledningen är att få allmänheten att tro att vad som helst kan ha hänt Navalnyj. Han kan ha varit full, han kan ha haft lågt blodsocker, han kan ha ätit något konstigt. Man sprider ut en massa olika, konkurrerande teorier, för att allmänheten ska få intrycket att det är något

besynnerligt med hela historien. Att det hela inte kan vara som det ser ut, det vill säga att Navalnyj blev förgiftad.

I ett samhälle fyllt med propagandastrutar till höger och vänster är det mentalt lättast för befolkningen att säga: Alla ljuger. Samtidigt ställer man sig reflexmässigt frågan: Cui bono? (Till vems gagn?)

Det spelar ingen roll vad de tyska läkarna kommer fram till.

Propagandamaskineriet kan alltid kontra med att också läkarna ljuger.

**Anna-Lena Laurén**



# **Kemiprofessorn: Svårt veta vad som gjort honom sjuk**

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

**Väldigt lite information har förmedlats kring den ryska regimkritikern Aleksej Navalnyjs hälsostatus, men mycket talar för att han blivit förgiftad.**

**Kemiprofessorn Ulf Ellervik säger att han tills vidare skulle gissa på ett fentanylderivat.**  
– Jag är forskare och vill gärna veta mer, men skulle jag ha en hypotes eller om jag vore rättskemist skulle jag börja leta efter någon form av fentanylderivat, säger Ulf Ellervik, kemiprofessor vid Lunds universitet och författare till ”Förgiftad” (2019) om händelser som den med Navalnyj. Genom åren har ett förhållandevis stort antal regimkritiker förgiftats av människor med mer eller

mindre bekräftade kopplingar till Kreml.

Journalisten Anna Politkovskaja drack giftspetsat te på ett Aeroflotplan, tidigare underrättelseofficeren Alexander Litvinenko dödades av radioaktivt te i London och före detta dubbelagenten Sergej Skripal höll på att dö av det ryska nervgiftet Novitjok i Salisbury.

– Det finns tyvärr många preparat att välja på och det enda som sagts är att det rör sig om en industrikemikalie, men det kan ju vara nästan vad som helst. Att ingen annan drabbats talar

åtminstone för att det inte rör sig om en nervgas som Novitjok.

Hans försiktiga gissning fentanylderivat är narkotiska preparat som bland annat användes av de ryska specialstyrkorna som skulle lösa gisslandramat på Dubrovkateatern i Moskva 2002, men som dödade omkring 130 gisslan.

Det handlar om extremt starka gifter som har omedelbar effekt.

– I USA var det en polis, som i samband med ett beslag fick något korn på sin t-tröja, och han höll på att gå in i koma efter att ha

svept bort det med sin hand. Tänk mängden som får plats på en knappnålsspets. Med de värsta varianterna, som karfentanil, räcker nio milligram för att sänka en fyra ton tung elefant inom tre minuter, säger Ulf Ellervik.

– Det skulle kunna ha stoppats i Navalnyjs te – det är varmt, har en egen beska och många dricker det. Samtidigt skulle det kunna ha placerats på hans kreditkort eller flygbiljett eftersom det även kan tas upp genom huden.

Ulf Ellervik säger att det finns en risk att nedbrytningsprodukterna kan ha gått ur Navalnyjs system

och att vi därför aldrig får klarhet i vad det är som drabbat honom. Efter något dygn är spåren få och svåra att hitta, särskilt om man fått mycket vätska i sig.

– Man får ha rätt mycket tur i det läget. Å andra sidan, om botemedlen mot fentanyl fungerar bra så är det ett tecken på att det är vad det rör sig om. Naloxon är ett sådant motgift som exempelvis amerikanska poliser bär för att akut kunna behandla överdoser, säger Ulf Ellervik.

**Ossi Carp**

[ossi.carp@dn.se](mailto:ossi.carp@dn.se)

# Mer än 100 000 flyr bränderna i Kalifornien

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

**Mer än 100000 personer har beordrats att lämna sina hem sedan bränderna i Kalifornien fortsätter att sprida sig.  
– Vädret var apokalyptiskt med enorma mängder av blixtar, säger professorn och klimatforskaren Kimberly Nicholas.**

Mer än 12 000 brandmän försöker förgäves att släcka bränderna som rasar i Kalifornien. Guvernören Gavin Newsom säger att delstaten satt in alla resurser man har, men att det inte är tillräckligt, skriver New York Times. Hjälp är på väg från andra delstater, men Newsom har även vädjat om hjälp från Kanada och Australien.

Två av bränderna är så omfattande att de räknas som den andra respektive tredje största branden som delstaten varit med om.

Åskoväder med närmare 11000 blixtnedslag på 72 timmar ligger

bakom många av de skogsbränderna som rasar i Kalifornien under en värmebölja som kan vara historisk. För några dagar sedan uppmättes 54,4 grader i Death Valley, om noteringen godkänns är den en av de högsta temperaturer som har uppmätts i världen. Kalifornienborna är vana vid skogsbränder, men i takt med att en ökande global uppvärmning ökar risken för fler bränder. Årets bränder är hittills inte de största eller de mest dödliga som har drabbat delstaten, men de är fler

och större än vid samma tid förra året.

– Att omfattande bränder kunde drabba Kalifornien i år kommer inte som någon överraskning. De är ett resultat av en längre period med nederbördsunderskott.

Redan i våras flaggade amerikanska myndigheter att det var väldigt torrt i till exempel centrala och norra Kalifornien. Och under senare tid har området drabbats av rekordhöga temperaturer, säger Johan Kuylenstierna, adjungerad professor i naturgeografi vid

Stockholms universitet och vice ordförande i Klimatpolitiska rådet Skogsbränderna i Kalifornien har hittills förstört 500 byggnader och många fler hotas runt vinodlingarna i Napa och Sonoma. Kimberly Nicholas, professor och klimatforskare vid Lunds universitet, befinner sig i just Sonoma, cirka sju mil norr om San Francisco.

– Jag vaknade i gryningen i förra helgen av att det stormade kraftigt. Vädret var apokalyptiskt med enorma mängder av blixtar. Likadant ett par morgnar senare och då slog blixten ned och

antände skog men den branden släcktes, säger Kimberly Nicholas. Hon berättar att det brinner både öster och väster om staden men fortfarande på så långt avstånd att hon känner sig säker.

– Det är förödande, det är fjärde året i rad med stora bränder. För tre år sedan hade vi en stor brand här och mina föräldrar evakuerades.

– Klimatförändringen har dödat mitt hem.

Enligt världsmeteorologiska organisationen, WMO, är de extremt höga temperaturerna i Kalifornien en del av en

uppåtgående trend. På grund av klimatförändringen sätts temperaturrekord oftare än tidigare och värmeböljorna är både fler och mer intensiva. Globalt var juli den varmaste juli som har uppmätts på norra halvklotet och havsisen i Arktis hade den lägsta utbredning som noterats en julimånad. Klimatförändringen ökar risken för bränder i naturen, men andra faktorer spelar också in.

- Bränder är komplicerade när det gäller att avgöra den direkta kopplingen till just klimatförändringar. Många andra

faktorer styr, till exempel hur skogen ser ut och sköts. Att bränder ökar i vissa regioner kan bero på att man har mer och tätare skog eller inte tar bort så mycket undervegetation som man har gjort tidigare. Som så ofta är klimatförändringarna en viktig faktor men inte den enda, säger Johan Kuylenstierna.

I Kalifornien visar skogsbränderna en tydlig tendens till att ha blivit större. Nio av de tio största bränderna som drabbat delstaten har skett under 2000-talet. Bara en brand, "Tunnel fire",

som är den tredje största skedde tidigare, 1991.

Den kraftigt ökade befolkningen innebär ökade risken för bränder som DN:s korrespondent Martin Gelin tidigare har skrivit. För hundra år sedan bodde endast 3 miljoner människor i Kalifornien. I dag är det omkring 40 miljoner. De flesta skogsbränder startas av mänsklig aktivitet, medvetet eller som olyckshändelser.

Med ökad befolkningstäthet är det även fler som bor i de mest brandfarliga delarna av skogarna. Antalet hem i brandfarliga regioner har ökat med 1000

procent i Kalifornien sedan år 1940 och därmed ökar såväl kostnaden som risken för dödsfall och skador från bränder.

**Jannike Kihlberg**

[jannike.kihlberg@dn.se](mailto:jannike.kihlberg@dn.se)

**Fakta. Kaliforniens tio största bränder**

1. Mendocino complex (under utredning), juli 2018
2. LNU Complex (åska), augusti 2020
3. SCU Complex (åska), augusti 2020
4. Thomas (kraftledning), december 2017



5. Cedar (orsakad av människa), oktober 2003
  6. Rush (åska), augusti 2012
  7. Rim (orsakad av människa), augusti 2013
  8. Zaca (orsakad av människa), juli 2007
  9. Carr (orsakad av människa), juli 2018
  10. Matilija (oklar brandorsak), september 1932
- Källa: California Department of Forestry and Fire Protection



# **”Lukasjenko säger att vi är köpta – jag är här gratis”**

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

**DN i Belarus**

**Hrodna. I Europas sista diktatur har folket i en stad nästan mangrant vänt regimen ryggen. Invånarna har gått man ur huse för att demonstrera mot - president Aleksandr**

**Lukasjenko. De lokala makthavarna har hittills låtit dem vara, men på lördagen sparkades guvernören i Hrodna.**

**I dag väntas de största regim-kritiska demonstrationerna hittills.**

En vecka efter presidentvalet i Belarus var demonstrationerna mot presidenten Aleksandr Lukasjenko så omfattande att journalisterna på lokaltidningen Kvälls-Hrodna inte kunde undvika dem. Efter några dagar av våld och summariska gripande hade demonstranterna fått

övertaget. Invånarna i staden Hrodna i nordvästra Belarus med 360 000 invånare, alldeles vid den polska gränsen, hade gått man ur huse för att kräva presidentens avgång. Inte bara på det centrala torget, utan i byarna utanför staden, i förorterna och på gårdarna mellan bostadshusen stod människor sida vid sida i fredliga protester.

Anställda på stora statliga bolag anslöt sig i protesterna och utlyste strejker. Polisen och säkerhetsstyrkor hade backat undan och demonstranterna fick

fri lejd. Gripna släpptes och fick en ursäkt av stadsledningen.

– Vi är ingen politisk tidning, vi skriver om vad som händer i staden, vilka vägbyggen som drar ut på tiden, hur det går för företagen – en typisk lokaltidning.

– Men det här kunde vi inte låta bli – vi blev så berörda av att invånarna i vår stad så fredligt gick ut på gatan för att säga sin mening och framföra sina krav, säger den ansvarige redaktören Evgennij Lebedev.

– Vi kunde inte göra annat – våra läsare hade aldrig förlåtit oss.

Ett modigt beslut i ett land där pressfriheten är obefintlig, journalister grips och misshandlas och ett stort antal nyhetsmedier blockeras på internet. När nästa nummer av tidningen kom från tryckpressarna var hela förstasidan fylld med bilder på protesterna och med rubriken ”Staden för ett fritt folk”. Förstasidan spreds snabbt på sociala medier och blev omtalad i hela Belarus.

Evgennij Lebedev säger att Hrodna alltid varit en speciell stad i Belarus med sin omedelbara närhet till både Polen och Litauen.

– Vi ser hur Östeuropa och Baltikum utvecklas och vi reser ofta utomlands. Vi Hrodnabor anser att vår stad är den allra modernaste och mest utvecklade i hela Belarus. Till och med Minskborna är avundsjuka. När Dagens Nyheter kommer till Hrodna är staden tyst och lugn. I morgonljuset i den vackra Gilibera Parken i centrum är det svårt att föreställa sig att det här är en plats där historia skrivs. Lenintorget på andra sidan gatan är tomt och trottoarerna är lika rena och nysopade som resten av den 900 år gamla staden.

Hrodnaborna är på väg till sina jobb, föräldralediga mammor promenerar med sina barnvagnar. Några byggjobbare monterar upp en karusell i parken.

På en bänk sitter pensionären Nina med barnbarnen Masha, 4, och Marta, 3.

Hon är en av dem som ser med oro på demonstranternas krav på Aleksandr Lukasjenko avgång.

– Gud förbjude att det leder till blodspillan.

Hon säger att hon inte vet om rösträkningen var legitim eller om hon litar på resultatet. Det hon är något helt annat hon är rädd för.

– Något ännu hemskare är den tid som kan uppstå vid ett maktskifte, hur ska det bli? Kommer företagen att kunna fungera? Kommer det att finnas jobb? Folk måste ju tjäna pengar och sätta mat på bordet till sina barn, säger hon.

Hon vill inte uppge sitt efternamn men säger:

– Det borde förstås vara förbjudet att sitta längre än två mandatperioder. Att en person har makten så länge är inte bra – vilka andra exempel finns det på det – Nordkorea?

Anna och Alexej Tomasjik har tagit med dottern Alicia till parken. De berättar att de båda röstade på oppositionskandidaten Svjatlana Tsichanouskaja.

– För oss är det helt självklart att valresultatet inte var riktigt. Och det förstår alla, säger Anna Tomasjik.

– Jag tror att han nu försöker vänta ut oss, och hoppas på att vi tröttnar på att gå ut och protestera och att allt bara ska lägga sig, säger Alexej Tomasjik.

– Men han misstar sig – vi kommer inte ge upp. Vi är väldigt ordningsamma och fredliga män-

niskor, inte som i USA där de slår sönder skyltfönster och stökar när de protesterar. Vi städar efter oss och är ordningsamma, säger Anna Tomasjik.

I Belarus finns det i praktiken två parallella verkligheter – den som människor ser på de statskontrollerade tv-kanalerna. Och den som människorna ser med sina egna ögon och via kanaler på sociala medier.

– Vår babusjka, hon bor ute i datjan och har inget internet eller någon smarttelefon. Hon ser bara på tv och tror att demonстранterna är fulla

ungdomar som dräller runt på torgen och gatorna, säger Anna Tomasjik.

Till kvällen börjar Hrodnaborna strömma till Lenintorget där statyn av den första Sovjetledaren fortfarande står på sin piedestal.

Det är barnfamiljer, fabriksarbetare och unga kvinnor i vita kläder med blommor i händer. Det är kväll, solen lyser och de viftar med den vita och röda flaggan som blivit en symbol för motståndet mot Lukasjenko. Bilar som kör förbi tutar och demonstranterna gör segertecknet tillbaka. ”Leve Belarus!” ropar de.

En ensam polisbil kör upp i ena hörnet av torget och slår på sin högtalare. ”Ärade medborgare – denna samling saknar tillstånd och betraktas därför som olaglig. Medverkan kan leda till straffrättsliga åtgärder.”

De kanske 1 000 demonstranterna skrattar, rycker på axlarna och fortsätter. Polisbilen står kvar men något mer hörs inte från patrullen under resten av kvällen. Journalisten på Kvälls-Hrodna, Evgennij Lebedev, förklarar att alla möten utan godkännande nu är att anse som olagliga.

– Det är av allt att döma något som kom högre ifrån, det lokala styret har alltid försökt hitta kompromisser men tyvärr så har vi inte den typen av självbestämmande som finns i Europa, säger Evgennij Lebedev. Lukasjenko har återkommande skyllt det stora folkliga missnöjet i landet på utländska krafter. Det gjorde han också på lördagen när han besökte Hrodna. Återigen anklagar han USA och Nato för att ligga bakom. I veckan förstärkte han också stridskrafterna Hrodnaregionen med hänvisning till Natostyrkor i grannländerna.

– Vi måste nödvändigtvis vidta åtgärder och inte tveka för att skicka våra väpnade styrkor, sa han enligt statliga nyhetsbyrån Belta.

Inne i Hrodna syns dock inga militärer till – bara fredliga demonstranter. Varje dag sedan valdagen har programmeraren Tatjana Pelukeivitj, 22, gått till torget för att kräva nyval.

– Aleksandr Lukasjenko leder vårt land in i en ekonomisk återvändsgränd. Rubeln tappar i värde och lönerna blir mindre och mindre värda. Och hela statsbudgeten går åt till att agitera



för honom själv, han betalar folk för att gå ut och demonstrera för honom. Och så säger han att vi är köpta – jag går hit helt gratis. – Han har ju sagt att så länge han inte är död så lämnar han inte ifrån sig makten – så det blir väl till att stå här tills dess, säger Tatjana Pelutkevity.

En man med statsflaggan, en symbol för de som är Aleksandr Lukasjenko trogna, dyker upp på torget. Folket börjar bua.

”Dumskalle” ropar de i kör men folkmassan lugnar snabbt ner sig.

”Äsch, låt honom prata!” säger någon och han får megafonen.

Han pratar ett tag och försvinner sedan. En konvoj med bilar till stöd för Lukasjenko rullar förbi. Demonstranter ropar ”Hur mycket pengar fick ni?”

En motdemonstration till stöd för Aleksandr Lukasjenko genomfördes på torget på lördagen, och belarusiska medier rapporterar att presidenten dök upp och talade till sina anhängare. I dag, söndag, planerar oppositionen en landsomfattande protest ”Marsch för ett nytt Belarus” som väntas bli den största hittills. Från exilen i Litauen uppmanade

oppositionsledaren Svjatlana Tsichanouskaja till samling.  
– Vi är alla värda att leva i ett nytt Belarus och jag välkomnar alla som kommer för att visa sin vilja och sin beslutsamhet för att närma sig vår seger. Kom ihåg att endast tillsammans kan vi bygga ett nytt land.

**Mattias Carlsson**

mattias.carlsson@dn.se

# Lukasjenko: Armén ska ha full beredskap

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

**Både regimen och oppositionen i Belarus trappade upp tonläget inför söndagen. Två veckor efter det ifrågasatta valet i landet planeras ännu en massdemonstration. Presidenten har beordrat armén att ha "full stridsberedskap".**

President Lukasjenko hävdade att Nato har placerat styrkor vid landets gränser, i Litauen och Polen, enligt AFP.

Han påstår att de stora massprotesterna i landet får stöd av västerländska länder, och sade på lördagen att armén måste försvara västra Belarus.

– Det innefattar att ta till de strängaste åtgärderna för att skydda vårt lands territoriella integritet, sade Aleksandr Lukasjenko under ett besök i staden Hrodna nära den polska gränsen, enligt AFP.

Både Litauen och Polen har nekat till anklagelserna.

– Regimen försöker till varje pris avleda uppmärksamhet från Belarus interna problem med helt grundlösa uttalanden om påhittade externa hot, sade Litauens president Gitanas Nauseda till AFP.

På söndagen, två veckor efter det ifrågasatta presidentvalet, ska ytterligare massdemonstrationer hållas runtom i Belarus.

Hundratusentals deltog i förra söndagens demonstration i huvudstaden Minsk.

I ett försök att stävja de strejker som utbrutit i statliga fabriker hotar president Lukasjenko med att stänga alla fabriker om anställda ses demonstrera, och att sparka de som deltar i protesterna.

– Om en fabrik inte arbetar så låt oss låsa grinden på måndag, låt oss stoppa det. Folk får lugna ned sig, sade han enligt ryska nyhetsbyrån IRA.

Demonstranterna hejas fortfarande ivrigt på av oppositionsledaren Svjatlana Tsichanouskaja, som efter valet

gick i exil i Litauen, omgiven av livvakter.

– Folket i Belarus kommer inte tillåta att president Aleksandr Lukasjenko behandlar dem som tidigare och han kommer att behöva lämna sin post förr eller senare, säger hon till Reuters. Tsichanouskaja har sedan demonstrationerna inleddes kontaktats av flera internationella ledare, bland annat Storbritanniens och Tysklands. Enligt hennes medarbetare ska hon på måndagen träffa USA:s vice utrikesminister Stephen Biegun.

Till Reuters säger Svjatlana Tsichanouskaja att det enda hon ber de internationella politikerna om är att stötta det belarusiska folket och att respektera landets integritet.

**Amanda Dahl**

[amanda.dahl@dn.se](mailto:amanda.dahl@dn.se)

# Revolutionens ovilliga ansikte

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

**Hon läser nästan alltid upp sina tal från ett papper. Hon tycker inte om att uppträda för publik. När hon gör det talar hon helst om sin man.**

**Den belarusiska  
oppositionsledaren Svjatlana  
Tsichanouskaja har antagit ett  
av de farligaste tänkbara**

**uppdragen i Belarus – att utmana diktatorn Aleksandr Lukasjenko. Hon har kallats Jeanne d’Arc, men det här är inte ett krig hon har valt.**

[?] Jag är säker på att många av er har blivit intervjuad av min man, Siarhei Tsichanouskij. Ni har fått uppleva hur vänlig och öppen, modig och ärlig han är.

– När jag träffade Siarhei var det kärlek vid första ögonkastet. Jag kände mig som skyddad av en stenmur.

– Att jag står här framför er är min mans förtjänst. Det hade varit

bättre om han hade stått här i stället för mig.

Citaten är från Svjatlana Tsichanouskajas valtal. Jag lyssnar igenom dem på Youtube, ett efter ett. Från städerna Gomel, Baranavitjy, Minsk.

Överallt talar hon om samma person. Sin man. Hans namn upprepas gång på gång.

Det var egentligen Siarhei Tsichanouskij som skulle ställa upp i presidentvalet i Belarus den 9 augusti. Men han fängslades, precis som alla andra opponenter mot Lukasjenko. Att diktatorn i stället tillät hustrun att ställa upp

berodde på att han betraktade henne som ofarlig.

Ofarlig och skrattretande. Kvinnor har inget i politiken att göra.

När man lyssnar på Svjatlana Tsichanouskaja får man ibland känslan av att hon håller med Lukasjenko.

– Egentligen har jag inte förtjänat detta.

– Jag hade aldrig tänkt ställa upp i något val, jag var en vanlig hustru och mor.

– Jag är ingen politiker.

Svjatlana Tsichanouskaja har kallats Belarus Jeanne d’Arc. Men Jeanne d’Arc valde att gå ut i krig,

att ställa sig i fronten.

Tsichanouskaja brukade inte ens rösta i val innan hon blev presidentkandidat. Innan dess hade hon röstat en gång, efter att hon blev myndig – för att få uppleva det. Därefter stängde hon ute samhälle och politik ur sitt liv, precis som majoriteten av belarusierna har gjort under de senaste 26 åren.

Tsichanouskaja förkroppsligar på många plan den belarusiska medelklass som i årtal låtit sig tystas av Lukasjenko. Hennes man, Siarhei Tsichanouskij, drev en framgångsrik reklamfirma i

Moskva. Själv har hon studerat engelska och jobbade som tolk innan hon valde att stanna hemma för att ta hand om parets två barn. Den i dag tioårige äldsta sonen föddes nästan döv.

Tsichanouskaja lade ner all sin energi på att han skulle få så god medicinsk behandling som möjligt.

Hon har inte talat om för barnen att deras far sitter i fängelse. Att hålla barn i ovetskap är vanligt i postsovjetiska samhällen. Det är så man gör.

– Barnen tror att pappa är på arbetsresa. De frågar mig hela

tiden när han ska återvända, säger Tsichanouskaja i en intervju för den oberoende ryska nyhetssajten Meduza.

Större delen av sitt liv har Tsichanouskaja gjort som alla andra i Belarus. Hon har klarat tillvaron i en diktatur genom att fokusera på sitt eget liv. Under flera år levde hennes man Siarhei Tsichanouskij både i Ryssland och Belarus – han hade en relativt framgångsrik reklambyrå i Moskva. Men år 2017 bar det sig inte längre och han blev tvungen att återvända till Belarus. I stället startade han ett nytt projekt – att



resa omkring på den belarusiska landsbygden med en kamera och rapportera om fattigdom, korruption och nöd. Programmet, som lades ut på Youtube, döptes till "Strana dlja zjizn" (Ett land att leva i) och den ursprungligen okände Tsichanouskij blev plötsligt kändis. I dag har hans kanal cirka 302 000 prenumeranter.

När Tsichanouskij försökte registrera sig som kandidat i presidentvalet 2020 vägrade valmyndigheterna att godkänna honom. Då lämnade i stället hustrun Svjatlana Tsichanouskaja

in sin kandidatansökan – och blev godkänd. Varför är en fråga för spekulation. Det troligaste är att Lukasjenko, precis som alla andra diktatorer, vill att valet ska se ut som ett riktigt val. Därför godkänns kandidater som inte bedöms ha någon chans. Och som man kan göra sig lustig över.

– Vår grundlag är sådan att det är tungt till och med för en karl att vara president. Om man lägger den bördan på en kvinna knäcks hon, stackaren, sade Lukasjenko inför valet.

När valfusket ledde till protester kallade han demonstranterna får.

– Från Polen, Storbritannien och Tjeckien styr de våra, ursäktade uttrycket, får. Annars vet de ju inte vad de ska göra, sade Lukasjenko dagen efter valet. Svjatlana Tsichanouskaja skulle aldrig uttrycka sig på det sättet. Det är tveksamt om man någonsin har hört henne säga ett enda nedsättande ord offentligt. Tsichanouskaja och Lukasjenko är på många plan varandras motsatser. Han var en bråkig skolelev med dåliga vitsord, hon gick ut skolan med högsta betyg. Han växte upp i en fattig sovjetisk avkrok på landet utanför Vitebsk.

Hon hade visserligen ingen lätt barndom eftersom hon tillhör Tjernobyldenerationen. Men tack vare välgörenhetsorganisationer som jobbar för de här barnen fick hon tillbringa flera somrar på Irland där hon lärde sig engelska. Han är en populist med vulgärt språk och en frisyr som försöker dölja flinten, hon är välklädd, artig och förbindlig. Framför allt ger Tsichanouskaja ett pålitligt och ordentligt intryck. En duktig skolflicka, en språkkunnig yrkeskvinna, en dedikerad mor, en solidarisk hustru. Detta står i skarp kontrast

till Lukasjenko som skriker och domderar, ljuger och fintar, aldrig uppträder i sällskap med hustrun (de lever åtskilda sedan åratal tillbaka) och hemlighåller mamman till sin yngsta son. Det råder inget tvivel om av vem man hellre skulle köpa en begagnad bil. Men varför vill väljarna ha Tsichanouskaja? Hederlig och uppriktig, visst. Men hon kan med bästa vilja i världen inte kallas en särskilt spännande politiker. När Svjatlana Tsichanouskaja träffar sina supportrar på valmöten är hennes uttalanden

ofta mycket allmänna. Hon tilltalar dem med ”kära belarusier”, hon gratulerar arméns fallskärmshoppare på deras jubileumsdag i bästa sovjetstil. Samtidigt är hennes budskap mycket enkelt: De politiska fångarna ska släppas fria och landet ska ha fria, rättvisa val. Det är en fråga där hela oppositionen enas. – Hon är verkligen ett fenomen. Många belarusier har berörts av hennes historia som människa – att en hemmafru som vill tillägna livet åt sina barn och sin man väljer politiken för att hennes man

fängslas. Den hårda verkligheten tvingade henne att agera, säger Aljaksandr Klaskouski till DN i en telefonintervju. Klaskouski är politisk analytiker och leder Belapan, en oberoende nyhetsbyrå och tankesmedja i Minsk.

I en belarusisk kontext är hustrun som kämpar för sin fängslade man – och samtidigt alla andra politiska fångar – berörande.

Mycket mer berörande än valsloganer om att gå med i EU och kämpa för demokrati.

– Många belarusiska oppositionspolitiker upprepar ständigt samma fraser. Men hon

gick ut på scen oslipad och nervös, och hon fick en oerhörd kontakt med väljarna. När hon stakade sig applåderade folk uppmuntrande. De uppfattade henne som en av dem, säger Klaskouski.

Också journalisten och författaren Sabin Brilo i Minsk tror att Tsichanouskajas oförställdhet gjorde henne populär.

– Jag tycker att hennes man är populistisk i sina videofilmer.

Men det är inte hon. Hon är otroligt sympatisk, säger Sabina Brilo per telefon.

Att Tsichanouskaja ofta ger ett lite osäkert intryck under sina

uppträdanden stör inte Brilo alls. Tvärtom.

– Hon kan inte tala som ett proffs. Hon talar emotionellt. Det står helt klart att hon inte visste vad hon gav sig in på, men hon är ärlig och modig, en enkel person, öppen som en bok. Det finns inget kalkylerande hos henne. Jag röstade på henne framför allt därför att hon var alternativet till Lukasjenko, hon ställde egentligen inte upp i valet som en person utan som en symbol. Det är så de flesta ser henne, säger Brilo.

Tsichanouskaja saknar dock inte politiska åsikter. Hon anser till exempel att Belarus inte behöver vara i union med Ryssland och att det är viktigt att stödja det belarusiska språket, som i dagens Belarus är starkt marginaliserat. Samtidigt använder hon själv bara ryska i sina tal. Hennes program när det gäller maktskiftet är enkelt: De politiska fångarna ska frigges och nyval ska genomföras. Detta nyval får inte arrangeras av Lukasjenkoregimen. Tsichanouskaja erkänner öppet att hennes team övertog en stor del av kampanjtaktiken från de

portade kandidaterna Viktor Babariko och Valerij Tsepkalov. Till exempel uppmanade

Tsichanouskaja sina supportrar att inte förhandsrösta utan att rösta på valdagen då det är mycket svårare att manipulera rösterna på grund av högre antal valobservatörer. Detta visade sig stämma. Att så många väljare reagerade på fusket med raseri beror på att det var mycket väldokumenterat.

Svjatlana Tsichanouskaja kritiseras ofta för att ha lyfts till framgångar tack vare det som på ryska kallas politteknologi – en

blandning av pr och politisk strategi. Helt osant är det inte. Tsichanouskaja säger själv att hon ingenting vet om politik och hon har haft stor hjälp av det erfarna teamet omkring henne, framför allt bestående av medhjälpare från kandidater som inte fick ställa upp i valet: Babarikos kampanjchef Maria Kalesnikava och Tspekalos hustru Veronika Tsepkalov. Expertteamet kring Babariko och Tsepkalov har stått till hennes förfogande. Samtidigt var det mycket som sköttes på en höft. Valtalet som Tsichanouskaja höll i belarusisk tv (alla

kandidater har rätt att uppträda två gånger) skrevs färdigt i bilen på väg till tv-studion.

Hennes ovilja att bli president har varit uppenbar från början. Och det verkar vara till hennes fördel. När hon tvingades lämna landet två dagar efter valet på grund av hot blev hon inte anklagad för att ha lämnat sina väljare i sticket. I stället överöstes hon med sympatier. Ingen förväntade sig att hon skulle stå emot hoten. Hon var ju ingen politiker, hon var en vanlig människa, en mor som var tvungen att åka till sina barn i

Litauen dit de av säkerhetsskäl hade evakuerats tidigare.

I den belarusiska kulturen finns ett kvinnligt ideal av renhet.

Kvinnor uppfattas som moraliskt högre stående än män.

Tsichanouskaja har lyckats med konststycket att vara en politiker som ingen betraktar som politiker - och just därför bli en populär politiker.

Därför uteblev den demoraliserande effekten som Lukasjenko hade hoppats på då han tvingade Tsichanouskaja att lämna Belarus. Tiotusentals belarusier över hela landet gick i

stället ut på gatan för att protestera, med fara för sitt liv och sin hälsa. Tsichanouskaja har i efterhand gett dem sitt stöd i nya videomeddelanden, där hon uppmanar demonstranterna att inte ge upp och att inte bruka våld.

Det senaste meddelandet har hon spelat in den 18 augusti.

– Min man och de andra politiska fångarna sitter i fängelse. Men han ber er att ni inte ska sitta hemma. Sitt inte hemma. Gör allt ni kan för att leva i ett bättre land! Datumet är valt för att hedra hennes mans födelsedag. Den

firade han i fängelse, med hundratal aktivister sjungande ”Ha den äran” utanför dess portar.

Svjatlana Tsichanouskaja har upprepade gånger sagt att när Lukasjenko har lämnat ifrån sig makten och nyval har hållits drar hon sig tillbaka. Det är inte hon som är politikern i familjen.

Hennes man får fortsätta när han kommer ut.

Men det är inte han som symboliserar förändring.

Svjatlana Tsichanouskaja, en av de passiva, hon som ville fokusera på det lilla livet, är revolutionens



ansikte. På det sättet förkroppsligar hon den belarusiska revolutionen bättre än någon annan.

**Anna-Lena Laurén**

**Fakta. Svjatlana**

**Tsichanouskaja**

Född: Den 11 september 1982 i Mikasjevitj (37 år).

Hon föddes som Svjatlana Piliptjuk och tog namnet Tsichanouskaja efter sin man då hon gifte sig. Namnet är den feminina formen av Tsichanouskij. Både hon och hennes man har ryska som modersmål. På ryska

heter hon Svetlana Tichanovskaja och mannen Sergej Tichanovskij. De använder bägge namnformerna – den belarusiska formen på belarusiska och den ryska på ryska.

Utbildning: Tsichanouskaja gick ur skolan med toppbetyg. Därefter studerade hon engelska och tyska vid Pedagogiska universitetet i Mozyr.

Tillsammans med sin man har hon två barn, en fyraårig dotter och en tioårig son. Både barnen och Tsichanouskaja själv befinner sig just nu av säkerhetsskäl i Litauen.

Belarusiska centralvalkommittén gav Tsichanouskaja 10,12 procent av rösterna i presidentvalet 2020. Röstmanipulationen anses ha varit mycket omfattande.

# **Kim Jong-Uns lillasyster kliver ut ur kulisserna**

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

**Från att vara den som bär sin brors askfat till att bli ansvarig för Nordkoreas USA-politik. Den nordkoreanske ledaren Kim Jong-Uns lillasyster Kim Yo-Jong får en alltmer framträdande roll i diktaturen.**

**Enligt den sydkoreanska underrättelsetjänsten har hennes makt nyligen ökat ytterligare.**

Första gången hon uppmärksammades internationellt var under vinter-OS i Seoul då hon iklädd svart dräkt satt strax bakom den amerikanske vice presidenten Mike Pence under invigningen. Hon var då den första ur den nordkoreanska familjedynastin att besöka Sydkorea. Nu har Kim Yo-Jong stigit i graderna. Enligt uppgifter från sydkoreansk underrättelsetjänst ska hennes

bror ha delegerat bland annat inriktningen på politiken gentemot USA och Sydkorea till sin syster.

Om uppgifterna stämmer – Sydkoreas underrättelsetjänst har haft fel förr – är de i linje med tidigare spekulationer om att Kim Yo-Jong är den som står närmast att ta över makten i Nordkorea om något händer hennes bror.

Vem är hon då? Precis som mycket annat när det gäller Nordkorea är informationen om Kim Yo Jong knapphändig och vag. Uppgifterna om när hon är född varierar i spannet 1987–

1989. De som träffade henne vid OS i Sydkorea tror att hon var i början på en graviditet eller nyligen hade fött ett barn. Men några offentliga uppgifter finns inte och vem som är hennes make är höljt i dunkel.

Men hon är det yngsta kända barnbarnet till Nordkoreas grundare Kim Il Sung och var enligt kännare favoritbarnet till Nordkoreas andre ledare, Kim Jong-Il. Hon är också Kim Jong-Uns enda helsyster. Kim Jong-Il hade sju barn med fyra kvinnor. Samtidigt kan det manliga toppgardet i den nordkoreanska

militären ha svårt att svälja att en kvinna i det mansdominerade Nordkorea skulle ta över ledningen.

Men den nordkoreanska diktaturen är en familjeaffär och Kim Yo-Jong är den person i rakt nedstigande led från Kim Il-Sung, landets ”evige president” och Nordkoreas grundare, som syns mest. Än så länge tycks hon också ha Kim Jong-Uns förtroende. Den nordkoreanske ledaren har sedan han tillträdde 2011 inte tvekat att röja undan de som inte faller i god jord och har avrättat två släktingar: den inflytelserike

farbrodern Jang Song-Thaek och halvbrodern Kim Jong-Nam, som förgiftades på flygplatsen i Kuala Lumpur.

Precis som Kim Jong-Un ska Kim Yo-Jong inkognito ha studerat på internatskola i Bern, Schweiz.

Hon har tidigare synts bredvid sin bror vid internationella toppmöten. Ofta har hennes uppgifter varit av praktiskt slag, som att lämna över gåvor, ta anteckningar och hämta pennor till sin bror. Det var Kim Yo-Jong som stod till hands med ett askfat och tog hand om sin brors fimpas vid toppmötet mellan Kim Jong-

Un och Donald Trump i Hanoi förra året, för att försäkra sig om att han inte lämnar några dna-spår, enligt en artikel i the New Yorker.

Spekulationerna om att Kim Yo-Jong kan bli Nordkoreas nästa ledare gick höga tidigare i år när Kim Jong-Un, av okända skäl, var försvunnen i flera veckor.

Efter att han visade sig igen har systemen intagit en alltmer synlig roll. Det var hon som fördömde Sydkorea när aktivister i landet med hjälp av ballonger skickade flygblad över gränsen. Det är också Kim Yo-Jong som sägs ligga

bakom beslutet att spränga den gemensamma sambandscentralen mellan Syd- och Nordkorea i bitar.

I sin rapport till det sydkoreanska parlamentet betonar underrättelsetjänsten att Kim Jong-Un fortsatt har den absoluta makten. Att han nu delegerar, även andra personer i ledningen får fler uppgifter, kan bero på att han inte ensam vill få skulden för misslyckanden i Nordkorea.

Landet har genomgått flera svåra prövningar under året. Det var ett av de första att stänga sina gränser när coronaviruset bröt ut

och har därefter dessutom drabbats hårt av översvämningar. Nordkoreas ekonomi tyngs kraftigt av de internationella sanktioner som är på plats för att pressa landet att göra sig av med sitt kärnvapenprogram. Dessa ser inte ut att lätta i första taget efter att nedrustningssamtalen med såväl USA som Sydkorea har gått i stå.

Nyligen medgav Kim Jong-Un att den ekonomiska femårsplanen som skulle göra Nordkorea till ett "enastående socialistiskt land" år 2020 har misslyckats. Regimen

brukar inte medge misslyckanden offentligt.

**Marianne Björklund**

**Fakta. Personkult**

Nordkorea bildades efter andra världskriget när Sovjetunionen och USA delade upp kontrollen över Koreahalvön.

Regimen bygger på en personkult där ledarna sägs härstamma från det heliga vulkanberget Paektu nära den kinesiska gränsen.

Nordkoreas första ledare Kim Il-Sung brukar kallas den evige presidenten.

# Jättepublik på motorträff spred corona

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

**En av världens största träffar för motorcykelfantaster firade 80 år i förra veckan och beräknades samla omkring 250000 besökare i South Dakota.**

**Nu rapporteras flera covidfall kopplade till evenemanget –**

**och det har spridit sig över delstatens gräns, skriver CNN.**

Under coronapandemin har de flesta publika evenemang fått ställas in för att inte riskera en ökad smittspridning. Men en av världens största motorcykelträffar i Sturgis i South Dakota valde att inte begränsa sig när den firade 80 år.

Arrangören räknade med omkring 250000 besökare under det tio dagar långa eventet som firades fram till den 16 augusti.

– Vi kan inte stoppa människor från att komma, sa stadens

borgmästare Mark Carstensen inför evenemanget till AP.

Eventet fick många besökare – South Dakotas transportavdelning räknade ut att mer än 462000 fordon ska ha tagit sig till Sturgis under det tio dagar långa eventet. Staden har en befolkning på 7000 invånare.

Efter att motorcykelfantaster från hela landet besökte orten ser myndigheterna nu en ökad smittspridning som har spårats till motorcykelträffen. Under fredagen rapporterade South Dakota 193 nya fall och är en av få delstater som har noterat en



markant ökning av covidfall den senaste veckan.

Smittspårningen visar att smittan har spridit sig till flera delar av landet, däribland till Nebraska där sju nya fall har konstaterats, och till Minnesota där 15 fall spårats till träffen.

Myndigheterna säger att de förväntar sig att se antalet konstaterade fall öka under de närmsta dagarna.

Hälsoexperter har varit oroad över att mc-träffen skulle kunna vara en potentiell så kallad superspridarhändelse. Det har i efterhand rapporterats att många på eventet inte följt amerikanska

folkhälsomyndighetens rekommendationer vad gäller munskydd och fysisk distansering. Sturgis befolkning var från början oroad över att evenemanget skulle hållas. Över 60 procent av dem röstade mot att mc-träffen skulle få hållas 2020. Men lokala tjänstemän menar att de inte hade möjlighet att stoppa träffen.

– Det är människor som har varit instängda i månader. Vi fick höra från människor att de inte tänker bry sig, att de skulle besöka Sturgis ändå, säger stadschef Daniel Ainslie till CNN.

**Johanna Sundbeck**

[johanna.sundbeck@dn.se](mailto:johanna.sundbeck@dn.se)

# **Katrine Marçal: Harrys och Meghans 16 badrum imponerar inte på britterna**

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

**London. Hertigen och hertiginnan av Sussex, mer kända som Harry och Meghan, har köpt ett hus i Kalifornien för mer än 14 miljoner dollar. Det ligger i Santa Barbara och har**

**Oprah Winfrey som granne. Inget av detta uppskattas i Storbritannien.**

**Huset och parets dramatiska flykt har blivit en symbol för kulturkrocken mellan det amerikanska och det brittiska.**

Meghan Markle representerar en amerikansk kultur där man talar ut om sina känslor, stämmer folk som man tycker har gjort fel och "tar ställning" i olika frågor som man "brinner för". Inget av detta gick hem i det brittiska kungahuset. Drottningens inställning till verkligheten är "never complain, never explain".

Du ska aldrig klaga men inte heller någonsin förklara dig för allmänheten.

Prins Harry och Meghan Markle har tagit en annan väg. De har pratat offentligt om hur de mår och i stället för att bita ihop och acceptera allt som de brittiska tidningarna skriver har de startat någon form av korståg mot medierna. Bland annat stämmer de flera brittiska tidningar i en stor process som just nu rullar på.

Nu har plötsligt hela den här kulturkrocken mellan amerikanskt och brittiskt antagit

fysisk form i kontrasten mellan huset i Windsor i England som det var tänkt att prinsparet skulle bo i och den bostad som de i stället har köpt i Kalifornien.

Frogmore cottage i Windsor personifierar nämligen den engelska idén om ett drömhus. Eventuellt är det lite för modernt, huset är trots allt byggt så sent som 1801. Men det är på många sätt en diskret sak med intressant historia, knarrande golv och gamla takbjälkar i lummigt parklandskap.

Prinsparets nya hus däremot är något helt annat. Nu pratar vi den

amerikanska husdrömmen med havsutsikt och egen yogastudio. Det är gym, spa, pool, garage för fem bilar och 16 badrum. Just den amerikanske besattheten vid många luxuösa badrum är svår att förstå för de flesta briter. När Winston Churchill besökte Josef Stalin i Moskva 1942 var han mycket imponerad av vattenblandarna i handfaten – något sådant fanns minsann inte i England. Här har man fortfarande ofta en kran för kallt vatten och en för varmt. Fråga mig inte varför. Nu tycker hur som helst många briter att prinsparet Harry och

Meghan i stället för att köpa sig detta hus bland kändisarna i Kalifornien bör betala tillbaka pengarna de använde för att renovera Frogmore cottage i Windsor. Det gör prinsparet också men på avbetalning: runt 200 000 kronor i månaden i 20 år vilket också räknas som hyra för bostaden.

För bara två år sedan var Harry och Meghan ohyggligt populära, i dag är de ett av tidningarnas favoritobjekt att håna. Frågan är förstås hur mycket av den brittiska frustrationen över Meghan Markle som har att göra

med antiamerikanism, och hur mycket som är ren rasism. Har många briter så svårt för prinsessan för att hon är amerikan, eller för att hon har en svart mamma?

När nyheten om parets husköp i Santa Barbara kom var brittiska journalister snabba att påpeka att det i Santa Barbara fanns exklusiva "mansgrupper" dit identitetspolitiskt medvetna män kunde gå för att diskutera sina känslor och sin mansroll.

Undertexten är att det är sådant som den tidigare fanbäraren för blek rödhårig brittisk manlighet,

prins Harry, har bytt sitt liv av öldrickande med gamla soldatkompisar mot. Prinsen framställs i någon omvänd variant av sagan som att han har blivit bortförd av sin intelligentare (men också ondskefulla) fru till främmande land.

Här kommer ibland de rasistiska undertonerna. När The Daily Mail skulle lista parets nya amerikanska vänner var man noga med att bara inkludera de av vännerna som var svarta på bilderna. Tidningen byggde ett narrativ av en prins som nästan har blivit kidnappad av sin

hustrus svarta kompisar. På ett liknande sätt beskrev en kolumnist i The Times nyligen paret som boende i någon "rapparens hus". Det var nämligen viktigt för kolumnisten att påpeka att paret just då lånade ett hus från en person som råkade vara svart. Han var dock inte "rappare".

Som bekant är inte alla svarta människor det.

Det enklaste sättet vore förstås för prins Harry och Meghan Markle att helt enkelt bryta alla finansiella band med det brittiska kungahuset. Det är emellertid just

nu svårt. Ett av de stora problemen med den amerikanska superstjärnelivsstilen är som bekant att den kostar väldigt mycket pengar.

Därför har drottningen alltså låtit dem betala tillbaka på avbetalning.

**Katrine Marçal**

[katrine.marcal@dn.se](mailto:katrine.marcal@dn.se)

# Karaokebarer stänger på nytt

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

Sydkorea. Sydkorea skärper nu reglerna för social distansering sedan nya utbrott av coronaviruset spridit sig från huvudstaden Seoul.

Regeringen återinför strängare restriktioner, vilket innebär att serveringar, karaokebarer och nattklubbar får hålla stängt.

Gudstjänster och kyrkliga arrangemang med fysisk närvaro är heller inte tillåtna.

– Om vi inte tyglar spridningen i ett tidigt skede kommer detta att växa till en storskalig våg, säger landets hälsominister Park Neung-hoo.

**TT-Reuters**

# Misstänkta heroinsmugglare skjutna

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

Indien. Indisk gränspolis har skjutit ihjäl fem personer misstänkta för att ha försökt smuggla heroin över gränsen från Pakistan. De fem uppges ha skjutits tidigt på lördagsmorgonen efter att själva ha öppnat eld mot gränspoliser.

En automatkarbin, fyra pistoler, ammunition och nära tio kilo heroin har beslagtagits, enligt Krishna Rao vid gränspolisen. På gatan i västvärlden skulle heroinet ha ett försäljningsvärde på omkring 13 miljoner kronor, enligt experter.

**TT-AFP**



**Det är ingen fara  
för att bilen ska  
föras bort av  
älven, men det är  
mer ovisst om  
han får i gång  
den igen.**

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

Ole Petter Hollingen vid polisen i  
Norge apropå att en turist i

Trøndelag fick sig en överraskning  
när han skulle hämta sin  
parkerade bil vid Gaulaälven.  
Mannen hade nämligen glömt att  
det råder tidvatten i älven och att  
ebb blivit flod under den utflykt  
han varit ute på.

Polisen larmades om att bilen nu  
stod mitt i floden, men de kunde  
inte göra mer än att be mannen  
vänta in nästa ebb.

TT

# Över 1 000 smittade på ett dygn

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

Italien. I det redan av coronapandemin hårt drabbade Italien rapporterade hälsodepartementet på lördagen om 1 071 nya smittfall under ett dygn. I regionen vid huvudstaden Rom rapporterades om 215 nya smittfall.

Smittalen påminner om förloppet i mars, då pandemin drabbade landet med full kraft, och är bland de högsta sedan de kraftiga restriktionerna hävdes i maj.

– 61 procent av fallen är kopplade till dem som kommer tillbaka från ledighet, säger Alesso D'Amato på Roms hälsomyndighet.

**TT-AFP-Reuters**

# 5,8

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

miljoner kronor ska norska Mowi, världens största fiskodlare, betala i böter har chilenska miljöskyddsmyndigheter beslutat. Företaget uppges ha orsakat ”irreparabla skador på miljön”. Bakgrunden är att 690 000 laxar, uppfödda med antibiotika, kunde lämna sina burar i Los Lagos i södra Chile sedan de slagits sönder i ett oväder. Laxarna klassas som en invasiv art och tros kunna slå ut endemiska arter samt

överföra sjukdomar till andra arter.

Mowi har två veckor på sig att överklaga böterna.

**TT**

# Trumps energiska kampanjmaskin kan överraska på valdagen

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**När Republikanernas partikonvent inleds i Charlotte, North Carolina, i dag har USA:s president Donald Trump ett historiskt underläge i opinionsmätningarna. Men hans välfinansierade**

**kampanjmaskin kan fortfarande överraska på valdagen.**

Trump har en mer effektiv digital kampanj än Joe Biden, en betydligt större gräsrotsrörelse och en väljarkår som känner mer entusiasm för kandidaten, enligt kampanjens strateger.

I opinionsmätningarna inför presidentvalet den 3 november har Donald Trump det största underläget för en sittande president sedan 1976. Men Trumps kampanjstrateger är övertygade om att de sitter på ett trumfkort inför valet i november: en armé på en och en halv miljon

hängivna volontärarbetare som kommer att slita dag och natt för att se till att Trump blir omvald. Trumps kampanjledning hävdar att kampanjen redan överträffat alla siffror från det förra presidentvalet.

Redan i juli hade kampanjen haft 55 miljoner kontakter med väljare i de avgörande delstaterna, vilket är mer än de hann med under hela 2016. Dessutom bibehåller Trump ett försprång gentemot Joe Biden på digitala plattformar.

Kan det betyda att Trump än en gång överraskar på valdagen?

Hans egen kampanj är i alla fall övertygad om det.

– Vi har den största och bästa organisationen någonsin. Vi har byggt långvariga relationer med väljare – en omständighet som kommer att föra Trump till seger i november. Joe Biden tar sig knappt ur sin källare, han ligger bedrövligt efter när det gäller organisatoriskt arbete i delstaterna och det finns ingen entusiasm för hans kandidatur, säger Trump-kampanjens kommunikationschef Tim Murtaugh till nyhetsbyrån AP.

Inför höstens presidentval säger en större andel av Donald Trumps väljare att de känner sig entusiastiska över att rösta på honom, jämfört med Bidens väljare. Trumps kampanj har även ett försprång på sociala medier. På Twitter är det 85 miljoner som följer Trump, jämfört med 8,7 miljoner för Biden. Men kampanjen har även vässat sin tekniska strategi i fem år. En vanlig bild av valet 2016 är att Trump vann på grund av dolda, ryska påverkanskampanjer. Trumps officiella kampanj var betydligt viktigare. Den

bombarderade Facebook med en volym av annonser som saknar motstycke i amerikanska val. Totalt köpte kampanjen 5,9 miljoner annonser på Facebook under förra valet, medan Hillary Clintons kampanj bara köpte 66000 annonser. Det berodde inte på att Clintons kampanj inte förstod vikten av Facebook, utan på att Trump fick mycket bättre valuta för pengarna. Hans annonser väckte mer engagemang och spreds därmed naturligt på ett sätt som Clintons annonser inte gjorde. Trump-kampanjen nådde i vissa fall 200 gånger fler väljare

per dollar jämfört med Clintons kampanj.

I år kan Trumps övertag på Facebook vara ännu större. I april hade Trump köpt 96 procent fler Facebook-annonser än Biden, enligt The Atlantic. Trumps digitala kampanj kan dessutom förlita sig på data som samlats in under mer än fem år, medan Bidens kampanj började från noll förra sommaren.

Micah Sifry, en erfaren progressiv strateg, har ägnat de senaste åren åt att analysera hur Demokraterna förlorade det digitala övertaget de hade under Obamaåren till

högerpopulister i allmänhet och Donald Trump i synnerhet.

– Trump har definitivt ett klart digitalt försprång. De har byggt listor på väljare och finlipat strategier sedan förra valet, medan Biden började förra sommaren. De stora plattformarna gynnar fortfarande budskap som väcker starka känslor och de har mestadels låtit Trump fortsätta sprida falska påståenden, med enstaka undantag när det gäller röstregler och pandemin. Sedan 2017 har Facebook dessutom lyft innehåll från Facebookgrupper ännu mer,

vilket gynnar filterbubblor och konspirationsteorier, säger Sifry till DN.

Han tror dock inte att kraften i Trumps digitala kampanj är tillräcklig för att väga upp för det breda motståndet mot Trump, inte minst när det gäller hanteringen av coronapandemin. – Det är viktigt att inte överdriva betydelsen av det digitala övertaget. Om Trumps digitala kampanj vore så effektiv som de själva påstår så skulle han inte ha ett så stort underläge i mätningarna. De flesta väljarna

har redan bestämt sig för vem de ska rösta på, säger Sifry.

Donald Trumps kampanj anordnar även fler fysiska evenemang än Bidens kampanj, då kampanjarbetarna inte är lika oroad för coronapandemin. Bidens kampanj har i princip avbrutit allt kampanjarbete på fältet. Den ordnar sällan offentliga kampanjtal, dörrknackningar eller lokala möten. Trump har däremot trissat upp dessa verksamheter under sommaren. Nyligen hävdade Trumps kampanj att de fysiskt träffat mer än en miljon väljare i de tolv viktigaste



delstaterna. Att kampanjarbetare ofta överskrider lokala restriktioner för att träffa väljare kan ha förvärrat coronapandemin. Åtminstone 20 anställda i Trumps kampanj har själva smittats. Men på kort sikt kan strategin även gynna Trump, då det kampanjmaskineriet helt enkelt når ut direkt till fler väljare. Granskningar av Trumps kampanj tyder dock på att den inte går riktigt så strålande som hans strateger själva hävdar. När Olivia Nuzzi, reporter för New York Magazine, nyligen reste till Pennsylvania för att undersöka

Trumpkampanjens volontärmöten möttes hon av tomma lokaler. Hon besökte tre olika evenemang där frivilliga valarbetare skulle samlas för att hjälpa Trump med väljarkontakter. Det dök inte upp en enda person på något av de tre mötena. I takt med att Trumps opinionssiffror dalat under sommaren har kampanjen präglats av interna gräl och avhopp. I juni höll Trump ett stort evenemang i Tulsa, Oklahoma, som skulle sparka igång en mer intensiv fas av kampanjen. I stället blev Trump, enligt

medarbetare, ursinnig då han möttes av en halvtom arena. Åtminstone 12 besökare insjuknade senare i covid-19. Herman Cain, en tung republikan som talade med Trump i Tulsa, avled nyligen av viruset, 74 år gammal.

Trumps kampanjchef Brad Parscale, 44, som geniförklarades efter valsegern 2016, fick sparken från sitt jobb strax efter fiaskot i Tulsa. Enligt flera avhoppade medarbetare präglades Parscales ledarskap av slöseri med kampanjens resurser. Hans pr-firma har fakturerat kampanjen

38 miljoner dollar, varav Parscale själv verkar ha kammat hem det mesta. Under det senaste året har han bland annat köpt flera lyxvillor och en Ferrari för 200000 dollar.

Parscale har nu ersatts av Bill Stepien, 42, som tidigare arbetat med New Jerseys förre delstatsguvernör Chris Christie. Stepien anses vara en pragmatisk, effektiv strateg, men hans tillsättning har även skapat nya spänningar i kampanjen, då han har en långvarig personlig konflikt med Trumps svärson Jared Kushner. Stepien står nu för en

historisk utmaning där han måste  
vända Bidens opinionsövertag på  
drygt två månader.



# Konvent utan ett jublande folkhav var inte Trumps plan

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**New York. In i det sista  
hoppades Donald Trump på ett  
traditionellt partikonvent, där**

**han skulle kunna hålla tal inför  
jublande folkhav. I stället  
kommer Republikanernas  
partikonvent att inledas på en  
glest befolkad arena, med krav  
på munskydd.**

Så sent som i juli insisterade  
Donald Trump fortfarande på att  
Republikanernas partikonvent  
skulle genomföras enligt  
traditionen. Huvuddelen av  
evenemangen skulle äga rum i  
Charlotte, North Carolina, medan  
Trump själv skulle hålla sitt stora  
tal till partiet och nationen i  
Jacksonville, Florida. I sista stund  
vek han sig dock för

rekommendationer från delstaternas hälsoexperter, som insisterade på att ett traditionellt konvent innebar oerhörda risker att förvärra coronapandemin. Det partikonvent som inleds i dag, måndag, i Charlotte blir inte riktigt som Trump hade tänkt sig. Processen för att formellt utse Trump till Republikanernas presidentkandidat kommer att ske under just de omständigheter som Trump själv hoppades undvika: på en glest befolkad sportarena, förutsatt att deltagarna följer restriktioner för fysisk distans. Deltagarna förväntas även bära

munskydd, vilket Trump och många andra republikaner länge varit starkt emot. Resten av talen kommer att hållas från en federal byggnad i Washington, från Vita husets trädgård och från en militäranläggning i Maryland. Enligt juridiska experter strider upplägget sannolikt mot den så kallade Hatch-lagen från 1939, som förbjuder federalt anställda och presidentens personal från att delta i kampanjverksamheter. Trots att coronapandemin förvärrats kraftigt i USA under sommaren hävdar många

republikaner att det är politiskt viktigt att partiet samlas fysiskt under konventet.

– Att peka ett långfinger åt hälso-restriktioner, det politiska etablissemang och massmedierna genom att hålla nomineringsprocessen i ett fysiskt rum är ett bra sätt att väcka entusiasm bland kärnväljarna, säger den republikanska strategen Lucy Caldwell till New York Times.

**Martin Gelin**

# **Donald Trump överlägsen Joe Biden på sociala medier**

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**Skulle det amerikanska presidentvalet avgöras av hur många följare en kandidat hade på sociala medier skulle Donald Trump besegra Joe Biden med råge. Både sett till antalet följare och hur stor spridning**

## **hans inlägg får är Donald Trump överlägsen Joe Biden.**

Under augusti har USA:s president Donald Trump legat långt bakom Demokraternas presidentkandidat Joe Biden i opinionsmätningarna. Men på sociala medier dominerar Donald Trump totalt, visar DN:s genomgång.

Den 21 augusti hade Donald Trump över 137 miljoner konton som följde honom på Facebook, Instagram, Youtube och Twitter. Motsvarande siffra för Joe Biden är ungefär 15 miljoner. Donald Trump följs alltså av nästan tio

gångar så många konton som Joe Biden. Då har Donald Trump dessutom miljoner ytterligare följare på sitt officiella presidentkonto, som har 31 miljoner följare på Twitter och 3,6 miljoner gillamarkeringar på Facebook.

Men det är inte bara så att fler konton följer Donald Trump på sociala medier. Hans inlägg får också betydligt fler interaktioner, alltså reaktioner, kommentarer och delningar, och kan på så sätt nå betydligt fler människor.

Under det senaste halvåret har Donald Trumps inlägg på Facebook fått totalt 296 miljoner

interaktioner, jämfört med Bidens knappt 32 miljoner. Joe Biden har under sommaren knappt in något på Donald Trump, men då från så relativt sett låga nivåer att skillnaderna fortfarande är milsvida.

Att Donald Trump har ett övertag på sociala medier behöver dock egentligen inte säga särskilt mycket om resultaten i novembers presidentval, och det finns ingen forskning som tydligt visar på ett samband mellan sociala medier-engagemang och höga valsiffror. Det är dessutom svårt att fastslå hur stor del av aktiviteten hos

presidentkandidaternas följare som är autentisk, och hur stor del som till exempel drivs på av automatiserade konton.

I Sverige har Sverigedemokraterna länge varit överlägsna de andra riksdagspartierna sett till engagemang på sociala medier, trots att man inte är riksdagens största parti. Och det högerextrema partiet Alternativ för Sverige, som i riksdagsvalet 2018 fick 0,31 procent av rösterna, var under valrörelsen samma år under perioder det näst



största partiet sett till sociala  
medier-engagemang.

**Hugo Ewald**

[hugo.ewald@dn.se](mailto:hugo.ewald@dn.se)



# 100 000 demonstranter möttes av polis och taggtråd

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

DN i Minsk

**Över 100 000 demonstranter  
som kräver president Aleksandr**

**Lukasjenkos avgång tågade på  
söndagen till Segertorget i  
Minsk där beväpnad militär och  
kravallpolis stod uppradade.  
Armén varnade för att det är  
den snarare än polisen som  
kommer att ingripa vid  
oroligheter.**

Demonstrationståget genom  
Minsk tycktes aldrig ta slut. Från  
Självständighetstorget och vidare  
längs den breda avenyn så långt  
ögat kunde nå vandrade folket och  
skrek slagord mot presidenten  
Aleksandr Lukasjenko. Flera  
tunnelbanestationer i centrala  
Minsk hade stängts och vid

infarterna till staden bildades långa bilköer när trafikpoliser kontrollerade bilar.

De första grupperna som kom till torget såg sig oroligt omkring när de till en början stod ensamma på torget – runt hörnet stod långa rader med polisbussar uppställda. På håll kunde man se poliser i svarta masker. Men demonstrationen som kallades ”Marsch för ett nytt Belarus” blev ändå den största protesten sedan valet för två veckor sedan när folkmassorna strömmade till från alla håll.

”Avgå”, ”Lukasjenko i arresten” ropade människorna och i husen längs vägen stod människor på balkongerna och gjorde segertecknet.

– Jag röstade på Svjatlana Tsichanouskaja och vi kommer att stanna tills vår seger erkänns. Nu har vi kommit så långt att de inte längre kan tysta oss, säger 53-åriga Volodja, som i handen bär en stor flagga från Minsks traktorfabrik.

Han och 500 kollegor har deltagit i flera av de senaste veckornas demonstrationer. Arbetsgivaren har svarat med att spärra deras

passerkort. Han säger att han inte vet hur han ska klara sig utan lön. – Min son var försvunnen ett par dagar. Det visade sig att han var en av de många demonstranter som gripits och misshandlats i Okrestina-fängelset. Det såg ut som att han skulle vara tvungen att få sitt ena ben amputerat, men nu efter en operation ser det ut som att han får behålla det, säger Volodja.

Demonstranterna kom på söndagseftermiddagen fram till Segertorget i centrala Minsk. Där möttes de av långa rader av kravallpolis och soldater med

automatvapen bakom kravallstaket med taggtråd.

– Ärade soldater – ni har hört att vi är fejk men se er omkring. Se hur många vi är, ropar en demonstrant i en megafon. Slagord som ”åk hem” och ”polisen med folket” ropades också mot poliserna och militärerna. Ännu på söndagskvällen hade polisen ännu inte konfronterat demonstranterna.

På Segertorget i Minsk finns det stora monument över segern i andra världskriget. På söndagen skrev försvarsdepartementet i ett

uttalande att ansvaret för att skydda monumentet överlämnats till dem, och att alla oroligheter i närheten kommer att övervakas av militären. I uttalandet kallades demonstranterna för ”fascister” och i versaler stod varningen:

”Alla brott mot fred och säkerhet – ni kommer få med militären att göra, inte polisen.”

När demonstrationståget drog vidare gick människorna fram till kravallstaketet och försökte prata med de unga soldaterna som hade svarta masker.

– Jag tror att varenda en av de där soldaterna i gröna uniformer vet

att de inte borde stå där – att de utför en olaglig order, säger demonstranten Marina Suslina. Hon börjar gråta när hon försöker prata med de unga soldaterna som bara tomt stirrade ut i luften.

– Jag gråter för att jag ser i ögonen på de där unga pojkarna att de plågas, och undrar varför de står där bakom taggtråden och deras mödrar står på andra sidan, säger hon

Lukasjenko har varit Belarus president i 26 år och kallas ofta Europas sista diktator. I presidentvalet den 9 augusti fick han enligt den officiella

rösträkningen 80 procent av rösterna – häpnadsväckande höga siffror som mycket få, i eller utanför, Belarus tror har något som helst med sanningen att göra. Svjatlana Tsichanouskaja, utmanaren som sannolikt var den verkliga valsegraren har tvingats i exil i Litauen där hon fortsatt hejar på protesterna. Dagen före – i lördags – hade Lukasjenko iförd sin överbefälhavaruniform meddelat att militären skulle inta full stridsberedskap. Orsaken skulle vara att Nato mobiliserat styrkor vid Polens och Litauens gränser

mot Belarus och därmed hotade ”försätta faderlandet i fara”, men den militära alliansen har helt avfärdat sådana påståenden som ogrundad propaganda. Lukasjenko har bett sitt östra grannland om stöd, men Rysslands president Vladimir Putin har hittills undvikit att officiellt ta tydlig ställning, även om han ska ha diskuterat frågan med sitt säkerhetsråd i fredags. Rysslands utrikesminister Sergej Lavrov sade på söndagen att det är omöjligt att bevisa att Lukasjenko inte vann Belarus presidentval. Lavrov sade vidare

att de oppositionella som lämnat Belarus söker blodspillan.

EU:s utrikeschef Josep Borrell har fördömt det polisvåld som utövats mot demonstranterna, EU:s utrikesministrar har enats om sanktioner mot ansvariga personer i Belarus.

**Ossi Carp**

[ossi.carp@dn.se](mailto:ossi.carp@dn.se)

**Amanda Dahl**

[amanda.dahl@dn.se](mailto:amanda.dahl@dn.se)

**Mattias Carlsson**

[mattias.carlsson@dn.se](mailto:mattias.carlsson@dn.se)

# Storpolitiskt drama för att rädda Navalnyj

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**Två vakter i gul väst står vid entrén och en bit bort några poliser. Annars är det inget som tyder på att det pågår något speciellt ovanligt inne på Charitésjukhuset. Men kampen för att rädda den ryske politikern Aleksej Navalnyjs liv**

**är inte bara ett medicinskt utan också ett storpolitiskt drama.**

Att oppositionspolitikern Navalnyj, som är Putins främsta politiska rival och misstänks ha blivit förgiftad i samband med en kampanjresa i Sibirien, nu får medicinsk vård i världsklass i Berlin är ingen slump.

Ska man tro tyska medier behandlas Navalnyj som förbundskansler Angela Merkels gäst.

Denna status ger Navalnyj bästa möjliga polisskydd, vilket kan bero på att det finns fortsatta hot mot hans liv – utöver den möjliga

förgiftningen. Den kan också ses som en politisk markering mot Vladimir Putin: Även om det inte är klarlagt varför Navalnyj plötsligt insjuknade och förlorade medvetandet på flyget från Tomsk till Moskva finns det en diger lista med oppositionella ryssar som tidigare har giftmördats.

Och även denna gång har den ryska ledningen anklagats för att ligga bakom Navalnyjs hastiga insjuknande.

Inte bara den misstänkta förgiftningen ger anledning till oro för Navalnyjs säkerhet. Den ryska tidningen Moskovskij



Komsomolets har avslöjat hur säkerhetstjänsten FSB punktmarkerade Navalnyj de sista dagarna innan han insjuknade; säkerhetspolisen följde varje steg, och registrerade vad han åt och vem han mötte. Ända tills han drack sitt – möjligen giftpreparerade – te på flygplatsen i Tomsk.

Den ryske oppositionspolitikern Ilja Jasjin, som är ledamot i Moskvas fullmäktige, skriver på sin Facebooksida att han med anledning av artikeln i Moskovskij Komsomolets ska ställa en officiell fråga till FSB: ”Varför skuggar

säkerhetstjänsten över huvud taget en oppositionspolitiker? Vilken lag tillåter att säkerhetstjänsten kontrollerar en laglig valkampanj? Och en fråga till: om ni kontrollerar Navalnyj så noga, hur kommer det sig att han ligger i koma?”

Det tyska läkarlag som sedan i lördags vårdar Navalnyj på Charité avstod på söndagen från att kommentera tillståndet för sin patient. Vad som är känt är att han befinner sig i koma och har fått besök av hustrun Julia Navalnaja.

En talesperson för Charité har stannat vid att säga att Navalnyj kommer att genomgå en serie omfattande tester och att läkarna inte avser att kommentera hans hälsotillstånd innan de har utvärderat proverna. Hon förklarade att man inte kan räkna med att det kommer ett officiellt uttalande från sjukhuset om Navalnyj före måndagen. Enligt de ryska läkarna på sjukhuset i Omsk, där planet med Navalnyj nödlandade i torsdags morse, hittades inget gift i hans organism. Men Charité har inte fått del av några testrapporter

eller journaler från sjukhuset i Omsk.

**TT TASS**

# Orkan och storm närmar sig USA

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**Den tropiska stormen Laura och Marco – som är uppgraderad till orkan – rör sig mot Mexikanska golfen. De beräknas nå USA:s kust i början av veckan. Nu har invånare vid delstaten Louisianas kustområden beordrats att evakuera.**

Regionen förbereder sig på en intensiv orkansäsong. Flera amerikanska delstater, Mississippi, Louisiana och även det självstyrande amerikanska territoriet Puerto Rico har nu utlyst olika nivåer av nödläge när två tropiska stormar härjar samtidigt i den Mexikanska golfen.

Det handlar om Marco och Laura, som fått guvernörer att mana boende att förbereda sig inför vad som beskrivs som extremväder. Om även Laura blir orkan och drar in över USA:s kust kan de skapa stor förödelse.

Invånare vid låglänta kustområden i Louisiana beordrades i går att evakuera. Stormen Marco väntas dra in över delstaten i dag, måndag, och på tisdag väntas Laura följa efter, rapporterar Reuters. Amerikanska kustbevakningen har även skärpt varningarna för hamnen i New Orleans och uppmanat fartyg att göra sig redo att evakuera vissa områden. Vid Grand Isle, Louisianas sydligaste punkt, placerar myndigheterna ut sandsäckar som skydd mot översvämningar. Energibolag

evakuerar även anställda från oljeplattformar. USA:s statliga väderorgan National Hurricane Center (NHC) och katastrofmyndigheten FEMA säger att det andra orosmolnet för USA är Marco som förväntas nå kusten mellan Texas och Louisiana i morgon, tisdag – möjligtvis som orkan. Om Marco skulle göra det är det första gången sedan 2002 som två orkaner härjar i Mexikanska golfen samtidigt. USA:s statliga väderorgan uppskattar att upp till 25 tropiska stormar kan drabba regionen i år.

**Marit Sundberg**

[marit.sundberg@dn.se](mailto:marit.sundberg@dn.se)

**Johanna Sundbeck**

[johanna.sundbeck@dn.se](mailto:johanna.sundbeck@dn.se)

# **Julia Tymosjenko allvarligt sjuk i covid-19**

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**Den tungt meriterade ukrainska politikern Julia Tymosjenko har drabbats av covid-19 och har insjuknat med feber, säger en talesperson för hennes parti Fäderneslandet.**

– Hennes tillstånd bedöms som allvarligt, hennes temperatur har stigit till 39 grader, säger talespersonen.

Hon vill inte berätta om den 59-åriga Tymosjenko är inlagd på sjukhus eller ge några ytterligare detaljer om förloppet.

Tymosjenko, som två gånger varit Ukrainas premiärminister och som flera gånger ställt upp i presidentval, är den första toppolitiker i landet som bekräftats vara smittad.

Under den gångna veckan har antalet smittade ökat kraftigt i Ukraina. På lördagen lades 2328

till för den senaste 24-timmarsperioden och totalt har 104958 fall och 2271 dödsoffer bekräftats.

**TT Reuters**

**Jag önskar  
vishet,  
besinning och  
måttlig  
framgång.**

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

Konservativa Samlingspartiets  
ordförande Petteri Orpo  
lyckönskar – med visst förbehåll  
– Finlands statsminister Sanna

Marin som nu tar över  
partiledarskapet för  
Socialdemokraterna.  
**TT-SPT**

# Smugglade kokain i kattsand

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

Tyskland. 1,8 ton kokain – snillrikt gömd i påsar med kattsand. Det fyndet gjorde tullen i tyska Hamburg i mars i år, rapporterar Hamburger Morgenpost.

Tullare upptäckte att något inte stämde då containern med kattsand från Peru röntgades. Vid

en närmare inspektion hittades drogerna, som beräknas ha ett gatuvärde på omkring 400 miljoner euro, motsvarande över 4 miljarder kronor.

**TT**



# Turkiet förlänger utforskning i Medelhavet

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

Turkiet. Regeringen i Turkiet meddelade på söndagen att man förlänger den kontroversiella utforskningen av Medelhavet till den 27 augusti.

Forskarskeppet Oruc Reis ska genomföra seismiska utforskningar i östra delen av Medelhavet. Både Grekland och Cypern, liksom Turkiet, gör anspråk på de aktuella havsområdena.

En del av den turkiska utforskningen handlar om att finna tillgångar av naturgas. TT-Reuters

# 2 500

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

kronor blev boten på för en 24-årig dansk sedan han vägrat ta på sig munskydd på järnvägsstationen i Odense. Mannen blir därmed den första att straffas för brott mot kravet på att bära munskydd i kollektivtrafiken, som trädde i kraft i lördags.

**TT-Ritzau**

# Brottsmisstänkt journalist frisläppt

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

Uzbekistan. Uzbekistan har släppt den brottsmisstänkte journalisten Bobomurod Abdullajev men utredningen fortsätter, säger hans advokat Sergej Majorov. När journalisten utlämnades från Kirgizistan vädrade USA och människorättsgrupper oro för att han riskerar att torteras.

Den statliga säkerhetstjänsten har  
släppt en video där journalisten  
tackar president Sjavkat  
Mirzijojev för frisläppandet.  
**TT-Reutersw**

# Dödsdömd postlag röstades igenom

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

USA. USA:s demokratstyrda  
representanthus har röstat  
igenom ett lagförslag som skulle  
ge postverket USPS 25 miljarder  
dollar och förbjuda förändringar i

USPS verksamhet fram till valet i höst.

Det är högst osannolikt att lagen godkänns av den republikanskstyrda senaten, och om det skulle ske har president Donald Trump hotat att lägga sitt veto mot lagen.

Demokraterna anklagar USPS högste chef Louis DeJoy för att med nedskärningar försvåra poströstandet.

**TT**

## **Maria Schottenius: Moral står mot politik när franska feminister bråkar om metoo**

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**Den svenska debatten om arvet efter metoo är minst sagt beskedlig om man jämför med den franska. Där rasar den på tre heta fronter. Nyfeministerna idiotförklaras och president Macrons anseende sjunker till botten.**

Jag dör av leda inför de framgångar som extremisternas torftiga kamp uppnår i etikens namn. De undergräver hela den feministiska kampen.” Det är Mazarine Pingeot, president François Mitterrands yngsta (och länge okända) dotter, som den 28 juli blåser till strid i Le Monde mot ”den nya feminismen”. Mazarine Pingeot, 46-årig filosof och författare, går med fulla segel in i den vilda franska debatt om vad som ska hända efter #metoo. Hon blir rasande inför det hon ser. Hon vill ha ”en politisk kamp, inte en moralisk”.

Och hon hutar åt de bortskämda unga kvinnorna, neofeministerna, som hon anser vara lyckligt lottade jämfört med sina mödrar och mormödrar. I stället för att uppfatta en komplimang av en man som ett slag i ansiktet och jämföra det med våld, borde de kämpa för lika rättigheter och lika förutsättningar för att åstadkomma en verklig förändring, tycker hon, men får mothugg. ”Mazarine Pingeots högmod kommer inte att göra slut på oss.” Samma dag som Pingeots text publicerades avled en av

Frankrikes riktigt stora feminister, filosofen och juristen Gisele Halimi, 93 år. Hon medverkade vid Russelltribunalen 1967 och startade 1971 rörelsen Choisir, som drev kampen för rätt till abort, på många sätt lik metoo. Man utgick från ett manifest, skrivet av Simone de Beauvoir där 343 kvinnor undertecknade att de också genomgått abort. På 70-talet var straffet för abort i Frankrike mycket strängt. Jag minns ett möte med Gisele Halimi när jag gifte mig i Paris 1978. Choisir tog aktiv del i valrörelsen som då pågick och jag

var i den vevan uppe på deras kontor för att få material till en artikel. Det gällde att förena nytta med nöje. Det var hektiskt med slamrande stencileringsapparater, högar av papper och affischer som skulle upp på stan. Och livliga fransyskor som smattrade på och brann för saken.

Striden mellan de franska feministerna står just nu på tre fronter. De äldre mot de yngre, där i grova drag de äldre tycker att de yngre är för respektlösa, skrämda av den hårda aktivismen och de yngre tycker att de äldre är för sårbara.

Den mest hätska står dock mellan de som vill se en politisk kamp och de som ägnar sig åt den moraliska. Där är det som sagt riktigt hårda tag. Och så pågår en mellan de lesbiska och de heterosexuella.

En man som många feminister trodde på, men som lovat runt och hållit tunt är president Emmanuel Macron. Hans inrikesminister är under utredning för våldtäkt och hans justitieminister har gått till hård attack mot feministerna. Förtroendet för Macron har sjunkit som en sten.

Och i borgmästeriet i Paris har den kulturansvarige Christophe Girard, le "monsieur Culture" fått sparken. Han är kompis med "pedofilförfattaren" Gabriel Matzneff, en god anledning för den radikalfeministiska Alice Coffin att sopa undan honom.

Borgmästaren själv, Anne Hidalgo, står bakom Coffin, som i höst kommer ut med sin bok över ämnet "Le génie lesbien" ("Det lesbiska geniet").

Den som i någon mån gjuter olja på vågorna är kvinnohistorikern Christine Bard. Hon vill tala om flera feminismer, en mångfald,

där alla efter hand integreras. Och om kampen mot det manliga våldet, som är gemensamt för feminister i hela världen, oavsett social bakgrund. Hon menar att den stora vinst som metoo givit är att skulden inte längre drabbar kvinnorna, utan männen.

Skammen har flyttats till patriarkatet.

Och där kan den sitta, eller hur?

Medan kvinnorörelsen nu kan ägna sig åt den politiska kampen för alla människors lika rätt.

**Maria Schottenius**

[maria.schottenius@dn.se](mailto:maria.schottenius@dn.se)

## **Leonidas Aretakis: Pinsamt kryperi för nätjättarna**

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

Amazon är en omvänd pyramid, säger en brittisk lagerchef till arbetarna på första dagen, enligt The Guardian. Högst upp tronar de anställda. Längst ner i sanden trampar Jeff Bezos, vars förmögenhet i år har växt till 1,7 biljoner kronor.

Hur dessa nyfaraoner egentligen behandlas vet vi från tusentals vittnesmål. De tvingas jobba



sjuka, hetsas av sina skannrar och  
kissar i flaskor för att hinna med.  
De får inte ens formulera en egen  
berättelse. Kallas  
”samarbetspartners” och sparkas  
om de går med i facket.  
Golvchefer lär sig enligt en läckt  
video att anmäla ord som doftar  
arbetsrätt, som ”minimilön”,  
”kontrakt” och ”representation”.  
Över portarna står mottot:  
”Arbeta hårt. Ha kul. Skapa  
historia.” I reportageboken  
”Hired” (2018) jämför James  
Bloodworth retoriken med  
sovjetisk fabrikspropaganda.

En pyramid är det allt. Den högsta  
någonsin.

Och nog har techbolagen vänt på  
en relation: den mellan stater och  
företag. I stället för att göra rätt  
för sig vill de ha donationer för  
etablering. För att slippa debatt  
hålls samtalen hemliga, och  
genom att spela ut platser mot  
varandra får företagen  
skraddarsydd lagar.

Beskattningsrätt, föreningsfrihet,  
öppen dialog och parlamentarism  
– vad mer ska vi offra för billig  
nätshopping?

Så hur reagerar politikerna på  
denna demokratiska utmaning?

Tack vare Aftonbladets granskning av Amazons etablering i Sverige (18/8) vet vi. De faller på knä och säger: "Alexa, var kan jag kyssa dig?" (Svaret levereras visst redan nästa dag.)

Först ger Alliansregeringen 140 miljoner i etableringsstöd till Facebook, vars serverhall i Luleå nu sysselsätter 56 personer. Nästa regering kapar elskatten med 97 procent och bjuder in Amazon mot ett löfte om 30 000 nya jobb. Är det LO i samarbete med KTH som ligger bakom siffran? Nej, rapporten är beställd hos amerikanska Boston Consulting

Group, ständigt redo att använda skattebetalarna som bankomat. Men regeringen vill inte fira denna fiktiva jobbfest. För Ibrahim Baylan handlar det "snarare om att vi får ett av världens snabbast växande bolag att etablera sig här med allt vad det innebär för dynamiken." Åh Baylan, vad älskar du mest med Amazons dynamik? Är det uttraderingen av småföretag eller de krökta knegarryggarna? Skattesmitandet eller de fornegyptiska klyftorna? Spiralen neråt måste vändas. Men i ett brev till cheferna på Amazon,

Facebook och Google låter  
Isabella Lövin, Mikael Damberg  
och Ibrahim Baylan som oljade  
fabriksrobotar: "Vi är redo för  
business och står till er tjänst."

**Leonidas Aretakis**

[leonidas.aretakis@dn.se](mailto:leonidas.aretakis@dn.se)

## **Ledare: Biståndet var ett lika stort problem före protesterna**

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

Nästa år ska Belarus och Lettland  
arrangera ishockey-VM. Men efter  
den senaste tidens protester  
kräver den lettiska regeringen en  
ny samarbetspartner.

"Vår huvudsakliga dagordning är  
att göra allting, om situationen i  
Belarus inte förändras, för att  
flytta mästerskapet till vilket

annat land som helst”, meddelade Lettlands utrikesminister.

Sveriges regering är inne på något liknande. Förra veckan stoppades den del av biståndet som går till projekt där statliga aktörer har en aktiv roll. Enligt biståndsminister Peter Eriksson (MP) är motiveringen att man nu ser ”en regim som inte drar sig för att använda alla statliga verktyg gentemot den egna befolkningen”. Det är visserligen sant. Men det är ingenting nytt.

Sedan Aleksandr Lukasjenko valdes till president 1994 har belarusierna levt i en diktatur. De

har varken fått bilda partier eller haft yttrandefrihet. Medier hålls i ett järngrepp. Oppositionella fängslas och trakasseras. Dödsstraff utfärdas. Och valen är riggade.

En annan sak som inte är ny är att folk protesterar. Både efter presidentvalet 2006 och 2010 hölls större demonstrationer mot valfusk, som skingrades med våld. Trots det arrangerade Belarus ishockey-VM för herrar så sent som 2014, vilket är en del av Lukasjenkos pr-apparat. Därför framstår det indragna biståndet och oviljan att ha

Lukasjenko som samarbetspartner inte som särskilt principfasta besked. Den belarusiska regimen är densamma nu som för en månad sedan, vilket betyder att ett bistånd som är fel i dag var lika illa då.

Vad gäller ishockey-VM är det snarare bättre att ha landet som arrangör i en tid när oppositionen är svårare är någonsin att tysta, än om det manipulerade valresultatet hade passerat utan några märkbara protester, vilket varit de två reella alternativen.

Därmed inte sagt att det är fel att visa att man står på det belarusiska folkets sida – mot regimen.

När människor som vill ha demokrati reser sig och protesterar mot mannen som kallats för Europas sista diktator är det tvärtom omgivningens skyldighet att backa upp – ju högre protester desto bättre – vilket Peter Eriksson understryker att Sverige ska göra.

Det kan ske på flera sätt, både på lång och kort sikt. Exempelvis genom att satsa på demokrati- och kulturbistånd, som Olle Wästberg,

tidigare generaldirektör på Svenska institutet, SI, nyligen föreslog (SvD 24/8).

På måndagen beskrev han hur de under hans tid på SI hjälpte förlag som gav ut demokratiska böcker, fick in undervisning om den svenska demokratin på ett universitet och såg till att belarusier kunde komma till Sverige på besök och för studier. Oavsett vad de pågående protesterna får för långsiktiga konsekvenser är den sortens satsningar – hjälp till demokratisk självhjälp – rätt väg att gå, vilket inte står i motsats till att stötta

här och nu. Samtidigt bör Sverige, EU och världsomspännande organisationer fundera över vilka riktlinjer som ska gälla kring hur bistånd fördelas och vilka som får arrangera prestigefyllda evenemang.

Beslut som inte kan försvaras när folk höjer rösten, är knappast acceptabla när medborgarna håller tyst av rädsla heller.

**DN 25/8 2020**

# **”Helt obegripligt att de ryska läkarna skulle ha missat det”**

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**Den ryske oppositionspolitikern Aleksej Navalnyj tros ha blivit förgiftad med så kallade kolinesterashämmare. Enligt Erik Lindeman på**

**Giftinformationscentralen rör det sig om extremt farliga ämnen som ofta leder till döden.**

**– Det är i princip bara stater som kan hantera dem, säger han.**

Universitetssjukhuset Charité i Berlin, där Navalnyj vårdas uppgav på måndagen att den ryske oppositionspolitikern visar tecken på förgiftning av ett ämne från gruppen aktiva substanser som kallas för kolinesterashämmare. Han behandlas nu med motgiftet atropin.

Kolinesterashämmare hämmar ett enzym som bryter ned signalsubstansen acetylcholin. Det autonoma nervsystemet blir överaktivt och den förgiftade personen börjar dregla, snora, svettas, kräkas, må illa och får diarré. Tårarna rinner, pupillerna drar ihop sig och lungorna ger ifrån sig skummande utsöndringar som patienterna hostar upp.

– Det är som att få en svimningschock. Hjärtat börjar slå långsammare och man drunknar mer eller mindre av sina egna utsöndringar, säger Erik

Lindeman, överläkare på Giftinformationscentralen.

När giftet drabbar hjärnan kan personen drabbas av andningsstillestånd, förlora medvetandet och få epileptiska kramper. Det påverkar också kommunikationen mellan nerver och muskler så att de blir slappa och förlamas.

– Det här är en mycket allvarlig förgiftning. Obehandlad leder den ofta till döden inom några minuter upp till en timme, om man blir svårt förgiftad. Men det tar ett tag för magtarmkanalen att



ta upp giftet fullt ut, så man kan ha tid på sig att få sjukvård.

Giftet försvinner ur kroppen av sig självt, men det kan ta tid innan kroppen lyckas bygga upp en ny pool av de blockerande enzymerna.

Erik Lindeman betonar att han själv inte behandlar Navalnyj, men att det finns trovärdiga uppgifter om vilket ämne det rör sig om. Baserat på det anser han att läkarna på det ryska sjukhuset måste ha förstått att Navalnyj blivit förgiftad med den här typen av ämne.

– Det är helt obegripligt att de ryska läkarna skulle ha missat det här.

Enligt Lindeman är kolinesterashämmare mest känt för sin roll som nervgift i kemiska stridsmedel men det används även i insektsbekämpningsmedel.

– Det här är extremt farliga ämnen. Det är i princip bara stater som kan hantera dem eftersom man måste ha ett extremt säkert laboratorium.

**Marit Sundberg**

[marit.sundberg@dn.se](mailto:marit.sundberg@dn.se)

# **”Aleksej Navalnyj blev sannolikt förgiftad”**

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**DN i Berlin**

**Berlin. Aleksej Navalnyj blev sannolikt förgiftad i Ryssland. Det fastslår det tyska läkarlaget på sjukhuset Charité i ett uttalande. Därmed tycks tvivlen skingras om att Putins politiska**

**ärkefiende har utsatts för ett attentat. Vilket kemiskt ämne som fick Navalnyj att hastigt insjukna i förra veckan är ännu inte fastställt.**

Beskedet från Charité var chockerande men inte oväntat. Redan i söndags kväll hävdade aktivisten och filmaren Jaka Bizilj – som var behjälplig med att ordna Navalnyjs evakuering med ambulansplan från Ryssland till Tyskland – att Navalnyj kommer att överleva giftattacken. Men, tillade Bizilj, han kommer att vara oförmögen att verka som politiker i månader framöver.

På måndagen sade förbundskansler Angela Merkels talesperson Steffen Seibert att det ”med största säkerhet” kan sägas att Navalnyj utsatts för en giftattack.

– Misstanken är att Navalnyj förgiftats, med tanke på att den ryska historien olyckligtvis har haft flera sådana misstänkta fall, sade Seibert, som också betonade att Navalnyj därför har fått ett särskilt skydd för sin person. Det Seibert syftade på, utan att nämna det, är att en rad politiska motståndare till Putin har mördats, flera av dem med

gift, och den ryska säkerhetstjänsten FSB har utpekats.

Charitésjukhuset bekräftar dessa misstankar. Vilken exakt substans han har förgiftats med är ännu inte känt, men enligt sjukhuset pågår omfattande analyser. Navalnyjs hälsotillstånd uppges vara ”allvarligt men inte akut livshotande”. Av uttalandet framgår att Navalnyj fortfarande ligger i koma och att han behandlas med atropin, ett motmedel mot nervgas och andra kemiska gifter.

Enligt Charité är prognosen osäker och det kan inte uteslutas att Navalnyj, om han överlever, får bestående skador på sitt nervsystem.

För rysk politik kan det innebära en total tvärvändning, eftersom Navalnyj är den enda oppositionspolitikern som överhuvud taget räknas i Ryssland. Så betraktas han också i omvärlden. Om Charités misstankar stämmer, att Navalnyj kan överleva giftattentatet, men kanske är nerv- eller hjärnskadad, innebär det att han för lång tid, kanske för alltid, är borta från

rysk politik. Sedan alla andra ledande oppositionella antingen har dödats, som Boris Nemtsov, eller har flytt landet, finns det inte längre någon effektiv motpol mot Putin.

Navalnyjs talesperson Kira Jarmysj skriver på Twitter: ”Att Aleksej blivit förgiftad sade vi från början, trots påståenden från Omsk-läkarna och de statliga propagandisterna. Nu har våra ord bekräftats av analyser från oberoende laboratorier.

Förgiftningen av Navalnyj är inte längre en hypotes, utan ett faktum.”

Och Navalnyjs personliga läkare Anastasia Vasiljeva twittrar:  
”Det betyder att man skulle ha kunnat rädda honom mycket snabbare och det är förfärande... Vi frågade biträdande chefsläkaren (i Omsk): Har ni kontrollerat nivån på kolinesteras? ’Ja’, svarade han. Och hur är den? ’Allt är under kontroll’. Satte ni in atropin? ”Ja, den får han’. Jag saknar ord”.  
Det var i torsdags, i slutet av en valturné i Sibirien, som den 44-årige oppositionspolitikern kollapsade och förlorade medvetandet på flyget från Tomsk

till Moskva. Planet nödlandade i Omsk, Navalnyj togs in på sjukhus. Läkarna förklarade att deras tester inte påvisat något gift i hans kropp. De hävdade att Navalnyj i stället kan ha drabbats av blodsockerfall.  
Efter att ha förhalat en evakuering under lång tid gav Ryssland till slut tillstånd för att Navalnyj i lördags kunde flygas till Berlin.  
**Michael Winiarski**

# **Avslöjande om ratade poströster skapar oro inför presidentvalet**

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**Nu kommer nya larm om att  
presidentvalet i USA år 2020  
kan bli kaotiskt och orättvist.**

**Två granskningar från  
Washington Post och NPR visar  
att över en halv miljon röster  
ratades under primärvalen 2020  
– och det riskerar att bli  
betydligt fler i höst.**

Primärvalen 2020 hade precis kommit igång, när pandemin slog till mot USA i början av mars. Effekterna blev påtagliga – med långa köer till vallokalerna, många som försökte rösta på distans, och lång väntan på resultat i många val. I somras tog det till exempel sex veckor att avgöra vem som skulle kandidera för

Demokraterna i några kongressval i New York.

Nu visar två skilda granskningar från Washington Post och public servicekanalen NPR att över en halv miljon röstsedlar ratades under primärvalen – förmodligen betydligt fler, eftersom det saknas information från åtskilliga delstater. Det är fler än tidigare, uppger medierna, som också konstaterar att ökad poströstning bidrar till problemen.

Enligt NPR ratades 558 032 röstsedlar i primärvalet om presidentposten i 30 delstater, Washington Post har spårat 534

731 röster som avvisats, i sammantaget 23 delstater. Det handlade om röster som inkom för sent eller som till exempel saknade namnunderskrifter. Granskningarna visar också att det var omfattande problem i delstaterna som kan avgöra valet. I Florida, Nevada, Ohio, Pennsylvania, Wisconsin, Michigan, North Carolina och Maine ratades omkring 125000 röster – något som kan få stor betydelse om marginalerna blir mycket små i valet i höst. Valresultatet riskerar också att bli skevare, när fler röster ratas. De

underkända röstsedlarna fördelas inte proportionellt i befolkningen. Tvärtom visar expertstudier att röster från unga väljare och väljare från minoriteterna löper större risk att bli bortsorterade. Enligt en studie från University of Florida av personer som poströstat för första gången i primärvalet i mars, underkändes rösterna från svarta väljare och latinamerikanska väljare dubbelt så ofta som rösterna från vita väljare. Statsvetaren Daniel Smith konstaterar att många av misstagen hade kunnat undvikas,

om personerna hade tagit sig till vallokalen.

– I vallokalen har du sju till tio personer som kan hjälpa dig, påpekar han för NPR.

Frågan är hur det ska gå i höst, när tiotals miljoner väljare väntas poströsta för första gången, samtidigt som postverket i USA befinner sig i ekonomisk kris.

Både Republikanerna och Demokraterna har uttryckt stora farhågor. Men partierna vill hantera problemen på olika sätt. För närvarande pågår en rad rättsliga prövningar runt om i USA, där Demokraterna slåss för



lättnader i regelverken, medan Republikanerna vill strama åt systemet.

President Donald Trump har också ägnat många av sommarens Twitterinlägg åt att varna för fusk och bedrägerier. Han har till och med försökt öppna för att skjuta upp själva valet – något som dock förkastats av hans eget parti.

Forskarna ser inte risken för fiffel som det stora problemet – studier av tidigare val visar att risken för rena bedrägerier vid poströstning är mycket låg. Däremot kan många små misstag få stor betydelse. I slutändan är det

väljarnas tilltro till demokratin som står på spel.

Washington Post citerar Stephanie Fusco från Philadelphia som blev chockad när hon fick beskedet att hennes röst på senator Bernie Sanders i Demokraternas primärval hade gått förlorad. Hennes namnunderskrift ratades – trots att det var samma signatur som hon har på sitt körkort och huskontrakt. Nu känner hon sig tvungen att infinna sig i vallokalen på valdagen.

– Det är skrämmande, säger hon.

**Karin Eriksson**

## **Fakta. Rösta på distans**

Det finns olika sätt att distansrösta i USA. Reglerna skiljer sig också åt mellan staterna.

*Absentee*-röster kommer från personer som inte kan närvara i vallokalen på valdagen. Det vill säga personer som befinner sig utomlands, är sjuka, eller upptagna av arbete. De kan skicka in röster med post eller till och med fax.

*Mail-in*-röster är poströster från personer som röstar före valdagen, och de måste inkomma före en viss tidpunkt.

# **Björn af Kleen: Triumf för Trumphatande maken när Conway lämnar Vita huset**

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**Kellyanne Conway, en av Donald Trumps mest lojala rågivare, lämnar Vita huset drygt två månader innan presidentvalet.**

**En liten triumf för hennes make, den Trumphatande advokaten George Conway, som samtidigt lämnar sina plattformar. George vann.**

Så måste man nog betrakta Kellyanne Conways beslut att lämna Vita huset mitt under valrörelsen.

George är namnet på Kellyanne Conways make, en förmögen, konservativ advokat som utvecklats till en av presidentens rääste kritiker.

George Conway är en av grundarna till Lincoln Project, en plattform för republikanska dissidenter i Trumps Washington. Senaste året har Conway ägnat varje vaken timme åt att häckla Trump, via sitt Twitterkonto, en

kolumn i Washington Post och som röst på CNN.

Han är ovanligt bra på det. Men fascinationen för honom beror förstås också på att hans måltavla är hustruns chef, USA:s president. Kellyanne och George bor i en palatsliknande villa, ett slott inklämt bland ambassadörsresidensen i nordvästra Washington.

Deras äktenskap tycks unikt. George är knappast den förste anhöriga till en rådgivare i Vita huset som är trött på presidenten – memoarlitteraturen inifrån Vita huset är full av svikna

familjemedlemmar, uppgivna över att deras älskade vikt sitt liv åt politiken och satt barn och äkta hälften i andra rummet.

Men att ge röst åt missnöjet offentligt samtidigt som hustrun jobbar kvar inne i Ovala rummet, det är ovanligt.

Samtidigt är Conways dysfunktionella äktenskap representativt. Över hela USA grälar äkta makar, syskon, kusiner och arbetskamrater om huruvida Trump är landets räddare eller dödgrävare.

Detta faktum skänker deras äktenskap ett slags

allmängiltighet. Presidentparet ska utgöra en förebildlig familj. Här, strax under dem, hade vi ett skräckexempel, ett anti-äktenskap.

Kellyanne Conway är minst lika synlig som George Conway. Hon ägnar en stor del av sin arbetstid åt att försvara Trump på tv och i bakgrundssamtal med reportrar i sitt tilltagna arbetsrum i Vita huset.

Trump kallade henne för ”my Kellyanne”, en av de kvinnor vars obrottsliga lojalitet och uppmuntran han tycks beroende av, som får dagarna att verka lite

drägligare och mindre ensamma där i västra flygeln, mer likt hans tidigare liv som kändis på Manhattan.

I sin framtoning tycks Kellyanne Conway alltid vara på väg till en vinlunch med väninnorna på stan. Hon arbetar nog hårdare än de flesta men upprätthöll alltid sin suveräna nonchalans. En mästare på att parera attacker från reportrar och fiender, inte helt olik Cate Blanchetts tolkning av den konservativa opinionsbildaren Phyllis Schlafly i tv-serien ”Mrs America”.

Conways begrepp ”alternativa fakta” går till historien. Trump påstod att hans installation i Washington i januari 2017 lockade fler amerikaner än vad Barack Obamas installation gjort. En uppgift som flygfoton omedelbart motbevisade. Men Conway kallade Trumps felaktiga påståenden för ”alternativa fakta”. Ett lättsinnigt förhållande till sanning och lögn som stora delar av det republikanska etablissemanget i Washington kommit att anamma. Det finns ett berömt fotografi som tycks fånga Kellyanne Conways

arrogans. En grupp afroamerikanska ledare för universitet är på besök i Ovala rummet. Ett speciellt ögonblick, särskilt i Trumps presidentskap, som präglats av provokationer mot USA:s svarta minoritet. Conway tycks obekymrad om högtidligheten i rummet och ögonblicket. Hon har krupit upp i en av sofforna och lagt benen under sig, som en flicka som gör sig redo för fredagsmys. Conway sade senare att hon tagit plats i soffan för att kunna fota besökarna från en bra position, ett påstående som andra foton

styrker. Men bilden kom, rätt eller orätt, att symbolisera Trumpregeringens brist på respekt för Vita husets etikettsregler.

När George Conway flyttade fram sina positioner i offentligheten tänkte nog många att paret skulle gå skilda vägar. I en fängslande artikel i Washington Post kallade Kellyanne Conway sin make för svekfull – men bad reportern att skriva att omdömet levererades av en anonym uppgiftslämnare i paret närhet.

Conways förblev dock gifta, åtminstone på pappret. Att hålla

ihop kändes normbrytande, ett utslag av aristokratisk dekadens.

Ett sådant par som sitter på en flott restaurang och bråkar högljutt för att sedan gå hem och dela säng. Är det möjligt?

Mindre roade var uppenbarligen paret barn. Under sommaren har en av döttrarna, Claudia Conway, gett sig in i leken, främst på pappans sida. I helgen skrev Claudia Conway på Twitter att hon är förtvivlad över mammans val att framträda på det republikanska partikonventet, som inleds i dag.

Senare samma dag förtydligare dottern att ”min mammas jobb förstörde mitt liv till att börja med. Det är hjärtslitande att hon fortsätter på den inslagna vägen efter att ha sett sina barn lida. själviskt. Det handlar bara om pengar och kändisskap, damer och herrar”.

Ett dygn senare meddelade hennes mamma att hon lämnar Vita huset i slutet av denna vecka för att ägna sig mindre åt ”drama” och mer åt att vara ”mama”.

En delvinst för maken? Donald Trump förlorar åtminstone en av

sina mest trogna bundsförvanter i ett kritiskt skede av valrörelsen.

Men George Conway lovar i sin tur att ta en paus från sitt Twitterkonto och Lincoln Project.

**Björn af Kleen**

[bjorn.afkleen@dn.se](mailto:bjorn.afkleen@dn.se)



# **Dödligt dubbeloväder närmar sig sydkusten**

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**Minst tolv människor har omkommit i Haiti och Dominikanska republiken under det tropiska ovädret Lauras härjningar. Den närmar sig nu – tillsammans med ytterligare en**

**orkan – USA:s sydkust med risk för livshotande stormvågor.**

En kvinna och ett barn omkom på söndagen i sitt hem i Santo Domingo i Dominikanska republiken, där bostadsområden översvämmats, vägar skurits av och över en miljon människor förlorat sin el. Ytterligare en person, en ung man, omkom då ett träd föll över hans hem, uppger myndigheterna.

I grannlandet Haiti finns en tioårig flicka bland minst nio konstaterat döda. Med grumligt vatten upp till knäna försöker förtvivlade människor rädda vad

de kan från sina översvämmade hem i det fattiga landet.

– Jag visste inte att ovädret var på väg, säger Sony Joseph, som skakar av köld.

– Vi har sällan el i mitt område så jag har inte kunnat följa nyheterna på radion.

Stormen Laura, som drog in över Kuba sent på söndagen, väntas växa i styrka till en orkan innan den spås nå USA:s sydkust i mitten av veckan. Samtidigt rasar ett annat oväder i Mexikanska golfen, orkanen Marco.

Orkanen riskerar att föra med sig livshotande stormvågor längs

USA:s golfkust, varnar väderorganet National hurricane center (NHC).

President Donald Trump har utfärdat en katastrofvarning för Louisiana, där invånare i lågt liggande områden i Lafourche nära New Orleans har beordrats att lämna sin hem.

**TT AFP Reuters**

# **Nobelpristagare kallad att vittna i utredning av oppositionen**

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**Minsk. Nobelpristagaren Svetlana Aleksijevitj har kallats som vittne i den belarusiska riksåklagarens brottsutredning av oppositionens övergångsråd, som bildades i förra veckan. Två andra medlemmar i rådet greps på måndagen.**

Nobelpristagaren i litteratur 2015, Svetlana Aleksijevitj, är medlem i övergångsrådet, som bildades för att samordna ett maktskifte i Belarus. Statliga utredare har kallat henne att vittna i dag, tisdag.

Svetlana Aleksijevitj säger till DN genom sin talesperson att hon kommer att infinna sig.

Riksåklagaren inledde sin utredning förra veckan, efter att ha kallat rådet ”ett hot mot nationens säkerhet”.

Två andra medlemmar i rådet, Olga Kovalkova och Sergej Dylevskij, greps på måndagen,

anklagade för att ha försökt organisera en protest på en fabrik i Minsk.

Olga Kovalkova arbetar inom oppositionsledaren Svjatlana Tsichanouskajas stab. Sergej Dylevskij är protestledare på den stora traktorfabriken i Minsk.

Deras gripande har bekräftats av Minsks polisdepartement.

Frigivningen av politiska fångar är oppositionens främsta krav på president Aleksandr Lukasjenko. Samma uppmaning har kommit från internationellt håll och upprepades på måndagen av USA:s vice utrikesminister

Stephen Biegun som är på besök i Litauen. Där har han bland annat träffat den belarusiska oppositionsledaren Svjatlana Tsichanouskaja.

När Biegun mötte pressen senare på måndagen sade han att USA inte har några indikationer på att Ryssland planerar någon militär intervention i Belarus.

– Utöver Rysslands offentliga uttalanden har vi inga indikationer på att så kommer att ske, sade Stephen Biegun, enligt Reuters.

Efter samtalet mellan Lukasjenko och Rysslands president Vladimir

Putin för lite mer än en vecka sedan sade Ryssland att man stod redo att bistå med att ”upprätthålla säkerheten i Belarus”.

På måndagen höll de båda ledarna nya samtal. Enligt ett offentligt uttalande ska det ha handlat om att Belarus ska få tillgång till ett nytt ryskt vaccin mot covid-19. Det framgår inte om ledarna även diskuterade demonstrationerna i Belarus.

Svjatlana Tsichanouskaja tvingades lämna Belarus efter presidentvalet den 9 augusti där president Aleksandr Lukasjenko

utropade sig som segrare. Men valresultatet har ifrågasatts av de flesta västländer som påtalat valfusk.

**Mattias Carlsson**

[mattias.carlsson@dn.se](mailto:mattias.carlsson@dn.se)

**Amanda Dahl**

[amanda.dahl@dn.se](mailto:amanda.dahl@dn.se)

# Lukasjenkos 15-årige son syns fullt beväpnad

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**Han är bara 15 år gammal, men redan utrustad med militär skyddsväst, hjälm och automatvapen. Till synes fast besluten att stoppa det belarusiska upproret med våld.**

**Kolja Lukasjenko är diktatorn Aleksandr Lukasjenkos yngste son.**

I början av söndagens stora protestmarsch i Minsk tog president Lukasjenko en helikoptertur runt stadens centrum. Sittande vid fönstret, iförd militär uniform, skrek han ut order till piloten.

– Mer till vänster, jag ser inget! hörs han ropa medan helikoptern flyger över Leninavenyn. Vid ett tillfälle ser han ner på ett torg där tungt beväpnad kravallpolis tvingar demonstranterna att vända om.

– Nu sprider sig rättorna, kommenterar diktatorn. Bilderna har lagts ut på nätet av presidentstaben. Avsikten är förstås att visa Lukasjenkos hårdhet inför de protester som många tror kan bli hans fall – han har ju samtidigt beordrat sin militär i full stridsberedskap mot ”ett Natoanfall” mot landet från väster.

Men belarusierna är luttrade och vana vid att se ledaren posera i uniform och med vapen. Det som chockerar fler är personen som följer med på helikopterturen: Nikolaj Lukasjenko, presidentens

blott 15-årige son, allmänt känd under sitt smeknamn Kolja. Även sonen är fullt utrustad för strid, i de belarusiska elitstyrkornas uniform, med skyddsväst, hjälm och en kalasjnikovkarbin. På en annan bild från söndagen sitter han och fadern vid ett konferensbord, Kolja med automatvapnet framför sig. Inte många känner Kolja Lukasjenko personligen, ändå vet alla i Belarus vem den gänglige tonåringen är. Ända sedan våren 2008, då han ännu inte hade fyllt fyra år, har han varit en offentlig person. Han

har följt med sin far på fabriksbesök, på militärparader och utlandsresor, på regeringssammanträden och vid offentliga tal.

Kolja har träffat påven, Vladimir Putin, Barack Obama och Xi Jinping. Han har som 10-åring suttit i FN:s generalförsamling, officiellt registrerad som en av sitt lands företrädare. Nu har han blivit 192 centimeter lång och med ett utseende som hämtat från något pojkbänd.

När han besökte en parad i Moskva i fjol – förstås i faderns sällskap – orsakade han en

smärre kärleksstorm bland jämnåriga ryska tjejer på sociala medier.

Sina föräldrar kan ingen välja och Kolja har haft en uppväxt som inte liknar någon annans. Hans mor är inte Galina Lukasjenko, den kvinna som formellt är gift med presidenten trots att de inte har levt tillsammans på flera decennier.

I stället tros han vara född av Irina Abelskaja som var diktatorns personliga läkare under några år i början av 2000-talet. Men Kolja har aldrig synt med den påstådda modern och



Lukasjenko har aldrig avslöjat hennes namn.

Under de första åren av sitt liv var också Kolja helt okänd för allmänheten. Tills han plötsligt dök upp i faderns sällskap i april 2008, några månader före sin fyraårsdag.

Presidenten hade bara några veckor tidigare anlitat lord Timothy Bell, en brittisk pr-guru känd bland annat som mannen bakom Margaret Thatchers framgångsrika valkampanjer under 1970-talet. Och enligt många bedömare var det han som gav Lukasjenko rådet att visa upp

sonen, som ett sätt att skaffa en ”mjukare image”.

Men åren har gått, och ”mjukheten” har försvunnit all världens väg. President Lukasjenko bär själv ansvaret för att belaruseriernas bild av tonårssonen har förändrats.

Många ser honom i dag som en blivande diktator, specialutbildad för att ta över efter fadern.

Aleksandr Lukasjenko själv har varit svävande på den punkten. Ibland har han verkat bekräfta att han ser sonen som en blivande ledare. Men när han i en intervju med en ukrainsk journalist

tidigare i år fick frågan om han såg en efterträdare i Kolja svarade han:

– Nej, nej. Min Kolja blir nog aldrig president.

Samtidigt slog han fast att 15-åringen är ”hård som flinta” till skillnad från sina ”våldigt mjuka” äldre halvbröder. Bilderna på Kolja med automatvapen – till synes beredd att använda den mot sitt eget folk – ger en viss trovärdighet åt det påståendet.

**Ingmar Nevéus**

# Turiststopp förlängs

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

Indonesien. Stoppet för internationell turism till Bali och resten av Indonesien förlängs på obestämd tid. Antalet fall av covid-19 fortsätter att växa i landet, därför är ”läget inte det rätta för att tillåta utländska turister att besöka Indonesien inklusive Bali”, skriver öns guvernör I Wayan Koster.

**TT-AFP**

# 1 100

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

År gamla guldmynt har hittats i en kruka vid en utgrävning i centrala Israel. Fyndet gjordes av en grupp tonåringar som arbetar som volontärer vid en utgrävning inför ett planerat bygge av bostäder. De 425 mynten är av rent guld och var valuta i abbasidernas islamiska kalifat, som var en dominerande stormakt i Mellanöstern mellan 700- och 1200-talen. TT-Reuters

# Sorgedag i Georgien efter minibussolycka

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

Georgien. Regeringen i Georgien har utlyst tisdag till en nationell sorgedag sedan 17 människor omkommit i en minibussolycka. Olyckan inträffade i söndags i den bergiga regionen Mtscheta-Mtianeti, där minibussen körde av vägen och rasade 80 meter ner längs en sluttning.

**TT-AFP**

# Dansk underrättelsechef avstängd efter skandal

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

Danmark. Chefen för Danmarks militära underrättelsetjänst Forsvarets etterretningstjeneste (FE) stängs av från sin tjänst efter misstankar om tillbakahållande av information och olovlig övervakning.

Bakgrunden är en rapport från tillsynsorganet Tilsynet med Efterretningstjenesterne (TET) som slår fast att FE sedan 2014 gett felaktig information till sin granskare. TET har dessutom funnit tecken på att FE undvikit att följa upp indikationer på spionage samt att man olovligen inhämtat information om danska medborgare.

**TT-Ritzau**

# Diplomater utvisade från Österrike och Ryssland

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

Österrike/Ryssland. Österrike utvisar en rysk diplomat med hänvisning till att han brutit mot Wienkonventionen om diplomatiska förbindelser.

”Hans beteende är inte förenligt med Wienkonventionen”, uppger en talesperson för österrikiska UD, utan att gå in på detaljer. Ryssland svarar med att utvisa en österrikisk diplomat.

”Vi är chockerade av det ogrundade beslutet från österrikiska myndigheter, vilket skadar konstruktiva relationer”, skriver Rysslands ambassad i ett Twitterinlägg.

**TT-AFP-Reuters**

# Många begravda när hus rasade samman

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

Indien. Minst 70 människor tros ha begravts under rasmassor då ett femvåningshus kollapsade i staden Mahad, söder om Bombay i västra Indien, uppger polisen. En person har hittats död. ”Femton

skadade har räddats och förts till sjukhus”, skriver polisen i ett uttalande.

**TT-AFP-Reuters**

# Kolossala skador för kulturlivet i Europa

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**Från prekär till misär. Så beskrivs situationen för kulturlivet i Europa i en rapport från Bryssel. Mer än dubbelt så många är egna företagare i kulturlivet jämfört med den övriga europeiska ekonomin.**

Enligt ett gemensamt yttrande från kulturministrar i Italien, Tyskland och Spanien är kultur det bästa botemedlet som den europeiska gemenskapen har att ta till mot den kris som har orsakats av covid-19-pandemin. Men de som arbetar med att producera botemedlet får inte arbeta. Festivaler och konserter har ställts in samtidigt som bokhandlar, biografer, teatrar och gallerier håller stängt. Hela den kulturella och kreativa sektorn i Europa lider kolossala skador av de politiska åtgärder som stater

beslutat om för att begränsa smittspridningen.

Det konstaterar en rapport skriven för Europarådet av KEA European affairs, en Brysselbaserad tankesmedja specialiserad på kultur och sport. Rapporten har undersökt effekterna fram till och med juni i den kulturella och kreativa sektorn, som omfattar områden som arkitektur, arkiv, bibliotek, museer, hantverk, design, festivaler, musik, litteratur, scenkonst och visuell konst. Enligt Eurostat sysselsatte denna sektor 8,7 miljoner människor

2018, eller 3,8 procent av arbetskraften inom EU.

Än så länge finns ingen sammanlagd siffra på hur stora de ekonomiska skadorna är på kultursektorn i Europa som helhet, men rapporten lyfter fram några nationella exempel som visar på situationens allvar. Bara i Frankrike påverkar pandemin 2 000 biografer, 3 000 bokhandlar, 1 200 museer, 1 000 teatrar och hundratal gallerier och liveevenemang.

I Tyskland har statliga Kompetenzzentrum Kultur und Kreativwirtschaft i sin mest



försiktiga beräkning uppskattat att kultursektorns omsättning i år går ner med 21,7 miljarder euro, eller 12,7 procent. 1,7 miljoner människor arbetar inom sektorn i Tyskland, varav omkring hälften har socialt välfärdsskydd. En undersökning i Slovenien beräknar att omsättningen i landets kultursektor går ner med 44 procent år 2020.

Den totala försäljningen av konstverk på auktionshusen Christie's, Sotheby's och Phillips föll med 97 procent under maj månad, från 2,9 miljarder

amerikanska dollar 2019 till 93 miljoner i år.

Enligt en rapport från EU-kommissionens Joint Research Centre är mellanstora städer i södra Europa, med en hög andel kulturjobb och med kultur som drivkraft för turism, värst utsatta för effekterna av covid-19.

Undantagen från den övergripande trenden är de techjättar som erbjuder onlineinnehåll, som Netflix, Amazon Prime, Spotify och olika nationella vod-tjänster. Netflix annonserade redan i april att de fått nästan 16 miljoner nya

prenumeranter globalt, och Spotify fick sex miljoner nya prenumeranter under första kvartalet 2020. Efterfrågan på dator- och tv-spel har också ökat. Men för Europas kulturarbetare är situationen ödesdiger. En tredjedel av de som är verksamma i den europeiska kultursektorn är egna företagare med bristande socioekonomiskt skyddsnät. Motsvarande siffra för ekonomin som helhet är 14 procent, vilket visar att kulturarbetare redan innan covid-19 hade särskilt prekära arbetsvillkor. Nu har deras situation utvecklats ”från

prekär till misär”, enligt en beskrivning från Zurich Centre for creative economies.

En majoritet av regeringarna i EU har beslutat om stödpaket till kulturen med målet att rädda arbetstillfällena. KEA-rapporten har räknat till sammanlagt 500 stödåtgärder från stater och offentliga institutioner. Till de vanligaste åtgärderna hör projektstöd, förlängning av redan existerande kulturstöd, uppskov på lokalhyror eller skatt, arbetslöshetsersättning samt bidrag till frilansare.

Även på regional nivå kommer separata stödpaket till kulturen. Paris har aviserat en stödplan på 15 miljoner euro och Amsterdam har satt undan 17 miljoner euro till en krisfond. Berlin har utlovat ett stödpaket till småföretagare på 100 miljoner euro med nödhjälp till frilansare.

Ändå förbleknar stödpaketen när de ställs mot de förändringar som pandemin framkallar.

KEA European affairs spår att - covid-19 dramatiskt kommer att accelerera en redan pågående förvandling av kulturlivet, som går mot ökad individualisering

och digitalisering: ”Pandemin kommer att påverka kollektiva beteenden och kulturer i samma utsträckning som en gång skriften och tryckpressen.”

**USA: Färre jobb och färre kyssar i den redan pressade kultursektorn**

**Norge: Kulturen förväntas tappa 45 procent av inkomsterna**

Det norska kulturdepartementet har satsat över en och en halv miljard kronor på åtgärder riktade mot kultursektorn för att hjälpa den att överleva coronapandemin.

Sammanlagt betyder det att 30 till 40 procent av de intäkter på cirka 6 miljarder kronor (nästan lika mycket i svenska kronor) som kulturen beräknats ha förlorat i Norge under smittan kompenseras av olika åtgärder, enligt en rapport av analysföretaget Menon och Handelshögskolan BI i Oslo, som presenterades tidigare i sommar. Enligt undersökningen förväntas norsk kultur i år tappa 45 procent av inkomsterna, vilket i rapporten ställs mot det beräknade fallet i den totala norska ekonomin med mellan 6 och 8 procent.

Det är en dramatisk nedgång som den norska regeringen försöker motverka genom riktade åtgärder mot kulturlivet.

Åtgärderna har bestått av bland annat: 1,25 miljarder kronor i compensation till arrangörer och underleverantörer, 200 miljoner kronor till museer, musik- och konstinstitutioner, 100 miljoner kronor i krisstipendier till konstnärer och 50 miljoner kronor i compensation för förlorad inkomst till frilansare. Därutöver ersättningar till permitterade och arbetslösa.

Den norska regeringen har stöttat landets filmindustri, inte bara genom att ersätta produktioner som tvingats göra uppehåll, utan också genom stöd som ger chansen att planera nya projekt. – Det bidrar till att få branschen genom krisen och kan ge Norge ett försprång genom att få i gång produktioner så snart förhållandena tillåter, sa landets kulturminister Abid Raja i ett av många uttalanden de senaste månaderna som följt på regeringens åtgärder för att hjälpa kultursektorn.

När utvärdering nu redan börjat göras av hur stödåtgärderna fungerar konstaterar analysföretaget Menon och Handelshögskolan BI i sin rapport att arrangörer i högre grad bör stimuleras att genomföra sina arrangemang, men i nedskalad version. Då skapas aktivitet och värdekedjorna i branschen behålls.

**Torbjörn Petersson**

**Finland: Publikevenemang med över 500 personer tillåts – tills vidare**

**En dansperformance med två nakna dansare och en minimal**

**publik med munskydd. En hel konsertsal med endast 40 personer i publiken. Det är exempel på de nya kultur-evenemang som dykt upp som en följd av coronaläget i Finland.**

Coronapandemins första våg fick delvis sin början inom kulturlivet, eftersom en kvinnodagskonsert på Helsingfors musikhus den 8 mars ledde till flera smittade, bland annat presidentparet Martti och Eeva Ahtisaari.

Under stora delar av våren var inte bara skolor, utan även restauranger, bibliotek, teatrar och biosalonger stängda.

Men faktum är att de flesta teatrar och operor förbereder sig på att öppna spelåret igen i höst. I Finland tillåts i skrivande stund publikevenemang med upp till 500 personer, och Finland var även det första nordiska land som hävde restriktionerna kring så stora evenemang, i början av augusti. Arrangörer uppmanas ändå att upprätthålla - säkerhetsavstånd på en till två meter mellan deltagare, vilket betyder att många teatrar planerar att sälja endast hälften – eller en tredjedel – av den normala mängden biljetter.

Smittoläget förändras hela tiden och regeringen kan mycket väl återinföra begränsningarna, som man nyss gjort när det gäller resande från länder som Tyskland, Danmark och Norge. Tröskeln är dock högre i höst, eftersom stödpengarna som delades ut under våren redan var omfattande.

Staten bidrog med tiotals miljoner euro till museer, teatrar och orkestrar, och flera privata fonder lanserade stöd med korta ansökningstider för att hjälpa i ett akut läge.

Därför håller kulturlivet andan de närmaste veckorna. Svenska Teatern i Helsingfors håller sin spelårsöppning digitalt och meddelar att man ”specialutbildat sin städpersonal” för coronaepidemin. Det som skulle bli årets händelse – öppningen av den nyrestaureerade Olympiastadion från 1952 – sker nu helt utan pompa och ståt.

**Philip Teir**

**Frankrike: Publikgräns på 5 000 personer håller liv i vissa större evenemang**

**Frankrike har sedan i våras avsatt fem miljarder euro (52**

**miljarder kronor) i coronastöd till kulturektorn. Ett engångsstöd på 1 500 euro har erbjudits alla kulturarbetare, visstidsanställda teater- och filmarbetare får rätt till a-kassa till augusti 2021, och en lång rad specialstöd finns att söka.**

Frankrike har en tradition av omfattande statligt stöd till kulturlivet, och man agerade snabbt och resolut när samhället stängdes ned i våras.

– Vi måste göra allt för att säkerställa våra kulturarbetares överlevnad. Det som står på spel är framtiden för vår kulturella

modell, sa den dåvarande kulturministern Franck Riester när han lanserade det första akutstödet på 22 miljoner euro (225 miljoner kronor) i mars. Sedan dess har stödet utvidgats till att omfatta totalt fem miljarder euro (52 miljarder kronor). Drygt hälften utgörs av direktsubventioner och olika garantier av fördelaktiga lån. 950 miljoner euro (9,8 miljarder kronor) sätts av för att kunna ge visstidsanställda film- och teaterarbetare rätt till a-kassa till i augusti 2021.



Därtill har en rad specialstöd inrättats. Bland dem:  
1 500 euro (15 500 kronor) har erbjudits alla kulturarbetare som engångsstöd under våren. Upp till 5 000 euro i extrastöd (51 600 kronor) kan sökas av konstnärer. Via branschorganisationer ersätts en del uteblivna inkomster för bland annat författare. Privatteatrar kan få upp till 70 000 euro (720 000 kronor) i stöd var tionde vecka som de tvingas vara stängda. Motsvarande belopp för konsertarrangörer är upp till 35 000 euro (360 000 kronor).

Frankrike har generellt sett hårda restriktioner, men maxgränsen vid evenemang är 5 000 personer. Det har gjort det möjligt att genomföra vissa större evenemang, som jazzfestivalen Jazz à la Villette i Paris om ett par veckor. Varannan sittplats måste dock hållas tom, munskydd är obligatoriskt och pauser slopas. Att så få platser kan tas i bruk gör ekonomin prekär. Ståplats är också generellt sett förbjudet, vilket slår hårt mot bland annat rockscener.

**Erik de la Reguera**

**Tyskland: Miljardregn ska få kulturskapare att hålla sig på fötter  
Förbundskansler Angela Merkel deklarerade redan i våras att kulturen stod "högst på prioriteringslistan", och det märks på stöden som öronmärkts till kulturskaparna. Med hjälp av mångmiljardregn ska det tyska kulturlivet överleva krisen.**

I mars drogs ridån ner över det tyska kulturlivet. Konserter förbjöds, teatrarna bommade igen och museisalarna gapade ödsligt tomma. Till och med Berlins nattklubbar som annars är kända

för sina generösa öppettider skickade hem gästerna och stängde av technomusiken. Endast bok- och tidningshandlare fick fortsatt hålla öppet eftersom de ansågs bedriva en "livsnödvändig" verksamhet, i likhet med apotek, livsmedelsaffärer och bensinmackar.

Till en början utbröt panik bland tyska kulturutövare. För vilket kulturliv överlever ett förbud mot att samlas fler än två personer och en *lockdown* på obestämd tid? Svaret kom fort i form av ett miljardregn över kulturskapare

och privata kulturinitiativ som annars riskerat att gå i konkurs. Egentligen ligger ansvaret för kulturpolitiken och offentlig finansiering hos delstaterna, men till följd av coronakrisens allvar tog regeringen kommandot. Förbundskansler Angela Merkel deklarerade redan under våren att kulturen stod ”högst på prioriteringslistan” med hänvisning till att kultur helt enkelt är en del av landets identitet. En rad olika bidrag finns att söka och bland annat fördelar regeringen motsvarande tio

miljarder kronor inom ramen för ett räddningspaket (”Neustart Kultur”) som ska hjälpa mindre kulturskapare att överleva pandemin. Till det kommer regionala stöd och generösa regler för korttidsarbete. Kulturutövare är också fria att söka medel ur potten om motsvarande 500 miljarder kronor som regeringen öronmärkt åt frilansare och småföretagare. De flesta har fått pengarna insatta på kontot förvånansvärt fort för att ha gått via den tyska byråkratin, ofta inom ett par

dagar efter att ansökan skickats in.

**Lina Lund**

**USA: Färre jobb och färre kyssar i den redan pressade kultursektorn**

**Det blir färre kyssar på film och färre jobb för konstnärer, skådespelare och artister. Så slår pandemin mot kultursektorn i USA.**

Rapporterna från Americans for the arts ger en tydlig bild av hoten mot kulturen i USA under pandemin: Just nu är kostnaden uppe i över 10 miljarder, enligt enkätundersökningar till

organisationer inom kultursektorn. Nästan alla har fått ställa in evenemang, och nästan alla kulturarbetare och kulturinstitutioner har drabbats påtagligt ekonomiskt. Fyra av tio organisationer är inte säkra på att deras verksamhet överlever coronautbrottet.

I ett presidentvalsfebrigt USA, där sommaren dominerats av rapporteringen om nya virusutbrott och protester mot rasismen, hamnar problemen i kultursektorn lite i skymundan. Men ett visst ekonomiskt stöd har betalats ut via stimulanspaketet

Cares, som klubbades av kongressen i våras. 75 miljoner dollar har slussats ut – dels via delstaterna och regionala kulturmyndigheter, dels via olika icke vinstdrivande organisationer i USA.

Filmindustrin i Hollywood – som står för två miljoner arbetstillfällen i USA – befann sig redan före coronautbrottet under ekonomisk press. Under pandemin har många produktioner fått ta paus.

Filmbolag och fackföreningar har arbetat hårt för att skapa säkrare inspelningsplatser.

Förändringarna kommer att påverka berättandet i grunden, konstaterar Washington Post i ett stort reportage. Glöm filmer som "Titanic" tills det finns ett vaccin: Storslagna historiska scener med många statister är inte att tänka på när skådespelare ska hålla fysisk distans. Eventuella kyssar bör helst utföras av skådespelare som lever ihop i verkligheten. Dessutom kämpar producenter och manusförfattare med hur de ska ta hänsyn till pandemin i samtida tv-serier. Ska rollfigurerna ägna sig åt hemarbete? Borde de ta på

munskydden? Kommer någon  
känd karaktär att dö i covid-19?  
Nyhetsdramat ”The morning  
show” med Jennifer Aniston och  
Reese Witherspoon hör till de  
produktioner som, enligt uppgift,  
gör om manuset för att skildra  
coronautbrottet.

**Karin Eriksson**

**Sverker Lenas**

[sverker.lenas@dn.se](mailto:sverker.lenas@dn.se)

**Torbjörn Petersson**

[torbjorn.petersson@dn.se](mailto:torbjorn.petersson@dn.se)

**Philip Teir**

[philip.teir@gmail.com](mailto:philip.teir@gmail.com)

**Erik de la Reguera**

[erik@delareguera.se](mailto:erik@delareguera.se)

**Lina Lund**

[lina.lund@dn.se](mailto:lina.lund@dn.se)

**Karin Eriksson**

[karin.eriksson@dn.se](mailto:karin.eriksson@dn.se)

**Svenskt kulturliv under  
covid-19.**

I en uppmärksammas artikel i  
Expressen den 3 augusti krävde  
författaren Jonas Gardell att  
kulturminister Amanda Lind ska  
avgå. Han menar att  
kulturministern misslyckats med  
att försvara kulturbranschens  
möjlighet att återgå i arbete.  
Flera röster har i likhet med  
Gardell ifrågasatt varför det är

tillåtet med fulla flygplan, - restauranger och shoppingcenter men inte fler än 50 personer i en teater- eller konsertpublik. Hittills har Sveriges regering gett kulturen ett krispaket på 500 miljoner. I fredags presenterade man ett förslag på ytterligare 1,5 miljarder.

## **Rebecka Kärde: Bankrånaren som blev en av vår tids skarpaste filosofer**

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**Den franske filosofen Bernard Stiegler har gått bort. Rebecka Kärde minns en tänkare som befann sig i ständig dialog med konstnärer, politiker, aktivister och socialarbetare.**

De franska filosoferna dör för tidigt. Michel Foucault blev bara 57, Gilles Deleuze 70, Jacques

Derrida 74. I början av augusti sällade sig oväntat Bernard Stiegler, Derridas forna elev, till skaran. 68 år gammal lämnar han efter sig en värld där hans förmåga att tänka samman människa och teknik kommer vara djupt saknad.

Stiegler föddes 1952 i Villebon-sur-Yvette ett par mil söder om Paris. Det politiska intresset väcktes tidigt, och han deltog som 16-åring i protesterna 1968. Sina första yrkesverksamma år försörjde han sig som bonde, butiksbiträde med mera innan han öppnade en jazzklubb i

Toulouse. Ekonomiska svårigheter drev honom till att begå en serie bankrån, för vilka han 1978 dömdes till ett femårigt fängelsestraff.

Där, i fängelset, påbörjade gymnasieavhopparen Stiegler sin akademiska bana. Han studerade filosofi per korrespondens och hungerstrejkade för att få rätt att läsa ensam i sin cell – Heidegger, Proust, Mallarmé. Tillvarons extrema minimalism möjliggjorde ”en tystnad i vilken en röst uppstod”, skriver han i essän ”Passer à l’acte”: ”Jag levde inte



längre i världen, utan i frånvaron av en värld.”

Fängelsevistelsen gjorde Stiegler medveten om hur tänkandet villkoras av tekniska och materiella faktorer. Tekniken är för honom en så fundamental del av det mänskliga att det över huvud taget inte går att föreställa sig något mänskligt utan den. Stiegler angriper Aristoteles uppdelning mellan *epistêmê* och *technê*, teoretisk och praktisk kunskap, som han menar dominerat den västerländska filosofin sedan antiken. Tekniken är det otänkta – och den måste

börja tänkas, införlivas som något som både härbärgerar och skapar minne och tid.

”La technique et le temps” (”Tekniken och tiden”), publicerad i tre delar mellan 1994 och 2001, är Stieglers storverk. Där utvecklar han bland annat idén om tekniken som ett farmakon, ett gift som inom sig bär potentialen att fungera som ett botemedel. På senare år har han med växande oro undersökt hur de nya digitala kommunikationssätten formar varseblivningen, hur uppmärksamhetsekonomin gör samhället allt mer atomiserat.

Stieglers forskning var sällan strikt inomakademisk. Tvärtom befann han sig i ständig dialog med konstnärer, politiker, aktivister och socialarbetare, i enlighet med sitt ideal om filosofen som en rörlig och i ordets rätta mening engagerad intellektuell. Förhållandet mellan jaget och vi:et, hur den enskilde blir till i en grupp, upptog honom livet ut. Det kollektiv han lämnar efter sig bör fortsätta hans arbete, vars lyskraft sträcker sig långt in i framtiden.

**Rebecka Kärde**

# **Ledare: Republikanerna har fastnat i Trumpträsket**

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

Partikonvent kallas det fortfarande, Republikanernas halvt virtuella samling för att utse sin presidentkandidat. I praktiken liknar det fyra dagars mässa för Donald Trump, med ”den västerländska civilisationens livvakt” som ett av många

smeknamn. Personkultens alternativ, den demokratiske utmanaren Joe Biden, utmålas samtidigt som socialismens och pöbelstyrets fader.

Trumps parti har denna gång avsvurit sig chansen att visa upp ett politiskt program inför valet i höst. Den traditionella plattformen har ersatts av ett heligt löfte att alltid följa ledaren, vad han än gör. Presidenten och hans familjemedlemmar dominerar evenemanget, övriga talare får doa i hyllningskören. Det är lätt att bli upprörd över Trump. Men Republikanernas

lismande tillgivenhet är genant för det en gång stolta partiet. För presidenten har gett dem lögner, rasism, förolämpningar och inkompetens utan gräns.

Coronapandemin blev ett avslöjande exempel. Trump har sicksackat mellan att bagatellisera faran och att spela krigspresident, och lanserat egna mirakelkurer som att injicera desinfektionsmedel. Över 170 000 amerikaner har dött, men konventet jublar åt Vita husets framgångar mot viruset. Den ekonomiska krisen har saboterat Trumps plan för

valkampanjen, men hans facit var egentligen blekt även på förhand. Sant är att presidenten har försett Republikanerna med skattesänkningar för företag och förmögna, men det är falskt att de skulle ha skapat mängder av jobb. USA gick bättre under Barack Obamas sista tre år än under Trumps tre första. Partiet har under tiden övergett sina gamla principer om budgetbalans och en begränsad federal stat. Republikanerna var alltid frihandelsvänner, men har blint följt sin anförares protektionism. Och om

presidenten heter Trump står han dessutom över lagen. Senatens underrättelseutskott, med republikansk majoritet, fastslog förvisso förra veckan att Putins Ryssland lade sig i det amerikanska valet 2016 för att få Trump vald. Under riksriättsprocessen i vintras kartlades hur presidenten utövade utpressning mot Ukraina för att nå inrikespolitiska fördelar. Ingen av skandalerna har fått toppfigurerna i partiet att fjärma sig. Ty att ifrågasätta Trump innebär en risk att bestraffas i primärvalen. Ett antal modiga

republikaner har stått upp. Resten har tigit.

Rötterna till förfallet fanns före Trump. På 1990-talet började Republikanerna glida allt raskare åt höger, och mot en inställning att alla kompromisser är förräderi. Trenden förstärktes under Obamas mandat, då Teapartyrörelsen verkade som drivhus för den kommande trumpismen.

Obama kunde på fullt allvar pekas ut som marxist. I dag är konspirationsteorin QAnon på frammarsch i partiet, den som hävdar att Demokraterna är i

maskopi med djävulsdyrkande pedofiler. Trump själv gillar alla som avskyr hans motståndare. Även om Trump förlorar valet är det inte säkert att Republikanerna tar sig upp ur träsket. Han visade att partiet går att kapa med en populistisk och nationalistisk agenda, och antagligen kommer fler att försöka. Gräsrötterna står tydligen ut med allt möjligt, och vad som finns kvar av det gamla etablissemanget har visat sig fegt och svagt.

En efterträdare behöver inte vara lika kaotiskt lagd som Trump, och just därför bli mer effektiv.

Ett rejält nederlag i november skulle kanske få Republikanerna på andra tankar. På det sättet blir valet både en folkomröstning om Trump och om partiets färdriktning.

**DN 26/8 2020**

# Oro för en andra våg i södra Europa

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**Det var från Italien, Spanien och Frankrike som de första larmen om covid-19 kom i Europa i vintras. Några veckor senare hade pandemin nått Sverige. Nu kommer nya larm från Sydeuropa, denna gång om en begynnande "andra våg" av coronafall. Oron växer för att**

## **det snart kan ge en ökning i dödstalen.**

Efter en sommar då många i Sydeuropa pustat ut och börjat hitta tillbaka till någon slags normalitet är det dags för skol- och arbetsstart i månadsskiftet augusti-september.

Städerna fylls av solbrända och utvilade kontors-, service- och industriarbetare. Men just som semestern tar slut kommer nya oroväckande larm.

– Vi befinner oss i en farlig situation. Vi lyckades bara få kontroll över epidemin tack vare nedstängningen och det gradvisa

öppnandet. Men när man försiktigt lyfter på locket finns risken att grytan kokar över på nytt, säger Frankrikes hälsominister Olivier Verán till tidningen Le Journal du Dimanche.

Antalet nya fall av covid-19 ökar snabbt i både Spanien och Frankrike – något som får larmklockor att ringa på smittskyddsmyndigheter över hela EU. Många minns hur de första larmen kom från Sydeuropa i vintras, och hur det sedan bara dröjde några veckor innan

epidemin hade spridit sig till resten av Europa.

Då var det sportlov. Nu har det varit sommarlov och semestrar. Och i Spanien har antalet positiva testfall närapå tredubblats på en vecka till nära 8 000 fall per dag. I Frankrike nådde siffran i helgen nära 5 000, en nivå som inte uppmätts sedan i april.

Även i Italien stiger antalet registrerade fall, om än inte lika snabbt som i grannländerna. Där har regeringen just låtit stänga nattklubbar i tre veckor och infört munskyddstvång nattetid, på grund av misstankar om att

sommarens nattliv bidrar till ökad smittspridning.

Hittills har de flesta fallen i Sydeuropa hittats bland unga vuxna, som i allmänhet inte blir så sjuka. På sjukhusen är det därför relativt lugnt – än så länge.

Antalet som får intensivvård för covid-19 i Frankrike har legat stilla på mellan 380 och 400 sedan i mitten av juli – att jämföra med fler än 7 000 när läget var som värst i april.

Så är alarmismen överdriven? – Viruset cirkulerar fyra gånger mer bland de som är under 40 år, jämfört med de som är över 65 år.



Men om smittspridningen tilltar ännu mer bland de yngre, kan de äldre – de som ofta blir allvarligt sjuka – snart påverkas. Vi måste till varje pris undvika ett scenario där vårt sjukvårdssystem blir lika ansträngt som i våras, säger den franske hälsoministern Verán. Att så många nya fall registrerats beror delvis på att testningen nu sker betydligt bredare än i våras, då det främst gjordes test på sjukhus. Epidemiologer i Sydeuropa följer därför också en annan indikator med intresse: den som anger andelen positiva testresultat.

I länder med fungerande smittspårning bör den helst inte ligga över 5 procent, enligt Världshälsoorganisationen, WHO.

Men i Spanien har andelen som testar positivt för covid-19 nu stigit till omkring 8 procent. På vissa håll, som i Madridregionen, har den nått 15 procent – något som tyder på en mycket snabb smittspridning.

Samtidigt har också antalet intagna på spanska sjukhus börjat öka.

– Vi måste ta kontroll över den här utvecklingen. Regeringen

sätter nu in 2 000 soldater som utbildats till smittspårare, och våra regionala styren får rätt att ansöka om att stänga ned samhället igen, sa Spaniens premiärminister Pedro Sánchez på en presskonferens på tisdagen. Det innebär att det kan vänta nya, mer regionala nedstängningar.

– Om utvecklingen i Madrid fortsätter försämrats måste vi vidta drastiska åtgärder. Men en nedstängning är lättare att göra i mindre städer. Kanske går det att hitta något annat sätt att minska rörligheten utomhus i just

Madrid, säger Spaniens högste hälsoansvarige Fernando Simon. Larmen om en möjlig andra våg kommer sedan forskare i Hongkong i måndags konstaterade det första kända fallet av en covid-19-infektion hos en person som redan haft sjukdomen. På tisdagen rapporterade Reuters att även en belgisk och en holländsk patient har bekräftats insjuknade på nytt. Det är oklart hur allvarliga symtom de uppvisat, och hur stor immunitet de utvecklat. I Frankrike införs munskyddstvång på alla

arbetsplatser i nästa vecka – samtidigt som skolorna slår upp portarna. Munskydd krävs också utomhus i många städer.

Ett myller av munskyddsbeklädda Parisbor var ute och handlade på marknaden på torget Place des Fêtes i huvudstaden på tisdagen.

– Jag tror tyvärr att epidemin håller på att ta ny fart. Det är oroväckande, särskilt för oss som är lite äldre. Men det enda man kan göra är att försöka skydda sig. Hålla avstånd, tvätta händerna och bära mask, säger den 60-årige Jacques Mouyal, som säljer smycken på marknaden.

Frankrikes president Emmanuel Macron är väl medveten om att vårens nedstängning lett till att den franska ekonomin väntas krympa med 11 procent i år. Han menar att fransmännen måste lära sig leva med covid-19.

– Det går inte att stänga ned och stoppa hela samhället. Noll risk finns aldrig. Fransmännen är oroliga – och med all rätt. Det måste vi acceptera. Men vi måste kunna svara på oron utan att falla in i en nollrisk-doktrin, sa Macron i en intervju nyligen.

Efter ett halvår då befolkningen formligen marinerats i rädsla för

coronaviruset är det dock lättare sagt än gjort att plötsligt ställa om till en mer pragmatisk hållning. I synnerhet när larm kommer om att situationen förvärras igen. Tyskland meddelade häromdagen att landet klassar Paris som en ”riskzon”, då smittspridningen ökar så snabbt. Samtidigt tog huvudstadens ledning beslut om att folksamlingar med fler än tio personer förbjuds. I Spanien – där skolorna öppnar om två veckor – är lärarna så oroliga att de hotar med strejk, eftersom det kan bli svårt att hålla avstånd i klassrummen. Även i

Frankrike undrar många föräldrar och lärare om det är tryggt att skicka barnen till skolan.

– Det kommer säkert bli mer komplicerat, men vad ska vi annars göra? Jag är kolloledare och att få barn att hålla avstånd och bära mask är minst sagt komplicerat. Och så fort någon fick minsta feber på kollot var vi tvungna att göra ett covidtest, säger Carole Benoir, som DN träffar när hon handlar på marknaden i Paris.

Många europeiska regeringar betonar nu att det för barnens

bästa är viktigt att skolorna håller öppet.

– En vanlig influensa innebär större risker för barn än om de får covid-19, säger Jenny Harries, vice hälsoansvarig i Storbritannien.

Men en oro finns ännu för att tonåringar kan sprida viruset i sina familjer. De nya budskapen om att ”lära sig leva med viruset” hamnar också ofta i skarp kontrast mot myndigheternas agerande på marken.

Det gäller inte minst i Frankrike, där kravallpolis i söndags utrymde flera sportbarer under Champions

League-finalen i fotboll.

Anledningen: att en del av gästerna inte hade munskydd på sig.

Kaotiska scener utbröt senare på Champs-Élysées, med kravaller och omkring 150 gripanden.

Något som knappast lär ha minskat risken för smittspridning.

**Erik de la Reguera**

[erik@delareguera.se](mailto:erik@delareguera.se)

# Skolorna stängs efter att smittan blossat upp

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**Sydkorea, som tidigare har hyllats för sin strategi för att bekämpa coronaviruset, står inför en ny smittovåg. Precis som när smittspridningen bröt ut i landet i februari står en av**

**landets många frikyrkor i centrum för ökningen. Nu stänger återigen landets skolor.**

Sydkorea står inför ett kritiskt skede i bekämpningen av covid-19. Inte sedan i mars har landet haft lika många smittade per dag och de ledande varnar nu för en andra våg.

Återigen är det en av landets alla kyrkor som ligger bakom utbrottet. Den här gången handlar det om den ultrakonservativa kyrkan Sarang Jeil ("kärlek kommer först") som trots förbud har hållit gudstjänster och

dessutom organiserat stora protester utanför president Moon Jae-ins presidentpalats.

Det som anses extra allvarligt är att spridningen är som värst i huvudstaden Seoul, med över tio miljoner invånare, och dess omnejd. Från att ha haft väldigt låg smittspridning är nu antalet nya smittade uppe i tresiffriga tal varje dag och det totala antalet bekräftade smittade har ökat till 17 945.

Medlemmarna i Sarang Jeil, dit 915 av de nya fallen kan kopplas, är starkt kritiska till presidenten Moon Jae-in som man anser är en

”kommunist” nära lierad med Nordkorea. Det florerar konspirationsteorier om att regeringen eller Nordkorea har planterat viruset i kyrkan för att tvinga den att stänga. Därför vägrar medlemmar i församlingen att testa sig. Myndigheterna fick inte tillgång till kyrkans medlemsregister förrän polisen gjort en husrannsakan. Det påminner om utbrottet i den kristna sekten Shincheonji i februari. Där hemlighöll ledningen också till att börja med namn på medlemmar.

För att hejda utvecklingen har reglerna i Sydkorea skärpts de senaste dagarna. Bland annat har karaokebarer och nattklubbar tvingats klappa igen portarna och publiken på fotbolls- och basebollmatcher är åter förpassade till tv-apparaterna. På tisdagen togs dessutom beslut om att stänga grundskolorna. Trots den senaste ökningen är antalet döda och smittade i Sydkorea, som har 50 miljoner invånare, få jämfört med många andra länder i världen. Dödssiffran, 310, kan exempelvis

jämföras med Sverige där nära 6 000 har dött i viruset.

**Marianne Björklund**



# **Rysk reaktion på mordförsöken: ”Vem kan dra nytta av det här?”**

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**S:T Petersburg**

**Varje gång någon oppositionell  
person i Ryssland råkar ut för**

**ett mordförsök är reaktionen  
densamma: någon drar nytta av  
det här. Och det är precis vad  
Kreml vill att folket ska tänka.**

Det var fredag kväll, platsen en  
uteservering i centrala Sankt  
Petersburg, inte långt från  
huvudgatan Nevskij prospekt.  
Vårt samtal vid bordet handlade  
om Aleksej Navalnyj, som dagen  
innan tros ha blivit förgiftad.

– Det är hemskt. Men om han  
överlever – vilken jänkla pr-seger!  
konstaterade en kvinna vid  
bordet.

Hon är en urban, högutbildad  
person som sympatiserar med

Navalnyjs kamp mot  
korruptionen. Hon tror inte på  
propagandan i de statliga tv-  
kanalerna, hennes kommentar  
handlade om något annat. Den  
gav uttryck för en samhällssyn.  
I Ryssland ställer man sig alltid  
frågan: Cui bono? Till vems gagn?  
Navalnyj blev sannolikt förgiftad.  
Vem drar nytta av det?  
Journalisten Vladimir Pozner har  
svaret. Så fort nyheten om  
Navalnyjs sjukdomstillstånd kom  
ut skrev han en kolumn på Echo  
Moskvys hemsidor.  
”Jag kan inte göra mig kvitt  
tanken att den som vill skada

Ryssland knappast kan hitta ett  
mer effektivt sätt”, skriver han.  
Pozner har en särställning som  
journalist i Ryssland. Han har ett  
eget program på den statliga  
propagandakanalen Kanal 1, där  
han är den enda medarbetaren  
som tillåts intervjua  
oppositionella. Han är lojal med  
systemet, men betraktas samtidigt  
som liberal och västvänd. Att han  
nu underhåller den evigt ryska  
frågan ”cui bono?” är följdriktigt –  
under sovjettiden var Pozner känd  
journalist och en av Kremls  
megafoner utåt. Det har han själv  
talat öppet om.

I Ryssland betraktas det som ett tecken på intelligens att misstänka allt och alla. Det är en överlevnadsstrategi. Om man inte tror på någon eller något behöver man aldrig bli besviken. Dessutom framstår man som smartare än alla andra. Man ser igenom alla, både elakingarna (FSB) och de förment goda (oppositionen). Det här leder till att när Kremls fiender en efter en först trakasseras och misshandlas och därefter mördas – eller utsätts för mordförsök – så finns det en kollektiv motsträvighet att se det skedda för vad det är: en

auktoritär regim som förföljer eller låta förfölja sina egna medborgare. I stället lägger man ner stor energi på att försöka bena ut hur det egentligen förhåller sig. Och det kan man hålla på med hur länge som helst. Det finns nämligen ingen gräns när det gäller antalet teorier. Det kan vara FSB, det kan vara affärsintressen, det kan vara någon enskild person, det kan vara västliga underrättelsetjänster som vill svartmåla Ryssland, det kan vara Navalnyj själv som vill höja sin profil.

Samtidigt är Ryssland ett samhälle där polis- och rättsväsendet inte är oberoende. Det är ingen slump att vi fortfarande inte vet vem som lät mörda journalisten Jurij Sjtjekotjichin, människorättsaktivisten Natalja Estemirova, den världskända journalisten Anna Politkovskaja eller oppositionsledaren Boris Nemtsov. Det kan knappast finnas ett effektivare sätt att skapa grogrund för alla tänkbara konspirationsteorier.

Ofta hör jag sägas: Det är för mycket vi inte vet. Faktum är att vi vet ganska mycket. Vi vet med säkerhet att den ryska medborgare som avslöjar korruption och människorättsbrott sätter sin säkerhet på spel. Exempelen är så många att det inte går att skylla på slumpen. Vi vet också att vanliga människor inte har tillgång livsfarliga gifter. De medel som användes mot Sergej och Julia Skripal, Vladimir Kara-Murza och Alexander Litvinenko går inte att tillverka i ett garage. Inte heller

det ämne som Navalnyj tros ha fått i sig.

Myndigheterna har ljugit om Navalnyjs analyser – de tyska läkarna hittade spår av gifter, trots att läkarna i Omsk vidhöll att han enbart fått i sig koffein och alkohol. Därefter försökte de i det längsta hålla honom kvar i Omsk, medan hans hustru och kolleger förtvivlat kämpade för tillstånd att flyga ut honom.

Det finns ingen som helst orsak att hindra en medborgare som har förgiftats av kaffe och alkohol att flyga till Berlin. Någon utövade press på läkarna. Sjukhuset i

Omsk var fullt av okända personer som inte tillhörde sjukhuspersonalen. Hur kan de ha blivit insläppta?

Det blir man om man tillhör säkerhetstjänsten.

Det vanligaste misstaget man gör i sina försök att förstå omvärlden är att tro att alla andra resonerar på samma sätt som en själv. För några år sedan intervjuade jag Vladimir Uglev, mannen som skapade det vid det här laget världskända nervgiftet Novitjok. Det användes mot den före detta ryska agenten Sergej Skripal och hans dotter Julia i Storbritannien

2018. Resultatet blev en internationell skandal och förstörda relationer mellan Moskva och London.

Det är svårt att se vilket intresse har Putin av det, sade jag. Till det fnös Uglev högt. Jag kan fortfarande höra hans irriterade svar:

– Hur vet ni det?

**Anna-Lena Laurén**

# Duman ska utreda ”utländska krafter”

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**Berlin. Kreml avvisar de tyska kraven på att inleda en brottsundersökning om den misstänkta förgiftningen av Aleksej Navalnyj. Men samtidigt går duman, parlamentet, till motoffensiv och tänker utreda**

**om det inte var "utländska krafter" som förgiftade Navalnyj i syfte att skada Ryssland.**

I måndags begärde den tyska förbundskanslern Angela Merkel att de ryska myndigheterna inleder en grundlig och transparent förundersökning om den misstänkta förgiftningen. Även andra EU-ledare ställde sig bakom kravet.

Bakgrunden är misstanken att Navalnyjs hastiga insjuknande under en valturné i Sibirien förorsakades av ett attentat. Det var inte första gången Navalnyj, en skarp kritiker av korruptionen i

Ryssland och av den ryske presidenten Vladimir Putin, utsatts för en kemisk attack. Svaret från Kremls sida kom på tisdagen: det finns inget behov av en utredning, heter det, så länge det inte är klargjort att Navalnyj verkligen har förgiftats. Moskva underkänner alltså det tyska läkarlagets diagnos.

Putins talesperson Dmitri Peskov förklarade att eftersom läkarna på Charité inte med säkerhet kunnat identifiera vilket ämne som orsakade Navalnyjs sjukdomstillstånd finns det ingen

anledning att hasta med att använda ordet ”förgiftning”. Men kort därpå kom ett överraskande besked från dumans talman Vjatjeslav Volodin: ”Säkerhetsutskottet ska få i uppdrag att analysera vad som hände för att få klarhet om huruvida det var ett försök från utländska stater att skada en rysk medborgares hälsa för att underblåsa spänningar i Ryssland och rikta nya anklagelser mot vårt land.”

Tidigare har läkarna i Omsk, staden där Navalnyj vårdades under de första två dygnen efter

insjuknandet, sagt att de inte kunde hitta något giftigt ämne i hans organism. Bland annat, framhöll de, hade han testats negativt för kolinesterashämmare. Efter att Navalnyj förflyttats till sjukhuset i Berlin sade dock läkarna där att deras undersökningar tydde på just en förgiftning av ett slags kolinesterashämmare. Exakt vilken substans det rörde sig om var ännu inte känt.

**Michael Winiarski**



# **Läkaren Reham Yacoub's död del av ny mordvåg mot aktivister**

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**En ung kvinnlig läkare, Reham  
Yacoub, är det senaste offret  
för vad som beskrivs som en**

**mordvåg mot  
människorättsaktivister i Irak.  
Hon sköts till döds utanför sitt  
hem i Basra av oidentifierade  
män.**

– Jag ville inte tro det när jag  
hörde nyheten. Det känns som om  
jag fått ett klubbslag i huvudet.  
Det säger den 25-årige irakiern  
Abbas Alkhoukhe till DN i telefon.  
Han var vän till den välkända  
irakiska aktivisten och läkaren  
Reham Yacoub, som mördades i  
onsdags i förra veckan i staden  
Basra i södra Irak.  
Två beväpnade män på en  
motorcykel öppnade eld mot

hennes bil där hon satt med tre andra kvinnor. Yacoub och en annan kvinna dog och de andra två skadades.

Reham Yacoub har varit aktiv i den lokala proteströrelsen i Irak sedan 2018. Hon uppmärksammade frågor som kvinnors rättigheter och bekämpning av korruption. I en intervju med en lokal tv-kanal pratade hon om den dåliga kvaliteten på dricksvattnet i Basra – ”odrickbart”. Reham Yacoub utmanade Iraks hälsominister att själv dricka av vattnet.

Abbas Alkhoukhe träffade Reham Yacoub senast förra året. För några månader sedan ringde hon honom sedan han hade skadats när han blivit beskjuten av säkerhetsstyrkor under en demonstration på Tahrirtorget i Bagdad.

– Hon var otroligt stark och initiativrik, en kvinna med en egen drivkraft. Hon brydde sig om alla, säger Abbas till DN.

Reham Yacoub höll på att förbereda sin doktorsexamen i näringsvetenskap. Hon var också föreläsare och programledare i radio.

Mordet på den 30-åriga kvinnan har väckt starka känslor hos irakiska aktivister, som uttryckt sin djupa sorg och ilska på sociala medier. Även i samband med begravningen förekom protestyttringar.

Många av aktivisterna uppmärksammar en text som för två år sedan publicerades av den halvofficiella iranska nyhetsbyrån Mehr. Artikeln innehåller bilder på Reham Yacoub och andra aktivister tillsammans med USA:s dåvarande generalkonsul i Basra. Nyhetsbyrån beskriver aktivisterna som ”agenter för USA

mot motståndets axel”. Flera som delat artikeln anser att Iranvänliga och USA-fientliga krafter ligger bakom mordet. Iran har skaffat sig ett allt större inflytande i grannlandet Irak på senare år, bland annat genom miliser som finansieras av Teheran och som blivit ett slags stat i staten. Shiamiliserna, som kallas Hashd el-Shaabi (Folkliga försvarsstyrkorna) beräknas ha cirka 140000 man i vapen. De av Iran stödda shiamiliserna beskylls för att ha stått för de värsta våldsinslagen när den irakiska regeringen försökt slå ned

de folkliga protester som bröt ut i Irak i slutet av förra året och som nu har återupptagits, med våldsamma demonstrationer i både Basra och i Bagdad. Förra årets protester fick premiärminister Adel Abdul-Mahdi att avgå i december. Efter fem månaders politiskt dödläge utsågs Mustafa al-Kadhimi till ny premiärminister i maj. al-Kadhimi har lovat dialog med proteströrelsen. Samtidigt har våldet mot nyckelpersoner inom oppositionen tilltagit. I början av juli mördades den oberoende forskaren Hisham al-

Hashimi utanför sitt hem i Bagdad. al-Hashimi var en internationellt anlitad expert på extremiströrelser och hade mycket information om de kritiserade shiamiliserna. Den 14 augusti dödades aktivisten Tahseen Osama i Basra. Osama var en uttalad kritiker av Irans inblandning i Irak. Enligt den irakiska människorättsorganisationen Independent High Commission for Human Rights har det varit ytterligare minst fyra mordförsök mot aktivister och oppositionella i

Irak bara under den senaste månaden.

– Nu är mina kolleger och jag mer rädda än någonsin för att gå ut. Världen måste agera för att skydda oss. Vi har bara vår penna och röst, och nu mördas vi på grund av att vi använder dem, säger Abbas Alkhoukhe.

**Saeed Alnahhal**

[saeed.alnahhal@dn.se](mailto:saeed.alnahhal@dn.se)

# Helikoptrar sattes in mot ballonger

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**Aleksandr Lukasjenkos regim befinner sig redan i krig – men inte mot någon fientlig armé.**

**I söndags satte Belarus in luftvärn och attackhelikoptrar mot åtta ballonger färgade i vitt och rött.**

Relationerna mellan grannländerna Litauen och

Belarus var redan mycket spända, eftersom den belarusiska oppositionsledaren Svjatlana Tsichanouskaja har fått en fristad i Vilnius.

Ett ”ballongkrig” vid gränsen förvärrar nu krisen ytterligare.

I söndags anordnades en ”mänsklig kedja” från den litauiska huvudstaden ända till gränsen, som ett sätt att visa stöd för det fredliga upproret mot Lukasjenkoregimen.

Under manifestationen sändes åtta ballonger upp i luften, färgade i vitt och rött som den inofficiella belarusiska flaggan som

har blivit en symbol för oppositionen.

Regimen i Minsk – som den senaste tiden har försatt militären i högsta beredskap för att mota ”ett Natoanfall” – reagerade blixtnabbt mot ”hotet”.

Luftvärnet sattes i beredskap och attackhelikoptrar av typ Mi-24 sändes till området.

I ett pressmeddelande från det belarusiska försvarsministeriet berättas om aktionen:

”Flygvapnet och luftvärnet har oskadliggjort en provokation iscensatt av Litauen cirka klockan 7.30 den 23 augusti. En grupp på

åtta ballonger med antibelarusiska symboler hade satts i luften från grannlandet. Men Mi-24-helikoptrar lyckades stoppa dem utan att använda vapen”.

Samtidigt reagerade Litauen mot minst en av attackhelikoptrarna som tog sig in över litauiskt luftrum. På måndagen kallades den belarusiske ambassadören till UD i Vilnius och fick en varning. Då hade den belarusiska militären redan en ny förklaring till sitt tilltag: ballongerna kunde ju ha innehållit sprängämnen eller

radioaktivt material och utgjorde därför en fara.

Det är inte första gången en manifestation från luften orsakar rabalder i Belarus. Sommaren 2012 släpptes 800 nallebjörnar över landet från ett enmotorigt flygplan. Den gången handlade det om en kampanj för yttrandefrihet som drevs av en svensk pr-byrå. Att planet kunde ta sig in i landet obemärkt väckte stor uppmärksamhet och gjorde Lukasjenkoregimen till allmänt åtlöje. Följden blev bland annat att chefen för gränsskyddet fick

sparken och Sveriges ambassadör  
tvingades lämna landet.

**Ingmar Nevéus**

# **Martin Gelin: Republikanerna samlas för att dyrka Trump**

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**New York. För första gången någonsin har Republikanernas partikommitté RNC inte formulerat en politisk plattform inför partiets konvent. I stället presenterades en överenskommelse där partiet lovar att "stödja president Trumps politik".**



Poängen med konventet tycks främst vara att samla delegater och republikanska politiker för att dyrka Donald Trump och hans familj.

– Tolv år till! Tolv år till!

Så skrålade de republikanska partikollegorna när Donald Trump höll sitt första av fyra tal under veckans partikonvent i Charlotte, North Carolina.

Delegaternas önskan om att Donald Trump ska sitta kvar som president inte bara fyra år till, utan tolv år till, skulle förstås strida mot det 22:a tillägget i USA:s konstitution, som bara

tillåter att en president regerar i åtta år. Men det var just det som var poängen för republikanerna som jublade åt talet.

I fyra år har Trump visat att han inte bryr sig nämnvärt om Washingtons politiska normer eller USA:s grundlag. Den här veckan visar partikollegorna att de gärna sjunger med i hans auktoritära sånger.

För första gången någonsin har Republikanernas nationella partikommitté, RNC, inte lagt fram en samlad politisk plattform under konventet. I stället presenterades en kort

överenskommelse där partiet lovar att stå bakom president Trumps politik, oavsett vad det innebär.

Det närmaste vi kommer ett sakpolitiskt ställningstagande i utspelet från RNC är en rad om att ”det Republikanska partiet har och kommer entusiastiskt fortsätta att stödja presidentens America First-agenda”.

Republikanernas partikonvent tycks i år inte först och främst handla om att presentera en politisk ideologi, utan om att visa hur mycket partiet dyrkar Donald Trump. Presidenten håller själv

tal samtliga fyra dagar under konventet. Hälften av de övriga huvudtalarna under konventet är Trumps egen familj.

Efter att den formella nomineringsprocessen var över inleddes måndagskvällens konvent med ett tal av Matt Gaetz, sannolikt den enda republikanen i kongressen som står närmare Donald Trump än presidentens egna söner.

Gaetz nationalistiska budskap verkar vara direkt inspirerat av Trumps egen retorik. Hans tal präglades av en öppen främlingsfientlighet, där han

varnade för att Demokraterna vill att det flyttar in latinamerikanska gängbrottslingar i USA:s villaförorter.

Senare på kvällen talade Donald Trump Junior, som varnade för att ”Joe Biden och radikalvänstern” vill ”riva ner våra monument och glömma vår historia”. Han syftade på debatten om monument och statyer med slavägare och sydstatsgeneraler som under året tagits ner i många delstater och städer. Trump Junior vill, precis som sin far, att statyerna på slavägarna ska stå kvar.

Strax efteråt höll Nikki Haley, tidigare FN-ambassadör, ett tal där hon hävdade att ”USA inte är ett rasistiskt land”.

Samtidigt som Republikanerna inledde partikonventet kom även utspel från tidigare republikaner som varnar för riskerna med att låta Trump sitta kvar som president. Under måndagen gick republikanen Jeff Flake, tidigare senator, och 26 andra tidigare folkvalda republikaner ut med sitt stöd för Joe Biden. Under Demokraternas konvent förra veckan såg vi också en rad tal från tunga republikanska

lokalpolitiker, samtidigt som Biden fick stöd från 70 republikanska militärer och utrikespolitiska veteraner. Det tycks finnas en osynlig mur som skiljer aktiva republikaner i kongressen, som med få undantag står bakom Trump, och en ständigt växande samling av före detta republikaner som tvärtom talar om Trump som ett existentiellt hot mot USA. Lincoln Project, en kampanjorganisation med veteraner från Republikanernas valkampanjer, lanserade inför konventet en reklamfilm med

budskapet ”Det är dags att välja sida. USA eller Trump.” Många av de mest namnkunniga republikanerna i kongressen, som Marco Rubio, Ted Cruz, Josh Hawley och Liz Cheney, talar inte på konventet. Strategin verkar vara att bibehålla laserfokus på Donald Trump och hans familj. George W Bush, den enda nu levande republikan som tidigare varit president, deltar inte heller. En vän till familjen säger till CBS att det helt enkelt beror på att han ogillar Trump.  
– Familjen Bush är främst intresserade av att tjäna

allmänheten. Familjen Trump är främst intresserad av att tjäna sig själv, sade personen till CBS.

Måndagens konvent började med att Donald Trump formellt utsågs till partiets presidentkandidat.

Trumps nomineringstal bestod mestadels av grova lögnar om poströster och valsystemet i USA.

– Talet var fyllt av så många påhittade problem om poströster att om vi valt att bara sända de delar som var sanna så skulle det bara bli kanske en enda mening – om ens det, sade Chuck Todd, värd för det politiska

debattprogrammet ”Meet the press” på NBC.

**Martin Gelin**

# 125 000

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

kronor i belöning kan den som tipsar om föroreningar i det okänt nedsmutsade Hebei i Kina få, meddelar en miljömyndighet i provinsen.

Kina förklarade 2014 ”krig mot föroreningarna”, men i industritäta områden som Hebei ställs kampen mot starka ekonomiska intressen och går trögt. Fem av Kinas smoggigaste städer ligger i Hebei, ett område runt Peking som har ungefär lika

många invånare som Frankrike och producerar bland annat stål.  
TT-Reuters

# Fyraåring räddad från rasmassorna

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

Indien. Fler än 60 människor har räddats ur bråten efter det femvåningshus som kollapsade i Mahād i västra Indien på måndagskvällen lokal tid. Bland dem finns en fyra år gammal pojke som hämtades upp flera timmar efter att huset rasade.

Tre räddningsteam och hundar fortsätter räddningsarbetet där de tillsammans med invånare går igenom rasmassorna. Uppgifter om hur många som fortfarande saknas varierar mellan 20 och 70.  
**TT-AFP-Reuters**

# Ännu en polisskjutning väcker ny våg av vrede

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

USA. En video som visar hur polisen i den amerikanska delstaten Wisconsin skjuter en svart man i ryggen framför hans barn har utlöst en ny våg av vrede mot polisvåld runt om i USA. För

andra kvällen i rad bröt sammandrabbningar mellan polis och demonstranter ut i staden Kenosha, där skjutningen ägde rum.

Det var i söndags som 29-årige Jacob Blake sköts flera gånger i ryggen framför sina tre barn. Han flögs allvarligt skadad till ett sjukhus i Milwaukee, där hans tillstånd efter att ha opererats beskrivs som stabilt.

**TT-AFP-Reuters**



# WHO: Polio har utrotats

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

Afrika. Polio har officiellt förklarats utrotat på den afrikanska kontinenten. Det är den största folkhälsoframgången i Afrika sedan utrotningen av smittkoppor, konstaterar Världshälsoorganisationen. Klockan 17 på tisdagen kom det historiska beskedet: 32 år efter att WHO:s globala kamp för att

utrota polio inleddes är Afrika officiellt fritt från viruset.

TT

# Kryssningsfartygen blev symboler för coronakrisen

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**Under våren blev kryssningsfartyg till symboler för coronaspridning, när flera båtar drabbades av utbrott ombord. Diamond Princess i Japan var först.**  
– Det verkar som om de här miljöerna varit gynnsamma för smitta, säger epidemiologen Joacim Rocklöv till DN.

De 2 666 passagerare, från över 60 olika länder, som den 20 januari kliver på lyxkryssaren Diamond Princess ser fram emot en överdådig resa genom östra Asien. Kryssningsfartyget avgår från hamnen i japanska Yokohama, och förutom passagerarna finns även 1 045 besättningsmedlemmar ombord. Det nya coronaviruset har än så länge framför allt spridit sig i Kina. Passagerarna har under de första dagarna ingen aning om att de snart kommer att befinna sig på något som ska bli en symbol för coronakrisen.

– Det här var ett av de första superspridarevenemangen som vi dokumenterade, säger Joacim Rocklöv, epidemiolog vid Umeå universitet.

Elva dagar efter att kryssningen har börjat kommer nyheten: En 80-årig man som har gått av fartyget i Hongkong den 24 januari har testats positivt för covid-19. Den 3 februari ankommer skeppet till slutdestinationen Yokohama. Då får passagerarna inte gå av. I stället testas flera av dem för covid-19, och två dagar senare står det klart att det finns tio

bekräftade fall ombord.

Passagerarna, många av dem i riskgrupp för allvarlig covid-19, har satts i karantän i sina hytter. När fartygets sista passagerare till slut får gå i land den 23 februari har 691 personer bekräftats sjuka. Sex personer avled till följd av utbrottet ombord. Diamond Princess var ett av de första kryssningsfartygen att få uppmärksamhet runtom i världen. Men snart skulle det komma fler utbrott: Grand Princess hölls utanför San Franciscos kust efter en resa tur och retur till Mexiko. 21 personer ombord hade

rapporterat influensaliknande symtom – och en 71-årig man som varit ombord blev Kaliforniens första dödsoffer. Ett utbrott rapporterades på en flodbåtskryssning på Nilen i Egypten.

I slutet av juli rapporterades om ett utbrott på ett fartyg på norska Hurtigruten. Hanteringen av utbrottet fick så stark kritik att bolagets koncernchef avgick. Enligt uppgifter från den amerikanska smittskyddsmyndigheten, som New York Times rapporterat om, fanns det smitta på alla fartyg

utom 15 av de 121 som anlände amerikanskt vatten efter den 1 mars.

○ ○ ○

Joacim Rocklöv, epidemiolog på Umeå universitet, leder en av fler forskargrupper som studerat utbrottet på Diamond Princess. Genom att ta reda på varför viruset spridits så snabbt ombord hoppades de kunna få ledtrådar kring hur viruset sprids i andra sammanhang.

– Det här är en speciell miljö. Man vet hur många som rör sig där, eftersom man vet hur många

personer som är ombord på båten. Det är en isolerad population med en speciell inomhusmiljö där man rör sig socialt, säger han. Enligt honom är fartygets inomhusmiljöer som restauranger, nattklubbar och samlingsutrymmen typiska platser där smitta kan spridas. – En faktor är att det sprids där det samlas mycket folk. Men det är också så att i en inomhusmiljö kan aerosol smitta spridas mer effektivt när någon till exempel nyser. Får man in en person i den här inomhusmiljön som utsöndrar mycket virus så finns det studier

som visar att den kan smitta 50 personer.

Joacim Rocklöv menar att de åtgärder som vidtogs kan ha förvärrat situationen. Ett problem var att man isolerade sjuka människor tillsammans med andra människor i små hytter – där de kunde smittas.

– Det är inte optimalt att isolera människor på det sättet. När man avslutade karantänen hade man enligt våra skattningar många fler latent fall än man hade när utbrottet upptäcktes och färjan sattes i karantän.

Han menar att det hade varit mer effektivt att ta i land människor från fartyget.

– I en tidig fas hade det säkraste kanske varit att isolera människor utanför båten, för att sedan skicka hem dem. Men man blev nog rädd för hur man skulle hantera det, säger Joacim Rocklöv.

I slutet av juni rapporterade New York Times att den amerikanska myndigheten för smittskydd uppskattat att nästan 3 000 personer smittats ombord på kryssningsfartyg på amerikanskt område – av dem var 850 passagerare.

Vad betyder detta för branschens framtid?

○ ○ ○

Kryssningsindustrin i världen har med 20 miljoner passagerare per år en omsättning på 45 miljarder dollar. Under åren som lett fram till 2020 har branschen blomstrat. I år skulle 19 nya fartyg ha tagits i bruk.

I dag ligger branschen nere i stora delar av världen. Financial Times rapporterar att ett av världens största kryssningsbolag förlorar en miljard dollar i månaden på att hålla sina fartyg i skick medan de

ligger oanvända. Vårens händelser kan göra att det tar lång tid för branschen att återhämta sig.

– Mängden negativ publicitet som branschen har fått kommer bli svår att skaka av sig, säger Ben Cordwell, rese- och turismanalytiker på GlobalData till Financial Times.

I Sverige finns inga renodlade kryssningsrederier för längre resor, men ändå har coronakrisen gjort ett djupt avtryck i den svenska sjöfartsbranschen, säger Rikard Engström, vd för Svensk Sjöfart, en intresseorganisation för svenska rederier.

Inom Svensk Sjöfart har medlemsorganisationerna tillsammans med

Skärgårdsrederierna tagit fram en gemensam standard kring hur de ska hantera passagerartrafiken.

Det gäller bland annat information till passagerare, utökade städrutiner, tillgång till handsprit och att ta tillvara möjligheter till social distansering.

– Ytterst bygger det förstås på att passagerarna följer de riktlinjer som ges och mycket grundas i de allmänna rekommendationerna

från Folkhälsomyndigheten, säger Rikard Engström.

Det handlar också om att inte fylla fartygen med lika många människor som man normalt sett gjort, något som får ekonomiska konsekvenser för bolagen då de inte nyttjar sin kapacitet.

Inom kryssningsindustrin kämpar man, precis som inom svensk sjöfart, för att skapa förutsättningar för att kunna återuppta trafiken. Mycket tyder på att branschen inte kommer att återhämta sig till de nivåer den var på innan krisen.

Epidemiologen Joacim Rocklöv säger att det borde vara möjligt att skapa säkra kryssningar.

– Man måste veta exakt hur man snabbt ska komma tillrätta med infekterade personer och hantera utbrottssituationer så att man kan kväsa utbrotten direkt. Där gäller testning, testning och testning. Han hoppas på innovativa lösningar.

– Det är i den tidiga fasen man måste ha ett övertag. Eftersom man kan kontrollera populationen på ett fartyg öppnar det för goda möjligheter att komma tillrätta med problemet.



Tidningen Forbes förutspår att pandemin innebär slutet för maffiga bufféer i stora matsalar, längre tider för ombordstigning och flera läkare och sjukvårdspersonal ombord på fartygen.

I Sverige tror Rikard Engström på en uppgång för sjöfartsbranschen. Frågan är bara när:

– Vi ser att det är på väg åt rätt håll, men det kan komma större bakslag. Rederierna är vana vid att det kommer goda tider ibland, och sämre tider ibland. Men det vi sett nu har varit extremt och väldigt plötsligt.

Han tror inte att vi i framtiden kommer att resa mindre med fartyg, utom möjligtvis just vad det gäller längre kryssningar. – Men den typen av fartyg vi har i vårt närområde tror jag snarare kommer att öka. Det hänger såklart på många parametrar, men relativt hållbara minisemestrar i närområdet tror jag är här för att stanna. Jag tror vi ser ljuset i tunneln, på sikt är jag övertygad om att branschen kommer att komma tillbaka.

**Evelyn Jones**

[evelyn.jones@dn.se](mailto:evelyn.jones@dn.se)

# 5,1

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

procent krympte den norska ekonomin med under andra kvartalet jämfört med kvartalet före. Nedgången exklusive oljesektorn blev 6,3 procent, skriver NTB. Norge ser därmed ut att ha klarat coronakrisen något bättre än Sverige, vars bnp enligt en första beräkning rasade med 8,6 procent under andra kvartalet.

TT

# Kina och USA enar om handelsavtal

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

USA och Kina har kommit överens om att fortsätta arbetet med att genomföra det handelsavtal som länderna skrev under tidigare i år. Representanter från de båda länderna har talats vid över telefon och bekräftar samtalen i varsitt skriftligt uttalande.

USA och Kina skrev i januari i år under den så kallade första fasen av ett handelsavtal mellan länderna. Undertecknandet medförde en viss vapenvila i det långvariga handelskriget, men coronapandemin har satt press på överenskommelsen.

**TT-AFP-Reuters**

# Höjda sparkrav för Finnair

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

Det finländska flygbolaget Finnair höjer besparingsmålet för verksamheten med 20 miljoner euro till cirka 100 miljoner euro i sänkta kostnader per år från 2022, framgår av ett pressmeddelande. 1.000 anställda bedöms också kunna varslas.

Anledningen bakom att besparingsmålet höjs beror på covid-19. Bland annat väntas distansarbete och dess påverkan på affärsresande få en långsiktig effekt.

Finnair fortsätter samtidigt att leta efter besparingar inom fastighetsnyttjande, leasing, IT samt försäljnings- och distributionsrelaterade kostnader, skriver bolaget.

**Direkt**

# Raset för tysk bnp mindre än väntat

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

Tysklands BNP stod för ett rejält ras under årets andra kvartal. Fallet för Europas största ekonomi blev till slut 9,7 procent, enligt nya siffror från landets statistikmyndighet. Det är det största raset för tysk BNP sedan landet började räkna bnp på kvartalsbasis 1970.

En tidigare uppskattning från myndigheten visade att bnp-fallet skulle bli något högre, 10,1 procent.

**TT-Reuters**

# **UD: Okej att resa till Bulgarien, Rumänien och Nederländerna**

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

Från och med i dag, torsdag, hävs utrikesdepartementets avrådan från icke nödvändiga resor till Bulgarien, Nederländerna och

Rumänien. UD har tidigare hävt reseavrådan för Andorra, Belgien, Danmark, Frankrike, Grekland, Island, Italien, Kroatien, Liechtenstein, Luxemburg, Monaco, Norge, Polen, Portugal, San Marino, Schweiz, Spanien, Tjeckien, Tyskland, Ungern, Vatikanstaten och Österrike. För övriga länder inom EU, EES, Schengenområdet samt Storbritannien förlängs avrådan från icke nödvändiga resor till och med den 9 september. För alla övriga länder förlängs avrådan från icke nödvändiga

resor till och med den 15 november.

**TT**

# ”Nikita dog för allas vår frihet”

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Maladzetjna. Nikita Krivtsov, 28, försvann spårlöst på väg till jobbet. Tio dagar senare hittades han hängd i skogen. Polisen säger att han begått självmord men familjen tror att president Aleksandr Lukasjenkos regim ligger bakom.**

**– De dödade min pojk och jag förlåter det aldrig, säger hans mormor.**

Efter flera dagars kamp med myndigheterna har familjen slutligen fått ut kroppen så att de kan begrava den.

Fyra män från begravningsbyrån bär in kistan och ställer den på ett podium framför mamma, mormor och hustrun Jelena.

Dottern Varvara, fem år får inte vara med. Hon vet ännu inte att pappa Nikita Krivtsov 28, aldrig mer ska komma hem. Familjen har inte förmått berätta det än.

Det var den 12 augusti som Nikita Krivtsov försvann när han var på väg till arbetet i Minsk. Tidigare hade han varit ute och demonstrerat mot president Aleksandr Lukasjenko men vad som hände den förmiddagen på vägen till jobbet är det ingen som vet.

Tio dagar senare hittades han hängd i ett skogsparti utanför Minsk – polisen hävdar att han tagit livet av sig.

Men familjen och vännerna som samlats i hemstaden Maladzetjna för att ta ett sista farväl tror inte på den officiella versionen. De är i

stället övertygade om att det är polisen som har dödat honom. Fader Evgenni Savtjuk tänder rökelse och inleder en timslång gudstjänst.

Hustrun Jelena bär en svart sjal över håret, hon sitter orörlig med blicken fast in i den blanka kistan.

När de kommer ut i dagsljuset är trottoaren fylld av hundratala vänner och orsbor som kommit för att ta farväl. De bär blommor i händerna och det är alldeles tyst. En vit och röd flagga, symbolen för motståndet mot Lukasjenko, läggs över kistan och vännerna



turas om att bära den i kortege genom Maladzetjna fram till begravningsplatsen på en höjd utanför samhället.

När de går längs gatan stannar bilarna, från husen och trädgårdarna kommer människorna ut och står tysta i vägrenen och tittar.

Innan kistan slutligen sänks ner i jorden hålls ett kort tal av Eduard Balatjuk.

Han är människorättsaktivist och är Belarusiska Helsingfors Kommitténs representant i Maladzetjna.

– De säger att han tog sitt liv – det är struntprat. Nikita dog för allas vår frihet, sa han inför de hundratals människorna på begravningsplatsen.

Eduard Balatjuk son var klasskamrat med Nikita Krivtsov – staden är liten och alla känner alla.

– För föräldrarna är det här såklart en total chock. Längre trodde vi att han ändå skulle hittas vid liv. Kanske att han fanns på sjukhus någonstans eller så, säger Eduard Balatjuk.

Han berättar att Nikita Krivtsov redan på valdagen den 9 augusti

gick ner på torget i Maladzetjna med den röda och vita flaggan. Den flaggan fick han med sig i kistan.

– Han gick djärvt ut och sa sin åsikt, han gick ut i protest mot valfusket.

På Youtube finns en film som visar hur han ensam går fram mot poliserna med flaggan.

När kistan sänkts ner i graven tar familjemedlemmarna en näve jord och kastar ner på kistan. Nikitas mamma Angelika Kuchto bryter ihop och får stöttas.

Begravningsentreprenörerna tar fram spadarna och börjar skyffla

igen graven, det tar bara några minuter så är det klart. Sedan staplas blommor och kransar runt träkorset.

I tysthet och med sänkta huvuden lämnar folkmassan begravningsplatsen.

Ute på gatan frågar vi Nikitas mormor om det finns något hon vill säga.

– Jag tänker inte vara tyst, för jag förlåter det aldrig, jag kommer att säga till alla; att de dödade honom och kastade bort honom. De dödade honom.

– Det var Lukasjenkos representanter som dödade

honom och låt dom sätta mig i fängelse för att jag säger det. Jag har redan levt mitt liv.

Nikita Krivtsovs pappa Sergej Krivtsov arbetar som lastbilschaufför och berättar att han har varit i Sverige många gånger.

I handen håller ha den hopvikta vita och röda flaggan från kistan. Han säger att han de sista fem åren haft lite kontakt med sin son.

– Det är svårt för mig att säga något, men jag kan inte tro att han bara skulle lämna allt och sin femåriga dotter. Nej.

– Jag har ju inga bevis för vem som skulle kunna gjort något eller hur det gått till men självmord, det tror jag inte på, säger pappan. Familjen har fått hjälp av en advokat för att driva fallet och har låtit utföra en egen undersökning av kroppen. Resultatet av den är ännu inte klar.

Nikita Krivtsovs fall är inte det enda där polisen hävdar att den döde tagit sitt eget liv. I Volkovysk, 30 mil väster Minsk, levde 29-årige Konstantin Shjishjmakov. Han var valförrättare i ett av distrikten.

Till vardags var han chef för det lokala krigshistoriska museet. Där han höll uppskattade föreläsningar för både belarusiska och internationella gäster.

När rösterna i presidentvalet var räknade och protokollet skulle skrivas, insåg han att det var förfalskat, enligt uppgifter i flera lokala medier.

– Han var väldigt orolig för det där med valet, han var orolig för sin familj – hur det skulle gå men han delade inte med sig till mig vad det var, säger hustrun till DN. Konstantin Shjishjmakov vägrade skriva på protokollet, som enligt

uppgift skulle ha tillfört upp till 500 röster för Lukasjenko.

En vecka senare ringde han sin fru från arbetsplatsen och sa att han inte kunde jobba kvar längre och att han hade sagt upp sig och var på väg hem.

Hem kom han dock aldrig. I stället hittades han död i skogen flera dagar senare.

Enligt polisens version tog han sitt liv. Familjen säger att de inte utesluter att det skulle kunna röra sig om det, men att det är märkligt att det händer under presidentvalet.

– Min son är en väldigt principfast person, kanske kan det vara som polisen säger att han bara fått ett hysteriskt anfall och åkt ut, jag vet inte, säger pappan till sajten tut.by

**Mattias Carlsson**

[mattias.carlsson@dn.se](mailto:mattias.carlsson@dn.se)

**Fakta. 6 000 personer greps efter presidentvalet 9 augusti**

Under de första kaotiska dagarna efter valet i Belarus den 9 augusti greps 6 000 personer. Många av dem blev misshandlade, förnedrade och i många fall också torterade av presidenten

Aleksandr Lukasjenkos polis och säkerhetsstyrkor.

Flera gripna som DN talat med vittnar om systematiska övergrepp – en ung man berättade hur han blev våldtagen med en batong av en maskerad polis.

Människorättsorganisationen Vesna har tillsammans med bland annat den Belarusiska Helsingfors Kommittén dokumenterat, med film och bilder, över 450 fall av misshandel och övergrepp. Enligt organisationen Vesna är övergreppen och tortyren så systematiska att de är att betrakta som ett brott mot mänskligheten.

Flera dödsfall har också konstaterats. Såvitt är känt har inte en enda brottsundersökning inletts gällande polisens agerande.

# **Tonåring greps efter dödsjutning**

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**En 17-åring har gripits misstänkt för dödsjutningen av två personer under protesterna mot polisvåld i Wisconsin, USA, rapporterar AP.**

**President Donald Trump tänker sätta in federala styrkor för att upprätthålla ordningen.**

Strax före midnatt på tisdagen larmades polisen om att flera personer skottskadats under protesterna mot polisvåld i Kenosha i den amerikanska delstaten Wisconsin. Två personer avled och en fick föras till sjukhus. Skjutningen fångades på film och en ung man kan ses öppna eld mitt på gatan med ett semiautomatiskt gevär, enligt AP. Under natten drabbade polis och demonstranter samman på gatorna i staden för tredje natten i rad och medier rapporterade om både stenkastning och raketskjutning mot polisen, som

svarade med att använda tårgas och gummikulor.

Senare på onsdagen kunde polis i delstaten Illinois gripa en 17-åring misstänkt för dödsskjutningen.

Gripandet skedde i staden Antioch, omkring tre mil från Kenosha, rapporterar AP.

Bakgrunden till protesterna i staden är söndagens polisingripande där den 29-årige afroamerikanen Jacob Blake sköts med sju skott i ryggen inför sina barn. Kenoshapolisen hade larmats till ett bråk mellan två kvinnor som Jacob Blake ska ha försökt avbryta. Polisen började

då, av hittills okänd anledning, slå och brotta ner 29-åringen. Blake uppmanades av polis att släppa en kniv, men enligt vittnen och en film från händelsen var han tomhänt.

Videoklippet visar också hur Blake senare skjuts i ryggen när han öppnar dörren till sin bil och lutar sig in i fordonet. I bilen befann sig hans tre söner, mellan tre och åtta år gamla.

Blake vårdas nu på sjukhus. Hans tillstånd är stabilt, men enligt familjen kommer han troligen aldrig att kunna gå igen.

USA:s president Donald Trump skriver på Twitter att han kommer att sätta in nationalgardet och federala styrkor mot protesterna i Kenosha för att återupprätta ordningen. Redan under måndagen satte Wisconsins guvernör Tony Evers in omkring 200 personer från delstatens nationalgarde.

**Gustav Olsson**  
[gustav.olsson@dn.se](mailto:gustav.olsson@dn.se)



# **”Grekland och Turkiet närmar sig avgrunden”**

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Spänningen i östra Medelhavet ökar igen sedan både Turkiet och Grekland aviserat militärövningar i vatten som båda länderna hävdar som sina egna.**

**Tysklands utrikesminister, som försöker medla, talar om att länderna närmar sig ”avgrunden” – det vill säga krig.**

Nästan varje dag trappas konflikten upp mellan Grekland och Turkiet, samtidigt som allianser formar sig kring de båda arvfienderna.

Turkiska och grekiska militärfartyg patrullerar samma vatten, områden till havs som båda länderna ser som sin egen så kallade ekonomiska zon. Även Frankrike har skickat flottenheter

till området som stöd till Grekland.

Tyskland försöker medla i grälet. De senaste dagarna har utrikesminister Heiko Maas besökt såväl Aten som Ankara, dock utan att få några direkta samtal till stånd mellan parterna. I kommentarer har han varit mycket pessimistisk och varnat för att parterna ”närmar sig avgrunden”.

Och på onsdagen uttalade sig Turkiets president Recep Tayyip Erdogan ännu en gång i ordalag som inte inbjuder till några kompromisser:

– Precis som vi inte gör anspråk på någon annans territorium, suveränitet eller intressen kommer vi aldrig att kompromissa om det som tillhör oss. Vi är fast beslutna att göra vad som krävs, politiskt, ekonomiskt och militärt. Han varnade samtidigt grekerna för att göra ”misstag som kan leda till deras undergång”. De båda grannländerna har utkämpat flera krig under 1900-talet och var 1923 scenen för en av världshistoriens största etniska rensningar, när 1,23 miljoner grekiska kristna tvingades lämna

Turkiet, medan 400 000 muslimska turkar avvisades från grekisk mark.

Den pågående konflikten handlar – åtminstone på ytan – om gas- och oljefyndigheter i östra Medelhavet. Turkiet letar sedan flera år efter sådana fyndigheter, också på vatten som andra länder anser som sina, bland dem Grekland och Cypern.

Att flera länder anser sig ha rätt till samma vatten har att göra med olika tolkningar av sjörätten och gamla internationella fredsavtal. Grekland anser att dess exklusiva ekonomiska zon – som erkänns av

EU och en rad andra länder – ska utgå från landets öar i Egeiska havet och östra Medelhavet.

Turkiet å sin sida menar att det Turkiska fastlandet i Anatolien ska vara basen för landets zon. Resultatet är att stora områden till havs nu är omstridda. Och det är just här, inte långt från den grekiska ön Kastellorizo, som det turkiska forskningsfartyget Oruc Reis under sommaren har borrar efter gas, eskorterat av militärfartyg.

Oruc Reis skulle enligt plan ha avslutat sitt uppdrag i söndags, men nu har det förlängts med

ytterligare några dagar –  
otvivelaktigt som en markering  
från Erdogan.

– Turkiet kommer inte att backa  
en millimeter när det gäller Oruc  
Reis aktiviteter, inte heller de  
flottenheter som eskorterar  
fartyget, sa presidenten på  
tisdagen.

Grekland svarar med lika hård  
retorik, och på onsdagen  
meddelade premiärminister  
Kyriakos Mitsotakis att landet nu  
utökar sitt territorialvatten från  
sex till tolv sjömil i Joniska havet,  
väster om det grekiska fastlandet.

– Grekland växer, sa Mitsotakis i  
parlamentet i Aten.

Han kopplar samman åtgärden  
med ett avtal om maritima  
gränser som Grekland nyligen slöt  
med Egypten och Italien.

Detta i sin tur var en reaktion på  
ett liknande avtal som Turkiet har  
slutit med regeringen i Libyen –  
som om det erkändes skulle om  
havsgränserna på ett sätt som är  
helt oacceptabelt både för Aten  
och för EU.

Krisen i östra Medelhavet har  
seglat upp som en av de svåraste  
frågorna på EU:s bord.

Under torsdagen och fredagen möts unionens utrikesministrar i Berlin för att diskutera hur de ska handskas med Erdogan.

EU:s utrikeschef Josep Borrell har aviserat att det behövs åtgärder som är ”bredare än sanktioner”.

Minst ett medlemsland ska ha sagt att Turkiets status som ansökarland till EU bör avslutas formellt.

**Ingmar Nevéus**

# **Karin Eriksson: Därför varnar Trumplägret för socialismen**

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Den röda faran tycks ha återvänt till amerikansk politik, efter årtionden av triangulering och kulturkrig.**

**På konventet 2020 varnar Republikanerna för socialismen – och glorifierar ekonomin före pandemin.**

En mjölkbonde och en hummerfiskare kan kanske inte konkurrera om uppmärksamheten på talarlistan med Donald Trumps stora familj. Men Cris Petersons och Jason Joyces vittnesmål från gården i Wisconsin och båten i Maine blev två av de mer lågmält intressanta inslagen från Republikanernas konvent 2020. Båda hyllade Trumps insatser för näringslivet. Ekonomin och jobben var presidentens trumfkort före pandemin, och hans parti kämpar nu för att återskapa succén.

Larry Kudlow, presidentens ekonomiska rådgivare, hävdar att USA går mot en snabb återhämtning. Han är känd för optimistiska prognoser. Så sent som i månadsskiftet februari–mars tonade han ned hotet från covid-19 och beskrev ett annat virus som betydligt farligare – nämligen den röda faran från Demokraterna.

”America vs Socialism” var rubriken på den konservativa konferensen CPAC (Conservative Political Action Conference) som hölls i vintras för att vaska fram budskap för valet 2020. Många

har återvänt till det temat under konventet nu i augusti. Den tidigare FN-ambassadören Nikki Haley satte tonen på invigningen, när hon varnade för att en röst på Biden var en röst på radikala kongresspolitiker. ”Deras vision är socialism, och socialism har misslyckats överallt”, hävdade hon.

Republikanerna har använt S-ordet så flitigt att public servicebolaget NPR har gjort ett pedagogiskt inslag om socialismen som ideologi, där statsvetaren Thomas Alan Schwartz från Vanderbilt University påpekar att

de amerikanska Demokraterna snarast hämtat inspiration från nordiska välfärdsländer som Sverige och Danmark. Han betonar att Republikanerna har varnat för socialismen i årtionden – men att vänsterpolitik inte tycks skrämma amerikanska väljare på samma sätt som tidigare. Men Donald Trump behöver hotbilder. I presidentvalet 2016 lyckades han fånga upp ett brett missnöje med vad han utmålade som en liberal och global elit. Nu kan han själv ställas till svars för fyra år vid makten, och det har påverkat beskrivningen av fienden

påtagligt. Ingenting enar heller det splittrade Republikanska partiet som den yttre fienden socialismen.

Partistrateger över hela världen kommer att följa den här bataljen med stort intresse: Trender i amerikansk politik har en tendens att leta sig över Atlanten.

Demokraten Bill Clintons förmåga att ompröva impopulära ståndpunkter inspirerade Nya moderaterna. Därefter har slitningar mellan liberaler och konservativa kommit att omforma det politiska landskapet i Sverige, och partistrateger till både vänster

och höger har försökt fånga upp idéer om klyftor mellan folk och elit.

Än råder inget vapenstillestånd i kulturkriget. Men när dammet lägger sig – är den politiska debatten på väg tillbaka till en klassisk konflikt mellan vänster och höger i ekonomin?

Möjligen kan man fråga om Republikanernas kampanjmakare har tagit in allt som hänt sedan konferensen om hotet från socialismen i vintras.

Den radikale drömmotståndaren Bernie Sanders förlorade kampen i primärvalet, och den betydligt



mer mittenorienterade Joe Biden vann nomineringen till Demokraternas presidentkandidat. Om Donald Trump vill möta en storslagen socialist i valet 2020, kan han märkligt nog kasta en blick i spegeln i stället.

Pandemin har fått dramatiska konsekvenser för USA, med en historisk krasch i ekonomin.

Politikerna i Washington DC har svarat med stödpaket värda tusentals miljarder dollar till företag och löntagare. Tidningen Forbes konstaterade i april att ironin når särskilda höjder 2020

– året då USA:s president är en uttalad kapitalist som administrerar ”det största socialistiska programmet i modern historia”.

**Karin Eriksson**

# Hundra döda i översväm- ningar

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

Afghanistan. Omkring 100 personer har omkommit och omkring 500 bostäder har förstörts i översvämningar i staden Charikar norr om Afghanistans huvudstad Kabul, enligt afghanska myndigheter. Ytterligare runt 100 människor har skadats.

Bakom de höga flödena ligger kraftiga skyfall i provinsen Parvan, där Charikar ligger. Bland de döda finns flera barn, uppger departementet för katastrofhjälp. President Ashraf Ghani har beordrat en hjälpinsats till Charikar.

**TT-AFP**

# Minister försvarar topless- solande

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

Frankrike. Topless-solande har hamnat i hetluften i Frankrike sedan ett polisingripande i en badort på Medelhavskusten rört upp starka känslor.

Franska gendarmer var i förra veckan ute och patrullerade längs en strand i Sainte-Marie-la-Mer utanför Perpignan. Efter att ha tagit emot ett klagomål från en familj bad patrullen en grupp kvinnor att skylla sig – något som inte föll i god jord då händelsen fick spridning i sociala medier. ”Har Sainte-Marie-la-Mer blivit Saudiarabien?” frågar sig en twittrare, medan andra ser historien som ett symptom på en tilltagande prydhet i det franska samhället. Frankrikes inrikesminister Gérard Darmanin försvarar nu rätten att klä av sig

på franska stränder. ”Frihet är något värdefullt, skriver han på Twitter.

**TT-AFP**

# **Parlamentariker greps i Hongkong**

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Hongkong. Demokratirörelsen är allt mer pressad. På onsdagen frihetsberövades två parlamentariker för det demokratiska partiet – anklagade för uppvigling till våld.**

På onsdagsmorgonen vaknade de två parlamentarikerna Ted Hui och Lam Cheu-ting av besök från

polisen. Tillsammans med 14 andra gripna anklagas de för att ha uppviglat till våldsamma protester förra året.

Gripandet sker bara två veckor efter att mediemogulen Jimmy Lai sågs lämna nyhetsrummet i handklovar, anklagad för brott mot den nya säkerhetslagen. Onsdagens gripande rör en demonstration mot regeringen som urartade i våldsamheter i Tuen Mun förra året. Och ett uppmärksammat tumult vid tunnelbanestationen Yuen Long där runt 40 personer skadades när en grupp män i vita tröjor

attackerade demonstranter, civila och journalister med stålrör och baseballträn. När DN besökte Yuen Long vid en minnesceremoni för de skadade var nu gripna Lam Cheu-ting på plats. Han visade ärret kring munnen där han tvingats sy efter att själv ha blivit attackerad av de vitklädda.

**Marianne Björklund**

# Smittsiffror stiger kraftigt i Frankrike

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

Coronaviruset sprider sig med allt högre hastighet i Frankrike. På onsdagen rapporteras den högsta dygnssiffran över nya fall sedan maj – bara dagar innan franska barn ska återvända till skolorna den 1 september. Enligt landets hälsomyndigheter registrerades 5 429 nya fall av

covid-19 på onsdagen. Det är den högsta siffran sedan landets virusrestriktioner lättades.

Premiärminister Jean Castex uppmanar folket att ta sitt ansvar för att stoppa spridningen.

– Staten har sin del av ansvaret, men alla måste känna att det är deras eget jobb att bekämpa pandemin, säger han i en radiointervju.

Hittills har över 30 000 människor avlidit i samband med covid-19 i Frankrike.

**TT-AFP**

# Stor gravplats framgrävd i Osaka

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

Japan. Tusentals ben i hundratals gravar har upptäckts vid en större utgrävning i de centrala delarna av Osaka.

Utgrävningen, vid en av de stora tågstationerna, har pågått sedan 1991. Gravplatsen tros ha varit en av Osakas sju stora gravplatser

och använts framför allt i slutet av Edo-perioden, omkring 1850-talet. I flera gravar fanns det kvarlevor av flera personer, där många uppvisade tecken på sjukdomar. Experter misstänker att de begravts tillsammans då de avlidit i någon epidemisk sjukdom. En stor del av de begravna beräknas ha varit i 30-årsåldern vid dödstillfället.

**TT-Reuters**

# Toppmötet i Davos skjuts upp

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

Världsekonomiskt forum (WEF) i Davos skjuts upp, meddelar organisationen. Toppmötet skulle ha ägt rum 25–31 januari 2021, men det bedöms att det inte går att göra på ett säkert sätt.

”Det var ett svårt beslut att fatta, eftersom det finns ett stort behov av att världens ledare enas och tar

fram en gemensam väg till återhämtning efter covid-19. Men rådet från experter är att vi inte kan göra det på ett säkert sätt i januari”, skriver WEF i ett pressmeddelande.

Planen är att mötet ska anordnas 2021.

**TT**



# **Dina och Jovan Rajs öppnar ett fönster till historien**

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Dina och Jovan Rajs tilldelas Raoul Wallenberg-priset 2020. De får priset för sitt arbete med att sprida kunskap om sin barndom under andra**

**världskriget, om Förintelsen och om civilkurage.**

Makarna Dina och Jovan Rajs har vid sidan av arbetet som arkitekt respektive rättsläkare outtröttligt spridit kunskap till barn och unga genom sina egna berättelser i Raoul Wallenbergs anda, skriver prisjuryn i sin motivering.

Sedan 2001 föreläser de ett trettiotal gånger om året i skolor, bibliotek, kyrkor och kulturhus om sin barndom. Deras vittnesmål är ett ”fönster till historien som hjälper oss att förstå vad som har hänt och hur vi kan agera i dag för att det inte ska

ske igen”, understryker juryn.

”När vi nu återigen står inför ett vägskäl mellan att tro på civillkurage och tolerans, eller på främlingsfientlighet och extremism, är Dinas och Jovans arbete viktigare än någonsin.”

Pristagarna säger unisont att de är ”chockade” över beskedet.

– Våra yrkesliv är ju över, så nu sprider vi kunskap om vad som kan hända i ett samhälle om det spårar ur. Vi tror att det här priset är ett erkännande för vad vi gör, förklarar Dina Rajs för DN.

Att möta skolelever runt om i Sverige beskriver de som en

ynnest. Effekten av att tala med de unga må vara svår att mäta, men de upplever att det i dag finns ett större intresse för det som skedde under andra världskriget. Men också för vad som händer i världen i dag.

Makarna Rajs ser det växande engagemanget bland annat som en sidoeffekt av att det i dag går så många flyktingbarn i skolor runt om i Sverige.

– När vi är ute i klassrummen har jag märkt att skolkamraterna på ett väldigt fint sätt tar hand om barnen som flytt hit, de släpps in i

gemenskapen, konstaterar Jovan Rajs.

Ni har berättat att ni vid ett tillfälle fick en fråga från en skolflicka i Enköping om hur ”ni blev hela” efter det som ni upplevde under kriget. Vad svarade ni henne?

– Att det gäller att vara som alla andra människor och inte bara prata om våra förluster, lidanden och trauman.

Dina instämmer.

– Vi lever som alla andra människor och just det har gjort oss hela. Vi har varit gifta i 62 år, påpekar hon.

De träffades 1955, tio år efter att andra världskriget tagit slut. Hon var 17, han 22 och hade förlorat sin mor, far och storebror.

– Jag hade gått i skolan, fast jag fortfarande var deprimerad och dessutom isolerad. Men från och med det året började jag att leva igen, säger Jovan Rajs.

– Vi satsade på jobb och på studier och familjen.

För många av de som överlevde koncentrationslägren tycks upplevelserna förblivit en överväldigande börda. Ett trauma som aldrig läkt.

– Så är det, men det beror också mycket på att journalister och andra ofta bara vill tala om de svåra sakerna. Många vill att vi enbart ska sucka och stöna om gamla saker, utstråla lidande. Inte tala om våra nya liv.

– Vi har bekanta som aldrig berättar om vad de varit med om, man får inte ens säga bokstaven ”F” – för Förintelsen – i deras närvaro och många av dem har blivit mycket deprimerade på äldre dar, tillägger Dina Rajs.

– Jag tror att de som inte vågar - eller vill berätta om hur det var ofta blir det. De håller allt inom

sig och då har man inte alltid någon energi för att arbeta eller skaffa sig ett yrke.

Hur undgick ni att drabbas så hårt?

– I Jugoslavien samlade de efter kriget oss som var barn under Förintelsen och vi pratade mycket med varandra, hjälpte varandra och... botade varandra. Där och då kom vi till insikten att man inte ska titta bakåt, säger Jovan Rajs.

– Man ska absolut *inte* glömma - eller förlåta, men inte heller sitta livet ut i ett psykiskt koncentrationsläger. Vi ville gå

vidare och få leva ett fint liv som alla andra människor.

Den judiska församlingen samlade ihop åttio stycken unga på en sommarkoloni i Rovinj vid Adriatiska havet.

– Vi var annorlunda än de andra unga – vi bar ju alla på osynliga ryggsäckar. Och vi berättade där för första gången vad som hade hänt oss. Det kändes fantastiskt att få träffa andra med liknande öden. Det var väldigt avgörande för att få lust för livet.

På kolonin blev Dina och Jovan Rajs ett par. De flyttade till Sverige 1968. Han skrev senare

boken ”Ombud för de tystade” (2001) som uppmärksammades stort.

Snart gick de på Författarskolans kvällskurser och fler böcker följde. 2009 gav Dina ut boken ”En reva hade nätet – och där slank jag ut” om flykten från Jugoslavien till Budapest där hon levde i tre år under stark press med falska identitetshandlingar och ett kors runt halsen som ”Maria”.

Det har sedan 1945 publicerats tiotusentals böcker om Förintelsen jämte otaliga vittnesmål från överlevande, tidningsartiklar och

dokumentärfilmer. Varför har antisemitismen fortfarande ett fäste i så många länder, däribland Sverige?

– Det räcker inte bara med böcker, artiklar och filmer som berättar vad som skedde, det krävs också bra skolor, bra utbildningar och bra lärare till exempel som kan stimulera eleverna, menar Jovan Rajs. Du har sagt att efter två generationer så börjar minnena av stora händelser, som ett krig, att blekna. Hur håller man kunskaperna om Förintelsen levande?

– Minnen har alltid börjat försvinna efter två generationer, men i dag har vi ju tillgång till så många fler informationskällor via bland annat datorerna. Det kanske därigenom blir lite bättre med informationen i framtiden, man kan bara hoppas och hoppas och hoppas.

Vad ger er förtröstan om framtiden denna höst 2020?

– Jag kanske är naiv, men jag tror att i Sverige är man vaken inför antisemitismen. Jag är väldigt tacksam över att få bo i Sverige, betonar Jovan Rajs.

Han tog tåget från Belgrad en lördagseftermiddag 1968 och fick anställning på regionsjukhuset i Linköping på måndagsmorgonen. Han beskriver med värme mottagandet som han fick.

– Helt trygg kan man inte vara, påpekar hans hustru. Men Sverige är ett fredligt land och det är mycket tryggare här än i många andra länder. Det var därför vi kom hit som arbetskraftsinvandrare.

Ni tilldelas nu Raoul Wallenberg-priset. Vad tänker ni i dag om hans gärning?

– Han var rättfärdig och räddade så många, också mina farföräldrar – jag är evigt tacksam för det, svarar Dina Rajs utan betänketid. Hon träffade Wallenberg som sexåring tillsammans med sin farfar i Budapest i juli respektive september 1944. Två händelser som är omskrivna i hennes och makens bok ”Ting som bär våra minnen: en bok om överlevnad” (2020).

– Wallenberg var självuppoftande, poängterar Jovan Rajs. En nästan överkligt positiv människa, och därför är han ihågkommen som hjälte.

– Vi hoppas att han skulle ha varit belåten med oss.

**Georg Cederskog**

[georg.cederskog@dn.se](mailto:georg.cederskog@dn.se)

**Raoul Wallenberg-priset.**

Instiftades 2013 och delas ut varje år den 27 augusti.

I år livesänds prisutdelningen från en studio på Live arena klockan 16 på *[play.raoulwallenberg.se](http://play.raoulwallenberg.se)*.

Tidigare pristagare är Lovette - Jallow (2019), Jonathan Leman (2018) Mariet Ghadimi (2017), Tina Morad (2016) Hédi Fried och Emerich Roth (2015), Emir Selimi

(2014) och Siavosh Derakhti (2013).

Mottagare av priset får förutom 100 000 kronor ett diplom och en miniatyr i brons Ulla och Gustav Kraitz av den typ av portfölj som Wallenberg använde som diplomat.



# **DN:s fotograf Paul Hansen gripen i Minsk**

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**Dagens Nyheters fotograf Paul Hansen greps på torsdagskvällen av polis i Belarus. Han fördes till en polisstation i centrala Minsk tillsammans med en större grupp journalister. Vid 22-tiden släpptes han och fick lämna polisstationen**

**tillsammans med Sveriges ambassadör Christina Johannesson.**

Belarusisk polis genomförde under torsdagskvällen flera gripanden av journalister i Minsk. Ett 20-tal journalister greps – däribland Dagens Nyheters fotograf Paul Hansen. Han stoppades vid 18-tiden i anslutning till hotellet vid Självständighetstorget i centrala Minsk och fördes sedan till en närliggande polisstation. I gruppen fanns journalister från flera internationella medier, bland annat Reuters och BBC. Vissa av

dem ska dock ha släppts efter en stund, rapporterar nyhetsbyrån Interfax.

Enligt DN:s uppgifter behandlades journalisterna väl och Paul Hansen mådde efter omständigheterna bra.

Enligt ett uttalande från det belarusiska inrikesdepartementet är syftet att kontrollera journalisternas lagliga status i landet. Utrikesminister Ann Linde sade i en skriftlig kommentar till DN att Sverige krävde att han omedelbart skulle släppas. Svenska ambassaden i Minsk informerades om fallet och

ambassadören Christina Johannesson tog sig till polisstationen.

”Vi har precis fått information och är i kontakt med relevanta myndigheter. Journalistik är inte ett brott”, sade DN:s chefredaktör Peter Wolodarski i en kommentar på torsdagskvällen.

**Mattias Carlsson**

[mattias.carlsson@dn.se](mailto:mattias.carlsson@dn.se)

# Inreseförbudet förlängs igen

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

Inreseförbudet till Sverige från länder utanför EU har förlängts ytterligare, meddelade regeringen på torsdagen. Förbudet gäller nu fram till den 31 oktober.

Det var den 19 mars som inreseförbudet till EU via Sverige infördes och det har förlängts flera gånger om. Beslutet ligger i linje med EU-kommissionens och ministerrådets rekomen-

dationer. Invånare inom EU har fortfarande rätt att resa in i Sverige, likaså invånare i Norge, Storbritannien, Schweiz, Liechtenstein och Island, bland annat.

Som tidigare gäller heller inte inreseförbudet för svenska medborgare eller för personer med uppehållstillstånd, oavsett vilket land man reser ifrån.

**TT**

# Nytt centrum om Ryssland och Östeuropa öppnar

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

Kunskapen om Ryssland och Östeuropa behöver bli bättre. Det anser regeringen som beslutat att Regeringskansliet ska ingå avtal med Utrikespolitiska institutet

(UI) om att inrätta ett kunskapscentrum om regionen.  
TT

# **Därför har orkanerna blivit allt kraftigare**

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**Orkanerna har blivit mer intensiva, ger mer regn och orsakar större stormvågor. Huvudorsaken är klimatförändringen som har lett till allt varmare hav som ger bränsle åt stormarna och**

**stigande havsnivå som ökar risken för översvämningar.**

I takt med att den globala medeltemperaturen stiger på land så blir också haven varmare.

Haven tar upp 90 procent av den överskottsvärme som klimatförändringarna för med sig, och ett allt varmare hav blir som ett extra högoktanigt bränsle för orkanerna och gör dem alltmer intensiva.

– Högre ytvattentemperatur ger kraftigare orkaner.

Klimatförändringarna leder både till ökad yttemperatur men också till förändringar i vindmönstren

som kan motverka orkaner, säger Michael Tjernström, professor i meteorologi vid Stockholms universitet.

– Därför tror vi att antalet orkaner inte nödvändigtvis ökar. Men om förhållandena är de rätta för en orkan att bildas, då blir de starkare.

Risken att en orkan utvecklas till att bli en kraftig orkan som klassas i kategori 3 eller högre på den femgradiga Saffir-Simpsons-skalan har ökat med cirka 8 procent per decennium under perioden 1979 till 2017. Det visar

en studie publicerad i den vetenskapliga tidskriften PNAS. Att årets orkansäsong skulle bli intensiv var väntat. Redan i våras gjorde amerikanska forskare uppskattningen att det skulle bli 20 namngivna stormar, intervallet låg på 15–24 stormar. Stormar namnges i USA när de når hastigheten 39 miles i timmen, ungefär 17,4 meter per sekund. Officiellt startar säsongen den 1 juni och slutar den 30 november, nu är det halvtid och orkanerna Laura och Marco som har varit aktuella de senaste dagarna är nummer 12 och 13.

Forskarna använde data från den amerikanska vädermyndigheten NOAA som visade att havstemperaturen i april låg 1,1 grad över det normala. Under juli som var den varmaste juli som har uppmätts på norra halvklotet var yttemperaturen i Mexikanska golfen långt över det normala och hörde till de varmaste på planeten.

Det är inte bara vindhastigheterna som påverkas och förstärks när temperaturen stiger, även regnmängderna ökar.

– Den allra tydligaste trenden är att det kommer mer nederbörd i

varje orkan, det är direkt kopplat till ytvattentemperaturen, högre temperatur gör att avdunstningen ökar, säger Michael Tjernström. Havsnivån har stigit cirka 15 centimeter sedan förindustriell tid. Mer än hälften av höjningen beräknas bero på stigande vattentemperaturer, resten är orsakad av smältande is. Det innebär att en förstärkning av de kraftiga stormvågor som orkanerna orsakar når högre upp på land än tidigare och orsakar större skador.

– Du har tre saker som händer samtidigt. Dels blir orkanerna

kraftigare med mer nederbörd, dels blir stormvågorna som pressar in vatten över land större och på det har vi 15 centimeter högre havsnivå. När alla de här tre faktorerna kommer samman kommer man att se stora effekter. – Femton centimeter högre havsnivå låter kanske inte mycket, men den skillnaden kan vara avgörande. Det bidrog till att orkanen Sandy som drog in med enorma vågor över New York för åtta år sedan orsakade stora skador och bland annat ledde till översvämningar av tunnelbanan.

Det finns tecken på att orkanerna har saktat ner och rör sig framåt långsammare. Enligt en studie i Nature har orkanernas framåtrörelse minskat i hastighet med 10 procent mellan 1949 och 2016.

Enligt forskarna kan det ha att göra med att cirkulationsmönstren i atmosfären blivit långsammare på grund av den globala uppvärmningen. Men det kan finnas fler orsaker.

Ju längre en orkan ligger kvar över ett område desto mer regn hinner falla och stormvindarna får



mer tid på sig att skapa förstörelse. Så var fallet med orkanen Dorian över Bahamas förra året.

På senare år diskuteras även om stormar tenderar att betydligt snabbare utvecklas till en kraftig orkan så kallad "rapid increase". Det definieras som att vindhastigheten ökar med minst 15 meter per sekund på 24 timmar. Det har hänt med den nu aktuella orkanen Laura. Så skedde även bland annat med orkanerna Harvey, Irma, Maria och Michael åren 2017 och 2018. Anledningarna till en snabb

utveckling är inte fastslagna men den globala uppvärmningen anges som en tänkbar orsak.

**Jannike Kihlberg**

[jannike.kihlberg@dn.se](mailto:jannike.kihlberg@dn.se)

# **Stora skador efter orkanen Laura – minst fyra döda**

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**Amerikanska myndigheter  
varnade för att orkanen Laura  
skulle bli en av de värsta i  
landets historia när ovädret  
nådde Louisiana på  
torsdagsmorgonen, svensk tid.**

**Trots att vindarna blev svagare  
än väntat är skadorna efter  
orkanen omfattande. Minst fyra  
personer har dött och en halv  
miljon hushåll är strömlösa i  
Louisiana och Texas efter  
orkanen.**

Tidigt på torsdagsmorgonen  
svensk tid befann sig orkanen  
Laura strax utanför den  
amerikanska golfkusten, mellan  
delstaterna Louisiana och Texas.  
Ovädret hade då uppgraderats till  
en kategori 4-orkan på en  
femgradig skala med förutspådda  
vindhastigheter på omkring 67  
meter per sekund.

Amerikanska vädermyndigheter varnade för att stormen kunde bli en av de tio värsta som drabbat landet – värre än Katrina som 2005 orsakade en enorm förödelse i New Orleans.

Redan på onsdagskvällen stod vägar under vatten i Texas, och motorvägen Interstate 10 mellan Texas och Louisiana hade stängts av i väntan på ovädret.

Vid 07-tiden svensk tid gick den amerikanska orkanövervakningsmyndigheten NHC ut med att Laura nått land, vid Cameron i sydvästra

Louisiana, inte långt från gränsen till Texas.

Därefter minskade vindarna i styrka och Laura graderades ner till en kategori 1-orkan under eftermiddagen.

Ett par timmar efter att orkanen hade nått land uppmättes vindar mellan 40 och 50 meter per sekund på flera platser i området.

Styrkan var då lägre än vad myndigheterna hade väntat sig.

På eftermiddagen meddelade Louisianas guvernör John Bel Edwards att ett dödsfall rapporterats i delstaten efter stormen. En 14-årig flicka dog när

ett träd föll över henne. Enligt en talesperson för guvernören bodde flickan i Vernon Parish, norr om staden Lake Charles i Louisiana. Senare rapporterade CNN om ytterligare tre dödsfall i delstaten. Skadorna från Laura är fortfarande svåra att överblicka, men ändå omfattande, konstaterade guvernören. Över en halvmiljon hushåll i Texas och Louisiana är utan ström efter stormen, rapporterar CNN. Bilder från Lake Charles visar nedblåsta elledningar och byggnader som förlorat yttertaken i stormen. Vid Calcasieu Pass nära

Cameron hade en ökning av vattennivån med 2,8 meter noterats.

Medan Laura närmade sig land fick över 420 000 boende i Texas och ytterligare 200 000 i Louisiana order om att lämna sina hem.

Enligt Texas guvernör Greg Abbott räddade evakueringen liv i delstaten.

– De inledande rapporterna är att det inte har varit några dödsfall. En anledning till det är att folk lyssnade till varningarna och evakuerade, säger han till CNN,

samtidigt som han varnar för att orkanen ännu inte är över.

Medan Laura rörde sig norrut mot delstaten Arkansas fortsatte NHC att varna för översvämningar och för ”en stormflod som inte går att överleva” som kan nå upp till 6,5 mil in över land.

Förödande vågor kan ödelägga kusten från Sea Rim State Park i Texas till Intracoastal City i Louisiana, enligt myndigheten.

**Gustav Olsson**

[gustav.olsson@dn.se](mailto:gustav.olsson@dn.se)

Orkanen Andrew var ett tropiskt oväder som orsakade enorma

skador på Bahamas, i södra Florida och Louisiana 1992. Vindmätarna blåste sönder, så det finns ingen exakt mätning av de högsta vindhastigheterna.

Katrina är den tropiska cyklon som har orsakat mest förödelse i USA:s historia. Katrina nådde kategori 5, den högsta nivån, den 28 augusti 2005. De höga vindhastigheterna orsakade kraftiga vågor som översvämde enorma områden. Totalt omkom minst 1 200 människor, främst i New Orleans som översvämades till 75 procent.

Orkanen Sandy orsakade 2012 enorma skador längs USA:s östkust samt i Kuba och Haiti. Bara i New York orsakade Sandy skador till ett värde av 42 miljarder dollar. Sandy dödade minst 59 människor i Karibien och 110 i USA.

Orkansäsongen 2017 var särskilt svår.

Orkanen Harvey slog till i augusti mot södern i USA. Mer än 70 människor miste livet och de stora regnmängderna som föll ledde till att vatten- och avloppssystem slogs ut.

Orkanen Irma drog in över sydligaste Florida i september samma år med vindar på upp till 60 meter per sekund. 72 människor dog.

Kort därefter drabbades Puerto Rico av orkanen Maria, då över 3 000 personer beräknas ha omkommit och stora delar av infrastrukturen slogs ut.

Källor: TT, National hurricane center med flera

# **Michael Winiarski: Merkel måste markera – men också balansera försiktigt mot Putin**

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**Berlin. Med den misstänkta  
förgiftningen av Aleksej**

**Navalnyj har Tyskland fått ett  
geopolitiskt dilemma på halsen.  
Relationen till Ryssland var  
redan tidigare spänd, och  
förbundskansler Angela Merkel  
måste balansera försiktigt: Att  
markera mot Kreml utan att  
äventyra tunga tyska  
affärsintressen i Ryssland.  
analys. DN:s utrikeskommentator  
Tonläget mellan Berlin och  
Moskva har varit osedvanligt surt  
de senaste dagarna. Angela  
Merkel såg till att den svårt sjuke  
ryske politikern togs till bästa  
möjliga vård på**

universitetssjukhuset Charité i Berlin.

När Navalnyj börjat undersökas, och läkarlaget kom fram till att han sannolikt förgiftats, begärde Merkel en grundlig och transparent utredning om vad som inträffat.

Merkel krävde också att Ryssland ställer de som är skyldiga till förgiftningen av Navalnyj inför rätta.

Den ryske oppositionspolitikern (och tidigare KGB-officeren) Gennadij Gudkov kommenterade syrligt: "Det betyder att hon föreslog Vladimir Putin att han

ska straffa sig själv och sina närmaste medarbetare. En ganska originell idé!"

Nu är det knappast troligt att det blir klarlagt vad som har skett med Navalnyj. Eller att några misstänkta för att ha beordrat den misstänkta förgiftningen någonsin ställs inför rätta.

Lika lite som det skedde efter mordet på Anna Politkovskaja och Boris Nemtsov.

Eller att någon från den saudiska kungafamiljen fick svara för styckmordet på den regimkritiske journalisten Jamal Khashoggi på



Saudiarabiens ambassad i Istanbul 2018.

Vilket inte påtagligt har försämrat Ryssland och Saudiarabiens förbindelser med omvärlden. Någon brottsundersökning är ändå inte aktuell, har Putins talesperson Dmitrij Peskov betonat. I varje fall inte så länge inget konkret ämne hittats hos Navalnyj.

Hittills har Kremls reaktion på anklagelserna varit defensiv. Men tonläget från andra ryska politiker är betydligt mer aggressivt. Dumans talman Vjatjeslav Volodin hävdar att förgiftningen

av Navalnyj kan vara en provokation från Väst, och han har gett order om att ”det utländska spåret” ska utredas. Från tysk sida har utrikesminister Heiko Maas understrukt att Kreml borde vara intresserat av att utreda det inträffade ”om man vill ha goda förbindelser med Tyskland och EU”. Det kan låta som en varning om en mer kylslagen relation. I så fall har han stöd av den del av den tyska opinionen som inte betraktar Ryssland som en demokrati. När jag talar med den tyske konstnären Ekkehard Maas,

engagerad i det rysk-kaukasiska sällskapet i Berlin, är han inte förvånad över på vad som hänt Navalnyj:

– Det råder ingen tvekan om vem som låg bakom förgiftningen. Något som har grundlagt hans övertygelse är att han ser ett mönster av politiska mord, beställda i Moskva. Hans vän Zelimchan Changosjvili, en georgisk medborgare med tjetjensk bakgrund, mördades på öppen gata i Berlin den 23 augusti 2019, alltså för nästan exakt ett år sedan.

Den som höll i pistolen greps – en rysk medborgare som hade anlänt från Moskva knappt en vecka före mordet. Enligt Tysklands riksåklagare finns starka bevis som knyter honom till ryska och tjetjenska regeringsorgan. Och att det därmed handlade om ett mord beordrat av en stat.

Några månader senare sade Putin att Changosjvili varit ansvarig för terrordåd på rysk mark och var ”en grym och blodtörstig person” som ryska myndigheter hade begärt utlämnad från Tyskland. Uttalandet var inte ägnat att

minska misstankarna mot Moskva.

I oktober inleds rättegången mot den misstänkte mördaren.

Ekkehard Maas berättar att han har en lista på några hundra tjetjener och andra misshagliga personer som har dödats sedan de hamnat i Kremls onåd.

Han har inga direkta insikter om vad förgiftningen av Navalnyj innebär för relationerna mellan Berlin och Moskva.

– Men det är oroande att Tyskland fortsätter att förvisa flyktingar till Ryssland, en stat som beordrar politiska mord.

Senast var det en ung tjetjen, Husen Gadamauri som drabbades. Han var enligt Ekkehard Maas en av många unga män som vägrade att tjäna i Ramzan Kadyrovs privata armé i Tjetjenien, som är ökänd för att tortera och mörda sina landsmän. Han flydde till Tyskland. För tre år sedan utvisades Gadamauri från Tyskland till Ryssland på begäran från den ryska åklagarmyndigheten. Den 7 augusti 2020 mördades han i Nazran, i Tjetjeniens grannrepublik Ingusjien.

– Putins Ryssland är inte en rättsstat som man kan samarbeta med, och man ska inte utlämna unga tjetjener till en blodig diktatur.

Kommer då allt även denna gång att efter en tid återgå till det vanliga?

Om det som hände efter den ryska interventionen i Ukraina 2014 är en ledtråd kan det bli så. Merkel stod då rakryggad mot Putin. I ord. Men Tyskland fortsatte att göra strålande affärer med Ryssland. Trots EU-sanktionerna som infördes efter annekteringen

av Krim ökade den rysk-tyska handeln kraftigt.

Inte heller påverkades Merkels stöd för att fullfölja bygget av den rysk-tyska naturgasledningen Nord Stream II under Östersjön. Förutom hänsynen till den starka proryska falangen i det tyska etablissemanget har Merkel pragmatiska skäl att agera försiktigt: Inget annat EU-land är lika beroende av rysk energi; 36 procent av naturgasen och 35 procent av oljan kommer därifrån. Och för några år sedan beräknades att mer än 300 000

tyska jobb byggde på export till den ryska marknaden.

Men denna gång kan det bli annorlunda. Ett av de mindre partierna, liberala FDP, vill skärpa tonen mot Moskva. Och parlamentariker från De gröna kräver att regeringen slutar stödja Nord Stream II.

**Michael Winiarski**

# Putin redo att ingripa militärt

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**Den ryske presidenten Vladimir Putin har klargjort att han är redo att intervensera militärt i Belarus om situationen i landet skulle urarta. Hans belarusiska kollega Aleksandr Lukasjenko har bett Putin att bilda en insatsstyrka. "Vi hoppas att det inte blir nödvändigt", sade Putin.**

Det var i en tv-intervju i den statliga kanalen Rossiya 24 som Putin på torsdagen för första gången kommenterade utvecklingen i grannlandet, som sedan över två veckor skakas av en bred proteströrelse mot Lukasjenko.

I sina kommentarer tog den ryske presidenten otvetydig ställning för Lukasjenko och mot oppositionen i Belarus, som han kallade för ”extremistiska element”.

Flera hundra tusen belarusier har i Minsk och i andra städer demonstrerat mot att Lukasjenko förklarade sig som segrare i

presidentvalet den 9 augusti. En stor del av belarusierna såg det som en uppenbar förfälskning av valutgången.

Regimen svarade med att brutalt slå ned de helt fredliga protesterna med tårgas, gummikulor och chockgranater. Minst 7 000 belarusier greps, många utsattes för tortyr och misshandel. Och den som allmänt ansågs vara den verkliga valsegraren, Svjatlana Tsichanouskaja, tvingades fly till Litauen.

I tv-bilder och på nätet har hela världen kunnat se med vilket våld

Lukasjenkos kravallpolis har attackerat fredliga demonstranter. Men Putin hade en annan åsikt: ”De belarusiska säkerhetsorganen agerade ganska återhållsamt.” I intervjun sade Putin att han bifallit Lukasjenkos begäran och bildat denna styrka bestående av reservister från inrikestrupperna. Detta i enlighet med åtaganden i unionsfördraget mellan Ryssland och Belarus, enligt vilka båda ska stödja varandra vid hot mot ländernas suveränitet och stabilitet. Därför är Ryssland redo att vid behov hjälpa Belarus.

– Men vi enades om att denna reservstyrka inte ska användas förrän situationen utvecklas bortom kontroll, så länge extremistiska element i skydd av politiska paroller inte går över vissa gränser och startar plundring, antändning av bilar, banker och hus eller ockuperar administrationsbyggnader, sade Putin.

**Michael Winiarski**

# **EU- kommissionär tvingas avgå – välbesökt golfmiddag blev hans fall**

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**Högst sex personer fick samlas inomhus, enligt de irländska coronareglerna. Ändå deltog 81**

**personer, bland dem flera höga politiker, i en lyxig golfmiddag den 19 augusti.**

**Det uppenbara brottet mot restriktionerna har nu blivit EU-kommissionären Phil Hogans fall.**

Phil Hogan är inte vilken irländare som helst. Han är tidigare mångårig minister och utsågs 2014 till EU-kommissionär. 2019 flyttade han till en av de tyngsta posterna i Bryssel, som handelskommissionär.

På Irland är han inte bara en kändis, utan väntades också spela



en nyckelroll i kommande förhandlingar om ett handelsavtal mellan unionen och Storbritannien efter brexit. Att ett sådant avtal blir fördelaktigt är en överlevnadsfråga för önationen som är starkt beroende av handeln över Irländska sjön. Men nu förändras allt. På onsdagskvällen meddelade Hogan att han avgår som kommissionär med omedelbar verkan. Allt på grund av den olycksaliga middagen. Det var exklusiva Oireachtas Golf Society, en förening för golfintresserade sittande och

tidigare parlamentsledamöter, som firade sitt 50-årsjubileum på en golfklubb vid Irlands västkust. På menyn stod chèvrestek, lammstek från Connemara och petfour till efterrätt. Dagen innan hade restriktionerna skärpts sedan antalet smittade av coronaviruset visat tecken på att öka. Gränsen för hur många som fick samlas inomhus hade sänkts, från 50 personer till sex. Ändå gick evenemanget av stapeln som planerat, med 81 personer vid borden. Även om sällskapet delades upp på två separata rum

hamnade antalet långt över det tillåtna.

En minister har redan avgått på grund av skandalen, och nu faller alltså även Hogan. Att en EU-kommissionär avgår är ytterst ovanligt, och hans motivering och halvhjärtade ursäkt tyder på att han inte går frivilligt.

– Det är viktigt att påpeka att jag inte har brutit mot någon lag.

Men som en offentlig person borde jag ha varit mer rigorös när det gäller riktlinjerna för covid-19, skriver Hogan i ett uttalande.

Kritiken mot kommissionären blev till sist för stark, särskilt på

hemmaplan. Medier i Dublin är fulla med kommentarer av frustrerade irländare som kämpar vidare i pandemin. Särskilt sticker det i ögonen på många att de rika och mäktiga verkar strunta i reglerna när det passar dem.

– Det verkar som att det finns en lag för eliten och en för resten av oss, säger Cormac, en man som bodde på hotellet där galamiddagen ägde rum, till Irish Sun.

Vissa angriper Hogan för att han har slingrat sig sedan skandalen bröt ut, och kommit med olika,

ibland motsägelsefulla,  
förklaringar till sitt beteende.  
Irish Times publicerar en karta  
som visar det tiotal olika stopp  
som kommissionären gjorde  
under två veckors  
sommarledighet på ön. Tidningen  
är mycket kritisk.

”Hogans huvudargument har varit  
att det negativa coronatest han tog  
gav honom fribrev att resa runt på  
Irland som han ville. Det gjorde  
det inte.”

Phil Hogan är den högst uppsatta  
europeiska politiker som tvingats  
bort hittills efter att ha överträtt  
coronaregler.

I maj avslöjades att Dominic  
Cummings, premiärminister Boris  
Johnsons mäktige rådgivare, hade  
brutit flagrant mot de  
nedstängningsregler som då  
gällde i Storbritannien. Han hade  
dessutom ljugit om saken. Men  
trots hård kritik lyckades  
Cummings rida ut stormen och  
sitter kvar på sin post.

**Ingmar Nevéus**

# Masktvång i hela Paris

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

Frankrike. Smittspridningen fortsätter att öka i Frankrike, där landets premiärminister Jean Castex i går på en presskonferens sade att masktvång ska införas i hela Paris.

– Det har skett en avslappning de senaste veckorna, som kan vara en förklaring till att antalet fall ökar. Paris är ett av de departement där vi ser en tydlig ökning och

prefekten kommer att utöka regeln om masker utomhus till hela huvudstaden, sa Castex. Under presskonferensen lät Castex stundtals sin egen mask hänga från ena örat medan han nuddade vid den på ett synbart ohygieniskt vis.

**Erik de la Reguera**

# Gripen expresident fri igen

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

Mali. President Ibrahim Boubacar Keïta, som för drygt en vecka sedan störtades i en statskupp, har släppts fri av ledare för den militärjunta som låg bakom kuppen. Sedan maktövertagandet den 18 augusti har Keïta och flera av landets tidigare politiska ledare

suttit inlåsta på en militärbas utanför huvudstaden Bamako. Enligt nyhetsbyrån AFP uppger en anonym släkting till Keïta att han återvände hem under natten till torsdagen.

Omvärlden, däribland Afrikanska unionen, EU och flera grannländer, har uttryckt krav på Keïtas frigivande.

**TT-Reuters**

# Världens rikaste nu ännu rikare

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**Världens rikaste person är nu ännu rikare. Amazons grundare Jeff Bezos är först i världen med en förmögenhet på 200 miljarder dollar eller mer.**

Coronapandemin har gynnat amerikanska e-handelsjätten Amazons aktie som rusat drygt 80 procent det senaste halvåret. Det

har gjort att Bezos nu kunnat se sin egen förmögenhet nå en ny milstolpe. Efter de senaste dagarnas uppgång har den passerat 200-miljardersgränsen för första gången enligt Bloombergs "Billionaires Index". Motsvarande drygt 1 700 miljarder svenska kronor är det sju gånger börsvärdet på den svenska börsjätten Ericsson och gör att tvåan på listan, Bill Gates, får se sig distanserad med 78 miljarder dollar. Bezos är dock van vid att vara i topp. Redan 2017 kunde han för första gången titulera sig världens

rikaste person och ett år senare blev han först att nå 150 miljarder dollar.

Cynikern kan påpeka att han hade nått den senaste milstolpen ännu snabbare om det inte varit för skilsmässan förra året från dåvarande hustrun MacKenzie Scott som i samband med skilsmässan fick fyra procent av aktieportföljen i Amazon.

Två saker är uppenbara när det gäller Bloombergs miljardärslista: man och från USA, är två självklara faktorer för att hamna högt upp. Den högst placerade kvinnan, Francoise Bettencourt

Meyers, återfinns först på tolfte plats, en placering före MacKenzie Scott.

67-åriga Bettencourt Meyers är barnbarn till grundaren av sminkjätten L'Oreal och har nu enligt den senaste listan en privat förmögenhet på 66,7 miljarder dollar. 15 av de 20 högst placerade är också från USA där Jack Ma är den enda miljardären från Kina att slå sig in.

Ur svenskt perspektiv återfinns mera blygsamma placeringar. H&M:s storägare Stefan Persson landar först på en 91:a plats med 17 miljarder dollar. Gustaf

Douglas (146:a) med 12,5 miljarder dollar och Melker Schörling (199:a med 9,3 miljarder dollar) återfinns ännu längre ned.

TT

## **Fakta. Världens fem förmögnaste personer**

1 Jeff Bezos USA, 202 miljarder dollar: Grundare av e-handelsjätten Amazon och äger för närvarande elva procent av bolaget.

2 Bill Gates USA, 124 miljarder dollar: Byggde sin förmögenhet

genom att han var med och grundade Microsoft.

3 Mark Zuckerberg USA, 115 miljarder dollar: Medgrundare till sociala nätverket Facebook i samband med att han studerade på Harvard.

4 Elon Musk USA, 101 miljarder dollar: Numera känd för elbilstillverkaren Tesla. Står även bakom rymdsatsningen med bolaget Space XX.

5 Bernard Arnault Frankrike, 86,6 miljarder dollar: Grundare av lyxvarukonglomeratet LVMH med modehuset Louis Vuitton och



champagneproducenten Moët et Chandon.

# **Ledare: Med en vän som Trump behöver Putin inga fler**

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

Något världskrig är inte på gång. Det är ändå minst sagt uppseendeväckande att ett antal amerikanska soldater skadades vid en skärmytsling med ryska trupper i Syrien i veckan. Inga skott avlossades, men ryssarna omringade och körde rakt in i en

amerikansk markpatrull för att få den att lämna området.

Incidenten var inte den första i sitt slag i Syrien, men föranledde bara ett diffust uttalande från Vita huset. President Donald Trump var tyst, trots att det onekligen fanns saker att kommentera.

Förra hösten beordrade Trump först ett raskt tillbakadragande av alla styrkor från Syrien, till Pentagons häpnad. Samtidigt fick Turkiet klartecken att invadera och krossa de syriska kurder som varit USA:s mest pålitliga allierade i kampen mot IS. Snart bytte presidenten fot och lät 500

soldater stanna, för terrorrörelsen visade sig inte vara så utplånad som det annars påstås.

Och nu kan alltså rysk militär ostraftat hunsa amerikanska soldater i Syrien, trots vad Trump kallar sin "historiska återuppbyggnad" av USA:s krigsmakt.

Om Mellanöstern är ett övertydligt exempel på Trumps motsägelsefulla och kaotiska utrikespolitik, så finns i alla fall en koppling till det område där han har varit mest konsekvent.

Presidenten har aldrig ett ont ord

till övers för sin ryska kollega Vladimir Putin.

Att Kreml blandade sig i för att hjälpa Donald Trump att vinna presidentvalet 2016 har de amerikanska underrättelsetjänsterna slagit fast sedan länge. Diverse utredningar har också visat hur hans kampanjorganisation hade otaliga kontakter med Ryssland, senast en rapport från ett tungt senatsutskott lett av Republikanerna.

Trump har alltid avfärdat det som påhitt. Vid en gemensam presskonferens i Helsingfors 2018

tog han Putins parti: ”Jag ser inget skäl till att det skulle vara Ryssland som var ansvarigt för hackningen av (det amerikanska) valet.”

I dessa dagar har USA:s president heller inget att säga om förgiftningen av den ryske oppositionsledaren Aleksej Navalnyj, vars tillstånd fortfarande är mycket allvarligt. EU:s ledare tar starkt avstånd. Inte Trump.

När Storbritannien pekade ut Ryssland som skyldigt till mordförsöket på ex-spionen Sergej Skripal svarade USA, precis

som EU-länderna, med att utvisa en rad ryska diplomater. Men Trump själv trodde aldrig på anklagelserna.

Och i somras, när USA:s underrättelseväsen kom fram till att Ryssland erbjudit afghanska talibaner skottpengar på amerikanska soldater, var Trump inte med på noterna. "Jag tror att det är en bluff av tidningarna och Demokraterna", förklarade presidenten.

Fuskvalet i Belarus och polisbrutaliteten mot demonstranter tycks inte heller fånga presidentens

uppmärksamhet. Trump har i och för sig aldrig varit intresserad av mänskliga rättigheter, men sannolikt vill han heller inte lägga sig i Putins eventuella planer.

Vita husets nationelle säkerhetsrådgivare Robert O'Brien hävdade i ett inlägg i Washington Post (2/8) att "ingen president sedan Reagan har visat sådan beslutsamhet gentemot Moskva". Exempelen övertygar inte. Mest bestämd har Trump varit när det gäller att åter bjuda in Putin till västmakternas G7-möten.

Det har alltid vilat något suspekt över Trumps hållning till Ryssland. Något uppenbart finns inte att vinna inrikespolitiskt genom att stryka Putin medhårs. Kanske handlar det bara om vanlig hygglig tacksamhet för den förra valsegern. Och de amerikanska underrättelseorganen är säkra på att de ryska nättrollen kommer att vara i gång igen i höstens kampanj.

**DN 29/8 2020**

# Danmark satte ner foten mot gängen – så gick det till

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Köpenhamn. Danmark var länge ett nordiskt skräckexempel i fråga om gängkriminalitet. I dag har landet färre gängmedlemmar än Stockholms län. DN har kartlagt grannlandets långvariga kamp**

**mot organiserad brottslighet,  
gangsterkultur och skjutningar.  
Har Danmark lösningen på  
Sveriges akuta problem?**

– Folk springer när gängstyrkan kommer. Man vill inte bli strippad in på bara kroppen ute på gatan. Gör polisen så i Sverige också? 32-årige Karim sitter på en bänk på Blågårdsplatsen i Köpenhamn tillsammans med några vänner. Han har själv tillhört gängmiljön runt det beryktade torget i stadsdelen Nørrebro, men säger sig nu ha lämnat ”gamet”. Styrkan som Karim pratar om är Köpenhamnspolisens enhet mot

mc-gäng och andra brottsnätverk, polisen beskriver den som en ”operativ knytnäve”.

– Det räcker att man är tre eller fler i en bil för att de ska ta ut alla för visitation, säger Karim och hävdar att det funnits dagar då han själv blivit stoppad och genomsökta hela fem gånger.

– En gång hade jag en pistol och hamnade i fängelse.

Att riskera kroppsvisitation är sedan 15 år något som alla danskar – inte bara misstänkta gängmedlemmar – i brottsdrabbade områden får räkna med. Efter ett antal

våldsdåd i Köpenhamns krogmiljö 2004 fick polisen rätt att göra preventiva stickprovskontroller av personer och fordon. Sedan dess har över 200 tidsbegränsade visitationszoner upprättats runtom i landet i syfte att avslöja gängmedlemmar och deras medhjälpare. Ett krav är att det pågår en väpnad konflikt, som här på Nørrebro där ett känt gäng för närvarande misstänks ligga i fejd med en gruppering från Husum en bit västerut.

– Syftet är att göra det svårare för grupperna att transportera vapen,

säger Thomas Kristensen, presschef för Danmarks rikspolis. Visitationszoner är en av många drastiska åtgärder som Danmark vidtagit för att pressa tillbaka landets kriminella nätverk. Sedan början av 2000-talet har folketetinget – den danska riksdagen – med jämna mellanrum enats om olika ”paket” som tagit sikte på aktuella hot och problem: mc-gäng, gatugäng och kriminalitet kopplad till utanförskapsområden. Polisens siffror tyder på att politiken gett resultat. Antalet personer knutna till kriminella

gäng har minskat markant – från drygt 1 800 år 2011 till cirka 1 200 i januari i år. Därmed understiger hela den danska gängmiljön numera den i Stockholms län, som enligt en rapport från 2019 har vuxit till cirka 1 500 gänganknutna individer. Någon motsvarande siffra för hela Sverige finns inte. Men i veckan räknade Nationella operativa avdelningens chef Mats Löfving i Svenska Dagbladet till 5 000 gängmedlemmar enbart i landets utsatta områden – personer som enligt Löfving ”är beredda att skjuta andra”.

– ”Dödspatrullen” och sådana gäng vill vi inte ha här i Danmark, säger en av de tungt beväpnade poliser som bevakar rättegången i Glostrups tingsrätt, där fem svenskar ur ”Dödspatrullen” åtalats för mord på två landsmän i Köpenhamnsförorten Herlev. Uppfattningen delas av den danska regeringen, som med hänvisning till dubbelmordet, och ett svenskrelaterat sprängdåd mot Skatteverket i Köpenhamn, införde gränskontroller mot Sverige i slutet av 2019. ”Insatsen vid gränsen är ett helt centralt element för att stärka



tryggheten i det offentliga rummet”, sa justitieministern Nick Haekkerup och gav polisen i uppdrag att vässa sin kameraövervakning och intensifiera kartläggningen av utländska kriminella från Sverige och andra länder.

Så här har förhållandet mellan grannländerna dock inte alltid varit. Från svenskt håll sågs Danmark under 1980-talet i själva verket som ett avskräckande exempel, sedan tolv personer dödats i en konflikt mellan nyetablerade Hells Angels MC och konkurrenterna Bullshit MC i

Köpenhamn. En tid senare hjälpte danska gängmedlemmar till att bygga upp Hells Angels MC och Bandidos MC i Skåne och under 2000-talet ”exporterade”

Danmark det kriminella nätverket Black Cobra till Sverige.

Så när satte Danmark ner foten på allvar? Frågar man den före detta gängmedlemmen Karim vid Blågårdsplatsen skedde det i samband med ”Bandepakke 1” – det omfattande straffskärpningsprogram som trädde i kraft 2009. Samtidigt som minimistraflet för vapenbrott höjdes infördes särbestämmelser

om fördubblad strafftid för brott kopplade till gängkonflikter.

– När jag dömdes för vapenbrott 2008 fick jag fyra månaders fängelse och det var ju ingenting. I dag hade det blivit många år, säger Karim och hävdar att skärpningen fått många att lämna pistoler och andra vapen hemma. Statistiken belägger dock ingen tydlig avskräckande effekt; antalet gängrelaterade skjutningar i Danmark har de senaste åren pendlat mellan 16 och 87 utan någon avtagande trend. Men de som grips löper alltså risk att dömas betydligt hårdare än

tidigare. Ett exempel är en 27-årig medlem i gänget Loyal to Familia, som 2018 åtalades för att ha skottsakat en svensk kvinna och tre andra i Nørrebro. Eftersom dådet knöts till en pågående konflikt blev straffet 20 års fängelse i stället för 10.

De negativa följderna för 27-åringen stannar inte heller där. På grund av ”Bandepakke 2” och ”Bandepakke 3”, som trätt i kraft 2014 respektive 2017, kan mannen inte räkna med några permissioner och för att kunna friges villkorligt måste han delta i ett avhopparprogram. Efter

frigivningen kan myndigheterna dessutom förbjuda honom från att vistas på vissa platser och såvida han inte lämnat gänglivet har han inte rätt till någon arbetslöshetsersättning. Loyal to Familia kan 27-åringen heller inte återvända till utan att straffas på nytt – sedan 2018 är det nämligen olagligt att använda gängets symboler med stöd av en bestämmelse i den danska grundlagen.

– Det är hårt, mycket hårt, säger Karim och får medhåll av vännerna vid bänken på Blågårdsplatsen.

Så är detta rätt väg för Sverige, som Moderaterna och andra svenska riksdagspartier menar? – Kanske. Ni måste i alla fall göra något, det skjuts och sprängs ju helt vilt där borta, säger Karim och pekar mot Öresund.

Men skjuts gör det alltså även i Danmark, om än mer sällan och med betydligt färre dödsoffer som följd. Medan över 200 personer har mördats i gängkonflikter i Sverige sedan 2013 är motsvarande siffra för Danmark, med cirka hälften så många invånare, knappt 40.

Ett bostadsområde som nyligen drabbats av en förmodad gängkonflikt är Brøndby någon mil sydväst om Nørrebro. I början av augusti rapporterades två skottlossningar utan att någon människa träffats. Ett antal misstänkta greps, men dessa är nu släppta i brist på bevis. För att förhindra en upptrappning beslutade polisen, som den brukar, att upprätta en visitationszon.

– När jag kom hem i taxi blev bilen stoppad och jag fick gå den sista biten hem. Men det var helt

okej, berättar socialsekreteraren Liv Irn.

De inblandade har hon hört ska vara ”rockere”, det vill säga medlemmar i kriminella mc-gäng, som konkurrerar om den lokala drogmarknaden. Sedan visitationszonen upprättades har inte några gängmedlemmar syns till, enligt Liv Irn och andra som DN träffar. Och på sistone knappt ens polisen heller, verkar det som. – Jag vet egentligen inte hur mycket resurser de lägger på det här, antagligen är det mest ett sätt att skrämma bort de inblandade.

Men om det fungerar är det ju bra, fortsätter Liv Irn.

Hennes sambo, Mark Anthony, har ibland tagit Öresundsbron över till Malmö i sitt jobb som hantverkare. Att svensk lag inte tillåter visitationszoner har han lite svårt att förstå.

– Kan det hjälpa polisen att hitta fler vapen, ja då är det väl fint. Jag tar inte det minsta illa upp och har svårt att se att någon annan skulle göra det heller.

**Lasse Wierup**

[lasse.wierup@dn.se](mailto:lasse.wierup@dn.se)

**Fakta. Visitationszoner kan upprättas av lokal polis**

Sedan 2004 kan dansk polis utföra allmänna kontroller av fordon och personer inom ett visst geografiskt område i syfte att avslöja illegala vapen. Beslutet, som fattas av det lokala polisdistriktet, ska vara tidsbegränsat, knutet till en angiven konflikt och kan inte överklagas.

Sveriges regering har hittills sagt nej till visitationszoner med stöd av C, L och V. M, KD och SD vill införa den danska modellen.

Polislagens paragraf 19 gör det redan möjligt att kroppsvisitera

personer utan föregående brottsmisstanke, däremot ska det föreligga "särskilda omständigheter". En farhåga hos kritikerna är att allmänna visitationer kan uppfattas som kränkande och därmed skada förtroendet för polisen.

### **Fakta. Åtgärder mot kriminella gäng i Danmark**

1998.

Straffflindring för så kallade kronvittnen godkänns av Danmarks högsta domstol.  
2002.

Polisen får rätt att bedriva hemlig dataavläsning och hacka sig in i brottsmisstänkta mobiltelefoner och datorer.

2004.

"Rockerpakke". Åklagare ges viss möjlighet att åberopa anonyma vittnen i rätten och undanhålla information för brottsmisstänkta. Polisen får rätt att använda privatpersoner för infiltration och brottsprovokation vid misstankar om brott som kan ge sex års fängelse. Möjlighet att besluta om visitationszoner införs i polislagen.  
2009.

”Bandepakke 1”. Våldsbrott i samband med en gängrelaterad konflikt kan ge dubblerat fängelsestraff. Minimistraffet för vapenbrott höjs till ett års fängelse. Zonförbud införs för att förhindra att kriminella vistas inom ett område där de befarsas begå allvarliga brott. 2014.

”Bandepakke 2”. Även utpressning, hot och andra brott med koppling till gängmiljön kan från och med nu ge dubblerat straff. Villkorlig frigivning och permissioner dras in för dömda gängmedlemmar i händelse av

gängkonflikt. Gängmedlemmar som frigetts villkorligt kan förbjudas ha kontakt med andra i samma gruppering. Avhoppare erbjuds stärkt stöd. 2017.

”Bandepakke 3”. Minimistraffet för vapenbrott höjs till fängelse i två år. Gängmedlemmar som dömts till dubblerat fängelsestraff måste delta i avhopparprogram för att få villkorlig frigivning. Dömda gängmedlemmar kan förbjudas att vistas på vissa platser i upp till tio år efter straffavtjänning. 2019. Gränskontroller upprättas mellan Danmark och Sverige efter att

mord och sprängningar knutits till inresta svenskar.

Arbetslöshetsersättningen dras in under tre år för aktiva gängmedlemmar som frigetts från fängelse.

2020.

Köpenhamns tingsrätt godkänner polisens beslut att förbjuda gänget Loyal to Familia, som varit drivande i flera dödliga gängkonflikter.

I Sverige är minimistraffet för grovt vapenbrott sedan 2018 två års fängelse. Några särskilda bestämmelser för gängmedlemmar finns inte. 2020

fick svensk polis rätt att bedriva hemlig dataavläsning. I övrigt saknas motsvarigheter till de danska rättsreglerna på området.



# Sverige fryser bistånd till Mali

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Tidigare i augusti avsattes Malis president i en statskupp och en militärjunta har tagit makten i landet. Nu väljer Sveriges ambassad i Mali att frysa biståndspengar för att de inte ska hamna i fel händer.**  
Den 18 augusti störtades Malis president Ibrahim Boubacar Keïta

i en statskupp. Kuppen följde på stora protester i Mali, som pågått sedan juni, mot bland annat utbredd korruption.

Sveriges ambassad i Malis huvudstad Bamako har nu i samråd med UD och Sida valt att frysa en stor del av biståndet till Mali.

– En sådan här förändring i ett land leder till oklarheter kring hur landet styrs och vem som har kontroll över pengaflöden. Då är det ganska vanligt att vi stoppar utbetalningar för att säkra att de satsningar vi gör och de pengar som berörs hamnar på rätt plats,

säger biståndsminister Peter Eriksson (MP).

Det är tre projekt som omfattas och sammanlagt drygt 73 miljoner kronor, vilket är en stor del av det totala stödet till landet.

– Alla de projekt där staten i Mali är inblandad och pengar går via myndigheter på olika sätt, de fryser vi, säger Eriksson.

**Vilken effekt hoppas ni att det får?**

– Framför allt att vi inte riskerar att pengarna hamnar i fel händer. Det handlar inte så mycket om signaler, utan vi vill försäkra oss om att svenska skattebetalares

pengar inte används på fel sätt, säger Eriksson.

**Vad skulle krävas för att ni ska vara bekväma med att starta utbetalningarna igen?**

– Att det blir en stabilisering av läget och att vi ser en tydlig process mot en civil regering, som man har en någorlunda konsensus om inom landet.

**Att Sverige fryser sitt bistånd, kan det orsaka oro eller fara för de svenska soldaterna i Mali?**

– Det tror jag inte, de är i andra områden och regioner. Det är ganska lite koppling mellan de här sakerna.TT

# **Därför försöker Syriens president ruinera sin barndomsvän, en av Mellanösterns rikaste män**

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**De var barndomsvännerna som  
delade upp Syrien mellan sig.  
Rami Makhlouf skötte pengarna  
och Bashar al-Assad hanterade  
politiken. Nu har de forna**

**kumpanerna blivit dödligt  
osams. DN:s Erik Ohlsson -  
berättar historien om diktatorn  
och miljardären.**

Rami Makhlouf är ingen snobb,  
men han brukar klä sig som det  
anstår Syriens rikaste man.

Kostymerna är blanka och  
skräddarsydda, armbandsuret  
(märke: Patek Philippe) i  
miljonklassen. Det glesnande  
håret tuktat med frisyrgelé. Som  
den affärsmagnat Makhlouf är  
borde han bära slips, men han är  
oftast slipslös och har gärna  
veckogammal skäggstubb.

Den vanligtvis medieskygge Makhlouf gick under några försommarveckor ut i en märklig kampanj i sociala medier som orsakat en djup spricka i Syriens ledande skikt. Mångmiljardären Makhlouf postade ett antal videoklipp där han hävdar att regimen, det vill säga president Bashar al-Assad, försöker plundra och tysta honom.

På de taffligt ljussatta bilderna har rikemansauran runnit av Rami Makhlouf. Hans stämma är bruten och kroppsspråket hopsjunket. Blicken är vädjande och håret slätkammat.

– Vem hade trott att den syriska säkerhetstjänsten skulle komma till mina företag och gripa dem som arbetar där? Jag som har varit säkerhetsavdelningens största bidragsgivare och trognaste tjänare, klagar han. Varför sitter den mäktige Makhlouf och ömkar sig för kreti och pleti på Facebook? Det som en häpen omvärld får ta del av i videoklippen är i själva verket ouvertüren till en syrisk maktkamp på allra högsta nivå, en strid där alla medel tycks tillåtna. Det finns flera skäl till Makhloufs upprördhet. Regimen, det vill säga

al-Assad, kräver honom på motsvarande 1,7 miljarder kronor i upplupna skatter.

Nyckelpersoner på hans företag har arresterats. Lukrativa tillstånd har dragits in – Makhoul får inte längre bedriva taxfreehandel. Han har belagts med reseförbud och kan inte lämna Syrien.

Beslutet att angripa Makhoul var ett oväntat drag av president al-Assad. De två männen är nämligen barndomsvänner och deras respektive släkter är ingifta med varandra. Dynastierna al-Assad och Makhoul har levt i symbios.

Tillsammans har de delat upp Syrien mellan sig. al-Assads sköter politiken och säkerhetstjänsten, familjen Makhoul tar hand om pengarna. Enligt medieuppgifter har Rami Makhoul en nettoförmögenhet på motsvarande 50 miljarder kronor.

Makhoul kontrollerar telekombolaget Syriatel, Syriens största och mest lönsamma privata företag, och har också stora intressen i oljebranschen och i byggsektorn.

Han har också till helt nyligen haft monopol inom den ytterst

lönsamma handeln i Syriens åtta skattefria zoner, som omfattar de större flygplatserna och hamnarna samt gränsområdena mot Libanon.

Formellt är Syrien en parlamentarisk demokrati, och det ledande Baathpartiet har en socialistisk framtoning. Men i själva verket styrs landet som ett familjeföretag, en verksamhet där man inte får vara rädd att smutsa ned händerna.

Historien om hur firma al-Assad & Makholuf tar över Syrien börjar i november 1970 med den

nuvarande presidentens pappa Hafez al-Assad i huvudrollen.

Den då 40-årige officeren Hafez al-Assad har ägnat hela sitt vuxna liv åt att klättra i den syriska maktapparaten. Trots sin relativa ungdom är han nu framme vid sitt mål, att bli enväldig ledare över Syrien. Det avgörande draget blir att låta gripa och fängsla den främsta rivalen: partikamraten och tidigare vapenbrodern Salah Jadid.

Hafez al-Assad, mannen som år 1970 säkrar al-Assad-familjens makt över Syrien, föddes år 1930 i Qardaha i den nordvästra delen av

landet. Byn ligger i en bergskedja som sträcker sig nästan ända fram till Medelhavskusten.

Hans pappa var en av ledarna i byn, en klipsk man, men fattig. Hafez al-Assad hade elva syskon. Han såg ingen framtid i Qardaha och ville bort därifrån.

Till saken hör att släkten al-Assad hör till alawiterna, en sektliknande religion svagt kopplad till shiaislam. Drygt 10 procent av Syriens befolkning räknar sig som alawiter.

Historiskt har alawiterna varit föraktade och förbisedda. Framför allt av den sunnimuslimska

majoriteten i Syrien, som betraktar alawiterna som avfällingar. Till skillnad från en troende muslim finns det inget hinder för en alawit att nyttja alkohol, och de firar kristna högtider, som jul.

Men alawiterna kom att gynnas av det franska kolonialimperiet som styrde Syrien under närmare tre decennier, från första världskrigets slut fram till 1946, då landet blev självständigt.

Frankrikes taktik var att söndra och härska bland Syriens etniska och religiösa grupper. Alawiterna blev ett slags underhuggare åt

kolonialherrarna, särskilt inom armén.

En ung och äregirig Hafez al-Assad sökte sig till det militära och fann sig väl tillrätta i uniform. Han kom att tillhöra flygvapnet, utbildade sig till stridspilot och steg snabbt i graderna. Samtidigt var han aktiv i Baathpartiet, en rörelse med förgreningar i Irak som predikar arabnationalism, socialism och sekularism.

Ett giftermål skulle fullborda Hafez al-Assads kliv uppåt på samhällsstegen. Syrien är ett klan- och stamsamhälle. Anisa Makhoul, kvinnan han ville göra

till sin fru, kom från en ”förmåre” klan än al-Assad, en alawitisk släkt som ägde jord och hade fina anor.

Anisas far tyckte inte att den fattige flyglöjtnanten al-Assad var ett tillräckligt gott parti åt hans dotter. Men Hafez stod på sig, och därmed var alliansen al-Assad–Makhoul ett faktum. Paret gifte sig år 1957 och fick fem barn. Den äldsta är dottern Bushra som föddes 1960. Sedan kom sönerna Basil, Bashar, Maher och Majid. 1950- och 60-talens Syrien var allt annat än stabilt. Landet var inpyrt av klanfejder, religionsstrider,



politisk rivalitet och maffiaekonomi. De militära kupperna och kuppförsöken avlöste varandra.

När Hafez al-Assad år 1970 utnämnde sig själv till premiärminister (han blev president året efter) hade Syrien haft mer än ett kuppförsök om året sedan landet blev självständigt från Frankrike 1946. Nu var det dags för stabilitet, resonerade al-Assad.

Och stabilitet blev det. Men det skedde till priset av auktoritärt styre, en kraftigt utbyggd säkerhetsapparat och ett ständigt

konspirerande för att hindra andra fraktioner och grupperingar att ta över makten. Konflikter med meningsmotståndare löstes ofta med våld.

Hafez al-Assad visade sig ha stor talang för intrigerna i den syrisk politiskens skymningsvärld. Han insåg också att det var bäst att hålla statsfinanserna så nära familjen som möjligt. Hustruns bror Mohammed Makhoul fick rollen som skattmästare.

Den oberoende syriske journalisten Ayman Abdel Nour har för det USA-baserade forskningsinstitutet Middle East

Institute kartlagt Hafez al-Assads och Mohammed Makhloufs affärsförbindelser:

Hafez al-Assad gav sin svåger kontrollen över det statliga tobaksmonopolet. Via ett bolag registrerat i Cypern såg Mohammed Makhlouf till att berika sig själv på tobaksaffärerna.

Några år senare erbjöds Makhlouf chefsposten på en nystartad statlig kreditbank för bostadslån. Där fick han namnet ”Herr 10 procent” – det var den andel av de beviljade lånen som gled ner i hans egen ficka.

När Syrien började exportera olja på 1980-talet öppnades nya affärsmöjligheter för Mohammed Makhlouf, som också sörjde för att andra familjemedlemmar fick sin del av kakan.

I mitten av 1980-talet var Mohammed Makhloufs son Rami ännu tonåring. Precis som sina manliga kusiner i al-Assad-familjen fick han en privilegierad uppväxt. Familjen Makhlouf hade diplomatpass och flygplatsernas vip-avdelningar, avsedda för stats- och regeringschefer, stod öppna för dem.

Men en förutsättning för Makhloufs gynnade ställning var förstås att al-Assad-släkten kunde hålla sig kvar vid makten.

En av Hafez al-Assads första åtgärder som statschef var att bygga upp en närmast nordkoreansk kult kring sin egen person. Tusentals skolor och andra offentliga byggnader i Syrien döptes efter al-Assad, skolbarnen sjöng hans lov och stortavlor med hans bistra magerlagda anlete syntes överallt i landet.

Och Hafez al-Assad var besatt av att presidentposten skulle gå i arv

till någon av sönerna. Men det fanns andra i hans närhet som hade en annan uppfattning. När Hafez al-Assad drabbades av en hjärtattack i november 1983 såg hans sju år yngre bror Rifaat sin chans att ta över presidentmakten.

Rifaat al-Assad, som var generalmajor i fallskärmstrupperna, mönstrade tiotusentals lojala soldater som gav sig ut på gatorna i huvudstaden Damaskus.

Men storebrodern Hafez hade också stödtrupper, och han var dessutom inte så illa därän som

Rifaat al-Assad trott.

Kuppförsöket slogs tillbaka och Rifaat förpassades av sin bror till en "frivillig" exil i Europa. Helt nyligen har den nu 82-årige Rifaat al-Assad dömts till fyra års fängelse av en domstol i Paris för penningtvätt och grovt skattebedrägeri.

Hafez var tidigt på det klara med vem av sönerna som skulle ta upp hans mantel: Basil, äldsten.

Basil al-Assad var född 1962. Han var en känd profil i Damaskus redan från unga år: Basil ansågs vara snygg på ett grovhugget sätt, och han var högljudd och

dominerande till kynnet. Han tävlade i hästhoppning och lerduveskytte, hade utbildat sig till militär helikopterpilot och han älskade snabba bilar.

Redan i tjugoårsåldern hade Basil al-Assad etablerat en export- och importfirma som enligt ryktena inte alltid höll sig inom lagens ramar. Det talades om sprit- och cigarettsmuggling och illegal försäljning av syriska och libanesiska antikviteter till Europa.

Konstrasten mellan Basil och den tre år yngre brodern Bashar var slående. Bashar al-Assad var

inbunden och gänglig, ingen idrottstyp. Han hade tidigt bestämt sig för att bli läkare och trivdes bättre på sin studiekammare än på nattklubbar och i andra ”manliga” sammanhang.

De övriga bröderna var också högst olika: yngsten Maher (född 1967) var inriktad på en militär karriär men ansågs vara för hetlevrad och impulsiv för att passa som politiker.

En ofta återberättad – men inte officiellt bekräftad – historia är att Maher ska ha retat sig på sin syster Bushras blivande man,

underrättelseofficeren Assef Shawkat. Under en dispyt vid en familjemiddag drog Maher al-Assad fram en pistol och sköt sin svåger i magen. Enligt diplomater i Damaskus blev svågern allvarligt skadad och fick föras till

Frankrike för specialistvård.

Den femte brodern, Majid al-Assad, förpassades tidigt ut i kulisserna. Han ska ha utbildat sig till elektroingenjör och även skaffat familj, men drabbades tidigt av en icke offentliggjord sjukdom och dog ung.

Den 21 januari 1994 var Basil al-Assad, president Hafez al-Assads

älsklingsson, försenad till Damaskus internationella flygplats. Han skulle ta morgonplanet med Lufthansa till Frankfurt. Basil körde själv sin Mercedes 500 E som i 160 kilometers hastighet krockade med ett betongfundament vid infarten till flygplatsen. Basil al-Assad, som inte hade säkerhetsbälte, omkom omedelbart. Han blev bara 31 år. Den åldrande och sjukdomsmärkte Hafez al-Assad tvingades nu i all hast att ändra i successionsordningen. Varken Maher eller Majid höll måttet, och

en kvinnlig president ansågs otänkbar, varför Bushra också föll bort i presidentdiskussionerna. Kvar fanns Bashar. Den då 29-årige Bashar al-Assad hade hunnit ta läkarexamen och börjat en specialistutbildning inom oftalmologi (läran om ögat och dess sjukdomar) vid St Mary's Hospital i London. I och med brodern Basils död tog Bashar al-Assads medicinska karriär slut. Han kallades hem till Damaskus. Under de följande sex åren fostrades han för att ta över presidenttiteln efter sin far Hafez,

som började med att skicka sonen till militärakademin i Homs.

Hafez al-Assad såg också till att undanröja eventuella hot mot Bashar, den blivande presidenten: maktlystna generaler och politiker tvångspensionerades, befordrades till reträttposter eller råkade ut för olyckor.

Den 10 juni år 2000 avled Hafez al-Assad i en massiv hjärtattack. Bashar al-Assad var vid denna tid 34 år. Enligt Syriens författning var minimiåldern för en president 40 år, men när parlamentet samlades för att sörja Hafez al-Assad passade de också på att

ändra denna skrivning så att Bashar al-Assad skulle kunna väljas.

”Valet” var i själva verket en folkomröstning med Bashar al-Assad som ende kandidat.

Väljarna skulle ta ställning till om han kunde godkännas som president. Över 99 procent svarade ”ja”.

Den unge nytilträdde presidenten emottogs till en början med värme och intresse. Speciellt den yngre generationen syrier var positivt inställda. Bashar al-Assad utfärdade amnestier, han liberaliserade ekonomin och

talade mycket om hur han ville leda Syrien in i internetsamhället. Kort efter presidentinstallationen gifte sig Bashar al-Assad med Asma al-Akhras, en syrisk kvinna från en sunnimuslimsk familj, född i England. Asma hade arbetat som finansanalytiker på den amerikanska affärsbanken JP Morgan, och när hon bestämde sig för att acceptera Bashars frieri innebar det samtidigt att hon måste tacka nej till ett Harvardstipendium. Asma al-Assad tog sin roll som Syriens första dam på största allvar. Hon inrättade ett eget

kansli och började med att resa runt på den syriska landsbygden för att lyssna till medborgarna. Men hoppet om att Bashar al-Assad skulle bli Syriens reformman släcktes snabbt. Liberaliseringen av ekonomin kom inte vanligt folk till del. Affärsmännen och politikerna i den inre kretsen blev desto rikare. Och rikast blev Rami Makhlouf, som nu på allvar klev fram som den unge al-Assads vapendragare. Bara någon vecka efter presidentens installation fick Makhloufs telekombolag Syriatel



kontraktet att leverera och driva det syriska mobiltelefonnätet, i en budgivning som enligt kritiker var riggad.

Några år senare samlade Makhoul Syriens 71 största investerare i bolaget Cham Holding, ett företagskonglomerat med intressen i allt från oljeriggar till leksaksbjörnar.

År 2011, när den folkliga revolten bröt ut i Syrien, ställde sig Rami Makhoul på Bashar al-Assads sida. Makhoul grundade en egen välgörenhetsorganisation, al-Bustan ("trädgården"). Den stöder efterlevande till alawitiska

soldater som stupat i inbördeskriget. al-Bustan har också en militär gren, en välavlönad privatarmé som stridit på regeringsarméns sida mot den väpnade oppositionen.

USA och EU lade sanktioner på Makhoul på grund av hans support till regimen: han fick inreseförbud och hans tillgångar frystes. Trots detta kunde al-Bustan få stöd på närmare 20 miljoner kronor av FN:s barnfond Unicef. President Bashar al-Assad har nämligen haft som krav att FN endast arbetar med syriska

organisationer som är godkända av regimen.

Och trots sanktionsekonomin har Rami Makhlouf och hans familj kunnat leva ett bekymmerslöst lyxliv som den vanlige syriern inte vågar drömma om. Hans söner Ali och Mohammed, bägge i den nedre tjugoårsåldern, bor i Dubai, långt från krigets Syrien. De har utan minsta betänklighet visat upp sina lyxbilar och slottsliknande villor på Instagram. Krigets första år såg Bashar al-Assad ut som en förlorare. Men från 2015, då Iran och Ryssland gått med i inbördeskriget på

regimens sida, med stridsplan, militära rådgivare och rundhänta krediter, kunde al-Assad pressa tillbaka den väpnade oppositionen. I dag, efter nio års inbördeskonflikt, framstår den syriska regimen motståndare som splittrade. Och de demokratiska krafterna är starkt försvagade.

Bashar al-Assad har dock fått betala ett högt pris för de militära framgångarna. Sju miljoner syrier har flytt utanför landets gränser. Stora delar av Syrien ligger i ruiner och 80 procent av invånarna lever i fattigdom. Den

officiella arbetslösheten är 40 procent, den verkliga mycket högre.

Syriens katastrofala ekonomiska situation har med största säkerhet bidragit till al-Assads beslut att förskjuta Makhlouf. Det säger den libanesisk-amerikanske journalisten Sam Dagher, och han om någon borde veta.

Dagher var korrespondent i Damaskus för Wall Street Journal i krigets början och har dessutom skrivit en diger bok om Syrienkonflikten och al-Assadklanen, "Assad or we burn

the country" ("Assad eller vi bränner ned landet").

– Regimen är bankrutt, kassakistorna är tomma. Den syriska staten behöver pengar, desperat. Makhlouf är för övrigt inte den enda förmögna affärsman som al-Assad försöker krama pengar ur, konstaterar Dagher.

Men varför väljer de två tidigare vapendragarna att strida offentligt? Och hur djupt och äkta är al-Assads avståndstagande till Makhlouf?

I våras rapporterade ryska nyhetssajter att Bashar al-Assad

köpt ett av den kände brittiske konstnären David Hockneys mest berömda verk, tavlan "The Splash", för motsvarande 300 miljoner kronor. En nyhet som stack i ögonen på läsarna: vilket slöseri av ledaren för ett land som håller på att drabbas av ekonomisk kollaps! Det var bara ett fel: uppgifterna visade sig vara falska.

– Det mest intressanta i den storyn är inte att det handlar "fake news", utan att al-Assad, som Ryssland backat upp i ett långt krig, medvetet svärtas ned i ryska medier som har nära band med

presidentborgen Kreml, säger Sam Dagher.

– En tolkning av al-Assad-Makhlouf-striden är att Ryssland tröttnat på att stötta president al-Assad. Ryssland har nog med egna problem – covid-19-pandemin, det sjunkande oljepriset. Nu vill de ha betalt, säger Dagher och fortsätter:

– Därför vill den syriske presidenten visa sin goda vilja gentemot ryssarna – och offrar sin kusin Makhlouf.

En annan teori är att upphovet till släktfejden finns hos familjens starka kvinnor.

Rami Makhloufs faster Anisa, gift med Hafez al-Assad, hade stort inflytande i presidentfamiljen. Hon var informell rådgivare åt både Hafez al-Assad och Bashar al-Assad i deras presidentämbete. Samtidigt höll hon sin brorson Rami om ryggen.

När Anisa Makhoulf avled år 2016 förlorade Rami det stödet. I stället seglade Bashar al-Assads hustru Asma upp som den ledande syriska matriarken – trots motstånd från Bashars äldre syster, Bushra.

Asma al-Assad har skapat strukturer som konkurrerar med

Rami Makhloufs, bland annat en egen välgörenhetsorganisation, Syria Trust, och ett riskkapitalbolag, Souria Holding. Hon bevakar också den nya generationen al-Assads intressen. Bashar och Asma al-Assad har tre barn som väntar på att skolas in i dynastin: 19-årige sonen Hafez, dottern Zain, 17, och yngsten Karim som är 16.

Ytterligare tolkningar som cirkulerar är att al-Assad och Makhoulf iscensatt hela konflikten, för att ge intrycket av att presidenten vill bekämpa korrupta affärsmän.

Eller att Makhlouf tänker utnyttja sin nyblivna "offerroll" till att konkurrera med al-Assad i nästa års presidentval i Syrien.

Kanske kommer turerna i detta syriska drama aldrig att få sin förklaring. Men i alla händelser har konflikten mellan al-Assad och Makhlouf gett omvärlden en sällsynt inblick i Mellanösterns palatsintriger och deras tvära kast: mellan futtigheter och storslagna planer, mellan kravet på underkastelse i släktbandens namn och driften att stöta kniven i ryggen på sin broder för att själv få hela makten.

**Erik Ohlsson**

# **Paul Hansen: "Lite som en gisslan- situation"**

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**DN:s fotograf Paul Hansen blev inskuffad i en polisbuss av en civilpolis, fråntagen kameror och mobil och hölls under bevakning i 4–5 timmar. Efter en snabb insats av Sveriges**

## **ambassadör i Belarus släpptes han och utvisades ur landet.**

Paul Hansen satt i en stor sal tillsammans med ett tjugotal andra journalister. En efter en kallades de till förhör, där polis bland annat krävde att de skulle låsa upp sin mobil.

De vägrade. De flesta var inhemska journalister, men med jobb för internationella medier. Paul Hansen fick lämna fingeravtryck och de tog ett "mugshot", en polisbild, på honom.

– Det var lite som en gisslan-situation, man sitter länge, får ingen mat, vet inte vad som ska

hända, säger Paul Hansen när han just landat i Sverige på fredagsförmiddagen.

Sveriges ambassadör i Minsk, Christina Johannesson, kopplades tidigt in. Det ledde till att Paul Hansen behandlades bättre än de gripna kollegorna, tror han. Han slapp det där förhöret, blev "svensken".

– När jag blev uppkallad till polischefen satt ambassadören där. Hon hade förhandlat med honom och jag skulle släppas, mot att jag lämnade landet dagen därpå, säger Paul Hansen. Utvisningen gäller i fem år.

Hansen hade just kommit tillbaka till hotellet efter att ha intervjuat två belarusiska kvinnor då det började hända saker utanför.

– Jag gick ut och blev direkt tagen i armen av en civilpolis. Han sa något på ryska. Han måste ha haft koll på mig sedan tidigare.

Han blev inföst i en van, där det satt ett par andra journalister. Sedan kom den långa väntan.

– Men det hände något intressant då, säkerhetsutbildningen klickade in. Jag blev lugn och förstod att det här kan ta lång tid. Det liknade något som vi utbildats för, och jag gick ner i varv.

När Paul Hansen släpptes efter midnatt satt många av kollegorna fortfarande kvar.

– Det sista jag sa till polischefen var att ”vi ses om fem år”. Han log inte.

Paul Hansen fick tillbaka sin foto-utrustning och fick skjuts i ambassadörens bil till hotellet.

– Jag är glad och tacksam för det hon gjorde för mig, säger han.

Han är också glad över utrikesminister Ann Lindes agerande, att hon direkt twittrade om att han skulle släppas.

**Juan Flores**

[juan.flores@dn.se](mailto:juan.flores@dn.se)



# **Lukasjenkoregimen skrämmer journalisterna till tystnad**

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Medierna är ett av de slagfält  
där kampen om Belarus framtid  
är som mest intensiv.**

**Kända och okända reportrar  
lämnar Lukasjenkotroga  
medier i protest mot censur och  
lögner. Andra grips av polis.  
Många belarusiska journalister  
är rädda i dag.**

Utländska journalister som  
rapporterar sanningen är inte  
välkomna i Belarus i dag. Det blev  
plågsamt uppenbart när ett 20-tal  
utsända från Västeuropa – bland  
dem DN:s fotograf Paul Hansen –  
grips av polis i Minsk på  
torsdagskvällen.

Många ur den utländska gruppen  
släpptes senare. Men vad som har  
hänt med ett 30-tal belarusiska  
kolleger som samtidigt togs in till  
förhör är inte känt.

Uppenbart är att Lukasjenkos  
regim nu tar till hårdhandskarna  
mot de inhemska medier som

vågar rapportera om vad som faktiskt händer i landet.

– Visst är vi rädda i dag, särskilt efter att så många greps på Självständighetstorget, säger Irena Kotelovitj till DN på telefon från Minsk.

Hon arbetade tills förra veckan på Zvezda, en stor statsägd och Lukasjenkotrogen tidning.

– Jag är filmkritiker och tyckte väl tidigare att jag inte behövde ta ställning i politiska frågor. Men efter valet och brutaliteten mot demonstranterna så gick det inte att vara kvar längre. Jag skämdes, säger Irena Kotelovitj.

För medborgare i ett land som Sverige kan det vara svårt att föreställa sig hur medier fungerar i en diktatur som Belarus.

På fredagen exempelvis, mitt under den svåraste krisen i landets historia, låtsas de regeringstroga medierna som det regnar. Huvudrubrikerna hos statliga nyhetsbyrån Belta handlar, som vanligt, om president Lukasjenko.

Han har besökt en fabrik. Han lovar gratis måltider till förskolebarn.

Om oppositionen och de protester som har dragit hundratusentals

människor ut på gatorna i Minsk och andra städer – inte ett ord. Förutom en intervju med en statsvetare som påpekar att protesterna är ”ett beställningsverk” från Väst och att Belarus kommer att försvinna som land om ”den så kallade oppositionen” skulle komma till makten.

Det finns – än så länge – oberoende medier i Belarus, framför allt på internet. Och vissa av de statskontrollerade medierna har ibland försökt gå en balansgång och rapportera även om känsliga saker.

Så gjorde exempelvis Zvezda, tidningen där Irena Kotelovitj arbetade, när protesterna bröt ut efter valet den 9 augusti.

– När den stora protestmarschen hölls i Minsk på söndagen så publicerade tidningen en artikel om det. Men den hamnade bara i nätversionen, inte i papperstidningen, berättar hon. Några dagar senare fick Zvezdas chefredaktör ändå sparken. I stället sattes en tidigare minister in på posten.

– Det blev nya, ännu hårdare riktlinjer. Och reportaget från protestmarschen togs bort från

sajten. För mig blev det droppen, säger Irena Kotelovitj.

Hon är själv inte någon allmänt känd journalist. Men många belarusiska mediestjärnor hör till dem som har hoppat av eller fått sparken den senaste tiden – inte minst på de statsägda tv-kanalerna.

Det uppmärksammades stort när en tv-pofil som Dmitrij Semtjenko lämnade in sin avskedsansökan efter valet. Han var bland annat känd som programledare för ”Anti-Fejk”, där han ofta gick mycket hårt åt oppositionella och

oberoende medier och anklagade dem för falskari.

Nu säger han i stället så här i en tidningsintervju:

– När jag såg hur säkerhetstjänsten behandlar folket förstod jag att jag inte kunde tåga. Hur skulle jag kunna säga att det är knarkare eller arbetslösa som marscherar medan polisen våldtar våra flickor i sina piketer?

– Jag önskar bara att jag kunde vrida tillbaka tiden och arbeta enligt mitt samvete.

Högprofilerade tv-ankare och producenter har nu ersatts av

ryska journalister – vilket  
Lukasjenko själv medger öppet:  
– Vi har bjudit in sex till nio  
medarbetare från den mest  
avancerade tv-kanalen i Ryssland.  
Resultatet är bland annat att tv-  
tittarna nu hör sitt land kallas  
”Belorussija” – ett namn som ofta  
används i ryska medier, men  
aldrig i Belarus. Samtidigt har  
medier som rapporterat korrekt  
om protesterna satts åt hårt.  
Tidningen Komsomolskaja Pravda  
v Belorusi har flera gånger de  
senaste veckorna drabbats av  
”tekniska fel” i tryckeriet och inte  
kunnat komma ut – just de dagar

när man haft protester på  
förstasidan.  
Oberoende Narodnaja Volja valde  
att trycka tidningen utomlands.  
Men det statliga  
distributionsbolaget vägrar dela ut  
den till prenumeranterna.  
**Ingmar Nevéus**

# Historien om Bush skrivs om – 15 år efter orkanen Katrina

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**För 15 år sedan blev  
hanteringen av orkanen Katrina  
början till slutet för George W  
Bush. Men hans eftermäle är på  
väg att förändras – genom**

**kontrasten mot Donald Trump.  
Under pandemin och  
protesterna har George W Bush  
manat till enighet och stått upp  
mot rasismen.**

I hettan utanför Astrodome i  
Houston vevade Jacqueline Green  
sin rullstol från en lång kö till en  
annan. Hon var märkt av sina  
umbäranden under flykten från  
New Orleans och tärd av oro över  
hur det skulle gå för barn och  
barnbarn i katastrofens spår.  
Under vårt samtal vid  
uppsamlingsplatsen i Houston  
fumlade hon med en näsduk, för  
att få bort tårarna.

– Våra ledare kunde ägna sig åt oss i stället för att starta krig utomlands, sa hon.

Om Irakkriget väckte skarp internationell kritik mot George W Bush, var det hanteringen av orkanen Katrina i slutet av augusti 2005 som varaktigt sänkte hans anseende på hemmaplan. Den tropiska cyklonen sprängde skyddsvallarna runt New Orleans, med svåra översvämningar som följd.

Vi journalister som såg förödelsen som vattenmassorna åstadkom glömmer det aldrig. I flyktingläger från Mississippi till Texas mötte vi

chockade och frustrerade människor.

En naturkatastrof är svår att förhindra, men det går att förebygga effekterna, och en översvämning i New Orleans hade länge betraktats som ett realistiskt scenario i olika katastrofberedskapsstudier i USA. Ändå fanns ingen evakueringsplan och nödsituationen urartade i plundring och skottlossning.

Presidenten befann sig på semester på sin ranch i Texas, och när han återvände till Washington DC ett par dagar i förtid, lät han sig fotograferas när han studerade

katastrofområdet på distans från flygplansfönstret. Medarbetare har vittnat om att han kom att ångra den bilden – djupt. Två tredjedelar av befolkningen i New Orleans var svart och 30 procent av invånarna klassades som fattiga. Alltifrån afroamerikanska kongressledamöter till kyrkliga ledare och medborgarrättskämpar anklagade presidenten för att nonchalera USA:s minoriteter och deras umbäranden. Så sent som 2015 konstaterade tidskriften US News and World Report att

Katrina blev början till slutet för president George W Bush. Men i november 2016 vann Donald Trump presidentvalet. Då inleddes omprövningen av företrädaren. I slutet av juli i år framträdde George W Bush tillsammans med de andra expresidenterna Bill Clinton och Barack Obama på medborgarrättskämpen John Lewis begravning. Bush talade om kärlek och plikt och om att offra sig för andra. ”Begravningen var ett balsam för Amerikas själ”, lød en talande kommentar i Washington Post.



Kolumnisten Kathleen Parker tyckte att ceremonin präglades av heder, värdighet, ödmjukhet och nåd. Hon tillade att Bush visade sig från sin bästa sida, som en djupt medkännande och ödmjuk man.

Allting är relativt, och aversionen mot Trump har gjort att George W Bushs gärning hamnat i ett annat ljus, och i synnerhet när det gäller relationen till Amerikas svarta och bruna befolkning.

Kanske beredde han väg för skiftet redan vid avskedet från Vita huset, i januari 2009. Då lades grunden för vad som senare

kommit att uppfattas som en äkta vänskap med framför allt Barack Obamas hustru Michelle.

De fångades på bild i en varm omfamning under invigningen av ett afroamerikanskt museum i Washington DC i september 2016. Hon har beskrivit honom som ”en underbar man”, och konstaterat att det går att hitta enighet bortom partilinjerna.

När Donald Trump har svajat om rasismen, och slätat över vit makt-rörelsens illdåd, har George W Bush markerat hårt. Efter kravallerna i Charlottesville 2017 jämförde han idén om vit

överhöghet med hädelse mot den amerikanska nationen.

Det är ett välkänt faktum att Bushs familjemedlemmar har haft svårt att förlika sig med efterträdaren Donald Trump.

Brodern Jeb Bush vägrade lägga sin röst på republikanernas kandidat, efter att ha förlorat mot Trump i primärvalet. Modern Barbara Bush anklagade Trump för att ha sagt fruktansvärda saker. Hustrun Laura Bush skrev ett öppet brev i Washington Post där hon utmålade USA:s nya migrationspolitik som grym och omoralisk.

George W Bush ska inte ha röstat alls i presidentvalet 2016, och enligt obekräftade medieuppgifter kommer han inte att rösta i valet 2020 heller. Han har inte medverkat på Republikanernas konvent den senaste veckan – när en ny orkan närmat sig sydkusten i USA.

Samtidigt är det svårt att komma ifrån att han har gynnats indirekt av sin efterträdare – att Trump kan vara det bästa som någonsin kunde hända George W Bush, i den mån som han bryr sig om sitt eftermäle som president.

När Bush lämnade Vita huset i januari 2009 tyckte endast en tredjedel av väljarna att han hade gjort ett bra jobb. Men efter två år med Trump uppgav 61 procent i en opinionsundersökning från CNN att de hade en positiv syn på Bush. Framför allt hade hans anseende bland demokratiska väljare förbättrats markant.

Mycket talar för att pandemin och protesterna har förstärkt trenden. I början av maj gick George W Bush ut och uppmanade amerikanerna att se bortom partigränserna och stå enade i kampen mot covid-19.

Under demonstrationerna efter George Floyds död vid en polisinsats i Minneapolis i slutet av maj lät han publicera ett skriftligt uttalande om att USA måste syna sina tragiska misslyckanden och att det var chockerande att så många svarta medborgare trakasseras och hotas i sitt eget land.

En del gamla kritiker frågar sig nu med förundran varför de börjat känna respekt och beundran för en president som de tidigare var så djupt kritiska mot. I en text i The Week i maj konstaterade Damon Linker att kontrasten mot

Trump spelat stor roll: Det har påmint honom om hur Bush fördömde intolerans mot amerikanska muslimer efter terrorattentatet den 11 september, och hur han kämpade mot aids i Afrika i stället för att insistera på att Amerika skulle gå först i alla lägen.

Linker konstaterar att han har blivit medveten om vad han tog för givet, före Trump: Att en president kan "tala för och till hela nationen".

Men alla har inte låtit sig bevekas. Kritikerna hävdar att Bushadministrationen banade väg

för Trump, med lögnerna om Irak och ett kulturerkrig runt värderingar på hemmaplan. I en rasande krönika i Teen Vogue argumenterar Sarah Souli för att Bushs invasion av Irak kan betraktas som ett uttryck för den amerikanska rasismen, imperialismen och kolonialismen – kärnan i allt det som Black Lives Matter-rörelsen protesterar mot. Hon tycker att medierna har svårt att skilja på upphöjdhet och allmän tomhet, och att Bush kan framstå som mer presidentmässig bara för att han brydde sig så lite om sitt jobb.

Kanske är det för tidigt att säga hur det går. Historikern Jon Meacham har påpekat att det tar uppemot 25–30 år att utvärdera en amerikansk presidents insatser. Slutversionen av den här texten om Bushs eftermäle får kanske skrivas till 30-årsminnet av orkanen Katrinas härjningar, i augusti 2035.

**Karin Eriksson**

## **Fakta. George W Bush**

Född 1946.

President 2001–2009. Vann valet 2000 på löften om en medkännande konservatism. Fick bland annat hantera terrorattentatet mot New York den 11 september 2001, kriget mot terrorismen med attackerna på Afghanistan och Irak samt hanteringen av orkanen Katrina i augusti–september 2005. Son till George HW Bush, som var president 1989–1993. Gift med bibliotekarien Laura Bush och pappa till programledaren Jenna Bush Hager och aktivisten Barbara Pierce Bush.

# Abe – en nationalist som ville stärka Japan internationellt

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**I måndags blev Shinzo Abe den premiärminister som suttit längst utan avbrott i Japan – han tillträdde 2012. I går avgick han av hälsoskäl. DN:s Asien-**

**korrespondent Marianne Björklund svarar på tre frågor om Abes tid vid makten.**

**1 Vad har utmärkt Shinzo Abe under hans tid som premiärminister i Japan?**  
Att försöka få fart på ekonomin, stärka försvaret och göra Japan mer synligt på den globala scenen. Det har varit Shinzo Abes målsättning under de nästan åtta år han suttit som premiärminister.

Vad gäller ekonomin har han till och med gett namn till sitt eget koncept, Abenomics. Det innebär en form av trehövdad ekonomisk bazooka där stimulanser från -

finansdepartementet och från centralbanken kombineras med strukturreformer.

En annan viktig pelare i Abes politik har varit att stärka försvaret. Hans regering har bland annat ändrat konstitutionen så att japanska trupper för första gången sedan andra världskriget har tillåtelse att strida utomlands. Däremot lyckades han inte få bort den paragraf som förbjuder japanska trupper att agera annat än i självförsvar.

Abe har också jobbat hårt med att stärka Japans varumärke i världen. Bland annat har han

knutit närmare band med USA. Dessutom hoppades han att OS i Tokyo i sommar skulle öka Japans internationella lyskraft och inte minst ge en vitamininjektion åt ekonomin. Men OS sköts upp på grund av covid-19 och nu missar Abe äran att stå som landets premiärminister, om spelen som planerat hålls nästa sommar. Abe är en uttalad nationalist och kommer från en känd politikerfamilj i Japan. Även hans farfar var premiärminister och hans pappa var generalsekreterare för samma parti som Shinzo Abe blev

ordförande för, högerorienterade LDP.

Kritiker anser att Shinzo Abe har gått för långt i sin nationalistiska strävan. Bland annat har den redan dåliga relationen med grannen Sydkorea försämrats ytterligare. Under hans tid vid makten har dessutom skolundervisningen blivit mer patriotisk.

## **2 Varför avgår han?**

65-åriga Abe har sedan tonåren lidit av en kronisk tarmsjukdom, ulcerös kolit. Första gången han blev vald till premiärminister 2006 lämnade han efter bara ett

år, på grund av hälsoproblem.

Därefter har han kunnat kontrollera sjukdomen med nya mediciner. Men när han i augusti besökte sjukhus två gånger på en vecka uppkom spekulationer om att hans hälsa vacklar. De visade sig stämma.

– Jag bedömer att jag inte kan fortsätta mitt jobb som premiärminister. Jag måste bekämpa sjukdomen och få behandling, sade Abe vid en presskonferens på fredagen. Shinzo Abe blev i måndags den japanska premiärminister som suttit längst utan avbrott. Men



under senare tid har hans popularitet sjunkit betydligt. Enligt en mätning i augusti hade han bara stöd av drygt 35 procent av befolkningen. Det är en bottennotering under hans åttaåriga tid vid makten. Japanerna är missnöjda med hur Abe har skött bekämpningen av det nya coronaviruset. Han agerade för sent, anser kritikerna som också misstänker att regeringen inledningsvis mörkade antalet smittade i förhoppning om att kunna hålla OS som planerat. Nu är OS uppskjutet och japanerna riktar sin ilska mot hur

hårt ekonomin drabbats av viruset. Bnp andra kvartalet sjönk med 7,8 procent, den största nedgången under den perioden sedan 1980.

### **3 Vad händer nu?**

Först i ledet att gå in som tillfällig premiärminister är vice premiärminister Taro Aso, som också är finansminister. Därefter inleds kampen i Abes parti, LDP, om vem som ska ersätta honom som partiordförande. Den personen kommer sedan förmodligen i en omröstning i parlamentet väljas till ny premiärminister och sitta tills

september nästa år, när Abes  
mandatperiod går ut.  
**Marianne Björklund**  
**Dela**

# **Egypten vill straffa 54 miljoner soffliggare**

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Halva Egyptens befolkning, 54 miljoner människor, kommer att ställas inför rätta för valskolk. Det har landets valkommission meddelat.**

Skälet till den drastiska åtgärden är det osedvanligt låga

deltagandet i parlamentsvalet för två veckor sedan. Nu väntar bötesstraff på 500 egyptiska pund, motsvarande 275 svenska kronor. I Egypten är valdeltagandet obligatoriskt. Alla röstberättigade medborgare måste gå till valurnorna. Ändå blev parlamentsvalet en flopp. Av de drygt 63 miljoner egyptier som är över 18 år och därmed har åldern inne för att rösta, gick bara knappt nio miljoner till vallokalerna.

Valet gällde 200 av 300 platser i senaten, parlamentets underhus. Senaten är enbart ett rådgivande

organ. Det är en del av den nya författning som president Abdelfattah al-Sisi drivit igenom och som det folkomröstades om i april förra året. Det mest spekulativa inslaget i den nya författningen är att den ger al-Sisi rätt att sitta på presidentposten ända till år 2030.

Syftet med att inrätta en senat är enligt presidenten att öka den politiska aktiviteten bland egyptierna.

Men den absoluta majoriteten av kandidaterna i senatsvalet var nära knutna till al-Sisi. Det är ett upplägg som tydligen inte tilltalat

väljarna. Trots att valet pågick i två dagar, och trots att väljare både tvingats till vallokalerna och utlovats matkorgar (enligt vittnesmål från nyhetsbyrån Reuters utsände) så stannade valdeltagandet vid blygsamma 14,2 procent.

De regeringsvänliga massmedierna i Egypten förklarade det minimala intresset dels med sommarhettan, dels med den pågående covid-19-pandemin. Men valkommissionens ordförande Lasheen Ibrahim tyckte att det var dåliga ursäakter. Kommissionen hade lagt ner

mycket arbete på att valet skulle kunna genomföras coronasäkert, menar han. Därför har valkommissionen beslutat att lämna över namnen på de omkring 54 miljoner valskolkarna till åklagarmyndigheten.

Egypten är inte ensamt om att lagstifta för obligatoriskt valdeltagande. Liknande system finns i bland annat Belgien, Italien, Luxemburg och Australien. Men i praktiken brukar valskolk sällan leda till straff.

Att de egyptiska myndigheterna nu bestämt sig för att löpa linan ut

har vållat upprördhet på sociala medier. "Farsartat", "Skrämselpropaganda", "Demonstrerar snarare bristen på demokrati än verklig demokrati" är några av reaktionerna från egyptiska Twitteranvändare. Egyptens president Abdelfattah al-Sisi var försvarsminister i den regering som röstades fram sedan president Hosni Mubarak tvingats bort efter en folkresning år 2011. Men den folkvalda regeringen under Mohammed Mursi kuppades bort av militären sommaren 2013.

Sedan dess har al-Sisi varit Egyptens "starke man" som vunnit två val med 97 procents majoritet, samtidigt som han fått hård kritik för att ha tystat all opposition.

**Erik Ohlsson**

# 180

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

dagar. Så länge stängs guvernören Wilson Wutzel i den brasilianska delstaten Rio de Janeiro av från sitt ämbete med anledning av anklagelser om korruption. I samband med suspenderingen har federal polis gripit 17 personer och genomfört 72 husrannsakingar i fastigheter tillhörande personer med kopplingar till Witzel, uppger åklagare. TT-Reuters

# Ryssland utvisar norsk diplomat

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Norge/Ryssland.**

Ryssland utvisar en norsk diplomat, bekräftar utrikesdepartementet i Oslo.  
– Det är helt grundlöst. Vår diplomat har inte brutit några regler och har uppträtt helt och fullt inom ramarna för

diplomatisk verksamhet, säger Guri Solberg på norska utrikes. Åtgärden kan ses som ett svar på Norges utvisning av en rysk diplomat i förra veckan, sedan han haft möten med en norrman som nu står åtalad för spionage. Norges ambassadör i Moskva kallades i går till ryska UD.

**TT-NTB**

# Isbjörn dödade tältande man på Svalbard

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Norge.**

En man har avlidit sedan en isbjörn gått till attack mot hans tält på en camping utanför Longyearbyen på Svalbard. Det är den sjätte isbjörnsattacken med

dödlig utgång på den norska ögruppen sedan 1971. Flera personer tältade på campingplatsen utanför Longyearbyen när isbjörnen gick till attack under natten till fredagen. Isbjörnen sköts av personer på platsen och hittades död på en parkering vid flygplatsen, som ligger alldeles i närheten av campingplatsen.

**TT**

# **Lukasjenko hotar att svara på sanktioner**

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Belarus.**

Vi kan komma att svara med samma medel om omvärlden inför sanktioner mot landet, varnar Aleksandr Lukasjenko.

Presidenten säger att det till exempel kan bli aktuellt att blockera varutransportvägar



genom Belarus, rapporterar den statliga nyhetsbyrån Belta.

EU har beslutat att sanktioner ska införas med anledning av det ifrågasatta presidentvalet och regimens hantering av protesterna. EU utarbetar nu en lista över vilka personer som sanktionerna ska riktas mot.

**TT-Reuters**

# **Merkels coronavarning : Blir värre i höst**

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Tyskland.**

Coronapandemin kommer att förvärras de kommande månaderna, varnar Tysklands förbundskansler Angela Merkel.

– De närmaste månaderna handlar det om att hålla nere antalet smittade, säger Merkel. Fokus kommer att ligga på att upprätthålla välfärden och skydda barnen och ekonomin. Regeringen kommer att göra allt för att barn inte ska bli pandemins förlorare, lovar hon.

Antalet nya bekräftade fall har eskalerat de senaste veckorna.

**TT**

# Navalnyjs tillstånd stabilt – ”förbättras”

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Ryssland/Tyskland.**

Tillståndet för den ryske oppositionspolitikern Aleksej Navalnyj har stabiliserats, uppger läkare vid det sjukhus i Berlin där han vårdas.

Navalnyj befinner sig fortfarande i koma på intensivvårdsavdelning.

Men symtomen tyder på ett

förbättrat läge, i nuläget finns inget allvarligt hot mot hans liv, säger hans talesperson Kira Jarmysj.

Navalnyj flögs till Tyskland i lördags efter att först ha vårdats i ryska Omsk. Hans stab misstänker att han förgiftats.

**TT-Reuters**

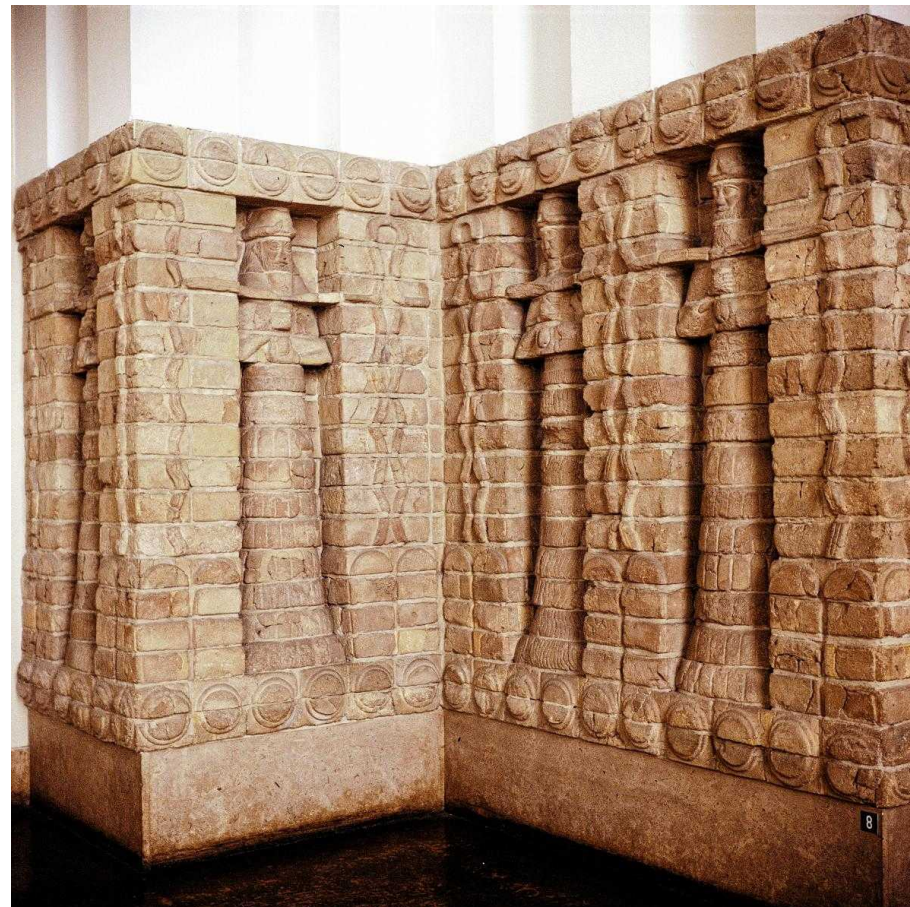
# DN:s Katrine Marçal släpper ny bok

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

DN:s Londonkorrespondent Katrine Marçal kommer med en ny bok i oktober: "Att uppfinna världen (Hur historiens största feltänk satte käppar i hjulet)". Boken handlar om den väldiga betydelsen av hur vi ser på kön – föreställningar som ständigt påverkar samhällsutvecklingen i

grunden. Till exempel berättar Marçal om den hjulförsedda resväskans historik. Eftersom man antog att män inte skulle dra omkring en väska på hjul, sattes inga hjul på resväskor förrän på 1970-talet – och då hade ändå hjulet uppfunnits 5 000 år tidigare...

Hur världen vi lever i nu – med frågor om artificiell intelligens och klimatet – styrs av liknande berättelser om könen skärskådas i ”Att uppfinna världen”, som också ger förslag på hur vi kan tänka på nya sätt. Kommer den 18 oktober (Mondial). DN





# Världens äldsta namn såldes på auktion

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Ett mycket sällsynt föremål har nyligen sålts för ett miljonbelopp – en lertavla som innehåller vad som tros vara en signatur av historiens äldsta namngivna person, Kushim.**



**Tavlan ger en direkt inblick i  
skriftspråkets tidigaste historia.**

För lite drygt femtusen år sedan fanns ett stort tempel i staden Uruk, i dagens södra Irak, som var tillägnat gudinnan Inanna.

Uppenbarligen var det en storskalig verksamhet, där bland annat stora mängder mat och dryck konsumerades. För att försörja templet med alla råvaror som krävdes byggdes nämligen en omfattande byråkrati upp, där administratörer förde noggrann bok över allt som beställts och som sedan förbrukats. Det vet vi eftersom ett antal lertavlor med

olika budskap i kilskrift från templet har bevarats till vår tid – och på några av dem dyker namnet Kushim upp.

På den lertavla som precis har sålts intygar denne man med sin egen hand att han under en period av fyra år tagit emot inte mindre än 29 086 mått korn, som skulle användas för att tillverka öl.

I varje fall tror man att Kushim är ett personnamn. Det skulle också kunna vara en titel, men eftersom signaturen dyker upp på olika lertavlor och då ibland i samband med ett ord som man faktiskt vet betyder administratör i templet,

”sanga”, kan man anta att just Kushim är en faktisk människas namn.

Därmed skulle det handla om det äldsta dokumenterade namnet på en enskild person i världshistorien. Från Uruk finns i och för sig även ytterligare några mycket tidiga namn bevarade, men de är antagligen nedskrivna lite senare än Kushims – det handlar då om en slavägare vid namn Gal-Sal och dennes två slavar, En-pap X och Sukkalgir. Lertavlorna där Kushim signerat sitt namn uppmärksammades först på 1950-talet, då de köptes

av en berömd antikvitetshandlare. På senare år har de blivit i det närmaste berömda, framför allt sedan historikern Yuval Harari gav just Kushim en nyckelroll i inledningen till sin bästsäljande bok ”Sapiens”. Där betonar Harari det faktum att skriftspråket började som ett sätt att organisera administrativ verksamhet, snarare än att användas för dikter eller hyllningar till konungar, drottningar eller gudar. Skriftspråket växte alltså fram som en följd av att de dåtida samhällena blev allt mer komplexa när det gällde sådant

som handel och betalning av skatter. Med tiden blev dessa verksamheter så siffertunga att det blev nödvändigt med noggrann kontroll och redovisning. Därför började människor använda tecken för olika slags föremål och deras antal. Först senare började man använda sådana symboler även för annan slags kommunikation, och ett heltäckande skriftspråk uppstod. På samma sätt har även andra tidiga skriftspråk utvecklats, i exempelvis Kina och Egypten.

Ytterligare knappt tjugo olika lertavlor med Kushims signatur har hittats, men de övriga finns på institutioner som Freie Universität i Berlin och British Museum i London. Den enda som varit privatägd är den som nu har sålts vidare – den köptes av en anonym samlare i USA för 175 000 pund (nästan två miljoner kronor).

**Magnus Västerbro**



# **Susanne Ljung: Kommer USA att få en vicepresident som har ett par Converse på fötterna?**

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Joe Biden och demokraterna har valt Kamala Harris till vicepresidentkandidat. Men en gång fick hon inte komma in i kongressen den vanliga vägen. Hon hade nämligen sina favoritskor på**

**sig. Och de är inte vad man vanligen ser på senatorers fötter.**

Det finns många anledningar att applådera valet av Kamala Harris, senator från Kalifornien, som det demokratiska partiets vicepresidentkandidat i USA. Förutom att hon är den första svarta kvinnan i amerikansk historia som anförts detta uppdrag har Kamala Harris också en bakgrund som åklagare, med sylvass stil. Det kom allmänheten till känna i utfrågningar i den amerikanska kongressen av Brett Kavanaugh som blivande domare

i Högsta domstolen, och senare justitieministern Bill Barr. Att se henne elegant punktera dessa uppblåsta män med spetsiga frågor är en fröjd.

Men det finns också en helt annan anledning att ge Kamala Harris tummen upp.

Hon favoriserar nämligen samma sorts skor som många trendsättande musiker inom punk, grunge och metal – hej Ramones, Nirvana och Metallica! – har nött sönder på scengolven under åren. Vi talar om sneakers av märket Converse.

I en intervju för tidningen The Cut från 2018 säger hon att hon har en hel samling med just Converse, för alla tillfällen. Hon har svarta och vita av läder, med snörning och utan snörning. Hon har sneakers för varmt och kallt väder, och med platåsula de gånger hon bär kostym.

Och det behövs bara en snabb koll på vad hon burit under åren för att se att – japp – detta är sannerligen den dojja som hon gillar mest och bäst.

Inte minst syntes det under hennes egen kampanj för att bli presidentkandidat tidigare i år.

Ofta lättade hon upp en mer traditionell kombination av kavaj och byxor med just ett par sneakers från Converse, inte sällan den klassiska modellen Chuck Taylor All Star.

Ett smart val av sko, skulle man kunna säga. Hennes slogan var *For the people* och om det är något som signalerar att man har fötterna på den amerikanska jorden, i detta fall bokstavligen, så är det just Converse.

Hyfsat billiga skor av relativt enkel form som – trots hård konkurrens i genren sport Skor – lyckats förbli relevanta för den

ena generationen efter den andra, utan att göra så mycket väsen av sig. Eller kanske just därför.

Skor som, av en händelse, skapades vid tiden för den pandemi som då skakade världen, spanska sjukan. För skomodellen, som senare fick namnet Converse Chuck Taylor All Star, designades 1917.

Till en början var tanken att denna tygsko med gummisula skulle passa för tennis. Men i och med att intresset för, den då nya, sporten basket ökade alltmer, omvandlades den snart till en sko för basketspelare. Och det till stor

del tack vare en mycket sportintresserad försäljare vid namn Chuck Taylor, vars varma och vänliga sätt vann honom både kunder och vänner över hela USA. Converse var inte den första skon som designades för basket, men många ansåg att det var den bästa då den inte bara hade smart räfflade sulor, utan också ett gummiskydd för anklarna på insidan av skorna.

När företaget under 1930-talets depression desperat sökte efter något som kunde ge det ett försprång i konkurrensen kom man att tänka på den

basketspelande försäljaren som rest land och rike runt och pratat sig varm för sporten, och skorna spelarna bar. 1934 gavs kanvaskorna med gummisula och snörning namnet Chuck Taylor All Star, en modell som sedan dess har hängt kvar.

På 70-talet lanserades skorna i olika färger och började bli en favorit bland en hel del kulturarbetare, som uppskattade dess förhållandevis låga pris, och inte minst, anti-modellook. Många bar, och bär, dem tills bara slamsor av skon återstår.

2003 köpte det stora amerikanska sportmärket Nike upp Converse. Men även om skorna sedan dess förnyats och förbättrats, och det gjorts samarbeten med flera kända modemärken, så har man också varit mån om att försöka bibehålla känslan av något bekant och bekvämt – kanske kan man kalla det autenticitet – som originalens enkla och rena form utstrålar.

Något som Kamala Harris säkert inte är omedveten om.

**Susanne Ljung**

[lordag@dn.se](mailto:lordag@dn.se)

&

**Förra sommaren noterade Washington Posts reporter Erica Warner i en tweet att Kamala Harris blev stoppad av en vakt i entrén då hon skulle in till kongressen med Converse All Star på fötterna. Strikta klädkoder gäller där. Hon fick gå en annan väg.**

**Ramones förknippas ofta med Converse, även om de föredrog skor av märket Keds. Fast de uppskattade att Chuck Taylor All Star inte såg "ortopediska ut", enligt Marky Ramone som även konstaterat att de såg bra ut**

**tillsammans med "svarta  
Perfecto läderjackor och Levis".  
Även om skorna gav honom  
skoskav.**

**Blir Kamala Harris vicepresident  
är det inte första gången skor av  
märket Converse favoriseras av  
någon i Vita Huset. Michelle  
Obama\_lät sig fotograferas i ett  
par lila pjuck 2010. Även John F  
Kennedy gillade skorna,  
i alla fall som ung.**

**Susanne Ljung är journalist och  
programledare för det hyllade  
mode- och kulturprogrammet  
"Stil" i Sveriges Radio. Hon bor i**

**Stockholm och New York och  
medverkar i Lördagsmagasinet  
varje vecka.**

# Peter Wolodarski: De vill få oss alla att hålla käft.

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**De som grep DN-fotografen  
Paul Hansen försökte  
skrämmas och tysta. Det är en  
illavarslande trend, som inte  
begränsar sig till Belarus.**

När jag gav mig in i journalistiken  
funderade jag aldrig på några  
risker. Det som drog mig till yrket

var lusten och nyfikenheten, viljan  
att hela tiden ta reda på mer.

Att arbeta med journalistik i  
Sverige är i regel riskfritt. Men det  
finns undantag.

Mycket kan sägas om Jan Guillous  
framfart i offentligheten. Men  
ingen kan ta ifrån honom att han  
på 1970-talet, tillsammans med  
Peter Bratt, fick betala med  
fängelse efter att ha avslöjat den  
hemliga spionorganisationen IB.  
De två unga journalisterna  
berättade för mycket. Statens  
behov av dubiösa hemligheter  
satte det fria ordet på undantag.

De som försökte närma sig sanningen skulle straffas.

I Kristina Hedbergs utmärkta SVT-dokumentär om Jan Guillou, påminns vi om att det fria ordet ofta har ett pris. I den första delen flimrar reportern Arne Lemberg förbi – han presenteras som en viktig mentor för Jan Guillou under dennes tidiga karriär (Lemberg blev senare också uppmärksammas för att ha lämnat in en skriftlig promemoria om Jan Guillou till Säpo).

Men vi minns framför allt Lemberg av ett annat skäl. 1979 reste han till Afrika tillsammans

med Karl Bergman från Svenska Dagbladet och två tyska journalister. Uppdraget var att rapportera om striderna i Idi Amins Uganda.

Väl inne i landet tog reportaget en förfärande vändning: de fyra journalisterna undersöktes av myndigheterna, och sköts senare ihjäl av en militärstyrka.

Häromåret var en annan svensk journalist, DN-fotografen Paul Hansen, mycket nära att dö under en resa i Irak. Han fick två skott avfyra mot sig, först mot hjälmen, sedan mot ryggen. ”Jag hade en otrolig änglavakt. Kulan



träffade bara köttiga delar av ryggen”, har han berättat.

Nu i torsdags var det dramatiskt igen. Paul, som fått pris som en av världens främsta fotografer, greps under en reportageresa i Minsk.

Han tillhörde ett 20-tal journalister som polisen plötsligt tog med sig in på stationen.

Myndigheterna påstår att de ville veta om journalisterna agerade lagligt, ”deras dokument skulle kontrolleras”. Men journalistik är inget brott. Att tysta och skrämma är däremot den belarusiska regimens *modus operandi*; dess vedertagna sätt att verka.

Paul Hansen är en av många journalister som den senaste tiden fått sin bevakning kringskuren.

Lukasjenkoregimen är inte det minsta intresserad av att kontrollera några dokument, det är bara en omskrivning för dess ambition att dirigera informationsflödet. Lukasjenko behöver propaganda, inte journalistik.

Rapporterna om massprotester hotar regimens överlevnad. Alltså måste de förhindras. Alltså måste de kväsas. Krävs fångenskap och tortyr tillgrips också sådana medel.

Gruppen som greps i torsdags behandlades efter omständigheterna väl, men den hölls inspärrad under kvällen. Under några timmar rådde oro på vår redaktion i Stockholm. Men tack vare ett snabbt agerande från bland andra Sveriges ambassadör i Minsk, Christina Johannesson, släpptes Paul Hansen fri senare på kvällen.

Så har det inte slutat för alla journalister i Minsk. Och även om den belarusiska regimen är ovanligt elakartad och långlivad kan man tyvärr inte säga att den

är ensam i sin hårdföra inställning till oberoende medier.

Tvärtom. Vad vi bevittnat på senare år är en trend av verbala och fysiska angrepp på fri journalistik, också på platser där man minst annat det.

Att angreppen sker i diktaturer och auktoritära stater vet vi. Kina, Ryssland och Turkiet är serieförbrytare i sammanhang där journalister försöker göra sitt jobb. I den ligan ingår också flertalet arabiska och afrikanska regimer.

Det nya och oroande är att angreppen även visar sig i länder

som har rätten att fritt uttrycka sig inbyggd i statsskicket.

Ta EU-medlemmarna Polen och Ungern. Deras regeringar ägnar sig inte bara åt att bespotta medier som har fräckheten att agera självständigt. När chansen uppstått har man också förvandlat tidigare professionella röster till regelrätta propagandaorgan.

I USA har Donald Trump i flera år talat om journalister som ”folkets fiende”. Det börjar med ord men det slutar sällan där. I somras såg vi hur vulgärretoriken översattes i gripanden, trakasserier och våld i samband med

massdemonstrationer i olika städer.

När ett fredligt CNN-team greps mitt under en direktsändning blev det stor uppståndelse, men det var inte ett enskilt misstag. Det var del av en utveckling där poliser – även i världens mäktigaste demokrati – känner stöd för tanken att man kan spärra in just journalister.

De ska inte tro att de är nåt. Står de i vägen ska de flytta på sig. Och säger de obekväma saker ser man till att deras mikrofoner och kameror stängs av.

När USA ägnar sig åt denna välbekanta censurtaktik från diktaturer är det enormt skadligt. Det sänker dramatiskt den moraliska ribban för stater runt om i världen. Många tänker: kan världens mäktigaste land, kan väl alla.

Och även om Sverige står sig mycket väl i internationella jämförelser över pressfrihet har vi våra historiska smärtpunkter. Efter att Jan Guillou och Peter Bratt skickades i fängelse ändrades svensk grundlag. Polis, åklagare och domstolar skulle inte

tillåtas fara fram på samma sätt – inte en gång till.

Men i vår turbulenta tid är det mest godtrogna vi kan göra att ta våra grundläggande fri- och rättigheter för givna. Den som vill tysta oberoende röster behöver inte gå så långt som att hota med fängelse. Det finns många andra, mindre långtgående metoder som också orsakar skada.

Demokratin behöver journalistiken. Men journalistiken behöver också demokratin för att fungera. Inget land har flockimmunitet mot det

auktoritära virus som just nu  
sprider sig över världen.

Poliserna grep Paul Hansen. De  
försöker få oss alla att hålla käft.

**Peter Wolodarski**

[peter.wolodarski@dn.se](mailto:peter.wolodarski@dn.se)

**chefredaktör**

# **Karin Bojs: Vaccin kan utrota polio men inte covid-19**

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Sjukdomen polio går att utrota  
från jordens yta med hjälp av  
vaccin. Det håller på att hända  
nu. Covid-19 däremot måste vi  
lära oss leva med lång tid  
framåt.**

Jag har med egna ögon sett den  
tragik som polioviruset kan  
orsaka: människor som släpar sitt

förlamade ben i marken, en förstörd rygg uppspjälad med korsett ...

Den sista polioepidemin i Sverige härjade år 1953. Då registrerades över 5 000 fall, varav 3 000 med förlamningar. År 1957 inledde Sverige massvaccineringar. För 43 år sedan rapporterades det sista inhemska fallet i vårt land.

På många andra ställen har sjukdomen bitit sig fast längre. Barn har dött eller blivit invalidiserade för livet.

Men i veckan rapporterade Världshälsoorganisationen WHO att hela Afrika nu kan betraktas

som poliofritt. Fyra år utan ett enda känt fall på hela kontinenten!

Det är en stor seger och enorma ansträngningar ligger bakom. Hälsoarbetare har lyckats få ut vaccin till alla barn, trots väpnade konflikter, flyktingströmmar och klanledare som sprider vaccinsmotstånd.

Nu återstår bara Afghanistan och Pakistan. Om vaccinkampanjerna lyckas i de länderna också kan sjukdomen polio betraktas som utrotad i hela världen. Det blir i så fall den andra sjukdom

mänskligheten har lyckats  
besegra, efter smittkoppor.

Vägen till en poliofri värld har  
varit lång och krokig.

Redan 1936 lyckades amerikanska  
forskare föröka viruset i mänsklig  
vävnad. Men bara i nervceller,  
vilket inte fungerar för  
massproduktion. Först 1949 kom  
den nödvändiga grundbulten för  
ett vaccin. Tre amerikaner  
lyckades odla fram poliovirus i  
olika slags vävnad, och fick  
Nobelpriset 1954 för den  
upptäckten.

Året därpå godkändes det första  
vaccinet, utvecklat av amerikanen

Jonas Salk. Det byggde på polio-  
virus som hade odlats fram i celler  
från apor, och sedan avdödats  
med formalin.

På en tillverkningsenhet,  
Cutterlaboratoriet i Kalifornien,  
fungerade inte avdödandet  
tillräckligt. Vaccinet spred  
smittan. Den så kallade  
Cutterincidenten orsakade 40 000  
fall av polio, tio döda barn och ett  
par hundra barn med varierande  
grad av livslång förlamning.  
Händelsen används än i dag av  
vaccinmotståndare. Men det ledde  
till ett skärpt regelverk och bland  
annat Sverige tog redan från

början fram en säkrare variant av poliovaccin.

En konkurrent till Jonas Salk tog fram ett vaccin som intas genom munnen och innehåller försvagat, levande virus. Den typen av vaccin har kunnat sprida smitta via vattendrag och orsaka sällsynta fall av sjukdom, vilket exempelvis har hänt i krigsdrabbade Syrien. Problemet minskar dock med nyare varianter av vaccinet.

Trots dessa bakslag finns gott hopp om att sjukdomen polio ska vara utrotad från jordens yta om några få år.

Den pågående pandemin av covid-19, däremot, kommer knappast att försvinna i vår livstid. I bästa fall får vi ett vaccin – vederbörligen testat och godkänt av europeiska och svenska myndigheter – under nästa år. Då reser sig frågan vilka som först ska erbjudas vaccin. Med största sannolikhet blir det vårdpersonal och personer i riskgrupper.

Och sedan? De som är yngre och inte ingår i någon riskgrupp? Har de över huvud taget skäl att vaccinera sig?



Inte självklart. Risken med själva sjukdomen måste vägas mot risker och kostnader med ett nytt vaccin. För en överviktig man i 65-årsåldern med högt blodtryck lär vaccinet fördelar väga tungt i vågskålen. Då är sjukdomen covid-19 ett reellt hot. Men för ett barn eller en ung människa, där risken att bli allvarligt sjuk är ytterst liten? Det är inte särskilt troligt att covidvaccin kommer att läggas in i allmänna barnvaccinationsprogrammet. Det är 65 år sedan det första poliovaccinet blev godkänt, och än finns fickor i Afghanistan och

Pakistan där sjukdomen härjar. Det nya coronaviruset lär bli ett allt mindre problem, men det kommer att fortsätta cirkulera runt jorden många varv till.

**Karin Bojs**

[vetenskap@dn.se](mailto:vetenskap@dn.se)

# Klanen Trump tar över det republikanska partiet

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Ett anrikt parti byter skepnad  
och pånyttföds som klan.**

**Republikanerna är på väg att  
ersättas av familjen Trump.**

**Efter snart fyra år i Vita huset  
har Trumpbarnen blivit politiska  
djur. Kampen om makten i**

**nästa generation Trump lär  
utkämpas mellan syskonen  
Ivanka och Don Trump.**

Tre dagar före julafton ställer jag  
mig i kö för att få skaka hand med  
Donald Trump Jr, presidentens  
42-årige son.

Den konservativa student-  
organisationen Turning Point  
USA håller årlig konferens i Palm  
Beach, Florida. Don, som han  
kallas, har många fans bland unga  
Trumpväljare. Ibland skanderar  
de "46" när han gör entré och  
visar upp sitt breda käkparti och  
sin kotlettkammade backslick.  
Hans pappa är USA:s 45:e

president. Han skulle kunna bli den 46:e. Presidentmakten skulle då vandra från Donald Trump till Donald Trump Jr.

Jag kliver fram till podiet där Don signerar sin bok "Triggered" och frågar honom:

Är du den näste presidenten?

– Jag oroar mig bara för 2020 just nu.

Han brister ut i ett av sina grin.

– Låt oss få det här valet överstökat först så kan vi prata sen, ok?

Under Donald Trumps år i Vita huset har hans barn flyttat fram

sina positioner i den politiska offentligheten.

Den längsta resan har Don gjort. Under förra valrörelsen var han mestadels en pinsamhet i pappans kampanj. Det klantigaste Don gjorde då var att tacka ja till att träffa och sitta ned med en rysk advokat som ville överlämna komprometterande uppgifter om Hillary Clinton.

Dons obetänksamma mejlsvar – "jag skulle älska det", svarade han en mellanhand som erbjöd sig att arrangera mötet – bidrog till Rysslandsutredningen, Robert Muellers granskning av

Trumpkampanjens kontakter med Ryssland.

Under förra presidentkampanjen kallade Donald Trump sina två äldre söner Don och Eric för ”högkvalitativa” personer. Det lät som han talade om vitvaror.

Bakom lyckta dörrar erkände Trump att Don inte ”var den vassaste kniven i kökslådan”.

Steve Bannon, Trumpkampanjens chef, sade i samtal med senatens underrättelseutskott att Don Trump var det slags ”kille som tror att allt som står på Breitbart är sant”. Breitbart är en

högerextrem propagandasajt som Bannon tidigare var chef för.

Men i denna valrörelse har den naive överklasspojken Donald Trump Jr mognat till en av pappans största tillgångar.

Don och flickvännen Kimberly Guilfoyle drar land och rike runt för att ragga pengar och väljare till Donald Trump. Sonen går hem i stugorna: Dons genuina jakt- och friluftssintresse, som pappan tidigare såg ned på, tilltalar väljare på landsbygden. Don är bredbent och chosfri, en skäggig och godmodig representant för den märkliga presidentfamiljen.

Mike Cernovich, en twitterprofil på den yttre högerkanten, kallar Don Trump för en av "the bros", en av grabbarna, en snubbe med "klassisk maskulin personlighet" som man "känner inte är en snobb".

På konferensen i Florida berättade Don Trump om hur Kim Guilfoyle hade bokat bord på en exklusiv restaurang på Manhattans Upper East Side på alla hjärtans dag. Don ville egentligen inte gå. Han föredrar hämtpizza. "Visst är jag romantisk?!" Han tvekade eftersom han skydde blickarna

från liberala New York-bor på finkrogen. Men väl på restaurangen hade andra gäster rest sig för att skaka hand med honom.

Det var en anekdot på temat dolt politiskt stöd i ett av världens mest förmögna bostadskvarter, en plats där inflytande och pengar överlämnas från en generation till nästa. Restauranggästerna som skakade Dons hand kände kanske igen sig i honom, en vilsen arvtagare som äntligen hittat sin plats i dynastin.

Det verkar som om familjen Trump är på väg att förvandlas till

en politisk klan. Kellyanne Conway, presidentrådgivaren som snart ska lämna Vita huset, har kallat Trumpbarnen för ”ohejdat anpassliga”.

På den tiden då pappan främst sysslade med fastighetsaffärer lärde sig barnen att behärska kontraktsfrågor och byggmaterial. När han gick vidare till tv-industrin följde de med dit. Nu, efter snart fyra år i Vita huset, är Trumpbarnen på väg att bli politiska djur.

Kanske ska man betrakta det republikanska konventet 2020 som ett slags examen för Trumps

barn. Talarlistan domineras i alla fall av familjen, omkring hälften av huvudtalarna heter Trump i efternamn. Konventet liknar en släktsammankomst. Ett anrikt parti byter skepnad och pånyttföds som klan.

Ivanka Trump, presidentens 38-åriga dotter, har genomgått en markant ideologisk förvandling under åren som presidentrådgivare i Vita huset. Hon och maken Jared Kushner uppfattades som inbäddade liberala agenter när de först anställdes av pappan i mars 2017. En hämsko mot Donald Trumps

populistiska impulser. En utsträckt hand till moderata storstadsväljare. Paret skulle stå upp för hbtq-rättigheter, driva igenom progressiva reformer för småbarnsföräldrar och se till så att USA inte drog sig ur Parisavtalet.

Ivanka var registrerad som demokrat vid tiden för förra valet och kunde inte rösta på sin pappa i New Yorks primärval 2016. Men inför detta presidentval har hon bytt partitillhörighet. ”Jag är stolt republikan”, sade hon till New York Times i mars. ”Jag tror att han (Donald Trump) har breddat

det republikanska partiet, vilket verkligen är viktigt för mig”.

När Teslagrundaren Elon Musk uppmanade sina följare på Twitter att svälja ”det röda pillret” svarade Ivanka Trump: ”Tagit det!”. Det röda pillret är en referens till filmen ”Matrix” – om man sväljer tabletten kan man expandera sin verklighet. För unga nättaktivister betyder frasen att man konverterat till konservatismen, eller åtminstone påbörjat en ideologisk förflyttning. Ivankas bekännelse bekräftade att hon nu var i hamn, en av pappans lojala fotsoldater.

Kampen om makten i nästa generation Trump lär utkämpas mellan Ivanka och Don. Syskonen förkroppsligar två tendenser i Trumpismen. Ivanka och hennes man Jared Kushner är vända utåt mot världen. Kushner står Israels premiärminister Benjamin Netanyahu nära och har odlat en personlig kontakt med den saudiske kronprinsen Mohammed bin Salman.

Ivanka Trump representerar mer än gärna USA internationellt. Som landets "first daughter" – en ny funktion hon inrättat i Vita huset – har Ivanka axlat en del av

presidenthustrun Melania Trumps plikter. I ett videoklipp syns hur Ivanka Trump försöker slå sig in i en konversation mellan bland andra Frankrikes Emmanuel Macron, Storbritanniens Theresa May och Kanadas Justin Trudeau. Tunga diplomatiska företrädare ansåg att Ivanka Trump chikanerade sig själv och USA. Men inget tyder på att hon har sänkt sina globala ambitioner.

När hela familjen Trump var på statsbesök i London i början av juni i fjol var Ivanka den enda som lyckades bemästra etiketten.



Guardians klänningsexpert skrev att hennes klänningsval var mer sofistikerat än presidenthustrun Melanias: "Det är Ivankas förmåga att få sådana här saker rätt som gör henne till den läskigaste av alla Trump", konstaterade tidningen.

Donald Trump Jr odlar en mindre rumsren attityd. Han bygger sin maktbas i Amerikas mest primitiva hörn, med en rå och frejdig ironi som han lånat från den moderna alternativhögern. I maj lät Don Trump publicera en bild på Instagram av Joe Biden intill en krokodil. "See you later,

alligator", säger Biden. "In a while, pedophile", svarar kräldjuret. (Översättning: Om en stund, pedofil.)

Tidigare under våren hade Don hoppat på Mitt Romney, tidigare republikansk presidentkandidat och nuvarande senator för Utah. Som enda republikan hade Romney röstat för att fälla Trump i riksrättegången. Don tog revansch genom att lägga upp en bild där senatoren bär jeans med mycket hög midja.

"Mammajeans", skrev han till Romney. "Eftersom du är en fitta".

Spänningen mellan syskonens personligheter är uppenbar. Men kanske inte så viktig ändå. Historieprofessorn och författaren Timothy Snyder betraktar USA under Trump som en "familjekleptokrati". Den huvudsakliga idén, säger Snyder, är att förvandla staten till en pengamaskin för familjen Trump, att "säkerställa att folk som heter Trump är rika för alltid". Barnens involvering i politiken är kanske en illustration av den ambitionen. Både Iankas internationella arbete och Dons inhemska engagemang behövs.

Den främsta symbolen för sammanblandningen av privata och politiska intressen är Trump International Hotel, beläget i Washingtons gamla postbyggnad på Pennsylvania Avenue runt hörnet från Vita huset. Hotellet har varit en kassako under den första mandatperioden, en plats dit utländska statschefer och diplomater som vill hålla sig väl med Trump vallfärdar. Under 2019 drog hotellet in motsvarande 400 miljoner kronor i vinst till Trumporganisationen. Här finns "The Spa by Ivanka Trump" och en grillrestaurang där Don håller

hov över tilltagna stekar när han övernattar i huvudstaden.

Det är kanske ingen slump att tidigare mer marginella medlemmar av Trumpsläkten har börjat protestera, sådana som inte direkt gynnas av presidentfamiljens förslagenhet. I somras gav psykologen Mary Trump, presidentens brorsdotter, ut en storsäljande bok där hon stämplar farbrodern Donald Trump som en ”psykopat”. Fred Trump, Mary Trumps farfar, uppmuntrade tidigt sonen Donalds lögner och mobbarinstinkt, hans arrogans

och fuskande, skriver Mary Trump.

Hennes egen pappa, Donalds äldre bror, var i kraft av äldsta sonen givne arvtagaren. Men han uppfattades som för svag och för snäll för att ärva Fred Trumps fastighetsimperium. Donald insåg att han skulle forma sin personlighet som en antites till storebrodern, han som aldrig vann pappans förtroende. Fred Trump skapade ett monster, skriver Mary Trump i ”Too Much and Never Enough: How My Family Created the World’s Most Dangerous Man ”.

Trumpbarnen uppvisar samma anpassningsförmåga som sin pappa. De är nu spegelbilder av presidenten.

**Björn af Kleen**

[bjorn.afkleen@dn.se](mailto:bjorn.afkleen@dn.se)

# **”Om det varit nervgiftet Novitjok hade Navalnyj inte överlevt”**

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Den ryska kemisten Vladimir Uglev tror inte att oppositionspolitikern Aleksej Navalnyj har förgiftats med Novitjok, som användes mot**

**ex-spionen Sergej Skripal och hans dotter Julia i Storbritannien 2018. Han är dock övertygad om att den ryska säkerhetstjänsten är skyldig.**

– Om det var Novitjok är det inte sannolikt att Navalnyj hade överlevt. I varje fall om han fick det i sig via te, säger Vladimir Uglev på telefon till DN.

Uglev är kemisten bakom nervgiftet Novitjok, ett samlingsnamn för en grupp nervgifter som utvecklades i hemlighet på ett sovjetiskt laboratorium på 1970-talet. När

Sergej och Julia Skripal förgiftades med Novitjok i Storbritannien år 2018 sade Uglev i en DN-intervju att det högst sannolikt var ryska säkerhetstjänsten som stod bakom.

Också i fallet Navalnyj tror han att ryska säkerhetstjänsten är skyldig. Han tvivlar dock på att giftet tillhör gruppen Novitjok.

– Skripals blev förgiftade genom huden, Navalnyj av allt att döma via sitt te. Om man får i sig giftet genom att svälja det får man mycket snabbare symtom. Navalnyj hade inte hunnit till

flygplanstrappan och han hade knappast överlevt, säger Uglev. Att Navalnyj överlevde kan han i första hand tacka piloten för, enligt Uglev. Om piloten inte hade landat planet mellan Tomsk och Omsk utan flugit vidare till Moskva hade Navalnyj inte klarat sig. Det har också visat sig att läkarna i Omsk, som vägrade erkänna att Navalnyj var förgiftad, samtidigt gav honom motgiftet atropin – samma motgift som läkarna i Tyskland har behandlat honom med. Enligt oberoende Dozjds uppgifter tackade hustrun Julia Navalnaja

inofficiellt läkarna i Omsk för deras arbete. Navalnyj hade inte hade överlevt utan deras vård. Samtidigt ville de inte ge honom tillstånd att flyga till Tyskland – av allt att döma utsatta för hård utomstående press. Att det är Kreml som står bakom attentatet mot Navalnyj håller Uglev för självklart. – Vem dödade Boris Nemtsov? Vem dödade alla andra oppositionella? Det här har staten sysslat med sedan 1917, säger han. Vil Mirzajanov, också han före detta sovjetisk kemist, säger till

Dozjd att han inte heller tror att giftet var Novitjok.

– Den sortens gifter stannar kvar länge i organismen. Allt detta går att ta reda på genom en blodanalys. Jag förstår inte varför läkarna är så hjälplösa, säger Mirzajanov i en intervju med Dozjd.

Mirzajanov, som nu lever i USA, hade en ledande roll då Sovjetunionens hemliga kemiska vapen desarmerades på 1990-talet. Han anklagades för högförräderi och gick i exil i USA 1995.

De tyska läkarna har varit mycket förtegnas om sina slutsatser

hittills, men säger att giftet verkar vara någon typ av kolinesterashämmare. De har enligt uppgift varit i kontakt med bulgariska läkare för att få veta mer om förgiftningen av den bulgariska affärsmannen Emilian Gebrev år 2015. Gebrev är vapenhandlare och har sålt vapen bland annat till Ukraina, som Ryssland i praktiken krigar med i östra Ukraina. Läkarna tror att Navalnyj kan ha förgiftats med samma sorts blandning av nervgifter och pesticider som Gebrev.

Just nu verkar det stå klart att Navalnyjs chanser att överleva är goda. Frågan är i vilket skick.

– Allt beror på om giftet har hunnit skada hjärnan. I så fall kan följderna vara allvarliga. Men han kan också klara sig, på samma sätt som Pjotr Verzilov, säger Vladimir Uglev till DN.

Verzilov, medlem i Pussy Riot, förgiftades efter att han rusat in på plan utklädd till polis under VM-finalen i fotboll 2018. Några månader senare togs han in på sjukhus i Moskva i ett kritiskt tillstånd. Läkarna påstod att han hade tagit en överdos av sömn-

och astmamedicin, något som de anhöriga inte trodde på. Efter några dagar fördes han till sjukhuset Charité i Berlin, där han blev helt återställd. Det är samma sjukhus där Navalnyj nu är inlagd.

Enligt Uglev är motgiftet atropin, som läkarna har använt för att bota Navalnyj, ytterligare ett indicium på att han inte har förgiftats med Novitjok.

– Atropin används inte mot Novitjok. Det hade tvärtom förvärrat patientens tillstånd.



# Tillstånd dras in för journalister

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Flera journalister som arbetar för utländska medier kan inte längre arbeta lagligt i Belarus efter att landet dragit in press-ackrediteringar. Det rapporterar den oberoende belarusiska nyhetssajten tut.by.**

På lördagen kom rapporter om att journalister från flera

internationella medier fått sina ackrediteringar indragna.

Beskedet gäller både utländska och belarusiska journalister.

Sammanlagt har 19 journalister från bland annat nyhetsbyråerna AFP och Reuters, brittiska BBC och tyska tv-kanalen ARD förlorat sina tillstånd.

Journalisten Tatiana Melnitjuk har för BBC:s räkning har rapporterat om protesterna mot president Aleksandr Lukasjenko efter presidentvalet. För tut.by berättar hon att utrikesdepartementet kontaktat

henne och meddelat att hennes pressackreditering blivit indragen.  
– När jag frågade vad jag gjort för fel svarade de bara att de fått instruktion att förmedla informationen, säger hon.  
Utan giltig ackreditering är det inte lagligt för journalisterna att arbeta i Belarus.  
Efter att ha suttit frihetsberövade, misstänkta för att ha deltagit i en massdemonstration, har även fyra ryska journalister utvisats. De arbetade för nyhetsbyrån AP och tyska ARD och har fått ett femårigt inreseförbud.

Under torsdagskvällen greps också Dagens Nyheters fotograf Paul Hansen av polis i Belarus. Tillsammans med ett 50-tal journalister hölls han i flera timmar på en polisstation i Minsk. Efter att Sveriges ambassadör Christina Johannesson kopplats in frigavs Paul Hansen senare samma dag. Han tvingades lämna landet dagen därpå, och får inte återvända förrän om fem år.

**Gustav Olsson**  
[gustav.olsson@dn.se](mailto:gustav.olsson@dn.se)

# **Michael Winiarski: Belarus i dag har flera likheter med upproret i Polen 1980**

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Det har gått 40 år sedan det styrande kommunistpartiet i Polen tvingades tillåta den första fria fackföreningen i östblocket. Det öppnade vägen för demokrati i Östeuropa. Det finns flera likheter med det**

**pågående upproret mot diktaturen i grannlandet Belarus, men också avgörande skillnader.**

**Analys. DN:s utrikeskommentator**

Många polacker känner djup samhörighet med Belarus, delvis på grund av en lång gemensam historia. På måndag kommer några av dem att visa det vid en stödmanifestation för demokratikampen i Belarus framför port nr 2 vid det tidigare Leninvarvet i Gdansk.

Det var där innanför som Solidaritet föddes just den 31 augusti 1980, efter en strejkvåg

som började i Lublin och sedan spred sig till Gdansk och övriga Östersjökusten. Över 700 000 arbetare strejkade, och så småningom hade Solidaritet 10 miljoner medlemmar.

Denna första polska frihetstid blev kort. 15 månader senare – den 13 december 1981 – proklamerade partichefen och generalen Wojciech Jaruzelski krigstillstånd, förbjöd Solidaritet och internerade tusentals av rörelsens medlemmar, inklusive ledaren Lech Walesa.

”Om jag inte gjort detta skulle Sovjetunionen ha ingripit i Polen”, argumenterade Jaruzelski.

Men våren 1989 satte sig Jaruzelski själv vid det ”runda bordet” i Warszawa och förhandlade fram en historisk kompromiss om en fredlig avveckling av den kommunistiska enpartistaten. Solidaritet blev åter legalt.

Redan den 4 juni 1989 genomfördes de första delvis fria valen i det socialistiska lägret. En icke-kommunistisk regering bildades. Innan året var över hade kommunistregimerna i Ungern,

Tjeckoslovakien, Östtyskland och Rumänien fallit, liksom symbolen för Moskvask kontroll – Berlinmuren.

Att det blev möjligt berodde till en stor del på de reformvindar som blåste i Moskva, där Michail Gorbatsjov kommit till makten 1985. Han hade övergivit Brezjnevdoktrinen, som gav Moskva rätt att med alla medel hålla de kommunistiska lydstaterna kvar i sitt våld. Det finns flera likheter mellan Polen 1980 och Belarus 2020: Nu som då har en stor del av medborgarna fått nog av den

diktatoriska regimen, och visar tydligt att törsten efter frihet övervinner rädslan för regimens våldsapparat.

Ett av de polsk-belarusiska sambanden går att bevittna på måndag: Framför Gdanskvarvet kommer sången "Mury" (Murar) av Jacek Kaczmarski – som var Solidaritets signaturmelodi 1980 – att framföras. 40 år senare har samma sång, i belarusisk tappning, blivit en av proteströrelsens hymner under revolten mot Aleksandr Lukasjenko.

En skillnad mot det som hände i Polen är att Lukasjenko inte kan bli en ny Jaruzelski. Möjligen i generalens första skepnad, då han 1981 satte in militär mot den demokratiska oppositionen. Då hade Sovjetunionen en ockupationsarmé i Polen, ett behändigt instrument för Brezjnevdoktrinen. Jaruzelski valde dock, efter intensiv press från Kreml, att på egen hand slå ned frihetsrörelsen.

I dagens läge lär Lukasjenko inte rätta sig efter Jaruzelski av modell 1989, då denne gick med på att förhandla med oppositionen. Då

var hotet från Moskva för tillfället borta.

Belarus relation till dagens Ryssland liknar mer den gamla polsk-sovjetiska från kalla krigets dagar. Vladimir Putin påminde i en tv-intervju i veckan om att unionsfördraget mellan de två länderna innebär att Moskva har skyldighet att bistå regimen i Minsk, ifall det finns något som hotar landets säkerhet eller stabilitet. Och att Putin har låtit bilda en särskild reservstyrka som kan ingripa om situationen "urartar".

I klartext klargjorde Putin två saker: Lukasjenko kan inte, ens om han skulle vilja, gå den demokratiska oppositionen till mötes. Och om Belarus egen polis och militär skulle vägra att skjuta på sitt eget folk, står bakom gränsen ryska soldater beredda att göra jobbet.

Vilken effekt "Putin-doktrinen", hotet om rysk intervention, har för den demokratiska revolten i Belarus är svårt att veta.

Oppositionen ser det som ett försök att skrämma belarusierna att ge upp protesterna.

Det finns vissa lärdomar som oppositionen skulle kunna dra av Polens väg. En är att gatudemonstrationer, hur massiva de än är, inte på allvar rubbar makthavare som tar skydd bakom kravallpolis och militär.

De strejker som har förekommit på de statliga fabrikerna satte Lukasjenkos nerver i dallring, men de tappade kraft efter några dagar. Ändå är det just strejker som är kännbara och dyrbara för regimen.

De polska arbetarna tog med sig en dyrköpt läxa från Gdansk och Szczecin under revolten i

december 1970. De gick ut på gatorna, stormade partikanslier, bara för att mötas av militären som sköt skarpt för att döda.

1980 hade de lärt sig: gå inte ut på gatan, utan stanna inne på varven och fabrikerna. Där var de mer svåråtkomliga, och vann en historisk seger – åtminstone för en tid.

**Michael Winiarski**

# Protester i Berlin och London mot coronaregler

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Omkring 18 000 personer deltog på lördagen i en ny protest i Berlin mot de tyska myndigheternas coronarestriktioner. Samtidigt samlades tusentals demonstranter vid Trafalgar**



## **Square i London, för att protestera mot de brittiska restriktionerna.**

### **Paris.**

I Berlin hann protesten knappt inledas förrän den upplöstes av polis. Myndigheterna motiverade ingripandet med att "det minsta tillåtna avståndet mellan människor inte respekterades". Upprörda demonstranter svarade med att sjunga nationalsången och ropa "vi är folket", något som ofta görs på högerextrema demonstrationer i Tyskland. Även i London fanns personer med högerextrema sympatier

bland demonstranterna. På scen talade den ökända konspirationsteoretikern David Icke, som tidigare påstått att världen i hemlighet styrs av reptiler från yttre rymden. Den gemensamma nämnaren i talen var avskyn för coronarestriktioner och masker. Många demonstranter menade att deras grundläggande rättigheter kränks och att covid-19, som hittills krävt fler än 41 000 liv i Storbritannien, är "en bluff". Även i Paris, där munskydd i fredags blev obligatoriskt att bära utomhus, ägde en mindre

demonstration rum. Omkring 200 personer tog demonstrativt av sina masker vid monumentet Nation i protest mot "hälsodiktaturen". 123 av dem bötfälldes av polis, 135 euro vardera.

**Erik de la Reguera**

# Dödstalet stiger efter oväder

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Afghanistan.**

Räddningspersonal fortsätter att söka efter saknade i lera och bråte sedan runt 160 människor i Afghanistan har mist livet i översvämningar till följd av kraftiga regn den senaste veckan. Tretton provinser, de flesta i

landets norra delar har drabbats av översvämningarna.

Parwan, strax norr om huvudstaden Kabul, drabbades i onsdags av häftiga störtregn som spolade bort bostadshus och andra byggnader. 116 människor har dött och mer än 120 skadats. 15 saknas fortfarande, enligt lokala myndigheter.

**TT-Reuters**

# Det var inga vänliga demonstranter. De var banditer.

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

President Donald Trump om de demonstranter som protesterade mot rasism utanför Vita huset under hans tal vid Republikanernas konvent i torsdags. Kommentaren fälldes under ett kampanjtal inför

jublande anhängare i delstaten  
New Hampshire dagen efter.  
**TT-AFP-Reuters**

# **Björn Wiman: Tiden har förvandlat verkligheten till science fiction**

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

Äntligen satt vi i biofåtöljerna, för första gången på sex månader. Christopher Nolans storfilm ”Tenet” inleds på ett fullsmockat konserterhus, med betydligt fler än både 50 och 500 personer i publiken. Scenen känns i dag lika osannolik som de svindlade ”temporala kniptångsmanövrar”

som filmens hjältar utför för att rädda civilisationen från undergång. Att se den är en på alla sätt magnifik upplevelse – Wagners opera ”Parsifal” som bombastisk Bondfilm. Ljudmattan drar undan fötterna för förnuftet. Tid blir till rum utan att man fattar hur det går till. Samtidigt, i världen utanför biomörkret, rusar tiden framåt som vanligt. Några timmar efter att vi lämnat biosalongen når orkanen Laura den amerikanska delstaten Louisianas kust, som den fjärde kraftigaste någonsin. På bara ett dygn har den

intensifierats i styrka mer än någon tidigare storm, laddad med badkarstempererat vatten från de hav som människans utsläpp gör allt varmare; en monsterstorm på fossila steroider. ”Det är dags att be för det bästa medan vi förbereder oss för det värsta”, skriver Louisianas borgmästare innan orkanen når land, tvingar hundratusentals människor att fly för sina liv och förvandlar kustlandskapet till ett vattendränkt ödeland. En satellitbaserad bild från den amerikanska vädermyndigheten NOAA visar jordklotet från

rymden vid just denna tidpunkt, så ömkligt litet. Strax till vänster om den enorma orkanens öga ser man ett grått band som ligger över den nordamerikanska landmassans västra del. Det är skogsbränderna i Kalifornien, några av de största i delstatens historia. Också de är dopade med den fossila industrins steroider. Ytan som brinner i Kalifornien varje år har femfaldigats på 50 år; störst är ökningen under sommarperioden då den har blivit åtta gånger större. Bränderna på den amerikanska västkusten är ett gammalt fenomen, som har olika

orsaker som skogsskötsel, befolkningsökning och stadsplanering, men huvudorsaken till den snabba ökningen är den globala uppvärmningen, enligt en ny amerikansk studie. Skräckbilderna från dagens Kalifornien är en del av verkligheten i den tidiga uppvärmningens tidsålder. Apokalyptiska eldar och alltmer våldsamma stormar är inte längre en försmak av framtiden. Framtiden har kommit till oss – om man ska fortsätta inspireras av de invecklade tidsteorierna i

Christopher Nolans film. I år utspelas dessutom bränderna och stormarna samtidigt som en annan katastrof. Både bekämpningen av bränderna i Kalifornien och hjälpen till offren för orkanen Laura äger rum samtidigt som coronapandemin och försvåras av den amerikanska regeringens kaotiska och verklighetsfrånvända sätt att hantera den. På sitt sätt är det en perfekt storm, i ett politiskt system som saknar fungerande hälso- och sjukvård för alla och som sedan länge går helt i den mäktiga fossilindustrins ledband.

Ett foto visar situationens tillspetsade tragik: en skylt som uppmanar till social distans och användning av munskydd framför ett våldsamt brinnande inferno. I Kalifornien har nu invånarna att välja mellan vilken sorts ansiktsmask de ska bära; antingen en som filtrerar bort de farligaste ämnena från brandröken men som i gengäld ökar risken för virus i utandningsluften, eller en som kan begränsa smittspridning men inte skyddar mot brandrök. I delstaten Colorado, också svårt hemsökt av allvarliga skogsbränder, uppmanas

invånarna att inrätta röktäta ”säkerhetsrum” i sina bostäder, medan de i Louisiana uppmanas att söka skydd under mer omedelbara former. Strax innan stormen nådde land kom en uppmaning från delstatens myndigheter: ”Lägg er under ett bord eller en kraftig möbel. Använd madrasser, filtar eller kuddar för att täcka huvud och kropp. Stanna kvar så länge dessa livshotande förhållanden råder.” Så slår elden, vinden och vattnet mot USA och världen, samtidigt som en klimatförnekande president samlar sitt parti på ett

sektliknande konvent för att försöka bli omvald. Fossilbaronerna evakuerar tillfälligt oljeplattformarna och raffinaderierna i Louisiana men stannar kvar i de politiska kulisserna, varifrån de vill fortsätta sätta agendan för dem som sprattlar på scenen. Vicepresident Mike Pence nämner klimatförändringen en gång under hela konventet, och då endast för att avfärda alla tänkbara begränsningar av utsläppen av olja, kol och gas. ”The best is yet to come”, skriker presidentens egen svärdotter om framtiden.



Katastroferna och förnekelsen  
äger rum på samma tidsplan –  
men katastroferna rör sig framåt  
och förnekelsen bakåt.

Verkligheten förvandlad till  
postapokalyptisk science fiction.

Kan man invertera tiden?

Använda kunskap om framtiden  
för att påverka vad som händer  
just nu? Rent av utföra en

”temporal kniptångsmanöver”

mot Trump? Dessvärre inte, enligt  
Christopher Nolans film. Det som  
har hänt, det har hänt, säger  
någon i ”Tenet”. Varje generation  
måste ombesörja sin egen  
överlevnad.

**Björn Wiman**

[bjorn.wiman@dn.se](mailto:bjorn.wiman@dn.se)

# Författarna skrev för livet under kalla kriget

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Duncan Whites bok "Cold warriors" är ett fynd för alla som intresserar sig för kalla kriget och tycker att författarna som skrev under epoken tillhör de bästa. Många av dem var politiskt engagerade, vissa**

**utnyttjades i propagandasyften, andra mördades. Anders Sundelin återvänder till Orwell, Solzjenitsyn och Havel.**

**Duncan White**

**"Cold warriors. Writers who waged the literary cold war"**

**Little, Brown, 752 sidor**

Det här var en epok då författare betydde något. En författare namngav den (Orwell), en annan bidrog till att avsluta den (Solzjenitsyn), en tredje kom att bli president (Havel). Om så ledarna valts eller styrde enväldigt förstod de litteraturens betydelse, verkade för böckers spridning

eller såg till att författarna sköts, böckerna inte kom ut.

Kalla kriget kom det att kallas, efter George Orwell, vars båda sista böcker – ”Djurfarmen” och ”1984” – inte bara handlade om epoken utan också var en del av den, påverkade den. ”Djurfarmen” skrev han på tre månader och fick sedan ägna längre tid än så åt att få den utgiven. Förlagen ansåg att den skulle störa förbindelserna med Sovjetunionen: ”Jag anser att valet av grisar som det härskande kastet utan tvivel kommer att förolämpa många människor, särskilt någon som är lite känslig

på den punkten, vilket ryssarna otvivelaktigt är”, skrev Jonathan Cape till Orwells agent.

(”Skitsnack”, skrev Orwell i marginalen på den kopia av brevet han fick.) Cape hade för övrigt varit i kontakt med någon på informationsdepartementet för att få råd och denne någon hette Peter Smollett och han, skulle det visa sig, var eller hade varit KGB-agent.

När romanen till sist kom ut, i augusti 1945, sålde den slut med detsamma och eftersom en ny upplaga inte kunde tryckas omedelbart, på grund av

pappersransoneringen, skickade drottningen iväg en kurir i fulla regalier till anarkistbokhandeln vid Red Lion Street som hade ett sista exemplar.

Duncan White, brittisk journalist och litteraturhistoriker, berättar om detta i "Cold warriors", ett fynd för oss alla som intresserar oss för epoken och tycker att författarna som då skrev hör till de bästa. Han tar sats redan i spanska inbördeskriget, för det började där, rena författarstämman: Arthur Koestler kom hösten 1936, Orwell annandag jul, Stephen Spender i januari 1937,

Martha Gellhorn i mars, Hemingway några dagar senare. De tre förstnämnda kom som kommunister och skulle åka hem som anti-kommunister efter att ha fått närkontakt med Moskvas syn på världen och människan. Gellhorn skrev vad hon såg och hon såg kanske längre än någon av de andra – tyvärr skyndar White bara förbi henne – medan Hemingway kanske inte skrev allt han såg men det han skrev tål fortfarande att läsas på grund av sin starka sinnlighet om så han skriver om spränggranaters krevader eller vårens första lökar.

Koestler, som varit Kominternagent, skrev sedan "Natt klockan tolv på dagen" på flykt undan Nazityskland, fick den utgiven i England 1940 medan han satt där i förvar efter att ha landat utan inresetillstånd och även om den inte väckte sensation med detsamma – och nämner varken Sovjetunionen eller Tyskland – bevisade den att en roman på tvåhundrafemtio sidor kan fånga det totalitära samhällets kärna, kanske bättre än reportaget, debattboken. (Individen är ingenting. Partiet är allt.) George Orwell begrep. Han

var en av de första som recenserade den, passade på att rasa mot den vänster som blundat för både Moskvarättegångarna och kommunistmorden i Spanien och skickade fyra år senare "Djurfarmen" till Koestler som svarade: "Avundsjuka gratulationer." När "Natt klockan tolv på dagen" publicerades i Frankrike, efter kriget, ringlade köerna långa utanför boklådorna – en halv miljon exemplar de första två åren – och det är möjligt, menar Duncan White, att vi även har den

att tacka för att Frankrike inte blev kommunistiskt.

Ungefär samtidigt formulerade George F Kennan det som skulle bli ett huvudspår i USA:s strategi under kalla kriget. Kennan var diplomat vid den amerikanska ambassaden i Moskva, historiker av rang, Rysslandskännare med Pusjkin och Tjechov som favoritförfattare. Han formulerade sig i "The long telegram": en kommentar på åtta tusen ord till Stalins tal två veckor tidigare där denne chockat världen genom att tala om kapitalismens obotliga fientlighet, världsfredens

omöjlighet utan kommunismens slutseger. Bara lugn, manade Kennan, Stalin måste utmåla omvärlden som fientlig – hur annars motivera diktaturen? – Sovjetunionen kommer på sikt att gå under av samma orsak som Romarrikets fall – beståndsdelarnas upplösning – och eftersom Stalin varken är rigid som Hitler eller en äventyrare som Napoleon måste svaret bli ett tålmodigt och långvarigt motstånd. Containment var uttrycket han använde, uppdämning.

Marshallhjälpen var ett resultat av den tanken, ett annat CIA:s lika omfattande som hemliga stöd till kulturtidskrifter och till Congress of Cultural Freedom som grundades i det Västberlin som just överlevt den sovjetiska blockaden i juni 1950 och med Arthur Koestler som affischnamn. (Det fanns en svensk avläggare med bland andra Birgitta Stenberg och Vilhelm Moberg.) När Stephen Spender 1966 fick veta att Encounter, tidskriften han varit med att göra så framgångsrik, finansierats av CIA, även av brittiska UD, lämnade

han redaktionen med detsamma och skulle aldrig mer läsa ett ord i den. Aldrig, sa han efteråt, hade artiklar stoppats genom påtryckningar utifrån, däremot minns han en artikel om Castros Kuba som antagligen fixats in med hjälp av CIA. Antagligen fanns flera.

I USA protesterade författare mot dessa "kackerlackor i ett avlopp" – för att citera Norman Mailer – i bland annat Partisan Review, även den betald av CIA. I Latinamerika stödde man en tidskrift som lanserat Gabriel García Márquez och Mario Vargas Llosa, i Uganda

en tidskrift som publicerade Chinua Achebe. De betalade Richard Wrights resa till den alliansfria rörelsens första möte i Bandung, plus 500 dollar för omkostnader. James Baldwin skrev i Encounter om uppföljningsmötet i Paris. Peter Matthiessen, som var med och startade The Paris Review, tidskriften som fortfarande publicerar världens bästa författarintervjuer, var CIA-agent. De stödde inte mig, sa Baldwin när han upptäckt hur saker låg till, ”de ville bevisa för sig själva hur liberala de var”. Vilket, vid

närmare eftertanke, kanske inte var en så dum idé när motståndaren var raka motsatsen. I Sovjetunionen försvann en hel författargeneration. Isaak Babel, som lärt Hemingway stryka, sköts. Anna Achmatova, som tvingats till tystnad i två decennier, stod den 7 augusti 1946 på Bolsjojteaterns scen i Leningrad och läste sina dikter, efteråt ställde sig publiken upp och applåderade, skrek. En ny tid? Nej. Två veckor senare anlände hon till ett möte med Författarförbundet, i vars styrelse hon nyss valts in, och upptäckte att alla undvek henne. Sedan tog



de hennes son. Av de 700 delegaterna på den sovjetiska författarkongressen 1934 kunde 54 vara med tjugo år senare. ”När man hugger ved yr det flisor”, som en av Stalins hantlangare uttryckte det. Någon författare av rang alstrade aldrig Sovjetsystemet, på någon sida av järnridån. Aleksandr Solzjenitsyn skapade sina storverk trots det, i strid med det, avslöjade det – och bidrog därmed till att avsluta det. När ”Gulagarkipelagen” började publiceras, sammanlagt sju band, hans dokumentation av detta helvete på jorden, hade den så

kallade avspänningen inletts, détente. USA hade kört fast i Vietnam, ett krig som slitit landet itu, medan Sovjetunionen markerat var gränsen gick genom att kväsa upproret i Tjeckoslovakien, var invecklad i en uppslitande gränskonflikt med Kina och hade en ledare som knappt kunde hålla sig vaken på mötena och då han var vaken hade svårt att tala begripligt. Ingen var längre intresserad av en författare med världsrykte – Nobelpriset 1970 – som högljutt motsatte sig en fred utan frihet, avspänning utan demokratisering,

och hade modet att inte bara bekämpa den reellt existerande socialismen utan också var beredd att slita masken av den, oavsett vad Nixon eller Brezjnev tyckte. Samtidigt räddade avspänningen hans liv. Man kunde inte gärna låta författaren försvinna i det Gulag han höll på att avslöja – första bandet av ”Gulagarkipelagen” hade publicerats i december 1973, i Paris – i stället hetsade man mot honom, hotade honom, och då det inte bet på denna jobbiga människa slängde man ut honom. Det hjälpte inte heller. När Ronald

Reagan valdes till president i november 1980 var det med ett stöd till Aleksandr Solzjenitsyn redan i valplattformen.

Avspänningen var död, kalla kriget återupphettat. Bara Palmekommissionen begrep inte det.

Någon svensk författare finns inte i Duncan Whites epos, men visst vore en motsvarande svensk studie högst intressant. Det skulle vara intressant att få veta mer om Vilhelm Mobergs förhållande till Svenska kommittén för kulturens frihet, Sara Lidmans rapporter från Nordvietnam eller huruvida P

O Enquist klev rakt i en fälla  
riggad av ryssarna under arbetet  
med "Legionärerna". Den enda  
svenska författare som på något  
sätt påverkade världsbilden också  
internationellt är antagligen Jan  
Myrdal och hans "Rapport från en  
kinesisk by" – lanserad som fakta,  
i realiteten fiktion.

**Anders Sundelin**

# **Ledare: Marknadsmaoism gör Kinas hot svårare att hantera**

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

Till skillnad från Sovjetimperiet kommer det kinesiska enpartistyret inte ha vänligheten att braka ihop av sig självt. Det är åtminstone prognosen som The Economist gjorde häromveckan. I ett reportage lyfter tidningen fram mindre

uppmärksammade sidor av Xi Jinpings styre: att olönsamma företag går i konkurs, respekt för patenträttigheter och att finanssektorns avarter styrts upp. I de statligt styrda företagen sker försök att driva dem mer som de framgångsrika privata.

Xi Jinping har samtidigt stärkt centralmaktens grepp om landet, ställt hårdare lojalitetskrav i samhället och i den privata företagssektorn, ökat utgifterna för yttre och inre säkerhet, förföljt minoriteter och ytterligare strypt yttrandefrihet och medborgar-

inflytande. Åtgärder som normalt orsakar ekonomiska svårigheter. Ändå är det uppenbart att Kinas kontrollförsök tar sig andra uttryck än i det gamla Sovjetunionen. De senare reste murar mot hela det västerländska utbudet av varor och tjänster. En betydande del av det folkliga missnöjet mot kommunistregimerna handlade om bristen på konsumtionsvaror och populärkultur som man visste fanns i väst. Kina använder tvärtom sin stora marknad som lockbete för västföretag, och utövar sin makt

genom att agera grindvakt. Artisten Zara Larsson blev tidigare i somras ett motvilligt exempel. Apropos ett avslutat reklamuppdrag för kinesiska Huawei uttalade hon sig kritiskt om det kinesiska styret. Snabbt kom då uppgifter om att hennes låtar plockats bort från kinesiska sajter. Visst kan hon kritisera, men då eventuellt till priset av förlorade intäkter. Samma kalkyl står exportföretag i väst inför. Ordningen är inte lika förödande för de kinesiska konsumenterna som för dåtidens sovjetiska medborgare. Få saknar

toalettpapper, tamponger och tv-såpor. Inte heller försvinner ett brett musikutbud med enstaka artister.

Censur och lydnad etableras med delvis nya metoder i ett slags marknadsmaoism. Snarare än att vilja stoppa allt siktar regimen på att identifiera och filtrera ut politiskt misshagliga. En växande marknad och framgångsrika företag för förvisso det goda med sig att det lyfter människor ur fattigdom och till ett bättre liv. Men det ger också Kinas styrande större maktmöjligheter gentemot exporterande företag och länder.

En liknande kontroll utövas genom investeringar och företagande i väst. Kinesiska företag har som inflytelserika arbetsgivare lättare att ställa ultimatum, och kan som delägare komma åt viktig information. I västvärlden har enorm byråkratisk ansträngning ägnats åt att via tullar hindra billiga importvaror, medan kinesiska investeringar okritiskt uppmuntrats. Först nu sker välkomna lagstiftningsinitiativ för att pröva säkerhetsaspekterna. Väst har länge närt en förhoppning om att det kinesiska

problemet ska försvinna.  
Antingen genom att handel och utveckling demokratiserar Kina, eller genom att en tilltagande repression och statlig kontroll leder till stagnation och sönderfall. Båda dessa tendenser finns: Kina liberaliserades exempelvis även socialt när landet under början av 2000-talet fram till finanskrisen öppnade för handel och globalt samarbete. Förhoppningen och ambitionen om ett fritt, demokratiskt Kina ska inte överges. Styret på Taiwan visar att kinesisk demokrati är en både möjlig och framgångsrik

modell. Utvecklingen på fastlandet påminner samtidigt om att vi för överskådlig framtid kan behöva hantera en hybrid av marknader och handel i enpartidiktaturens tjänst.

**DN 31/8 2020**

# **”Vi klarar det”, sa Merkel – nu har fem år gått**

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

**”Vi klarar det”, var Angela Merkels förhoppning när hundratusentals asylsökande kom till Tyskland sommaren 2015. Fem år senare träter tyskarna alltjämt om huruvida landet har ”klarat” det eller inte. DN:s Berlinkorrespondent berättar om de tre ord som**

**definierat Merkels tid som Tysklands ledare – och varför hon inte uttalar dem längre.**

Historien är full av dem, fraserna som fått definiera en era. Vissa eftersom de ingjutit mod och hopp om en bättre framtid, andra eftersom de har varslat om krig och elände.

”Peace for our time!”, utbrast Storbritanniens premiärminister Neville Chamberlain hoppfullt efter att han 1938 ingått avtal med Adolf Hitler i München.

”Herr Gorbatjov, riv denna mur!, ropade USA:s president Ronald



Reagan under sitt tal intill Berlinmuren 1987.  
”Landskapen ska blomma!”,  
lovade Västtysklands  
förbundskansler Helmut Kohl  
östtyskarna inför omröstningen  
om Tysklands återförening 1990.  
Sensommaren 2015 var det  
Angela Merkels tur.  
– Wir schaffen das, löd hennes  
svar när hundratusentals  
flyktingar och migranter anlände  
till Tyskland.  
Ingen annan fras har kommit att  
förknippas mer med hennes tid  
som Tysklands förbundskansler,  
och inget annat uttalande har rört

upp starkare känslor.  
Förhoppningen om att Tyskland  
skulle ”klara” flyktingströmmen  
har fått människor att känna  
stolthet och framtidstro, men den  
har också bäddat för  
regeringskriser, dalande  
opinionssiffror och har gett  
bränsle åt högernationalister som  
ritat om det politiska landskapet i  
Tyskland och Europa.  
Men vad var det egentligen hon  
menade med de tre bevingade  
orden?  
Det är fullsatt och syrefattigt i den  
stora salen i Bundespressekon-  
ferenz i centrala Berlin, huset där

regeringen håller sina presskonferenser, när Angela Merkel gör entré i röd kavaj. Det är den 31 augusti 2015 och först vill hon framföra några ord om de många människor som kommit till Tyskland på sistone. Bara under augusti månad har 104 000 asylsökande anlänt, de flesta från krigets Syrien, och innan året är slut ska antalet summeras till 900 000 – fler än någon gång sedan andra världskrigets slut. Mot slutet av den 17 minuter långa utläggningen kastar hon en blick på sitt papper och säger:

– Vi har klarat så mycket – vi klarar det. Vi klarar det, och om något står i vägen så måste det övervinnas.

Merkel, född några år efter andra världskrigets slut och uppvuxen bakom järnridån, sätter in flyktingströmmen i ett historiskt perspektiv. Hon jämför med historiska händelser som den tyska återföreningen, bankrädningen och beslutet att lägga ner kärnkraften några år tidigare.

Många har lite slarvigt jämfört frasen med Barack Obamas ”Yes we can”, men Merkels mantra bär

på mer av uppfordran än entusiasm: vi måste klara detta för vi har inget annat val. En del av sprängkraften i uttalandet beror på att de tre orden kan betyda så mycket. Luddigheten öppnar för fler frågor. För vilka är egentligen ”vi”? Vad menade hon med att ”klara”, och vad var ”det” som skulle klaras av? Svaren har varierat beroende på vem man frågat. För anhängare av den så kallade välkommenhetskulturen var svaret enkelt: ”Wir schaffen das” var en uppmaning till

medmännisklighet och solidaritet med människor i nöd. Kanske var det också en sen ursäkt för brotten som begåtts i tyskarnas namn under andra världskriget – äntligen fick Tyskland bevisa att landet stod på rätt sida av historien.

Andra pekade på att Tyskland hade skrivit under internationella konventioner och därmed var skyldigt att ta emot människor på flykt, vare sig man ville eller inte. Skeptiker ansåg att frasen mest andades den sortens tomma ord som politiker drar till med när de

saknar lösningar på konkreta problem.

Mest högljudda var Merkelkritikerna som i de tre orden läste in en uppmaning till all världens människor att ge sig av mot Tyskland. Vi klarar vad som helst – alla är välkomna till oss! Ofta har slagorden ”Merkel måste bort” ekat utanför hennes kontor i Berlin.

Men faktum är att Merkel fram till sommaren 2015 stått för en ganska stram linje i migrationspolitiken. En månad före presskonferensen hade hon förklarat tysk migrationspolitik

för en tårögd palestinsk flicka. Flickans familj väntade på att utvisas från Tyskland, och hon frågade kanslern varför de inte kunde få stanna.

– Du vet också att det väntar tusentals och åter tusentals i de palestinska flyktinglägren. Om vi säger att ni kan alla komma hit, kom alla från Afrika – det klarar vi inte, sade förbundskanslern inför rullande kameror. Klippet blev lika viralt och som kritiken mot Merkel blev högljudd. Hon utmålades som känslokall och hjärtlös, en månad senare var tonläget ett annat. ”Wir

schaffen das” och besluten som följde i dess spår markerade en vändpunkt.

Resten är historia.

– Om vi måste be om ursäkt för att vi i en nödsituation har visat ett vänligt ansikte, då är det inte mitt land.

Andra ställde sig frågor av mer praktisk natur: Var ska migranterna bo? Vem ska försörja dem? Och om fler fortsätter att komma – vart går gränsen?

Kort och gott: *hur* ska vi klara av detta?

Ingen annan fråga har stötts och blötts mer under de senaste fem

åren. Den har splittrat familjer, vänner och kollegor. Utlöst regeringskriser, hot om nyval och fått EU:s medlemsländer att inleda ett skyttegravskrig om den ännu olösta migrationspolitiken. Andra har kopplat ihop uppmärksammade brott så som sexövergreppen under nyårsnatten 2015/2016 i Köln, och lastbildsdådet mot en julmarknad i Berlin i december 2016, med flyktingmottagandet. Själv tycks Merkel ha blivit tagen på sängen av de känslor som orden väckte.

– Vissa människor känner sig till och med provocerade av meningen. Naturligtvis var det inte min avsikt, snarare (var det menat) som uppmuntran, sade hon senare i en intervju i tidningen Wirtschaftswoche. Sedan dess har Merkel formulerat ett annat mantra: att 2015 aldrig får eller ska upprepas. Tyskland har infört ett maxtak för antalet asylsökande och upprättat listor över så kallade säkra länder, frågor som sensommaren 2020 ekar i den svenska migrationsdebatten.

Men "wir schaffen das" fortsätter att förfölja henne, vare sig hon vill eller inte.

Redan ett år senare slutade Angela Merkel använda frasen när hon talade om migration.

– Ibland tycker jag att den meningen är lite överdriven, att för mycket tolkats in i den. Så mycket att jag knappast vill upprepa den längre, det har blivit ett slags enkelt motto, nästan en tom formel, har hon sagt till tidningen.

Så syns också hennes fras tryckt på t-shirts som säljs i

souvenirbutikerna längs tyska turistråk.

Precis som "Peace for our time" och "Tear down that wall".

**Lina Lund**

[lina.lund@dn.se](mailto:lina.lund@dn.se)

## **Fem års migrationspolitik efter Merkels "Wir schaffen das"**

**31 augusti 2015.** Angela Merkel säger "Wir schaffen das" under en presskonferens i Berlin.

**4-5 september 2015.** Tyskland tar emot tusentals asylsökande som fastnat på en järnvägsstation i Budapest, Ungern. Händelsen kallas i dag för Merkels gränsöppning.

**31 december 2015.** Hundratal kvinnor rapporterar att de utsatts för sexövergrepp i samband med nyårsfirandet i Köln. De utpekade gärningsmännen är framför allt unga män från Nordafrika.

**18 mars 2016.** EU tecknar ett avtal med Turkiet om att hindra

flyktingar och migranter från att resa vidare till Europa. I utbyte får Turkiet mångmiljardstöd.

**23 juni 2016.** Britterna röstar för att lämna EU. Anhängarna till lämna-sidan pekar ut Merkels flyktingpolitik som en orsak.

**19 december 2016.** Islamisten Anis Amri styr in en kapad lastbil på julmarknaden vid Breitscheidplatz i centrala Berlin. 12 människor dödas, och ett femtiotal skadas. Amri hade fått avslag på sin asylansökan.

**24 September 2017.** I valet till förbundsdagen gör Angela Merkels CDU sitt sämsta val i

modern tid. Högernationalistiska partiet Alternativ för Tyskland (AFD) blir tredje största parti.

**29 oktober 2018.** Merkel meddelar att hon lämnar som partiledare för CDU efter flera misslyckade delstatsval, som till stor del kretsat kring migrationsfrågan.

**1 december 2019.** Tyska Ursula von der Leyen tillträder som ordförande för EU-kommissionen och utser svenska Ylva Johansson (S) till ny flyktingkommissionär. Det blir hennes uppgift att förmå



medlemsländerna att enas om en gemensam migrationspolitik.

**29 februari 2020.** Turkiets president Erdogan meddelar att landet öppnat sin gräns mot Grekland och inte kommer att stoppa migranter som tar sig vidare. Oro för en ny flyktingvåg i Europa.

## Andra fraser i tysk historia

*"Ingen har för avsikt att resa en mur!"* DDR:s ledare Walter Ulbricht 1961. Två månader

senare började Berlinmuren byggas.

*"Herr Gorbatsjov, riv denna mur!"*

USA:s president Ronald Reagan under sitt tal intill Berlinmuren 1987. Två år senare föll muren.

*"Landskapen ska blomma",*

Helmut Kohls löfte till östtyskarna inför omröstningen om Tysklands återförening 1990. Kort därefter upphörde DDR att existera.

**Dela**

# Demonstran- ternas kamp mot diktatorn kan bli lång

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

**Analys.**

**Tiotusentals belarusier gick på söndagen än en gång ut på gatan för att demonstrera mot president Lukasjenko. Och än en gång sände Lukasjenko ut svartklädda soldater ur**

**inrikesministeriets elittrupper. Utgången är fortfarande oviss, men en sak står nu klar: Demonstranterna är beredda att fortsätta. Kampen kan bli lång. S:t Petersburg.**

Det enda som spelar någon roll när det gäller demonstrationer är hur länge de fortgår. För att de ska ha någon som helst framgång måste de dels vara tillräckligt stora. Men framför allt måste de pågå länge.

En diktator eller korrupt ledare går aldrig utan strid. I Ukraina pågick demonstrationerna i drygt två månader innan presidenten

Viktor Janukovyjtj drog sina slutsatser och flydde till Ryssland. Att protesterna hamnar högt i nyhetsagendan är moraliskt avgörande för demonstranterna. Något som Lukasjenko utmärkt väl förstår. Det är därför han har fråntagit en stor del av de utländska journalisterna deras ackreditering. Flera har deporterats, bland dem DN:s Paul Hansen.

Bevakningen har ändå fortsatt, tack vare de belarusiska nyhetsmedierna tut.by och Nexta. Den tid då det gick att stoppa informationsflöden genom att

skicka ut utländska journalister är förbi. Det bevisar videofilmerna från söndagens demonstration, med gigantiska folkmassor som under ett hav av rödvita belarusiska flaggor ropar "Avgå!" på gatorna i Minsk.

Kampen i Belarus mellan folket och diktatorn har böljat fram och tillbaka. Först såg det ut som att Lukasjenkos våldsamma misshandel av demonstranterna natten till den 10 augusti, efter presidentvalet, skulle kväsa protesterna. Sedan gjorde rörelsen en kraftfull comeback.

Dels med en gigantisk manifestation den 16 augusti då över hundratusen belarusier krävde Lukasjenkos avgång i Minsk. Dels – vilket var ännu viktigare – med de statliga fabrikernas arbetarstrejker. Ingen som såg Lukasjenkos ansikte då fabriksarbetarna, hans egna väljare, ropade "AVGÅ!" åt honom, kan glömma det. En förödmjukad, stukad diktator. Men Lukasjenko slog tillbaka. På flera fabriker har nu arbetarna återgått till jobbet. Så kallade Lukasjenko-supportrar – i praktiken statligt anställda – har

transporterats till huvudstaden där de har hållit motdemonstrationer. På söndagen var tusentals Omon-soldater (soldater ur inrikesministerets elittrupper, specialutbildade för att slå ner protester) ute på gatorna i Minsk. Någon misshandel hade på eftermiddagen än så länge inte registrerats – Lukasjenko har helt klart insett att den slår tillbaka mot honom själv. I stället greps minst 125 personer. Diktatorn försöker nu få övertaget genom vapenskrammel och skrämseltaktik.

Självständighetstorget är avstängt och genom staden kör hårt kravallutrustade soldater och spärrar av vägarna. Den oberoende belarusiska Telegram-kanalen Nexta visar filmer av stridsvagnskolonner som kör in i Minsk.

I sitt presidentpalats barrikaderade sig Lukasjenko själv på söndagen bakom soldater och poliser för att fira sin födelsedag. Demonstranterna försökte ta sig till palatset för att fredligt gratulera honom genom att kräva hans avgång, men hölls på avstånd av soldaterna.

En ledare som barrikaderar sig mot sitt eget folk kan knappast överleva på sikt. Det betyder inte att Lukasjenko inte kommer att försöka, i sista hand genom att kalla in ryska trupper.

Putin och Lukasjenko kommer att träffas nästa vecka, och Putin har redan meddelat att ryska trupper står i beredskap för att sändas till Belarus.

Även om Putin just nu utlovar Lukasjenko militär hjälp så känner Kreml ingen lojalitet med Lukasjenko. Kreml känner lojalitet enbart med sina egna

intressen. Lukasjenko har man länge betraktat som en parasit. När armenierna gjorde revolution valde Moskva att stöda demonstranterna. Att Ryssland skulle gå in i Belarus för att stöda Lukasjenko är fullt möjligt och ingenting som Putin tvekar inför. Allt beror på vilken häst han beslutar sig för att hålla på. Vänta er en ny demonstration senast nästa söndag.

**Anna-Lena Laurén**

[anna-lena.lauren@dn.se](mailto:anna-lena.lauren@dn.se)

## **Bakgrund. Protesterna mot Lukasjenko**

Efter presidentvalet tidigare i augusti, då Belarus 66-årige president Aleksandr Lukasjenko utropade sig som segrare, utbröt protester av en omfattning som inte skådats sedan Sovjetunionens upplösning. Tusentals personer har gripits och vittnesmålen om polismisshandel och tortyr är många.

EU har meddelat att man inte accepterar valresultatet och betraktar Lukasjenkos anspråk på makten som illegitimt. EU förbereder sanktioner mot den belarusiska regimen. Lukasjenko har suttit vid makten i Belarus sedan 1994. Källa: NE, TT

# **Man sköts till döds vid protester i Portland**

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

**En man sköts till döds i Portland i USA-delstaten Oregon på lördagskvällen. Samtidigt pågick sammandrabbningar mellan Trumpsupportrar och motdemonstranter. Det var på**

## **söndagskvällen oklart om det finns ett samband mellan händelserna.**

Ingen är gripen och polisen efterlyser tips från allmänheten. – Om någon kan ge information om detta fall, kontakta våra utredare. Detta våld är helt oacceptabelt och vi arbetar flitigt för att hitta och gripa den eller de personer som är ansvariga, säger polischefen Chuck Lovell i ett pressmeddelande.

Portland har haft stora sammandrabbningar som slutat med våldsamheter efter George Floyds död i maj under ett

polisingripande i Minneapolis. Protesterna har nu pågått 94 nätter i rad, enligt CNN.

Under lördagskvällen pågick ånyo sammandrabbningar i staden efter att en karavan med drygt 600 fordon med Trump-supportrar stött på demonstranter från Black Lives Matter-rörelsen som höll en egen manifestation. Mannen som sköts ska ha burit en keps med en symbol som tillhör Patriot Prayer, en organisation långt ut på högerkanten som varit i konflikt med motdemonstranter tidigare, skriver AP och New York Times.



En stor mängd filmer som påstås visa skjutningen sprids i sociala medier. På en filmsekvens, tagen från andra sidan gatan, står några personer utanför något som verkar vara ett parkeringsgarage. Någon öppnar eld och en man faller ihop på gatan.

Polisen har inte kommenterat om det finns något samband mellan skjutningen och Black Lives Matter-demonstrationen.

– Utredningen är fortfarande i sin linda, och jag ber alla att ge utredarna tid att göra sitt viktiga arbete innan de drar slutsatser om

vad som ägde rum, sade Chuck Lovell på söndagen.

President Donald Trump går på Twitter hårt åt Portlands borgmästare, demokraten Ted Wheeler. Wheeler har riktat skarp kritik mot att ha federala styrkor i staden. Han anser att federala ingripanden skulle bryta mot amerikansk lag eftersom lokala myndigheter inte gett sitt samtycke.

Trump anser däremot att de federala styrkornas närvaro är nödvändig.

"Wheeler är inkompetent. [...]  
Detta är inte vad vårt fina land vill  
ha", twittrar Trump.

**Fredrik Samuelson**

[fredrik.samuelson@dn.se](mailto:fredrik.samuelson@dn.se)

# Unga förgiftade av kolmonoxid

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

Norge. Tillståndet är inte längre livshotande för de ungdomar som blivit kolmonoxidförgiftade vid en fest i Oslostadsdelen St Hanshaugen.

– Men några av dem räknas fortfarande som allvarligt skadade, säger Fridtjof Heyerdahl, överläkare vid Oslos

universitetssjukhus, till Aftenposten.

Sammanlagt 25 personer fördes till sjukhus efter festen. Enligt polisen har ungdomarna olovligen gått in i bunkern, som var låst. Det är oklart hur de förgiftades, men polisens teori är att kolmonoxiden kom från ett aggregat som användes som strömförsörjare.

TT

# Stöd för Adib som premiärminister

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

Libanon. Ett av politikvärldens kanske svåraste jobb tycks vänta för Mustafa Adib. Libanons Tysklandsambassadör får brett stöd som landets nästa premiärminister. Under söndagen framkom att såväl kristna som sunni- och shiamuslimskt grundade partier i landets

komplikerade politiska landskap står bakom att nominera Adib till det som i alla fall utifrån sett ser ut att vara ett närmast omöjligt uppdrag.

Adib har en examen i juridik och statsvetenskap och var universitetslektor innan han 2013 blev ambassadör i Tyskland. TT

# **25 miljoner bekräftade coronafall**

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

Världen. Fler än 25 miljoner människor i hela världen har konstaterats smittade med coronaviruset, enligt nyhetsbyrån AFP:s sammanslagning av statistik från världens länder. Antalet bekräftade fall har ökat med en miljon var fjärde dag sedan i mitten av juli, enligt AFP.

På söndagen noterades den högsta ökningen i ett land på en och samma dag, när Indien rapporterade 78 761 nya fall. Fler än 843 000 människor med bekräftad covid-19 har avlidit sedan i slutet av förra året. USA har drabbats hårdast med nästan 183 000 döda, på andra plats återfinns Brasilien med drygt 120 000 döda och på delad tredje plats hamnar Mexiko och Indien med nästan 64 000 döda vardera, enligt Johns Hopkins-universitetet i USA.

**TT**

# Polis avbröt fest med 100 personer

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

Danmark. Polisen i Köpenhamn avbröt en större fest och stängde två barer under natten till söndagen i en särskild coronainsats i stadens nattliv. Festen ägde rum i stadsdelen Nørrebro där omkring 100 personer samlats, precis på gränsen till det folksamlingsantal

som tillåts enligt landets coronarestriktioner. Polisen valde dock att avbryta tillställningen med motiveringen att berusningsnivån bland deltagarna innebar förhöjd smittrisk. Tidigare under natten beslutade man även att stänga ner en bar i området Kødbyen då man bedömt att besöksantalet var för högt. Baren ska hållas stängd tills vidare.

**TT-Ritzau**

# Turism med tester och karantän

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

Thailand. Med covidtest, gps-övervakning och två veckors karantän hoppas Thailand kunna öppna för turister redan i oktober. Då hoppas man kunna välkomna utländska turister till utvalda områden i Thailand, där Phuket lyfts fram som pilotprojekt. Men turisterna bör stanna i landet i

minst 30 dagar, enligt Yuthasak Supasorn vid turismmyndigheten TAT. Resan inleds nämligen med 14 dagar obligatorisk karantän på hotell och två coronatester innan de får lämna området. Och för den som vill resa utanför provinsen väntar ytterligare sju dagars karantän och ett tredje test innan det är tillåtet.

**TT**

# **Biden tar Trumps slogan till sin sajt**

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

USA. Demokraternas presidentkandidat i USA, Joe Biden, har knyckt president Donald Trumps slogan inför höstens val, "Keep America great", genom att registrera en sajt med samma webbadress, rapporterar amerikanska medier.

Sajten keepamericagreat.com, som drivs av Bidens valkampanj, radar upp löften som Trump anses ha brutit under sina snart fyra år vid makten, däribland inom ekonomi, utrikespolitik och nationell säkerhet.

Sajten poängterar att Trump dessutom har misslyckats med att få Mexiko att betala för en mur mellan länderna.

**TT**

# **Fem år efter flykten har de fortfarande kvar nycklarna till sina hem**

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

**För exakt fem år sedan hittades treåriga Alan Kurdi drunknad på en strand – och blev symbolen för den syriska flyktingkrisen. Vid samma tid flydde Ahmed Ez och Ahmad Terkawi med sina familjer till Sverige.**



**Fortfarande har de kvar  
nycklarna till de hem som inte  
längre finns kvar.**

**– Jag tänker att någon dag åker  
vi tillbaka till Homs, säger  
Ahmad Terkawi.**

Fotografierna på treårige Alan Kurdi, som spolades upp på en turkisk strand den 2 september 2015, berörde hela världen genom sin grymma, men samtidigt ikoniska, illustration av den pågående flyktingkrisen. Den lille pojken hade drunknat i samband med att familjen hade försökt ta sig från hemlandet Syrien. På bilderna som kablades ut över

världen ligger han på mage i vattenbrynet.

Samma år rasade diskussionen i Sverige om inställningen till flyktingmottagandet. Alan Kurdis öde blev en symbol för året då 163 000 personer tog sig över den svenska gränsen för att söka asyl. Många samlades på Stockholms centralstation i väntan på en lösning.

Fem år har gått sedan den där dagen då Alan Kurdi hittades död på stranden. Men för de flyktingar som klarade den farliga passagen under samma period har livet startats om på nytt. På en ny plats,

i en ny stad, med nya vänner och i en ny bostad.

En stor del av flyktingarna har samtidigt kvar drömmen om att en dag kunna flytta tillbaka till sitt hemland. Symbolen för detta är ett föremål som många har sparat: nyckeln till bostaden i hemstaden.

Detta är ett fenomen som organisationen Sverige för UNHCR nu uppmärksammar genom en fotoutställning på just Centralstationen kallad "Hoppet om ett hem", som pågår från den 31 augusti till den 6 september. Ödena som representeras av fotografierna är omtumlande.

○ ○ ○

Ahmad Terkawi och hans fru Ahlam Abou Moslem berättar för DN hur de flydde tillsammans med sina barn Marwan och Taim från Syrien när kriget drog sig närmare deras hem i staden Homs.

– Alla mina kompisar har dött på grund av kriget. Min bäste kompis blev skjuten i augusti 2011. Det blev för farligt att bo kvar. Bara en av mina kompisar överlevde, säger Ahmad Terkawi.

Familjen fick ta till alla tänkbara medel för att alla kunna ta sig över

den syrisk gränsen. Det politiska läget var så spånt att ingen medborgare kunde betraktas som neutral i kampen om makten. Därför kunde ett försök att ta sig ut ur Syrien betraktas som desertering. Föräldrarna bestämde sig då för att dela på sig under flykten för att minimera risken för att bli upptäckta. Ahlam Abou Moslem skulle ta med sig barnen till Jordanien med flyg medan Ahmad Terkawi skulle försöka ta sig över gränsen med bil. Men det skulle bli både svårt och dyrt, berättar Ahmad Terkawi.

– Jag fick betala 5 000 euro för att vi skulle få komma över gränsen. Jag betalade en tjänsteman som lovade oss att han skulle ta bort oss från listan under en timme. Bara en timme. Om vi missade chansen så skulle vi bli tagna, säger han. Genom minutiösa förberedelser lyckades flykten ut ur landet och de två äkta makarna, som är apotekare respektive läkare till yrket, arbetade tillfälligt för organisationerna Röda halvmånen, Läkare utan gränser och FN-organet UNHCR i Jordanien. Efter en tid tog de sig

vidare till Turkiet. Men det skulle snart visa sig att svårigheterna för familjen inte var över. De betalade smugglare för att ta sig till Europa. Men mellan Turkiet och Grekland gick något snett och smugglarna kunde inte ta sig iland på den europeiska sidan.

– Då kastade de våra barn i havet. De sa till oss att vi skulle simma, säger Ahmad Terkawi med skrämd blick.

Båda föräldrarna fick hoppa efter ner i vattnet för att rädda sina barn som vid tillfället var alldeles för små för att kunna simma och i stället sjönk som stenar mot

havsbotten. De fick tag på sina barn och kunde till slut ta sig i land på den grekiska sidan.

Trots alla de hemska situationer familjen har upplevt berättar de hur de saknar sitt hemland.

– Jag tänker på Homs varje dag. Men jag tycker om Stockholm också väldigt mycket, säger Ahmad Terkawi.

Och trots de dystra erfarenheterna har de sparat hemnyckeln till bostaden i Homs.

Vad innebär nyckeln för er?

– Jag tänker att någon dag åker vi tillbaka till Homs. Min dröm är att flytta det svenska systemet till

min hemstad, säger Ahmad  
Terkawi.

○ ○ ○

Ahmed Ez berättar med ett varmt  
leende hur ”snälla och vänliga”  
folk på Öland är. Efter första  
anhalten i Sverige, Malmö, blev  
Byxelkrok hans hem. Sedan vänds  
blicken inåt när han minns  
händelserna i Syrien.

– Vi flyttade på grund av kriget,  
säger han kort.

Tillsammans med frun Lama  
Mhaikel och barnen Nour och  
Muhammed Nour bodde han i  
Idlib nära gränsen till Turkiet.

Staden blev hårt utsatt i kriget och  
i början av 2015 rasade striderna  
mellan rebeller och den syriska  
regimen i kvarteren.

I samband med striderna föll  
mängder med bomber över staden  
och Ahmed Ez och hans fru blev  
av med allt de ägde. Kriget förde  
också med sig svåra sociala  
problem för staden och området  
blev för farligt att bo kvar i,  
berättar Ahmed Ez.

– Allt försvann. Mitt jobb  
försvann. Min bil blev stulen,  
säger han.

Liksom för många andra slutade  
problemen inte med materiell

förstörelse för familjen. I kriget var det många som miste livet av olika anledningar.

– Det var många släktingar som dödades, säger han.

Ahmed Ez berättar att lösningen blev att fly till Turkiet och därifrån vidare.

– Men jag fick chansen att fly med min familj. Jag kände att jag var tvungen att ta den chansen direkt. Efter den första tiden i Sverige fick familjen en bostad utanför Hultsfred. Men det var stor skillnad för familjen mot förhållandena i hemstaden Idlib.

– Det fanns inte någon affär där ens. Men sedan fick vi uppehållstillstånd och i mars 2017 flyttade vi till Södermalm.

Även för Ahmed Ez och Lama Mhaikel har nyckeln till hemmet i Idlib stor betydelse, trots rosten som har bildats på den efter kontakten med havsvattnet under resan till Grekland. Men i deras fall har nyckeln numera bara ett sentimentalt värde.

– Även lägenheten försvann. Det var ett flygplan som fällde en bomb så huset rasade, säger Ahmed Ez.

○ ○ ○

Långt ifrån alla flyktingar som kom till Sverige under 2015 passerade Stockholms centralstation. Men platsen har ändå en symbolisk betydelse och blev därför en lämplig plats för Sverige för UNHCR:s utställning, berättar Åsa Widell, organisationens generalsekreterare.

– Vi gör det här för att uppmärksamma att det var fem år sedan det kom så mycket flyktingar till Centralen. Med utställningen vill vi lyfta fram

människorna bakom de här siffrorna. Många har flytt från sina hem med väldigt kort varsel, säger hon.

Åsa Widell lyfter fram de hemska förhållanden många flyktingar får uppleva innan de till slut hittar någonstans där de kan återuppta sina liv.

– Den genomsnittliga flyktingen är på flykt i 17 år. Men många är på flykt mycket längre än så, säger hon.

Hon pekar också på det faktum att många av de personer som har varit tvungna att fly från Syrien samtidigt har lämnat en situation

som påminner mycket om den situation den genomsnittliga svensken har.

– Ofta hade de villa, bil och kanske pluggade på universitetet. Nu har de plötsligt ingenting. De allra flesta som flyr vill ju vara nära sina hemländer. De hoppas ju på att kunna återvända, säger Åsa Widell.

**Adam Svensson**  
[adam.svensson@dn.se](mailto:adam.svensson@dn.se)

# Västvärlden göder rysk korruption

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

**Putins Ryssland är ett så slutet system att vi kanske aldrig får veta vem som förgiftade regimkritikern Aleksej Navalnyj. Väst utgör en del av problemet. Vi tvättar deras pengar och vaktar deras vinster, skriver författaren Peter Pomerantsev.**



Hur vet man vad som är på riktigt i ett system där ingen längre litar på någon annan, där de som fattar besluten om det som sker alltid förblir dolda, där allt är höljt i konspirationsteorier, där ingenting tycks vara sant och allt är möjligt?

I Ryssland, där alla alltid misstänker en dold och hemlig hand bakom varje politiskt fenomen, är döden den enda äkthetsstämpeln. I åratal förföljdes antikorrupsionsaktivisten och antiputinpolitikern Aleksej Navalnyj av anklagelser med

innebörden att han inte var en ”riktig” oppositionell eftersom han fortfarande var i livet. Hur kunde han fortsätta avslöja tunga fakta om pengar som stulits av Kremlevänliga oligarker och regeringsfunktionärer och undgå att bli mördad? Han måste gå ärenden åt någon inne i systemet, skvallrades det. Jag skulle lita mer på honom om han var död, kunde man få höra.

Nu när Navalnyj ligger i koma efter att ha förgiftats under en resa till Sibirien framstår sådana föreställningar som osmakliga. Svävande mellan liv och död,

medvetetslös, är han nu ”på riktigt”. Det betyder inte att ryktesspridningen kommer att upphöra. Nu omges Navalnyj av nya spekulationer.

Vem gav order om att han skulle mördas? Var det Putin själv? Om det var någon annan av dem som Navalnyj irriterat (och de är många) hade då denne någon tvingats be presidenten om lov? Eller var Navalnyj till den grad persona non grata för Kreml att det bara var en tidsfråga innan någon skulle röja honom ur vägen? Eller handlade det om en specifik försyndelse, en gräns han

alldeles nyligen överträtt, något vi inte känner till? Ryssland är ett så slutet system att vi kanske aldrig kommer att få några svar.

Tidigare mord på oppositionspolitiker, journalister och aktivister har inte utretts korrekt.

En demokratisk stat värnar sina medborgares rättigheter, också när de utmanar den. Ryssland har för länge sedan upphört att ens låtsas vara en demokrati, och frånvaron av utredningar bekräftar vad vi redan vet om landets system. Men hur kommer väst att reagera på förgiftningen

av Navalnyj? Och vad säger våra reaktioner om oss själva? Och, inte minst, vad kommer de att säga om USA, med en Donald Trump som tycks vara svag för diktatorer i allmänhet och Putin i synnerhet.

Under kalla kriget stödde regeringar i väst öppet och tydligt sovjetiska dissidenter.

Amerikanska presidenter som Carter och Reagan lyfte in förtrycket av dessa dissidenter i en mer omfattande argumentation för att väst var överlägset sovjetblocket när det gällde respekt för mänskliga rättigheter.

De sovjetiska dissidenterna å sin sida hyllade väst som sinnebilden för de värden som var deras.

Dissidenterna tydliggjorde kort sagt hur stora skillnaderna var mellan systemen i väst och i Sovjetunionen.

Några av dessa skillnader finns kvar också i dag: regeringarna i de dominerande västländerna förgiftar inte sina inhemska kritiker. Men i andra avseenden har skiljelinjen mellan Kremls system och vårt blivit mer diffus – i synnerhet när det gäller den korruption inom eliten och den pengatvätt Navalnyj driver

kampanj mot. Varje gång jag har frågat personer i Navalnyjs antikorrupsionsrörelse vad väst kan göra för att stötta deras sak har de svarat att väst i själva verket utgör en del av problemet. I stället för att erbjuda ett alternativ till den ryska kleptokratin möjliggör vi den genom att vara den reservoar till vilken de ryska, och andra postsovjetiska, eliternas stulna tillgångar flyter och tvättas. Vi vaktar deras vinster och stärker på så sätt deras makt. En av de säkraste placeringarna för deras kontanter är

fastighetsmarknaden, särskilt i London och New York, den värld av grumliga transnationella transaktioner som Donald Trump var verksam i. Det har spekulerats intensivt om Trumps förbindelser med Kreml. Men det handlar om något mycket enklare. Både Trump och de Kremlanknutna eliterna drar nytta av en icke-transparent finansiell miljö, en värld av skalbolag där tillgångarnas verkliga ägare döljs och fastighetsaffärer där stulna pengar blir till tegel och murbruk. Vid sidan av det omoraliska i hela hanteringen så utgör

korruptionen ett säkerhetshot, en bakdörr för ryskt inflytande. Den bidrar också till en extrem ojämlikhet. Pengar strömmar in i mycket begränsande sektorer av ekonomin. Fastigheter blir omöjliga att köpa för lokalbefolkningen.

På ett mer försåtligt sätt drabbas förtroendet och sammanhållningen i samhället av frätskador: de superrika lever i en värld med andra villkor än i vår värld, där de med lätthet kan undvika skatter med hjälp av skalbolag och offshore-konton och inte behöver riskera att ställas till

svars för vad de gör. Det är en värld så ogenomtränglig att man aldrig kan vara säker på vem som äger vad och vem som i själva verket betalar vem, och det göder i sin tur just det slags misstro som är så vanligt, och det slags misstänksamhet som är så utbrett, i ett Ryssland där ingenting längre tycks vara på riktigt.

Förgiftningen av Navalnyj komprometterar inte bara den ryska staten utan också ett destruktivt system i väst som skapar de mekanismer som gör kleptokratierna möjliga. Om vi på riktigt ville agera till stöd för

Navalnyj skulle vi städa upp det internationella korruptionssystem han riskerar sitt liv för att avslöja. Bara om det skedde skulle vi verkligen kunna säga att vi representerar en helt annan modell än Kremls.

**Peter Pomerantsev**

# **Sanna Torén Björling.**

## **”Många talar om risken för ett inbördeskrig”**

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

**I en ny bok skildrar DN:s före  
detta USA-korrespondent  
Sanna Torén Björling den  
ökande politiska polariseringen  
i landet. Vänner, forskare och**

## **politiker intervjuas om splittringen.**

Den skär genom familjer. Många kan bara prata om sport och mat när de umgås, säger hon.

De senaste veckorna har Demokraterna och Republikanerna hållit sina digitala partikonvent. Kampen om att bli president i Vita huset är i full gång.

Förra gången USA gick till val var Sanna Torén Björling Dagens Nyheters korrespondent i Washington DC. Nu följer hon i stället rapporteringen från lägenheten i Stockholm och

kommenterar emellanåt utvecklingen i DN:s podcast.

– Det är lätt att bli besatt av amerikansk politik eftersom den är så färgstark och extrem. Och Washington är verkligen en bubbla där allt handlar om politik. På sportbarerna visas lika ofta debatter som matcher, säger hon. I storstaden var de flesta grannarna och kollegorna liberaler, insåg hon snabbt, medan glesbygden präglades av konservativa värderingar och religiös moral. När hon bevakade valkampanjerna 2016 märktes hur

den politiska polariseringen eskalerade.

– För 20–30 år sedan utgick människor från samma grundfakta men hade skilda åsikter om den. Nu kan de inte ens enas om vad som är sant. Detta skär genom familjer. Många kan inte längre prata om politik när de umgås, utan bara om typ sport och mat. Kongressen har inte varit så här polariserad sedan 1850-talet och varken professorer på Harvard eller människor på landsbygden ser att utvecklingen skulle kunna vändas, säger Sanna Torén Björling.

– Många talar om risken för ett nytt inbördeskrig – och då är det ingen hemlighet vilken sida som har flest vapen. Det är till och med något republikanska företrädare skämtat om i sociala medier. När Sanna Torén Björling avslutade sin utlandstjänst 2017 kände hon sig inte klar med det här ämnet. I sin nya bok ”Allt vi har gemensamt” återvänder hon till USA och intervjuar forskare, politiker och väljare för att skildra vilka konsekvenser den politiska polariseringen får i samhället och privatlivet.



– Coronautbrottet är ett bra exempel. På ett par veckor blev allt kring pandemin partipolitiskt – varifrån smittan kom, hur farlig den var och hur den skulle bekämpas. Liberaler bar munskydd och konservativa gjorde det inte. Folk har blivit ihjälskjutna på grund av det här. I boken redogörs bland annat för Republikanernas och Demokraternas historia, hur valsystemet fungerar och vilka sakfrågor som splittrar väljarkåren (vapen, migration, abort). Men också hur och varför

hela det demokratiska systemet är under press just nu.

– Sätten man försöker manipulera valdeltagandet på är väldigt utstuderade, med motståndet mot poströstning, vilka id-handlingar som godtas och hur valdistrikten utformas. Jag tror inte att alla medborgare är medvetna om vad som pågår, säger hon.

Ett antal livsöden illustrerar läget i landet, framför allt Sanna Torén Björlings barndomsvän Sherry, som hon träffade i Australien under ett utbytesår på gymnasiet. Tonåringarna förenades i -

utsattheten att vara långt hemifrån.

När Sanna flyttar med man och trillingar till Washington 2013 är det nästan 25 år sedan de sågs. Under den tiden har de hållit sporadisk kontakt genom brevväxling. Snart träffas familjerna i natursköna Thompson Falls i Montana, där Sherry slagit sig ned vid foten av Klippiga bergen. De paddlar, vandrar, grillar – och för första gången provar Sanna skjutvapen i trädgården. Paret i Montana, och även deras två söner, är hängivna Trumpsupportrar. Familjelivet

har styrts av makens kringflackande arbete på olika militärbaser.

När vänskapen efter en trevande start återupptagits reser Sanna - Torén Björling tillbaka ensam för att intervjua Sherry om hennes livsval och ställningstaganden, med den uttalade viljan att skriva en bok.

– I början var hon tveksam, integriteten är oerhört känslig för henne. Men hon förstod att det här var viktigt för mig och ställde upp.

I en scen beskrivs hur värdmammans i utbytesfamiljen i

Australien smygläser den 17-åriga Sannas dagbok och anklagar henne för att spionera. Den erfarenheten bär författaren med sig.

– För att inte känna att jag exploaterar Sherry behövde jag sätta något på spel hos mig själv. Därför handlar boken också om mitt liv, säger Sanna Torén Björling.

Under deras många samtal har hon särskilt fastnat för Sherrys mångbottnade syn på kvinno- rollen.

– Sherry skulle aldrig kalla sig - feminist, ändå lever hon ganska

feministiskt. Hon är präglad av sin uppväxt i mormonkyrkan, där plikt, arbete och sparsamhet är starka krafter. Förebilderna är kvinnorna före henne som drog västerut. De slet. Var strävsamma. Starka. Kompetenta.

Även andra personer i bekantskapskretsen gestaltar det splittrade USA. Bland annat en liberal journalist i Washington och hans konservativa bror, en apotekare i den lilla staden Indiana i Pennsylvania. De delar ett genuint jaktintresse, men på grund av allt mer polariserade åsikter blir resorna till vildmarken

mer sällsynta. Målet har varit att försöka skildra båda sidorna med respekt.

– I Sverige är det lätt att få bilden av att lantisarna som röstar på Trump är en bunt idioter. Hur kan de rösta på honom trots allt de vet om hans kvinnosyn, rasistiska uttalanden och rena lögner? Men det är mer komplicerat än så.

Ingen jag träffat uppskattar vad han skriver på Twitter, däremot gillar de vad han har levererat politiskt. Ändå är de inga ondsinta personer. Sherry och jag har olika syn på många saker men har också mycket gemensamt, till

exempel hur vi resonerar kring relationen till våra barn.

Efter flytten tillbaka till Sverige kan Sanna Torén Björling känna igen vissa drag av den politiska polariseringen även här.

– Politikers attacker mot medier är en sådan sak, även om det är på en helt annan nivå, säger hon.

**Per Bengtsson**

[per.bengtsson-kling@dn.se](mailto:per.bengtsson-kling@dn.se)

Sanna Torén Björling.

Är född i Uppsala 1972.

Arbetar som journalist på Dagens Nyheters politikredaktion.

Mellan 2013 och 2017 var hon tidningens korrespondent i Washington DC.

”Allt vi har gemensamt” (Natur & Kultur) utkommer den 4 september. Hon har nyligen även släppt boken ”Supermakten. Vad varje svensk bör veta om USA” (Mondial) tillsammans med Frida Stranne.

# **MBZ – emiren som styr den nya stormakten i Mellanöstern**

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**Storhetsvansinnig eller visionär? Åsikterna går isär om Förenade Arabemiratens ledare, kronprins Mohammed bin Zayed. I och med det så kallade fredsavtalet med Israel är MBZ, som han kallas, på god väg att bli en av Mellanösterns mäktigaste ledare. Och**

**ambitionerna stannar inte där,  
utan fortsätter långt ut i  
rymden.**

För tre år sedan invigdes Louvre Abu Dhabi, ett av det nya seklets mest spektakulära museer. Det ligger i kanten av öknen på Persiska halvön, tog tio år att bygga och har kostat motsvarande 20 miljarder kronor.

Projektet är ett älsklingsbarn för Mohammed bin Zayed, kronprins i Abu Dhabi och den som styr i Förenade Arabemiraten, unionen av sju shejkdömen på Arabiska halvön av vilka Abu Dhabi är det mest betydande.

Jag var på plats vid museiinvigningen i november 2017 och minns att det fanns spänning i luften. Det berodde inte bara på de extraordinära konstverk som visades upp och museibyggnadens iögonfallande arkitektur.

Nej, det som de församlade diplomaterna, dignitärerna och journalisterna såg fram emot var att höra Mohammed bin Zayed invigningstala. "MBZ" sysslar ständigt med att kläcka idéer som får Förenade Arabemiraten att tala om sig i världen, men han är

legendariskt ovillig att framträda offentligt.

Men även den här gången undvek Mohammed bin Zayed strålkastarljuset. I sista stund skickades shejk Mohammed bin Rashid, emiren av Dubai, fram för att inviga museet.

Det är knappast blyghet eller nervositet som får MBZ att skyrampljuset. Den nu 59-årige Mohammed bin Zayed anammar samma motto som vår egen finansfamilj Wallenberg: esse non videri, att vara utan att synas. Kronprinsen är mån om att Förenade Arabemiraten, eller

UAE som landet ofta kallas efter sin engelska förkortning, ska visa sig framstegsvänligt. Därför har Mohammed bin Zayed bland annat välsignat UAE med ett avancerat rymdprogram. För knappt ett år sedan blev - Hazzan Al Mansouri från Förenade Arabemiraten Gulfstaternas förste astronaut när han följde med den ryska Soyuz MS12-kapseln till den internationella rymdstationen ISS. I mitten av juli sköt UAE upp en rymdsond som har destinationen Mars. Mohammed bin Zayed har till och med stakat

ur en hundraårsplan för rymdexploatering i vilken det ingår ett stadsbyggnadsprojekt på Mars.

Förenade Arabemiraten, som är världens nionde största oljeexportör, satsar också massivt på både solenergi och kärnkraft. Under sommaren har landets första kärnkraftverk börjat laddas. När verket är i full drift ska det svara för en fjärdedel av UAE:s energibehov.

Men kultur, rymd och kärnkraft åsido. Det är inom utrikespolitiken som Förenade

Arabemiraten gjort djupast och snabbast avtryck.

I mitten av augusti överraskade Israel och UAE omvärlden med att sluta ett avtal som syftar till att normalisera förhållandet länderna emellan. Annars är det vattentäta skott mellan Israel och deras grannländer i regionen. Det är bara Egypten och Jordanien av arabvärldens nationer som har diplomatiska förbindelser med Israel.

Överenskommelsen, som arbetats fram med hjälp av USA, innehåller visserligen en del frågetecken. Exempelvis verkar



länderna inte vara eniga om Israels planer på att införliva ännu mer av det palestinska territoriet på Västbanken. Är planerna stoppade, som Mohammed bin Zayed säger, eller bara pausade, som Israels regeringschef Benjamin Netanyahu hävdar?

Hur som helst verkar alla bedömare överens om att avtalet gynnar Mohammed bin Zayed, som nu tar ett rejält kliv uppåt på Mellanösterns maktpyramid. Mohammed bin Zayed är son till shejk Zayed bin Sultan Al Nayhan, mannen som grundade Förenade

Arabemiraten. Pappan fick sammanlagt 30 barn med sju olika hustrur. När shejk Zayed bin Sultan Al Nayhan föddes år 1918 var området som idag är Förenade Arabemiraten inte mycket mer än några beduinläger vid Persiska viken, befolkade av kameldrivare och pärlfiskare.

I slutet av 1950-talet gjorde brittiska BP och franska Total stora oljefyndigheter i emiratet. UAE har levt gott på oljan fram till nu, då sjunkande priser och oro för coronapandemin rört om i kalkylerna.

Flera av Mohammed bin Zayeds bröder (systrarna står utanför tronföljden) sysslar med sådant som man traditionellt förknippar Gulfstaternas kungligheter med: de äger fotbollslag (lillebrodern Mansour kontrollerar Manchester City) eller samlar på gigantiska lustjakter.

Men MBZ har fokuserat på politiken ända sedan hans far år 2003 utnämnde honom till vice kronprins i Abu Dhabi. Då var han examinerad från den brittiska militärakademin Sandhurst.

Numera är Mohammed bin Zayed Förenade Arabemiratens

oomstridde ledare och han har målmedvetet arbetat för att UAE ska bli en maktfaktor i regionen. Om det finns någon linje i Mohammed bin Zayeds politik så är det att bekämpa politisk islam. Oavsett om den utövas av den shiamuslimska regimen i Iran eller av den allarabiska rörelsen Muslimska brödrskapet som hör hemma i sunniislam.

– Han (Mohammed bin Zayed) tycker inte att arabvärldens länder är mogna för demokrati eftersom de ständigt röstar fram ”fel” partier, har en västdiplomat sagt till DN.

Därför backade Förenade Arab-emiraten upp militärkuppen i Egypten i juli 2013, som störtade den folkvalde Muslimska brödraskapet-sympatisören Mohammed Mursi och banade väg för den nuvarande enväldshärskaren Abdelfattah al-Sisi.

Mohammed bin Zayed har också ställt sig helhjärtat bakom krigsherren Khalifa Haftar i Libyen. Hans väpnade styrkor försöker störta den internationellt erkända regeringen i Tripoli, som enligt Haftar är för eftergiven mot islamister.

Förenade Arabemiraten tillsammans med Saudiarabien bojkottar också sedan tre år tillbaka det lilla grannlandet Qatar, som anklagas för att stödja extremistiska organisationer, bland annat Hamas i Gaza och talibanrörelsen i Afghanistan. Framför allt är UAE aktivt i Jemen. Tidigare var de drivande i den koalition som Saudiarabien fogat ihop för att bekämpa den väpnade huthirörelsen och som sedan över fem år för ett blodigt angreppskrig i Jemen. Men sedan något år tillbaka har Förenade Arabemiraten i stort

sett dragit tillbaka sina styrkor från huthiernas områden i norra Jemen. I stället ägnar sig UAE:s väpnade styrkor åt att stödja befrielseörelsen Södra övergångsrådet (STC), som vill ha ett självständigt Sydjemen. Skälet till att Mohammed bin Zayed vill splittra Jemen är att det gynnar Förenade Arabemiraten, som strävar efter att kontrollera det strategiskt viktiga sundet mellan Röda havet och Indiska oceanen. Under Mohammed bin Zayeds ledning har UAE fått stark närvaro på Afrikas horn, den

triangelformade halvö som skjuter ut i Indiska oceanen. Förenade Arabemiraten bygger flygplatser i de somaliska utbrytarregionerna Puntland och Somaliland och en ny hamn i Berbera i Eritrea. Förenade Arabemiraten har i flera år legat på fredsforskningsinstitutet Sipris årliga lista över världens tio största vapenköpare. Helt nyligen har UAE fått klart med att köpa USA:s nya "superplan" Lockheed F-35, som är osynligt på radarskärmar. Dessutom har Förenade Arabemiraten långt framskridna

planer på att börja tillverka egna vapensystem.

Precis som många andra länder i regionen och i världen har Förenade Arabemiraten påverkats av covid-19-smittan. De officiella siffrorna visar drygt 300 döda och något över 64 000 smittade.

Dubai, det ledande emiratet i UAE vid sidan om Abu Dhabi, är nästan helt beroende av finans- och turistsektorn, som påverkats högst kännbart av stängningen som följt i coronapandemins spår. Bland annat har den stora världsutställningen Expo 2020, som skulle ha öppnats i oktober i

år och väntades locka 24 miljoner besökare, skjutits fram till år 2021.

Framför allt visar smittan på ett brutalt sätt otryggheten som råder bland landets gästarbetare. Och de utgör nästan 90 procent av UAE:s närmare tio miljoner invånare.

Enligt ett reportage som gjordes av nyhetsbyrån Reuters tidigare i somras är det många av de fattiga immigranter från exempelvis Nepal och Bangladesh som sliter i låglönebranscher inom hotell- och byggsektorn som helt enkelt inte fått betalt. Många har också

lämnat UAE för en osäker tillvaro i sina hemländer.

Men den haltande ekonomin lär inte stoppa kronprins Mohammed bin Zayeds stormaktsambitioner.

Han lär inte riskera kritik på hemmaplan: fri press existerar inte och den lilla politiska opposition som finns i UAE skulle kunna rymmas i fickan på MBZ:s snövita thawb\*, om det finnes någon.

*\*Thawb är den traditionella arabiska klädedräkten för män.*

**Erik Ohlsson**

Förenade Arabemiraten, ofta förkortat UAE efter det engelska namnet United Arab Emirates, är en federation av sju emirat: Abu Dhabi, Dubai, Sharjah, Ras al-Khaima, Ajman, Fujairah och Umm al-Qaiwain.

Landet bildades 1971 när de små ökenstaterna blev självständiga från Storbritannien. Stora gas- och oljefyndigheter har gjort UAE till ett av världens rikaste länder. Men på senare år har landet styrt bort från oljeberoendet. Nu expanderar serviceindustrin, främst turist- och finanssektorn.

Landet har 9,9 miljoner invånare varav knappt en miljon är medborgare i UAE, övriga är gästarbetare främst från Sydasiern. Ytan uppgår till 85 600 kvadratkilometer (jämförbart med Norrbotten).

UAE är en absolut monarki och det finns inget självständigt rättsväsende eller parlament, inte heller föreningsfrihet. Varje emirat styrs av en enväldig kung.

Emirerna bildar ett federalt råd och utser två emirer till president och premiärminister.

Den verkställande makten i UAE utövas av kronprins Mohammed

bin Zayed al-Nayhan, ofta kallad "MBZ".

Källa: CIA Factbook

# Trumps svärson gör historisk flygresor

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**Israel och Förenade Arabemiraten fortsätter att normalisera sina relationer. På måndagen reste Jared Kushner, svärson och särskild rådgivare till USA:s president Donald Trump, med det första officiella**

**direktflyget mellan Tel Aviv och Abu Dhabi.**

Jared Kushner håller i presidentens Mellanösternportfölj och kommer nu att leda en amerikansk–israelisk delegation till Abu Dhabi, som är Förenade Arabemiratens finansiella centrum.

Ända sedan den nu 39-årige entreprenören Kushner utsågs till presidentrådgivare, vilket skedde i januari 2017, har han fått mycket hån och kritik för sin inkompetens och oerfarenhet, inte minst i fråga om Mellanöstern.



Men när det gäller det så kallade fredsavtalet mellan Israel och Förenade Arabemiraten (UAE), som undertecknades den 13 augusti, anses Kushner ändå ha spelat en nyckelroll. Även om Trumps kritiker noterar att det är märkligt att tala om "fredsavtal" eftersom de två länderna aldrig varit i krig med varandra. Men inte desto mindre håller relationerna mellan Israel och UAE snabbt på att återföras till det normala. I förra veckan tillkännagav Förenade Arabemiraten att landet formellt häver sin bojkott mot Israel. Den

lag som hittills förbjudit införandet av israeliska varor och produkter kommer att avskaffas. Nästa steg blir att länderna officiellt etablerar diplomatiska förbindelser och öppnar ambassader i respektive huvudstäder (men det är oklart om UAE kommer att förlägga sin beskickning till Tel Aviv eller till Jerusalem).

Men den historiska flygfärden kan inte dölja att USA har en lång väg att gå som fredsmäklare i Mellanöstern. I förra veckan reste utrikesminister Mike Pompeo runt till tre andra länder i

regionen som han hoppades skulle följa Förenade Arabemiratens exempel och närma sig Israel.

Såväl Sudan som Bahrain och Oman fick besök av Pompeo. Men alla tre länderna valde att tills vidare stå fast vid sin gamla ståndpunkt: att inte erkänna staten Israel så länge det inte finns en fredsuppgörelse med palestinierna.

Jared Kushners försök att åstadkomma en fredsuppgörelse mellan Israel och Palestina, det som hans svärfar Trump kallat ”århundradets uppgörelse”, har

hittills misslyckats och de planer som presenterats har kategoriskt avfärdats av alla inblandade.

**Erik Ohlsson**

# **Björn af Kleen: Bidens tvehågsna respons kan kosta honom Vita huset**

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**Demokraternas  
presidentkandidat Joe Biden  
måsta tydligare markera mot**

**våldet på USA:s gator. Bristen  
på engagemang kan kosta  
honom presidentposten,  
befarar politiska analytiker.**

Som George Packer, en journalist  
och författare känd för sina långa  
känfelspröt i Trumpland.

I tidskriften The Atlantic skriver  
George Packer under rubriken  
”Detta är hur Biden förlorar”.

Donald Trumps reaktion på våldet  
är förutsägbart. ”LAG OCH  
ORDNING”, larmar presidenten  
på Twitter. Skjutningarna i  
Wisconsin i förra veckan och i  
Portland, Oregon i helgen

bekräftar blott hans bild av läget i landet.

– Vi är allt som skyddar det amerikanska folket från en vänstervriden mobb, sade Trump i ett tal i New Hampshire i fredags. Att det var en 17-årig reaktionär polisälskare som misstänks ha skjutit ihjäl två demonstranter i Kenosha i Wisconsin i förra veckan inkräktar inte på Trumplägrets slutsatser. Demokratiska borgmästare förmår inte kontrollera sina egna stadskärnor, säger Trump. Om ni röstar på Joe Biden och Kamala Harris den tredje november

kommer anarkin att spridas som ett virus över hela USA. Sådana varningar utgjorde den röda tråden i talen under Republikanernas partikonvent förra veckan.

Programledaren Tucker Carlson på Fox News uttryckte därför sympati med den misstänkte 17-årige mördaren. ”Hur chockade kan vi vara över att 17-åringar med gevär bestämmer sig för att upprätthålla ordningen när ingen annan gör det?”

Vad ska den demokratiska oppositionen svara? Joe Biden och Kamala Harris uttrycker

avsky för polisvåldet – demonstrationerna mot rasism i Wisconsin tog fart efter att polis nära nog avrättat en svart man, Jacob Blake, med sju skott i ryggen inför hans barn. Men Biden och Harris fördömer också den plundring och materiella förstörelse som följt i de fredliga demonstranternas fotspår. I lördags kväll dödades en Trumpsupporter i Portland i Oregon, där protesterna pågått under tre månader. (Omständigheterna för mannens död i lördags kväll är fortfarande oklara.)

Att påstå att det råder anarki i amerikanska innerstäder, som Trump gör och har gjort i fyra år, är inte bara starkt överdrivet. Det anspelar också på rasistiskt färgade föreställningar om svarta bostadsområden som laglösa djungler. Joe Biden är beroende av stöd från USA:s afroamerikanska befolkning. Den rådande situationen är politiskt mycket delikat för honom. Han måste ta ställning mot den systematiska rasismen, den som demonstranterna protesterar mot,

men samtidigt måste han markera när missnöjet urartar i kaos.

I The Atlantic skriver George Packer att Bidens och Harris dubbla budskap kan kosta dem Vita huset. ”Ingenting kommer att skada en kampanj så som önsketänkande, räddhågsen tveksamhet eller den rena själv-belåtenhet som inte tar itu med vad väljarna enkelt kan se”, skriver Packer om Bidens tvehågsna respons.

Att försöka balansera mellan stöd för fredliga demonstranter och avståndstagande gentemot våldsverkare kan vara svårt.

Risken är att man som politiker tar ett steg tillbaka. Packer pekar på en tweet från den demokratiska senatoren Chris Murphy. Han skrev att skjutandet av Jacob Blake var fel, liksom den materiella förstörelse som följde på polisvåldet. Murphy raderade senare sin tweet, eftersom det kunde uppfattas som att han likställde strukturellt polisvåld med plundring.

Att radera sina budskap om det mångbottnade som sker på amerikanska gator kan lämna utrymme för Trumps propaganda. Tre fjärdedelar av alla

Trumpväljare listar "våldsamma brott" som politikens näst viktigaste fråga, skriver Packer. Om upploppen fortsätter rasa som en fond i valrörelsen, med brinnande bilar och sönderslagna butiksfasader, kan det mobilisera Trumpväljare, sådana som under pandemin tappat tron på presidenten på grund av hans passivitet.

Dit hör möjligen vita äldre väljare. En del av Bidens övertag på den väljargruppen har minskat, enligt vissa opinionsmätningar. (Andra mätningar indikerar att Bidens

övertag fortfarande är betydande.)

George Packer har nog rätt i att Joe Biden behöver kliva fram som en tydligare röst och "omedelbart resa till Wisconsin, den avgörande stat som Hillary Clinton ökänt ignorerade". Han behöver, säger Packer, ställa sig på gatan och tala utan manus från hjärtat, "för rättvisa och säkerhet, för reform och mot upplopp, för det skriande behovet av att ena landet".

**Björn af Kleen**

[bjorn.afkleen@dn.se](mailto:bjorn.afkleen@dn.se)

**Dela**

# Kina hotar straffa Tjeckien på grund av Taiwanbesök

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**Utländska ledare som besöker Taiwan kommer inte ostraffat undan. Det lät det kinesiska utrikesministeriet veta efter att den tjeckiska talmannen i**

**söndags inledde ett flera dagar långt besök i Taiwan. "Det kommer stå honom dyrt", kommenterade Kinas utrikesminister Wang Yi.**

Taiwan är ett land med demokratiska val och som egentligen inte får nämnas som land, om den kommunistiska ledningen i Kina får bestämma. Den kinesiska regimen anser att Taiwan är en provins i Kina som bör inlemmas i folkrepubliken. Nu har Tjeckien hamnat i hetluften efter att den tjeckiska talmannen Milos Vystrcil, nummer två i rang i Tjeckien,



anlände till Taiwan med en delegation på 90 personer.

Att så högt uppsatta ledare i väst besöker Taiwan är ovanligt och kommer ytterst olägligt för den kinesiska regimen som är i färd med att försöka förbättra sitt rykte efter att covid-19 bröt ut i Kina.

Förra veckan gjorde den kinesiska utrikesministern Wang Yi en Europaturné för första gången sedan viruset bröt ut i syfte att stärka banden.

Att då Tjeckiens talman samtidigt besöker Taiwan får regimen att se rött.

– Den kinesiska regeringen och det kinesiska folket tänker inte ha en låtgåattityd eller tåga still, utan tänker låta honom betala ett högt pris för det här kortsiktiga beteendet och politisk opportunist, sade Wang Yi enligt Kinas utrikesministerium.

Liknande är tongångarna i partitrogna Global Times som kallar besöket för ondskefullt. Att respektera Kinas ettlandprincip (att Taiwan ingår i folkrepubliken) och inte knyta officiella band med Taiwan är löften från alla länder som har etablerat diplomatiska

relationer med Kina, skriver tidningen.

Som världens näst största ekonomi och med en jättelik marknad på 1,4 miljarder invånare har Kina flera gånger lyckats tysta kritiker genom att hota med straff. Ett känt exempel är Norge vars relation med Kina lades i frysboxen efter att regimkritikern Liu Xiaobo tilldelades Nobels fredspris 2010.

Handelsrelationen lades på is och norsk laxexport led stora förluster.

Först 2016 normaliserades relationen efter att Norge mer

eller mindre bett om ursäkt och uttryckt förståelse för Kinas upprördhet. När den kinesiska utrikesministern förra veckan besökte Norge och fick frågan hur Kina skulle ställa sig om Hongkongs proteströrelse fick fredspriset blev svaret.

– Kina skulle starkt motsätta sig ett fredspris som blandar sig i Kinas interna affärer.

Samtidigt stod Norges utrikesminister Ine Eriksen Søreide tyst bredvid.

På samma sätt har företag och länder hotats ekonomiskt om de stödjer Taiwan. Hela världens

flygbolag, även SAS, har bytt namn på destinationen Taiwan till Taipei efter påtryckningar från Kina.

Exakt hur Tjeckien kommer att straffas för besöket i Taiwan är oklart. Tjeckien är ett land där politikerna är tudelade i sin inställning till Kina.

Här finns å ena sidan presidenten Milos Zeman som har knutit närmare band med Kina och betonat vilka ekonomiska möjligheter ett utbyte med Peking ger. Kinesiska företag har på senare år köpt upp bland annat

hotell, ett bryggeri och fotbollsklubben Slavia Prag. Samtidigt går Prags borgmästare Zdenek Hrib i spetsen för en Pekingkritisk falang i Tjeckien. Han har bland annat bytt ut Peking mot Taiwans huvudstad Taipei som vänort, träffat kinesiska dissidenter och hissat Tibets flagga utanför sitt kontor. Milos Vystrcils resa till Taiwan var inte sanktionerad av den tjeckiska regeringen. Men den kinesiska kritiken har fått Tjeckiens utrikesminister Tomas Petricek att reagera. Kina går över en gräns, anser han och har kallat till sig

den kinesiska ambassadören för en förklaring.

Vystrcil å sin sida uttalade sig ungefär som Kina brukar göra när landet får kritik för sin politik i exempelvis Hongkong eller Tibet. Han menade att Kina lägger sig i Tjeckiens interna affärer.

– Vi är ett fritt land som vill ha goda relationer med alla länder och så kommer vi fortsätta oavsett ett uttalande av en minister, sade Vystrcil.

**Marianne Björklund**

**Fakta. Taiwan i FN fram till 1971**

Kinesiska nationalisterna tog makten över Taiwan 1949 efter att ha förlorat inbördeskriget mot kommunisterna i Kina. Sedan dess gör Kina anspråk på Taiwan som en av sina provinser.

Taiwan hade fram till 1971 Kinas plats i FN, inklusive säkerhetsrådet. Efter att Folkrepubliken Kina godkändes av FN har öarna som Taiwan består av varit diplomatiskt isolerade.

Taiwan brukar kallas Republiken Kina för att skilja landet från Folkrepubliken Kina som är den

kommunistiska regimen på  
fastlandet.

# Oavgjort mellan öst och väst

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**En maktfullkomlig ledare som  
har styrt i 30 år – eller en  
koalition som vill alliera landet  
med Ryssland?**

**Så såg alternativen ut i helgens  
parlamentsval i Montenegro. Nu  
hävdar båda sidor att de vann.**

Milo Djukanovic är Europas  
längst sittande ledare och har

styr Montenegro i 30 år, som premiärminister eller president. Nu ser han och hans parti PDS ut att förlora makten efter helgens val.

PDS, ett reformerat postkommunistiskt parti, stannar på runt 35 procent av rösterna vilket antagligen inte räcker till att bilda regering.

Att folket sparkar ut ett parti som har styrt så länge – och som ofta har gjorts ansvarigt för storskalig korruption – borde ju vara ett hälsotecken för demokratin.

Den har nämligen inte mått så bra de senaste åren. Så sent som 2016

avväjdes i elfte timmen ett försök till statskupp, enligt det montenegrinska rättsväsendet organiserat av ryska GRU-agenter. Och tidigare i år nedgraderades Montenegro från ”demokrati” till ”hybridregim” av den välrenommerade organisationen Freedom house. President Djukanovic började sin karriär som allierad till Slobodan Milosevic, den auktoritära serbiske presidenten som anklagades för brott mot mänskligheten efter de postjugoslaviska krigen, men som dog innan han hann dömas.

Men Djukanovic bröt med Milosevic tidigt och har länge profilerat sig som provästlig. Montenegro blev medlem i Nato 2017 och ansöker också om EU-medlemskap.

Oppositionen – som nu hävdar att den har vunnit valet – består till största del av antivästliga partier. De motsätter sig Nato- och EU-medlemskap och vill i stället närma sig Serbien och Ryssland. På så sätt tolkas det montenegrinska valet som en del i kampen om inflytande på Balkan, där EU och Nato står emot Ryssland.

Hur det slutar är svårt att säga. Det serbnationalistiska, Rysslandsvänliga blocket Montenegros framtid har precis som PDS inte nog med mandat för att ensamt kunna bilda regering – utan måste söka allianser med exempelvis MNN, ett parti som vill öka integrationen med väst. Det enda detta omaka par har gemensamt är motviljan mot den maktfullkomlige Djukanovic. Kanske är den tillräckligt stor för att driva dem i varandras armar.

**Ingmar Nevéus**  
**Dela**

# Ambassadör tar över efter politisk förlamning

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**Till ny premiärminister i Libanon utnämndes på måndagen Mustafa Adib efter de veckor av politisk förlamning som följde på de förödande explosionerna i Beiruts hamn den 4 augusti.**

**Adib, fram till nu ambassadör i Berlin, har fått stöd av en majoritet av de politiska fraktionerna i det splittrade landet.**

Libanon har varit utan regering i nära en månad, sedan premiärminister Hassan Diab avgick som en direkt följd av katastrofen i Beiruts hamn som skördade nära 200 dödsoffer och skadade tusentals människor. Explosionerna utlöste stora protester runt om i Libanon. Demonstranterna ställde krav på att landets dysfunktionella, sekt-



baserade, styrelseskick måste ändras.

Hamnkatastrofen förödde stora delar av den libanesiska huvudstaden. Landets prekära läge, drabbat av ett inflöde av miljoner syrisk flyktingar, coronapandemin och en djup ekonomisk kris förvärrades ytterligare. Landet stod inför den kanske svåraste situationen sedan det långa inbördeskriget 1975–1990.

Mustafa Adib, som är sunnimuslim, fick i tur och ordning stöd av ledningarna för de tre stora religiösa grupperna:

sunniterna, shiiterna och de kristna maroniterna.

Enligt libanesiska företrädare bidrog påtryckningar från president Emmanuel Macron från den forna kolonialmakten Frankrike till att de olika fraktionerna kunde enas. På måndagen inledde Macron sitt andra besök i Libanon på mindre än en månad.

Ett av Macrons syften med visiten är att inpränta hos Libanons ledning att reformer och korruptionsbekämpning i Libanon är villkor för utländsk ekonomisk uppbackning, framför allt från

IMF (Internationella valutafonden).

Adib, som formellt nominerades av president Michel Aoun, en kristen maronit, sade i sitt första uttalande att han tänker forma en regering som består av ”kompetenta specialister”. Innan dess hade hans namn föreslagits av den tidigare sunnimuslimske premiärministern Saad al-Hariri. Även det av Iran stödda shiamuslimska partiet Hizbollah, listat som en terrorgrupp i USA, Storbritannien och Tyskland men inte i Frankrike, ställde sig bakom Adib.

Adib lovade att genomdriva reformer i samverkan med IMF. Men han varnade för att chanserna att lyckas inte är stora: – Möjligheterna för vårt land är inte stora och den uppgift jag har tagit på mig grundas på att alla politiska krafter erkänner det. Många bedömare tvivlar också på att Adib förmår reformera Libanons styrelseskick, som sedan landets grundande bygger på en sektarisk fördelning av makten mellan sunnimuslimer, shiamuslimer och kristna.

**Michael Winiarski**

**Fakta. Diplomat tar över**

Mustafa Adib, 48, född i Tripoli, är sedan 2013 Libanons ambassadör i Tyskland. Han har doktorerat i juridik och statsvetenskap och har varit rådgivare och stabschef hos den tidigare premiärministern Najib Mikati.

Han är sunnimuslim, vilket enligt författningen är en förutsättning för att bli premiärminister i Libanon. Presidenten, för närvarande Michel Aoun, ska vara maronitisk kristen och parlamentets talman, nu Nabih Berri, ska vara shiamuslim.

# Bloggare uppges ha misshandlats

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

## **Ryssland.**

Den ryske journalisten och regimkritikern Jegor Zjukov uppges ha överfallits utanför sitt hem i Moskva och misshandlats svårt. Zjukovs anhängare, som publicerat en bild i sociala medier där man ser Zjukovs blodiga och uppsvullna ansikte, skriver att

överfallet ägde rum på söndagskvällen.

22-årige Zjukov är en välkänd oppositionell bloggare och programledare i radio som tidigare gripits för att ha deltagit i massprotester i Moskva.

Oppositionella i Ryssland är skarpt kritiska mot vad de ser som ett växande antal attacker mot och bestraffningar av Kremlkritiker.

**TT-AFP**

# Australiens virusantal på låga nivåer

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**Australien.**

Färre än 100 nya fall av bekräftad covid-19 rapporteras i Australien det gångna dygnet. I delstaten Victoria registrerades 73 nya fall under det senaste dygnet, att jämföra med över 700 nya fall dagligen i juli.

Invånarna i Victoriahuvudstaden Melbourne lever sedan en tid tillbaka under stränga restriktioner.

Under växande tryck för att lindra restriktionerna säger delstatens premiärminister Daniel Andrews att han ska tillkännage en ”färdplan” för återöppning på söndag, men han säger också att det kommer att ske gradvis.

Australien har bekräftat nära 26 000 fall totalt och 652 personer har avlidit.

**TT-AFP**

# Tusentals gripna för virusbrott

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**Kina.**

De ska ha ljugit om sin resehistorik, sålt defekt medicinutrustning – och sökt dräpa sjukvårdspersonal.

Närmare 5 800 personer har gripits i Kina misstänkta för brott med koppling till viruspandemin.

Ett av fallen ska röra en man som slog ihjäl en annan kund på en stormarknad när denne påminde honom om att bära munskydd.

”Mellan januari och juli har 5 797 människor gripits och 6 755 åtalats”, heter det i ett uttalande från åklagarmyndigheten.

Det framkommer inte hur många som i nuläget är frihetsberövade eller hur straffskalan ser ut.

**TT-AFP**

# Treåring lyftes 30 meter av drake

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**Taiwan.**

Förskräckta åskådare på drakfestivalen i Hsinchu i Taiwan såg hur en treårig flicka som hade trasslat in sig en jättelik rosa drake plötsligt lyfte med draken. Hon kastades fram och tillbaka av den starka vinden över 30 meter upp i luften. Det tog en halv minut

för arrangörerna att få fatt i draken och dra ner den på marken igen.

Dramatiska bilder spreds snabbt på sociala medier och flickan, som enbart identifierats som Lin, fick mirakulöst nog bara mindre skrapår efter sin flygtur.

**TT-AFP-Reuters EPA**

# Hamas: Slut på våldsupptrappning

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

## Gazaremsan.

Den islamistiska palestinska - rörelsen Hamas som styr Gazaremsan uppgav på måndagen att den efter medling av Qatar har nått en överenskommelse om att stoppa den senaste våldsupptrappningen i kampen mot Israel.

– En uppgörelse nåddes för att få ett slut på den senaste upptrappningen och avsluta

(Israels) aggression mot vårt folk,  
säger Hamasledaren Yahya  
Sinwar.

Sedan början av augusti har  
återkommande  
raketuppskjutningar mot södra  
Israel gjorts från Gazaremsan,  
vilket sedan mönsterenligt följts  
av israeliska flygangrepp mot mål  
i Gazaremsan.

**TT-AFP**

**1,7**

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

miljoner danska kronor. Så  
mycket höjs apanaget till den  
danska drottningen Margrethe II,  
vilket ger henne motsvarande  
89,3 miljoner danska kronor  
(drygt 123 miljoner svenska  
kronor) för 2021, enligt den  
regeringsbudget som presenteras  
på måndagen.

**TT-Ritzau**



# Belarus avslöjar Putin – men även oss i väst

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

Folket i Belarus tycks vara outtröttligt i sin frihetstörst. I helgen demonstrerade tiotusentals människor mot president Aleksandr Lukasjenko och den charad till ”val” som fortfarande håller honom kvar vid makten.

Sommaren har varit späckad av vittnesmål om regimen Lukasjenkos brutalitet. I söndagens ”Godmorgon, världen” berättade en kvinna, ”Tatjana”, om hur hon inte klarade att bo kvar i sitt hem i Minsk. Bostaden ligger mitt emot en stor polisstation. ”Jag vaknade på natten av de hemska skriken och höga, våldsamma ljud”, sa hon. På stationen torteras Belarus demokratikämpar. ”Tatjana” berättar om skrik ur alla fönster, om poliser som förolämpade och vrålade åt de gripna, om oroliga

människor som samlats för att söka efter barn och anhöriga. Samtidigt fylls nätet av filmer där fredliga demonstranter misshandlas svårt på gatorna av polis.

Det krävs förstås en särskild sorts person för att leda ett sådant system. Och en särskild person för att dra ut till dess försvar. Turligt nog för diktatorn Lukasjenko har han just en sådan granne i Vladimir Putin.

I slutet av förra veckan berättade den ryska presidenten att han låtit bilda en särskild styrka redo att ingripa i Belarus om ”situationen

utvecklas bortom kontroll”. Han talade om demonstranterna och demokratiaktivisterna som ”extremistiska element” och hävdade att ”de belarusiska säkerhetsorganen agerade ganska återhållsamt”.

Visst finns paralleller till Putins agerande i Ukraina i början av 2014. Inte många skulle tappa hakan om det började dyka upp små gröna män i omärkta uniformer i närheten av radiostationer, flygplatser och regeringsbyggnader i Belarus, soldater som absolut inte är ryska

ens när det avslöjas att det är just vad de är.

Belarus kallas "Europas sista diktatur". Att Vladimir Putin är redo att gå långt för att garantera dess fortlevnad säger allt om hans egen syn på frihet och folkstyre. Han ser på sin västliga granne som Sovjetunionen betraktade sina lydstaten i Europa.

Men en skillnad mot kalla krigets slutfas är att då fanns ett tydligare demokratiskt alternativ, en västvärld som relativt enad stod för just den frihet som medborgarna i Sovjetunionen och dess satelliter längtade efter.

I väst rådde yttrandefrihet och mänskliga rättigheter, den regering som misshagade folket sparkades ut. USA var, trots sina uppenbara brister, fyrbåken för de förtryckta massorna i öst. När president Ronald Reagan uppmanade sin ryska kollega Michail Gorbatsjov att riva Berlinmuren, och i klartext befria kommunismens slavar, gjorde han det med trovärdighet.

I dag är det internationella schackbrädet inte lika svartvitt. Vad dagens amerikanske president känner för den ryska motsvarigheten är inte politisk

kampvilja utan beundran och avund. Och vad värre är: Förr var de västliga demokratierna förebilder för öst, numera kan det ibland synas vara tvärtom. Allt fler västliga politiker tycks betrakta auktoritära kollegor österut som något av inspirationskällor.

Det blir som en auktoritär ”råttan på repet”-lek: Putin tittar beundrande på Kina, Turkiets Erdogan sneglar mot Putin och regimerna i länder som Ungern och Polen studerar intresserat såväl Erdogan som Putin och antecknar deras knep för att

manipulera systemet och behålla makten.

Situationen i Belarus säger även något om oss i väst. Den berättar vad vi kunde och borde vara – symbolen för frihet – och avslöjar vad vi i stället riskerar att bli.

**DN 1/9 2020**

# **Johan Croneman: Drabbande film om de döda och anonyma emigranterna i Medelhavet**

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**I april 2015 förliste en båt med afrikanska emigranter utanför Libyens kust. Cirka åtta hundra människor avled. I en ny dokumentär får vi följa utredarna som försöker ta reda på vilka de var. En värdig film som väcker många frågor.**

Det är varken den första eller sista natten mot måndag man ligger vaken och grubar sig. De flesta av oss känner igen fenomenet.

Det händer med jämna mellanrum att det (också) är SVT:s fel. Men med all rätt, om man säger. Deras söndagsdokumentärer håller oss ibland vakna av både oro och eftertanke – och självrannsakan. Fransyskan Madeleine Leroyers vackra sorgsna dokumentärfilm ”Vem var drunknad nummer 387?” är av den där sorten som inte lämnar oss i fred.

Den 18 april 2015 förliser ett flyktingfartyg lastat med emigranter från Afrika. 800 går till botten med fartyget utanför Libyens kust. Hög sjö, på tok för många passagerare, smugglare som inte kunde bry sig mindre. Fyra år senare jobbar den italienska rättsläkaren och forskaren Cristina Cattaneo för att försöka identifiera de 528 kroppar man lyckades bärga efter ett beslut av den italienska staten. Ja, eller delar av kroppar. Ofta har man bara enstaka kvarlevor. Cristina Cattaneo och hennes kollegor skrapar på brunleriga

hoodies för att eventuellt kunna få fram en originalfärg. Man fotograferar allt och registrerar plånböcker, id-handlingar, fotografier, resväskor, hygienartiklar. Minnessakerna från det gamla livet är många. Det är ett sisyfosuppdrag för en rättsläkare – lite längre fram i filmen får vi dessutom lära oss att de flesta id-handlingarna från de hundratals döda förmodligen är falska, köpta på marknader strax före avfärd. Det gör uppdraget än mer hopplöst. Fattiga och desperata från Mali, Mauretanien, Sudan, Senegal,

Guinea med flera länder har sällan id-handlingar till vardags. Man får helt enkelt gå och handla sig något slags pass.

Georgia Mirto är en av de många frivilliga som jobbar som researcher på Mediterranean missing. Hon gräver i arkiv, tar vid efter Cristina Cattaneos enorma pusslande.

Hon försöker ge oss en förklaring. Varför det är så viktigt. Varför det handlar om självaktning. Också vår egen: "Det är ett sista desperat försök att återge de döda värdighet. Det är en form av respekt för den avlidne. Även om

det inte är någon jag känner, ingen närstående, är det ändå människor som dött och försvunnit."

Kameran sveper ibland över det bärgade fartyget. En skorv. Ett skrov. En rostig plåtburk. Inget fartyg någon av oss någonsin skulle kliva på för en färd över Medelhavet. Det lämpar sig kanske för hundra passagerare. De var 800.

Dagen innan har jag sett en gammal dokumentär på Youtube om de brutala striderna mellan amerikanska och tyska trupper i Hürtgenskogen från september till

februari, 1944–45. Striderna utkämpades på ett drygt tio kvadratkil stort område och de sammanlagda förlusterna (döda, sårade, försvunna) översteg 50 000. Ännu i dag, efter 75 år, är ärren djupa i området.

I ett gammalt filminslag från 1960 intervjuas en föregångare till - Cristina Cattaneo och Georgia Mirto, tysken Julius Erasmus, som efter kriget vigde sitt liv åt att samla ihop rester av stupade, identifiera och begrava dem. Själv. För hand.

Ett livsfarligt jobb dessutom, bland tusentals kvarglömda minor

och tiotusentals blindgångare.

”Det var inte ofarligt”, säger han, ”men tanken på de anhöriga fick mig alltid att gå ut igen.”

Dåligt samvete leder sällan någonstans, sägs det. Men det händer. Att man ruskar på sig, reser sig, och också bestämmer sig för att försöka göra något. För allas bästa. Även för de döda.

**Johan Croneman**

[johancroneman@gmail.com](mailto:johancroneman@gmail.com)



# Revolutionens lyckorus räcker inte för att skapa en demokratisk vardag

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

**Rörelsen för kommunismens fall i Östeuropa hade sina förebilder, dissidenterna. De var alla modiga men sällan samhällsbyggare. Var processen slutar i Belarus är inte givet.**

Äkta revolutioner – om andra är här inte frågan – görs först och främst av folket. De ska inte förväxlas med palats- och

polisrevolutioner som i Nicolae Ceausescus Rumänien eller militärkupper som nu senast i Mali där en grupp i uniform tar makten i folkets namn.

Nästan alltid föds (och även dör) revolutioner på gatan, den enda plats i samhället där folket av kött och blod kan samlas i stort antal. I vad som oftast ännu är ett industrisamhälle kompletteras folket på gatan av folket som strejkande arbetare i de fabriker de ockuperar. Revolution över ett parlament? Där är folket bara indirekt representerat och av en mycket liten skara. På nätet? Men

det befinner sig i cyberrymden och inte på gatan, helt otillräckligt för en revolution som måste vara just fysisk och konkret.

Om det har revolutionärer och radikaler varit övertygade i alla tider. "Sanningen är konkret", som Bertolt Brecht skrev.

Men för att ett sedan länge utbrett missnöje ska ta gestalt krävs en utlösande händelse, en oförrätt eller grov kränkning: ett av makten förfalskat val, en överdos våld eller en pandemi som den vill bekämpa med vodka och sauna. Plötsligt har makthavarna gått för långt. Folket har fått nog och lika

mycket till sin egen överraskning som till maktens återfinner sig folket där på gatan.

Den som någon gång kunnat uppleva denna plötsliga förvandling från isolerade individer till massa med egen vilja och samma mål vet vilken överväldigande känsla av oövervinnerlighet och nästan erotiskt lyckorus den ger upphov till. Med ens är undersåten försvunnen; för första gången kan man som medborgare offentligt leva ut sin frihet, paradoxalt nog just som förbjudet kollektiv.

Men för detta behövs nästan alltid en förebild: någon som innan gatan erövrats ensam stått upp och pockat på den konkreta sanningen som andra sympatiserar med, men inte vågar uttala. Någon som trots förföljelse föregår med gott exempel. I det realsocialistiska Östeuropa kallades de dissidenter och under några decennier träffade jag många av dem, oftast i hemlighet, från DDR och Polen i norr till Albanien i söder. Särskilt många var de inte, ett antal som varierade över tid och i rum. Med åren blev de allt fler, alltid färre i

söder än i norr, där de ofta hade diskret skydd av katolska kyrkan (som i Polen) eller av en demokratisk tradition (som i Tjeckoslovakien) medan de i söder (som i Rumänien) ofta var rörande ensamma och långt brutalare förföljda, sällan med mer än sin heroism som skydd. Vad förenade dem? Kampen mot diktaturen. Deras vägran att acceptera kommunisternas maktmonopol och deras ideologi. Inte oväntat hade Östeuropas dissidenter bara förakt till övers för den radikala vänstern i väst som – i bästa fall –

avfärdades som okunnig och naiv. Och dissidenternas radikala ställningstagande krävde mod: ett moraliskt, intellektuellt och inte minst fysiskt mod. Flera hamnade i fängelse.

Alltså antikommunism och mod. Först efter kommunismens fall blev det uppenbart hur litet som i övrigt förenade. När friheten krävde mer av dissidenten än protest och avståndstagande visade han sig snart (mycket sällan en hon) vara allt från antipolitiker (György Konrad), nationalist (Franjo Tadjman), nationalistisk populist (Viktor

Orbán), populistisk katolik (Lech Walesa), ekolog och österländsk mystiker (Rudolf Bahro), politisk opportunist (Andrej Lukanov) eller fascist (Vojislav Seselj).

Alla mötte jag och alla var modiga – och på nästan alla misstog jag mig till en början när jag utgick ifrån att den andra sidan av deras antikommunism per automatik gjorde dem till övertygade demokrater.

Förmodligen gällde det nästan bara för Vaclav Havel; av skäl som hade både med Tjeckoslovakiens och den högborgerliga familjen Havels historia att göra. Men just

de frisinnaade demokraterna hade i den första euforin folkets stöd och vann de första fria valen i det centrala Östeuropa. Det var nu inte frågan om att ”härma” väst utan om den folkliga antikommunismens sista svallvåg. Men mycket snart upptäckte folket – och dess lyhörda politiker – att man från väst strängt taget behövde bara pengar, inte den liberala demokrati som aldrig är medfödd utan likt empati först måste läras ut och praktiseras. De egna traditionerna var ju annorlunda. Ett spel med regler

nästan alla kände till och inte först måste lära sig.

Sagt och gjort: i dag domineras Östeuropa av nationalism, populism, klerikalism och ”illiberalism”, ofta blandade i olika proportioner från land till land. Finns någon enda ideal demokrati i öst? Det tål att länge fundera över och ännu längre för att peka ut någon.

Belarus befinner sig i dag ungefär där Östeuropa befann sig för en generation sedan. Ska folket kunna ta klivet från gatan till politisk delaktighet i det egna samhället? Ännu befinner vi oss

bara i början av denna process. Och med oviss utgång. På kort, komprimerad tid måste nu klivet från gatan tas utan att som i Östeuropa kunna falla tillbaka på ett historiskt arv av nationellt medvetande, av uppror, dissidenter och ibland till och med demokratiska traditioner. Just nu står folket enat. Man befinner sig i revolutionens heroiska, vackra fas. Hur länge till kan ingen med säkerhet säga.

**Richard Swartz**

[richard.swartz@chello.at](mailto:richard.swartz@chello.at)

# Fakta. Regler land för land

## Ryssland

I Ryssland är regeln från den 12 maj att alla som rör sig med kommunal transport, i affärer eller på offentliga platser måste bära mask och gummi- handskar. Enligt hälsovårdsministeriet gäller regeln fram till årsskiftet. Man rekommenderar även att man tar på sig mask och handskar utanför hemmet. I praktiken är det många som trotsar reglerna.

## **Anna-Lena Laurén**

### **Italien**

Italien har skärpt reglerna för användning av munskydd. Sedan den 18:e augusti är munskydd obligatoriskt även utomhus i de områden där det är mycket folk ute på gator och torg, enligt beslut från hälsoministern. Munskydd måste bäras från klockan 18 på kvällen till 06 på morgonen.

Resten av dygnet kan man gå utan munskydd, men inte i butiker eller när man reser kollektivt.

## **Peter Loewe**

### **Frankrike**

Munskydd ses av myndigheter som ett komplement till att hålla avstånd och handtvätt. Från månadsskiftet är det obligatoriskt att bära mask på arbetsplatser inomhus (undantag om man har eget rum), restauranger och kaféer (där man får ta av sig masken när man satt sig till bords), i affärer, bibliotek och för skolelever över 11 år. I städer som Paris och Marseille har masktvång införts även utomhus, med risk för böter för den som bryter mot det.

## **Erik de la Reguera**

### **Danmark**

Sedan den 22 augusti är det obligatoriskt med munskydd eller visir på tåg, bussar, tunnelbana, färjor, taxibilar och på stationer. Kravet gäller dygnet runt för alla över tolv år. Statsminister Mette Frederiksen (S) har sagt att kravet kan komma att utökas till andra platser i samhället där många människor samlas. I några kommuner där smittspridningen varit som störst har sådana krav redan införts, liksom på en del gymnasieskolor runtom i landet.

**Hanna Grosshög**

**Brasilien**

Trots att presidenten, den före detta armékaptenen Jair Bolsonaro, har negligerat coronaviruset och sagt att ”man får ta det som en man om man blir smittad” införde han i början av juli en federal lag som gör det obligatoriskt att använda mask i livsmedelsaffärer, skolor och kyrkor. I vissa städer, till exempel Rio de Janeiro, har borgmästare bestämt att det även är obligatoriskt att bära mask utomhus.

**Henrik Brandão Jönsson**

**Sydafrika**



Sydafrika har drabbats hårt av covid-19 trots att landet var tidigt ute med att kräva munskydd på offentliga platser. Sedan april tar nästan alla invånare detta krav på allvar – men i praktiken är det stor variation i efterlevnaden. Färgglada masker hänger på sniskan kring örat, eller tätt under hakan, och åker upp och ner ur fickan när människor rör sig till och från olika lokaler. På restauranger behövs inte masker under måltiden vilket gjort dessa inrättningar till maskfria zoner i offentligheten.

**Erik Esbjörnsson**

## **Marianne Björklund: Nu ökar kraven världen över – även i våra grannländer**

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

**Kraven på munskydd skärps i hela världen. Italien, Frankrike, Tyskland. Listan på länder som inför strängare regler kan göras lång. Också våra nordiska grannar måste sedan en tid tillbaka täcka ansiktet i vissa situationer.**

**Nu gläntar även Sverige, som hittills varit undantaget, på dörren för munskydd.**

Munskydd eller inte? Nästan ingen annan fråga väcker så heta känslor i debatten om bekämpningen av covid-19. Som synliga och med direkt effekt på människors bekvämlighet har de blivit en symbol för viruset och de meningsskiljaktigheter som finns i hur det bäst ska tacklas.

Konflikten spänner inom länder, mellan människor och i forskarvärlden. I Storbritannien och Tyskland protesterade nyligen tusentals mot att munskydden

kränker deras grundläggande rättigheter. I Sverige trycker vissa grupper på för att även svenskar ska tvingas täcka ansiktet i vissa situationer.

Rapporter som stöder den ena eller andra tesen läggs fram.

Vetenskapen som finns att tillgå tolkas på olika sätt. Det finns för lite tillförlitlig forskning på dess effekter, säger en del. Varför chansa, bara möjligheten att de kan minska spridningen borde vara nog, säger andra.

Att det finns kulturella skillnader är tydligt. I Kina, där jag befann mig när covid-19 bröt ut, rådde

aldrig någon tvekan. På en natt ändrades gatubilden totalt. Alla bar plötsligt munskydd och den som slarvade fick genast en tillsägelse.

För kineserna och invånarna i många andra asiatiska länder är munskydd en självklarhet. De har upplevt virussjukdomarna sars och mers och ser användandet av munskydd som en solidarisk handling som håller nere virusspridningen.

För de flesta asiater är det mentala steget att sätta något för ansiktet inte särskilt stort. Många har på sig munskydd även när det

inte råder någon pandemi. Det kan vara för att skydda sig mot luftföroreningar. Eller som i Japan, där det är oartigt att nysa rakt ut, under hösnuvesäsongen. Nu har synsättet att munskydd har effekt fått global spridning. Nästan alla länder i världen har krav eller rekommendationer om att ansiktet ska täckas i olika situationer. Ett startskott för ändrad attityd var när WHO gick från att endast förespråka munskydd bland vårdpersonal och covidsjuka till att rekommendera dem vid platser

där det är svårt att hålla social distans.

Nu går trenden snarast mot skärpta regler. Mun- skydden ska vara på i flera situationer, på flera platser. Ett exempel är Frankrike där premiärminister Jean Castex nyligen meddelade att det kommer bli krav på att använda mask i hela Paris, även utomhus. Jean Castex framförde budskapet på ett sätt som genast fick fart på munskyddens belackare. Under presskonferensen tog han konstant av och på sig sin mask, nuddade vid den och lät den tidvis hänga som ett örhänge. Ett

beteende som snarast tros öka risken för viruset.

Även Italien och Tyskland skärpte nyligen reglerna.

Sverige står alltmer ensamt i att än så länge inte haft några krav på munskydd, även om Folkhälsomyndigheten på tisdagen gläntade på dörren med beskedet att de kan rekommenderas när de har ”ett värde”. Från och med i måndags gäller även krav på munskydd i kollektivtrafiken i Nya Zeeland, som länge tillsammans med Sverige hörde till undantagen.

– De begränsar risken för covid-19 i lägen där det är svårare att hålla distansen till människor, sade premiärminister Jacinda Ardern när hon gav beskedet.

Även våra nordiska grannländer har successivt infört krav eller rekommendationer om munskydd i vissa situationer och har förmodligen klart högre användarnivåer än vad som syns i grafiken här intill, där Norden bara redovisas fram tills juni.

Också i USA, där frågan är politisk dynamit, har pendeln svängt till att fler har masker. Till och med presidenten Donald Trump syns

nu ibland med munskydd, trots att han tidigare varit skeptisk. Här är munskydden en fråga för delstaterna och de allra flesta har infört någon typ av krav eller rekommendation. Nu har över 70 procent av amerikanerna munskydd på sig, enligt Yogov som mäter användningen i hela världen. I Sverige är det bara runt 5 procent. Sverige har bara sällskap av Somalia, Syrien, Jemen, Sudan och Grönland i att inte ha krav på munskydd. Hjälper de då? Tydligt är att det inte finns något klart samband mellan hur hårda kraven på

munskydd är och hur många som smittats. I Spanien där kraven på munskydd är hårda ökar antalet smittade igen. Å andra sidan bar nästan alla munskydd från dag ett i Taiwan som lyckats mycket bra med att kontrollera viruset.

Att andra faktorer, som testning och isolering av sjuka, spelar in är alla ense om. De flesta verkar också eniga om att munskydden ska ses som ett komplement till andra åtgärder, som att hålla avstånd, tvätta händerna och isolera sig när sjuk.

Starkast bevis finns för att munskydden minskar risken att

någon som är sjuk sprider viruset. Men sjuka ska stanna hemma, svarar de som menar att det finns en övertro på munskydd. Andra påminner om att det finns människor som bär på viruset utan att veta om det.

Ytterligare en fråga är hur duktiga människor är att använda munskydd. När jag besökte Italien var det inte ovanligt att se munskyddet nere på hakan, uppe i pannan eller hängandes längs kinden. Frågan är vilken nytta de gör då. Samtidigt hävdar vissa forskare att munskydden är en påminnelse om att inte röra

ansiktet och automatiskt skapar större distans mellan människor. Debatten lär fortsätta tills fler länder anser sig ha lika bra kontroll på viruset som Kina. Ett tecken i tiden är att medan resten av världen för en het debatt om munskydd slopade nyligen Peking kravet på mask utomhus. Och när invånarna i Wuhan, där viruset bröt ut, nyligen hade ett stort poolparty lyste munskydden med sin frånvaro.

**Marianne Björklund**

# Lukasjenko på väg att rida ut stormen

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

**Flaggviftande studenter greps i Minsk på tisdagen under ännu en dag av protester.**

**Men president Aleksandr Lukasjenko satsar på att rida ut stormen och klamra sig fast vid makten. Han har flera trumf på hand – och ett av dem är Vladimir Putin.**

Kommer upproret i Belarus att sluta som det i Ukraina för sex år sedan – med att en föraktad ledare ger upp och flyr?

Eller som det i Ryssland för åtta år sedan, som rann ut i sanden när säkerhetsstyrkorna satte hårt mot hårt?

I Minsk står det och väger tre veckor efter det presidentval som utlöste protesterna. Hur det slutar hänger på uthålligheten hos dem som protesterar, men också på vilken väg aktörer utanför Belarus väljer – särskilt Ryssland.

Jag och flera DN-kollegor rapporterade både från Kiev 2014

och Moskva vintern 2011–2012. Och det är lätt att konstatera att Minsk 2020 – än så länge – har större likheter med den ryska protestvågen än med den ukrainska Majdanrevolutionen. De belarusiska protestmarscherna är helt fredliga, dominerade av medelklassen och tar egentligen inte ställning för eller emot Ryssland eller väst. Folk är helt enkelt utleda på en auktoritär ledare som har suttit vid makten i decennier.

Det är ballonger och blommor i protesttågen snarare än svarta ansiktsmasker och basebollträn.



Ungefär så var det i Ryssland, där folkets vrede likaså utlöstes av ett manipulerat val. Moskvabor i hundratusental gick ut på gatorna med klurigt formulerade plakat och kallade president Putin för tjuv och bedragare.

Det var mestadels välutbildade, städade storstadsbor. Mellan protesttalen tog de en kopp te och en pirog.

Men när kravallpolisen misshandlade demonstranterna, och när ett antal godtyckligt utvalda personer dömdes till fängelse, då ebbade protestvågen ut.

I Kiev däremot var upproret å ena sidan präglad av nationalism – det drevs av en vilja att bryta sig ut ur den ryska maktsfären och närma sig väst. Å andra sidan fanns en dimension av resningen som hittills har saknats i Belarus.

Tusentals ukrainare, ur alla samhällsklasser och från alla delar av landet, tältade mitt i smällkalla vintern på Kievs gator. Bland dem fanns också sådana som inte tvekade att använda våld mot regimen, inklusive högerextrema grupper.

Ska man av detta dra slutsatsen att den belarusiska oppositionen

behöver likna 2014 års ukrainska revolutionärer om de ska lyckas få bort diktatorn Aleksandr

Lukasjenko?

Inte nödvändigtvis.

Belarusierna är, till skillnad från många ukrainare, generellt vänligt inställda till Ryssland. Den vit-röda flaggan många oppositionella nu använder är inte en markering mot Putin, utan mot Lukasjenko.

Och upprorets fredliga karaktär är – menar många – kanske en styrka snarare än en svaghet.

I en intervju med sajten Tut.by berömmar den belarusiske statsvetaren Sergej Tjalyj de

”karnevalsliknande” protesterna och ser det också som en fördel att upproret egentligen saknar ledare.

”Regimen har all sorts utrustning på gatorna, vattenkanoner och avspärrningar. Allt för att omringa och jaga bort demonstranterna.

Och så möts de av en kaotisk kvinnoprotest där ingen riktigt förstår vad som händer. Då står de maktlösa.”

Tjalyj ondgör sig över att vissa ”länstolskrigare” inom oppositionen nu vill se hårdare tag:

”De säger att om vi inte stormar tv-huset eller häktena eller

administrativa byggnader så kommer allt att rinna ut i sanden. Men det är fel. Och folk förstår att styrkan inte ligger i att beväpna sig eller stå på barrikaderna.” I själva verket gör såväl Lukasjenko som många ryska förståsigpåare nu allt för att porträttera det belarusiska upproret som ”ett nytt Majdan” – med våldsamma eller till och med nazistiska folkhopar, styrda av hemliga västagenter, som vill avskaffa det ryska språket och radera ut Belarus som självständig nation.

Lukasjenko själv talar nästan dagligen i telefon med Putin, och bokade på tisdagen in ett fysiskt möte med honom inom två veckor. Han betonade samtidigt vid ett fabriksbesök broderskapet med det stora grannlandet. – Vad de än babblar om på torgen nu så kommer vi att bevara vårt gemensamma fosterland mellan Brest och Vladivostok. Så länge upproret behåller sin fredliga prägel måste Lukasjenkos propagandaapparat – nu förstärkt med ryska ”specialister” – glida ordentligt på sanningen för att få det att framstå som våldsamt.

Det är ju också i ett läge då kaos och instabilitet hotar som Putin har lovat sända in en ”reserv” av ryska trupper i Belarus. Och om detta kaos inte infinner sig av sig självt kan det säkert provoceras fram.

Det hänger med andra ord på belarusiernas uthållighet. På att de kan motbevisa nidsbilden av upproret som antiryskt, väststyrkt och våldsamt.

Å andra sidan kan man förstå dem som frågar sig om en ledarlös, ”karnevalsartad” revolution verkligen kan lyckas.

Om strejker bland arbetarna i statsägda gruvor inte blir så omfattande som man hade hoppats, om allt som återstår av protesttågen så småningom är några välkammade studenter i Minsk – då kan det gå som det gjorde i Moskva 2012.

**Ingmar Nevéus**

**Fakta. Belarus beroende av Ryssland**

Belarus gränsar till Ryssland, Ukraina och EU-länderna Lettland, Litauen och Polen.

Landet kontrolleras helt av president Aleksandr Lukasjenko och hans auktoritära regim. Belarus har en bred industribas men är ekonomiskt beroende av Ryssland, inte minst import av rysk naturgas.

# **USA uppmanar palestinier att prata fred med Israel**

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

**Donald Trumps rådgivare Jared Kushner uppmanade på tisdagen palestinerna att förhandla om fred med Israel. Förutsättningarna för det ter sig**

**minimala efter att Förenade Arabemiraten har upprättat relationer med Israel.**

**Palestiniernas företrädare kallar avtalet för ett knivhugg i ryggen.**

Det var i måndags som El Al-planet med Kushner och ledande israeliska företrädare flög direkt från Tel Aviv till Abu Dhabi i Förenade Arabemiraten (UAE).

Det var den första direkta trafikflygningen någonsin mellan Israel och UAE.

Målet med besöket av Kushner, som är Vita husets Mellanöstern-fixare och Trumps svärson, var att

slutföra avtalet om att upprätta diplomatiska förbindelser mellan Israel och UAE. Kushner kallade det för ”ett gigantiskt steg framåt”. Palestinierna har protesterat mot uppgörelsen, som de uppfattar som ett förräderi mot deras strävan att upprätta en egen självständig stat vid sidan av Israel. De ser det som ett brott mot den etablerade linjen i arabvärlden, att frågan om Palestina måste lösas innan en normalisering med Israel kan komma på fråga.

Normaliseringen är ett indirekt godkännande av Israels

ockupation av palestinska territorier, anser de.

På tisdagen anmodade Kushner det palestinska ledarskapet att inte "sitta fast i det förflutna".

– De måste komma till bordet, de måste fundera ut hur vi kan göra någonting som gynnar alla och låter alla att gå framåt, sade Kushner.

– En möjlighet till fred kommer att finnas färdig så snart de är redo att omfamna den.

Men tilltron till USA:s och Israels vilja att förhandla fram en fred som tillfredsställer ett minimum av den palestinska drömmen om

ett eget land är i botten. USA har i praktiken gått ifrån tvåstatslösningen och har slagit fast att Jerusalem är Israels "odelade" huvudstad. Israels premiärminister Benjamin Netanyahu siktar för sin del på en israelisk annektering av stora delar av den ockuperade Västbanken.

Palestinas premiärminister Mohammed Shtayyeh fördömde den israeliska flighten och normaliseringen som "mycket smärtsam" och som ett "klart och öppet brott mot den arabiska

inställningen till den arabisk-israeliska konflikten”.

– Vi hade hoppats få se ett plan från Emiraten landa i ett befriat Jerusalem, men vi lever i en svår tid för arabvärlden, sade han.

Vilka chanser finns det då för USA och Israel att få fler arabländer i Mellanöstern och Persiska viken att hoppa på normaliseringståget? För ögonblicket inte så stora. I förra veckan reste USA:s utrikesminister Mike Pompeo runt i flera länder i Mellanöstern för att försöka få dem att följa UAE:s exempel och upprätta

diplomatiska förbindelser med Israel.

Förväntningarna var uppblåsta, men det gick inte alls bra. Varken Bahrain, Oman eller Sudan var redo att hoppa på normaliseringståget, som än så länge bara består av en vagn. UAE är det tredje arablandet, efter Egypten och Jordanien, som nu har diplomatiska relationer med Israel.

Ledarna i Bahrain och Sudan har klart uttalat att de tills vidare inte kommer att följa UAE, medan Oman inte kommenterade frågan efter Pompeos besök. Sudans



regering förklarade att den inte har "mandat" att ta ett sådant steg, medan Bahrain förklarade att ett avtal med Israel inte kan bli verklighet utan att en oberoende palestinsk stat bildas. Oman vill framstå som mer neutralt och har haft en sorts dialog med Israel, samtidigt som man uttrycker stöd för palestinierna.

Inte heller det inflytelserika Saudiarabien som vill framstå som den muslimska världens ledare – och samtidigt är Trumps kanske närmaste arabiska allierade – har varit inne på ett erkännande av Israel.

Andra arabländer, som Qatar och Marocko, har olika former av pragmatiska förbindelser och ekonomiskt utbyte med Israel, men det har inte handlat om ett diplomatiskt erkännande så länge det inte finns en fredsöverenskommelse med palestinierna.

Professor Gerd Nonneman vid Georgetown universitets filial i Qatar, kommenterade på Twitter att UAE kan uppleva sig som ensamt, eftersom inga andra följde efter:

"När Saudiarabien, Sudan och nu Marocko och Bahrain samtliga

tillbakavisar Pompeos/Kushners påtryckningar att normalisera relationerna med Israel kommer UAE:s MBZ (emiren Mohammed bin Zayed) att se ganska utsatt ut.”

Det återstår också att se vad det USA-sponsrade avtalet Israel–UAE får för följder för den amerikanska valkampanjen. Trumps drivkraft för ett ”fredsavtal” är att han kan använda det som en utrikespolitisk framgång – något han har varit minst sagt sparsam med att leverera.

**Michael Winiarski**

## **Fakta. Israel-Palestina**

Israel är en judisk stat som grundades 1948 på en del av det brittiska mandatet Palestina. Den drivande faktorn var förföljelserna av judarna i Europa, med kulmen i nazisternas Förrintelse under andra världskriget, som stärkte kraven på ett judiskt hemland i Palestina.

I samband med grundandet flydde eller förvisades närmare 700 000 av de palestinska araberna, som varit bosatta på samma område sedan många århundraden. Palestinierna strävar också efter

att bilda en egen stat på vad de betraktar som sitt land.

Under lång tid ville inget arabland erkänna den nya staten, och Israel och de omgivande arabländerna utkämpade flera krig, det första 1948. 1967 utkämpades det krig som slutade med att Västbanken och Gaza hamnade under israelisk ockupation.

Det är de områdena som palestinierna hoppas kunna bilda sin stat på.

# **Ekonomen Piketty låter inte Kina stryka i hans senaste bok**

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

**Den franske ekonomen Thomas Pikettys förra bok om hur kapitalism ökat inkomstklyftorna i världen hyllades av Kinas ledare Xi**

**Jinping. Men uppföljaren får kineserna vänta på. Kina kräver att Piketty stryker de sidor som handlar om den ökade ojämlikheten i Kina.**

**Fransmannen vägrar.**

När "Kapitalet i tjugoförsta århundradet" kom ut 2013 blev den snabbt populär i Kina. I boken kommer författaren och ekonomen Thomas Piketty fram till att kapitalismen har lett till ökad ojämlikhet. Tesen att ökad tillväxt och förmögenhet skulle sippra ner till de stora massorna håller inte, var Pikettys slutsats.

Boken hyllades av Kinas ledare Xi Jinping. För honom blev det ett bevis på Kinas överlägsna ekonomisk modell i jämförelse med systemen i USA och Europa. Han tog det som intäkt för att den rätta vägen är marxismen.

2019 gav Thomas Piketty ut en ny bok, "Kapital och ideologi", som nu är på väg att lanseras globalt. Men den här gången är de kinesiska ledarna inte lika begeistrade. Nu har Piketty nämligen också studerat utvecklingen i Kina och kommer fram till att ojämlikheten ökat snabbt.

Det fick den kinesiska censuren att se rött. Det kinesiska bokförlag, Citic Press, som skulle ge ut boken krävde att Piketty stryker de delar som handlar om Kina och ojämlikhet. Det handlar om stycken där Piketty konstaterar att de 10 procent rikaste i Kina i dag står för 70 procent av förmögenheten, vilket är ungefär som i USA.

Även ett stycke där Piketty skriver att den kinesiska regeringen ännu inte har visat sin överlägsenhet gentemot västliga demokratier, ville förläggaren ha bort.

Att utländska böcker censureras i Kina är vanligt. Det kan handla om att ta bort känsligt politiskt eller sexuellt material. Många går med på det, rädda för att förlora en stor och viktig marknad.

Men Piketty vägrar.

– Jag vägrade och sa att jag bara accepterar en översättning utan några som helst strykningar. De ville ta bort nästan alla delar som refererar till moderna Kina, och särskilt de som handlar om ojämlikhet och oklarheter i Kina, säger Thomas Piketty till The Guardian.

Ökade klyftor i Kina är ett känsligt ämne. I år ska fattigdomen i Kina vara uttraderad, enligt Xi Jinpings mål. Men effekterna av covid-19 slår främst mot migrantarbetare med låga inkomster och riskerar öka klyftorna.

I det läget är Thomas Pikettys slutsatser ovälkomna. Förutom den ökade ojämlikheten kritiserar han att Kina inte har någon arvsskatt. Det leder enligt Piketty till att förmögenheten koncentreras bland några få. En paradox som enligt Piketty leder till att en ”asiatisk miljardär som vill lämna efter sig sin

förmögenhet utan att betala någon arvsskatt borde flytta till kommunistiska Kina”.

**Marianne Björklund**

# Aleksej Navalnyjs film om korruption utlagd på nätet

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

**Den ryska oppositionsledaren Aleksej Navalnyj hann samla ihop ett stort material om korruption i Sibirien innan han förgiftades i slutet av augusti. Nu är första delen av**

**undersökningen utlagd på nätet.**

Den misstänkta förgiftningen av Navalnyj i Omsk har lett till frågor om vad han egentligen gjorde där. Nu har första delen av hans undersökning om korruptionen i sibiriska städer lagts ut på hans sajt [navalny.com](http://navalny.com). Den 40 minuter långa filmen heter "Vem som stal Sibliens huvudstad och hur den ska befrias".

I Novosibirsk köper invånarna bostäder i nybyggda hus, som visar sig vara obeboeliga. Det beror på att Putinpartiet Enade Rysslands folkvalda gör business

på att billigt köpa upp tomtmark av staden, ofta mark som egentligen är planerad för andra ändamål.

Därefter bygger man enorma höghusområden enligt billigast möjliga modell. Man struntar i att ordna sopsortering och bygger i så dåligt material att väggarna går att smula sönder med fingrarna. Hisschakten lämnas vidöppna på ett livsfarligt sätt.

En av dem som gör miljoner på den här sortens affärsverksamhet är affärsmannen Aleksej Dzijulaj, invald i Novosibirsk stadsfullmäktige för Putinpartiet

Enade Ryssland. Han är en av huvudpersonerna i Navalnyjs film.

– Ett ryskt panelgetto håller på att växa upp i Novosibirsk, säger Navalnyj i inledningsspeaken. Med ”panelgetto” menar han den sortens billiga väggpaneler som används i de nya husen.

Filmen avslöjar även de lyxiga bostäder och sommarhus som Dzijulaj och flera andra byggherrar själva äger. Det är en typisk Navalnyjprodukt där han träffar folk, talar avspänt inför kameran, med bara fingrar plockar sönder den flagande väggen i ett nybyggt



hus och på ett pedagogiskt sätt förklarar hur korruptionen i de ryska regionerna fungerar.

Det finns inget som säger att förgiftningen är en hämnd från just byggherrarna i Novosibirisk. Poängen är att Navalnyj under de senaste åren gång på gång har publicerat den här sortens filmer. Han har med andra ord ett stort antal fiender inte bara i Novosibirisk, utan i hela Ryssland.

Filmen har på under ett dygn samlat 2,6 miljoner visningar. Navalnyjs team lovar att del två i

undersökningen läggs ut inom kort.

**Anna-Lena Laurén**

# **Rättegången startar – Charlie Hebdo publicerar Muhammedkarikatyrrer igen**

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

**Paris. Rättegången mot  
misstänkt medansvariga till  
terrordåden mot satirtidningen  
Charlie Hebdo och en judisk  
mataffär i Paris för fem år  
sedan startar på onsdagen i  
Paris.**

**Samtidigt låter satirtidningen  
återpublicera de**

**Muhammedkarikatyrrer som  
mördarna motiverade  
attackerna med.**

”Allt detta, på grund av detta”,  
lyder förstasidesrubriken på  
Charlie Hebdos nya nummer.

På den syns ett tiotal  
karikatyrtäckningar som  
publicerades i danska Jyllands-  
Posten 2005, och som den franska  
satirtidningen återpublicerade  
2006.

Liksom i Danmark utbröt en het  
debatt i Frankrike om huruvida  
teckningarna var rasistiska,  
islamofobiska och avsedda att  
såra en redan utsatt minoritet –

eller om det rörde sig om en rimlig drift med en av de stora världsreligionerna. Protester utbröt i arabvärlden, där det anses vara en synd att avbilda profeten. En fransk domstol som prövade publiceringarna kom fram till att de skyddades av yttrandefriheten. Men protesterna fortsatte och när Charlie Hebdo publicerade nya satiriska avbildningar av profeten Muhammed (hysteriskt roliga eller vulgärt osmakliga, beroende på betraktaren) började våldsbejakande islamister se tidningen som en viktig måltavla.

Den 7 januari 2015 bröt sig två maskerade män in på redaktionen i Paris och sköt med automatvapen mot tecknare och övrig personal. Elva personer mördades och lika många skottsbadades. På väg ut från byggnaden avrättade en av terroristerna också en skadeskjuten polis.

Gärningsmannen ropade: "Vi har hämnats profeten".

Bakom maskerna fanns två bröder: Saïd och Chérif Kouachi. Bröderna flydde platsen och det dröjde två dagar innan polisen hann i kapp dem i utkanten av

Paris. Samtidigt tog en annan man, Amedy Coulibaly, gisslan i en judisk matbutik i östra Paris. Coulibaly hade dagen före skjutit ihjäl polisen Clarissa Jean-Philippe i närheten av en judisk skola. Han mördade nu ytterligare fyra personer i butiken, innan både han och bröderna Kouachi sköts till döds av polis.

I rättegången som inleds på onsdagen ställs 14 personer inför rätta för inblandning i dåden. Det rör sig om vänner, familjemedlemmar och andra närstående till terroristerna, som

misstänks ha vetat om deras planer eller som aktivt hjälpt dem.

– Det handlar om individer som är inblandade i logistiken, förberedelserna av händelserna, som tillhandahöll finansieringsmedel, vapen, en bostad, säger terroråklagaren Jean-François Ricard.

Terrornätverket al-Qaida tog på sig ansvaret för attacken mot Charlie Hebdo, medan Islamiska staten (IS) påstod sig ha legat bakom attacken mot den judiska mataffären. Allt tyder dock på att attackerna var koordinerade.

Bland annat ska en av bröderna

Kouachi ha skickat ett sms till Amedy Coulibali precis före attentatet mot satirtidningen. En av de tecknare som sköts till döds i attacken var Jean "Cabu" Cabut. Han gjorde förstasidan på det omdebatterade numret från 2006. På den syns en tecknad profet som håller för ögonen och beklagar sig över att det är "jobbigt att vara älskad av idioter".

Att tidningen nu återpublicerar denna och andra satirteckningar av profeten Muhammed förklarar redaktören Riss med: "Vi kommer

aldrig att lägga oss ned. Vi kommer aldrig att ge upp".

**Erik de la Reguera**

[erik@delareguera.se](mailto:erik@delareguera.se)

**Bakgrund. Terrorattentaten i januari 2015**

Klockan 11.33 den 7 januari 2015 bröt sig två beväpnade jihadister in på satirtidningen Charlie Hebdos redaktion i 11:e arrondissementet i Paris. De öppnade eld med automatvapen och mördade 12 personer och 11 skadades.

Polisen hann ikapp gärningsmännen två dagar

senare, då de barrikaderade sig i utkanten av Paris.

Samtidigt tog en annan man gisslan i en judisk matbutik och mördade fyra personer. Denne man hade dagen före mördat en polis i Parisförorten Montrouge. Samtliga terrorister sköts till döds vid polisens stormningar. Nu ställs deras misstänkta medhjälpare inför rätta.

Rättegången i Paris kommer att pågå till i mitten av november.

**Det behövs en  
harmonisering av de  
vetenskapliga och  
medicinska  
kriterierna mellan  
EU:s medlemsländer.  
Annars kommer vi  
bara att öka  
förvirringen.**

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

Det säger Frankrikes nye EU-minister Clément Beaune till tidningen Le Parisien. Frankrike och Tyskland vill få bukt med ordningen när det gäller hur EU:s olika medlemsländer bedömer coronasituationen i andra länder än det egna. Frågan ska tas upp när EU-ländernas ambassadörer möts i Bryssel på onsdagen.

**TT**

# 400

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

miljoner kronor inom den dominerande knarkkartellen PCC:s finansiella infrastruktur har blockerats, uppger den brasilianska federala polisen i ett uttalande. Polisen ha gjort räder i 19 av de 26 delstaterna plus huvudstaden Brasília.

**TT**

# Toppledare inom IS gripen

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

Terrorrörelsen IS högste ledare i Turkiet har gripits, uppger inrikesminister Süleyman Soylu. Mannen ska ha planerat flera attacker på turkisk mark, däribland en kidnappning.

”IS så kallade emir i Turkiet har gripits och fängslats”, skriver Soylu på Twitter.

Terrorrörelsen har påstått sig ligga bakom en rad dödliga dåd i

Turkiet, bland annat massakern på en nattklubb i Istanbul nyårsnatten mot 2017, då 39 människor varav flera turister mördades. IS-ledaren kunde gripas sedan en annan medlem i extremiströrelsen, som misstänks ha planerat ett nytt terrordåd i Istanbul, greps den 18 augusti  
**TT-AFP**



# Ryskt stridsflyg över Bornholm

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

Danmark. Nato kallar det ”en ny nivå av provokativt ryskt beteende”, sedan ett ryskt stridsplan förföljt ett amerikanskt bombplan över Bornholm. Händelsen inträffade i fredags, skriver försvarsalliansen Nato på sin sajt. Det amerikanska planet, av den stora bombmodellen B-52,

deltog då i övningen Allied Sky över Östersjön. Ett stridsplan av typen Su-27 lyfte från Kaliningrad, och förföljde sedan B-52:an en bra bit, långt in i danskt luftrum inklusive över själva ön Bornholm, enligt Nato.

**TT**

# Plan för ny skotsk folkomröstning

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

Storbritannien. Skottland ska före maj månads inträde nästa år ha tagit fram förslag till villkor och datum för en ny folkomröstning om självständighet från Storbritannien, säger den regionala regeringschefen Nicola Sturgeon. Planerna för en andra folkomröstning är på väg att bli en

rejäl huvudvärk för den brittiske premiärministern Boris Johnson, som sagt att han inte kommer att tillåta det. I den första folkomröstningen, 2014, valde skottarna med siffrorna 55–45 att stanna kvar i Storbritannien.

**TT-AFP**

# **Malmström kan bli chef för de rika ländernas tankesmedja**

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

**Regeringen nominerar Cecilia Malmström till posten som generalsekreterare för det som ibland kallas de rika ländernas klubb. OECD är en stor och**

**mäktig tankesmedja som öser ur sig statistik och prognoser och bland annat står bakom den välkända Pissrapporten. Cecilia Malmström har doktorerat i statsvetenskap, men det är framför allt hennes EU-engagemang som ligger bakom regeringens nominering. Hon slutade i november efter tio år som EU-kommissionär, de sista fem åren ansvarade hon för de tunga handelsfrågorna. Tidigare var hon bland annat vice ordförande i Liberalerna. – Behovet av internationella lösningar är viktigare än**

någonsin, sade Cecilia Malmström vid tisdagens presskonferens och räknade upp globala problem som klimatet, pandemin och arbetslöshet.

Om hon blir vald efterträder hon mexikanen Angel Gurría på ett femårsförordnande den 1 juni 2021. Alla medlemsländer får nominera kandidater – mot sig har Malmström bland andra Donald Trumps rådgivare Chris Liddell och den förre polska premiärministern Marek Belka. Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, OECD, bildades 1961 och har i dag 37

medlemmar. Sverige har varit med sedan starten, Colombia kom med i våras, Costa Rica är på väg in.

Man brukar säga att det är en organisation för utvecklade ekonomier, ett krav är marknadsekonomi och demokrati. Kina och Ryssland är inte medlemmar.

– OECD fungerar som en stor tankesmedja som gör mycket gedigna analyser. Det handlar om rapporter om världsekonomin, statistik som är internationellt jämförbar och så förstås de regelbundna granskningarna av

medlemsländernas ekonomiska politik.

Det säger Lars Calmfors, professor emeritus i internationell ekonomi och forskare vid Institutet för näringslivsforskning. Han har under åren både jobbat åt OECD och samarbetat med deras experter.

– OECD:s arbete ger ett utifrånperspektiv, en stor hjälp i ländernas ekonomisk-politiska beslutsfattande. Det är i grunden en expertorganisation, men här förs också politiska förhandlingar, som när man försöker hantera

internationell skattekonkurrens och reglera skatteparadis.

Vad skulle det betyda om Cecilia Malmström blev ny generalsekreterare?

– Om jag jämför med de tidigare cheferna står hon sig mycket väl och skulle vara ett utmärkt val.

Man kan förstås inte vänta sig att hon skulle företräda svenska intressen, men det skulle vara en viktig markering av att även kompetenta kandidater från små länder kan komma i fråga, säger Lars Calmfors.

För de flesta svenskar är nog OECD känt framför allt genom de

så kallade Pisaundersökningarna som undersöker 15-åringars kunskaper i läsförståelse, matematik och naturvetenskap. Organisationens specialgranskningar av Sverige brukar också väcka intresse. I den senaste, från i fjol, fick vi beröm för en ”stabil ekonomi” men man pekade också på ökande inkomstklyftor och segregation i skolorna.

DN har också skrivit om bland annat OECD:s rapport om vad som krävs för att folk ska behålla jobbet med en ökad robotisering och om dess granskning av

handeln med piratkopierade produkter.

OECD är en internationell maktfaktor, som också jobbar särskilt intensivt för att främja utvecklingen för ett antal stora icke-medlemmar: Brasilien, Sydafrika, Kina, Indien och Indonesien. Enligt egna uppgifter står OECD tillsammans med dessa så kallade partners för 80 procent av världens handel och investeringar.

**Hans Strandberg**

[hans.strandberg@dn.se](mailto:hans.strandberg@dn.se)

**Ossi Carp**

[ossi.carp@dn.se](mailto:ossi.carp@dn.se)

## **Fakta.**

Cecilia Malmström

Cecilia Malmström är 52 år gammal, uppvuxen i Göteborg och Frankrike. Har undervisat och forskat vid Göteborgs universitet och doktorerat i statsvetenskap. Hon har tidigare varit förste vice ordförande i Liberalerna och EU-minister. 2010 blev hon EU-kommissionär för rättsfrågor och unionens inre säkerhet, bytte sedan till handelsfrågorna som hon skötte fram till i november i fjol.

37 medlemmar i OECD

Sverige var ett av 18 länder som 1948 bildade OEEC, en organisation som skulle administrera Marshallhjälpen, USA:s ekonomiska stöd till Europa efter andra världskriget. Organisationen ombildades 1961 till OECD, som i dag har 37 medlemmar som räknas till "ekonomiskt utvecklade". Alla de nordiska och baltiska länderna är med. Den senaste medlemmen är Colombia, som antogs i våras.

# När det blev bråttom i Damaskus

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

Sommaren 2000 skulle innebära en vändpunkt till det bättre för invånarna i Syrien. Åtminstone hoppades många på det. I stället blev det efterhand som vi vet så mycket värre. Diktatorn Hafez al-Assad avled. Han hade styrt med järnhand. Nu skulle hans trettiofyraårige son Bashar,

politiskt oprövad, ta över. Jag var Mellanösternkorrespondent för Sveriges Radio med redaktion i Kairo. Så snart jag fått visum – och det gick ovanligt fort – åkte jag via Beirut till Damaskus. I den syriska huvudstaden hände det som aldrig annars förekom, nämligen spontana demonstrationer. I stället för att sörja den avlidne ledaren hyllade demonstranter den tillträdande presidenten. ”Bashar, Bashar” ropades från massorna. Folket hoppades på en ny politisk vår; demokratisering, yttrandefrihet.



Till en början såg det ut som om Bashar tänkte liberalisera. En oppositionstidning tilläts – den första i sitt slag i Syrien – men blev bara några nummer kort. Hur det gick sedan vet vi alltför väl.

Vid Hafez al-Assads begravning deltog statsmän och statskvinnor från hela världen, Utrikesminister Madeleine Albright kom från USA, Yassir Arafat från Palestina, kung Hussein från Jordanien, utrikesminister Anna Lindh från Sverige, utrikesminister Thorbjörn Jagland från Norge och många många fler.

Defileringen förbi den döde Assad tog tid. Den fick inte pågå hur länge som helst. Stoftet skulle före skymningen föras till familjens hemstad Qardaha, nära Latakia. Så alla dignitärer hann inte med att visa sin respekt. En av dem som snuvades var Thorbjörn Jagland. Av ett åsyna vittne fick jag veta att den norske utrikesministern arg som ett bi hade hoppat och höttat i vrede och förtrytelse.

För Anna Lindh och utrikesrådet Sven-Olof Petersson höll det på att gå illa. Regeringsplanet visade sig ha defekter och kunde inte föra

UD-svenskarna hem igen. De fick lifta med den finländska delegationen, som hade bråttom och missade en fin lunch hos den svenske ambassadören i Damaskus.

I väntan på Anna Lindh som aldrig kom var som gäster vid den fina lunchen hos ambassadörsfamiljen inga andra än jag och SVT:s korrespondent Henrik Samuelsson Silver med fotograf (och hustru) Cia Silver.

**Lars Gunnar Erlandson**

# **Ledare: Vandalen i Vita huset är inte värd att vinna valet**

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

Donald Trump, presidenten, har världen lärt känna som en bufflig skrytmåns med sinne för kaos. Han har nu ersatts av Donald Trump, kandidaten, en man totalt utan hämningar och skrupler. Med precis två månader kvar till det amerikanska valet ligger

Trump efter den demokratiska utmanaren Joe Biden.

Coronapandemin är ingen merit för en president som girat nyckfullt mellan diverse livsfarliga recept och har över 180 000 döda att förklara. Den åtföljande ekonomiska krisen har förstört det tänkta budskapet om mandatperiodens guld och gröna skogar. Trump satsar i stället allt på ”lag och ordning”. Temat är en variant på 2016 års framgångsrika hets mot invandrare. Den här gången är måltavlan de massiva protesterna efter ett antal

uppmärksammade fall av polisbrutalitet mot svarta.

En normal president hade manat till lugn, och tagit avstånd från både rasism och de plundringar en del våldsverkare ägnat sig åt. Ungefär så har Joe Biden agerat. Inte Trump. Besöket i staden Kenosha, där känslorna varit upprörda efter att en polis skjutit en svart man i ryggen flera gånger, använde presidenten för att piska upp stämningen ytterligare. Demonstranter kallas vänsterligister och inhemska terrorister, medan

högerprovokatörer uppmuntras att ge sig in i striden. För presidenten är konfrontation hela poängen, för att kunna skylla kravaller på Joe Biden och Demokraterna. ”Ju mer kaos, anarki, vandalism och våld härjar, desto bättre för det tydliga valet om vem som är bäst på lag och ordning”, som Trumprådgivaren Kellyanne Conway uttrycker det. Fast nu är det faktiskt Trump som styr. Bara jag kan fixa det här landet, sa han vid sin installation 2017. Det verkar inte så, trots att han nu påstår sig vara ”det enda

som står mellan den amerikanska drömmen och total anarki”. Konspirationsteorierna flödar mer än någonsin i Vita huset. Nätverket QAnons varningar för Demokraternas satanistiska pedofiler retweetas glatt. Ett helt flygplan ”från en viss stad”, fulllastat med vänsterradikala missdådare i svarta uniformer, var enligt Trump förra veckan på väg till Washington för att störa det republikanska partikonventet. När Trump visar upp en ”småföretagare” i Kenosha som fått sin butik nedbränd, och som hyllar Vita husets kamp mot

våldet, visar det sig att han inte ens äger stället. USA:s president liknar polismän som skjuter civila vid en stressad golfspelare som missar en enmetersputt.

Alla totalt grundlösa påhitt blir till slut ett brus. ”Trump har sagt och gjort så mycket som förr ansågs oacceptabelt att hans kritiker inte längre vet om de ska protestera eller ignorera”, skriver New York Times (18/8).

Bara en av kandidaterna eldar på våldet: Donald Trump. Ändå rymmer läget politiska faror för Joe Biden.

Trumps urspårningar måste tas på allvar utan att de tillåts skymma fundamentala frågor om ekonomi och pandemi. Och det finns ingen anledning för Biden att vika från den mittenpolitik han stått för i hela sitt liv.

Det gäller att balansera arga svarta väljare och vit medelklass som varken gillar den sittande presidenten, rasism eller kravaller. Biden måste visa sympati med offret för polisvåld likaväl som med entreprenören som får sitt livsverk förstört av marodörer. Att plundra och anlägga bränder är inte att

protestera, som han så riktigt säger.

Den politiska polariseringen i USA lär leva länge efter valet den 3 november. Donald Trump är dessvärre bara intresserad av att hålla bensin på brasan.

**DN 3/9 2020**

# **Kramfritt när skolan startar i Kapstaden**

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Efter fem månaders skolstängning i Sydafrika är multiplikationstabellen bortglömd och skoluniformerna skaver. Nu är barnen tillbaka i klassrummet i Kapstaden och de värdesätter sin utbildning mer än någonsin.**

**Landets "lockdown" har drabbat barnen, men livet i deras hemkvarter blev också lättare när alkoholförbud infördes under en period.**

På en skolkonsert samlades 363 vuxna och 655 barn i aulan. Hur många stolar behövdes totalt?

Vad som är tänkt som ett praktiskt exempel på addition slutar i ett skratt för klass 6B på Capricorn-skolan i södra Kapstaden. För det lär dröja innan skolans aula kan fyllas av 1 018 stolar för föräldrar och barn.

– Det går ju inte under covid, säger läraren Adelle Müller och

barnen fnissar bakom sina masker.

Det är första lektionen efter det påtvingade skollovet. Barnen är tillbaka i klassrummet – åtminstone åtta av dem. Helklass har blivit halvklass och av halvklassen är det bara hälften som dyker upp.

En stund tidigare har barnen tagit farväl av föräldrar och andra vårdnadshavare och köat till feberkontrollen. Träplankor har lagts ut på marken för att markera två meters avstånd. Sedan har de fått känna en rysning i kroppen som de är vana vid, när den kalla

spriten som sprejats på händerna dunstar i vårblåsten.

– Flera gånger om dagen måste vi sprejas med handsprit. Det känns så kallt, säger 12-åriga Imakhe Gqokoma.

Klassläraren Adelle Müller börjar lektionen med enkla matteövningar som exemplet med skolaulan, innan de närvarande åtta eleverna hjälps åt med sexans multiplikationstabell, som går trögt.

– Har ni glömt allt? frågar Müller.

Inte allt, men mycket. Det senaste halvåret har inte varit optimalt för inläring.

Det var den 18 mars som samtliga skolor i Sydafrika stängdes som en första åtgärd i bekämpningen av det nya coronaviruset. Sjukdomen hade först bara drabbat människor i Asien och Europa och sågs som en fjärran företeelse men på bara ett par veckor kom smittan över sydafrikanernas tröskel.

– Jag blev skrämmd. Jag har högt blodtryck, som är en bidragande orsak när det går illa. Som lärare tänkte jag att barnen skulle ta



med sig viruset till skolan utan att vi visste om att de var smittade, säger hon och pausar en sekund. Rasandet från barnens blyertspennor och vinden som pressar sig in i fönstergliporna är de enda ljud som hörs i klassrummet.

– Och så har jag en dotter som är diabetiker.

I slutet av mars införde Sydafrika en av världens striktaste så kallade ”lockdowns”. Den blev en nådastöt mot en redan krisande ekonomi. Arbetslösheten skenade och många av de föräldrar som inte redan var arbetslösa i det

fattiga området Vrygrond, där Capricorn-skolan ligger, förlorade sina jobb. En av dem var Imakhe Gqokomas pappa.

– Han jobbar i en butik som fick stänga och han har varit hemma i månader. Tack och lov har han nyss fått återvända igen, säger hon.

Sydafrikas lockdown infördes samtidigt med Europas restriktioner. Men smittspridningen hade ännu inte tagit fart i Sydafrika, dröjde det till juni innan antalet fall sköt i höjden. Och då öppnades skolorna. Snart kom protester

från lärarfacket och oroliga föräldrar som krävde att skolorna på nytt skulle stänga, vilket också skedde i slutet av juli.

För barnen på Capricorn-skolan har det varit en tid av ständiga förändringar i vardagen. I två månader satt de hemma, sedan var de välkomna tillbaka till skolan under en dryg månads tid, innan de tvingades hem igen under ett tidigarelagt lov för att sedan på nytt välkomnas tillbaka till skolan.

Läraren Adelle Müller har försökt kommunicera med föräldrarna under tiden, via grupper på

meddelandetjänsten Whatsapp, oumbärlig men med ett problem: den skickar meddelanden via internet, vilket kräver mobildata. – Våra föräldrar har inte råd att köpa mobildata så att vi kan följa med i undervisningen så de har tvingats att spara ihop pengar till detta, säger 11-årige Waygen Diedrich.

Föräldrarna har fått komma till skolans grindar för att hämta instuderingshäften som kopierats upp på ett internetkafé tvärs över gatan, där ägaren ställt upp med gratis material.

Men många föräldrar har inte gått att nå. Och när budskapet kommit fram har det ändå varit svårt att följa läroplanen.

– Det har varit jobbigt att stiga upp på morgonen, säger tolvåriga Angel Enoch som drömmer om att bli modedesigner. Och svårt att komma i gång och studera. Jag haft yngre bröder och systrar som sprungit omkring och som hela tiden vill leka.

**Hur mycket tid har du kunnat lägga på skolarbetet varje dag, i snitt?**

– Jag skulle säga maximalt tre timmar, men oftast bara två timmar per dag, säger hon.

**Vad har ni gjort resten av dagarna?**

– Tittat på tv och ätit. Våra uniformer passar inte längre, de har blivit för små. En del har fått alldeles för mycket socker hemma under tiden.

Eleverna i klass 6B medger att de först tyckte det var en lättnad att skolan skulle stänga – men bara efter någon vecka började de sakna skolan och kompisarna. Nu, fem månader senare, råder en uppsluppen stämning under

rasten när kompisar på nytt får träffas – i mindre grupper.

Angel Enoch pratar med ett par kompisar från en parallellklass under tiorasten, medan Waygen Diedrich och hans vänner sparkar en liten gummiboll som under ett par dramatiska sekunder är på väg att rulla ner genom gallret till en dagvattenbrunn.

Det har talats om att skjuta upp hela läsåret och låta eleverna gå om en klass, vilket skulle innebära att alla verkligen kan komma ikapp med den förlorade undervisningen. Men det är ett

förslag som är stört omöjligt att genomföra.

För det står nya barn på kö, som aldrig fått någon skolgång och vars inläring måste komma i gång. Och det finns inte plats för alla – i synnerhet inte när avstånd ska hållas och halvklass ska användas för så många lektioner som möjligt.

– Vi får försöka se till att de lär sig det absolut nödvändigaste, vad de måste ha med sig för att kunna lära sig mer senare, säger rektorn Saddieka Hassen med en suck. Skolans aula, där föräldrar och barn förr kunde samlas för

skolkonserter, kan användas för att lätta platsbristen. Den får inte hyras ut till fester och möten som tidigare, vilket skapat ekonomiska problem för skolan och nu trollar Hassen för att få ekonomin att gå ihop.

Det finns positiva erfarenheter av skolstängningen som borde bli permanenta inslag i den framtida undervisningen. Disciplinen har skärpts markant och halvklasserna ger arbetsro.

Och på gatan utanför, där den sociala misären är utbredd, fick eleverna uppleva de positiva

effekterna av ett alkoholförbud som infördes under "lockdown".

– Den smala kvinnan på vår gata började se starkare ut och var mer närvarande med sin familj. Och andra började också bry sig om varandra på ett annat sätt, säger 11-åriga Waygen Diedrich.

– Men i samma stund som de tillät försäljningen igen så försvann de tillbaka till sin värld.

**Erik Esbjörnsson**

[erikesbjornsson@gmail.com](mailto:erikesbjornsson@gmail.com)

**Fakta. Sydafrikas skolsystem**

Skolan i Sydafrika löper över tolv år och är uppdelad i lågstadie från

klass 1–7 och högstadie från klass 8–12. Skolan har fyra terminer under läsåret som börjar i januari.

Skolorna organiseras av provinsregeringarna men i princip samtliga föräldrar som har råd sätter sina barn i dyrare privata skolor som håller en generellt mycket högre nivå än de offentliga skolorna.

25 år efter apartheidsystemets avskaffande är den geografiska segregationen fortfarande stor i samhället, vilket avspeglas i skolväsendet.

# Så öppnar skolorna i andra länder

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

## Frankrike

I Frankrike ökar antalet fall av covid-19 snabbt och inför skolstarten i veckan har en oro funnits för att situationen kan förvärras.

Men president Emmanuel Macron har insisterat på att skolorna ska öppna, för att undvika att

kunskapsklyftorna växer.

Munskyddskrav gäller för alla lärare och elever över 11 år där det inte går att hålla avstånd. Om så bara en elev eller lärare befinner sig smittad, måste samtliga i personens närhet (möjligen hela klassen) isoleras i två veckor och PCR-testas.

### **Erik de la Reguera**

#### **Ryssland**

I Ryssland öppnade skolorna den 1 september. Varje stad beslutar själv vilka regler som gäller för att hålla nere smittspridningen. I Moskva och Sankt Petersburg har eleverna tilldelats tidtabeller för

att undvika att alla går in i skolan samtidigt. Tempen tas på alla elever varje morgon, de byter inte klassrum och äter inte samtidigt. Officiellt är utgångspunkten att skolorna ska vara öppna, men inofficiellt säger många lärare till föräldrarna att de ska förbereda sig på distansundervisning i höst.

### **Anna-Lena Laurén**

#### **Storbritannien**

Brittiska myndigheter har länge avrått från munskydd i skolan, då det anses viktigare att hålla avstånd och begränsa storleken på grupperna. Men när skolorna i England nu öppnar har Boris

Johnson flaggat för munskydd i korridoren och allmänna utrymmen (dock ej i klassrummet) på högstadiet och gymnasiet.

I Skottland är detta redan obligatoriskt. Lärarfacken menar dock att regeringen inte avsatt nog med resurser till annat, som våtservetter, handsprit och bättre städning.

**Erik de la Reguera**

**USA**

En majoritet av USA:s största skoldistrikt fortsätter med distansundervisning under höstterminen. Det gäller

mångmiljonstäder som Chicago, Los Angeles, Miami och Houston. Andra storstadsregioner som New York City försöker genomföra en kombination av undervisning på plats i skolan och nätbaserade lektioner på distans. Men det räcker i regel med ett mindre utbrott för att öppnade skolor ska tvingas stänga igen och distansundervisningen ta över.

**Björn af Kleen**

**DN**

[dn@dn.se](mailto:dn@dn.se)



# Omvärlden fördömer förgiftningen av Navalnyj

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Omvärlden fördömer  
förgiftningen av Aleksej  
Navalnyj. Tysklands  
förbundskansler Angela Merkel  
hävdar att det står klart att han  
är offer för ett brott.**

**– Man skulle få honom att tiga,  
säger hon.**

Tyskland har kontaktat  
Organisationen för förbud mot  
kemiska vapen i Haag, som  
samarbetar med FN.

– Brottet mot Aleksej Navalnyj  
riktar sig mot de grundläggande  
värderingar och grundläggande  
rättigheter som vi står för, säger  
förbundskanslern.

EU fördömer ”i hårdast möjliga  
ordalag” förgiftningen av  
Navalnyj, som de kallar för ett  
mordförsök, och uppmanar  
Ryssland att göra en grundlig

utredning och ställa de ansvariga inför rätta.

”Användningen av kemiska vapen är fullständigt oacceptabel under alla omständigheter och ett brott mot internationell lag”, säger EU:s utrikeschef Josep Borrell i ett uttalande enligt Reuters.

Sveriges utrikesminister Ann Linde skriver på Twitter att hon är ”oerhört oroad”.

”Oerhört oroad över uppgifterna att Navalnyj förgiftades av nervgiftet novitjok. Användningen av kemiska vapen måste under alla omständigheter fördömas. Upprepar uppmaning om

oberoende utredning. Förväntar mig att ryska regeringen ser till att de ansvariga ställs till svars”, skriver hon på Twitter.

Storbritanniens premiärminister Boris Johnson kräver en öppen utredning av förgiftningen. Han lovar att delta i ”internationella insatser för att se till att rättvisa skipas”.

”Jag vill i hårdast möjliga ord fördöma den chockerande och oansvariga användningen av ett sådant här ämne”, säger Frankrikes utrikesminister Jean-Yves Le Drian i ett uttalande enligt Reuters.

John Ullyot, talesperson för USA:s nationella säkerhetsråd som är rådgivare till presidenten i säkerhetsfrågor, skriver på Twitter att det är ”fullständigt förkastligt” att novitjok använts för att förgifta oppositionsledaren. Han hävdar att Ryssland har använt sig av novitjok tidigare och att USA kommer att ”arbeta tillsammans med allierade och det internationella samfundet för att hålla de i Ryssland ansvariga, vart än bevisen leder, samt begränsa finansieringen av deras skadliga aktiviteter”.

Ryssland har tidigare hävdat att det inte finns några bevis för att Navalnyj blivit förgiftad – något man upprepade på onsdagen. Maria Zakharova, talesperson för det ryska utrikesdepartementet, sade till rysk statlig tv att Tysklands agerande liknar ytterligare en informationskampanj, som saknar fakta, mot Ryssland.

**Marit Sundberg**  
[marit.sundberg@dn.se](mailto:marit.sundberg@dn.se)

# Anna-Lena Laurén: Novitjok pekar rakt mot ryska säkerhetstjänsten

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**De tyska läkarna är säkra på sin sak – Navalnyj har förgiftats med ett gift ur gruppen novitjok. Det betyder att spåren leder raka vägen till den ryska säkerhetstjänsten FSB.**

De tyska myndigheterna teg i över en vecka. Men när de nu meddelar resultaten av analyserna av

förgiftningen av Aleksej Navalnyj är det ord och inga visor som gäller.

– Undersökningen visar utan tvivel att Navalnyj har förgiftats med ett kemiskt nervstridsmedel ur novitjokgruppen, skriver tyska regeringen i sitt uttalande.

Ordet som används är *zweifelsfrei* – utan tvivel. Tyska regeringen säger nu att den ryska regeringen ”brådskande” måste förklara sig. Att Kreml kommer att blåneka är klart på förhand. Det gjorde man även i fallet Skripal, där den ryska agenten Sergej Skripal och hans dotter Julia förgiftades i Salisbury

med novitjok år 2018. Också de svävade i livsfara, men klarade sig, troligen eftersom de hade tvättat händerna.

Om Navalnyj har förgiftats med novitjok är det inte sannolikt att han fick det i sig via sitt te. Enligt novitjoks skapare Vladimir Uglev hade han då inte ens kommit fram till flygplanstrappan. Det räcker med att röra ett bankkort eller ett dörrhandtag som behandlats med novitjok för att giftet ska komma in i kroppen. Den som förgiftade Navalnyj hade med andra ord många alternativ för att försäkra

sig om att han kom i kontakt med giftet.

Att den tyska regeringen så tydligt och klart är irriterad har sina förklaringar. I fjol mördades en georgisk medborgare och asylsökande i en park i Berlin med ett skott i huvudet.

Gärningsmannen är rysk medborgare och de tyska myndigheterna är övertygade om att han var en rysk agent. Han har hittills vägrat svara på frågor.

Gifter i novitjokgruppen går inte att tillverka i ett garage. Det är fruktansvärt farligt, också mycket små mängder räcker för att man

ska dö. Den enda som kan ha tillgång till den här sortens gift är den ryska säkerhetstjänsten. Nu leder alltså spåret raka vägen till den, och därmed till Kreml.

Att Navalnyj förgiftades en dryg vecka efter att en revolution mot Lukasjenko brutit ut i Belarus kan knappast längre betraktas som en tillfällighet. Även om Navalnyj aldrig har lyckats åstadkomma lika omfattande demonstrationer som i Belarus är han känd för att vara den enda ryska politikern som över huvud taget får folket ut på gatan.

Navalnyj har länge varit under uppsikt av säkerhetstjänsten. Det har funnits många anledningar för Kreml att försöka stoppa hans avslöjande filmer om korruption och hans rekrytering av gräsrotter över hela Ryssland.

Så har Kreml också gjort allt för att ställa hinder i vägen för honom – dragit honom inför rätta i en process som Europadomstolen underkände, därefter dömt hans bror till tre och ett halvt års fängelse för förskingring. Också denna dom har fått underkänt. Yves Rocher, som enligt åklagaren blev bedragen av Oleg Navalnyj,

säger att inga oegentligheter har ägt rum.

Nu pekar allt på att man en gång för alla ville få Navalnyj ur vägen. Det är möjligt att man har lyckats – än vet vi inte vilka bestående men oppositionsledaren har fått. När jag intervjuade novitjoks skapare Vladimir Uglev i samband med Skripalfallet för två år sedan sade han att Sergej och Julia Skripal sannolikt har fått men för livet.

Sergej och Julia Skripal har gått under jorden sedan förgiftningen. Om Navalnyj överlever är det

definitivt inget han kommer att göra. Frågan är vilka men han får.

**Anna-Lena Laurén**

**Fakta.**

Aleksej Navalnyj är en rysk aktivist, jurist och bloggare som har gjort sig känd genom sin skarpa kritik mot landets regering och mot korruption. Han har grundat antikorrupsionsstiftelsen FBK, men också engagerat sig direkt i politiken, bland annat genom att kandidera i Moskvas borgmästarval.

Han försökte ställa upp i presidentvalet 2018, men tilläts

inte, med motiveringen att han har  
dömts för brott. TT

# **Charlie Hebdo- rättegången mot 14 misstänkta filmas för historien**

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Rättegången mot 14 misstänkt  
inblandade i terrordåden mot  
satirtidningen Charlie Hebdo**



**och en judisk matbutik i Paris i januari 2015 inleddes på onsdagen. Hela rättsprocessen filmas, så att historiker ska kunna ta del av materialet – något som är ovanligt i Frankrike.**

Säkerhetspådraget var stort när rättsprocessen inleddes klockan 10 på onsdagsförmiddagen i en domstolsbyggnad vid Porte de Clichy i norra Paris.

Hundratals tungt beväpnade poliser kontrollerade väskor och id-kort i gathörnen i kvarteren runt omkring och alla som gick in

i själva byggnaden fick passera metalledektorer.

De tre terrorister som utförde dåden i januari 2015 – bröderna Cherif och Saïd Kouachi, och Amedy Coulibaly – dödades av polis. Men åklagaren i målet menar att det nu går att styrka att de fått logistiskt stöd av vänner och bekanta, och i vissa fall även av släktingar.

Elva åtalade fördes in i den specialbyggda salen på onsdagen, där tio av dem sattes i särskilda glasboxar av säkerhetsskäl.

Ytterligare tre personer har åtalats för inblandning, men befinner sig

på fri fot. De tros gömma sig i Syrien och kommer sannolikt att dömas i sin frånvaro.

Processen handlar om attentatet mot Charlie Hebdos redaktion i Paris i januari 2015, attacken mot en judisk matbutik två dagar senare och mordet på en kvinnlig polis i Parisförort. Totalt dödades 17 personer i attentaten och 18 skadades dessa dramatiska dagar. Att rättegången filmas är tänkt att ge historiker ett så komplett material som möjligt.

Överlevande kommer att vittna om attentaten – och avsikten är bland annat att dokumentera

detta. Medier väntas få tillstånd att publicera utdrag, men huvuddelen av filmmaterialet sekretessbeläggs i 20 år.

Tidigare har elva rättegångar filmats i sin helhet i Frankrike. Bland dem rättsprocessen mot nazistofficeren Klaus Barbie (även kallad ”Slaktaren från Lyon”) 1987 och den mot den franska krigsförbrytaren Maurice Papon 1997–1998. Senast en rättegång filmades var 2018 då de de båda politikerna Octavien Ngenzi och Tito Barahira ställdes inför rätta för sitt agerande under folkmordet i Rwanda 1994.

Som DN tidigare har rapporterat återpublicerar satirtidningen Charlie Hebdo nu ett tiotal av de Muhammedkarikatyrer som misstänks ha varit motivet för attacken för fem år sedan.

Tidningens redaktörer hävdar att yttrandefriheten ger dem rätt att driva med religioner, något som tidigare också slagits fast i fransk domstol.

President Emmanuel Macron lovar stå upp för det han kallar friheten att häda – det vill säga att håna, kränka eller förlöjliga en religion.

– Det finns en frihet att häda i Frankrike, som är knuten till samvetsfriheten. Mitt uppdrag är att skydda dessa friheter. I Frankrike har man rätt att kritisera presidenten och de styrande, och en rätt att häda, sa Macron vid ett statsbesök i Libanon.

Macron betonade dock att det i en demokrati också är viktigt att visa respekt för varann och undvika en ”hatisk samtalston”.

Rättegången väntas pågå fram till mitten av november.

**Erik de la Reguera**  
[erik@delareguera.se](mailto:erik@delareguera.se)

## **Fakta. Ökat stöd för publicering**

Satirtidningen Charlie Hebdo publicerade 2006 tolv karikatyrteckningar av profeten Muhammed, som året innan hade publicerats i danska Jyllands-Posten. Det ledde till protester och stor uppståndelse. I dag anser 59 procent av fransmännen att det var rätt av Charlie Hebdo att publicera teckningarna, enligt en ny Ifop-mätning. När det begav sig 2006 var andelen 21 procentenheter lägre, enligt en mätning som publicerades i La Croix.DN

# 200

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

talibanfångar har frigivits av de afghanska myndigheterna, som ett led i den uppgörelse som parterna ingick i februari och som ska bana väg för fredssamtal. På torsdag skickar Afghanistans regering en delegation till Qatar för att förbereda för nya – och fördröjda – fredssamtal.

**TT-AFP**

# USA:s beslut: nobbar globalt vaccinprojekt

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**USA/FN. USA kommer inte att delta i ett globalt projekt för att utveckla, producera och distribuera vaccin mot coronaviruset, bland annat eftersom Världshälsoorganisationen (WHO) spelar en ledande roll, rapporterar The Washington Post.**

Fler än 170 länder deltar i projektet Covid-19 Vaccines Global Access (Covax), som kommit till för att skynda på utvecklingen av verksamma vaccin och säkra en jämn och rättvis fördelning världen över. EU-kommissionen, Tyskland, Japan och flera andra av USA:s traditionella allierade är med på tåget, men Vita huset anser att Genèvebaserade WHO är alltför Kinacentrerat, något som tidigare fått Trump att dra in Washingtons finansiering av FN-organet. Skulle en icke-amerikansk tillverkare hinna före USA med att

utveckla ett fungerande vaccin  
riskerar amerikaner inledningsvis  
att bli utan, varnar nu flera  
experter.  
TT

# Suga bekräftar – vill leda Japan

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

Japan. Nu är det offentligt.  
Yoshihide Suga, som står Japans  
avgående premiärminister Shinzo  
Abe nära och som varit statsråd  
med samordningsansvar under  
Abe, kandiderar till posten som  
partiledare i Liberaldemokratiska  
partiet (LDP) och därmed även  
regeringschef. Vid en

presskonferens lovar han också att fortsätta med det reformprogram, kallat "Abenomics" som blåst liv i Japans haltande tillväxt. Suga anses ha mycket goda chanser att vinna ledarstriden.

**TT-AFP-Reuters**

**Människor som har  
svårt att betala  
hyran på grund av  
coronaviruset  
kommer inte behöva  
oroa sig över att bli  
vräkta.**

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

Det säger Vita husets talesperson Brian Morgenstern. Regeringen i USA förlänger beslutet som syftar till att skydda tiotals miljoner

människor i USA som kan förlora  
sina bostäder i den ekonomiska  
kris pandemin utlöst.

Förlängningen gäller till slutet av  
året.

**TT-AFP**



## **Inrikesartiklar 22 augusti - 3 september 2020**

# Ledare: Med de här reglerna finns inget skolval att tala om

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

För drygt 500 år sedan skrev biskopen Hans Brask under ett beslut om att avsätta den dåvarande ärkebiskopen. Historien säger att han helst hade velat avstå, men gav efter för

påtryckningar, och därför ska ha stuckit in en lapp under sigillet med texten ”härtill är jag nödd och tvungen”.

Nu gör Skolverkets generaldirektör, Peter Fredriksson, samma sak.

Tidigare i veckan fattade han det formella beslutet om att Skolverket från och med den 1 september ska sluta publicera uppgifter om enskilda skolor (Skolvärlden 20/8). Det handlar bland annat om betyg, andel behöriga lärare, antal elever och föräldrarnas utbildningsnivå.

Dessutom kommer registret över Sveriges skolor inte att finnas tillgängligt för allmänheten. Det är en praktiskandal.

Bakgrunden är inte att Skolverket tycker att förändringen är bra.

Enligt Eva Durhán från myndigheten hade de ”inget alternativ”. På frågan ”är det något som ni önskar?” svarar hon ”absolut inte”.

”Beslutet är en följd av det förändrade rättsläget”, står det i det officiella dokumentet. Det syftar på att Statistiska centralbyrån och en dom i Kammarrätten landat i att

uppgifter om exempelvis friskolors elevsammansättning och betyg är affärshemligheter som inte ska lämnas ut, eftersom det kan skada bolagens ekonomi. Därmed gäller samma sak även kommunala skolor, bland annat med motiveringen att alla skolor ska behandlas lika.

Det är faktiskt helt obegripligt. Skolor som inte levererar goda resultat eller har få behöriga lärare ska inte hållas om ryggen, utan placeras i strålkastarljuset. Allt annat är ett svek mot eleverna, vars rätt till bästa

möjliga utbildning är det enda som får betyda något.

Dagens mångfald med olika pedagogiker och huvudmän är inte till för att gynna enskilda företag eller företagsledare. Den finns för att föräldrar och elever ska kunna välja – och kanske framför allt välja bort – vilket förutsätter sakliga och korrekta faktauppgifter bortom glättiga hemsidor.

Den sortens underlag kommer inte minst att vara viktigt om huvuddragen i ”Utredningen om en mer likvärdig skola”, som presenterades i våras, blir

verklighet. Där föreslogs att det ska vara obligatoriskt för föräldrar att ange i vilken skola de vill att barnet ska gå, vilket understryker varför det måste finnas tydlig, lättillgänglig och neutral information, om exempelvis betyg, personaltäthet, andel behöriga lärare och resultat på nationella prov.

Inget av det här är särskilt kontroversiellt. Tvärtom anser så gott som alla, från Friskolornas riksförbund till politikerna i riksdagens utbildningsutskott, att uppgifterna ska vara offentliga.

Därför är det helt rimligt att regeringen har gett Skolverket i uppdrag att ta reda på vad som krävs för att det ska kunna publicera statistiken framöver. Då kan myndigheten ta bort rubriken ”Därför måste Skolverket genomföra förändringen” från hemsidan.

Till den här sortens usla beslut ska ingen vara nödd och tvungen.

**DN 22/8 2020**

# Välfärd och jobb Stefan Löfvens recept för att klara krisen

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

**Coronakrisen har blottlagt stora revor i välfärden, enligt - statsminister Stefan Löfven (S). Därför krävs satsningar på i första hand äldreomsorgen,**

**men även på andra  
gemensamma områden.**

**– Vi är i ett nytt politiskt läge,  
säger Stefan Löfven.**

Coronakrisen har pågått i snart ett halvår och knappt 6 000 människor med konstaterad covid-19 har avlidit under den här perioden. Till en början var uppslutningen bakom krishanteringen unison, men med tiden har allt fler kritiska röster höjts mot den svenska strategin. Statsminister Stefan Löfven tycker att regeringen har valt rätt väg och att det är för tidigt att sätta betyg

på hur Sverige klarat av att hantera coronasmittan.

– Vi ska komma ihåg att den här pandemin var oväntad för hela världen. Därför tycker jag att det är klokt att avvakta coronakommissionens slutsatser när vi har sett hela förloppet, säger Stefan Löfven.

– Med det sagt tycker jag att vi valde rätt väg. Den strategi som vi har lagt upp menar jag är rätt – att skydda individer, förhindra smittspridning och så vidare. Det som varit mest diskuterat och som vi gjorde annorlunda i Sverige var att inte stänga skolorna. Nu är det

nog rätt många som tycker att det var rätt.

Finns det något i hanteringen av coronakrisen som du skulle ha gjort annorlunda i dag?

– Man måste se på vilken kunskap vi har här och nu. Man kan inte jämföra den kunskap vi har i dag med hur vi skulle ha gjort dag ett. Det är ett orimligt förhållande. Sverige fortsätter att skilja ut sig från andra länder, bland annat med rekommendationer om ansiktsmasker. Hur säker är du på att vi gör rätt?

– Den delen som rör hur man skyddar sig bäst, hur man

undviker smittspridning och så vidare – där känner jag största tillit till sakkunskapen och expertisen.

– När det gäller ansiktsmaskerna sa Folkhälsomyndighetens generaldirektör nyligen att det inte är noll eller hundra för dem heller. Det de säger, och det tror jag definitivt på, är att det inte får bli huvudverktyget. Om vi förlitar oss på att bara ha mask, så plötsligt är vi för nära varandra. Det viktiga är fortfarande den sociala distanseringen, testningen och spårningen. Där måste huvudfokus vara för att få ner

smittspridningen. Sen håller Folkhälsomyndigheten på att titta på om man dessutom vid vissa tillfällen kan använda mask som ett komplement.

Du hade själv munskydd när du mötte dina europeiska kollegor i Bryssel i juli – varför använder du inte mask på hemmaplan?

– Där förväntades det att man skulle ha det. Det hade sett konstigt ut om jag hade kommit ensam utan.

– Det är ju inte så att man förbjuds att ha mask, men myndigheten säger att det viktigaste är att vi inte får lura oss

att tro att bara vi har mask så är det lugnt. Jag har själv ställt mig frågan om det kan vara ett problem att ha mask – och det kan faktiskt vara det om man luras till att hamna i en felaktig trygghet.

Du har fått kritik för att inte ha tagit ledartröjan under krishanteringen och i stället överlåtit ansvaret på Folkhälsomyndigheten, hur ser du på det?

– Den är befängd. Den 1 februari sa regeringen att nu har vi en samhällsfarlig smitta i landet. Det är en tydlig politisk signal till hela



maskineriet och då ger man bland annat smittskyddsmyndigheterna befogenhet att agera. Men det är inte regeringen som genomför allt. Det som har med det epidemiologiska att göra, där lyssnar jag på myndigheten. Allt annat vore konstigt och dessutom grundlagsvidrigt om en regering agerade utan att höra sig för.

Andra länder har andra traditioner, men jag känner mig trygg med att lyssna på myndigheten.

– Å andra sidan när det gäller arbetsmarknaden så lyssnar jag på parterna och så bestämmer vi

utifrån det. Att en regering ska sitta i ett slutet rum och tro sig veta bäst menar jag är dumdristigt. Men det är regeringen som är ytterst ansvarig, det är regeringen som styr landet och fattar de beslut som ska fattas.

Har Folkhälsomyndigheten skött sitt uppdrag på ett bra sätt enligt dig?

– Jag har full tilltro till Folkhälsomyndigheten, ingen tvekan om det. Sen får kommissionen titta på hur det här hanterats i hela det offentliga Sverige och dra slutsatser av det.

Men jag har full tilltro till myndigheterna som har hanterat det här.

Vilka är de tydligaste bristerna som har blottlagts i och med krisen?

– Vi har tydliga revor i välfärden. Äldreomsorgen är en sådan. Vi behöver göra samma resa med äldreomsorgen som vi en gång har gjort med förskolan. Förskolan har växt och utvecklats till en fantastisk pedagogisk verksamhet. Med det har man tvingats se till att personalen har bra villkor och utbildning. Då kan man höja nivån på hela verksamheten.

– Personalen i äldreomsorgen gör en fantastisk insats, men de måste få rätt förutsättningar att göra det ännu bättre. Då handlar det om utbildning och villkor. Det är inte rimligt att fyra av tio som ska ta hand om våra äldre ska gå på timanställningar.

Hur ska det gå till att förändra det?

– Under förra mandatperioden såg vi till att fler anställdes inom äldreomsorgen och genomförde en satsning på utbildning. I våras beslutade vi om utbildning på arbetstid. Det är en viktig grund,

men sedan kommer det här att behöva utvecklas ytterligare. Ser du några bestående effekter – kommer Sverige att vara annorlunda jämfört med före krisen?

– Ja, jag tror att både Sverige och andra länder kommer att vara annorlunda.

– Sen menar jag att vi är i ett nytt politisk läge, även om allt inte är omkullkastat. Vi har i grunden samma parlamentariska läge, vi har ett januariavtal som lägger grunden för en stabilitet i Sverige. Men för mig är det uppenbart att nu är det några saker vi måste

fokusera på. Jag menar att vi nu har en nationell uppgift att skapa nya jobb så snabbt det bara går. Det innebär att vi ska investera i välfärden och välfärdsverksamheter, till exempel äldreomsorgen, sjukvården och skolorna. Vi behöver investera i nya bostäder och renovera bostäder – det är ett annat sätt att skapa jobb. Vi ska klara av klimatomställningen, det skapar också nya jobb.

– Vi måste också se till att människor har omställningsmöjligheter. De som tror enbart på skattesänkningar

menar jag inte har rätt. Jag har en pragmatisk syn på skatter men för att företag och offentlig sektor ska kunna efterfråga arbetskraft så måste den vara rätt utbildad. Då krävs utbildningsmöjligheter så att individen ser krav men också möjligheter, inte bara fattigdom och hopplöshet.

– Jag tycker att vi ska ta tillvara på det som har skett under den här krisen. Jag upplever att det finns en starkare känsla av gemenskap, att vilja hjälpa varandra. Frivilliga krafter har hjälpt och stöttat näringslivet, människor som har varit isolerade

har fått hjälp att handla. Styrkan i den gemenskapen ska vi använda när vi tar oss an den här uppgiften.

Mycket av det du räknat upp låter som det brukar. Vad är skillnaden före och efter krisen?

– För mig är samling och samarbete något som jag haft som grundtema under hela mitt vuxna liv. Men jag ser också att vi har en annan politisk kontext under senare år. Jag tycker att debatten både förråats och fördumrats i många stycken. Det handlar mycket om korta puckar, att bara tänka på sig själv och hitta dem

som tycker likadant. Med den här coronakrisen tror jag att det är fler som insett att de ingår ett större sammanhang, de är en del av någonting. Att välja att hjälpa varandra och vara till för varandra är för mig Sveriges signum.

Ser du någon anledning att ändra på ansvarsfördelningen mellan stat, regioner och kommuner?

– Det är en fråga som måste ställas. Jag har inte svar på den än och även där får kommissionen dra sina slutsatser. För mig som statsminister och socialdemokratisk partiordförande vill jag kunna

säga till Sveriges befolkning att var du än bor så har du rätt till en högkvalitativ välfärd och trygghet. Där ser vi att det skiljer allt för mycket. Vi måste fundera på om det här kommer att få konsekvenser för den här ansvarsfördelningen. Men jag tror inte på något dramatiskt, att allt ska till staten.

Arbetslöshet, coronakris, havererade migrations- och försvarsförhandlingar – ser du fram mot hösten?

– Jag ser fram mot hösten, absolut. Det politiska livet är fullt av utmaningar och så har det varit

från dag ett. Men det är vår uppgift att lösa de utmaningarna. Vi kan få ett sämre läge i coronakrisen och då måste vi hantera det. Annars har vi andra förutsättningar. Vi ska redan nu presentera en budget som ska ta oss framåt.

Hur orolig är du för att migrationsfrågan ska spräcka regeringen?

– Sådana spekulationer har jag hört i lite olika frågor sedan jag tillträdde hösten 2014. Nu sitter vi här sex år senare och har hanterat några väldigt svåra situationer. Vi är två partier, och vi är det av ett

skäl – vi har inte alltid samma uppfattningar. Men vi har samtidigt bestämt oss för att det är viktigt att vi tar oss fram tillsammans för landet måste regeras och styras.

**Hans Olsson**

[hans.olsson@dn.se](mailto:hans.olsson@dn.se)

# **Ewa Stenberg: - Ödmjukhet och självkritik är inget för stats- ministern**

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

**Sverige valde rätt väg i coronakrisen och kritiken mot statsministern för att inte ha tagit ledartröjan är befängd, säger Stefan Löfven i höstens första intervju.**

**Någon ödmjukhet eller självkritik har han inte med sig från sommarvilan.**

Stefan Löfven genomlevde en vår som ställde exceptionella krav på

en politisk ledare. Ett nytt virus, som det varken fanns bot eller vaccin emot, formade om både ekonomin och världen. Antalet döda räknas nu i tusental.

Regeringen lade krispaket efter krispaket och ministrarna jobbade sjudagarsveckor

Nu har statsministern fått sommarvila och perspektiv, samtidigt som den akuta krisen har dämpats. Det är lätt att tro att Stefan Löfven skulle vända åter till jobbet med en viss självkritik eller åtminstone ödmjukhet. Inte så.

”Vi valde rätt väg. Den strategi som vi har lagt upp menar jag är rätt” säger statsministern. För eventuella brister hänvisar han till den kommission som oppositionen har tvingat regeringen att tillsätta. Från början ville regeringen att den skulle redovisa först efter riksdagsvalet 2022. Men där fick regeringen också backa. Nu kommer en första delrapport redan den 30 november i år. Till dess understryker Stefan Löfven att huvudstrategin var riktig och att han har förtroende för myndigheterna.

Ser han inga lärdomar för fortsättningen? Var det till exempel bra att Sverige kom i gång senare än andra länder med förbud mot folksamlingar och rekommendationer om social distansering och hemarbete? Var det riktigt att i princip sluta smittspåra under större delen av våren? Och drar han ingen slutsats av att det tog minst en månad innan skyddsutrustningen kom ut till äldreboenden och hemtjänster? Vi får inga svar från statsministern. Men statsepidemiolog Anders Tegnell



har ett. Han reflekterade över den samlade krishanteringen i sitt sommarprogram och sade: ”de dödstal vi sett i Sverige är fruktansvärda och borde ha kunnat undvikas”

I Sverige har nu 5 810 personer med konstaterad covid-19 avlidit. Smittspridningen är betydligt lägre än i våras och belastningen på vården har minskat radikalt. Men den kan blossa upp igen. Därför är det inte något terapeutiskt arbete att lära av sina misstag. I bästa fall kan sådant rädda liv.

Debatten om krishanteringen har gått från nationell samling till gräl. Hälften av debattörerna är arga för att nöjesfälten inte får öppna och fotbollsläktarna inte fyllas, andra hälften upprörs över att busspassagerare inte bär ansiktsmask och att det är trångt på gymnasieskolor och offentliga platser.

Det sätter regeringen i en mittenposition, som än så länge minskar vindstyrkan i kritiken. Det kan ändras om smittspridningen tar fart igen. Statsministern står inför sitt sjunde regeringsår, med en höst

som ser ovanligt konfliktfylld ut.  
Utan ödmjukhet blir det ännu  
svårare.

**Ewa Stenberg**

[ewa.stenberg@dn.se](mailto:ewa.stenberg@dn.se)

# **”Ambitionen är att häva förbudet”**

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

**Hon beskriver det som det  
enskilt svåraste beslut hon  
fattat under pandemin, och  
hoppas att det snart ska gå att  
riva upp.**

**Besöksförbudet på landets  
äldreboenden har fått mycket  
kritik i dagarna och  
socialminister Lena Hallengren**

**(S) är märkbart berörd av de vittnesmål hon har fått ta del av, i till exempel DN:s rapportering.**

Starka röster har höjts mot besöksförbudet på äldreboenden sedan det blev känt att förordningen – som skulle ha löpt ut den 31 augusti – förlängs med en månad i väntan på utredning. Göteborgsprofessorn Ingmar Skoog kallar agerandet lättvindigt och säger att isoleringen är ”farligare än covid-19”. Vd:n för boendena inom Tre Stiftelser i Göteborg, Monica Berglund, vädjar i ett brev till minister Lena

Hallengren om ett upphävande av förbudet så att de äldre ges ”ett liv före döden”.

– Så här långt har jag inte hört några röster som tycker att det var fel att besöksförbudet infördes i våras, men det är trots det det svåraste beslut jag har fattat under pandemin och jag har gett myndigheterna i uppdrag att snabbt utreda andra lösningar, säger socialminister Lena Hallengren till DN.

Den månad som förbudet nu förlängs med i ett första skede är inte försumbar menar kritikerna.

– Yngre personer kan säga ”nästa vecka”, ”nästa månad” eller ”nästa år”, men för den som har levt ett långt liv är tidshorisonten annorlunda, säger Monica Berglund.

– Vi tar bort livskvaliteten för de här människorna under en väldigt stor del av deras återstående livstid, säger Ingmar Skoog. Lena Hallengren svarar att beslutet var svårt, men okontroversiellt i våras och därefter har sommaren följt som en osäker period. Nu går det att öppna för tanken på att förbudet

skulle kunna tas bort, och därmed också för en utredning av detta.

– Men den ska göras snabbt. Redan den 15 september ska Folkhälsomyndigheten och Socialstyrelsen återkomma till oss. Ambitionen är att vi ska kunna häva besöksförbudet, säger socialministern.

Vi andra har fått förtroendet att själva ta stort ansvar för att hindra smittspridningen, varför gäller inte det för de myndiga medborgarna som bor i egna lägenheter på äldreboenden?

– Det gör det. Förbudet gäller inte individerna, utan verksamheten. I

den här boendeformen lever man tätt inpå och delar vissa utrymmen med andra. Man måste kunna bo på ett boende utan att känna att någon annan tog en risk för att de ville det.

I väntan på utredningen av besöksförbudet vill Lena

Hallengren understryka att det redan nu finns möjligheter för boendena att göra undantag från regeln. Tre fall har lyfts fram som exempel på när detta kan göras: För vård i livets slutskede, för anhöriga som själva lider av en obotlig sjukdom och slutligen för att stilla oro hos demenssjuka.

När ministern läste i DN om Bertil Rolf – som brukade tillbringa i stort sett varje kväll med sin ångestfyllda hustru Karin på demensboendet i Tullinge, men som sedan i april upplevt det som helt förbjudet – blev hon tagen och undrande.

– Jag kan inte kommentera enskilda fall, men det kan förvåna mig hur de tänker. Att tillåta besök för att stilla oro är ett av tre undantag som kan göras från förbudet.

**Kristina Hedberg**

[kristina.hedberg@dn.se](mailto:kristina.hedberg@dn.se)

## **Fakta. 85 000 får inte ta emot besök**

De särskilda boendeformer för äldre som omfattas av besöksförbudet är ungefär 1 700 till antalet.

Där bor cirka 85 000 personer.

Förordningen som reglerar detta heter SFS 2020:163 och antogs av regeringen den 30 mars för att börja gälla två dagar senare.

Förbudet skulle till en början bara gälla i tre månader, men har förlängts i två omgångar. Först i slutet av juni, med två månader,

och nu i veckan med ytterligare en månad.

# Busch vill skydda vittnen med nya rättegångsregler

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

**Kristdemokraterna öppnar för att bevis ska få undanhållas misstänkta fram till rättegången. Syftet är främst att skydda vittnen.**

I ett videosänt tal till det egna partifolket tog KD-ledaren Ebba Busch upp gängvåldet.

– Den våldsvåg som sveper över landet måste få ett slut, sade hon.

Busch nämnde tre offer för gängvåldet, bland dem den 12-åriga flicka som för ett par veckor sedan sköts i Botkyrka söder om Stockholm.

Busch undrade om våldet tillåts frodas för att de flesta skjutningar sker i utsatta områden där de flesta har invandrarbakgrund. Hon antydde att det kan handla om ”systematisk rasism”.

– Skulle inte regeringen gjort mer om skjutningar var vardag i Stockholms innerstad, sade Busch.

KD vill nu undersöka nya redskap för att öka rättsväsendets

möjligheter att komma åt gängen. Förslagen är inspirerade av Danmark, där man enligt Busch är tuffare mot gängen.

Partiet vill utreda om rätten ska kunna tillåta att vissa bevis undanhålls den misstänkte fram till rättegången. Det är ett kontroversiellt förslag, eftersom det kan påverka den misstänktes möjligheter att förbereda sitt försvar.

Enligt Busch är syftet främst att misstänkta brottslingar inte ska kunna ta reda på vad vittnen sagt i polisförhör och sedan försöka

pressa dem att ändra sig fram till rättegången.

KD-ledaren nämnde dock också att den misstänkte inte ska kunna tåga sig igenom hela förundersökningen för att efter att ha fått se all bevisning kunna hitta på en falsk historia att presentera för rätten.

Busch underströk att en möjlighet att undanhålla bevis bara får användas vid vissa särskilt grova brott. I Danmark måste brotten ha sex år i straffskalan, enligt KD.

KD vill också ändra den så kallade omedelbarhetsprincipen för rättegångar. Den innebär att rättens



dom ska grundas på vad som framförts under rättegången. Det gör det svårare för åklagaren att använda inspelade förhör med vittnen och misstänkta från ett tidigt skede i brottsutredningen. Enligt KD så ökar principen incitamenten för kriminella att pressa vittnen att ändra vittnesmål till rättegången.

– I dag går brottslingar alltför ofta fria för kryphål i vårt rättssystem, sade Busch i sitt tal.

Busch tror också omedelbarhetsprincipen gynnar den tystnadskultur som råder i gängen. En tanke är att

videoinspelningar som visar rätten hur en misstänkt tiger sig igenom polisförhören skulle vara till nackdel när dennes trovärdighet ska bedömas. KD vill ändra reglerna så att lämnade uppgifter och förhör tidigt i en utredning ska få större tyngd i rättegången.

Sedan tidigare driver partiet att anonyma vittnen ska kunna tillåtas och att brottslingar ska kunna få straffflintring om de samarbetar med polisen.

**TT**

# **DN-journalister prisas för reportaget om syskonen Skråmo i IS-lägre**

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

**DN:s fotograf Lotta Härdelin och reporter Niklas Orrenius får Wendelapriset för bästa skrivna socialreportage. "Svenska barnen är fast i lägre med IS-fångar" handlar om syskonen Skråmo som satt fast i lägre al-Hol i Syrien.**

**– Juryn var enig, säger ordförande Kersti Forsberg.**

Reportaget publicerades våren 2019 och handlar om de sju syskonen Skråmo. De hade mist sina föräldrar, som anslutit sig till terrorseken IS, och var instängda i ett lägre i norra Syrien. Barnen hämtades senare hem till Sverige av sin morfar. Nu har DN:s reporter Niklas Orrenius och fotograf Lotta Härdelin tilldelats Wendelapriset. Juryns motivering lyder:

"Lågmält och utan sentimentalitet visar reportageteamet barns utsatthet i ett storpolitiskt spel.

Trots svåra arbetsförhållanden lyckas de fånga detaljerna som får läsaren att förstå tragedin al-Hol.” De delar priset med Expressens Johanna Karlsson och Michael Syrén som belönas för artikelserien ”Slummen mitt i Sverige”.

Juryns ordförande Kersti Forsberg säger att de hade över 50 nominerade, men juryn var ändå enig om att Niklas Orrenius och Lotta Härdelin skulle vara en av vinnarna.

– Det var ingen diskussion. Deras reportage är stilistiskt oerhört välgjort, det är finstämt men inte

gråtmilt. Vi tror oss också förstå att reportaget är gjort under tuffa omständigheter. Trots att de arbetade under så besvärliga förhållanden har de kommit så nära, säger hon.

DN:s fotograf Lotta Härdelin menar att priset är ett bra exempel på att undersökande journalistik kan göra skillnad. – Jag är stolt över att arbeta för Dagens Nyheter som satsar på journalistik på plats, som inhämtar information direkt från ursprungskälla och inte förlitar sig på rykten och andrahandskällor, säger hon.

Hon är ödmjuk inför de svårigheter som svenska politiker stod inför när det gällde de svenska barnen i lägret.

– Men det är viktigt att människor får tillgång till hela bilden i kniviga frågor. Debatten blir mer nyanserad och de politiska besluten mer grundade.

Niklas Orrenius anser att reportaget bidrog till att synliggöra de svenska barnen i lägret.

– Så länge ingen hade varit där och kunde ge röst åt dem var de anonyma. Även om vi i Sverige säger att vi inte tror på arvssynd

så var det som att de sågs som skyldiga på grund av föräldrarnas brott.

Samtidigt tycker han det är sorgligt att debatten kring barnen nu har tystnat.

– Det sitter fortfarande ett 70-tal barn kvar i det här lägret och i ett annat läger. Jag hoppas att det här leder till ytterligare journalistik kring barnen.

**Marit Sundberg**

[marit.sundberg@dn.se](mailto:marit.sundberg@dn.se)

# Advokat anmäld för att ha läckt information

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

**En etablerad brottmålsadvokat har anmälts till advokatsamfundet av tre olika åklagare med uppgifter om att ha brutit mot god advokatsed, skriver SVT.**

Uppgifterna handlar om en advokat som varit försvarare i flera uppmärksammade fall kopplade till organiserad brottslighet.

På torsdagen var de tre åklagarna, som arbetar på tre olika enheter inom myndigheten, kallade till sammanträde med

Advokatsamfundet där de – var och en för sig – fick redogöra för anklagelserna.

Kammaråklagare Daniel Larson i Göteborg, en av de tre anmälade åklagarna, beskriver sin egen anmälan så här:

– Under utredningen framkom namnet på ett vittne, och det berördes under en häkttingsförhandling angående försök till mord. Advokaten måste då ha förstått att polisen ville förhöra vittnet. När en annan misstänkts mobiltelefon gicks igenom hittade man sms-trafik mellan advokaten och denne misstänkte. Där framgår att advokaten får vittnets telefonnummer. När polisen ska förhöra vittnet visar det sig att advokaten hunnit kontakta vittnet före polisen.

Kammaråklagare Daniel Larson säger att felet är att kontakten innebar ett försök till att ge den häktade ett alibi. Dagens Nyheter har sökt den anklagade advokaten.

**Lars Näslund**

[lars.naslund@dn.se](mailto:lars.naslund@dn.se)

# Utredare vill styra EU-stöd till klimatvänligt jordbruk

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

**Många miljarder av EU:s jordbruksstöd hamnar fel. En ny studie visar att det gynnar redan rika lantbrukare som står för stora utsläpp av**

**växthusgaser och skadar den biologiska mångfalden. Studien går inte in på enskilda länder, men det samma gäller för Sverige. Stödet borde omformas så att mer pengar styrs till klimat- och miljöåtgärder, säger Mark Brady, en av författarna.**

EU:s gemensamma jordbruks- och landsbygds politik som kallas CAP, Common agricultural policy, är den i särklass största posten i EU:s budget. Varje år betalas närmare 60 miljarder euro, ungefär 600 miljarder kronor ut

till lantbruket, det motsvarar 40 procent av EU:s totala budget. Av de pengarna betalas mer än 24 miljarder euro ut som inkomststöd till redan rika bönder i redan rika regioner, enligt en ny studie som publiceras i den vetenskapliga tidskriften *One Earth*. I de regionerna låg den genomsnittliga lönen för lantbruksanställda högre än medianlönen inom EU.

– Har man en inkomst som ligger över medianlönen så har man högre lön än hälften av EU:s medborgare. Det blir konstigt att folk som inte behöver det får

statligt bidrag, säger Mark Brady, ekonom och utredare vid Sveriges lantbruksuniversitet, SLU, och Lunds universitet och en av författarna till rapporten.

– Ett av målen för politiken är att stödja lantbrukets inkomster och utjämna inkomstskillnader, men problemet är att när man ger mycket pengar till lantbruk som redan har hyggliga inkomster ökar inkomstskillnaden snarare än minskar.

Enligt studien är det stora problemet modellen för hur pengarna fördelas. Inkomststödet är ett fast belopp, cirka 2 000



kronor i Sverige, per hektar till markägaren och det är inte kopplat till vad som produceras på marken. Det innebär att stora markägare får stora bidrag. Enligt studien kan det innebära att stöd menade för utveckling av landsbygden kan hamna i urbana miljöer som London och Madrid om markägarna bor där. Jordbrukspolitiken, CAP, har nio uttalade målsättningar för att stödet ska utveckla politiken i linje med FN:s hållbarhetsmål. Målen är bland annat att stöda lantbrukarnas inkomster, en hållbar matproduktion, levande

landsbygd, biologisk mångfald och klimatanpassning.

När det gäller klimatet spelar jordbruket en stor roll. Globalt står livsmedelsproduktion för 20–30 procent av utsläpp av växthusgaser, ska klimatmålen i Parisavtalet klaras måste de, liksom andra utsläpp, minska. EU har höjt ambitionerna i klimatarbetet och har lanserat ”Green deal”, men det märks än så länge inte i hur jordbruksstödet är utformat. Trots att klimat och miljö ingår i målsättningarna går 72 procent av pengarna till inkomststöd.

– Det är väldigt problematiskt att merparten av pengarna går till ett ineffektivt inkomststöd, då blir det ganska lite pengar kvar till de andra målen, säger Mark Brady. I dagsläget gynnar stödet snarare de stora utsläpparna. De stora lantbruk som får stora bidrag är de industriella djuruppfödningarna och odlingarna av spannmål. Den typen av verksamheter står för stora utsläpp av växthusgaser, minskar den biologiska mångfalden och kan leda till näringsläckage till sjöar och vattendrag.

– Stödet borde användas för att betala för mindre intensiva odlingar och djuruppfödningar och på så sätt minska utsläpp. Pengarna behöver omfördelas så att en betydligt större andel går till att stödja olika typer av mål, i synnerhet klimat- och miljöåtgärder. Annars kan vi inte nå de uppsatta målen, säger Mark Brady. Studien går inte in på enskilda länder men de generella slutsatserna gäller även för Sverige.

– I Sverige hör slättbygden till de rikare och mer miljöbelastande

områden, medan jordbruk i skogsbygd i hög grad bidrar till biologisk mångfald i form av naturbetesmark och som har relativa låga inkomster, säger Mark Brady.

CAP omförhandlas just nu för nästkommande period som ska gälla efter 2021. Förhandlingarna är försenade på grund av coronakrisen.

– Nu finns stora möjligheter att påverka förändringar och det finns förslag för en ny CAP. Men än så länge finns inget förslag på omfördelning så att mindre går till inkomststödet, säger Mark Brady.

**Jannike Kihlberg**

[jannike.kihlberg@dn.se](mailto:jannike.kihlberg@dn.se)

**Fakta.**

EU:s gemensamma jordbruks- och landsbygdspolitik Common agricultural policy, CAP, är EU:s största utgiftspost med en årlig budget på närmare 60 miljarder euro, cirka 600 miljarder kronor. I en ny studie som publiceras i den vetenskapliga tidskriften One Earth har forskare kommit fram till att minst 24 miljarder euro går till rika lantbrukare i rika regioner. Stödet gynnar stora markägare med industriell produktion i odling

och djuruppförning, verksamheter som står för stora klimatutsläpp och minskad biologisk mångfald. Studien föreslår att stöder omfördelas så att mer går till klimat- och miljöåtgärder. Forskarna skapade en databas för att granska varje enskild utbetalning under 2015 då totalt 59,4 miljarder euro betalades ut. Det som granskades var jordbrukarnas samlade inkomster, utsläpp av växthusgaser och bevarande av biologisk mångfald.

# Kyrkobelysning stör fladdermöss

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

Fasadbelysning på kyrkor utgör ett allvarligt hot mot fladdermöss. Forskaren Jens Rydell, docent i zoologi, varnar för att arterna brun- och grålångöra kan försvinna helt, rapporterar P4 Gotland.

– De finns bara på Gotland och bor i kyrkor. Lamporna gör att de inte jagar nattetid, vilket i förlängningen leder till svält för ungarna, säger han till radion.

Mörkret är fladdermössens skydd  
mot rovdjur, men om det aldrig  
blir mörkt vågar de inte flyga ut  
och jaga.

TT

# Åtta av tio lastbilar kör för fort vid skolor

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

Åtta av tio lastbilar och bussar  
respekterar inte  
hastighetsbegränsningarna vid  
skolor. Det visar en mätning av  
hur yrkesförare håller

hastighetsbegränsningen som Folksam har genomfört.

– Det är alarmerande. Med tung trafik blir det svårare konsekvenser vid krockar, säger Anders Kullgren, forskningschef på försäkringsbolaget Folksam. Försäkringsbolaget följer alla dödsolyckor med oskyddade fotgängare och cyklister och har sett att hastighetsbegränsningarna behöver sänkas till 30 km/tim. – Om efterlevnaden är så låg är det svårt att uppnå de effekter man vill ha. Vi behöver göra mer än att sätta upp 30-skyltar och ha

övervakning. Det kan behövas gupp eller andra åtgärder för att få respekt för det hela, säger Anders Kullgren.

**TT**

# En veckas stopp i Ringhals reaktor

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

En av kärnkraftverket Ringhals reaktorer, Ringhals 1, har stått stilla under en vecka. Under fredagen drog man i gång reaktorn till 50 procents kapacitet och i helgen är det planerat att

reaktorn kommer att uppnå full kapacitet igen.

– Vi fick ett oplanerat snabbstopp den 13 augusti. Vi utredde vad det var för fel och det lokaliserades till en kommunikationsmodul i turbinanläggningen, säger Anna Wallrud vid Ringhals pressavdelning.

Är det vanligt att en reaktor står stilla så länge?

– Det beror givetvis på vad det är man behöver åtgärda. I detta fall har det tyvärr tagit tid att lokalisera felet. Säkerheten går alltid främst, säger Anna Wallrud.

**TT**

**Vi undersöker att de  
har kontroll på  
nykterhet, sina  
vapen, licenser, att  
man har jakträtt.  
Överlag i fjol så var  
alla väldigt  
skötsamma.**

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

Jonas Annerud, insatschef vid  
polisen i Jämtlands län, till SR  
Ekot om årets licensjakt på björn

som nu inleds med ett samarbete  
mellan länsstyrelserna och polisen  
för att kontrollera att jägarna  
sköter sig, rapporterar Sveriges  
Radio Ekot Östersund.

**TT**



# Smugglare styrde om till lastbil

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

Under pandemin har narkotikainflödet till Sverige tagit andra vägar. Totalt sett har det gjorts färre beslag i södra Sverige, men en större andel i godstrafiken. Mängden beslagtagen narkotika ser inte ut att minska i år.

– Det är i lastbilstrafiken som vi har gjort många av beslagen, säger Martin Petersson, biträdande gränsskyddschef för Tullverkets södra region, till SVT Nyheter Skåne.

Under perioden januari till och med juli gjordes totalt 704 beslag av narkotika, jämfört med 928 stycken förra året.

**TT**

# Kvinna greps misstänkt för mordförsök

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

En kvinna i 40-årsåldern har anhöllits, på sannolika skäl misstänkt för mordförsök på en jämnårig kvinna i Överkalix. De två kvinnorna ska vara bekanta med varandra.

**TT**

# En anhållen för mord i Huskvarna

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

En man i 20-årsåldern har anhöllits, misstänkt för mord på en 17-årig pojke i Huskvarna. Pojken hittades svårt skadad i stadsparken i Huskvarna vid 18-tiden på torsdagen och avled senare på sjukhus. Enligt polisen hade pojken skärskador från någon form av vasst tillhygge. Den

misstänkte mannen greps under  
torsdagskvällen och anhölls  
senare.

TT

# Försäljningen på Systemet fortsatt hög

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

**Systembolagets försäljning har  
fått en rejäl skjuts av  
coronapandemin – och juli var  
inget undantag. Den totala  
försäljningsvolymen steg 14  
procent jämfört med  
motsvarande månad förra året.**

**Trots det dricker svenskarna inte mer än tidigare, enligt Systembolaget.**

Julisiffrorna visar att försäljningsvolymen av vin steg med 11,3 procent, medan försäljningen av öl steg med 16,5 procent. Samtidigt stod spritdrycker för den största ökningen (25,9 procent) bland Systembolagets produkter. Bolagets vd Magdalena Gerger är inte förvånad. Semestermånaden juli är av tradition en månad där alkoholförsäljningen ökar och redan under våren såg

Systembolaget tydliga coronaeffekter på sin försäljning. – Med covid-19 har flera andra stora inköpskanaler när det gäller alkohol begränsats. Därför har man flyttat sina inköp så att anskaffningen sker hos oss i stället för på restauranger, barer eller utomlands, säger Gerger. Detta visas inte minst bland spritdrycker, där ökningen är som allra störst. – Resandeförseln har varit näst intill noll och de produktgrupper man köper med sig hem mest är öl och sprit, säger Gerger.

Men de stigande siffrorna ska däremot inte tolkas som att alkoholdrickandet har ökat i landet, menar hon.

Enligt en ny undersökning från Norstat, som på uppdrag av Systembolaget undersökt svenskarnas alkoholvanor, uppger 69 procent att deras alkoholkonsumtion inte har förändrats jämfört med juli förra året.

18 procent uppger att den har minskat och 10 procent att den har ökat.

– Alkohol är en riskfaktor generellt och under en

samhällskris så är det en ökad riskfaktor. Men nu finns det en naturlig förklaring till försäljningsökningen och det är viktigt, säger Magdalena Gerger. De stigande försäljningsvolymerna ser ut att fortsätta även in på hösten om inget dramatiskt sker gällande reserestriktioner bland världens länder.

**TT**

# Mäklaren: Pandemin kan påverka våra bostadsväl

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

**Efter en sommar med högt tryck på bostadsmarknaden är utbudet inför höstens stora visningshelger större än vanligt. Fastighetsmäklaren Erik Olsson tror att pandemin kan förändra hur vi bor.**

Våren präglades av oro och färre bostadsaffärer men under juni och juli kom marknaden i gång igen – då gjordes till och med fler affärer än vanligt.

– Vad som är intressant är att det varje år säljs ungefär lika många bostäder totalt sett i Sverige, säger Erik Olsson, grundare av fastighetsförmedlingsföretaget med samma namn.

Anledningen är att vi svenskar flyttar av samma orsaker år efter år. Behoven styr när vi köper och säljer bostäder snarare än att det är spekulativa köp, enligt Erik Olsson.

– Vi flyttar för att vi vill ha större, går isär, att någon går bort eller liknande, säger han.

Några månader av färre affärer följs därför ofta av en tid med fler. Erik Olsson jämför med restaurangbranschen, där ett förlorat köp inte skjuts fram.

– Om man inte går ut och äter vid ett tillfälle äter man ju inte två huvudrätter nästa gång. Så är det inte inom fastighetsbranschen, där kommer affären senare i stället.

Vecka 34 brukar utbudet av bostäder vara som högst på Hemnet. De ovanligt många

affärer som gjordes under sommaren gör att puckeln inför hösten blir plattare än vanligt, tror Erik Olsson. Marknaden beskriver han nu som att den är i balans mellan utbud och efterfrågan.

– Det blir några spännande månader framöver. Den dramatiska ökningen under juni och juli gör att marknaden just nu är ganska balanserad och jag tror spekulanterna kommer att finnas. Dessutom blir räntan fortsatt låg. Jag tror inte på några starka prisuppgångar, det blir nog förhållandevis platt. Det stora

orosmolnet blir om många förlorar sina jobb på riktigt. Ännu är det för tidigt för att se några tydliga mönster som följer av pandemin, men Erik Olsson tror att ett nytt sätt att arbeta kan komma att synas i hur vi vill bo.

– Det är en spännande tanke och det är möjligt att det blir ett paradigmskifte. Videomöten har påverkat hur vi jobbar och jag tror att folk kommer tänka en gång till innan man sätter sig i bilen för att ta ett fysiskt möte. Många har upplevt hur effektivt det kan vara att slippa ta sig någonstans. Det kommer påverka hur vi arbetar.

I nästa steg kan förändringen även påverka vår hemmamiljö, tror han.

– Med mer arbete som sköts i hemmet vill vi kanske ha en arbetsstation. Det kan leda till att vi vill bo lite större. Det kan också bli fler som vill ha trädgård.

Svenskarnas vördnad för hemmet som fanns redan innan kan bli ännu större, tror Erik Olsson.

– När mer tid tillbringas hemma kommer bostaden prioriteras ännu mer. Den tidiga effekten syns redan nu, med alla byggfirmor som gått bra under våren.



Personer som planerar att köpa bostad under pandemin rekommenderas att se över kalkylen.

– Om det är ett par som ska köpa kan det vara läge att fundera över vad som skulle hända om en person blir av med jobbet.

Provtryck ett sådant scenario ordentligt – finns möjlighet att bo kvar på en inkomst? säger Erik Olsson.

**Ida Yttergren**

[ida.yttergren@dn.se](mailto:ida.yttergren@dn.se)

**Fakta. Så har marknaden påverkats av pandemin**

Utbudet av bostadsannonser på Hemnet är vanligtvis som högst vecka 34. I år är det något lägre än förra året. En anledning kan vara att fler bostäder än vanligt såldes under juni och juli.

Stockholm har haft större svängningar än övriga landet under pandemin.

Under en längre period har utbudet av ettor varit högre än vanligt medan trycket har varit ovanligt högt på villor och fritidshus. Enligt en undersökning från Hemnet letar allt fler efter trädgård.

Källa: Staffan Tell, Hemnet

**Dagens siffror är en stark påminnelse om att vi måste återgå till hållbara offentliga finanser med tiden, vilket kommer kräva att vi fattar svåra beslut.**

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

Storbritanniens offentliga skuldberg i juli passerade för första gången 2 000 miljarder pund (motsvarande cirka 23 000 miljarder kronor). Ökad upplåning för att hantera

pandemins effekter och minskade skatteintäkter bidrog, enligt den brittiska statistikbyrån ONS, skriver Reuters.

# Kraftigt vinstlyft för Boozt

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

Ökad onlinehandel av kläder ger ett lyft för nätbutiken Boozt, som redovisar en vinst före skatt på 116,9 miljoner kronor för årets andra kvartal. Det kan jämföras med vinsten på 46,3 miljoner motsvarande kvartal ett år tidigare. Nettoomsättningen lyfte till 1 228 miljoner kronor, från

899 miljoner året innan. Antalet besök i nätbutiken ökade med 21 procent jämfört med året före, till 39,2 miljoner besök.

TT

# 27 300

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

lägenheter började byggas under första halvåret 2020, visar preliminär statistik från Statistiska centralbyrån (SCB). Det är en ökning med cirka 6 procent jämfört med samma period 2019, då 25 675 lägenheter påbörjades, skriver TT.

**TT**

## Nedskärningsplaner höjer oljepriset

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

Världsmarknadspriset på råolja stiger, det ser ut att bli tredje veckan i rad med högre priser trots ny dyster statistik från USA:s arbetsmarknad i torsdags, som tillfälligt tryckte ned oljepriserna. Diskussioner mellan oljekartellen Opec och andra oljeproducenter om produktionsbegränsningar bidrar till utvecklingen. Ett terminskontrakt för leverans av så kallad brentolja nästa månad

stiger 0,4 procent till drygt 45  
dollar per fat.

**TT-Reuters**

# **Hårt drabbat av pandemin – så ska hösten klaras**

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

**Tusentals blev svårt sjuka och  
dog när Stockholm drabbades  
av covid-19. Huvudstaden blev  
under våren en internationell  
symbol för oaktsamhet i  
pandemin.**

**Nu ligger såväl smittspridning som dödstal på låga nivåer och omvärlden börjar öppnas upp för stockholmarna. Hur blev det så och vad kommer att hända under hösten?**

Kom inte hit. Det är budskapet som stockholmarna får höra från andra delar av landet under våren. Stockholm är hårt drabbat av covid-19. Smittan sprids genom staden. Stockholmarna jobbar hemifrån, drar ner på restaurangbesök och åker allt mindre kollektivt. Vården kämpar med att ta hand om alla svårt sjuka, men många avlider. Statsminister

Stefan Löfven (S) utesluter inte att göra som Finland och isolera huvudstaden.

○ ○ ○

Det första fallet av covid-19 i Sverige bekräftas i Jönköping den 31 januari. En ung kvinna som varit i staden Wuhan, där utbrottet började, blir sjuk. Nästan en månad senare upptäcks viruset i Stockholm, hos en medelålders kvinna som nyligen besökt Iran. Det är slutet av februari – sportlovsveckan. Mindre än två veckor senare inträffar Sveriges första

coronarelaterade dödsfall, på Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge. Antalet smittade i regionen har då stigit till 233 personer.

Den avlidna personen, som är över 70 och har underliggande sjukdomar, verkar dock inte ha fått viruset från något känt drabbat område – eller av en person som varit i ett sådant. Ett tecken på samhällsspridning. Sjukvårdsdirektör Björn Eriksson är sedan slutet av januari - förberedd på att det nya viruset kan komma till Sverige, men blir

ändå orolig när den första personen dör i sjukdomen.

– Det var en otäck känsla. Vi började arbeta med devisen att hoppas på det bästa men planera för det värsta, berättar han.

Björn Eriksson beskriver hur alla kurvor under första halvan av mars pekar ”rakt upp i luften”. Stockholm jämförs med Italiens Lombardiet där coronasituationen är långt bortom all kontroll. Han tvingas umgås med den svåra frågan om det alls kommer vara möjligt för Stockholm att öka kapaciteten på det sätt som situationen kräver.

– Vi förändrade strukturen mer än vi gjort de senaste tio åren. Att vi klarade att vara så flexibla och öka antalet intensivvårdsplatser är tack vare våra medarbetare.

I dag vårdas 43 svårt sjuka coronapatienter på Stockholms olika sjukhus. När läget var som värst låg den siffran över 1 100, berättar Björn Eriksson. Samtidigt var kunskapen om viruset låg.

– På bara några veckor lärde vi oss hur vi skulle behandla sjukdomen. Vi har lärt oss sjukdomsförloppet – att vi hela tiden måste vara beredda på att det kan överraska oss. Vi har blivit

duktigare på vem som ska ha behandling och hur behandlingen ska se ut.

Stockholm blir en av de hårdast drabbade regionerna i Sverige.

Bilder på till synes bekymmerslösa stockholmare som flockas på stadens uteserveringar och torg sprids i medier runt om i världen och används för att kritisera den svenska strategin.

Varför just Stockholm drabbades hårdare än till exempel Skåne vet man inte, men en teori är att stockholmarnas sportlovsvecka olyckligt sammanföll med stor spridning av det nya viruset.



Sjukvården var uppmärksam på symtom från Italienresenärer. Men smittan spreds på många andra ställen i världen, under radarn även för ländernas egna smittskyddsmyndigheter.

– Det i kombination att vi hade många som reste under sportlovet bedömer vi gjorde att vi fick in smittan tidigt hos oss, säger Johan Bratt, chefsläkare i Region Stockholm.

En analys från Folkhälsomyndigheten ger stöd åt den teorin.

○ ○ ○

Många länder misslyckas med att skydda de mest sårbara från smittan. Så är det också i Stockholm. Av länets totalt 313 särskilda boenden för äldre har 243 haft fall av covid-19. Patric Rylander är chef på äldreförvaltningen i Stockholms stad och en av de högst ansvariga tjänstemännen för kommunens coronastrategi. Att Stockholms äldreboenden drabbats så hårt tror han i första hand handlar om att den allmänna smittspridningen varit så pass hög i staden.

– Men det har också varit ett besvärligt kunskapsläge och är det fortfarande i viss mån. Sjukdomen har visat sidor och en utveckling som man inte kunnat förutse. Exempelvis den asymtomatiska smittan som först spelades ner. Patric Rylander tror att det nya coronaviruset tog sig in på äldreboendena innan besöksförbudet infördes den 19 mars. I slutet av april fanns 350 smittade personer på stadens särskilda boenden. Förra veckans siffra ligger på fyra. I hela länet finns smittan nu på sju

äldreboenden eller korttidsboenden.

Att de konstaterade fallen nu är så få handlar enligt Patric Rylander om att så många ansträngt sig ”till bristningsgränsen”.

– Vi har en annan nivå på hygienrutiner, bra rutiner för hur vi behandlar smitta och misstänkt smitta och hur dessa personer kan isoleras.

Samtidigt har pandemin blottat svagheter i systemen. Enligt Patric Rylander låg bland annat efterlevnaden av de generella hygienrutinerna på en för ojämn nivå.

Han ifrågasätter också att kommunerna inte kan anställa läkare, och ser stora problem med att sjukvården inom äldreomsorgen ligger uppdelat mellan kommun och region. Något annat som lyfts som en orsak till den stora smittspridningen inom äldre vården är osäkra arbetsförhållanden. Patric Rylander tror att detta kan ha påverkat något, men inte är en huvudorsak.

○ ○ ○

Våren är ansträngd. Men under sommaren ser det allt ljusare ut i Stockholm, trots rapporter om trängsel på skärgårdsbåtar, badplatser och parker. Fältsjukhuset i Älvsjö som byggdes för att kunna ta emot covidsjuka kan avvecklas utan att ha behövt ta emot en enda patient. Sjukhus efter sjukhus lämnar stabsläget. Smittspridningen på äldreboenden har minskat kraftigt. Det är också mycket lugnare i vården, bara ett fåtal patienter behöver vårdas på IVA.

Johan Bratt tror att man nått dagens läge genom en kombination av att följa rekommendationerna för att minska smittspridningen och att många stockholmare nu har en immunitet mot covid-19. Semesterperioden har också hjälpt till. Det finns en oro för vad som kommer att hända nu när skolorna börjar och människor börjar arbeta igen efter semestern. Det rapporteras redan om trånga bussar, tåg och tunnelbanevagnar. Ingen vet hur hösten kommer att se ut. Folkhälsomyndigheten har

tagit fram tre möjliga scenarier för det kommande året. Minskande smittspridning, ojämn smittspridning med toppar och dalar samt en jämn smittspridning. Björn Eriksson berättar att Region Stockholm planerar för de scenarier som Folkhälsomyndigheten tagit fram. Att hösten skulle bli lika dramatisk som våren planerar man dock inte för. – Vi hoppas på det bästa men planerar för det värsta. Det finns en risk för att vi tror att det är normalt. Det sämsta vore om man

som stockholmare börjar slappna av, säger han.

Stockholms kommuns äldreomsorg har en god förberedelse för en höst med ökad smittspridning, enligt Patric Rylander. Tillgången till skyddsutrustning, som varit ett problem under våren, är nu god. Förvaltningarna i staden har också planerat för scenarier där sjukfrånvaron är hög.

– Vi har även planerat för att snabbt kunna öppna upp fler korttidsplatser för covidsmittade om det behövs.

När smittspridningen slog till med full kraft i Stockholm i våras var en mild influensasäsong på väg mot sitt slut.

Rekommendationerna om att stanna hemma och hålla avstånd för att minska spridningen av covid-19 gav också effekt mot influensan, säsongen blev flera veckor kortare än vanligt. Nu är influensasäsongen på ingång, och i värsta fall kan vården behöva hantera influensa- och covidpatienter samtidigt.

Johan Bratt tror att även denna influensasäsong kan påverkas positivt av rekommendationerna,

som han – den mediala bilden till trots – tycker stockholmarna varit duktiga på att följa.

– Vi har blivit väldigt mycket bättre på hygienrutiner som att hålla avstånd, tvätta händerna och stanna hemma vid minsta förkylning. Vi tror att det kan leda till att influensan blir mindre utbredd. Men man kan ju vaccinera sig mot influensa och det är otroligt viktigt att äldre och riskgrupper gör det, säger han. Läget ser försiktigt bättre ut. Men antal coronapatienter som vårdas på sjukhus minskar inte längre lika tydligt varje vecka. Johan

Bratt säger att utmaningen nu ligger i att få stockholmarna att fortsätta följa

rekommendationerna – så att all vård som inte berör corona kan komma igång ordentligt.

– Vi vill gärna använda hälso- och sjukvårdens resurser till att beta av de köer som uppstått under pandemin, säger Johan Bratt. Smittspridningen i Stockholm är mycket lägre nu än den var i våras. Det konstaterar Sara Byfors, enhetschef på Folkhälsomyndigheten. En liknande minskning har även setts i de flesta andra regioner, men

Stockholm är inte längre värst i klassen.

Den här veckan har exempelvis sju andra regioner ett högre antal coronafall per 100 000 invånare. Siffrorna skiljer sig från vecka till vecka och beror inte bara på smittspridningen utan också på hur många som testas. Det tas heller ingen hänsyn till människor som semesterar i regionerna. Men att det ser jämnare ut över landet råder det inga tvivel om, enligt Sara Byfors.

– Man ska inte vara mer rädd för stockholmare än några andra. Det viktiga är att alla även i

fortsättningen följer våra rekommendationer för att minska risken för smittspridning.

**Amanda Lindholm**

[amanda.lindholm@dn.se](mailto:amanda.lindholm@dn.se)

**Amina Manzoor**

[amina.manzoor@dn.se](mailto:amina.manzoor@dn.se)

# **Staden varnar för hög bakteriehalt efter att gäss ockuperat badplatser**

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

**Klagomålen ökar när tusentals  
gäss fyller badstränderna med  
gåsskit och fjädrar. På flera**

**badplatser är bakteriehalterna  
nu så höga att Stockholms stad  
avråder från bad.**

**– Vi jobbar febrilt med  
problemet, målet är att ha en  
bättre strategi nästa år så att  
det här inte upprepas, säger  
viltvårdare Tommy Tuvunger.**  
Ängbybadet i Bromma är nästan  
öde på badgäster men fylld av  
hundratals gäss som njuter av  
förmiddagssolen på bryggor och  
gräsmatta. De vitkindade gässen  
har ökat markant här i augusti,  
just nu har de lagt beslag på hela  
västra sidan av Ängbybadet.



– Jag fick en chock när jag kom hit. Det var hundratals fåglar som täckte hela gräsmattan och stranden, säger badgästen Helena Berg.

Hon undviker den gåsfyllda bryggan och doppar sig en bit bort.

– Det är ju inte jättetrevligt med bajs på bryggorna och fjädrar på hela stranden. Jag vågar bada men är noga med att inte få vatten i munnen, säger Helena Berg.

Vid Kanaanbadet några kilometer bort är fågelläget lika besvärligt. Ett hundratal vitkindade gäss har ockuperat både strand och

gräsmatta. De betar gräs och bajsar rikligt, en normalgås sprider sin avföring ungefär var fjärde minut.

– Ju fler människor det är på stranden desto större är risken att de trampar i avföringen och sedan kontaminerar vattnet med bajset när de går och badar. De senaste veckorna har vi haft hög belastning på stränderna, säger Jerzy Slazak, miljöinspektör. Stockholms stad avråder från bad både vid Kanaanbadet och Sättrastrandsbadet på grund av höga bakteriehalter. På anslagstavlan vid entrén sitter information om

att vattnet är otjänligt, men den tycks har gått många badgäster förbi.

– Det har jag missat helt. Det är ju inte så bra om de förorenar vattnet och det skadar människor. Annars tycker jag inte att det är så farligt med gässen. De är här på förmiddagarna och när det kommer folk är de mest i vattnet, säger badgästen Michaela Gabrielsson.

Enligt miljöförvaltningen är gåsproblemet störst på badplatser med gräsmattor.

– Det finns ingen möjlighet att bli av med gässen. Om man skjuter

en så flyttar sig hela flocken till andra sidan sjön eller badplatser. Men vi måste lyfta frågan för det är ett stort sanitärt problem med risk för människors hälsa, säger Jerzy Slazak.

Stockholms stad har länge gäckats av gåskolonier på stränderna, men i år har klagomålen ökat markant, en orsak tros vara att många semestrat hemma i sommar.

– Vi jobbar febrilt med det här. Målet är att ha en bättre strategi nästa år för att minska beståndet så det här inte upprepas, säger viltvårdare Tommy Tuvunger på trafikkontoret.

Tidigt varje morgon under sensommaren åker två viltteam ut och skjuter gäss på badplatser, varannan dag i söderort och varannan i västerort.

Kanadagåsen är klassad som skadegörare och får skjutas. För den mer spridda vitkindade gåsen krävs skyddsjakttillstånd.

I Stockholm skjuts årligen mellan 250 och 350 kanadagäss och för att uppnå skrämseleffekt skjuter man kanadagäss där även vitkindade gäss uppehåller sig.

– Vi försöker skrämma gässen, det är det enda vi kan göra, säger Tommy Tuvunger.

I år har viltvårdarna i Stockholm inte ens sökt dispens för skyddsjakt på vitkindade gäss.

– Vi brukar få dispens för att skjuta 20 stycken. Det är ju ingenting, en droppe i havet, inte ens värt besväret. Vi behöver en dispens som omfattar några hundra individer, säger Tommy Tuvunger.

Länsstyrelsen ser inget behov av utökad skyddsjakt i Stockholm. Årliga fågelräkningar på södra Djurgården visar att beståndet mer än halverats de senaste 20 åren, från omkring 1 000 individer till cirka 430 förra året.

Sex kommuner i länet har i år ansökt om skydds jakt på vitkindad gås: Österåker, Danderyd, Täby, Botkyrka, Nacka och Lidingö. Samtliga har beviljats, men för färre fåglar än man ansökt om. I Stockholm har flera privata aktörer fått tillstånd för skydds jakt, bland andra Skansen, Bergianska trädgården och Djurgårdsförvaltningen. För att hålla beståndet i schack brukar länsstyrelsen ge Djurgårdsförvaltningen tillstånd att samla in ägg ur 60–75 bon varje år på Fjärderholmarna. Ett ägg lämnas kvar i varje bo för att

gåsen ska ruva och inte lägga en ny kull.

– Ska man reglera beståndets storlek ska man försöka plocka bort ägg så att det inte kommer nya ungar, snarare än att skjuta gamla fåglar, säger Mats Gothnier, miljöhandläggare på länsstyrelsen.

Miljöborgarrådet Katarina Luhr (MP) anser inte heller att avskjutning löser problemet.

– Det är inte effektivt, man skrämmar bort gässen tillfälligt men de kommer tillbaka.

Hon vill hellre se alternativa sätt att skrämma bort fåglarna och

berättar att vissa kommuner har provat ljud- och ljusskrämmor, men då har invånare blivit störda. Andra har testat plastband för att hindra gässen från att ta sig upp ur vattnet, men då kan badgäster snubbla. En del har lagt ut gummiormar eller platsfågelskrämmor.

– Det finns ingen universallösning, säger Katarina Luhr som menar att det största problemet i år har varit kombinationen av många gäss och många badgäster.

– Efter sommaren ska vi samla in fakta om hur det ser ut. Vi får titta

på var och när problemen har varit störst. Där skulle vi kunna gå in och testa olika metoder, säger hon.

**Jessica Ritzén**

[jessica.ritzen@dn.se](mailto:jessica.ritzen@dn.se)



# **Malin Ullgren: Jag minns precis när jag förstod varför folk blir så fästa vid djur**

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

**Jag har alltid varit tveksam till - människor som tänker mycket på djur. Men nu är det dags att göra en pudel.**

Vi fick hem vår hund dagen innan P O Enquist dog i våras. Jag skänkte honom tacksamma tankar

för ett enastående författarskap. Men också, mer specifikt, mindes jag hur han hade uppmuntrat mig att skaffa hund när jag intervjuade honom 2017. Han tyckte inte att det var svårt att arbeta med en hund intill eller på fötterna. Han hade alltid hund medan han skrev, jag oroade mig i onödan.. Men också, mer specifikt, mindes jag hur han hade uppmuntrat mig att skaffa hund när jag intervjuade honom 2017. Han tyckte inte att det var svårt att arbeta med en hund intill eller på fötterna. Han hade alltid hund medan han skrev, jag oroade mig i onödan.

Jag har lätt att föreställa mig att andra behöver mig mer än vad som är fallet och när hundar tittar på mig tror jag att de är besvikna för att jag till exempel sitter och skriver. Kanske skulle jag fastna i mina fantasier om hundens sorg. Annars var det just känsligheten för stämningar som fick mig att komma närmare ett ja till hund. Samma försommar som P O Enquist rekommenderade arbete och hund passade jag en pudel. Min pappa hade dött några månader tidigare och från radion hördes gudstjänsten i P1. Prästen och författaren Kent Wisti talade

till efterlevande och sade något om att ”du som inte hann fram i tid – du ska inte känna skuld”. Jag satte mig i soffan och lät tårarna rinna. Det var ingen högljudd gråt; ändå kom hunden tassande från sin plats i hallen där hon hade haft span på mig och lägenheten. Hon började slicka mig på handen. Det var ingen tvekan om att hon förstod att jag behövde hennes tillsyn. Där och då insåg jag varför folk blir så fästa vid djur. Det låter kanske hårdhjärtat, men jag har aldrig haft något starkt förhållande till djur, tvärtom varit

tveksam till människor som tänker för mycket på djur och tyckt att de intresserar sig för fel varelser i en värld där så många människor lider.

Pudeln jag passade visade mig att det är en relation, ett varande tillsammans, högtidligt nog.

I januari berättade min man, som alltid velat ha hund, att en mellanpudel i Katrineholm nu var dräktig. Jag slutade hålla emot och sade till honom att vi i så fall skulle tänka på mig som en åldrande rockstjärna med ungar i fyra äktenskap som träffat en ung fotomodell som absolut ville ha



barn: du ska få ditt barn, men jag byter inga blöjor.

Nu torkar jag upp valpens kiss-pölar med viss glädje och säger för säkerhets skull till henne att det absolut inte gör någonting, jag vill inte att hon ska känna sig dum.

Jag borstar omsorgsfullt hennes mustascher som hon har med Winston Churchills pudlar Rufus I och Rufus II som förebilder. Hon vill gärna följa med mig in på toaletten och jag tycker att det är nästan lika svårt att säga till henne att vänta utanför som det var när barnen var mindre än nu. Jag skulle egentligen vilja att hon

svarade mig när jag frågar vilka hundar hon träffade i parken nyss. På en gräsplätt i kvarteret blir jag uppläxad av en av blandmissbrukarna som brukar sitta där, för att jag försöker få valpen att följa mig. "Låt hunden gå åt sitt håll, för fan!" Jag känner mig ertappad och tänker surt på att jag häromvintern stod på en gata i närheten och tryckte en handduk mot mannens panna när han blödde ymnigt. Men det spelar ingen roll nu, han har ju rätt. Jag ville få en yster valp att gå fot och det var kanske

okänsligt. Jag ber henne om ursäkt för säkerhets skull. Nu ligger hon under matbordet och sover, vält på sidan och magnifik i sin avslappning. Det händer att hon lyfter på huvudet och tittar på mig medan jag skriver. Jag försöker tänka att hon inte förebrår mig någonting, att hon är en annan.

**Malin Ullgren**

[malin.ullgren@dn.se](mailto:malin.ullgren@dn.se)

# Johan Hilton: En liten ljusning i en mörk tid för kulturen

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

Det var ett lika väntat som välkommet förslag om möjlighet till lättnader i den så kallade 50-gränsen som kulturminister Amanda Lind och inrikesminister Mikael Damberg levererade under fredagsförmiddagens presskonferens. Läget för

kultursektorn har varit katastrofalt under pandemins första halvår.

En och annan röst har i de senaste veckornas debatt påmint om att vi faktiskt befinner oss mitt i en - pandemi och att vi alla har att anpassa oss efter omständigheterna, även kulturen. Det tror jag ingen som varit kritisk mot restriktionerna har några avvikande synpunkter på, minst av allt teatrarna.

Problemet är att maxgränsen på 50 personer tett sig absurd när den utövats i praktiken och dessutom rimmat illa med credot

om egenansvar. Det är, trots allt, skillnad på en arena med tusentals säten, Cirkus med sina 750 platser och en källarteater med 100. Om de två förra – med hjälp av munskydd, hårt reglerade insläpp, temperaturkontroller, anpassade sittplatser med två meters avstånd till närmaste granne samt slopande av pauser och pausservering – de facto har möjligheten att genomföra ett arrangemang som ligger i linje med tillämpningen av social distans, varför ska en siffra från ett helt annat skede av pandemin

då nödvändigtvis fortsätta att stå i vägen?

Det hot som delar av scenkonsten stått inför de senaste månaderna handlar heller inte om tillfälliga tapp som kan hämtas igen senare, utan om faktiskt utplåning. Som teaterproducenten Johan von der Lancken berättade i en TT intervju i dagarna täcker krisstödet bara en fjärdedel av förlusterna för en föreställning som "Såsom i himmelen". Det är, kort sagt, småpotatis som regeringen hittills pytsat ut till kulturen. Därför är också det extra stöd på en och en halv miljard

som nu utlovas ett steg framåt – frågan är hur långt det räcker.

Men på det hela taget: en viss ljusning vid horisonten för kultur- och nöjessektorn. Glöm inte bort att det är en bransch som *vill* ta ansvar i en mörk tid. Låt dem.

**Johan Hilton**

[johan.hilton@dn.se](mailto:johan.hilton@dn.se)

# Regeringen öppnar för större publik

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

**Kulturbranschen har under sommaren riktat skarp kritik mot kulturminister Amanda Lind och de rådande publikrestriktionerna för allmänna sammankomster. Nu öppnar regeringen för arrangemang med sittande publik som överstiger 50 personer.**

Under fredagen höll inrikesminister Mikael Damberg och Amanda Lind, kultur- och idrottsminister, en gemensam presskonferens i Regeringskansliet.

Regeringen presenterar nu två nya förslag i syfte att underlätta för evenemang med sittande publik. Gränsen på 50 deltagare ligger dock i nuläget kvar som huvudregel.

Det första förslaget gäller serveringsställen och restauranger. Där ger regeringen en möjlighet till att lätta på publikrestriktionerna under

exempelvis tillfällen där en artist uppträder för en sittande publik på en restaurang, något som tidigare stoppats av myndigheterna.

Andra förslaget berör lättnader för större kulturevenemang.

Arrangemang som kan hållas på ett smittsäkert sätt ska få möjlighet att ta in fler än 50 personer.

Enligt förslagen ska undantagen gälla under förutsättning att man kan hålla två meters avstånd och en övre publikgräns.

Folkhälsomyndigheten får i uppdrag att ta fram mer specifika

rekommendationer till detta samt hur till exempel publikinsläpp och köbildning ska hanteras.

Kulturminister Amanda Lind säger till DN att hon i nuläget inte kan ge några klara besked kring en gräns för ett övre tak för publik.

– Jag vill inte spekulera i det, men det handlar ju om att möjliggöra för en större publik än 50 personer. En del har lokaler som kan ta in fler och andra har inte det. Men vi behöver gå framåt och detta är ett viktigt steg. Nu väntar vi på responsen från

Folkhälsomyndigheten, säger Amanda Lind till DN.

Är en möjlig åtgärd att de med tillgång till stora lokaler kan få möjlighet att ta emot större publik än de med mindre?

– Vi kommer inte gå in för mycket på detaljer utan vi måste hitta några tydliga principer som funkar straffrättsligt. Vi vill göra undantag för vissa arrangemang som kan hållas på ett smittsäkert sätt. Och där menar vi att sittande publik och ett avstånd mellan platserna på två meter är det krav vi har i detta läge.

Är det ens säkert att det får plats fler än 50 personer i till exempel biosalonger om kravet är två meter åt alla håll?

– Två meter är ett avstånd Folkhälsomyndigheten lyft fram för till exempel aktiviteter som körsång. Men nu ska vi invänta respons på remissen. Den kommer också gå till biograferna, arrangörer och andra kulturaktörer. Sedan får vi se var det landar till slut.

Kulturvärldens missnöje mot Amanda Lind har ökat i takt med pandemin. Bland hennes hårdaste kritiker finns Jonas Gardell, som i

början av augusti krävde kulturministerns avgång.

”Du menar säkert väl, men helt ärligt, jag tror inte att du kan tillräckligt om kultur för att leda det här arbetet, och du har uppenbart inte kunnat hävda dig i regeringen. Vi kan inte ha en så svag främsta företrädare för oss”, skrev författaren och artisten i Expressen.

Regeringens nya förslag planeras träda i kraft den 1 oktober.

Samtidigt ska man tillsätta en utredning för att ta fram en mer träffsäker reglering för sammankomster.

Att öppna upp för större evenemang med sittande publik har varit efterfrågat. Varför har det tagit så lång tid att komma med ett beslut?

– Vi har jobbat väldigt intensivt. Det är en ganska komplicerad lagstiftning och vi har också ett smittläge som nu är i ett bättre läge än vad det varit under sommaren. Nu under hösten kommer vi att jobba väldigt fort. Det är en kort remisstid, den 1 oktober är inte så långt bort, säger Amanda Lind.

Risken finns att smittan ökar igen i höst. Har ni någon plan redan nu



för hur ni ska agera om detta inträffar?

– Vi går fram med detta förslag för att vi ser att nuvarande reglering inte är rimlig. 50-gränsen ska ligga kvar, vilket Folkhälsomyndigheten bedömer att den måste göra. Dels för alla andra arrangemang som inte träffas av dessa förslag på undantag som vi presenterar. Dels för att det skickar en allmän normerande signal till privata tillställningar. Detta ska inte ses som en allmän lättnad. Utan mer som en träffsäker reglering som ska röja bort en del orimligheter,

och ge bättre möjligheter för kulturen och idrotten att verka. Under presskonferensen framkom även att Socialdemokraterna och Miljöpartiet har kommit överens om ytterligare ett krisstöd till kulturen och idrotten under 2020, på 1,5 miljard kronor till kulturen och 1 miljard till idrotten. Det ska dock först förhandlas som en del av de pågående budgetförhandlingarna med Centern och Liberalerna och regeringen kan inte svara på om och när sektorn kan få del av några pengar.

**Mohamed Yussuf**

mohamed.yussuf@dn.se

**Mohamed Yussuf**

mohamed.yussuf@dn.se

## **Enkät.**

"Det är ingen lösning för oss. FHM har tidigare sagt att ett rimligt avstånd mellan fåtöljerna på en biograf är armlängdsavstånd. Två meters avstånd motsvarar fyra fåtöljer åt alla håll."

**Peter Fornstam**, vd för biografkedjan Svenska Bio och ordförande för Biografägareförbundet.

"Vi vill ha ett beslut och sedan måste Västra Götalandsregionen ta ett beslut så att vi kan öppna igen eftersom de bestämt att så länge 50-regeln gäller håller Göteborgsoperan stängt."

**Christina Björklund**, vd på Göteborgsoperan

"Det här är positivt. Förutom oss som är synliga, som arrangörer och artister, ska man inte glömma småföretagarna som jobbar inom denna industri, det rör sig om 200 000 personer."

**Thomas Johansson**, styrelseordförande för Live Nation Norden

"Jag är glad att Amanda Lind och Mikael Damberg äntligen väckts ur sin passivitet och lyssnade på mig och alla andra i branschen som så länge försökt få regeringen att förstå våra speciella villkor."

**Jonas Gardell** på Instagram.

# Därför är Värmland landskapet mellan två världar

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

**De senaste femtio somrarna har DN:s Leif Zern tillbringat i Ransäter, långt från uppväxtens Södermalm och vuxenlivets Uppsala. Varför har han alltid**

**känt sig så hemma här? Därför att Värmland på en gång är ödemark och stora världen – och därför att bävern är hans granne.**

V arje kväll klockan 19.25 kom den simmande, lojt som om den hade all tid i världen, tog en extra sväng innan den försvann upp i den gräsbevuxna åbranten.

Plötsligt rörde sig en gren, viftade till och försvann den också. Strax återvände besökaren till vattenbrynet och repade med ena framtassen elegant av de gröna bladen och tuggade i sig dem.

Dag efter dag lika punktligt. Dock inte i år. Bävern är ett vanedjur som har behov av omväxling.

Familjerna sprider ut sig för att få en viss frihet. Ena året här, nästa någon annanstans. Om jag har tålamod får jag kanske se samma bäver dyka upp igen och i sällskap med ungarna.

Jag försöker förstå varför jag känner mig hemma i Värmland, långt från Vita bergen på Söder eller det Uppsala som Strindberg kallade Ugglebo. Det finns som alltid många anledningar – slumpen är en av dem – ändå har jag svårt att komma ifrån att det

har med bävern att göra, både bävern och landskapet. Värmland ligger vid sidan av, ett gränsland som börjar i Mellansverige och sträcker sig upp mot Norrlands skogar.

”Mellan Norge och Sverige bo värmlänningarna”, som den tyske historieskrivaren Adam av Bremen lär ha sagt på 1070-talet. Ingen har beskrivit hemligheten med det svenska landskapets historia lika poetiskt och suggestivt som Carl Fries, zoolog och författare till de så kallade Sverigeböckerna, fem volymer utgivna mellan 1963 och 1965. I

en av dessa, ”Skogsland och fjäll”, börjar hans framställning i Värmland och som av en händelse på den plats där jag i femtio år tillbringat mina sommarlediga dagar: Ransäter. Den å som bävern delar med min egen familj heter Ranån och rinner förbi och runt vår tomt på sin väg till Klarälven.

”Klarälvens långa dal”, förklarar Carl Fries, ”är det gyllene snittet i svensk geografi, det som delar och förenar de två huvudstyckena i vår natur, den forna havsbotten och det högland som efter istiden aldrig har berörts av de stora

vattnen... De första milen, från Karlstad räknat, har något av älskvärd förvirring... Men vid Ransäter klarnar Värmland. Perspektivet djupnar. Ett mångahanda förenklas till en treenighet: älven, dalslätten, bergssidorna i öst och väst... I dagens Värmland är det Mellansverige som med lummiga lövträd, gårdar och släta åkrar sticker sig djupt in i gråberg och barrskog.” Vackrare kunde man inte beskriva ett övergångsrike. Det gyllene snittet, så exakt.

För den som kommer hit första gången är det omöjligt att förstå att den fridfullt ringlande Ranån en gång drev tre stångjärnshammare. Några hundra meter norr om oss, vid Ransbergs herrgård, fanns långt in i modern tid en pappfabrik, nedlagd 1938. Åt andra hållet ett tegelbruk, i drift till slutet av 60-talet. En bassängliknande fördjupning där Ranån möter landsvägen påminner om den ”hamn” som en gång tjänade som lastplats för pråmarna. Slammer och skorstensrök, överallt

arbetare och barn på väg till skolan.

Ett av barnen var Tage Erlander. Mitt i byn ligger Geijersgården, inom synhåll från Ransäters vita kyrka med Klarälven nedanför branten. Här på Ransäters bruk föddes Erik Gustaf Geijer 1783. Carl Fries hittar naturligtvis hit och citerar vad Geijer i sitt minnestal över Esaias Tegnér yttrade om Värmland och Klarälvens lopp: "Äfven den enslige fiskaren vid stranden ger intet intryck av ensamhet. Man tycker sig vara i stora världen äfven i ödemarken."

Varje landskap har sin folklöre. I Värmland är den ovanligt stark. Vi har gott om böcker i Värmlandshyllan som handlar om "skrömt", det vill säga vidskepelse. Värmlänningar anses särskilt bra på att berätta, inte minst i betydelsen ljuga. Bondkomik är en annan specialitet, möjligen i konkurrens med Skåne. De har Edvard Persson – vi har Fridolf Rhudin, född i Ransäter och med eget museum i Munkfors. Det är inte helt fel. "Värmlänningarna" spelas visserligen inte lika ofta på de

stora scenerna längre, som när Ingmar Bergman gjorde den med Max von Sydow och Bibi Andersson som Per och Stina, drängen och pigan, på Malmö stadsteater 1958. Men den har försvarat sin symboliska ställning som det svenska folklustspelets "Romeo och Julia". Nypremiär varje midsommarafton på Ransäters hembygdsgård. Verkets författare, F A Dahlgren, bodde på Ransbergs herrgård. Att Selma Lagerlöf i tre decennier har varit Västana Teaters husdramatiker, och att den populära spelplatsen i anslutning

till Rottneros park i Sunne bär namnet Berättarladan, kan heller inte uppfattas som något annat än ett senkommet svar på Selma Lagerlöfs starka kärlek till teaterkonsten. Under åren på Högre lärarseminariet i Stockholm skrev hon 64 teatersonetter efter sina minst lika många besök på Dramaten och Operan. Alla myter har emellertid en tendens att bli monologiska. De talar samma språk och vill känna igen sig. "Går man längre hamnar man i grov vidskepelse", som Eva Wennerström-Hartmann skriver i



sin fortfarande läsvärda bok  
”Värmlandsbygd” från 1952. Det  
kan bli för mycket Löpar-Nisse.  
Det kan vara intressantare att  
jämföra Selma Lagerlöf med Isaac  
Bashevis Singer. Vad är det Geijer  
säger i sitt äreminne över Tegnér?  
Man tycker sig vara i stora  
verlden... Det är den andra och  
inte lika ofta poängterade sidan av  
det värmländska kulturarvet. Inte  
det folkloristiska utan det  
gränsöverskridande.  
En av de första jag hörde tala om  
Selma Lagerlöf som modernist var  
Kerstin Ekman. Det var i protest  
mot den klapp på huvudet som

förminskade henne till en  
hembygdsförfattare. Både Geijer  
och Selma Lagerlöf sågs länge  
som oförargliga. Geijer var  
nationalskald och Selma Lagerlöf  
sagoförfattarska. Anders  
Ehnmark, som skrivit en snillrik  
bok om Geijer, påminner sig att  
man fick ofta Geijers ”Minnen”  
som premium.  
Geijer övergav aldrig sina  
föräldrar och barndomshemmet,  
det är sant. ”Jag tackar Gud för de  
bästa föräldrar”. Så finns den  
andre Geijer, 26-åringen som  
reste till England och senare blev  
läst av 25-åringen Karl Marx.

Geijer var lika mycket internationalist som Selma Lagerlöf. Hon gjorde sin första utlandsresa 1895 tillsammans med Sophie Elkan och en kamera med rullfilm från Eastman Kodak Company. I Geijers arv ingår en riksdagsmotion som 1847 gjorde slut det svenska slaveriet på S:t Barthélemy.

Det är naturligtvis därför jag trivs här, mitt i ödemarken och i stora världen, med hjälp av tillfälligheter som att jag tidigt blev ingift i en värmländsk familj med rötter i Arvika. Sommar efter sommar har jag suttit och lyssnat

på Hillevi i Amerikahuset i Lycke, uppkallat efter henne pappa som kom hem från Kalifornien och byggde ett hus i lantlig amerikansk stil. Hillevi visste allt om Arvika och Arvikabor och hatade Amerika som hade tagit så många av hennes närmaste ifrån henne. Här kunde man känna sig som en cowboy och lägga upp fötterna på verandaräcket. Några kom hem, fast alltför få. Här var USA både en dröm och en mardröm.

Titeln på Anders Ehnmarks bok är "Minnets hemlighet" och syftar på den filosofi som är känd som

Geijers personlighetslära. Den jämförs ofta med Martin Bubers dialogfilosofi, det vill säga idén att ett jag blir till i mötet med ett du. Det är dialogen som gör att Geijer söker det som utspelar sig på andra sidan gränsen. De flesta som intresserar sig för Värmlands historiska särart fastnar för begreppet gräns och allför många innanför gränsen.

I likhet med utopisterna, skriver Ehnmark, har Geijer förmågan att föreställa sig landet Ingenstans. Det påminner om Bubers starka krav på att en dialog måste förverkliga någonting. Det räcker

inte med artigt samförstånd. Den äkta dialogen är en skapelseakt.

”Realisera” är ett återkommande ord i Bubers tidiga skrifter. De konservativa, som Geijer i mogen ålder skulle avfalla från, betraktade det förflutna som något som håller sig stilla och bara behöver vårdas. Men minnet rymmer förspillda möjligheter som fortfarande kan realiseras.

Dialogen väcker dem till liv.

Från Ransäter fortsätter Fries sin färd norrut längs Klarälven på jakt efter en sjöända som sägs ha varit boplatsen för bäver innan detta djur utrotades i Sverige och på

flera håll i Europa. Bävern är ett av Fries stora intressen – redan 1940 gav han ut en bok som i detalj beskriver bäverns plats i människornas historia. Den heter "Bäverland" och är med sina svartvita foton ett både poetiskt och kulturgeografiskt mästerverk. Jag väntar fortfarande på att få möta årets bäver, med eller utan familj, och reflekterar över vad Fries skrev för åttio år sedan: "Vi kräver jorden för oss. Vi förvandlar till åker den bästa och bördigaste marken, som bär ett myller av skiftande växtformer. Vi kultiverar skogarna, reglerar

floder och sjöar för våra behov, omdanar på mångfaldiga andra sätt den levande och döda naturen till tjänst för vår egen hushållning. Med allt detta ingriper vi våldsamt i andra varelsers liv och öden. Över stora områden är redan den vilda växtligheten utrotad och djurvärlden sprängd. Människan är rikare än för tusen år sedan, men jorden är fattigare."

Klockan är 19.25.

**Leif Zern**

[kultur@dn.se](mailto:kultur@dn.se)

# **Bokförlagen försiktigt positiva trots corona**

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

**När ännu en årstid under pandemin närmar sig, tornar orosmoln upp sig på den svenska litteraturhimlen. Men helt mörkt är det inte – några förlag ser att bokmarknaden klarat sig bättre än befarat.**

Säsongens stora bokevenemang, Bokmässan i Göteborg, har ställt om till en digital litteraturfestival. Även om Augustpriset delas ut som vanligt lär det inte bli någon festlig, välbesökt gala i november, och Nobelfesten har ställts in helt och hållet. Ingen vet när de otaliga litterära samtal och författaraftnar som vanligtvis arrangeras under en höst kan återupptas.

Kan det rent av vara så att förlagen tvingas skjuta upp delar av sin utgivning, i väntan på bättre tider?

Förläggareföreningens vd Kristina Ahlinder säger till DN att hon

känner till förlag som både dragit ner på utgivningen under hösten och skjutit titlar på framtiden.

– Corona har slagit lite olika för olika förlag, beroende på om förlaget har en bred utgivning inom olika genrer, om man ger ut sina böcker i alla format eller enbart i tryckt form, om man i hög grad är beroende av bokhandeln... En del förlag har klarat sig förvånansvärt bra, medan andra är hårt drabbade, menar Kristina Ahlinder.

Men på de förlag som DN talat med är tonen försiktigt positiv inför den kommande säsongen.

Daniel Sandström, litterär chef på Albert Bonniers förlag, säger att pandemin inte fått de ”katastrofala konsekvenser” för förlaget som de fruktade i våras.

– Vi var initialt oroliga för hur vi skulle klara en normal utgivning under ett så onormalt år. Men nu ser det ut som att året ur ett bokförsäljningsperspektiv kommer att vara relativt normalt, och vi gör inga större förändringar i vår höstutgivning, säger han.

Vad beror det oväntat goda resultatet på, tror du?

– Dels att det finns en brist på annan kultur just nu – teater,

musik, film – dels att bokbranschen i dag har så många sätt att nå ut med böcker.

Plattformarna i sig gör att man kan läsa trots att man är socialt distanserad.

Kristofer Andersson på förlaget Modernista instämmer i att de nya bokformaten, och då främst ljudboken, har haft en positiv effekt på resultaten.

– Ljudboksproduktionen har varit en grundpelare i vår utgivning under hela året. Tack vare den ser det ut som att vi, märkligt nog, har en ovanligt stark period bakom oss. Det gör att vi kan köra

på med höstutgivningen mer eller mindre som vi tänkt oss, säger han.

Har ni påverkats av hur det sett ut på den internationella bokmarknaden under året?

– Det har legat viss sordin på stämningen gällande vilka titlar som finns att tillgå. Det har inte alls varit samma huggsexa om utländska titlar som tidigare, mycket på grund av att många internationella bokmässor har ställts in. Men det påverkar oss inte här och nu, utan det kommer man möjligen att kunna se

effekten av om några år, tror Kristofer Andersson.

På Natur & Kultur säger förlagschefen Richard Herold att hösten med något enstaka undantag ser ut som tidigare planerat. Även Olle Lidbom, kommunikationschef på Norstedts, har ett enda exempel på förändring i utgivningsplanen – Elena Ferrantes kommande roman ”De vuxnas lögnaktiga liv”, som det italienska förlaget sköt fram från juni till september. Dorotea Bromberg, förlagschef på Brombergs, säger att deras försäljning fallit betydligt jämfört

med i fjol, och att de som en följd av detta flyttar fram fyra planerade hösttitlar.

Tobias Nielsén är förlagschef på Volante, som huvudsakligen ger ut populärvetenskaplig litteratur. Han räknar med att de kommer att ge ut minst lika många böcker som en vanlig höst – men säger att de också fått kasta om en del i utgivningen.

– Vi har skjutit upp en handfull böcker till nästa år, främst av utländska författare som skulle ha varit våra internationella gäster på Bokmässan. I stället har vi tidigarelagt vissa projekt, och satt



i gång andra, som vi tror kan vara extra relevanta den kommande tiden, säger han.

Även han menar att den internationella bokmarknaden stannade upp under våren.

– Och sedan kastades det in massor av coronaidéer. Det kändes inte så jätteintressant, och ännu mindre eftersom vår utgivning släpar efter i och med att böckerna måste översättas. Men varken privat eller i media gavs någon möjlighet att prata om något som inte var coronarelaterat – om det inte var någon typ av eskapism. I förlagsvärlden verkar

det nu som att mycket som var planerat att ges ut i våras i stället kommer ut i höst. Men det är fortfarande väldigt få nya, stora titlar som presenteras inför kommande år.

**Greta Thurfjell**

[greta.thurfjell@dn.se](mailto:greta.thurfjell@dn.se)

# Lotta Olsson

## tipsar

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

**John Dickson Carr. För nittio år sedan debuterade en av de vassaste deckarförfattarna, som elegant blandade skräckromantik med logiska pussel.**

Pusseldeckaren är en underskattad genre. Den vanligaste bilden är att en självgod detektiv i tweed och pipa omständligt förklarar ett invecklat

skeende för ett sällskap tillgjorda överklassmänniskor. Tage Danielsson har gjort en underbar parodi på genren i sin "Bok" från 1963, och själv hade jag ohemult roligt åt den amerikanska filmen "Knives Out" förra året (med Daniel Craig som fåntrattig detektiv).

I pusseldeckaren ska den skarpsinnige läsaren själv kunna räkna ut vem som är mördaren genom att jämföra olika vittnesutsagor och se var tidsschemat fallerar. Ibland blir det lite väl mycket noggrant refererade tidsangivelser att hålla

ordning på, och själv har jag börjat kalla det ”stinsigt” för att Barbro Alving en gång i en pusseldeckarrecension klagade över det, hon kände sig som en stins.

Den amerikanske deckarförfattaren John Dickson Carr debuterade för nittio år sedan i år, och är fortfarande en av de allra bästa när det gäller pusseldeckare även om han borde få medalj av stinsarnas fackförening för alla redovisade klockslag.

Men han är en strålande kunnig författare, med den där speciella

förmågan att osäkra berättelsen så att läsaren ryser oroligt. Det är ibland på gränsen till skräck, de döda kliver upp ur sina gravar och även om det finns logiska förklaringar till allt som sker återstår alltid en liten, otäck känsla av att det kanske ändå var något ondskefullt väsen i farten. Också.

Han var ruggigt produktiv, John Dickson Carr. I år hittade jag hans ”Hattmysteriet” vid mitt årliga semesterbesök på antikvariatet Krusagården i Eksjö och började fundera över skillnaden mellan dåtidens deckarutgivning och

nutidens. Numera kommer det ju så många deckare, ni vet, och författarna skriver så fort att det blir slarvigt.

Nåja. Just den delen var ju inte bättre förr, det var massproduktion som gällde även då. John Dickson Carr skvätte ur sig ett åttiotal böcker, om jag räknar rätt, under flera olika pseudonymer. Ofta skrev han historiska deckare, knökfulla med referenser till klassisk litteratur. Fast han var ju bättre än de flesta, och det är han fortfarande.

**Lotta Olsson**

[lotta.olsson@dn.se](mailto:lotta.olsson@dn.se)

# **”Borde jag ge upp tanken på att hitta den stora kärleken?”**

LÖRDAG 22 AUGUSTI 2020

**Hon längtar efter att bilda familj, men börjar ge upp tanken på förälskelse. Är passion verkligen nödvändigt i ett längre förhållande?**

Fråga:

Jag är 29 år och ofrivilligt singel sedan sex år. Inte så länge tänker ni, men jag är ändå i den ålder då man, om man vill ha familj med barn, kanske behöver hitta någon snart. Jag har ett fint liv med roliga intressen, spännande karriär och mycket kärlek från familj och vänner. Men jag har också en stark känsla av att mitt liv rinner ur mina händer, hur härlig min tillvaro än är så ligger jag där själv på kvällen och känner mig ensam och tom.

Jag vill dela mitt liv med någon, älska och bygga en framtid

tillsammans. Jag blir bitter av att se och höra om kärlek, har börjat få dåligt självförtroende, undrar ibland om jag håller på att bli deprimerad. Det verkar inte som att jag kommer att hitta en relation byggd på förälskelse, och jag undrar – vad är egentligen viktigast då?

Jag lämnade min senaste relation när jag var 23 – en fantastisk, kärleksfull och berikande relation. Vi valde att gå skilda vägar till slut, ett liv tillsammans hade inneburit för stora uppoffringar av olika skäl. Sedan dess har jag inte hittat kärleken igen. Jag har varit

förälskad ett par gånger, men förälskelsen har snabbt svalnat hos den andre och det har inte blivit någonting av det. Några gånger har andra blivit förälskade i mig och jag har bestämt mig för att "försöka ändå" och träffat dem mer seriöst en tid, tänkt att någonting kan växa fram. Det har inte fungerat – relationer utan förälskelse har blivit olidliga för mig i längden och jag har med lättnad flytt tillbaka in i ensamheten.

Jag inser att jag nog behöver ge upp tanken på att jag ska hitta en relation av typen "den stora

kärleken". Men jag är samtidigt rädd för att nöja mig med för lite, att jag kommer ångra mig och bli ännu mer bitter om jag bara "tar någon" som jag inte är attraherad av, inte förälskad i, inte har roligt med och inte känner intellektuell samhörighet med. Jag förstår att man inte kan få allt det men – vad ska man främst leta efter i min situation, utöver förälskelse som verkar omöjligt? Hur blir man varaktigt lycklig i en relation? Vad säger forskningen och vad säger du?

"Ofrivilligt singel"

Svar:

Du är långt ifrån ensam om de här funderingarna. Det visar inte minst den enorma mängd forskning som försöker besvara frågan om den där varaktiga lyckan i kärleksrelationer. De allra flesta har en önskan om att hitta långvarig, djup kärlek – och inte är det särskilt enkelt. Vi har också en i våra sinnen djupt inristad bild av hur Den Stora Kärleken ska se ut. Paradoxalt nog är den faktiskt snudd på omöjlig att få till – över lång tid.

Psykologen Robert Sternberg är en som har forskat i frågan. Han lyfte fram tre för kärleksrelationen

viktiga komponenter. Den första är passion, alltså fysisk attraktion och sexuellt intresse. Den andra är intimitet, som handlar om känslor av närhet, och samhörighet. Den tredje är engagemang/ beslutsfattande, den beskriver viljan att hänga ihop, och åtagandet att jobba på det. De här tre komponenterna återfinns alltså i de bästa av kärleksvärldar. Men ofta varierar de i styrka över tid, och alla är inte heller närvarande hela tiden (vilket skiljer sig från bilden vi fått från bland annat romantiska filmer).

Många som levt ihop länge har till exempel ganska sällan förekommande, om ens någon, passion. Men där finns närhet, vänskap och en stark övertygelse att det är vi som ska hänga ihop. Andra hänger sig fast nästan enbart vid överenskommelsen, där orsaken kan vara en rädsla att separera, eller att det som finns runt omkring känns så viktigt att det trots allt är värt att stanna tillsammans (barn, barnbarn, hus och så vidare). I studier svarar nästan alla respondenter att den viktigaste komponenten i långa relationer är intimiteten. Det går

alltså att leva tillsammans utan särskilt mycket passion, vilket är bra eftersom just sexuell hunger och lång tid ihop är en rätt trixig ekvation.

Men, det är ofta väldigt svårt att starta en kärleksrelation helt utan någon form av attraktion. En del relationer startar i vänskap och så växer kärlek och attraktion fram med tiden. Men man ska nog inte påbörja en relation med en kompis med förhoppningen att tiden kommer göra susen också för passionen. Du har ju själv försökt strunta i den där attraktionskomponenten vid ett



par tillfällen, men inte lyckats.  
Inte konstigt alls.

Jag skulle dock vilja resonera lite kring den insikt du landat i – att du inte kommer att hitta en relation av typen ”den stora kärleken”. Jag har verkligen förståelse för att du känner både uppgivenhet och rädsla för ensamheten. Sex år är så klart en ganska lång tid av letande och längtan. Jag tror också att stressen du känner är påverkad av den omgivning du befinner dig i. Du är i en ålder då många träffas och börjar bilda familj. När vi blir upptagna av något så drabbas vi

också av ett slags tunnelseende, det blir så mycket lättare att lägga märke till alla som är tillsammans, som blir gravida, ände som lever på andra sätt. Men jag som läser ditt brev och står lite utanför din situation tänker inte alls att din önskan skulle vara någon omöjlighet. Jag kan så klart inte veta säkert, men jag vill ingjuta lite hopp i dig. Om du beskrev att du aldrig känt förälskelsekänslor i ditt liv eller aldrig haft någon romantisk relation så skulle mitt svar bli ett annat. Men du har ju flera exempel på det, det har bara inte

matchat riktigt de senaste åren. Det finns otaliga exempel på personer som träffar den eller de som de sedan lever länge med långt efter att de passerat 30. Jag tror det skulle vara lite hjälpanne att ge dig själv lite respit innan du avfärdar möjligheten.

Så den där oron att du aldrig kommer träffa någon, försök pausa den lite. Lägg den i en (imaginär) låda som du kan öppna igen och kika på när du fyllt, säg, 34? Du kommer att få öppna och stänga den många gånger, tyvärr är tankar sällan särskilt fogliga. Men ibland kan man ha lite hjälp

av att på ett bildligt sätt skjuta jobbiga tankar på framtiden.

Det kommer att vara en utmaning eftersom din längtan är stark, och ensamhetskänslan dyker upp när vi är som mest sårbara. Extra svårt blir det förstås när nästa människa i bekantskapskretsen blir gravid eller sambo. Men försök att rikta blicken mot de saker i ditt liv som fungerar väl: vänner, jobb och familj. Se till att befinna dig i situationer där det finns möjlighet att träffa nya människor, men försök att ha i åtanke att just förälskelse kanske inte sker än på ett tag.

En del personer som haft önskan att bilda familj och som närmar sig 40-årsåldern sätter sig ner och funderar över andra lösningar än den mest traditionella. En del bestämmer sig för att bilda familj med en nära vän. Det behöver då vara en gemensam överenskommelse, annars kommer inte minst maktobalansen att ställa till det känslomässigt. Andra bestämmer sig för att försöka få barn på egen hand.

Om din oro med tiden blir för stark och du misstänker att du håller på att bli deprimerad

rekommenderar jag dig att kontakta en psykolog som kan hjälpa dig och ge hjälpsamma strategier. Men jag skulle önska att du kan vila lite i att tiden inte är slut och möjligheterna är långt ifrån över.

Anna Bennich

# Vaccin kan vara säkrat för alla svenskar 2021

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

**Sverige väntas ha tillgång till  
upp emot 18 miljoner covid-19-  
vaccindoser nästa år. På  
papperet borde det vara  
tillräckligt för hela  
befolkningen, menar den**

**nationella vaccinsamordnaren  
Richard Bergström.**

**– Om de här vaccinerna fun-  
gerar och är säkra är det möjligt  
att vi kan ha vaccinerat alla  
som vill nästa år eller i början  
av 2022, säger han.**

Sverige ska få 6 miljoner doser  
vaccin, med möjlighet till  
ytterligare 2 miljoner doser, enligt  
ett avtal som EU har slutit med  
läkemedelsbolaget Astra Zeneca.  
Samtidigt slutförhandlar EU med  
ytterligare tre vaccintillverkare  
och för samtal med en rad andra  
bolag.

Sveriges nationella vaccinsamordnare Richard Bergström, som är med och sköter förhandlingarna för EU:s räkning, bedömer att EU kan få tillgång till i genomsnitt 30–50 miljoner doser per månad första halvåret 2021. Andra halvåret kan det bli tal om dubbelt så många.

Sverige får cirka 2 procent av doserna, vilket innebär att vi kan ha tillgång till 10,8–18 miljoner doser nästa år.

I nuläget är det oklart hur många doser som kommer att krävas för att få ett adekvat skydd, men för vissa av de senare vaccinererna vet

man redan nu att det bara handlar om en dos. Sveriges nationella vaccinsamordnare Richard Bergström, bedömer att alla svenskar som vill – alla kommer sannolikt inte att vilja – kan få vaccin under 2021 eller början av 2022.

– Jag är inte säker på att de första vaccinerna är så effektiva för alla patientgrupper. Vi vill inte använda vaccin som inte ger ett tillräckligt skydd. Därför kan det dröja fram till vintern 2021/2022 innan alla kan få vaccin, säger han.

Än så länge har EU bara slutit formellt avtal med Astra Zeneca, men unionen slutförhandlar med Johnson & Johnson, Sanofi/Glaxo Smith Kline och Curevac – i praktiken innebär det att ett avtal bara är en tidsfråga. Dessutom för EU samtal med bland annat Moderna Therapeutics och Pfizer/Biontech.

Nästan alla de här vaccinen är framställda genom nya tekniker. Pfizer/Biontechs, Curevac och Moderna Therapeutics vaccin är så kallade mrna-vaccin, vilket innebär att man sprutar in delar av genetiskt material från

coronaviruset. Astra Zenecas och Johnson & Johnsons vaccin är virusvekturvaccin, baserade på försvagade förkylningsvirus. De väntas bli färdiga före andra, mer välbeprövade vaccintyper. – Vi vet ännu inte hur bra de här teknikerna är. De vacciner som är mer tillförlitliga, som Sanofi/Glaxo Smith Klines, kommer först under andra halvåret nästa år. Om allt går som planerat kommer vaccineringsen att sätta i gång i Sverige under första kvartalet 2021, förhoppningsvis någon gång i januari–februari.

– Från januari ska vi ha tillgång till vacciner, även om det är möjligt att det inte är så många doser.

Personer som tillhör någon medicinsk riskgrupp, arbetar inom äldreomsorg eller sjukvård kommer att prioriteras.

– De kanske kan vara vaccinerade första halvåret nästa år, om vi har tur före sommaren.

Även om man på papperet torde ha säkrat tillräckligt många doser för att vaccinera alla som vill är knäckfrågan fortfarande om vaccinen är säkra och ger tillräckligt gott skydd.

– Det är inte tidsschemat med leveranser som är problemet, utan om den kliniska datan är bra nog, om de blir godkända och det finns data för alla patientgrupper.

Till exempel är äldre är en komplicerad grupp som inte svarar lika bra på vacciner som yngre. I Sverige finns cirka 1,5 miljoner människor över 70 år – räknar man in alla över 60 år är siffran 2,5 miljoner, menar han.

– Vi vet att det är lättare få bra immunsvaret hos yngre än äldre. Äldre personer har ”tröttare immunförsvar”, det är svårare att få en respons.

Richard Bergström betonar att EU förhandlar om avtalen, men att det är svenska regeringen som bestämmer om de vill vara med och dela på vaccinen. Han betonar åter att de flesta inte kan räkna med att bli vaccinerade första halvåret 2021.

– De som sitter och funderar vad de ska göra på påsklovet nästa år ska inte räkna med att ha fått vaccin tills dess.

**Marit Sundberg**

[marit.sundberg@dn.se](mailto:marit.sundberg@dn.se)

**Fakta. Vaccinsamordnaren**

Richard Bergström utsågs den 16 juni till Sveriges vaccinsamordnare.

Vaccinsamordnaren ska komplettera regeringens internationella arbete samt det uppdrag Folkhälsomyndigheten har fått att ta fram en nationell vaccinationsplan.

Vaccinsamordnaren ska identifiera strategiska vägval för att skapa förutsättningar för en nationell tillgång till vaccin mot covid-19 och utarbeta en handlingsplan för Sveriges agerande för tillgång till vaccin så snabbt och effektivt som möjligt.



I samordnarens arbete ingår att identifiera intressanta vaccinutvecklingsprojekt.

Källa: Socialdepartementet

# Han ska bygga en laxfabrik för miljarder i turistparadiset

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

**Kungshamn. Ett norskt företag har skrivit avtal om att bygga Europas största landbaserade laxodling vid västkustens turistparadis.**

**Investerare och lokalpolitiker beskriver 17-**

**miljarderssatsningen som väl så viktig för Sverige som den omtalade batterifabriken Northvolt i Skellefteå. Samtidigt höjer kritiker ett varningens finger:**

**– Företaget har inte de här pengarna, externt kapital krävs. Och det finns många guldgrävare i branschen, säger Aslak Berge, norsk branschexpert.**

Invånarna i Kungshamn och Smögen nöp sig i armen. Från presskonferenspodiet talade herrar i kostym om minst 2 000

nya jobb och en investering om 17 miljarder kronor. Menade de allvar?

Kommunstyrelsens ordförande Mats Andersson (M) har mötts av tvivel alltsedan den sensationella etableringen avslöjades 19 mars på Sotenäs Symbioscentrum.

– Jag hör dem hela tiden. Som i tisdags då vi hade möte med de berörda fastighetsägarna och första frågan blev ”hur mycket har kommunen slängt in?” Då känns det ändå bra att kunna svara – ingenting!

De senaste veckorna har planerna fått tydligare konturer. Företaget

bakom idén att odla 100 000 ton atlantlax per år i 280 stora vattentankar på land, det privatägda och Oslobaserade Lighthouse Finance A/S med dotterbolaget Quality Salmon AB, har annonserat två samarbetsavtal, villkorade med att myndigheterna beviljar miljötillstånd:

Den 23 juni skickade tyska industrijätten Siemens ut ett pressmeddelande om att de "tar rollen som teknik- och digitaliseringspartner". Och tre veckor senare publicerade Vattenfall en avsiktsförklaring om

att "utveckla och leverera fossilfri energi" genom "en större planerad solcellsanläggning, energilagring och laddlösningar för industriparkens logistikcentrum."

– Vi talar om Sveriges största solcellspark, säger Lighthouse Finances 54-årige skäggprydde norske vd och huvudägare Roy W Høiås, när DN träffar honom i ett konferensrum på Havshotellet i Smögen.

Där hade han nyss avslutat ett möte med konsulter från Sweco som förbereder ansökan av miljötillståndet.

– Takytan på industriparken blir 700 000 kvadratmeter. Det är större än hela landningsbanan på Gardermoen flygplats, säger direktör Høiås.

Det tredje stora samverkansavtalet, med Volvo Trucks, ska offentliggöras den här veckan.

– Volvo tar ansvar för logistiken. De vill bygga ett system med autonoma elfordon för våra transporter från huvudsajten och ut till logistikhubben vid E6:an vid Gläborg i Munkedals kommun, säger Roy W Høiås. För de 9 000 invånarna i Sotenäs kommun, vars mest kända

besöksmål är Smögenbryggan med sina räkmackor, har dock ett annat nyligen undertecknat avtal höjt förväntningarna på att bli en del av ett klondike för havets guld.

11 juni beslöt en enig kommunstyrelse att godkänna ett arrendeavtal med Quality Salmon AB om att under 50 år upplåta 140 hektar mark tre kilometer nordost kommunhuset i Kungshamn.

Området, med Kärrshålans skjutbana i söder, är över tre kilometer långt och nästan två kilometer brett och ska ge plats åt

fem olika industrier som samverkar kring själva odlingen (se faktaruta nedan).

Avtalet är behäftat med villkor, som miljötillståndet. Men kommunalrådet Mats Abrahamsson har tämligen nöjt konstaterat att årshyran som företaget ska betala är 25 miljoner kronor.

Många är de kommunalråd som genom åren förförts av löften om jättelika investeringar. Du är inte rädd för att stå här med lång näsa?

– När det gäller avtalen har vi haft hjälp av advokater från

Mannheimer Swartlings och Öhrlings PWC. Vi gjorde ganska klart för Lighthouse i början att vi kommer inte riskera något, inte planlägga något industriområde. Men det såg de inget problem med.

Men ändå, ni slår på stora trumman, så om det inte blir av? – Om det inte bli av så har vi vunnit runt 800 förfrågningar från företag som vill vara med på något sätt. Vi har stora möjligheter att göra annat i så fall. Kom ihåg att det här bygger på att vi är Sverigebäst med vårt symbioscentrum, att ta vara på

råvarorna som livsmedelsindustrin använder. Vi grinar inte om det inte går hem.

○ ○ ○

Två givna frågor inställer sig: Hur påverkas miljön? Och finns verkligen kapitalet att bygga?

Naturskyddsföreningens ordförande i Sotenäs Lars Glimmerfors säger att föreningen ännu inte har intagit någon hållning.

– Vi vet för lite. Men enligt paragraf 4 i miljöbalken ska man ju särskilt beakta påverkan om

man anlägger stora industrier norr om Lysekil.

Greenpeace kampanjledare för klimat- och systemförändring Carl Schlyter säger till DN att man generellt är positivt inställd till landbaserad laxodling.

– Vi har länge krävt att fiskodlingar ska flytta upp på land, så det här är den nya tekniken för framtiden, den minskar risken för sjukdomsspridning och övergödning i haven. Man kan alltid ha åsikter om att äta kött och fisk, men fördelarna med landbaserat är höga

konverteringstal från foder till fisk, man får mycket kött per instoppat foder, och det skapar lokala jobb.

Men finns verkligen pengarna – 17 miljarder? På DN:s frågor säger direktör Roy W Høiås att ”finansieringsfrågan är ju Lighthouse kärnverksamhet”.  
– Vår struktur bygger på att väl etablerade företag avtalar med oss om att driva verksamheten i de lokaler som vi bygger. Tre av avtalen är signerade, ett gäller slakteri och förädling, ett annat slaktavfallet, ett tredje

vattenprocessen. Återstår gör odling plus foder.

Høiås säger att den sista och största partnern, den som ska driva odlingen, inte kommer att offentliggöras förrän miljötillståndet är klart eftersom börsreglerna kräver det.

I samtal med flera branschexperter i Norge säger alla att det är en relativt ny teknik som Lighthouse ger sig på.

– Vad jag vet har ingen ännu tjänat pengar på den landbaserade odlingen, men visst är metoden spännande, att kunna odla lax var som helst. Samtidigt är den

biologiska risken högre än i havet. Miljöerna måste vara perfekta, säger Aslak Berge, chef för sajten Ilaks.no.

Han säger att produktionskostnaden blir klart högre än i havet.

– Man får allt betta på att laxpriset förblir högt länge. Och som man brukar säga, "the proof is in the pudding". Roy Høiås har inte de här pengarna, externt kapital krävs. Och det finns många guldgrävare i branschen. Vi åker till skjutbanan tillsammans med projektledaren Robert Qvist, en stockholmare

numera bosatt i Våler vid Glomma. Det var han som, lite av en tillfällighet, kom att koppla ihop projektet med Sotenäs kommun efter ett möte med Position väst, en organisation som stöttar kommunerna .

Så nu står Robert Qvist vid skjutbanan, pekar med vänster arm och säger:

– Ser ni berget där borta? Så långt bort kommer odlingshusen att sträcka sig, plus lika mycket bortom berget. Huset blir över två kilometer långt och 300 meter brett. Snøhetta (känd norsk arkitektfirma, DN:s anm) ska rita



dem, de är experter på grön design.

Vad säger de som har hus i området?

– Vi kommer överens med folk. Vi kommer att flytta på några hus. Vi har en som vill bo kvar, vi hjälper honom med det han behöver. Och vi har en dam som önskar ett gärde. Vi jobbar inte med tvång. Projektledare Qvist är som marknadsförare medveten om hur man väcker intresse.

– Jämför med batterifabriken Northvolt i Skellefteå, där blir det nästan bara robotar. Här talar vi kunskap, levande biomassa. Sett

till teknologi är detta Sveriges månlandning.

Kommunalrådet Mats

Abrahamsson säger att han fram till försommaren varit lite besviken på intresset från statens och andras sida.

– Men på senare tid har vi haft ett par möten med landshövdingen. Vi har bjudit in flera ministrar och nu tror jag att både arbetsmarknads- och forskningsministern kommer hit. På fredag kommer traktens riksdagsledamöter. Så det är på G.

**Lars Näslund**

[lars.naslund@dn.se](mailto:lars.naslund@dn.se)

## **Fakta. Så planeras de fem laxfabrikerna**

På det 140 hektar stora landområdet tre kilometer nordost Kungshamn planeras fem olika fabriksenheter för laxodlingen. Så här är det tänkt att byggas upp:

Laxodlingsfabriken

Huvudbyggnaden för laxodlingen beräknas bli 2 100 meter lång och 300 meter bred.

Laxen ska växa i 280 vattentankar med 25 meters diameter och åtta meters djup.

290 anställda ska sköta driften – personal behövs dygnet runt.

Däribland ett ledningskontor om cirka 20 personer och 60 anställda tekniker och labbpersonal.

Beräknad kostnad: 7 miljarder för själva fiskodlingen, byggd med så kallad Ras-teknologi,

Recirculating aquaculture system, från israeliska företaget

Aquamaof. Kostnad för enbart byggnaderna: 3,3 miljarder.

Slakt- och processfabriken

Kräver en byggnad på 70 000 kvadratmeter.

Omkring 1 000 anställda,  
verksamhet dygnet runt, varav  
runt 100 administratörer, chefer  
och tekniker.  
Beräknad kostnad: 1,2 miljarder.  
Restavfallsfabriken  
Byggnad på 3 000 kvadratmeter,  
runt 40 anställda i verksamhet  
dygnet runt.  
35 procent av de 100 000 ton lax  
som odlas blir slaktavfall. Av detta  
ska produceras proteiner och  
omega 3-olja.  
Beräknad kostnad: 600 miljoner.  
Restvattenhanteringen  
Ska utvinna så kallade  
singelproteiner ur restvattnet och

rena detsamma så att det kan  
återanvändas.  
Byggnad på 20 000 kvadratmeter.  
Runt 40 anställda,  
dygnetruntverksamhet.  
Beräknad kostnad: 300 miljoner.  
Foderfabriken  
Behöver en byggnad om 15 000  
kvadratmeter, omkring 75  
anställda i dygnetruntverksamhet.  
Behöver tillverka 130 000 ton  
fiskfoder per år.  
Beräknad kostnad: 500 miljoner.  
Logistikcentralen  
Planerad placering vid E6,  
"Gläborgskorset", strax norr om  
Munkedal, en resa på 25

kilometer längs väg 171 från laxodlingen.

Preliminärt avtal med Volvo Trucks om att sköta 400–500 dagliga transporter däremellan med elfordon.

Beräknad kostnad: 400 miljoner.

Utbildnings- och besökscentrum  
Lighthouse vill bygga ett besöks- och utbildningscentrum vid laxodlingen med restaurang och konferenslokaler.

Beräknad kostnad: 300 miljoner.

Energikostnaden för hela anläggningen beräknas i kalkylen till 1,8 miljarder.

Allmän infrastruktur, vägar och mark beräknas kosta 1,2 miljarder.

Källa: Lighthouse Financial A/S

# Nya BEO: Jag vet vad det innebär att stå där som lärare

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

**Mårten Petersson har fått jobbet som nytt Barn- och elevombud (BEO). Han jobbar i dag på Barnombudsmannen och har en bakgrund som lärare.**

Grattis till jobbet, vad är det viktigaste du vill åstadkomma?  
– Jag har tagit det här jobbet för att jag vill arbeta för att alla elever ska ha en trygg och kränkingsfri skolmiljö, säger Mårten Petersson.

Det har riktats kritik mot BEO, inte minst i DN. Lärare som säger att de inte vågar ingripa mot bråkiga av rädsla för att bli anmälda till BEO. En del menar att det gör att även andra elever kan känna sig otrygga.

– Jag har sett den kritiken men jag vill se framåt och inte recensera det som har varit. Men

det är olyckligt att sätta vissa elevers rätt till en trygg miljö mot andra elevers trygghet, och mot lärares arbetsmiljö. Eller att sätta BEO mot lärare. I grunden vill alla ha en trygg miljö. Men vi har olika uppdrag, säger Mårten Petersson. Hur menar du?

– BEO:s roll är att bedöma om en handling är en kränkning i juridisk mening. Man ska inte glömma att det alltid är barnets rätt som ska stå i fokus, och huvudmannens uppgift att säkerställa en trygg miljö i skolan.

Du har jobbat som lärare, betyder det att du kommer att stå mer på lärarnas sida?

– Jag står på skollagens sida, det ska också lärare göra. Det är den som gäller och som man ska följa. Men jag vet vad det innebär att stå där som lärare. Jag har lång erfarenhet av att möta elever med utåtagerande beteende. Jag vet hur de agerar i olika situationer och att de inte alltid har förmåga att läsa av krav som lärare ställer på dem.

Regeringen håller på att gör en översyn av BEO:s roll efter den

kritik som riktats mot myndigheten.

– Jag har fått ett tvåårigt förordnande och kommer göra mitt bästa under den perioden.

Hur sedan de organiserar myndigheternas roller är politikernas uppgift.

Mårten Petersson är i dag avdelningschef hos Barnombudsmannen men tillträder som BEO den 2 november.

Han har tidigare jobbat som utredare och enhetschef på Skolinspektionen och

Specialpedagogiska skolmyndigheten.

**Peter Letmark**

[peter.letmark@dn.se](mailto:peter.letmark@dn.se)

# 14-årig flicka misshandlad i Mora

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

Under fredagskvällen misshandlades en 14-årig flicka grovt på en snabbmatsrestaurang i Mora. Två jämnåriga flickor har pekats ut som skyldiga.

– Den utsatta flickan har eventuellt gått in och ur medvetande periodvis, säger Lars

Hedelin vid polisen region Bergslagen.

TT



# **”Kan finnas situationer där munskydd är befogat”**

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

Barn över tolv år bör enligt riktlinjer från Världshälsoorganisationen WHO och Unicef använda munskydd i samma utsträckning som vuxna för att hindra spridning av

coronaviruset.

Folkhälsomyndighetens generaldirektör Johan Carlson kommenterar riktlinjerna i Ekots lördagsintervju.

– Skulle det vara så att man kan identifiera tidpunkter och situationer där distanshållning inte är möjligt, då kan det finnas områden där det är befogat, säger Carlson.

Han poängterar att det allra viktigaste är att ge förutsättningar för att hålla distans och menar att munskydd är kontraproduktivt om det blir ett ”svepskäl för att inte göra något åt det andra”.

För barn över tolv år gäller WHO:s munskyddsrekommendation, som för vuxna, när det är svårt att hålla avstånd till andra samt om det finns utbredd smittspridning där man befinner sig. Under vissa omständigheter gäller det även barn mellan sex och elva år.

**TT**

# Person hittad död i bil – en gripen

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

En person är gripen misstäkt för mord, efter att en oidentifierad person har hittats död i en bil på Södermalm i Stockholm.

– I utredningen finns en person gripen som ska höras under kvällen, säger polisens presstalesperson Towe Hägg.

Larmet kom till polisen på lördagsförmiddagen.

– Vi fick samtal om en person som befann sig i en bil, och när vi kom till platsen så kunde vi konstatera att personen var avliden, säger Åsa Wallentin, presstalesperson vid Stockholmspolisen.

**TT**

# 545

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

samtal till giftinformationscentralen om ättiksyra inkom 2019. Det är en rejäl ökning sedan 2010 då det var 211. Även försäljningen av ättika har ökat, under årets första halva har den gått upp med 35 procent, enligt Kavli som äger Perstorps ättika.

**TT**

# Kvinna våldtagen på kyrkogård

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

En kvinna i 30-årsåldern ska ha blivit utsatt för en överfallsvåldtäkt på Östra Kyrkogården i Östersund. Polisen larmades till platsen vid 05-tiden på lördagsmorgonen. – Kvinnan är givetvis väldigt skräddad och upprörd. Hon ska också ha blivit utsatt för någon

form av våld, säger Niklas Stjernlöf, jourhavande förundersökningsledare vid polisen i Jämtland.

TT

# Flicka svårt skadad av elledning

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

En 14-årig flicka har fått livshotande skador efter att ha kommit i kontakt med elledningar vid järnvägen i värmländska Grums. Flickan har förts till specialistklinik i Uppsala för vård uppger Region Värmland.  
– Hon har fått mycket svåra brännskador. Det är 16 000 volt i

de här ledningarna, så det räcker att man kommer nära dem för att det ska bli en fruktansvärd effekt, säger Lars Hedelin på polisen region Bergslagen.

Flickan ska enligt polisen ha klättrat på järnvägsvagnar och då kommit i kontakt med de strömförande ledningarna.

**TT**

# Näthandel och hemmabyggen ger skjuts åt åkerinäringen

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

**Flyg, bussar och taxi har drabbats hårt av pandemin medan andra delar av transportbranschen har klarat sig desto bättre. Det framgår av en ny undersökning bland åkerierna.**

Åkeri AB John Andersson kör i huvudsak kranbilar, asfalt och betong. Linus Edling är arbetsledare och förare på företaget – som inte sett den effekt de väntat sig.

– Vi har haft otroligt mycket jobb. Vi var beredda på att det skulle minska enormt, men det har inte minskat ett dugg, säger Linus Edling.

Han säger att företaget har gynnats av att fler har renoverat och byggt om sina hem. Företaget har 19 anställda och har inte behövt göra sig av med personal under pandemin.

– Vi har snarare behövt ta in någon extra ibland. Håller det i sig behöver vi anställa en eller två till, säger Linus Edling.

Däremot har han hört att branschkollegor som arbetar med distribution har haft det tufft.

I en enkätundersökning gjort av Transportfackens yrkes- och arbetsmiljönämnd (TYA) framgår att åkeribranschen klarat sig förhållandevis bra under pandemin.

– Det puttrar på. På det stora hela klarar sig branschen synnerligen väl, säger Lasse Holm, projektledare på TYA.

Åkerinäringen omsätter omkring 160 miljarder kronor och sysselsätter över 86 000 personer, enligt branschorganisationen Sveriges åkeriföretag.

Skogsindustrin, styckegods (som exempelvis kör transporter till matbutiker) samt bygg- och anläggning är delar av åkerinäringen som knappt har påverkats av pandemin.

– Inom infrastruktursatsningar är cyklerna långa. Tunnelbanebygge i Stockholm, exempelvis, påverkas inte alls, säger Lasse Holm.

Men Norgetrafik och transporter som levererar till

restaurangbranschen har det desto tuffare, påpekar han. År 2016 gjorde TYA bedömningen att 50 000 nya förare behövdes inom tio år. Uppskattningen kvarstår, enligt Lasse Holm. I den nya undersökningen framgår att en fjärdedel av åkerierna planerar att anställa de närmaste sex månaderna och inom ett halvår behövs 1 600 nya förare, under det kommande året 3 000 förare.

- Det finns en stor efterfrågan på transportförare och på lastbilsförare, säger Lasse Holm.

Men trots att många planerar att anställa har det skett en minskning från tidigare höga nivåer de senaste tre åren. Efterfrågan inom branschen är tillbaka på ungefär samma nivåer som före högkonjunkturen.

- Vi har gått från en mycket, mycket hög nivå till en hög nivå av efterfrågan på lastbilsförare, säger Lasse Holm.

Det finns även regionala skillnader på var det finns anställningsbehov. I Södermanland och Norrbotten uppger omkring 50 procent av åkerierna att det finns



anställningsbehov, motsvarande siffra i Blekinge är 0 procent. Gruv- och skogsnäring driver efterfrågan i regionerna. Pandemin har drivit på e-handelsskiftet och under vårmånaderna växte e-handeln kraftigt – i april med 44 procent, i maj med 36 procent och i juni med 23 procent, enligt Postnords e-handelsbarometer. I höst har det även bekräftats att den amerikanska e-handelsplattformen Amazon ska etablera sig i Sverige, något som ytterligare kan driva på handeln på nätet.

Tillsammans med en fortsatt hög efterfrågan på godstransporter är det den ökade e-handeln som ligger bakom rekryteringsbehovet.

– Det är transsportnäringen som står för flyttandet av grejer. När någon sitter hemma och beställer så kanske personen beställer två par skor och skickar tillbaka ett par, transporten sker åt båda hållen. Åkerinäringen är en leverantör till e-handelsbranschen, säger Lasse Holm.

– I stort sett alla delar av branschen som har med e-

handeln att göra har gått bra, tillägger han.

**Ida Yttergren**

[ida.yttergren@dn.se](mailto:ida.yttergren@dn.se)

## **Fakta. Undersökningen**

Av de tillfrågade åkeriföretagen uppger 25 procent att de kommer att behöva anställa lastbilsförare under de kommande sex månaderna. Antalet förare som bedöms behövas är 1 281 stycken. Störst är behovet i sydvästra Sverige.

6 procent av företagen uppger att de kommer att behöva säga upp

personal under det kommande halvåret.

49 procent av företagen uppger att de haft problem att rekrytera lastbilsförare under de senaste 12 månaderna.

Om enkäten: Urvalet omfattade 2 000 åkerier bland Biltrafikens arbetsgivarförbunds medlemmar. 1 038 av de tillfrågade svarade på enkäten.

Källa: Transportfackens yrkes- och arbetsmiljönämnd. Enkäten är ett samarbete med Statisticon AB

**Dela**

# **Johan Esk: Utan publik på läktarna har elitbubblan blivit skrynklig och ynklig**

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

**Elitidrotten har länge varit en bubbla som uppumpad till bristningsgränsen levt som i en egen värld.**

**Utan publiken har bubblan blivit skrynklig och ynklig. Hur länge räcker syret därinne?**

Inne i elitidrottsbubblan ska det på söndagskvällen spelas final i herrfotbollens Champions League. Den turneringen och det ena finallaget, Paris SG som möter FC Bayern München, är två av de tydligaste symbolerna för elitidrottens uppumpade bubbla. Fotbollens Champions League var inte först att göra idrotten kommersialiserad men med sina gigantiska rättighetsavtal, sina klubbar med ägare på andra håll i världen, sina stjärnor som är egna

miljardindustrier och sin världsomspännande tv-publik har turneringen satt agendan och påverkat mer än något liknande. CL-pengarna har varit en av de största näringsådrorna i fotbollens ekosystem, pengarna har runnit ner och påverkat alla länder och alla nationella toppligor.

Fotbollens europeiska Champions League har också varit en stor inspirationskälla för fotbollen i andra världsdelar men framför allt för andra sporter. Fick man bara sätta ordet Champions

League på en turnering skulle alla problem vara lösta.

I sina bästa stunder har Champions League bjudit på fotboll som varit så briljant att den gränsat till perfektion. I sina sämsta stunder har gränsen till det perfekta känts så sval och långt bort från det vi har här hemma att banden kapats i den fotbollsrörelse som i teorin ska hålla ihop från land till land, från topp till botten.

I USA finns inte de förenande banden från proffsligorna och nedåt. Där kallas klubbar för organisationer och när NHL-

slutspelet nu pågår i olika bubblor är det så proffsigt att jag inte slås direkt av att publiken saknas. I USA är proffsidrott först och sist show. Showen har gått vidare och spelarna ser ut att brinna för det de håller på med.

I Lissabon har saknaden varit betydligt mer kännbar när Champions League-lagen samlats för sitt fotbollsslutspel. Allt har känts sömnigt. De tomma läktarna har smittat ner spelarna med en jaha-attityd. Stjärnor har slagits ut och de har inte sett ut att bry sig.

I USA är publiken konsumenter. I europeisk toppidrott börjar det bli så mer och mer men det genuina supporterskapets sånger, känslor och skrik har alltid pumpat in liv i den delen av bubbla.

Tillsammans med sin publik har de största idrottarna skapat en konstform som med sin oförutsägbarhet i sina bästa stunder är oslagbar.

På egen hand känns stjärnorna märkligt nog bara som statister. Utan supportrar är elitidrotten mer och mer meningslös.

De håller på och spelar där inne i bubblan, jag ser matcher på tv och

undrar hur länge ska jag orka bry mig om den här verksamheten med sin konstgjorda andning. Det blir inte lättare av de absurda kontrasterna.

Å ena sidan de stendöda läktarna och krissnacket. Å andra sidan pengarna som fortsätter att snurra. Barcelona vill ha motsvarande 290 miljoner kronor för Luis Suarez. Såpass.

Jag skrev häromveckan en krönika om att det var svårt att ta de (herr)allsvenska klubbarnas krislarm på allvar samtidigt som nyförvärven ramlar in.

Häromdagen skrev Aftonbladets Hans Abrahamsson en ishockeykrönika med rubriken ”Jag mår illa” om exakt samma fenomen inom SHL.

Frölundas ordförande Mats Grauers säger till samma tidning att de dubbla budskapen är svåra att förstå.

– Först så säger vi i SHL att vi är bekymrade och någon minut senare värvas stora spelare in till ligan. Det blir motsägelsefullt och kan sticka i ögonen på människor.

Och på tal om Göteborg. Det är mycket snack om huruvida

fotbollstränare Poya Asbaghi borde få sparken från krisande IFK. Den adekvata frågan är om Blåvitt har råd att sparka honom. Att Blåvitt värvar spelare till höger och vänster har inte bara att göra med vad klubben har råd med utan hur mycket externa finansiärer är beredda att skjuta till i krisen.

Och på tal om krislag.

Det var inte länge sedan AIK brände Alexander Isak-pengar på att göra en satsning mot SM-guld och spel i Champions League. Nu grävs långt ner i fickorna för att kunna bränna pengar på

spelare som ska kunna rädda det allsvenska kontraktet.

AIK och dess vd Björn Wesström gick före seriestarten ut med en alla-eller-inga-attityd i frågan om att öppna upp läktarna för begränsad publik.

Nu är frågan högaktuell och delikat. För storklubbarna som sålt tusentals säsongskort blir varje hemmamatch en förlustaffär om man inte kan sälja nya biljetter men måste ta kostnader för hyra, säkerhet och annat. Men det är svårt att se att några klubbar inte skulle öppna inläppen av den anledningen.

Det skulle eka så konstigt inne i  
bubblan då.

**Johan Esk**

[johan.esk@dn.se](mailto:johan.esk@dn.se)





# Bo vid en fyr

SÖNDAG 23 AUGUSTI 2020

**Att stå högt uppe i ett fyrtorn och höra ljudet av måsar och havet är mäktigt. Vid många fyrar kan man dessutom övernatta i de gamla fyrvaktarbostäderna, långt borta från storstädernas brus och folkvimmel.**

## SÖDERARM

Bada i bastu med utsikt  
Söderarms vackra rödvita fyr  
ligger långt ute i det yttersta  
havsbandet på ön Torskär och

byggdes 1839. I början av 1900-talet kom lotsarna hit, och 1939 byggde militären ett skyddsvärn på ön. Sedan 1999 finns här en boende- och konferensanläggning som håller öppet året runt. Här finns också en bastu med utsikt över Ålands hav. Den vedeldade bastun ligger i en gammal ombyggd bunker från andra världskriget. Utanför står en härlig badtunna. Det finns även små naturliga havsbassänger bland klippskrevorna att doppa sig i. Att sitta i badtunnans varma vatten och spana ut över ett öppet hav är oslagbart.

Ta sig hit: Egen båt eller taxibåt från till exempel Räfsnäs. Under några veckor på sommaren går en båtlinje från Kapellskär till Söderarm.

Boende: Gästerna kan övernatta i de gamla fyrvaktarbostäderna samt i en före detta militärbarack. Det går även att arrangera bröllop på ön.

*[www.soderarm.com](http://www.soderarm.com)*

## HÄRADSKÄR

Checka in på radiostationen Häradskär består av två öar, Lotsskäret och Stångskär med en liten bro som sammanbinder de karga öarna. Den 29 meter höga

fyren står på ön Fyrskäret som ön numera heter, och från toppen av fyren är utsikten över det yttersta havsbandet i Gryts skärgård mäktig. Fyren på Häradskär tändes 1863 och var Gustav von Heidenstams första fyr med en roterande lins. Ett viktigt sjömärke för båttrafiken längst ute i Gryts skärgård.

Ta sig dit: Taxibåt från Fyrudden utanför Valdemarsvik eller ön Harstena.

Boende: Fyrvaktarbostäderna och bagarstugan går att hyra, samt även den före detta lotsutkiken och radiostationen på Häradsskär.

Mer information om boende i lotsutkiken och på radiostationen finns på

*[haradskarslotsplats.com/](http://haradskarslotsplats.com/)*

*radiostation*. Det går även att bo på Harstena som har flera stugor till uthyrning samt en liten butik, restaurang, bageri och bastu.

*[www.harstena.se](http://www.harstena.se)*

STORJUNGFRUN

Njut av sandstrand och mysiga stugor

Storjungfrun ligger långt ute i Söderhamns skärgård. Här finns fina sandstränder, skogsstigar, klapperstensfält och mysiga stugor att hyra. Den runda

svartvita fyren på Storjungfrun med sitt över 20 meter höga fyrtorn är fortfarande till nytta för båtfolket och tänds vid mörkrets inbrott. De första lotsarna kom till ön 1721 och som mest har det bott 89 personer på ön. Vid fyren har man en vidsträckt utsikt över öns små röda stugor, väderstationen, fyrhamnen, kapellet som byggdes under tidigt 1600-tal, den karga, steniga naturen och den vida horisonten. Storjungfrun är ett naturreservat och har 14 kilometer vandringsstigar som leder genom blåbärsskogen till

den mycket fina sandstranden Toppartall.

Ta sig dit: Från maj till augusti går M/S Hulda från Söderhamn eller Stenö havsbad & camping ett par dagar i veckan.

Boende: Det finns mysiga små stugor utan el att hyra.

Fyrhamnen har en gästhamn samt bastu.

*[www.svenskaturistforeningen.se](http://www.svenskaturistforeningen.se)*  
HÅLLÖ

Gift dig i fyren på Evert Taubes ö Hållö är en mycket speciell ö med sina kala klippor, jättegrytor och vackra stenformationer. Mitt på ön står Hållös rödvita granitfyr

som byggdes 1842, och från toppen av fyren syns ljusen från Smögen. Hållö är på många sätt förknippad med Evert Taube som ofta besökte ön och hans morbror Edvin Jacobsson som var firmästare på ön 1891–1917. I huset bredvid fyren finns en Taube-utställning, och i det gamla maskinrummet ligger kapellet där många vigslar hålls. Varje år är det några par som väljer att viga sig inne i fyrens lanternin. Under sommaren är det gudstjänst i kapellet varje söndag, och ibland hålls det musikkvällar. På andra sidan ön ligger den så kallade

marmorbassängen, en vik som med sitt grönbå inbjudande vatten lockar många besökare under varma sommardagar.

Ta sig dit: Från Smögen, Hasselösund eller Kungshamn tuffar Hållöexpressen ut och passerar fina gamla trähus och solande sälar på sin färd mot Hållö.

Boende: Vid bryggan ligger en härlig bastu, och träbryggor leder upp till ett mycket trevligt vandrarhem där rummen har utsikt mot havet.

*[www.utposthallo.se](http://www.utposthallo.se)*

UTKLIPPAN

Snorkla med sälar i Blekinges skärgård

Skärgården utanför Karlskrona är Sveriges sydostligaste och består av cirka 1 650 öar. Långt ute i havet ligger naturreservatet Utklippan, med öarna Södraskär och Norraskär. Utklippans 30 meter höga fyr byggdes 1870 och ligger på Norraskär. Här hittar man också gästhamn, vandrarhem, restaurang, seglarbar och dykcenter. Till Utklippan kommer många internationella besökare, och majoriteten av seglarna är tyskar och nederländare. Utklippan är

även mycket populär bland dykare då det finns ett flertal vrak i vattnen kring ön. På ett lågt skär vid Utklippan lever Blekinges största gråsälkoloni, och här kan man snorkla med sälar.

Ta sig hit: Under juni–augusti går det några dagar i veckan reguljära båtresor från Karlskrona.

Boende: Det finns ett vandrarhem på ön med plats för 20 gäster, och varje rum har sin egen utgång. I närheten av fyren ligger en litet gult hus med en vedeldad bastu.

*[utklippan.eu/](http://utklippan.eu/)*

ÖRSKÄR

Upplev härliga klippbad och unik fyr

Långt ute i norra Roslagens ytterskärgård, norr om Gräsö, ligger Örskär fyr. Här har det funnits en fyrplats sedan 1680-talet och på 1800-talet bodde här runt 70 personer. Från bryggan får man vandra 1,5 kilometer till den gamla stenfyren som är en av Sveriges äldsta, och byggdes 1740 av arkitekten Carl Hårleman. I toppen av den unika fyren som fortfarande är i bruk har man en fantastisk utsikt runt hela ön med skog, öppet hav och kala klippor. Framför fyren finns ett härligt

naturligt klippbad som är skyddat från vågorna och har en stege ner i havet.

Ta sig hit: Från Öregrund till Gräsö går det en vägfärja och från norra Gräsö går det en liten båt ut till Örskär.

Boende: De gamla fyrvaktarbostäderna är ombyggda till ett trevligt vandrarhem med 18 bäddar. Det finns även stugor att hyra mellan 1 maj och 30 september. Serveringen vid fyren är öppen från midsommar till mitten av augusti och erbjuder enklare mat, kaffe samt ett stort utbud av olika ölsorter.

*www.orskarsfyr.se*

## HÖGBONDEN

Ta in mäktiga vyer över  
Bottenhavet

Det lilla fiskeläget i Bönhamn  
ligger på Höga kusten som är den  
10 mil storslagna kustremsan  
mellan Härnösand och  
Örnsköldsvik. Härifrån kan man  
ta turbåten ut till Högbonden eller  
hyra en kajak för att paddla ut till  
ön. Fyren ligger 75 meter över  
havet, och är Sveriges näst högst  
belägna fyr. En brant stig leder  
upp till fyrvaktarbostaden där  
vandrarhemmet ligger. Från  
rummen har man en mäktig utsikt

över Bottenhavet. I trädgården  
dukas en god middag upp på ett  
långbord, och efteråt kan man  
vandra ner till bastun som ligger  
nere vid havet. En trappa leder  
ner till en liten naturlig pool  
mellan klippskrevorna.

Ta sig hit: På sommaren går det  
båtar från Bönhamn och Barsta  
till Högbonden.

Boende: En brant stig leder upp  
till vandrarhemmet där man kan  
övernatta.

*hogbondenfyr.se*

**Hélène Lundgren**



# **Ledare: Undvik Stockholms misstag i resten av landet**

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

Nu är smittotalen högst i Västra Götaland, men antalet coronafall blir fler även i Malmö. Samtidigt ökar smittan på många håll i Europa. Det är angeläget att de misstag som gjordes under vårens utbrott i huvudstadsområdet inte upprepas i övriga landet.

Sverige har bland de högsta dödstalen i förhållande till folkmängd – fler än i USA och Brasilien som

nu är hårt drabbade.

Överdödligheten var 10 procent under årets första sex månader, enligt SCB. 51 405 personer avled, varav omkring var tionde i covid-19, och så många har inte dött under ett första halvår sedan missväxtens 1869.

Men dödsfallen är ojämnt fördelade över Sverige. Hårdast drabbades Stockholms län, där det dog 29 procent fler än tidigare år medan Skåne och Västerbotten var förskonade.

Människor återvänder nu i stora skaror till skolor och arbetsplatser efter att ha rest runt i landet

under sommaren. Vi lär få nya utbrott.

Moderatledaren Ulf Kristersson föreslår ett byte av coronastrategi: att i större utsträckning testa, smittspåra och isolera (DN Debatt 19/8). Även Centerpartiet har argumenterat för detta (DN Debatt 29/5). Syftet är att minimera smittan i samhället och att äldre därmed ska kunna slippa besöksförbud och svår ensamhet. Socialminister Lena Hallengren (S) replikerar att det Kristersson efterfrågar redan sker. Men det har bara utförts omkring 55 000 tester i veckan under den senast

månaden – trots att målet i våras sattes till 100 000. Och om det inte provtas tillräckligt uteblir smittspårningen, och därmed karantänen av infekterade och deras hushåll. Regeringen måste sätta upp ett landsomfattande testsystem om regionerna inte klarar uppgiften.

Det krävs också lokala och flexibla lösningar för att kunna hålla så mycket som möjligt öppet på ett smittsäkert sätt. Region Skåne ämnar smittspåra och isolera – men det måste bli verklighet snabbt när nu smittan ökar.

Skånetrafiken delar också på eget bevåg ut gratis munskydd till sina passagerare. Men mycket få svenskar använder ansiktsmask för att undvika att sprida viruset till sin omgivning och Folkhälsomyndigheten rekommenderar det inte ens i trånga utrymmen till skillnad från alla andra europeiska länder (förutom Belarus).

Skånetrafiken har även bett skolor att starta dagen vid olika tidpunkter för att undvika fulla bussar på morgonen. Men chaufförer i kollektivtrafiken i Skåne varnar för trängsel och

protesterar mot att turtätheten dragits ner. Ett misstag som gjordes även i Stockholm i början av utbrottet.

Vidare behöver kommunerna se till att de har tillräckligt mycket skyddsutrustning för att klara äldreomsorgen – annars krävs det nationella lager. Socialstyrelsen ska återrapportera till regeringen senast den 1 september om vilka insatser som behövs för att stärka sjukvårdens och socialtjänstens förmåga att hantera nya utbrott. Ju längre pandemin pågår och ju mer ekonomin sviktar, desto fler krav kommer på att lätta på

rekommendationerna. Men det gäller att hålla ut och att hålla avstånd. Även personer under 70 år blir svårt sjuka och dör av covid-19. De som får betala mest för yngres aktiviteter är dock de äldre som i högre utsträckning riskerar att dö och som inte får ta emot vänner och anhöriga. De borde få slippa att sitta instängda i sin ensamhet under den kommande långa och mörka årstiden.

Stockholm visade hur påfrestat det kan bli om smittan inte möts med kraft. I höst är det viktigt att

resten av landet inte gör samma misstag.

**DN 24/8 2020**

# **Ewa Stenberg: Viruset infekterade 250-årig**

## **öppenhetstradition**

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**Sverige har gått sin egen väg under coronakrisen. Men regering, regioner och kommuner har inte slagit vakt om hela den svenska modellen. Trots världens äldsta tryckfrihetsförordning har - öppenheten begränsats.**  
analys. Ewa Stenberg, DN:s politikkommentator

Det finns många exempel på svenska makthavare som försökt mörklägga coronasmittan. Sådant är förödande.

Det finns nämligen en medicin mot pandemier som det sällan talas om. Öppenhet. Ska myndigheter förmå människor att begränsa smittspridningen och hörsamma deras råd krävs det att medborgarna litar på att myndigheterna säger sanningen. Tillit är en dyrbar tillgång för en demokrati.

Sverige borde ha bättre förutsättningar än andra länder för öppen information. Vi har

världens äldsta tryckfrihetsförordning som möjliggör granskning av alla som vill.

Man hade kunnat tro att detta skulle ha varit en del av den svenska modell som regering, regioner, kommuner och myndigheter slog vakt om.

Av de som avlidit i covid-19 i Sverige har nästan hälften bott på ett äldreboende. Vilka sådana boenden har drabbats hårdast, och har dessa något gemensamt? Hänger dödstalen ihop med exempelvis bristen på skyddsutrustning eller med osäkra

anställningar, med att de är kommunala eller privata? Det är en given uppgift för medierna att granska.

Men det har varit svårt. Redaktioner på flera platser i Sverige fick under den värsta krisen inte veta vilka äldreboenden som drabbats. Också uppgifter om det totala antalet smittade i vissa kommuner, sekretessbelades. Sörmlands Media har beskrivit hur åtta av nio sörmlandskommuner mörkade uppgifter om hur covid-19 slog mot äldreomsorgen i våras.

Kommunerna och regionen kom överens om att förhålla mediernas begäran för att slippa lämna ut uppgifter.

Göteborgs-Posten har grävt i hur äldreboenden i Göteborg har drabbats och löpande begärt ut uppgifter och handlingar. Men inte heller Göteborgs kommun ville svara på vilka som var drabbade.

Kommunerna har ofta hänvisat till patientsekretess när de vägrat lämna ut uppgifter om smitta på äldreboenden. Men de begärda uppgifterna går sällan att koppla till en individ. När Inspektionen

för vård och omsorg, IVO, senare granskade äldreboenden namngav myndigheten alltså kommuner och boenden som drabbats särskilt hårt.

Det är inte bara kommuner som sekretessbelagt smittspridningen och dess effekter. Ambea, ett av landets största privata äldreboendebolag, vill inte berätta hur många dödsfall kopplade till covid-19 man har haft. ”Öppenhet är viktigt, vi har inget att dölja”, säger vd Fredrik Gren till Dagens Industri men menar att ”för mycket siffror kan skapa osäkerhet”.

Covid-19 har inte bara infekterat människor utan också lamslagit delar av ekonomin. Krispaket på cirka 270 miljarder kronor har beslutats av riksdagen. Den enskilt dyraste åtgärden är stödet till korttidspermittering, som administreras av Tillväxtverket. Vilka företag som fått ta del av stödet är hemligt. Hittills har staten betalat ut över 27 miljarder kronor, vilket motsvarar drygt hälften av hela rättsväsendets årsbudget. Stödet beräknas allt som allt kosta skattebetalarna 95 miljarder kronor.

SVT begärde ut handlingar om ett företag som enligt uppgift hade fuskat med stödet. Anställda har berättat att företaget får stöd för korttidsarbete, men att det samtidigt bett personalen att jobba på som vanligt. Men SVT fick inte veta om företaget verkligen fått stöd, det är sekretessbelagt.

Justitieminister Morgan Johansson (S) försvarade sekretessen (som regeringen själv valt att tillämpa) och meddelade att det inte finns något behov av att se över lagstiftningen



Hur ska skattebetalarna då få veta att deras pengar inte fuskas bort? Och hur ska väljarna kunna utkräva ansvar för hur pandemin hanterats?

Det verkar som om också den svenska tryckfrihetsförordningen, född 1766, tillhör de äldre som drabbats hårt av det nya coronaviruset.

**Ewa Stenberg**

[ewa.stenberg@dn.se](mailto:ewa.stenberg@dn.se)

# **Experter varnar: Miljardstöd och smitta hemlighålls**

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**Under coronapandemin har myndigheterna blivit sämre på att leva upp till offentlighetsprincipen, menar flera experter. Uppgifter om**

**smitta på äldreboenden och utbetalningar av miljardstöd har hemligstämplats.**

**– Ytterst är det demokratin som riskeras, säger Jeanette Gustafsdotter, tidigare vd för Tidningsutgivarna.**

Offentlighetsprincipen innebär bland annat att regeringens och andra myndigheters verksamheter, så långt som möjligt, ska bedrivas i öppna former under insyn av allmänhet och massmedier. Men de senaste månaderna har det visat sig att efterlevnaden i landet i många fall har varit bristfällig.

Bland annat har flera kommuner – däribland Eskilstuna, Nyköping och Göteborg – inte velat lämna ut uppgifter om hur smittan har spridits på äldreboenden.

Tillväxtverket, den myndighet som handlägger permitteringsstöd till det svenska näringslivet, har vägrat att berätta vilka företag som har fått ta del av de 27 miljarder kronor som hittills har betalats ut. Något som både SR och SVT tidigare rapporterat.

Olle Lundin, professor i förvaltningsrätt vid Uppsala universitet, menar att det är exempel på hur man i Sverige har

blivit allt sämre på att leva upp till kraven i offentlighetsprincipen.

– Det är många myndigheter som inte vill lämna ut en massa olika saker. Men de har väldigt svagt stöd för det, ibland inget alls. Rent rättsligt har inte insynen blivit sämre under corona, men i praktiken har den blivit det, säger han.

Han tycker att respekten för offentlighetsprincipen generellt sett har minskat under de senaste decennierna.

– Det verkar inte vara en stor grej att myndigheter raderar mejl trots att det är fullständigt kriminellt.

Det är en våra viktigaste grundlagar – det är ingen liten grej. Mitt intryck är att ryggmärgsreflexen när de nu får en förfrågan om att lämna ut allmän handling är hur de ska agera för att slippa lämna ut den. De kan klassa det som arbetsmaterial eller sekretess i stället för att bara hysta ut det. När Aftonbladet har begärt ut mejl från statsepidemiolog Anders Tegnell visar det sig att han har raderat flera stycken från myndigheter och experter. I en intervju säger han att det handlar om arbetsmaterial och

diskussioner och inga avslutade eller beslutade ärenden.

Nils Funcke, journalist och tryckfrihetsexpert, delar Olle Lundins bild om en allt mer utsatt offentlighetsprincip.

– Det gör mig lite ledsen att det inte har satt sig mer hos svenska myndigheter att det är en grundlagsfäst rättighet. Den finns till för att enskilda ska ha insyn i hur beslut fattas och verksamheter sköts. Det är också ett sätt att skaffa förtroende hos allmänheten.

Han påpekar att Tillväxtverket har fattat tusentals beslut om

permitteringsstöd per vecka – och menar att det då inte har varit möjligt att kontrollera att allt stämmer.

– Nu börjar de visserligen kontrollera i efterhand. Men det finns statliga utredningar som visar att myndigheterna själva bara upptäcker ungefär en tredjedel av alla fall av missbruk och misshushållning. Ytterligare en tredjedel upptäcks av olika kontrollinstanser.

Den sista tredjedelen upptäcks just med hjälp av offentlighetsprincipen – oftast via medier, säger Nils Funcke.

– Det ger en oerhörd samhällsnytta på många plan den här offentlighetsregleringen. Under sommaren har Justitieombudsmannen JO beslutat att granska åtta sörmländska kommuner samt Region Sörmland efter att de samordnat sin hantering av Sörmlands Medias begäran om att få del av sammanställningar av uppgifter som rör covid-19. Jeanette Gustafsdotter, tidigare vd för Tidningsutgivarna, säger att JO:s beslut är väldigt ovanligt. Hon ser fallet som en tendens för att hemlighållandet har ökat

under coronapandemin, något hon tror både beror på okunskap och medvetna feltolkningar av vad som är och inte är sekretess bland tjänstemännen.

– Det fanns mejl mellan tjänstemän i Sörmland som tyder på att det var medvetet, där man till och med skrev till varandra att inte kommunicera vissa saker med medierna. Då förstår man vad offentlighetsprincipen går ut på. Men i vissa fall är det okunskap. Bara det är i sak allvarligt, säger hon.

Även hon betonar att offentlighetsprincipen står inskriven i grundlagen.

– Ytterst är det demokratin som riskeras om den tunnas ut. Det som då går förlorat är medborgarnas insyn i myndigheternas arbete och beslut. Det är någonting väldigt allvarligt, säger Jeanette Gustafsdotter.

Finansminister Magdalena Andersson har tidigare sagt att hon kan tänka sig att föreslå ändringar i sekretesslagstiftningen i framtiden om permitteringsstödet behöver återkomma. Nu öppnar

hon försiktigt för att en lagändring kan komma att gälla även det nuvarande stödet.

– Det kan man absolut diskutera. Men när vi kom med korttidspermitteringarna var det viktigt att det gick fort. Vi var fokuserade på att få ut det så fort som möjligt, säger hon.

Det gick snabbt i våras – varför skulle det inte kunna gå snabbt med en lagändring i höst?

– Budgetanslag kan vara snabba processer men när du ska ändra i sekretesslagstiftningen så tar det längre tid.

**Dan Lucas**

dan.lucas@dn.se

**Hans Strandberg**

hans.strandberg@dn.se

**Stefan Bjarnefors**

### **Fakta. Offentlighetsprincipen**

Offentlighetsprincipen är central i den svenska rättsordningen.

Den innebär att allmänheten, ofta enskilda individer och företrädare för media, har rätt till insyn i och tillgång till information om statens och kommunernas verksamhet.

Offentlighetsprincipen kommer till uttryck på olika sätt i Sveriges grundlagar, exempelvis genom rätten till yttrandefrihet,

meddelarfriheten för tjänstemän och genom allmänna handlingars offentlighet.

Huvudregeln är att allmänna handlingar är offentliga. Rätten att ta del av allmänna handlingar kan begränsas genom sekretess, som innebär ett förbud att muntligen eller på annat sätt röja uppgifter.

Källa: regeringen.se

### **Fakta. Tryckfrihetsförordningen**

Tryckfrihetsförordningen, TF, är grundlag som reglerar yttrandefriheten i tryckta skrifter, främst tidningar, tidskrifter, broschyrer och böcker.

TF tillkom 1766 och var den första av sitt slag i världen.

Den avskaffade censuren, utom för teologiska skrifter, och införde en vidsträckt tryckfrihet.

1949 tillkom den tryckfrihetsförordning som gäller i dag. Flera viktiga principer är där desamma som 1766: grundlagsreglering i detalj, censurförbud, etableringsfrihet och offentlighetsprincipen.

Senare har regler tillkommit om meddelarfrihet och meddelarskydd, om ansvarig utgivare för tidningar och

tidskrifter och om jury i tryckfrihetsmål. Källa: NE.se



# Lärarförbundet vill gå ihop med konkurrenten

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**De båda lärarförbunden närmar sig en tuff avtalsrörelse.**

**Kommunernas ekonomi är körd i botten och Svenskt Näringsliv har lämnat ett nollbud.**

**Det gör att frågan om en eventuell sammanslagning av de båda förbunden som konkurrerat med varandra under 30 års tid ligger på bordet.**

**– Dagens organisation med två förbund är försvagande, fördyrande och förlamande, säger Lärarförbundets Johanna Jaara Åstrand.**

Under hösten väntar en historisk avtalsrörelse. Inte minst för Lärarnas riksförbund och Lärarförbundet.

Två förbund som under 30 år har delat lärarkåren i två delar och konkurrerat med varandra. Om cirka en vecka kommer de båda förbunden på sina kongresser att för första gången få rösta om att utreda en eventuell

sammanslagning av de båda förbunden.

Det extremt svåra läget med pandemin har påskyndat behovet av att se över organisationen och samla kraften i ett förbund, enligt Lärarförbundets ordförande Johanna Jaara Åstrand.

Coronaepidemin har gjort att avtalsrörelsen har skjutits fram. Dessutom har den tongivande arbetsgivarorganisationen Svenskt Näringsliv gått ut med ett nollbud, man utesluter alltså inte att det blir noll procents löneökningar när förhandlingarna återupptas under hösten.

– Det är en tydlig signal eftersom Svenskt Näringsliv är normerande för löneökningar, säger Johanna Jaara Åstrand.

Pandemin har dessutom lett till att kommunerna har skjutit fram sina budgetprocesser eftersom det är mer eller mindre omöjligt att beräkna vad de har för tillgångar i nuläget.

Det gäller både tappet i skatteintäkter och hur mycket kostnaderna ökar på grund av pandemin.

Till det kommer även frågan om lagen om anställningsskydd (Las). Arbetsmarknadens parter har

fram till den sista september på sig att komma överens. Annars ska regeringen och samarbetspartierna gå vidare med att förändra arbetsrätten genom lagstiftning.

Det är en extrem uppförsbacke för många fackförbund, men särskilt lärarnas, enligt Johanna Jaara Åstrand.

– Det är så klart svårt för alla, men inte minst för oss som representerar yrkeskategorier som har släpat efter under så många år.

Enligt Lärarförbundet ligger lärarlönerna dryga tusenlappen

under arbetsmarknadens genomsnitt.

Men trots att det enligt Skolverket saknas 65 000 behöriga lärare, fler och fler lämnar yrket och nyrekryteringen inte fungerar som den ska, har lärarkåren ett svagt stöd i opinionen.

En färsk Novusundersökning som gjorts på uppdrag av Lärarförbundet och som publicerades den 13 augusti visar att endast 2 procent av svenska folket anser att lärare förtjänar en högre lön.

Så varför har lärare så lågt stöd när skolans problem och

lärarbristen har ju lyfts under lång tid?

– Vi har inte lyckats få upp lärarnas viktigaste frågor på bordet, och därmed inte heller fått allmänhetens stöd i nödvändigheten av att vilja satsa på lärarkåren.

Det beror på dagens organisation med två förbund som är försvagande, fördyrande och förlamande, enligt Johanna Jaara Åstrand.

– Det gör att vi inte kan ägna full kraft åt lärarnas bästa, utan lägger både tid och resurser till att konkurrera med varandra.

Åsa Fahlén, som är ordförande för Lärarnas riksförbund, säger till DN att hon inte vill uttala sig om en eventuell omorganisering förrän efter kongressen. Till Skolvärlden, som riktar sig till medlemmarna, säger hon dock att ”det är en viktig och svår fråga att ta i”.

**Peter Letmark**

[peter.letmark@dn.se](mailto:peter.letmark@dn.se)

**Fakta. Kongresser nästa vecka**

I mer än 30 år har lärarna varit organiserade i två förbund, Lärarförbundet och Lärarnas riksförbund.

Den stora skillnaden är att Lärarförbundet också ansluter rektorer vilket Lärarnas riksförbund inte gör.

Den 29 augusti återupptar Lärarnas riksförbund sin kongress digitalt efter att den avslutats på grund av pandemin under våren. Den skulle ha hållits i maj men sköts fram på grund av pandemin. Lärarförbundet skulle ha kongress 2022, men har en extrakongress i början av september på grund av en eventuell omorganisation.

# Centerpartiet kräver 20 miljarder extra för landsbygden

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**”En ordentlig satsning på landsbygden” är Centerpartiets krav i budgetförhandlingarna för att få igång landets ekonomi. 20 miljarder kronor**

**extra vill partiet lägga de närmsta tre åren på saker som bredbandsutbyggnad, järnväg och inhemsk livsmedelsproduktion.**

Budgetförhandlingarna pågår som bäst och partierna ser över floran av frågor för att såväl justera sina prioriteringar som positionera sig för väljarna. För C är det nu landsbygdsfrågor som gäller.

– Regeringen bortprioriterade landsbygden i EU-förhandlingarna om Storbritanniens utträde och för vår del är det fullkomligt uteslutet att den svenska landsbygden ska

betala för brexit. Staten måste gå in och se till att programmet har samma omfattning som tidigare, säger C:s tillförordnade partiledare Anders W Jonsson. Kompensationen för bland annat uteblivna jordbruksstöd från EU måste bli totalt 7,6 miljarder kronor till och med 2023, enligt C. Underhåll av och delvis nyinvesteringar i väg samt järnväg hör till partiets andra större delområden, men ännu större är bredbandsutbyggnaden med 3,2 respektive 1 miljarder de kommande tre åren.

– Vi är i ett läge där man måste stimulera i gång ekonomin ordentligt. Beroendet av snabba uppkopplingar har blivit så uppenbart under den här krisen och fördelen med bredband är att det just går så snabbt att komma igång, det är bara att sätta grävskopan i jorden, säger Anders W Jonsson.

I regeringens EU-grundade bredbandsstrategi ska 95 procent av landets hushåll och företag ska vara fiberanslutna senast 2025. Där har Post- och telestyrelsen sagt att 9 miljarder kronor behöver skjutas till. Anders W

Jonsson menar att C:s krav är en god start.

”Vi kommenterar inte pågående budgetförhandlingar i nuläget”, säger landsbygdsminister Jennie Nilsson (S) via sin pressekreterare Simon Andersson.

**Ossi Carp**

[ossi.carp@dn.se](mailto:ossi.carp@dn.se)

**Fakta. C:s krav på regeringen**

Centerpartiets landsbygdspaket för 2021, 2022 och 2023 (miljoner kronor).

Bredbandsutbyggnad 6 000

Underhåll av vägar 3 500

Underhåll och nyinvestering  
järnväg 2 600  
Finansiering  
landsbygdsprogrammet 7 600  
Gröna näringar-paket 450  
Totalt 20 050

## **Vi har bokat cirka hundra ersättningsbussar som ska gå i skytteltrafik mellan Malmö och Lund.**

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

Anders Engzell,  
kommunikationsansvarig hos  
Skånetrafiken, till Sydsvenskan,  
efter att tågtrafiken stoppats  
mellan de två städerna. Först den  
29 augusti kommer tågen att gå  
igen. Anledningen är att  
Trafikverket bygger ut spåren,  
från två till fyra.

**TT**



# Båt slog runt – man klamrade sig fast i fender

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

Två män i 30- respektive 35-årsåldern hamnade i sjönöd på Vänern under lördagsnatten. Deras båt slog runt och en av personerna klamrade sig fast på en fender i flera timmar innan

han kunde ta sig i land och larma. Den andra personen lyckades ta sig i land på en holme.

TT

# Straffrabatt för unga kritiseras

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**Straffrabatten för unga gärningsmän i Sverige som döms för mycket grova brott som mord är ett problem. Det anser chefsåklagare Lise Tamm vid riksenheten mot internationell och organiserad brottslighet.**

– Att ha enorma straffrabatter för ungdomar när det gäller den typen av brottslighet lockar de

äldre kriminella att rekrytera ungdomar. Det är en farlig väg, säger hon.

Lise Tamm har följt rättegången om dubbelmordet på två svenska män som sköts till döds i Herlev i Danmark i juni förra året.

– Jag tycker att det är intressant att jämföra hur man hanterar den här brottsligheten i Danmark och i Sverige. Man kan konstatera att de har färre skjutningar, där lönar det sig inte att rekrytera ungdomar som begår väldigt allvarliga brott, säger Lise Tamm. I Danmark riskerar de åtalade, även de som bara var 17 år när

morden utfördes, att dömas till dubbelt så långa straff om åklagaren kan bevisa att de har kopplingar till gängkonflikter.

TT

# **Två anhållna för mordförsök i Borlänge**

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

Två personer som greps i natt misstänka för mordförsök på en 30-årig man i Borlänge har nu anhållits, meddelar polisen.

Mannen hittades med skottskador i benet och var allvarligt skadad

när patrullen kom till platsen vid  
halv tre-tiden natten mot söndag.

TT

# **Gammal lag kan stoppa billigare renoveringar**

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**En ny strategi, som redan  
testas, gör det möjligt att  
stegvis renovera bostäder både  
snabbare och billigare än  
tidigare.**

**När Knivstabostäder använde strategin ökade hyrorna med endast 13 procent.**

**Men för att få ett brett genombrott bör lagen ändras så att hyresvärdar inte måste höja standarden för att ha rätt att höja hyran, framhåller en KTH-rapport som publiceras inom kort.**

När hyresvärdar i Sverige genomför ett traditionellt stambyte passar de ofta på att göra en standardhöjning av lägenheterna som ger dem rätt att

höja hyrorna med 40–50 procent eller mer.

Det är så systemet är utformat, vare sig hyresgästerna önskar det eller ej. Sätter de sig på tvären hamnar ärendet i hyresnämnden, som i långt över 90 procent av fallen dömer till hyresvärdens fördel.

En stor andel av de boende, särskilt pensionärer och ensamstående med barn, anser sig då inte ha råd att bo kvar och tvingas flytta – eller klarar höjningen bara tack vare ökat bostadsbidrag.

DN skrev nyligen om hur boende i Umeå protesterar mot

fastighetsbolaget Rikshems sätt att renovera lägenheterna i området Mariehem.

Snart läggs en rapport fram vid Kungliga Tekniska högskolan, KTH, som pekar ut en framtida riktning för renoveringar av bostadsfastigheter, både ur ett ekonomiskt och tekniskt perspektiv.

– Vi har undersökt stegvis renovering och funnit att ny teknik gör det möjligt att renovera effektivare, mer ekonomiskt och bättre ur ett hållbarhetsperspektiv, säger Tord

af Klintberg, en av författarna bakom KTH-rapporten.

Avloppsvattenrör och ventilationsrör beläggs invändigt med exempelvis en hinna av plast i stället för att bytas, så kallad relining.

– Samtidigt finns det nu nya tekniker för att renovera fönster, badrum och kök. Renoveringar behöver därför inte längre genomföras enligt principen allt på en gång, utan kan göras efter behov och stegvis, påpekar Tord af Klintberg.

Relining av avloppsrör började göras i Sverige redan för 30 år

sedan som alternativ till traditionellt stambyte och håller numera god kvalitet och förväntas hålla i 50 år.

– På senare tid har vi också sett relining av vattenledningsrör med kiselbaserade ämnen som inte innebär hälsomässiga risker som följer plaster med bisfenoler. Enligt entreprenören ska en sådan relining hålla i 35 år, säger Tord af Klintberg.

Han beskriver processen som att rören rensas och sedan filmas invändigt för att svagheter ska lokaliseras.

– Många säger att gamla rör till övervägande del nästan är som nya. Belastningar och slitage finns ofta i krökar, och där byts rören ut. Det betyder att det blir färre ingrepp, som kostar betydligt mindre än att byta ut hela systemet, säger den teknologie doktorn i byggnadsteknik.

Osäkerheten, menar Folke Björk, som är medförfattare till rapporten och professor i byggnadsteknik vid KTH, ligger i att tekniken för relining av vattenrör är relativt ny.

– Tekniken har varit i bruk i fem år och vi har inte hört att det inte

skulle fungera. Förhoppningarna är att det ska hålla i 35 år, men när något härdat i en kemisk process kan det ju gå fel, och det kanske inte märks direkt att det gått fel och då kanske det bara håller i fem år i stället för i 35 år. Det vore bra med ytterligare forskning på området, säger Folke Björk.

Stegvis renovering är inte bara effektivare och därmed billigare. Det ger även fastighetsägaren större kontroll över projektet. Och ökar, enligt KTH-rapporten, möjligheten för boende att bo kvar under arbetet eller att endast

behöva utrymma lägenheten under några få dagar.

Landvinningarna på det tekniska området bör, enligt utredningen, kombineras med en ändring i lagstiftningen som skulle kunna göra det möjligt för fastighetsägare att höja hyran även om de endast utför underhåll, utan att höja bostädernas standard.

Om ett fastighetsbolag i dag vill höja hyran med motiveringen att det sker för att bekosta underhållet räcker det med att en enda hyresgäst är emot förslaget



för att hyresnämnden ska stoppa hyreshöjningen.

Om fastighetsbolaget däremot genomför renoveringar som leder till höjning av standarden i en lägenhet råder det motsatta förhållandet. Då kommer beslutet i hyresnämnden att ge värden rätt att höja hyran, trots protester från hyresgästerna.

– Det är en kvarleva från den bostadssociala utredningen (1932–48), påpekar Tord af Klintberg.

På den tiden var bostäderna dåliga, det rådde bostadsbrist, trångboddheten var utbredd och

lägenheterna omoderna. Det fanns värden som lät hyresgäster bo uselt. Den gamla utredningen kom fram till att hyran fick höjas bara om standarden förbättrades.

– Då var det säkert rätt val, men nu när vi i allmänhet har god standard på våra lägenheter så kan man fråga sig om vi verkligen behöver dessa standardhöjande åtgärder sett ur ett hållbarhetsperspektiv, frågar sig Tord af Klintberg.

När Knivstabostäder stod inför omfattande renoveringar lyckades fastighetsbolaget få alla hyresgäster att gå med på

hyreshöjningar för underhåll och behövde då inte genomföra kostsamma standardhöjningar för att få höja hyran.

– Hyresmarknaden är reglerad och avsikten är den som Knivsta ville ha: att det inte ska vara för dyrt för folk att bo där. Vi tror att fastighetsbolag kan göra massor av standardhöjande åtgärder utan att byggnaden egentligen blir bättre. Men bolaget får inte höja hyran för underhåll och därför renoverar de för att höja standarden, säger professor Folke Björk.

Enligt KTH-rapporten bör lagen därför ändras så att om en majoritet av boende accepterar att betala för underhållsåtgärder så ska lagen stödja det.

På liknande vis bör det, enligt utredningen, krävas att en majoritet av hyresgästerna accepterar en standardhöjning för att den ska kunna genomföras.

**Torbjörn Petersson**

[torbjorn.petersson@dn.se](mailto:torbjorn.petersson@dn.se)

**”Jag litade på  
Knivsta-  
bostäder och  
underhållet  
gick bättre än  
väntat”**

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**När kommunägda Knivsta-  
bostäder stod inför  
renoveringar valde bolaget en**

**stegvis strategi och underhåll  
av fastigheterna i stället för en  
traditionell totalrenovering,  
som hade höjt hyrorna med  
över 50 procent. Resultatet blev  
hyreshöjningar på endast 13  
procent.**

– Hyran höjs bara runt 100  
kronor i månaden för varje år  
sedan renoveringen. Jag litade på  
Knivstabostäder och underhållet  
gick bättre än väntat, säger  
Kerstin Edvardsson, som bor i en  
tvåa på 58 kvadratmeter hos  
Knivstabostäder och betalar 5 600  
kronor i månaden.

I stället för stambyte belades vatten- och avloppsrör i fastigheterna med en hinna invändigt, så kallad relining. Fönster byttes ut. Hyresgästerna kunde i det stora hela bo kvar i sina lägenheter under renoveringen. Däremot renoverades inte badrum och kök eftersom standarden varierade kraftigt och fastighetsbolaget och hyresgästföreningen kom överens om att skjuta på frågan till senare. – Vi hade kunnat göra som många andra fastighetsbolag, en rad standardhöjande åtgärder, och troligen kunnat göra det med en

väldigt bra vinst också. Då hade vi sannolikt fått andra hyresgäster, men vi ville göra det som var bra för våra hyresgäster, säger Simon Granit, ekonomichef hos Knivstabostäder, om strategin som gavs namnet Bo kvar. En fördel för Knivstabostäder är att bolaget i dag får betalt för vissa delar av underhållet som andra fastighetsbolag inte har rätt att höja hyran för. Simon Granit ser det som att Knivstabostäder utforskat mellanläget i tolkningen av lagstiftningen. Hyresnämnden ger i 99 procent av fallen hyresvärden

rätt att höja hyran om standarden höjs. Samtidigt brukar Hyresgästföreningen tolka lagen från efterkrigstiden som så att den motsätter sig hyreshöjningar för underhåll.

– Det är ett bekymmer för fastighetsägare att renoveringar inte går ihop sig. De tvingas antingen sälja av bostäder till andra bolag eller ombilda en del till bostadsrätter för att få in pengar. Den nuvarande modellen behöver ses över, säger ekonomichefen.

Han har hållit föredrag på andra håll i landet om modellen som

Knivstabostäder använt. Och då poängterat hur viktigt det har varit att vinna hyresgästernas tillit.

Den dåvarande fastighetschefen i Knivstabostäder satte sig från början i klagomålstelefonen för att lära känna hyresgästerna och problemen med fastigheterna. Hyresgästerna fick full insyn i fastighetsbolagets ekonomi och kunde påverka renoveringen. Knivstabostäder körde med öppna kort och därför accepterade hyresgästerna upplägget med att bolaget skulle få ta betalt för en del av underhållet.

Men hade en enda av dem motsatt sig förslaget hade bolaget troligen känt sig tvunget att genomföra standardhöjande åtgärder, vilket hade höjt hyran betydligt mer.

– Förtroendet mellan oss och hyresgästerna finns fortfarande kvar. Vi är väldigt glada för att det har fungerat och tycker att det är roligt om fler vill ta lärdom av detta. Någonstans hoppas jag att allmännyttan tänker på samhällets bästa.

– Men det vore bra om lagstiftningen kan ändras så att den leder till andra tolkningar i hyresnämnden. Annars blir det

svårt för stora fastighetsägare att göra som vi har gjort, tror Simon Granit.

**Torbjörn Petersson**

[torbjorn.petersson@dn.se](mailto:torbjorn.petersson@dn.se)

# **Polisen: Vi har fler fall nu där droganvändaren är under 15**

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**Droganvändandet bland unga ökar i centrala Stockholm och det sjunker allt lägre ner i åldrarna, upplever polisen.**  
– Det går inte att koppla till klass, det går inte att koppla till etnicitet utan det är något som finns oavsett var du bor, och oavsett vilken uppväxt du har,

**säger Peter Lind vid Stockholmspolisen.**

En chattgrupp startas på sociala medier, och säljaren bjuder in personer som den kan lita på. Det kan vara en 15-åring med 30–40 kontakter som kommit över ett parti på ett par hundra gram narkotika.

Den unga personen lägger ut i gruppen att den har ”grönt inne”, ”brunt inne”, eller ecstasy.

Informationen sprids sedan till andra jämnåriga i syfte att sälja vidare.

Sedan stäms det träff, betalas med kontanter och så är narkotika-

köpet klart. Så kan en typisk försäljning via sociala medier gå till, berättar Peter Lind vid Stockholmspolisen.

– I stort sett all försäljning sker genom Snapchat, Instagram, och alla sociala medier egentligen som du har och hanterar. Det gör också att du med liten risk kan mötas och få tag på narkotika i stort sett när som helst, säger Peter Lind.

Han arbetar i den yttre ungdomsgruppen i centrala Stockholm och möter dagligen ungdomar som befinner sig i city. Polisen upplever där att

droganvändandet bland unga ökar.

Siffror över anmälda brott stödjer den bilden, antalet narkotikabrott i city där den misstänkte är minderårig har ökat till 403 anmälda brott under första halvåret i år, jämfört med 275 anmälda brott samma period förra året. Men det kan variera från år till år – under 2018 var antalet 503 anmälda brott.

Polisen i city har sedan hösten 2019 gjort en satsning i arbetet med ungdomar i och med att ungdomsgruppen startade, vilket även kan visa sig i statistiken,



berättar Mathias Henriksson som arbetar som gruppchef för ungdomsutredningarna i city.

– Detta är ett upptäckandebrott – siffrorna visar snarare hur mycket vi på polisen har arbetat med frågan. Men jag har arbetat med unga och narkotika i många år och min upplevelse är att det ökar, och att de blir allt yngre. Vi har sett fler fall än förut där personen är under 15 år, säger Mathias Henriksson.

Lokalpolisområde Södermalm och Norrmalm sticker ut i statistiken över anmälda narkotikabrott där en minderårig person är

misstänkt. En anledning kan vara att parkerna på Södermalm är träffpunkter för ungdomar från hela Stockholmsområdet.

Ett ”stockholmskrök” kan under en helgkväll locka uppemot 200–300 ungdomar till olika platser på Söder. Festerna startar ofta med inbjudningar på sociala medier som sprids till alla delar av Stockholm. Unga från Bro i norr till Södertälje i syd samlas i stan. – Det här är fester som leder till att folk blir misshandlade, folk blir rånade, det är jävligt mycket alkohol och jävligt mycket droger, samtidigt som det är en total

avsaknad av vuxna, säger Peter Lind.

Den senaste tiden har citypolisen märkt av flera andra trender bland unga och droganvändning. Utöver att det blir fler som brukar, att säljarna blir yngre och att försäljning via sociala medier dominerar, märker polisen att ungdomar självmedicinerar mot psykisk ohälsa och att just unga tjejer sällan blir upptäckta.

– Det märker vi i utredningarna också. Det är sådana utsagor som kommer, att den unga tar droger som en form av självmedicinering för att den mår dåligt. Att man

hittat något som man tycker funkar och hjälper. Fast det gör det inte i längden, säger Mathias Henriksson.

En orsak till att just unga tjejer ofta går under polisens radar när det kommer till användandet av narkotika kan vara att enbart kvinnliga poliser får utföra tvångsåtgärder, som kroppsvisitering, på unga tjejer. Finns inte en kvinnlig polis i närheten vid tillfället kan det därför vara svårare att fånga upp missbruket tidigt.

– Konsekvensen av det är att tjejer löper ganska stor risk att hamna i

ett tyngre missbruk, vilket vi också har fått vittnesmål om från kvinnor som befinner sig i tungt missbruk. Att de önskar att de blivit upptäckta tidigare, säger Peter Lind.

Och droganvändning är inte enbart ett problem i förorten, som innerstadsföräldrar är benägna att tro, berättar Peter Lind.

– Jag ser egentligen inte någon skillnad mellan cityungar och de som kommer utifrån. När vi får tag på telefonen och tittar igenom så ser vi att folk i innerstaden säljer och brukar. Och folk från orten säljer och brukar. Vuxna

måste förstå att narkotika inte är ett förortsfenomen, säger han.

Peter Lind berättar att unga i välsituerade områden kanske oftare kan ha hemmafesten, och därmed i lägre utsträckning riskerar att upptäckas av polis. Samverkan mellan polis och andra myndigheter och långsiktiga satsningar på ungdomar är det som behövs för att bryta den uppåtgående trenden, säger Peter Lind.

– När vi har 14–15-åringar som säljer droger är det för mig ett bevis på att vi har ett samhälle

som inte riktigt fungerar som det ska, säger han.

**Caroline Gyllenkrok**

[caroline.gyllenkrok@dn.se](mailto:caroline.gyllenkrok@dn.se)

### **Fakta. Anmällda narkotikabrott**

Antalet anmällda narkotikabrott i city vecka 1–29 där den misstänkte är under 18 år:

2016: 259

2017: 356

2018: 503

2019: 275

2020: 403

Källa: Polisen

Råd till föräldrar

Var närvarande och delaktig.

Prata med din tonåring och

upprätta kontakt med kompisars föräldrar. Våga vara lite besvärlig och "pinsam".

Reagera på förändringar. Kan vara nya kompisar, nya kläder, pengar eller saker som "försvinner."

Sociala medier. Är stor del av en tonårings liv, dygnet runt. Ställ frågor och försök sätta dig in i detta.

Pengar. Kolla vilken typ av uttag och swish-betalningar som förekommer.

Källa: Polisens ungdomsgrupp i city

# **Två män påträffade misshandlade på kyrkogård**

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**Två män fördes till sjukhus efter att ha hittats på en kyrkogård i Solna under söndagen. De uppger att de har blivit rånade och utsatta för misshandel.**

**Senare greps och anhölls två män misstänkta för misshandel och människorov.**

Polisen fick larm om händelsen vid åttatiden på morgonen från SOS Alarm.

Förbipasserade hade hittat två män på en kyrkogård som berättade att de hade blivit misshandlade och rånade.

Männen fördes till sjukhus med ambulans. Båda var vid medvetande och talbara när de fördes till sjukhus.

Platsen där männen påträffades spärrades av för teknisk undersökning.

Två män greps i närområdet och anhölls senare.

– De misstänks för misshandel och människorov. De är inte hörda än, men nekar till brott, säger Anna Magnusson vid Åklagarkammarens presstjänst. Enligt uppgifter till Aftonbladet är brottsoffren omyndiga. Det kan Åklagarmyndigheten inte bekräfta.

**Marit Sundberg**

[marit.sundberg@dn.se](mailto:marit.sundberg@dn.se)

## **Socialdemokraterna kräver en plan för vårdskulden**

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**Under coronapandemin har många operationer och annan vård ställts in och försenats. Nu vill Socialdemokraterna i Region Stockholm se en generalplan för att hantera situationen.**

**– Efter sommaren nu har det blivit allt tydligare att vi är på väg in i en tilltagande vårdkris, framför allt den här stora**

**vårdskulden som har byggts upp under våren, säger oppositionsregionrådet Aida Hadzialic (S).**

Socialdemokraterna har granskat samtliga anmälningar som har kommit in till regionens patientnämnd under pandemin.

– Det finns väldigt många exempel på väldigt tragiska människoöden, människor som har drabbats oerhört mycket på grund av pandemin men också på grund av de strukturella problem som finns i Stockholms sjukvård, säger Aida Hadzialic.

Hon förväntar sig att den sittande majoriteten börjar jobba med vårdskulden så snart som möjligt. – Vi kommer att lägga ett formellt krav på att en generalplan ska tas fram som kartlägger det exakta vårdbehovet och vilka åtgärder som måste vidtas.

Men är det inte rimligt att man skjuter upp icke akuta operationer under en pandemi?

– Det är naturligt att de icke akuta fallen skjuts upp och vi har haft en borgfred under det rådande krisläget där den socialdemokratiska oppositionen har gjort allt för att agera så

ansvarsfullt som möjligt, säger Aida Hadzialic.

Men samtidigt, menar hon, har sjukvården i Region Stockholm haft allvarliga problem under lång tid.

– Redan i höstas larmade vårdpersonalen om en sjukhuskris i Sveriges rikaste region. Man kunde inte garantera patientsäkerheten. Då lade den borgerliga ledningen fram ett rekordvarsel för att spara ännu mer på sjukhusen.

Varslet drogs tillbaka på Danderyd och Södersjukhuset men ligger kvar på Karolinska, där

fortfarande flera hundra läkare och undersköterskor är varslade.

– Det borde vara tvärtom, man behöver rusta sjukvården, man behöver rusta sjukhusen och se till så vi får fler läkare, sjuksköterskor och undersköterskor – inte färre – för att kunna garantera patientsäkerheten och kunna ge vård efter behov, säger Aida Hadzialic. Det Socialdemokraterna kräver är att Region Stockholm nu, snarast möjligt, levererar en generalplan för hur vårdkrisen ska lösas. De vill att man så snabbt som möjligt kartlägger hur vårdbehovet ser ut



och hur vårdskulden har byggts upp.

– Sedan vill vi veta vilka åtgärder man planerar att vidta. Det vi tror behöver göras är att stärka bemanningen, stoppa varslet, förstärka kapaciteten på sjukhusen, öppna fler vårdplatser och skjuta till mer resurser till sjukhusen i Stockholm, specifikt för att kapa köerna. Vi behöver en radikalt ny riktning för sjukhusen, säger Aida Hadzialic.

Men var ska regionen få pengar till det? Regeringen har anslagit tre miljarder totalt för att täcka kostnaderna för pandemin och

bara i Region Stockholm är de kostnaderna, enligt den styrande majoriteten, två miljarder.

– För det första så vet vi att regeringen kommer att kompensera oss för alla covid-19-relaterade utgifter, sedan måste vi också våga prioritera tydligt för att förstärka kapaciteten på sjukhusen. Jag vill att regeringens pengar ska öronmärkas för att gå till sjukhusen.

Socialdemokraterna har väldigt länge drivit att omfördela resurser från de privata vårdmarknaderna till sjukhusen. Vi har haft ett enormt skatteslöseri.

Du menar att ni vill lägga ner ett antal vårdval?

– Vi är uppe i över 40 vårdval, de allra flesta regionerna i landet har cirka fyra. Den privata vårdmarknaden kan vara ett bra alternativ, som kan öka valfriheten och få in nya perspektiv, men det Stockholmsmoderaterna har gjort är att på ett väldigt ideologiskt sätt tvinga fram vårdval och utförsäljningar av sjukvården. Och därmed har stora mängder pengar forsat ut ur vårt gemensamma sjukvårdssystem.

Men vad händer om coronan tar fart igen, om vi får en andra våg?

– Vi måste kunna tänka flera tankar samtidigt, vi måste också börja bearbeta vårdskulden. Det är alldeles för många som har fått vänta med sina behandlingar, allvarligt sjuka som i värsta fall riskerar sina liv, säger Aida Hadzialic.

**Mia Tottmar**

[mia.tottmar@dn.se](mailto:mia.tottmar@dn.se)

**Fakta. Exempel på anmälningar till patientnämnden under pandemin**

DN vill påpeka att det är anmälarnas upplevelse som DN inte kan verifiera.

Barn med en kronisk neurologisk sjukdom. Väntar på operationen på grund av en smärtsam godartad bindvävstumör. Flickan vaknar på natten av smärta och får ofta ta smärtstillande läkemedel. Att hon inte får sova har bland annat påverkat hennes skolgång. Kliniken på akutsjukhuset har varit och är stängd, på grund av coronapandemin. Ordinarie läkare går inte att nå.

65-årig man med diabetes har varit på kontroll för grå starr. Han sattes upp på en lista för eventuell operation. Innan operationen fick han besked om att den skulle ställas in med tanke på att han tillhörde riskgrupp för covid-19. Mannen undrar om han riskerar att bli blind.

En kvinna med symtom på coronasmitta. Hon uppsökte akutmottagningen vid ett akutsjukhus men blev hemskickad utan undersökning om hennes besvär hade annan orsak än covid-19. Först när hon tredje gången uppsökte

akutmottagningen med svåra smärtor uppdagades att hon hade brusten blindtarm med djup infektion och fick opereras akut. Infektionen hade spridit sig i buken och det var fara för hennes liv.

En kvinna med svår knäskada väntar på operation på akutsjukhus. Det är planerat att byta ut knäleden, men med anledning av covid-19 har operationen skjutits på framtiden. Hennes handläggare på försäkringskassan menar att hon inte längre kan vara sjukskriven.

En man väntar på dubbel gråstarrsoperation i specialistvården. Vid kontakt med mottagningen fick mannen information om att hans operationer skjutits på framtiden med anledning av covid-19 och att han är äldre än 70 år.

# **MP ställer sig bakom krav att stoppa försäkringspatienter**

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**Nu ansluter sig MP till partierna i Region Stockholm som vill förhindra att patienter med privata sjukvårdsförsäkringar får gå före i den offentliga vården. MP, V och S vill se avtal där offentlig vård inte får blandas med privat.**

Regeringen har tillsatt en utredning för att ta fram ett lagförslag som ska göra det omöjligt för personer med privata

sjukvårdsförsäkringar att gå före i den offentliga vården. Detta bland annat efter att DN:s granskning i vintras visade att flera privata vårdgivare med avtal med regionerna prioriterade patienter med privata försäkringar.

Vänsterpartiet i Region Stockholm krävde i en motion till fullmäktige december att förfarandet skulle stoppas, något som även Socialdemokraterna ställde sig bakom – men då fick man inget gehör av den styrande majoriteten där MP och de borgerliga partierna ingår.

Nu tycks dock Miljöpartiet ställa sig bakom kravet. Susanne Nordling (MP), gruppleadare i hälso- och sjukvårdsnämnden skriver i ett mejl till DN:

”Hos Region Stockholms vårdgivare är det vård efter behov som ska styra. Det är klart att de olika finansieringssystemen inte ska blandas. Så länge det är så kommer de som kan betala sig före i kön gå före – varför skulle de annars ha en privat sjukförsäkring?”

Enligt Nordling vill MP därför se över om det går att avtala bort möjligheten att driva privat och

offentligt finansierad vård på samma mottagning.

”För att det ska bli av måste vi ha C, L, M och KD med oss, men vi ska definitivt ta upp frågan.”

Varför har inte avtalen varit utformade så redan innan?

”Vi har utgått från att vårdgivarna följer hälso- och sjukvårdslagens intentioner. Dagens Nyheters granskning visar att det inte alltid är så och det gör mig oroad och upprörd. Det får inte finnas tvivel om att det är vård på lika villkor och patienternas behov som avgör när du får vård. Det är uppenbart att det behöver göras mer både i

Stockholm och i övriga landet”,  
uppgger Susanne Nordling.

Varför ställde ni er inte bakom V:s  
motion i december?

”Det har alltid varit vård efter  
behov som ska styra. I december  
ställde vi oss bakom principen att  
lita på att vårdföretagen klarar  
detta. Det är ju så vi önskar att det  
ska fungera. När det framkommer  
att det inte alltid gör det, är det så  
klart vårt ansvar att se vad vi kan  
göra för att till täppa till hålen i  
systemet.”

Jonas Lindberg, sjukvårdspolitisk  
talesperson (V) i Region  
Stockholm:

– Det är jättebra att de har vaknat  
till i frågan. I december gick de  
upp och talade emot att införa en  
sådan reglering. Det är  
uppseendeväckande. När det inte  
är skarpa omröstningar kan de  
säga sådana där bra saker – men  
när det verkligen gäller så röstar  
man med de borgerliga partierna.  
De säger en sak men agerar på ett  
helt annat sätt. Hade vi haft en  
sådan reglering på plats hade  
lättare kunnat tackla den här  
vårdskulden, och se till att vård  
går till rätt patient först.  
Oppositionsregionråd Talla  
Alkurdi (S):

”Det gläder mig att MP har ändrat sig och nu ansluter sig till vårt krav. Vi har sedan tidigare krävt att inga vårdgivare som regionen har avtal med ska få ta emot privata sjukvårdsförsäkringskunder och då röstade de blågröna och SD nej till det. Nu kommer vi fortsätta sätta press tills fler partier sluter upp kring principen om att vård alltid ska ges efter behov och inte efter plånbok”.  
S kommer i nästa veckas hälso- och sjukvårdsnämnd åter kräva stopp för privata

sjukvårdsförsäkringar i den skattefinansierade sjukvården.

**Lisa Röstlund**

[lisa.rostlund@dn.se](mailto:lisa.rostlund@dn.se)



# Skottlossning i Haninge

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

Polisen har hittat tomhylsor efter en skottlossning i Brandbergen i Haninge utanför Stockholm. Klockan 15.50 på söndagen inkom larmet om att personer hört ljud som beskrevs som skottlossning. Polisen tog sig då till platsen och hittade hylsor.

– Vi arbetar utifrån att det har varit en skottlossning, säger

polisens presstalesperson Towe Hägg.  
TT

# Stor brist på gode män

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

Det råder akut brist på gode män i Stockholm, personer som hjälper andra med saker som ekonomi, myndighetskontakt och juridik, rapporterar SVT Nyheter Stockholm. I dagsläget finns det omkring 5 500 gode män i Stockholm, men 350 till behövs. – Det beror bland annat på att vi blir fler invånare i staden och att andelen äldre blir större. Vi har

också skärpt tillsynen av våra gode män vilket gör att en del får sluta och en del väljer själva att sluta, säger Håkan Andersson, chef på överförmyndarförvaltningen i Stockholm.

Hittills i år har 100 personer anmält sitt intresse för det frivilliga uppdraget, i jämförelse med 2 000 under hösten 2015 då många flyktingar kom.

**TT**

# **Så kämpar teater- Sverige för att överleva pandemin**

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**Dramaten ställer in höstens storsatsning "Röde orm". Även på Kulturhuset Stadsteatern och Kungliga Operan är frågetecknen många kring de största uppsättningarna. Landets teatrar står i höst inför en utmaning av aldrig tidigare skådat slag.**

Det blir inga pussar eller kramar i höstens dramatik.

För Mattias Andersson, som tillträdde sin tjänst som konstnärlig ledare vid Dramaten den 1 mars i år, kom coronaviruset att prägla nationalteaterns verksamhet efter bara några dagar.

– Fruktansvärt frustrerande, summerar han själv.

– Efter att jag fick tjänsten i slutet av september 2019 laddade jag i månader. En vecka efter att jag tillträdde kom restriktionerna och sedan stängde vi vår publika verksamhet. Eftersom mitt arbetssätt bygger väldigt mycket på att möta folk, testa idéer och se

hur de landar i möten med andra har det varit fruktansvärt svårt. På Dramaten, ett teaterhus med fler än 200 anställda, jobbar de som kan hemifrån. Digitala möten har blivit vardag, men skådespelarna som behöver repetera inför höstens premiärer finns på plats – och de har många nya regler att förhålla sig till. När pjäsen ”Kvinnostaden”, i regi av Staffan Valdemar Holm, började repeteras i slutet av juli var företagsläkaren närvarande för att se till att repetitionerna genomförs på ett säkert sätt.

– Den svenska linjen har ju kretsat kring rekommendationer, vilket har gjort att det blivit mycket att tolka och tyda. Under en period i våras fick vi successivt ompröva vår hållning, ibland från dag till dag, men nu har vi arbetat fram ett tjockt dokument med tydliga regler för skådespelarna att förhålla sig till. Trots att det varit lite rörigt tycker jag att det finns en lojalitet och en bra känsla i huset. Alla vill verkligen jobba och möta publiken, säger Mattias Andersson. Uppsättningarna ”Kvinnostaden”, ”Liv Strömquist tänker på sig

själv” och ”Till kärlekens Antarktis”, alla med premiär i september, har anpassats för att säkerställa skådespelarnas säkerhet och hälsa.

– Det pratas otroligt mycket om 50-regeln. Men hur publiken ska placeras är förvånansvärt lätt att lösa. Den svåra frågan är: Hur fan spelar man teater just nu? säger - Andersson.

– Det är en fråga som diskuteras på teaterhus i hela världen.

”Röde orm”, om ett gäng sjövilla bibliotekarier på ett episkt vikingaäventyr, som skulle haft premiär i våras och sedan

flyttades fram till september väljer Dramaten nu att skjuta på framtiden. Pjäsen, i regi av Alexander Mørk-Eidem, är helt enkelt inte möjlig att genomföra under rådande omständigheter.

– ”Röde orm” innehåller väldigt mycket fysisk kontakt, mycket delande av rekvisita, och ett visst mått av improvisation. Allt det vi försöker undvika just nu. Det är en väldigt fysisk pjäs som inte går att spela i den form som den är avsedd för.

Finns där oro bland personalen, och hur gör Dramaten för att skydda riskgrupper?

– Likt i samhället i stort finns hela spektrumet. Vissa anställda är väldigt oroliga, andra tar det med ro. Det är väldigt individuellt. Visst finns det fall där vi ersatt vissa anställda som tillhör en riskgrupp i ensemblen i samråd med företagshälsovården, men över lag är det väldigt mycket upp till individen själv, säger Andersson.

Några riktade rekommendationer specifikt för just teaterverksamhet finns inte i nuläget, men Teaterförbundet för scen och film, Musikerförbundet och SYMF, Sveriges Yrkesmusikerförbund

arbetar tillsammans med Svensk Scenkonst och andra arbetsgivarorganisationer för att ta fram ett underlag.

– Vi har ett antal punkter som vi fortfarande strider om, säger Simon Norrthon, ordförande för Teaterförbundet för scen och film med drygt 8 600 medlemmar. På fredagens presskonferens betonade regeringen att publikbegränsningen på 50 personer tills vidare ligger kvar, men öppnade samtidigt för möjligheten att göra undantag för arrangemang med sittande publik efter 1 oktober, någonting som

välkomnas av teatercheferna som DN talat med.

– Hittills har vi befunnit oss i ett sorts vakuum och nu får vi en möjlighet att lägga ett motbud. Så jag välkomnar öppenheten och viljan till dialog och att respektive arrangör får möjlighet att presentera en strategi för att öppna för en större publik än 50 personer på ett säkert sätt, säger Mattias Andersson.

Men 50-regeln innefattar inte ensemblen eller personalen som arbetar med scenverksamheten i salongerna. Där har teatrarna i stället gjort egna riskanalyser och

utbytt tankar sinsemellan för att skydda sin personal.

På Kulturhuset Stadsteatern utgår man exempelvis fortfarande från att det är möjligt att genomföra ”Det stora teaterkalaset” i oktober med fler än 20 personer som sjunger och gör revy på Klarascenen, utan att äventyra ensemblens hälsa.

– Vi diskuterar det varje dag och just nu är vi inriktade på att lösa det så att vi kan genomföra den, säger teaterchefen Maria Sid. Arbetet med att coronasäkra verksamheten görs löpande, säger hon. En åtgärd är att förlänga

repetitionstiderna för vissa pjäser och repetera i mindre grupper.

– Det är unikt att skapa teater just nu. Teater är en stor kreativ process, som just nu är ännu kreativare eftersom vi hela tiden måste tänka efter och analysera hur vi arbetar.

Även på Kungliga Operan har höstens repertoar anpassats.

– Vi har reducerat kör och orkester till mindre grupper och även antalet medverkande i våra produktioner så mycket det bara går under hösten. Och en del av repertoaren har fått bytas ut för baletten för att kunna öka

avstånden mellan dansarna. Men till våren väntar Wagners ”Mästersångarna i Nürnberg” som är en jättestor produktion där vi inte kan lösa problematiken med avstånden mellan de medverkande, bland annat för kör och orkester, säger vd:n Birgitta Svendén och tillägger:

– Om kravet på avstånd ligger kvar innebär det att vi på sikt kommer att få stora problem med hela vår verksamhet. Vi arbetar ju med stora kollektiv, däribland ett klassiskt balettkompani på 70 personer. Och för dem är det omöjligt att hålla två meters



avstånd på scenen. I nuläget försöker vi lösa allt inom de säkerhetsramar som finns vilket är bra men det kommer inte hålla i längden.

Att 50-regeln satt kulturbranschen under hård, ekonomisk press har debatterats högljutt under den senaste månaden. Kulturministerns avgång har krävts. Likaså mer stödpengar till kreativa verksamheter under hösten. På fredagen presenterade kulturministern ett förslag om att kulturen ska beviljas ytterligare 1,5 miljarder kronor i krisstöd.

– Det är glädjande, men någonting annat hade varit otänkbart. Det kom verkligen i sista stund, säger Simon Norrthon.

Scenkonsten är hårt prövad över hela världen och exempelvis brittiska Royal Shakespeare Company har valt att permittera 98 procent av sina anställda medan privatteatrar i Londons teaterdistrikt säger upp 200 personer.

Även svenska verksamheter kan komma att bantas.

– Vi har ju i princip fått ett näringsförbud från staten och

trots att regeringen nu öppnar för en dialog kommer det att ligga kvar åtminstone till oktober. Jag vågar inte gissa vad det publiktak som Folkhälsomyndigheten ska presentera kommer att vara. Men är siffran under 1 000 personer kommer det inte att hjälpa de stora aktörerna ekonomiskt. När det gäller privatteatrarna behöver de en 80-procentig publikbeläggning för att gå runt, säger Simon Norrthon.

– Varsel av anställd personal kommer i regel sent. Innan dess har man gjort sig av med alla rörliga kostnader som

visstidsanställda och frilansare. Det är verkligen en kris utan motstycke och även om det ännu inte syns att jobben försvinner så har exempelvis Dramaten haft anställningsstopp sedan i maj.

**Alexandra Sundqvist**

# **Så påverkas kärleken av mannens föräldraledighet**

MÅNDAG 24 AUGUSTI 2020

**Sverige brukar lyftas fram som ett land med väldigt generös föräldraförsäkring. Över tid har allt fler dagar reserverats för vardera föräldern, ofta kallat "pappamånader".**

**Spelar uttaget av föräldraledighet någon roll när det gäller att hålla ihop kärleksrelationen på sikt? En ny studie vid Stockholms universitet har tittat på det.**

– Det finns tidigare studier som visar att pappor som tar ut föräldraledighet skiljer sig i mindre utsträckning, säger Ann-Zofie Duvander, professor i demografi vid Stockholms universitet.

Hon och hennes kollegor tittade i en ny studie på hur uttaget av föräldraledigheten sett ut mellan 1993–2011 i Sverige, Norge och Island. Datan utgick från heterosexuella par som bodde ihop. Forskarna undersökte hur föräldraledigheten togs ut under

barnets två första år samt vilka par som separerat efter två år.  
– Pappor i de här länderna har tagit ut föräldraledighet i större utsträckning än i andra länder, men det har dragits ganska stora växlar på vad det skulle kunna leda till, både för jämställdheten och för arbetsmarknaden och barnafödandet, säger hon.

Och förutsättningarna för att ta ut föräldraledighet ser olika ut i de tre länderna. Regler har förändrats under den tid som studien tittat på, men Sverige har haft mest generösa regler när det gäller längden på hela

föräldraledigheten. Här har också flexibiliteten varit störst, alltså när man kan ta ut föräldraledighet.

– Norge var lika tidiga som vi med att ha en reserverad månad för papporna. Men ökningen av antalet pappor som tog ut föräldraledighet när det blev möjligt var större i Sverige än i Norge, berättar hon.

Skillnaderna i regler var flera. Till exempel hade papporna i Norge bara rätt att använda sin del av föräldraledigheten om mamman hade arbetat innan barnet föddes. Var mamman till exempel student

hade därför inte pappan någon rätt till föräldradagar.

På Island har man delat upp föräldraledigheten på tre månader per förälder, plus tre månader som föräldrarna får dela upp hur de vill.

Mönstret man hittade i undersökningen var dock tydligt. – I de familjer där pappan inte tar ut föräldraledighet alls har man en större risk att separera, i alla tre länderna, säger Ann-Zofie Duvander.

Men i både Sverige och Norge är kurvan i studien mer formad som ett U, förklarar hon: Familjer med

pappor som inte var föräldralediga alls hade större risk för separation. Men även pappor som tog ut *mer* än den reserverade föräldraledigheten hade större risk att separera än de som tog ut de reserverade antal dagarna.

Varför vet forskarna inte. Det handlar om en registerstudie som inte säger något om orsak och verkan bakom olika samband.

– Försöker man vara mer jämförbar än det som föreskrivs så kanske man kan möta motstånd, till exempel på jobbet. Det hittar vi i Norge också. De som följer

förväntningen, att pappor ska vara hemma men inte hur länge som helst, de tycks ha störst chans att inte separera, säger Ann-Zofie Duvander.

Fast på Island var risken för separation mindre ju mer föräldraledighet pappan tog ut. påpekar hon.

– Det idealiska vore att fråga föräldrarna hur de anser att det fungerar att dela på föräldraledigheten, och främst vad som kan vara problem, säger hon.

Separationen behöver inte vara direkt kopplad till själva uttaget av föräldraledigheten. Det kan

finnas flera anledningar till att en pappa inte tar ut några föräldradagar alls. Relationen kan till exempel redan ha tagit slut när det var hans tur.

I tidigare studier har pappor som varit föräldralediga fått svara på frågor om den tiden. Ett vanligt svar har varit att de upplever en bättre kontakt med barnet, men också en bättre förståelse för hushållsarbete och barnomsorg.

– Papporna säger att de får mer förståelse för den andra förälderns ansvar. Jag tänker mig att om föräldrar delar på ansvar leder det till mer förståelse för

varandras situation, säger Ann-Zofie Duvander.

I Sverige har det nu blivit en norm för pappor att ta ut sina månader av föräldraledighet, även om inte alla gör det.

– Exempelvis invandrade pappor är underrepresenterade i statistiken om att använda sin föräldraledighet. Det vore intressant att studera närmare. Är det information som brister, eller beror det på förhållanden på arbetsmarknaden? Det finns mycket att titta på här, säger Ann-Zofie Duvander.

Dessutom framhåller hon att en separation mellan två föräldrar i dag inte är lika drastisk som tidigare i historien.

– Att vara separerad förälder betyder inte att man inte är en aktiv förälder. Det är inte så att separationer ökar i Sverige, men det kan vara så att en separation inte känns som något som är lika riskabelt i dag som tidigare, säger Ann-Zofie Duvander.

**Sofie Österström**

[sofie.osterstrom@dn.se](mailto:sofie.osterstrom@dn.se)

**Fakta.**

Föräldraledighet i världen

Rätten till föräldraledighet och ersättning ser olika ut i olika länder. Här är några exempel:

#### Estland

Mammor har rätt till 85 veckors betald föräldraledighet. Man har rätt att vara föräldraledig från sitt jobb ännu längre än så, men inte till samma ersättningsnivå. Två veckor reserveras för pappor, enligt Unicef.

#### Finland

Från och med hösten 2021 kommer familjer kunna vara föräldralediga i totalt 14 månader. I dagsläget gäller 12,7 månader. Båda föräldrarna får 164 dagar

var att vara lediga. 69 dagar kan transfereras från den ena föräldern till den andra.

#### Danmark

Fyra veckor innan barnets beräknade födelsedatum har mamman rätt till fyra veckors ledigt. Efter det har hon rätt till 14 veckor ledighet. Den andra föräldern har två veckor att ta ut direkt efter födelsen eller någon gång under barnets första 14 veckor. 32 veckor av föräldraledighet kan delas mellan föräldrarna som de vill.

#### USA



USA är det enda OECD-landet som inte har ett nationellt system för betald föräldraledighet, enligt en rapport från Unicef. Vissa stater erbjuder betald föräldraledighet genom försäkringsprogram för vissa anställda.

Japan

Japanska fäder har rätt till en lång föräldraledighet – upp till ett helt år. Det är den mest generösa föräldraledigheten reserverad för pappor i hela OECD. Trots det är det få fäder i Japan som tar ut sin föräldraledighet – endast 6 procent gjorde det 2018.

Om studien

Studien bygger på data från register i Sverige, Norge och Island mellan åren 1993 till 2011. I datan ingår heterosexuella par som bor ihop och fick sitt första barn under perioden.

Under perioden har längden på den reserverade pappaledigheten förändrats i både Norge och Sverige, men på Island har den varit tre månader hela tiden.

Studien är publicerad i tidskriften European Journal of Population.

# Johnny har varit inlåst i över 20 år utan medicinska skäl

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**Både läkare och psykologer har bedömt att Johnny Karlén inte lider av en allvarlig psykisk störning och att han inte är i behov av någon**

**rättspsykiatrisk tvångsvård. Ändå har han suttit inlåst i över 20 år.**

På en bänk utanför Rättspsykiatriska regionkliniken i Växjö sitter Johnny Karlén, 54 år, och kedjeröker tolv cigaretter. Han kollar på klockan. Knappt en timme kvar innan den dagliga frigången utanför murarna är över och han måste tillbaka in i sin cell. – Det enda man blir här är gammal. Och det värsta är att det inte finns något slutdatum. Jag har blivit en gubbe här. De har tagit livslusten ifrån mig.

Redan för 18 år sedan uppmärksammades det i en statlig utredning (SOU 2002:3) att den svenska lagen om rättspsykiatri tillåter att personer hålls inspärrade utan medicinska skäl. Man konstaterade då att vården riskerade att bli en form av ”maskerad förvaring”, vilket står i strid med Hawaiideklarationen som slår fast att en psykiater inte får medverka i tvångsmässig psykiatrisk vård av personer som inte är psykiskt sjuka. För att en person som begått ett brott ska kunna dömas till sluten rättspsykiatrisk vård krävs det att

hen bedöms lida av en allvarlig psykisk störning. Så hur kommer det sig att någon som inte uppfyller detta kriterium ändå tvångsvårdas på obestämd tid i enlighet med svensk lag? När DN undersöker saken visar det sig att de som dömer i målen har delade meningar om vad som faktiskt krävs för att hålla någon kvar. Johnny Karlén var i sin ungdom vad han själv kallar ”en buse”. Som dyslektiker – eller ”ordblind” som man sa på den tiden – hade han det svårt i skolan och fullföljde bara de första nio åren. Hemma fick han stryk.

– Farsan var hård, jag fostrades med näven. Han slog mig tills jag blev så stor att jag kunde slå tillbaka. Vi hade gott om pengar, men det fanns ingen kärlek. För att komma ifrån våldet flyttade han hemifrån tidigt. Lärde sig allt han kunde om bilar, båtar och motorer i största allmänhet. Jobbade extra på en mack och tog ut lönen i bensin. Byggde säten på Volvo och Saab. Mekade. Som tolvåring rökte Johnny Karlén cannabis för första gången och två år senare satt han redo med en spruta amfetamin. Huden bär märken av sprutor och

batonger, polishundar och taggtrådsstängsel och tatueringar av kvinnonamn som kryssats över allt eftersom förhållandena tagit slut.

Johnny Karlén var under många år en typisk kåkfarare, men rättspsyk var det aldrig tal om eftersom han inte bedömdes lida av en allvarlig psykisk störning. I alla fall inte förrän den där kvällen 1998 då han greps av polis och dömdes för misshandel, olaga hot, narkotikabrott och olovlig körning.

– Jag trodde att jag skulle komma ut snabbare om jag fick

rättpsykiatrisk vård så jag spelade psykiskt sjuk när jag svarade på deras frågor. Och så sa jag att jag hade fått ett hårt slag mot huvudet med ett basebollträ. Det var fan det dummaste jag någonsin gjort, säger han. I den rättpsykiatriska undersökningen drog man slutsatsen att Johnny Karlén förutom sitt blandberoende också hade en hjärnskada med frontallobsprägel, borderline och antisocial personlighetsstörning. Enklare uttryckt: Han bedömdes lida av en allvarlig psykisk störning.

Vägen in i den slutna rättpsykiatriska vården var enkel. Att ta sig ut skulle bli en helt annan sak. Ett flertal olika läkare och psykologer har under åren bedömt att Johnny inte lider av en allvarlig psykisk störning. I journalerna står det visserligen klart att han har en psykisk störning, men den bedöms inte vara allvarlig och uppfyller inte det som krävs för att rättpsykiatrisk tvångsvård ska vara befogad. Vid en permission i början av januari 2018 föll Johnny Karlén bokstavligt talat in i gamla

hjulspår. Efter att ha kört bil vårdslöst och drogpåverkad blev han återigen ett fall för polisen. I samband med åtalet fick Johnny genomgå en ny rättspsykiatrisk undersökning – två decennier efter det att han dömdes till slutet rättspsykiatrisk vård.

Rättsmedicinalverket bekräftar i sitt utlåtande den bedömning flera andra läkare redan gjort: Karlén lider inte av en allvarlig psykisk störning och det finns inga medicinska förutsättningar att överlämna honom till rättspsykiatrisk vård. Han döms i stället till tre månaders fängelse.

Johnny Karlén är då hoppfull. Han tror att han kommer släppas ut när han avtjänat sitt straff. I journalerna framgår det hur han ivrigt och öppet börjar planera framtiden med sin dotter som precis har fyllt 18 år. Han pekar stolt på fotografierna i datorn. Trots att han bara träffar henne ibland lägger han ofta upp bilder Facebook. Bilder som någon annan har tagit.

Johnny får permission från rättspsyk för att sitta av sitt fängelsestraff. Därefter tvingas han tillbaka till Rättspsykiatriska regionkliniken i Växjö. För

visserligen har han avtjänat sitt straff, men i Förvaltningsrätten anser man att Johnny bör vara fortsatt inlåst eftersom det finns en risk att han återfaller i missbruk och därmed brottslighet om han släpps ut. Rätten tycker inte att Johnny har kunnat ge dem ”någon bra förklaring till varför det blev som det blev”.

Johnny är ingen ängel. Men han har heller ingen allvarlig psykisk störning. Ändå sitter han där, i dag 54 år gammal, och tvivlar på om han någonsin kommer släppas ut.

Redan vid millennieskiftet hävdade Johnnys dåvarande advokat att det enkom handlade om förvaring. Att det inte fanns någon vårdplan för Johnny. Chefsöverläkaren å sin sida menade då att den behandling som var aktuell bestod i ett ”långsiktigt attitydarbete”. Den dominerande huvuddiagnosen bland de intagna på rättspsyk är schizofreni, en diagnos som brukar karaktäriseras av svåra psykotiska symtom med förändrad verklighetsuppfattning, och som behandlas med antipsykotiska

läkemedel. Johnny får ingen psykiatrisk behandling. Han får diabetesmedicin och sömnmedel. Och substitutionsbehandling för sitt gamla opioidmissbruk. I journalerna står det att han inte visar några tendenser till vare sig aggressivitet eller utåtagerande, och att risken för våld bedöms vara låg. Sedan misshandeln i slutet på 90-talet har han heller inte gjort sig skyldig till några nya våldsbrott. Men det räcker inte. För att Johnny ska få komma ut måste rätten också ta hänsyn till den så kallade "framtida brottsligheten". Det som inte

hänt. Det Johnny inte gjort, men som han kanske skulle kunna göra i framtiden.

Vad är det egentligen som krävs för att den rättspsykiatriska tvångsvården ska upphöra? Svaret är att det beror på vem man frågar.

**Måste man ha en allvarlig psykisk störning för att det ska vara befogat med fortsatt rättspsykiatrisk vård?**

– Nej. Det är inte nödvändigt. Som lagstiftningen ser ut kan det finnas skäl att hålla kvar personer trots att de inte längre har en allvarlig psykisk störning, säger



Peter Lif, chefsrådman vid Förvaltningsrätten i Stockholm.  
– Ja, det måste man. Det finns bestämmelser i lagen om att personen fortsatt ska lida av en allvarlig psykisk störning, säger Kristina Jarnevall, rådman vid Förvaltningsrätten i Göteborg.  
– Svaret är nej. Det måste man inte. Enligt lagen krävs det inte en allvarlig psykisk störning för att det ska vara befogat med fortsatt vård, säger Lennart Furufors, rådman vid Förvaltningsrätten i Falun.  
Uppfattningarna kring vad som krävs för att släppa ut någon från

rättspsyk – liksom vad som krävs för att hålla någon kvar – varierar uppenbarligen beroende på vilka lagmän eller överläkare man frågar.

Ola Broström är tillförordnad verksamhetschef och chefsöverläkare vid Rättspsykiatri Vård Stockholm. För honom är det en självklarhet att den som inte är psykiskt sjuk heller inte ska hållas kvar på rättspsyk.

– Att låsa in och tvångsvårda personer som inte är psykiskt sjuka går ju inte. Det skulle bli ett väldigt dilemma för våra doktorer om vi hade en sådan lagstiftning.

Det är ju jättemånga som kan begå nya brott eller återfalla i missbruk, naturligtvis. Men då ska de ha en annan påföljd. Man måste vara sjuk också för att vara kvar på rättspsyk.

**Det måste finnas en sjukdom?**

– Absolut. Det är självklart.

Johnny Karléns läkare har under åren dragit olika slutsatser. Vissa tycker att han ska vara kvar.

Andra har velat skriva ut honom. En överläkare konstaterade för flera år sedan att Johnny inte lider av en allvarlig psykisk störning, och att han förmodligen aldrig har gjort det heller. Han menar att

den psykiska störningen Johnny har är ”ringa” och att om Johnny återfaller i brottslighet så kan det förmodligen tillskrivas ett eventuellt återfall i missbruk. Och den risken finns ju alltid, men blir ”synnerligen spekulativ”, tycker överläkaren.

Hur kan både överläkare och domare göra så pass olika tolkningar av vad som faktiskt krävs för att hålla någon inlåst på rättspsyk i decennier?

Kanske är lagen för otydlig. Det tycker i alla fall Marianne Kristiansson, professor och

överläkare vid  
Rättsmedicinalverket.

– Lagen om rättspsykiatrisk vård är möjligen öppen för tolkningar, och det är aldrig bra. Jag är övertygad om att lagstiftarens mening var att man ska ha en allvarlig psykisk störning för att tvångsvården ska kunna fortsätta. Men skrivningen är sådan att den kan tolkas som att det räcker med en psykisk störning och risk för återfall i brottslighet av allvarligt slag. Det borde bli tydligt att man måste ha en allvarlig psykisk störning nu också. För en stor andel av de som sitter i fängelse

har en psykisk störning och i vissa fall också risk för återfall i brottslighet av allvarligt slag. Och motsvarande lagstiftning finns inte för dem. Så det blir väldigt orättvist.

Under de 18 år som gått sedan regeringen uppmärksammade risken med vård i form av ”maskerad förvaring” har Johnny Karlén varit fortsatt inlåst. På utsidan har hans två barn vuxit upp och blivit stora.

– Det är ett jättestort hål i hjärtat att ha missat sina ungar. Jag har ju inte varit med på allt det där som man brukar, och jag saknar

det. Hjälpa grabben att trimma moppen och sånt. Jag är ju en gammal gubbe nu, jag vill bara leva ett enkelt familjeliv med en go käring.

**Vad längtar du efter att göra när du kommer ut?**

– Leva. Bara leva.

**Jenny Strindlöv**

[jenny.strindlov.dn@dn.se](mailto:jenny.strindlov.dn@dn.se)

**Fakta. Rättspsykiatrisk tvångsvård**

Allvarlig psykisk störning är ett juridiskt begrepp som infördes med den nya lagstiftningen 1991, och som syftar på tillstånd med

psykotisk svårighetsgrad med symtom som hallucinationer och vanföreställningar. Självförvållat rus räknas inte hit. Den som bedöms lida av en allvarlig psykisk störning får inte dömas till fängelse.

Vid en rättspsykiatrisk undersökning (RPU) har domstolen i uppgift att svara på om det förelåg en allvarlig psykisk störning vid den brottsliga gärningen, om det vid undersökningen föreligger ett vårdbehov och om det finns risk för återfall i allvarlig brottslighet. Om svaret är ja på samtliga

punkter ska gärningspersonen överlämnas till vård med särskild utskrivningsprövning.

LRV med särskild utskrivningsprövning, det vill säga den typ av vård som är aktuell i Johnny Karléns fall, innebär att det är Förvaltningsrätten och inte chefsöverläkaren som fattar beslut om frigång, permission och utskrivning. Under vård med särskild utskrivningsprövning sker en regelbunden rättslig prövning i Förvaltningsrätten, den första efter fyra månaders vårdtid och därefter var sjätte månad.

Källa: Nationellt rättspsykiatriskt - kvalitetsregister, årsrapport 2019.

# **Forskare: Första fallet av covid-19 där en person smittats två gångar**

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**Forskare i Hongkong säger att  
de bekräftat det första fallet av  
covid-19-infektion hos en**

**person som redan haft  
sjukdomen, skriver Bloomberg.  
Den 33-årige mannen ska ha  
insjuknat första gången i april  
och nu åter testat positivt under  
en kontroll på flygplatsen.**

Forskare på Hongkongs  
universitet analyserade dna för att  
visa att mannen smittats av två  
olika stammar av det nya  
coronaviruset. 33-åringen hade  
milda symtom första gången han  
insjuknade, och utvecklade inga  
symtom den andra gången, vilket  
enligt forskarna tyder på att  
påföljande infektioner kan bli  
mildare.

”En till synes ung och frisk patient fick ett andra fall av covid-19, vilket bekräftades 4,5 månader efter den första sjukdomen”, skriver forskarna i ett uttalande på måndagen, enligt New York Times.

Det senaste fallet av covid-19 hos mannen upptäcktes då mannen kontrollerades på flygplatsen i Hongkong. Mannen var då på hemresa från Spanien. Vissa patienter har testat positivt för viruset under många veckor, även efter att deras symtom har försvunnit. Men forskarna har inte helt förstått om detta

återspeglar kvarvarande spår av viruset, ett nytt utbrott av samma infektion eller en ny infektion.

Detta är ”världens första dokumenterade fall av en patient som återhämtat sig från covid-19, och fick ytterligare en infektion av covid-19”, sade forskarna i ett uttalande via e-post till Bloomberg. Forskarna har skrivit om fallet i en artikel som accepterats för publicering i den vetenskapliga tidskriften Clinical infectious diseases.

Omkring 24 miljoner människor har haft bekräftad covid-19-sjukdom i världen, enligt

Världshälsoorganisationen WHO:s epidemiolog Maria van Kerkhove på måndagen. De flesta av dessa, även de som haft mild sjukdom, får ett immunsvär mot infektionen, sade hon. Det som inte är känt är hur starkt det är och hur länge det svaret varar. Det är viktigt att dokumentera fall som det som nu beskrivs i Hongkong, ”men att inte dra förhastade slutsatser,” sade Van Kerkhove, enligt Bloomberg. Hon menar att det behövs studier som följer ett större antal fall över tid, för att få en bättre förståelse för kvaliteten och hållbarheten hos de

antikroppar som personer som genomgått covid-19 utvecklar.

**Amanda Dahl**

[amanda.dahl@dn.se](mailto:amanda.dahl@dn.se)

## Läget just nu.

Ytterligare tre personer med bekräftad covid-19 har rapporterats döda i Sverige, enligt Folkhälsomyndigheten. Därmed har 5 813 smittade personer avlidit i landet till följd av pandemin.



Totalt har 86 721 personer bekräftats smittade av covid-19 i Sverige.

Läget i världen: 23421944 personer har bekräftats smittade av det nya coronaviruset. Av dessa har 808681 rapporterats avlidna.

# **Kristersson kallar gängen terrorister – tyder på hårdare tag**

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**Kommentar**

**Moderatledaren satte  
kriminaliteten överst på  
agendan i sitt sommartal.**

**”Gängen är som Sveriges inhemska terrorister. Därför måste de mötas med den fulla kraften i vår demokrati.”, sade Ulf Kristersson. Det förebådar nya och radikalare förslag.**

Sverige har haft 210 fall av väpnat våld på gator och torg hittills i år, och väljarna blir alltmer oroliga och prioriterar brottsbekämpningen allt högre. Men regeringen har låtit mordet på en 12-årig flicka i Norsborg i början av augusti passera utan att bjuda in till nya blocköverskridande samtal eller lägga förslag om nya åtgärder.

Statsminister Stefan Löfven (S) tog upp det ihjälskjutna barnet i södra Stockholm i sitt sommartal och sade att det ”fyller mig med vrede, men också med en beslutsamhet.”, men han pekade inte på några nya åtgärder. S-ledaren pekade istället ut en bättre äldreomsorg som det stora projektet för Sverige efter coronakrisen.

Moderatledaren Ulf Kristersson höjde tonläget när han direktsände ett sommartal på sociala medier hemifrån sitt vardagsrum i Strängnäs.

Han liknade gängen bakom våldet vid terrorister. Det antyder nya och hårdare förslag. Moderaterna har tidigare hämtat förslag från Danmark om dubbla straff för gängkriminella, anonyma vittnen och visitationszoner. Alla tre är kontroversiella ur rättsäkerhetssynpunkt, men regeringen utreder trots tidigare tvekan nu anonyma vittnen. Kriminalpolitik har länge varit Moderaternas paradgren, men på sistone har Sverigedemokraterna gått om M som väljarnas favoritparti i frågan. Partiet får allt hårdare konkurrens.

Kristdemokraterna utmanar också M. När Ebba Busch höll sitt sommartal i fredags öppnade KD-ledaren bland annat för att bevisa ska få undanhållas misstänkta fram till rättegången vid särskilt grova brott och att rättegångsreglerna ska göras om. M-ledaren kommenterade inte de kontroversiella förslagen i sitt tal. M-stämman 2019 drog en gräns för hur hårda tag det svenskas rättssamhället tål. Stämman röstade ner bland annat ner förslag om att polisen ska få provocera fram brott för att samla bevis mot misstänkta.

Men när våldet på gatorna fortsätter flyttas rättssäkerhetens gränser. Partierna betonar olika typer av åtgärder eftersom de gör olika analyser av vad våldet beror på. Ulf KristerSSon kopplade kriminaliteten till integrations- och migrationspolitiken, på ett sätt som bara Sverigedemokraterna gjorde för några år sedan. KristerSSon underströk att Moderaterna vill samarbeta om olika förslag. Men när regeringen kallade till överläggningar om gängkriminalitet för ett år sedan

lämnade M diskussionerna i förtid.

M-ledaren lämnade också den tidigare enigheten om den svenska coronastrategin. ”Det är de som är smittade och sjuka som ska isoleras, inte de äldre.”, sade han.

Det ser ut att bli en orolig politisk höst.

**Ewa Stenberg**

[ewa.stenberg@dn.se](mailto:ewa.stenberg@dn.se)

# C: Locka läkarna med 1,5 miljarder

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

Centerpartiet vill satsa totalt 1,5 miljarder på primärvården i lands- och glesbygd, bland annat för att locka dit fler läkare och vårdpersonal.

– Vi vill inte bara ha regelförändringar, vi vill ha dit pengarna också, säger Anders W

Jonsson, vikarierande partiledare  
(C).  
TT

# Man allvarligt knivskadad

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

En man i 30-årsåldern knivhöggs under natten mot måndagen på Alnö utanför Sundsvall. Enligt polisen vårdas mannen på sjukhus med allvarliga skador.

En man i 50-årsåldern greps under natten, misstänkt för mordförsök.

**TT**

# Mordmisstänkt i Huskvarna häktad

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

En 21-årig man har häktats som misstänkt för att ha mördat en 17-årig pojke i stadsparken i Huskvarna.

17-åringen hittades svårt skadad i torsdags kväll och avled senare på sjukhus. Enligt polisen hade han skärskador efter någon form av vasst tillhygge.

Mannen greps samma kväll och har suttit anhållen sedan dess. Han häktas med den starkare graden av misstanke, meddelar Jönköpings tingsrätt.

**TT**

**30 000**

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

liter skarpsill började jäsa i en lastbil och sedan läckte den bruna och illaluktande sörjan ut på riksväg 40. Räddningstjänsten i Jönköping larmades i går eftermiddag efter att flera bilister ringt in om stanken.

**TT**

# Försvaret har inlett insats på Östersjön

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**Försvarmakten har inlett en beredskapsinsats i Östersjön och på Gotland. Enligt myndigheten pågår omfattande militär verksamhet i regionen – från både rysk och västlig sida – på ett sätt som i vissa delar inte upplevts sedan kalla kriget.**

Försvarmakten uppger att de ser ett försämrat säkerhetsläge i närområdet. Bland annat har coronapandemin medfört ökad oro och osäkerhet samtidigt som det pågår stora protester i Belarus. Det pågår även en rysk militärövning i Östersjöområdet. Sammantaget är läget mer instabilt, konfliktfyllt och svårare att förutse, enligt Försvarmaktens insatschef Jan Thörnqvist:

- I det läget ställer det höga krav på vår beredskap, alla de här faktorerna bidrar till ett läge som inte är särskilt gynnsamt.



Beredskapsinsatsen fokuserar på att förstärka sjöövervakningen i Östersjön samtidigt som den militära närvaron även ökar på Gotland. Jan Thörnqvist betonar dock att Försvarmaktens bedömning är att risken för ett angrepp mot Sverige är låg.

– Det är ingen förändring i den bedömningen. Det finns ingen anledning att vara extra orolig för att vi genomför vår normala verksamhet.

**Marit Sundberg**

# Ny DO utsedd: Frågor jag brinner för

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

Lars Arrhenius har utsetts till ny Diskrimineringsombudsman (DO) i Sverige.

– Det är frågor jag brinner för och tycker är viktiga. De berör oss alla och skapar goda förutsättningar för oss människor att leva tillsammans, säger Arrhenius.

Arrhenius är jurist med inriktning på mänskliga rättigheter och nuvarande generalsekreterare för Läkarmissionen.

Nuvarande DO, Agneta Broberg, har varit chef över myndigheten sedan 2011.

**TT**

## **Jonas Fröberg: Som om AB Volvo skulle brinna i Göteborg**

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**Polarbröd betyder mer för Älvsbyn än AB Volvo för Göteborg. Nu håller hela Norrbotten andan för att ortens stolthet ska byggas upp igen. Allt pekar på det.**

En fabrik brinner där runt 200 personer är anställda – är det något att skriva om?

Ja.

Nära 2,5 procent av Älvsbyns kommuns befolkning jobbar på

Polarbröd. Alla känner någon som jobbar där – eller jobbar där själv.

Om samma antal arbetstillfällen hade hotats i Stockholms stad – sett som andel av befolkningen – hade utkomsten för 24 000 människor stått på spel.

I Göteborg visar analogin på 14 000 hotade jobb: Annorlunda uttryckt: Tänk att AB Volvo, med drygt 12 000 anställda i Göteborg över en natt skulle segna ner med risken att aldrig resa sig.

Men det stannar inte där: I Norrbotten är Polarbröds jobb än viktigare: Privata industrijobb

som pumpar in nya skattepengar i hårt ansträngda

glesbygdskommuner är, oändligt milt sagt, en bristvara.

Förra året gick Älvsbyns kommun back med 22,6 miljoner kronor mitt i en högkonjunktur. I

kommunens näst största ort,

Vidsel, har antalet invånare gått ner med 44 procent sedan 1970.

Sådana orter och kommuner blir sårbara. Och i veckan blev Vidsel riksbekant sedan en

ekobrottsdömd köpt ett hyreshus billigt och låtit bulgariska bärplockare bo utan vatten och värme.

På måndagen grät vuxna människor när de såg lågorna i Älvsbyn.

För i bolaget Polarbröd ryms ytterligare en dimension. Det är varken spelpjäs för ett riskkapitalbolag, eller ägt av anonyma institutioner på börsen vars mål är maximal kortsiktig vinst varje kvartal.

Polarbröd är något så ovanligt som ett familjeföretag – med en ansvarig ägare av kött och blod. Huvudägaren (med 32,7 procent av ägandet) och koncern- vd:n heter Karin Bodin. Hennes morfars farfar startade allt och

morföräldrarna till Bodin startade aktiebolaget Polarbröd.

Att kunna bestämma själv inom familjen och, som i Polarbröds fall, ha en god kassa ger utrymme för strategier och beslut som skulle ha varit svåra, för att inte säga ekonomiskt omöjliga i ett börsbolag. Ett exempel är att Karin Bodin och hennes syster Anna Borgeryd som gick bort i sjukdom 2018, sedan 2012 investerat 150 miljoner kronor i fyra egna vindkraftverk.

Kortsiktigt kommer nu mycket stora utmaningar för bolaget – som också har en fabrik i Bredbyn

Örnsköldsvik. Men långsiktigt verkar Karin Bodin lugn – kanske just tack vare ägarbilden som möjliggör både hjärta och hjärna. Allt var försäkrat. Planen är att bygga en ny fabrik.

**Jonas Fröberg**

[jonas.froberg@dn.se](mailto:jonas.froberg@dn.se)

# Facklig oro inför Amazons etablering

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**Amerikanska Amazon har bekräftat att en etablering i Sverige sker i höst. Nu höjs röster mot företagets arbetsvillkor.**

**– Amazon är en udda fågel på svensk arbetsmarknad, säger Linda Palmetzhofer på Handelsanställdas förbund.**

Hundratal  
ambulansuttryckningar kopplade till självmordsfall och psykisk ohälsa, smärtor och ångest i arbetet och höggravida kvinnor som tvingats stå tio timmar om dagen. Det är några av larmen som kommit från Amazons brittiska och amerikanska lagerverksamheter enligt internationell press. Fackförbundet GMB Union rapporterar att ambulans tillkallats 600 gånger till 14 brittiska lager under tre år. Förbundets ordförande Mick Rix säger i ett uttalande att ett av

lagren måste vara ”en av de farligaste platserna att jobba på i Storbritannien”. Efter flera år av spekulationer har det nu bekräftats att den amerikanska e-handelsjätten till hösten etablerar sig i Sverige, med lager i Eskilstuna. Linda Palmetzhofer, som i höst tillträder som ny ordförande för Handelsanställdas förbund, oroas över företagets arbetsförhållanden. – Utifrån erfarenheter från andra länder är det oerhört viktigt att Amazon tecknar kollektivavtal och accepterar den svenska

arbetsmarknadsmodellen som vi har, säger Linda Palmetzhofer och fortsätter:

– Om vi tittar på hur det ser ut i övriga världen så är det ett hårt arbete vi har framför oss, säger hon.

Amazons logistikpartner Kuehne Nagel blir företaget som sköter verksamheten i Sverige. Företaget är redan anslutet till en arbetsgivarorganisation i Sverige och följer kollektivavtalet. Men hur upplägget kommer se ut framöver är ännu inte känt.

– Jag hoppas vi med de starka fack och

arbetsgivarorganisationer som vi har i Sverige ska kunna lösa detta gemensamt. Jag har svårt att se att andra företag accepterar att det här jätteföretaget etablerar sig i Sverige och använder dåliga arbetsvillkor för de anställda som konkurrensmedel. Det leder till osund konkurrens, säger Linda Palmetzhofer.

Hon anser att det är viktigt att Amazon blir en del av arbetsmarknaden, snarare än att företaget väljer att stå vid sidan av.

– Det här företaget kan inte gå in och sätta sina egna regler. Det

kommer inte fackföreningsrörelsen i Sverige att acceptera, säger hon.

Amazon motarbetar anställda som vill organisera sig, enligt Linda Palmetzhofer.

– Amazon är anti-fackligt i sin hållning totalt sett. Det har till och med visats filmer för chefer där man identifierar tecken på att anställda börjar organisera sig.

Amazon är en udda fågel på svensk arbetsmarknad, säger hon.

Svenska transportarbetareförbundet har sedan tidigare avtal med Amazons logistikpartner, tyska Kuehne

Nagel, som har enheter i Norrköping, Göteborg och Malmö.

– Företaget sköter sig precis som alla andra i den här branschen, avtalen respekteras även om det är klart att det blir fel ibland, säger förbundets ordförande Tommy Wreeth.

Omkring 300 personer ska anställas vid den nya anläggningen i Eskilstuna.

– Vi kommer bevaka detta noga. Kuehne Nagel är vi inte oroliga för eftersom företaget inte är sämre än någon annan. Däremot kommer vi följa villkoren noga i



och med Amazons rykte, säger Tommy Wreeth.

Stephan Eichenseher, kommunikationschef på Amazon i Tyskland, skriver i ett mejl till DN att han inte kan svara för arbetsvillkoren i Sverige eftersom det sköts av Kuehne Nagel. I stället hänvisar han till den tyska lagerverksamheten som kommer att svara för delar av beställningarna från Sverige.

”Amazon är en av de bästa arbetsplatserna för personer som vill arbeta inom leverantörskedjor och logistikbranschen. Fråga bara de 8 000 medarbetarna som har

varit med oss i över fem år och som fortsätter göra ett lysande jobb med att leverera till våra kunder varje dag”, skriver han.

**Ida Yttergren**

[ida.yttergren@dn.se](mailto:ida.yttergren@dn.se)

# SAS-piloterna vägrar att sänka sina löner

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**SAS-ledningen vill sänka pilotlöner för att klara sig ur coronakrisen. Piloterna har sagt nej och lämnat ett eget besparingsförslag som bolaget nu tittar på, men parterna står**

**enligt ett mejl från ledningen långt ifrån varandra.**

SAS har förpliktigt sig till att hitta effektiviseringar på 4 miljarder kronor om året de närmsta åren för att få statens och aktieägarnas hjälp att komma på fötter.

Rekapitaliseringsplanen, som dom kallar den, har klarat flera viktiga steg. De viktigaste aktieägarna – svenska och danska staterna samt Knut och Alice Wallenbergs Stiftelse – har gett sitt medgivande upplägget och det hela har nyligen godkänts av EU-kommissionen. I slutet av

september ska den godkännas formellt av en extra bolagsstämma för att gå att genomföra.

Men nedskärningarna går det trögare med. Ett område man identifierat som dyrt är piloterna. Bolagsledningen lämnade ett förslag till piloterna som bland annat skulle innebära en 10-procentig löneinsparing för hela pilotstyrkan som är kvar efter att vårens varsel verkställts.

I ett internt brev till SAS Pilot Group, en gemensam organisation för de skandinaviska pilotfacken, förklarar bolagets operationella

chef Simon Pauck Hansen allvaret i situationen:

”Detta ställer mycket stora krav på alla områden i verksamheten, men det finns ingen annan väg eller ’medicin’ om SAS ska överleva på lång sikt.”

Pilotgruppen sa tvärt nej till förslaget och kom i slutet av förra veckan med ett motbud.

Bolagsledningen har inte svarat på motbudet än, men parterna står enligt brevet ”långt ifrån varandra i förhållande till att nå de mål som ligger till grund för en framtida lönsamhet i SAS”.

Jesper Olsson som är vice ordförande i SAS Pilot Group delar inte den bilden till fullo.

– Vi menar att vi absolut erbjudit ett paket som hjälper företaget med övertaligheten och som hjälper företaget här och nu i den akuta krisen, säger han och tillägger:

– Vad gäller situationen här och nu tycker jag vi har en gemensam bild av läget i företaget, utan tvekan. Det är väl i det längre tidsperspektivet som våra utgångspunkter skiljer sig i så fall.

Bolagsledningen gick som en krisåtgärd när läget var som värst i våras själva tillfälligt ned 20 procent i lön för att minska kostnaderna. Men redan i juni gick de tillbaka till fulla löner igen. Det vill säga lite över en miljon i månaden för vd Rickard Gustafson.

Enligt pilotgruppen har ledningen inte aviserat några planer på att sänka sina löner igen.

– Det har vi inte fått någon information om att de tänker göra i nuläget i alla fall, säger Jesper Olsson.

DN har sökt SAS vars  
pressansvarige Freja Annamatz  
ber oss återkomma under  
tisdagen i samband med att  
bolagets kvartalsrapport  
presenteras.

**Andreas Lindberg**

[andreas.lindberg@dn.se](mailto:andreas.lindberg@dn.se)

# **S kräver reglering kring elsparkcyklar i Stockholm**

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**Socialdemokraterna i  
Stockholms stadshus kräver  
reglering vad gäller  
elsparkcyklarna. Trots olyckor,  
försämrade framkomlighet och  
nedskräpning görs inget från  
det politiska styret, hävdar**

**oppositionsborgarrådet Jan Valeskog (S).**

**– Det är bara en tidsfråga innan vi får en dödsolycka igen, säger han.**

Tillgången till elsparkcyklar på Stockholms gator ligger bakom ett stort antal olyckor och verksamheten måste regleras, enligt oppositionsborgarrådet Jan Valeskog (S). Han ställer nu krav på den grönbå majoriteten i stadshuset att man ska fatta beslut om tillståndsplikt för företagen som hyr ut elsparkcyklar.

– Jag och många med mig menar att det räcker nu. Nu har vi haft två somrar utan att det lyfts ett finger från politiskt håll, säger han.

Han menar att problemet med elsparkcyklarna i Stockholm har flera sidor. Dels handlar det om risken för olyckor, både för de som kör fordonen och för andra i trafiken som på olika sätt påverkas av att elsparkcyklarna ställs upp på olika platser i staden.

– Det här har hållit på ett tag. Det handlar bland annat om att det är en jättestor trafiksäkerhetsfråga.

Fulla ungdomar kör omkring med dem här på nätterna och skadar sig. Det är bara en tidsfråga innan vi får en dödsolycka igen, säger Jan Valeskog och syftar på den dödsolycka som skedde i Helsingborg i fjol.

I samband med de senaste årens expansion av utbudet av elsparkcyklar i Sverige har också antalet olyckor gått upp kraftigt – det framgår av en rapport från Statens väg- och transportforskningsinstitut, VTI, som publicerades den 19 augusti i år.

I statistiken som är hämtad från 2019 framkommer att mellan januari och oktober hade nästan 500 olyckor där en elsparkcykel var inblandad inträffat.

Även försäkringsbolaget Folksam har nyligen släppt en rapport om skador som har med elsparkcyklar att göra. Bolaget pekar ut att den stora majoriteten av sådana olyckor är singelolyckor.

Men i 13 procent av fallen skadades även en annan trafikant, antingen genom att en elsparkcyklist körde på dem eller på grund av att elsparkcyklar har varit felaktigt parkerade och legat

i vägen för trafiken och på så sätt orsakat en olycka.

Olyckorna är enligt Folksams rapport så vanliga att de under perioden mellan april och augusti 2019 stod för 14 procent av alla som uppsökte sjukhus efter en trafikolycka. I rapporten framgår också att elsparkcyklar på detta sätt är kraftigt överrepresenterade när det gäller olyckor i trafiken.

Jan Valeskog lyfter också fram framkomligheten i Stockholm som en viktig aspekt och att det borde ställas samma typ av krav på företagen som har hand om denna typ av verksamhet som på alla

andra företag som har verksamhet på Stockholms gator och torg.

– Det är passivitet med stora bokstäver. Så här kan man inte hantera en stad, att köra den här strutstekniken och stoppa huvudet i marken. Den politiska majoriteten har konsekvent ställt sig på bolagens sida i stället för på stockholmarnas, säger Jan Valeskog.

Han lyfter också fram att även Stockholmspolisen har ett ansvar i att se till att ordningen på gator och torg följs, och menar att det finns en ”senfärdighet” hos



polisen som han anser har varit ”motvilliga att agera” i frågan. Jan Valeskog kräver nu att frågan lyfts på höstens första fullmäktigesammanträde den 31 augusti och att man då bör jobba för att ”fatta beslut om att tillståndsplikt ska gälla för elsparkcyklarna”.

Trafikborgarrådet Daniel Helldén (MP) är den politiker som har ansvaret för frågan i Stockholms stadshus. Han berättar att den har dykt upp flera gånger tidigare och att det inte är någon fråga som kommunpolitiker kan besluta om.

– Jag är förvånad över att Valeskog kommer med detta. Vi har diskuterat detta flera gånger. Tillståndsplikt när det gäller sådana här saker är inget som vi har rätt att besluta om. Företagen har rätt att ställa upp elsparkcyklarna på olika ställen i staden, säger han och hänvisar till att frågan måste behandlas på statlig nivå.

Som svar till Jan Valeskogs påstående om att polisen har gjort olika bedömningar lokalt och centralt menar Daniel Helldén att detta helt enkelt inte stämmer.

– Det är inte sant. De som har tillståndsfrågorna i Stockholm har sagt att det krävs inget tillstånd om det är upp till tio elsparkcyklar som ställs på samma plats. Och det är polisen som ger tillstånd. Vi är bara en remissinstans och polisen säger att det inte behövs något tillstånd, säger han.

Vad har ni på kommunal nivå för befogenheter att agera i frågan?

– Det enda vi har laglig rätt att göra är att ta bort elsparkcyklar som står trafikfarligt. Det är polisen som kan göra bedömningen att det behövs

tillstånd. Vi inom politiken kan inte göra någonting i den frågan. Daniel Helldén lyfter också möjligheten att politiker har möjligheten att nå vidare genom diskussioner med de olika företagen som hyr ut elsparkcyklarna.

– Vi kan bara diskutera med dem för att få det bättre, säger han. DN har kontaktat Stockholmspolisen för en kommentar, men får till svar att polisen inte kommenterar politiska frågor.

**Adam Svensson**

[adam.svensson@dn.se](mailto:adam.svensson@dn.se)

**Dela**

# **Fackligt engagerad läkare sparkades – sjukhus stäms**

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**En läkare på S:t Görans sjukhus har sparkats efter att ha anklagats för att vara "grovt illojal" och för att ha hotat sin chef. Enligt Läkarförbundet,**

**som nu tar strid för läkaren, har ledningen inte kunnat bevisa sina påståenden.**

**Facket har lämnat in en stämningsansökan till Arbetsdomstolen och kräver att avskedandet ogiltigförklaras.**

Läkarförbundet kräver att Arbetsdomstolen omgående stoppar och ogiltigförklarar avskedandet av läkaren som också är fackombud på Capio S:t Görans sjukhus.

Enligt läkarfacket, som lämnat in en stämningsansökan till arbetsdomstolen, har ledningen inte kunnat bevisa sina

påståenden om att läkaren ska ha uttalat sig ”grovt illojalt” och även hotat sin chef. Enligt förbundet är det oklart vad som är grunden för avskedet, då ”Capio inte har kunnat styrka sina påståenden”, enligt stämningsansökan.

I stämningen, som riktas mot arbetsgivarorganisationen Sobona samt mot Capio S:t Görans sjukhus AB, yrkar facket på att sjukhuset ska betala 200 000 kronor i skadestånd till läkaren för sitt agerande.

Ett 40-tal av läkarens kollegor har också överlämnat en protestskrivelse beträffande

händelsen till sjukhusledningen som finns bilagd i stämningsansökan. I den framgår att flera seniora läkare vädjat till verksamhetschefen om en annan lösning, att ärendet uppfattas som felaktigt hanterat och att händelsen påverkar både arbetsmiljö och patientsäkerheten negativt. Den avskedade läkaren är specialist och har arbetat på sjukhuset i åtta år.

– Vi ser väldigt allvarligt på detta som hänt. Det handlar om att en kollega sedan åtta år blivit uppsagd på sittande möte utan föregående varning och

korrigeringar samtals – grundat på anonyma vittnen. Det handlar också om en facklig förtroendevald, och det som hänt har skapat enormt stor oro på sjukhuset, säger Charlotte Söderman, ordförande för Läkarföreningen på Capho S:t Göran.

– En facklig företrädare måste ju få vara kritisk – det ligger i själva uppdraget och man har också skyldighet att agera.

Av fackets stämningssökan till Arbetsdomstolen framgår att läkaren varit kritisk vid de fackliga förhandlingar som varit i

samband med de snabba förändringar som genomförts på sjukhuset i samband med covid-19. Men sjukhusets företrädare framhåller i stället att avskedet inte har att göra med läkarens fackliga engagemang, utan att det handlar om ”grovt illojala” uttalanden som läkaren gjort.

Som grund för dessa uttalanden hänvisar verksamhetschefen, som fattat beslut om avskedandet, till tre anonyma vittnen, vilket framgår av förhandlingsprotokoll från de lokala förhandlingarna mellan läkarförbundet och

arbetsgivaren som finns bilagd i målet.

Enligt vittnena, som alla tre enligt verksamhetschefen "åtnjuter stort förtroende" på den aktuella kliniken, har läkaren inte velat acceptera en nytilträdd chef, och planerat att "aktivt agera" mot hen. Enligt verksamhetschefen ska vittnena uppfattat att läkarens kritik av chefen varit aggressiv och även hotfull, vilket enligt verksamhetschefens bedömning gör att det är "omöjligt att kvarstå i ett anställningsförhållande".

Facket anser att uppgifterna om att läkaren uppträtt hotfullt helt saknar grund.

– Det är del av den här personens fackliga uppdrag att vara kritisk och lyfta arbetsmiljöproblem. Vi vill att den här uppsägningen dras tillbaka. Det påstås att det finns anonyma vittnen, men grunden för avsked kan inte vara någon hemlis, säger Charlotte Söderman. Johan Styrud, ordförande i Stockholms läkarförening, säger att det inte förekommit någon kritik mot läkaren innan avskedet. – Det är åtta års prickfri tjänstgöring innan detta. Det är

förkastligt att man avskedar utan förvarning. Man måste ha en rättssäkerhet i arbetslivet, säger Johan Styrud.

Att läkaren är fackligt förtroendevald ger ärendet ytterligare en dimension, enligt Styrud.

– Som facklig ska man vara skyddad enligt förtroendemannalagen, eftersom förtroendevalda tar på sig en lite större roll i att framföra åsikter från kollektivet. Här vet vi inte heller varför och vad som har hänt.

Styrud påpekar att Läkarförbundet inte är ett förbund som brukar ta till rättsliga åtgärder.

– Vi är inte ett förbund som brukar gå till domstol, för i vanliga fall brukar det gå att lösa. Men här står fack och arbetsgivare väldigt långt ifrån varandra. Det här är en personlig tragedi och olyckligt att det blir så här. DN har sökt verksamhetschefen och vd för Caphio S:t Göran. Informationsavdelningen uppger att sjukhuset inte kommenterar enskilda personalärenden.

– Jag är medveten om att det lämnats in en stämningsansökan, men jag kan inte kommentera ett enskilt personalärende. Det här kommer att avgöras i Arbetsdomstolen, säger verksamhetschefen.

Nu har även kollegor agerat till stöd för läkaren. Vad kan du säga om det?

– Det kommer att bli en rättslig prövning. Vi får avvakta den. Domstolen ger sjukhuset till den 31 augusti på sig att inkomma med skriftligt svaromål.

DN har sökt den avskedade läkaren som avböjer att kommentera.

**Anna Gustafsson**

[anna.gustafsson@dn.se](mailto:anna.gustafsson@dn.se)



# Skottskadad person låg död i bil

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**En person hittades på  
måndagsförmiddagen död i en  
bil på Lidingö. Enligt ett vittne  
som DN har talat med  
avlossades många skott på  
platsen:**

**– Det var så pass påtagligt  
kraftfulla skott och så länge att**

**jag tänkte att det var ett  
fyrverkeri.**

Det var vid 10-tiden på måndagen  
som polisen fick larm från flera  
personer om att någon hade  
skjutit mot en bil på Lidingö.

– Vi skickade patruller dit och  
kunde konstatera att en person  
påträffades avliden. Personen  
hade skottskador, säger Per  
Fahlström, presstalesperson vid  
Stockholmspolisen.

Han berättar att händelsen har  
inträffat i ett bostadsområde på  
Lidingö.

Senare på eftermiddagen hittade polisen en bil som de misstänker användes vid brottet.

– Den anträffades i ett p-hus på Odenvägen på Lidingö. Det är en silverfärgad Mazda av mindre modell. Den påträffades tom, säger Per Fahlström.

Han lägger till att polisen är intresserad av all information som har med denna bil att göra och att eventuella vittnen kan höra av sig på 114 14.

Ett vittne som DN har talat med berättar att skottlossningen var utdragen att det var tydligt att

någon gjorde sig säker på att måltavlan inte skulle klara sig.

– Personen blev skjuten riktigt ordentligt. Det var mellan 10–20 skott. Det är svårt att bilda sig en tydlig uppfattning om hur många skott det var, säger vittnet.

Vittnet som säger sig ha kunskap om skjutvapen, berättar att hen tror att det inte rörde sig om ett mindre vapen, utan om något av militär typ.

En annan person säger till DN det var flera smällar som inte liknade något annat vanligt ljud.

– Jag satt och pratade i telefon och hörde inte tydligt. Det smällde

till några gånger och tänkte att det där var ju inte en krock, säger vittnet.

Bilen som den döda personen satt i visar tydliga tecken på att ha blivit beskjuten. Både rutor och plåt är sönder.

Polisen sökte i området efter gärningspersoner med bland annat helikopter.

– Sedan kommer vi att hålla förhör för att få en tydligare bild av vad som har hänt, säger Per Fahlström.

Den avlidna personen ska vara en man i 30-årsåldern.

Finns det några misstänkta i ärendet ännu?

– Det är för tidigt att säga, säger Per Fahlström.

En förundersökning gällande mord är inledd.

**Adam Svensson**

[adam.svensson@dn.se](mailto:adam.svensson@dn.se)

# Pojkar ska ha misshandlats på kyrkogård

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**I över åtta timmar ska två unga pojkar ha misshandlats med tillhyggen på en kyrkogård i Solna. Efter att en av dem till slut lyckats slå larm kunde två misstänkta gripas i närheten. De förnekar brott.**

Det var på söndagsmorgonen som polisen hittade två pojkar under

18 men över 15 år misshandlade på en kyrkogård i Solna.

– Misshandeln är att betrakta som grov på grund av det jag vet om skadebilden och tillvägagångssättet, Anders Tordai kammaråklagare på Västerorts - åklagarkammare.

De uppgav själva att de blivit misshandlade i över åtta timmar, innan en av dem lyckades kontakta en person som i sin tur slog larm till polisen, berättar Anders Tordai, som leder utredningen.

– När polisen kom till platsen uppgav ett vittne att personer

setts springa därifrån i en viss riktning och polisen kunde då gripa de misstänkta.

De två männen, som är i 20-årsåldern, förnekar brott, enligt åklagaren.

I medierna har händelsen beskrivits som "tortyrliknande" men Anders Tordai vill varken bekräfta eller förneka uppgiften.

– Jag har fått den frågan också och jag vill inte värdera angreppet. Jag kan inte svara ja eller nej på den frågan.

De två männen misstänks för en rad olika brott, men Anders Tordai vill i nuläget endast gå ut

med människorov och grov misshandel, "av hänsyn till målsägandena".

Grovheten i misshandeln ska dock bero på omfattningen av skadorna men även tillvägagångssättet.

– Det tycks ha använts vapen och tillhyggen men jag vill inte gå in på detalj. Det har tagits föremål i beslag.

Senast onsdag ska åklagaren besluta huruvida männen ska begäras häktade.

Advokat Gabriella Alnemark, som företräder en av de misstänkta männen vill inte kommentera fallet.

**Marijana Dragic**  
[marijana.dragic@dn.se](mailto:marijana.dragic@dn.se)

# **De kämpar för att Lövholmens kulturella mångfald bevaras**

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**Just nu pågår en konstnärlig  
manifestation på Lövholmen –  
Stockholms sista centrala**

**industriområde som ska omvandlas till bostäder. Ett sextiototal kulturutövare som verkar på Lövholmen i dag deltar i utställningen.**

**– Vi vill manifestera att det här är en levande plats för kultur i en bredare bemärkelse – en kulturell mylla, säger Joachim Granit, konstnärlig ledare på Färgfabriken.**

Lövholmen – mellan Gröndal och Liljeholmen – är Stockholms första industriförort, som växte fram när järnvägen drogs via Liljeholmen 1860. När de flesta industrierna flyttade ut på 1990-

talet kunde kulturarbetare flytta in i en del av de gamla fabrikerna. Nu arbetar över 300 konstnärer, formgivare, fotografer, filmare, bokförläggare och andra i området.

Färgfabriken, där manifestationen hålls, är en av fyra byggnader som blir kvar när Lövholmen har bebyggts med bostadsrätter.

Vad kommer förvandlingen av Lövholmen att betyda för Färgfabriken?

– Området har varit en sluten enklav och, tror jag, lite okänt. Att stockholmarna börjar flöda in är ju en positiv aspekt, men om

Lövholmen dräneras på konstnärer förlorar vi samarbeten, inspiration och en naturlig kontakt med dem, säger Joachim Granit.

Konstnären Åsa Cederqvist arbetar i huset och öppnar sin ateljé för besökare under manifestationen .

– Jag ser ut över området från ateljén och har filmat nedsmulningen av det stora huset utanför. Det är fascinerande att se vad som finns i ett hus, säger hon. I den västra delen av Lövholmen pågår rivningar och marksanering.

Stadsbyggnadsborgarrådet Joakim Larsson (M) tror att det nya bostadsområdet kan stå klart under första halvan av 2030-talet. Förutom måleri, dans, foto, skulpturer innehåller utställningen bland annat en workshop med växtfärgning, ett filmrum och ett cirkuskompani. Högst upp under taket i Färgfabriken repeterar Kompani Giraff en föreställning som ska ut på turné i Sörmland.

– Cirkus är en konstform som har vuxit väldigt mycket, säger regissören Viktoria Dahlborg.



Kompani Giraff driver tillsammans med ett produktionsbolag Projekt cirkushuset.

– Vi vill ha ett hus för flera cirkuskompanier, det finns jättemånga. Det gäller att hitta en fastighetsägare eller byggherre som tänder på idén, det kan höja värdet på en plats om det finns ett rikt kulturliv.

Drömmen är ett cirkushus på Lövholmen.

– Liljeholmen är ett av de mest barnrika områdena i Stockholm, det skulle passa bra. Men jag

förstår att det är långt borta, säger Viktoria Dahlborg.

Hur hanterar ni coronapandemin under utställningen?

– Vi har ingen vernissage och lokalen är så stor att det fungerar bra med begränsningen till 50 personer. Vi har räknare som ser till att besökare får vänta utanför om det kommer fler, säger Joachim Granit.

Jon Brunberg, konstnär och förläggare, arbetar i Beckershuset på Lövholmen och deltar i manifestationen.

– I ABC-områden som Vällingby byggde man från början in kultur-

och samlingslokaler, i Gröndal fanns teater och ateljéer. Så är det inte i dag, ambitionsnivån är otroligt tråkig, säger han.

Det finns en handfull privata fastighetsägare på Lövholmen, Stockholms stad äger en liten del av marken.

– Staden borde vara mer engagerad, köpa in sig i nya områden och låta mindre verksamheter hyra lokaler. När man utvecklar en stad måste man fundera över hur det ska bli till slut. Var möter man en stad som inte är sönderplanerad och

tillrättalagd? säger Joachim Granit.

Han och Jon Brunberg hoppas att politikerna ser den energi och interaktion som finns på Lövholmen – och som behövs även i framtiden.

– Om man tar bort den konstnärliga produktionen och flyttar visningar av konst, då blir allt annat också lidande, säger Jon Brunberg.

**Mia Tottmar**

[mia.tottmar@dn.se](mailto:mia.tottmar@dn.se)

**Dela**

## **Johan Croneman: Den överlägsne Jan Guillou får rätt frågor och tvingas tänka efter**

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**Kristina Hedberg har gjort ett fint porträtt av Jan Guillou som sänds i SVT i två delar. Men vi har sett väl mycket förut, den redovisande ambitionen kunde hon ha dragit ned på. Frågorna**

**går ändå på djupet – och hon rotar där det känns.**

Plötsligt infinner sig då och då en liten tvekan hos Jan Guillou, den store, den tvärsäkre, den bäste. Ett mellanrum vi knappt visste fanns.

Journalisten Kristina Hedberg (numera reporter på DN) manövrerar honom inte åt något särskilt håll, men ställer de rätta frågorna, i rätt ögonblick – och Jan Guillou väljer själv en sekunds tvekan.

En kort eftertanke. En paus. En sådan som man tar när man blir lite äldre. Man väntar in sig själv.

Jag känner igen den. En dag är man bara där.

Det är ett fint porträtt Kristina Hedberg har gjort, Guillou från från ax till limpa. Mycket har vi sett förut, mycket vet vi sedan gammalt. Den rent redovisande ambitionen kunde man ha dragit ner på.

Kristina Hedberg berättar The Jan Guillou story i två timslånga avsnitt, del 1 släpptes på SVT Play i söndags, del 2 släpps nästkommande söndag.

Jan Guillou intervjuas i nutid, hemma i arbetsrummet, och jag har nog aldrig sett någon komma

närmre. Klippen är från mer än femtio år i offentligheten, för att inte säga stormens öga, och dessa mediala ögonblick är många och skiftande; Jan Guillou i sin krafts dagar, självsäker på gränsen till arrogant, snabb, rörlig, kvick, vass, elak, grinig och triumferande. Hyllad, prisad – överlägsen.

Det är väl så vi förväntas läsa programtiteln också, ”Den överlägsne journalisten”. Han är den överlägset störste i yrket i modern tid, han är också överlägset bäst på att berätta det själv.

En rad kollegor, vänner, ovänner och fiender kommer till tals. Man kan nog inte anklaga Kristina Hedberg för att ifrågasätta, än mindre trotsa honom, men hon går på djupet, och hon tar sig lite ton och rotar lite där det känns – även i en till synes hårdhudad person som Jan Guillou. Kvinnorna i hans liv, Marina Stagh och Ann-Marie Skarp, kommer inte med några överraskningar, men lägger några fina pusselbitar på rätt ställen. Kristina Hedberg gör ibland (men inte alltid) Jan Guillou lite mänskligare, lite mjukare, och

han ger henne, som tack, det där lilla mellanrummet i honom. De sista vackra trettio sekunderna är värda att vänta på. Och det är verkligen inget särskilt – och det är det som är så rörande. En lite äldre, åldrande man, med alla sina minnen, på promenad, om hösten, i skogen. Jan Guillou har just berättat hur bråttom han har med att färdigställa den tionde och sista delen i sitt romanbygge om 1900-talet. Sedan kan han sätta punkt. Det är den där punkten som blir så fint hängande i luften.

Leif GW Persson är underhållande om både sin vän och före detta vän, Jan Guillous medarbetare på "Rekordmagazinet" på 80-talet, Kicki Hultin, blir en annan fin röst. Andra kollegor, som IB-avslöjaren och DN-medarbetaren Peter Bratt, har inte mycket till övers för mannen som lurade och bedrog honom. Kristina Hedberg har sållat med omdöme bland rösterna om och kring den store Jan G.

Med ett förödande undantag: - Staffan Heimersons skroderande hade man helst sluppit helt. Han tillåts i stället dominera historie-

skrivningen om Jan Guillou. Den före detta utrikeskorren och kvällstidningsmurveln Staffan Heimerson får ännu en gång sitta och romantisera fritt om den gamla goda tiden på 60- och 70-talet.

Han tycker fortfarande att det inte bara är nödvändigt att krydda all journalistik, behöver man skarva lite för att öka underhållningsvärdet så inget stort fel i det. Tvärtom.

Ingen svensk journalist har någonsin haft så höga tankar om sig själv som just Staffan Heimerson. Att han nästan blir

huvudperson i Kristina Hedbergs  
”Den överlägsne journalisten” är  
ett stort misstag.

**Johan Croneman**

[johancroneman@gmail.com](mailto:johancroneman@gmail.com)

## **Klas Östergren om sin Akademieroman: ”Hundra procent sant”**

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**I boken ”Renegater” avslöjar författaren Klas Östergren nya uppgifter om krisen i Svenska Akademien. I talet när han meddelade sin avgång lade han fram nya uppgifter om en ”honungsfälla” han ska ha utsatts för.**

**– Hundra procent är sant, det är därför jag kallar den delen**

## **rapport, säger han i en TT-- intervju.**

Med undantag för ett kort uttalande har Klas Östergren varit tyst om sin syn på händelserna i Svenska Akademien. Nu, drygt två år senare, bryter han tystnaden i nya boken "Renegater", där han i en avdelning med rubriken "Rapport" lämnar en redogörelse om krisen.

– Hundra procent är sant, det är därför jag kallar den delen rapport. Det var tanken från första början, att det som sker och sägs i den ska ha ägt rum. Ingen ska kunna bestrida detta. Sedan finns

det förstås tolkningar och spekulationer i syfte att försöka förstå, men läsaren kan inte undgå var de tar vid, säger Klas Östergren i en intervju med TT. Boken innehåller en rad uppgifter som inte varit kända, varav flera om händelser som skett bakom stängda dörrar i Börshuset. - Däribland två ordagrant återgivna anföranden som Klas Östergren höll under Akademiens möten våren 2018.

Det första anförandet höll Klas Östergren i mars 2018, efter att han tagit del av advokatutredningen om



Akademiens kopplingar till kulturprofilen Jean-Claude Arnault. I talet argumenterade Östergren för att ledamoten Katarina Frostenson skulle lämna institutionen genom att utträda självmant, hellre än att uteslutas: "När någon agerar dubiöst under en lång rad år har man all rätt att bli förbannad, less, uppgiven. Än mer när personen ifråga inte visar en tillstymmelse till förståelse för denna besvikelse, utan tvärtom svarar med ett envist förnekande och till och med motangrepp", sa han i talet, enligt citeringen i "Renegater".

Sedan den sida Klas Östergren tillhört förlorat flera omröstningar bestämde han sig för att lämna institutionen. Han tillkännagav - beslutet i ett anförande under en sammankomst i Akademien, torsdagen den 5 april. I "Rapport" återges yttrandet ord för ord. I talet anklagas ledamöterna för "stor okänslighet", "politisk okunnighet" och för att svika "ambitionen att ge exempel på snille och smak". I affären kring Kulturprofilen uppges de före detta kollegorna dessutom sakna förmåga "att skilja på Svenska

Akademiens affärer och sitt eget privatliv”.

Reaktionerna på yttrandet blev droppen som fick honom att lämna sin stol.

– För mig är det inte större än att jag nu har det bakom mig. De som har hållt i sig allt om krisen har nog redan nosat upp det mesta som jag berättar, men det finns några aspekter som tidigare inte har framkommit, säger Klas Östergren till TT.

I talet återger Klas Östergren en händelse han var med om som relativt nybliven

Akademiledamot. Det var vad han

själv beskriver som ett ”flagrant exempel på en honungsfälla”. Han blev ”ivrigt uppvaktad, via sms, av en kvinna som av allt att döma var prostituerad”.

Klas Östergren har enligt boken inte till hundra procent kunnat bekräfta vem som låg bakom gillrandet av detta försök till honungsfälla. Huruvida andra i Akademien har fått liknande erbjudanden, och kanske gått i det som i boken benämns som en ”honungsfälla”, har Klas Östergren inte spekulerat i.

– Att det skulle vara systematiskt? Nej, jag tror inte det. Det är så

outstanding, så unikt, säger han till TT.

Ordet "honey trap" har även tidigare förekommit i diskussioner om Akademiens kris.

Då i den tidigare ständiga sekreteraren Sara Danius

Sommarprogram år 2018: "Jag lärde mig också andra ord under min tid som ständig sekreterare.

Ord som 'golden shower' och 'honey trap'", sa hon i programmet.

Mot slutet av sitt sista tal i Akademien redogjorde Klas Östergren för varför han bestämt sig för att lämna institutionen, och

nämnde att han möjligen hade haft förhoppningar om bättring "om det bara funnits ett uns av uppriktig ödmjukhet, eller för att tala nusvenska: ett endaste krulligt pudelhår på Akademiens bord...", något han dock inte såg tecken på:

"I väntan på att det sker något väsentligt går jag hem. Helt utan bitterhet, utan hårt hjärta. Jag vill ingen något ont. Allraminst Svenska Akademien. Men jag kan, under rådande omständigheter, inte längre delta i verksamheten", sa han i talet, enligt boken.

Efter talet lämnade Klas Östergren en sammankomst i Akademien för sista gången. Utanför Börshuset den 5 april 2018 träffade DN honom, men han ville då inte besvara några frågor.

Förutom talen innehåller redogörelsen i "Renegater" en rad andra uppgifter om de interna konflikterna i Akademien, som under 2018 och 2019 ledde fram till att sju ledamöter beviljades utträde från institutionen.

Man kan i "Renegater" bland annat läsa om en "smocka som blir hängande i luften" efter att

Klas Östergrens fru har blivit sexuellt trakasserad, eller "grabbed by the pussy, som det heter i Vita Huset". Detaljerna kring händelsen vill han inte gå in på i intervjun med TT, den som vill veta får ringa och fråga hans fru, säger han.

Klas Östergren vill samtidigt understryka att delen om Akademien bara utgör en liten del av romanen – och att den inte är apart, utan inlemmad i det fiktiva sammanhanget.

– Att kasta sig över den avdelningen tycker jag är helt fel. Men jag kan inte fördöma dem

som gör det, då skulle jag fördöma många nära bekanta, säger han till TT.

**Hugo Lindkvist**

[hugo.lindkvist@dn.se](mailto:hugo.lindkvist@dn.se)

# **Spänning inför sjunde klass – ”alla måste få vara med”**

TISDAG 25 AUGUSTI 2020

**I augusti börjar tusentals tidigare sjätteklassare i sjuan. Många byter inte bara klass utan tar steget in på en ny skola, med nya okända klasskamrater och hårdare krav.**

**DN har pratat med tre blivande sjuor om tankar och förväntningar inför den kommande skolstarten.**

**– Man kan inte bara hänga med sina gamla kompisar bara för att man är nervös, säger 13-åriga Ella Ekström.**

Livet i skolan

Del 1

Hösten är skolstartens årstid. För många barn innebär det nya miljöer och vänner, men också nya krav. I Insidans serie möter vi elever, lärare och forskare som ger olika perspektiv på en viktig tid i livet – tiden i skolan.

Höstterminen 2020 börjar omkring 120 000 elever sjuan. En av dem är 13-åriga Ella Ekström som blir en av de första eleverna att börja på Sjöviksskolans nybyggda högstadium i Årstaberg i Stockholm.

– Det känns roligt med en ny skola, nya vänner, nya lokaler och lärare, jag är taggad. Man ska väl inte ha för stora förhoppningar men jag tror att jag kommer att trivas, säger hon när DN träffar henne utanför Enskede ridskola, en vecka före skolstart.

Det är snart dags för den första ridlektionen efter sommarlovet,

hästarna är nyss tillbaka från sommarbetet och mellan boxarna övar ett par tonårstjejer på Tiktokdanser.

Här har Ella Ekström ridit sedan hon var sju år. Hon kryssar självsäkert fram till favorithästen Doortje, en brun b-ponny.

Återseendet efter sommaruppehållet är varmt.

– Jag vet inte, men det är något speciellt. Det blir en bra kemi mellan häst och ryttare. Så är jag ju också typ uppvuxen i stallet, säger hon medan hon drar händerna genom hästens lugg.

I en park utanför stallet berättar Ella Ekström om förväntningarna på högstadiet. Hon har förberett sig genom att varva ned inför skolstarten.

– Jag har tagit det lugnt de senaste veckorna för att samla ihop mig, men jag tror det blir mer att tänka på när jag väl börjat. Att känna in sig och så.

Hon är lite nervös inför betygskraven och har hört från äldre vänner att det blir tuffare nu.

– De har sagt att man kan sänka sig mycket när man går till högstadiet. Men jag tror att om

man kämpar på och gör sitt bästa så kommer det att gå bra.

Med sig till den nya skolan får Ella Ekström många av sina gamla skolkamrater. De vet ännu inte riktigt hur klasserna kommer att se ut men Ella Ekström ser ut att få sällskap av åtminstone fyra av sina närmsta vänner.

– Samtidigt ska det bli kul att lära känna nya. Jag är lite blyg av mig ibland och det kan ju bli stelt i början, men efter någon vecka tror jag man kommit in ordentligt. Jag tror lärarna kommer att försöka få ihop alla så att det inte

blir så mycket grupperingar, säger hon.

Hur viktigt är det att få nya kompisar på den nya skolan?

– Jag tror inte det är så viktigt att få nya kompisar direkt om man redan känner några, men att det är viktigt att få dem som inte kommer från min gamla skola att känna sig delaktiga i klassen, säger Ella Ekström.

Hur gör man det på ett bra sätt?

– Man måste se till att alla får vara med. Men också att vara öppen som person, inte bara hänga med sina gamla kompisar



för att man är nervös, utan försöka få kontakt med andra. Två andra som räknar dagarna till terminsstarten med både spänning och nervositet är Klara Lundqvist, 12 år, och 13-åriga Isabella Blomqvist.

– Det känns jättespännande och roligt. Man är väldigt taggad på att få nästan som ett nytt kapitel i livet, säger Isabella Blomqvist till DN, över videosamtal från Stockholms skärgård, tillsammans med kompisen Klara Lundqvist. Nu börjar de på Källängens skola på Lidingö och de har förberett sig så gott de kan. Hört sig för med

äldre vänner och köpt nya pennskrin att lägga lika nyinköpta pennor i.

– Vi behöver även anteckningsblock och kalendrar så vi kan hålla koll på grejer nu, säger Isabella Blomqvist.

Trots att den nya skolan bara ligger någon kilometer från deras tidigare är skillnaderna inte obetydliga. Medan den tidigare skolan rymmer ett hundratal elever, ska de nu dela skola med runt 700 andra.

De två vännerna har dessutom gått i samma klass sedan de började grundskolan, hälften av

de gamla skolkamraterna har de till och med haft sällskap med ända sedan förskolan. Men om det känns lite vemodigt att lämna tryggheten på den gamla skolan tycker vännerna att det känns desto mer spännande med den nya skolan.

– Det är sorgligt, men också skönt. Det är svårt att förklara, men man har levt med samma lärare och allting. Samma mat och samma personer man hänger med på rasterna. Man vet hur de är, men nu har man ingen aning om hur det ska bli med de nya

kompisarna, hur de är och så, säger Klara Lundqvist.

När DN träffar dem en vecka före skolstart vet de ännu inte hur den nya klassen kommer att se ut. De hoppas på att hamna i samma klass, men ser också fram emot nya ansikten.

– Det skulle vara kul om vi fick gå i samma klass, men man vill ju inte bara hamna med gamla kompisar. Man vill ju kunna lära känna nya vänner, tycker Klara Lundqvist.

– Ja, att lära känna nya personer tycker jag nästan ska bli roligast,

så man får fler vänner, säger Isabella Blomqvist.

Deras nya skola är alltså betydligt större än den förra. Klasserna har rast vid olika tider och de två vännerna är medvetna om att de kanske inte kommer att se så mycket av varandra under skoltid, om de hamnar i olika klasser.

– Vi kanske inte ens kommer att hinna träffas på luncherna då.

Men jag och Klara kommer så klart att fortsätta träffas efter skolan, säger Isabella Blomqvist. Vad har ni hört om hur det är på högstadiet?

– Vi har hört lite blandat. På nästan alla skolor finns det de som blir mobbade och de som mobbar, vilket alla tycker är hemskt så klart. Men så har vi också hört mycket bra, och att man kan hitta bra människor om man är snäll, säger Klara Lundqvist.

Hur undviker man att det uppstår mobbning?

– Man ska vara snäll mot alla hela tiden har vi pratat om, då hittar man bra vänner. De som vill samma sak, som vill vara snälla och inte snacka skit bakom ens

rygg och vara allmänt falska, säger Isabella Blomqvist.

De pratar mycket om vänskap, om spänningen inför att få nya kompisar, men understryker också vikten av att inte bli ensam.

– Det är viktigt att man skaffar vänner redan i början, så att man inte blir ensam i början och sitter själv i matsalen. Man måste öppna sig nästan direkt så man blir inbjuden, säger Isabella Blomqvist.

Klara Lundqvist beskriver hur hon ibland är blyg när hon träffar nya vänner och att hon måste försöka ta sig förbi det under skolstarten.

– Jag vill få så många nya kompisar som möjligt. Jag vill ha någon att vara med hela tiden, så att man inte behöver vara ensam. Jag ska försöka övervinna min rädsla och försöka få fler kompisar.

Hur ska man vara för att dra till sig bra och snälla kompisar?

– Man kanske öppnar upp sig, försöker att inte ha så mycket attityd. Man är snäll, annars kan man uppfattas som hård, säger Isabella Blomqvist.

– Jag tycker att även om man själv inte vill bjuda med en person så måste man göra det ändå, så att

ingen ska känna sig utanför, utan att de får vara med om de vill.

Man ger alla en chans, säger Klara Lundqvist

– Men om någon inte tar den chansen utan är taskig i stället, då är det ju så, säger Isabella Blomqvist.

I stallet i Enskede funderar Ella Ekström över de tre kommande åren. Hon tror att högstadiet kommer att vara utvecklande.

Hon har blivit en starkare person sedan fjärde klass, tycker hon när hon ser tillbaka på mellanstadiet.

– Jag tror att man kommer hitta sig själv eller försöka hitta sig själv

mer nu när man blir äldre. Man förändras säkert lite, kanske inte som person men i umgänge och vad man gillar.

Tror du att högstadiet kommer att innebära ett tuffare klimat?

– Jag tror inte att det kommer vara så mycket tuffare än vad jag är van vid i alla fall. Jag tror man kan ha de förväntningarna, men i själva verket tror jag inte det kommer bli så jättemycket förändring eller värre klimat, säger hon.

– Det beror på om det blir grupperingar eller så.

Hur tacklar man grupperingar, om de uppstår i klassen?

– Då tror jag man ska försöka hitta vad man själv vill och inte bara vad andra vill, skita i dem helt enkelt, säger hon.

**Josef Svenberg**

[josef.svenberg@dn.se](mailto:josef.svenberg@dn.se)

## **Fakta. Grundskolan och högstadiet**

Läsåret 2020/21 börjar 120 000 elever i årskurs 7 och tar klivet in på högstadiet, enligt Skolverkets prognos. 119 300 elever börjar årskurs 8 och 115 600 elever börjar årskurs 9.

Men högstadiet har inte alltid sett likadant ut. 1962 fattade riksdagen beslut om att införa en ny sorts skola, som fick namnet grundskola, uppdelad i tre stadier: lågstadiet, mellanstadiet och högstadiet. Tidigare fick elever i Sverige sin undervisning i olika typer av skolor, som till exempel folkskolor och realskolor.

Sedan 2018 är även förskoleklass obligatoriskt.

Källa: Riksarkivet, Skolverket

# Pandemin lyfte S under våren – nu bryts trenden

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**Coronakrisen lyfter inte längre Socialdemokraterna i opinionen. Väljarstödet faller från 31 till 27 procent i DN/Ipsos augustimätning.**

Det är ett dokumenterat fenomen att väljare tenderar att sluta upp bakom sittande regering i tider av akut kris. Så även i Sverige under pandemins inledande fas. När

smittspridningen tog fart i april och sjukvården sviktade under trycket från allt fler patienter sköt Socialdemokraternas opinionssiffror i höjden.

Från ett väljarstöd på 22 procent i februari klättrade S raskt uppåt för att nå 31 procent i maj. Partiet låg kvar på samma nivå i juni. I stor utsträckning handlade det om S-väljare som övergett partiet men återvände under intryck av coronakrisen. Men S tog också väljare från alla andra partier. Opinionskantringen syntes även i andra mätningar som DN/Ipsos gjorde. Förtroendet för stats-

minister Stefan Löfven växte kraftigt. Både regeringen och myndigheterna fick högt betyg för sina insatser.

Nu är läget ett annat, visar DN/Ipsos nya mätning. S tappar 4 procentenheter jämfört med förra mätningen i juni, ner till 27 procent. En nedgång för S har noterats även i andra mätningar i augusti men är mer markant i DN/Ipsos vars mätperiod legat senare.

Nicklas Källebring, opinionsanalytiker på Ipsos, kallar S-tappet för ”en tydlig nedgång”. Han pekar på hur den politiska

debatten har ändrat karaktär under sommaren. Under våren dominerade pandemin totalt och samtalsklimatet präglades av ett relativt stort mått av samförstånd. – Nu hörs allt fler kritiska röster om coronastrategin och Stefan Löfven anklagas för bristande ledarskap. Under sommaren tog konflikterna i migrationskommittén stor plats, och sedan inträffade den tragiska dödsskjutningen i Fittja. Coronafrågorna finns kvar men annat som var stort före pandemin har tagit ett tydligt kliv



in i debatten igen, säger Nicklas Källebring.

DN/Ipsos data visar att huvudfaktorn bakom Socialdemokraternas tapp är att S-väljare återvänder till ”soffan”. En del väljare återvänder också till andra partier efter att under våren ha slutit upp bakom statsministern.

Väljarförlusterna är störst bland kvinnor, Saco-anslutna tjänsteman, utanför storstäderna och i åldersgruppen över 60. Moderaterna är mätningens vinnare, med en uppgång på nästan 3 procentenheter, från 17

till 20. Förändringen är dock svårbedömd, M har rört sig upp och ner de senaste mätningarna. Väljarvinsterna i augustimätningen handlar om att M mobiliserar fler av de egna väljarna samt gör vinster från i första hand Kristdemokraterna och Liberalerna.  
– Moderaterna är tillbaka på samma nivå som i maj, i nivå med valresultatet 2018, säger Nicklas Källebring.

Han noterar att Ulf Kristersson har skärpt sin kritik mot corona-strategin och M har tagit stor plats

i debatten om såväl migration som kriminalitet.

Det är frågor som också brukar gynna Sverigedemokraterna men ännu syns inget större lyft i opinionen för dem. Värt att notera är dock att SD i augusti får en liten ökning för andra mätningen i rad, efter att dessförinnan ha tappat sex månader i rad.

– Sverigedemokraterna har hejdat utflödet av väljare som man hade under våren. Partiets läge har stabiliserats men det är långt till rekordnivåerna, säger Nicklas Källebring.

Runt årsskiftet hade SD sina högsta noteringar någonsin i DN/Ipsos, med 25 procent som topp i november 2019. Då låg SD och S jämsides i kampen om att vara största parti, ett förhållande som ändrades totalt när coronakrisen slog till och S drog ifrån.

Bland övriga partier visar DN/Ipsos nya mätning bara på marginella förändringar jämfört med juni. Alltjämt är det två krispartier som ligger illa till. Liberalerna lyckas inte heller i augusti ta sig över riksdagsspärren på 4 procent.

Miljöpartiet tar sig över den med mycket knapp marginal.

Tappet för Socialdemokraterna får till följd att partierna bakom Januariavtalet (S, MP, C, L) halkar efter de tre högerpartierna M, KD och SD: 42 procent mot 46.

**Hans Rosén**

[hans.rosen@dn.se](mailto:hans.rosen@dn.se)

# Lagrådet sågar förslag om skärpta straff för mord

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**Moderaternas förslag om skärpta straff för mord vann majoritet i justitieutskottet men sågas nu av Lagrådet.**

**– Vi har respekt för den analys de gör och tar paus i vårt**

## **lagstiftningsarbete, säger M-ledaren Ulf Kristersson.**

Vid årsskiftet skärptes straffet för mord med syftet att fler ska få livstids fängelse. Skärpningarna, som var ett förslag från regeringen, innebär att rätten ska ta hänsyn till om ett mord är noggrant planerat eller om den åtalade visat särskild förslagenhet eller velat dölja andra brott.

Ytterligare försvårande faktorer kan också vara om gärningen inneburit svårt lidande för offret eller varit särskilt hänsynslös. Men en majoritet i riksdagens justitieutskott, med Moderaterna i

spetsen, ville ytterligare skärpa straffen för mord. Utöver de försvårande omständigheter som regeringen angett i sitt förslag vill partierna att mord på närstående eller mord i samband med organiserad brottslighet ska ge livstids fängelse.

Eftersom förslaget vann majoritet fick utskottets kansli i uppdrag att ta fram ett lagförslag.

På tisdagen kom Lagrådet med skarpa invändningar mot förslaget. Dels handlade kritiken om att det skulle vara olämpligt att skärpa straffet för samma brott i två omgångar eftersom det skulle

försvåra tillämpningen för åklagare och domstolar och skapa otydlighet för den enskilde.

Dessutom pekar Lagrådet på att en av de föreslagna försvårande omständigheterna, brott mot närstående, redan i dag tas i beaktande av domstolar.

– Vi har respekt för den analys de gör och tar paus i vårt lagstiftningsarbete och inväntar om praxis verkligen förändras.

Om inte så kommer vi tillbaka med skarp lagstiftning, säger moderatledaren Ulf Kristersson. Fredrik Lundh Sammeli, (S), ordförande i justitieutskottet,

välkomnar Lagrådets invändningar.

– Jag är inte förvånad. Jag har varit mer förvånad över Moderaternas och Ulf Kristerssons iver att visa handlingskraft. Kristersson har tidigare sagt att det var dags för riksdagen att visa att det fanns en annan majoritet men det här är fel område att göra det på.

**Hanna Jakobson**

[hanna.jakobson@dn.se](mailto:hanna.jakobson@dn.se)

# **Ewa Stenberg: Nu - sprider sig pessimismen**

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**Pessimismen sprider sig åter i  
väljarkåren. Den leder till att  
Socialdemokraterna tappar 4  
procentenheter i stöd och att  
oppositionen stärks.  
Det väpnade våldet och  
migrationen har hamnat i fokus  
när smittspridningen minskat.  
analys. Inrikespolitisk kommentator  
Fram till att coronakrisen bröt ut  
på allvar var svenska väljare**

rekordpessimistiska. I den stora  
SOM-undersökningen som  
gjordes förra hösten ansåg sex av  
tio att landet är på väg åt fel.

Pessimismen gynnade  
oppositionen. I början av året låg  
Sverigedemokraterna långt före  
Moderaterna och jämsides med  
Socialdemokraterna i kampen om  
väljarstödet.

När pandemin drabbade oss spred  
sig paradoxalt nog i stället  
optimismen. Många trodde – och  
tror – på den svenska strategin.  
De kände sig sannolikt delaktiga i  
arbetet med att övervinna  
sjukdomen och krisen och trodde

på dess ledare. Förtroendet för regeringen och myndigheterna sköt i höjden. Statsminister Stefan Löfven (S) blev landets populäraste partiledare. I DN/Ipsos mätningar i maj fick S 31 procent, 11 procentenheter mer än SD och M. En minst sagt dramatisk opinionssvängning. Nu har kriseffekten avtagit och Socialdemokraterna är nere på 27 procent, under valresultatet från hösten 2018.

Samtidigt har antalet väljare som anser att landet är på väg åt fel håll ökat, från 32 procent i april (då opinionen var som mest

positiv) till 41 procent nu i augusti. De som däremot anser att Sverige har rätt kurs har decimerats från 22 till 13 procent. Men det finns tydliga undantag. En majoritet har fortsatt stort förtroende för svenska samhällsinstitutioners hantering av coronaviruset, visar opinionsmätningar från MSB. Drygt sex av tio anser dessutom att åtgärderna är väl avvägda mellan folkhälsa och landets ekonomi.

Det indikerar att Sveriges höga dödstal under pandemin inte är huvudorsaken till

opinionssvängningen.

Förklaringen till S opinionsfall står mer att finna i hur den politiska debatten har förändrats under sommaren.

I juli havererade förhandlingarna om Sveriges framtida migrationspolitik, efter att S, M, KD, C och L försökt att förhandla fram en uppgörelse på egen hand.

Opinionen har samtidigt som blivit allt mer negativ och vill se ett minskat flyktingmottagande.

I början av augusti sköts en 12-årig flicka till döds utanför McDonalds i Norsborg. Våldet fortsätter, pandemin till trots, och

de stora satsningar som gjorts på polisen har inte varit tillräcklig för att vända utvecklingen.

Det ändrade stämningläget i väljarkåren märks i de sommartal som flera partiledare som hållit. Statsminister Stefan Löfven talade om ett gemensamt samhällsbygge och försökte odla optimismen från i våras på nytt.

Ebba Busch (KD) och Ulf Kristersson (M) har övergivit samarbetsandan från i våras och målade en mörk bild av utvecklingen i landet i sina tal. De lovade väljarna en snar och stor förändring.



I vilken utsträckning människor känner framtidstro eller pessimism är en viktig faktor när politik ska formas inför nästa valrörelse.

**Ewa Stenberg**

[ewa.stenberg@dn.se](mailto:ewa.stenberg@dn.se)

## **Ryska landstigningsfartyg höjde Sveriges beredskap**

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**En övning med tre stora ryska landstigningsfartyg som passerade öster om Gotland på tisdagen är orsaken till att Sverige höjt sin militära beredskap. Övningen, i kombination med krisen i Belarus, bedömdes göra det nödvändigt att sända ut**

## **svenska militära fartyg och flyg samt marktrupp.**

Detta uppger för DN militära källor med insyn i hur Sverige på måndagen höjt sin beredskap och ökat övervakningen av Östersjön samt Gotland. DN:s uppgifter bekräftas av Försvarsmaktens insatschef viceamiral Jan Thörnqvist:

– Vi drog i gång med anledning av den verksamhet som bedrivs i Östersjön med den ryska övningen som pågår mellan den 24 och 28 augusti och all den uppståndelse som den drar till sig

från av andra länders enheter, säger Jan Thörnqvist till DN.

Att Sverige höjer beredskapen har skett tidigare – men då dolt och utan att man talat om det öppet.

När Försvarsmakten på måndagskvällen gick ut med nyheten användes ordet ”beredskapsinsats”, ett nytt begrepp.

– Detta är ingen övning, ingen beredskapskontroll utan en skarp insats. Förbanden har möjlighet att både använda sina sensorer och den utrustning de har med sig – inklusive vapenmateriel, säger Jan Thörnqvist.

I insatsen ingår bland annat fyra av marinens Visbykorvetter samt flyg och markförband på Gotland. Vilka fler enheter som ingår i den höjda beredskapen är hemligt.

– Vi är utrustade både för övningsverksamhet och att bita ifrån om det skulle behövas. Hur många robotar och hur mycket ammunition vi har går vi inte in på, säger viceamiral Thörnqvist. De svenska enheterna följer den ryska övningen som pågår denna vecka. Enligt Rysslands försvarsdepartement deltar västra armén med 6 000 soldater och 1

500 pansarfordon i västra militärområdet.

I övningen deltar Östersjöflottans krigsfartyg, flygplan och helikoptrar, bland annat landstigningsfartyg av Ropuchaklass. Enligt vad ryska försvarsministeriet uppgav sent på tisdagen var det landstigningsfartygen Korolev, Kaliningrad och Minsk. Fartygen har stor kapacitet och kan lasta pansarfordon, stridsvagnar och soldater ur marininfanteriet. Fartygen avseglade från Kaliningrad-området i södra Östersjön till S:t Petersburg-

området. På tisdagen passerade de öster om Gotland för att sedan gå in i Finska viken.

– Vi vill ha reda på vad de gör, hur de manövrerar och möjligen hur de är lastade, om vi kan ta reda på det. Vi är inte oroad, utan det här är ett lämpligt steg för att få koll på läget helt enkelt. Men hela omvärldsutvecklingen är ganska osäker, konstaterar Jan Thörnqvist.

Denna övning följer på en annan övning, Ocean Shield, som ryska Östersjömarinen genomförde den 3–12 augusti. Övningen inleddes med defensivt försvar av den

ryska enklaven Kaliningrad, men därefter gick styrkan ut i Nordsjön och simulerade offensiva angrepp av ett främmande land. Fartygen återvände sedan till Östersjön.

– Vi har ju sett andra exempel på att man demonstrerar sin styrka i en helt annan del av sitt intresseområde. Jag vet inte syftet med det här, den beskrivs som en övning med det kan ju också vara en säkerhetspolitisk signal, säger Jan Thörnqvist.

Sveriges försvarsminister Peter Hultqvist (S) säger till DN:

– Regeringen står bakom Försvarmaktens agerande. Vi har

över tid ett försämrat säkerhetsläge och just nu har vi oroligheter i Belarus och vi följer oerhört noga hur det utvecklar sig, säger Peter Hultqvist.

Ministern vill inte kommentera vad som utlöst de svenska åtgärderna, men säger:

– Vi ser det övningsmönster som finns i vårt närområde. Det gör det rimligt att genomföra den verksamhet som nu sker med vår marin, flyg och armé. Det är en tydlig markering från svensk sida att vi värnar vår integritet och suveränitet, understryker försvarsministern.

Om ett ryskt militärt ingripande skulle ske i Belarus kan Ryssland ha ett intresse av att hindra västs stormakter i Nato att lägga sig i. Strax före invasionen av Krim 2014 skedde en sådan beredskapshöjning i Kalingrad som en skyddande skärm mot västmakterna.

En sådan utveckling skulle också kunna dra in Sverige, varnade Försvarsberedningen i rapporten Värnkraft 2019: "Sverige blir oundvikligen påverkat om en väpnad konflikt och krig uppstår i vårt närområde".

**Mikael Holmström**

[mikael.holmstrom@dn.se](mailto:mikael.holmstrom@dn.se)

# Risk för mer våld mot invandrare

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**Det finns stor risk att Sverige drabbas av fler attentat från radikalnationalistiskt inspirerade våldsmän. Det anser terrorismforskaren Magnus Ranstorp från Försvarshögskolan.**

Seriemördaren Peter Mangs i Malmö, Anton Lundin Pettersson

som utförde skolattacken i Trollhättan och John Ausonius – den så kallade ”Lasermannen”. De är tre rasistiskt inspirerade attentatsmän och mördare som tas upp i Försvarshögskolans rapport ”Från Nordiska motståndsrörelsen till alternativhögern – En studie om den svenska radikalnationalistiska miljön”.

Magnus Ranstorp, en av två redaktörer bakom studien, nämner även attentatsmannen i tyska Halle som angrep en synagoga och norske Philip

Manshaus som gick in i en moské och sköt omkring sig.

– Vi ser ju att det här sker kontinuerligt, och det riktar sig ofta mot muslimer och invandrare. Det sker inte bara i Norden – men vi har väldigt många fall här, säger Magnus Ranstorp, docent i statsvetenskap och knuten till Försvarshögskolans Centrum för asymmetriska hot- och terrorismstudier (CATS). Ranstorp tillägger att även judar och judiska institutioner är måltavlor för radikala nationalister.

– Jag tror att man måste se över säkerheten för svenska moskéer och andra samlingsplatser. Jag tror att det kommer att komma nya attacker, säger Ranstorp.

Den 486-sidiga rapporten om radikal nationalism har genomförts av CATS på uppdrag av Centrum mot våldsbejakande extremism vid Brottsförebyggande rådet. Filip Ahlin vid CATS har tillsammans med Magnus Ranstorp varit redaktör.

– Gemensamt för den radikalnationalistiska miljön är en önskan att radikalisera

samhällsdebatten och flytta gränserna för vad som är acceptabelt att uttrycka. Detta kan i förlängningen bidra till en avhumanisering av vissa grupper, vilket i sin tur kan leda till våld, säger Filip Ahlin.

Sociala medier och nätforum är viktiga arenor även för andra radikala nationalister, konstaterar rapportförfattarna. Med hjälp av skämt och olika symboler försöker man flytta gränserna och smyga in antidemokratiska budskap.

Syftet med rapporten är att skapa en kunskapsbank kring radikal nationalism, på samma sätt som

Försvarshögskolans uppmärksammade studie om radikal islamism – ”Mellan salafism och salafistisk jihadism” – som kom 2018.

**Niklas Orrenius**

[niklas.orrenius@dn.se](mailto:niklas.orrenius@dn.se)



# FHM: Dubbel smitta ingen överraskning

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**Rapporten om att en man smittats av covid-19 en andra gång är unik – men den ändrar inte de bedömningar som finns om immuniteten, enligt Folkhälsomyndigheten.**  
**– Det vore närmast konstigt om vi inte såg några sådana här**

**fall, säger statsepidemiolog Anders Tegnell.**

Forskare i Hongkong meddelade tidigare att en person smittats två gånger av det nya coronaviruset. Upptäckten har rapporterats till medierna men den vetenskapliga rapporten har ännu inte publicerats. Fallet är unikt, menar Folkhälsomyndigheten, då forskarna genom dna-sekvensering säger sig ha kunnat visa att mannen smittats av två olika virusstammar.

– Det är en verifikation av att det verkligen var två olika källor han smittades av. Många av de fall

som har kallats återinfektion är egentligen personer som har kvar samma virus under lång tid, säger Anders Tegnell.

Trots det drar myndigheten inte några stora växlar på upptäckten.  
– Det är ett enskilt fall, det behövs mer statistik och fler fall för att få en fullständig förståelse om hur immuniteten fungerar. Men vad vi vet hittills ligger det här inom vad vi förväntat oss eftersom mannen var utan symtom och han hade högre nivåer antikroppar vid andra infektionen, säger Karin Tegmark Wisell.

Med vissa virus krävs återkommande infektioner för att bygga upp ett mer långvarigt skydd. Om det gäller för coronaviruset är inte klart. Fallet i Hongkong ändrar inte Folkhälsomyndighetens bedömning om immuniteten.  
– Vi har såpass många smittade i världen nu så det vore närmast konstigt om vi inte såg några sådana här fall. Det skulle tyda på att vi inte letade tillräckligt. Så på det sättet är det positivt, för vi kommer lära oss väldigt mycket av de här fallen.

Det ändrar inte heller Folkhälsomyndighetens rekommendation om att personer med antikroppar kan träffa de i riskgrupp, under sex månader efter positivt provsvar.

– Det är inte bara antikropparna, utan de i kombination med den minskade smittspridningen och att man håller distans och är symptomfri under besöket som gör att vi bedömer att det är säkert, säger Karin Tegmark Wisell.

**Amanda Dahl**

[amanda.dahl@dn.se](mailto:amanda.dahl@dn.se)

## **Gymnasielärare: ”Ungdomar tar inte det här på så stort allvar”**

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**En dag i veckan pluggar vissa elever hemifrån. De som går till skolan har ett särskilt schema så att det inte ska bli trängsel i matsalen.**

**Det är några sätt som Södalsgymnasiet i Huddinge använder för att minska smittspridningen när eleverna**

## **återvänder till skolan efter vårens distansundervisning.**

I fredags var det upprop. Eleverna fick information om de nya regler som ska minska smittspridningen och i måndags när vi besökte skolan var det första gången som man hade riktiga lektioner.

På Sjödalsgymnasiet går det 700 elever. För att det inte ska bli trängsel har utbildningsförvaltningen i Huddinge hörsammat regeringens uppmaning och ändrat schemat så att färre elever ska vara på skolan samtidigt. Ettorna ska vara där hela tiden medan tvåorna och

treorna pluggar hemifrån en dag per vecka.

Överallt står det pumpflaskor med handsprit och lunchen har delats upp i tre omgångar så att de första eleverna äter redan vid halv elva. Vi får vara med på dagens första mattelektion för tvåorna som går naturprogrammet.

– I vanliga fall är det 32 elever i en sal som denna och då är det trångt. Men i dag är det bara 23 elever här, säger Tomas Berg som är lärare i matematik och fysik. I början av lektionen sa han till dem som satt på den bakre raden att sära på sig eftersom den bara

var halvfull. Problemet är att bänkraderna i just den här salen är fastskruvade i golvet.

– Först flyttade de isär, men sedan flyttade de ihop igen. Det är bara att se sig omkring på stan, ungdomar tar inte det här på så stort allvar, säger Tomas Berg.

Han tycker ändå att regeringens beslutat att eleverna ska vara tillbaka i klassrummet är det enda rätta och berättar att det var stora utmaningar med distansarbetet under våren.

– Särskilt i fysik eftersom de inte kunde göra laborationer på något vettigt vis. Eleverna blev trötta

och mot slutet var de väldigt omotiverade.

Efter mattelektionen är det dags för lunch. Skolan har ändrat schemat så att eleverna går och äter i tre omgångar.

– Vi är nu själva navet i skolan, det är vi som styr allas schema, säger kökschefen Catharina Björkander och ser nöjd ut.

Hon står bakom buffén och håller ett vakande öga över matsalen så att eleverna spritar händerna innan de tar för sig av maten i de blankpolerade karotterna.

Personalen har flyttat borden så att de ska stå glesare. Men en del

elever flyttar på stolarna för att sitta nära varandra i alla fall.

Så vilka förhållningsregler tycker eleverna själva är viktigast?

– Man ska hålla sig hemma om man har symtom, säger Adam Wennerberg och Joakim Hellbratt som går tvåan på naturprogrammet.

– Näst viktigast är att sprita händerna så ofta som det går. Man ska inte heller röra vid varandra, säger Elvira Magnusson och visar hur man kan hälsa med armarna.

De säger att alla rör vid varandra väldigt mycket mindre än vanligt.

– Det är ganska stor skillnad faktiskt, säger Elvira Magnusson. Efter lunch är det dags för höstens första idrottslektion och vi går till en jättelik idrottshall som ligger ett stenkast från skolan. Trots att det finns enorma ytor grupperar sig eleverna genast i små grupper och står tätt tillsammans.

– Vi är flockdjur, förklarar Adam Wennerberg och berättar att han satt hemma i källaren hela våren och försökte sköta distansundervisningen medan hans pappa satt på övervåningen och jobbade.

– Det var svintråkigt efter ett tag och man blir mer eller mindre galen av att inte få träffa andra. Det är också väldigt ineffektivt, säger han.

– Särskilt svårt var det när läraren skulle försöka förklara något som man inte förstod, säger Elvira Magnusson som berättar att hon blev smått deprimerad av att inte få träffa andra.

Det är absolut nödvändigt att ha någon att prata med fysiskt när skolarbetet blir särskilt jobbig eller stressigt, menar de.

– Man behöver plugga ihop med andra för att inte vara så ensam

med sin upplevelse. Då kan man också pusha varandra, säger Katharina Gråman.

**Peter Letmark**

[peter.letmark@dn.se](mailto:peter.letmark@dn.se)

## **Fakta. FHM:s rekommendationer för gymnasiet**

Öka avståndet mellan eleverna i klassrum och matsal om det är möjligt.

Undvik större samlingar av elever i korridorer, matsal och gemensamma utrymmen.

Avstå att samla många i samma lokal, till exempel vid prov.

Försök vara utomhus om det går, till exempel på raster.

Undvik närkontakt, exempelvis på idrotten.

Se till att det finns goda möjligheter till handhygien.

Städa ofta, framför allt på toaletter och rengör bordsytor, dörrhandtag och räcken.

Informera eleverna och öppna för samtal om pandemin och de åtgärder samhället sätter in.

# Kyrka vandaliserad – väktare patrullerar

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**Krossade fönster och en sönderslagen kristusstaty – nu tvingas Västra Skrävlinge kyrka i Malmö ta in väktare som patrullerar. En våg av förstörelse väcker oro i församlingen.**



Ett trettiotal av kyrkans fönster har krossats när stenar och andra saker har kastats in. Dessutom har en kristusstaty slagits sönder, något som P4 Malmöhus var först med att berätta. Förstörelsen har pågått i flera dagars tid, berättar kyrkans arbetsledande präst Mikael Göth.

– Vi fick en våg av sju kvällar i rad – eller nätter. De gick på kyrkan, slog sönder fönster och satte in störrar och puttade omkull statyn. Nu har vi vakter och polisen är inkopplad.

Förstörelsen har även lett till att kyrkan tvingades hålla söndagens

gudstjänst utomhus på grund av allt glassplitter. Nu har dock kyrkan lyckats återgå till att hålla gudstjänst inomhus igen.

Vem som ligger bakom vandaliseringen är oklart, enligt Mikael Göth.

– Nej, för tillfället spekulerar vi inte i det. Vi hoppas vi kan bryta det, säger han.

– En kyrka är en kyrka. Den betyder mycket mer än bara byggnaden, det är en plats där man upplever att man är skyddad. Så när detta sker blir man bedrövad.

**TT**

# Kroppsdelen hittad utanför Skellefteå

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

En kroppsdelen har hittats i ett skogsparti norr om Skellefteå, rapporterar Norran. Anmälan från en privatperson kom in under måndagseftermiddagen.

– Platsen spärrades av och polisens tekniker kallades till platsen. Vidare så inleddes sökningar med hundpatruller i

området. Detta görs för att säkra eventuella ytterligare fynd, säger Magnus Forsgren vid polisens avdelning för grova brott i Umeå till tidningen.

Polisen vill inte gå in på fler detaljer kring fyndet, varken vad det är som påträffats eller varför man misstänker brott.

**TT**

# Det är viktigt att veta vilka utrotnings- hotade arter som kan infekteras.

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

Kerstin Lindblad-Toh, vid  
Uppsala universitet, som

undersöker vilka djurarter som är  
mottagliga för sars-cov-2. Studien  
görs för att man i framtiden  
snabbt ska kunna hejda nya  
coronautbrott, men också för att  
man ska kunna skydda  
utrotningshotade djur.

TT

# Man åtalas för sexbrott på nätet – många offer

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

En 29-årig man åtalas vid Skaraborgs tingsrätt för sexbrott mot 14 flickor via nätet. Fler åtal mot mannen väntas i början av september och ett 70-tal drabbade flickor finns i utredningen.

Den nu åtalade mannen greps och häktades i november förra året.

Han har tagit kontakt med flickor i tonåren med hjälp av sociala medier och förmått dem att skicka bilder på sig själva. Åtalen som nu lämnats in handlar om utnyttjande av barn för sexuell posering, eller försök till detta brott.

I åtalet som kommit till tingsrätten är de yngsta brottsoffren 12 år, de äldsta 16.

**TT**

# Fortsatt ras för SAS – ny miljardförlust

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**SAS fortsätter att rasa och gör ytterligare en storförlust. Den kommande månaden står bolaget inför flera viktiga händelser som kan bli avgörande för flygbolagets framtid.**

**– SAS behöver tjäna ganska rejält med pengar de**

**kommande åren, säger vd Rickard Gustafsson till DN.**

SAS gjorde en förlust på dryga två miljarder kronor i det tredje kvartalet (maj–juli) i bolagets brutna räkenskapsår. Intäkterna har, under den period som ska vara bäst på hela året, sjunkit med över 80 procent jämfört med 2019.

– Det är märkliga tider vi går igenom, konstaterar vd Rickard Gustafson.

Han är glad att bolaget lyckats minska den kostnadskostym han så ofta pratar om. Han är också nöjd med framstegen som gjorts i

”rekapitaliseringsplanen” (upplägg som ska rädda SAS ekonomi). Men krisen går samtidigt inte att blunda för.

– Det är klart att det gör ont att se en period som normalt sett är vårt bästa kvartal och som ska bära hela årets resultat, där vi tappar intäkter på över 80 procent. Vi har 86 procent färre passagerare och vi gör en rejäl förlust. Det är klart det är svårt att vara nöjd med det, säger Rickard Gustafson.

September 2020 blir en av de kanske viktigaste månaderna i SAS historia.

Rekapitaliseringsplanen har redan fått godkänt från huvudägarna – svenska och danska staterna samt Knut och Alice Wallenbergs stiftelse – men med vissa förbehåll. EU-kommissionen har gett grönt ljus för det hela och de största obligationsägarna har gett förslaget om att omvandla obligationer (en typ av fordran) till aktier grönt ljus. Men det är bara en principöverenskommelse. Den 2 september sker den riktiga omröstningen bland obligationsinnehavarna. Deras godkännande är i sin tur en förutsättning för att svenska och danska staterna

fortsatt ska vilja vara med på tåget och skjuta till sammanlagt elva miljarder kronor.

När, eller om, det väl är avklarat krävs att 50 procent av aktieägarna röstar ja till de emissioner som bolaget vill göra. Det sker den 22 september.

Är du säker på att ni får till det här på det sätt som ni önskat?

– Det har varit ett oerhört intensivt arbete hela sommaren med att få till det här och även med att få accept från alla olika intressenter. Med den uttalade acceptans och backning som finns från huvudägarna, EU-

kommissionen och de större obligationsinnehavarna så är vi hoppfulla att vi ska kunna ta den här planen över mållinjen, säger Gustafson.

Går allt väl igenom under den kommande månaden så är det bara en del av den långa uppförsbacke som SAS har framför sig. För när det kommer till de statliga lån som också är del av hela räddningen så är det hårda krav från EU om återbetalningen.

Totalt åtta miljarder kronor måste flygbolaget betala tillbaka inom sex år.

– Bolaget SAS behöver tjäna ganska rejält med pengar de kommande åren, konstaterar Rickard Gustafsson.

En del i det handlar om att hantera övertaligheten, och det har man gjort framgångsrikt tycker vd:n. Av de 5 000 personer som varslades i våras har 4 400 fått gå hittills.

– Det är otroligt många duktiga och uppskattade kolleger vi tyvärr behövt säga farväl till. Vi får bara hoppas att vi får glädjen att hälsa många välkomna tillbaka igen. Dessutom diskuteras effektiviseringar med samtliga

fackförbund inom bolaget. Det handlar om allt från ökad flexibilitet till tal om lönesänkningar.

Gustafson vill inte prata om sin egen ersättning. Men som en del i upplägget kring statsstöden tvingas hela ledningsgruppen så länge pengarna inte är återbetalade ha frysta ersättningar.

– Inga rörliga komponenter kommer att betalas ut. Så ledningsgruppen kommer att bära en stor del av bördan, säger Rickard Gustafson.

**Andreas Lindberg**



[andreas.lindberg@dn.se](mailto:andreas.lindberg@dn.se)

## **Fakta.**

SAS intäkter var 2,5 miljarder kronor under det tredje kvartalet (maj–juli) i bolagets brutna räkenskapsår. Det kan jämföras med 13,4 miljarder samma period i fjol.

Resultatet före skatt blev minus 2,1 miljarder kronor. Samma kvartal 2019 gjorde bolaget en vinst på 1,4 miljarder kronor.

Passagerarantalet för perioden var nära 1,2 miljoner – 86 procent lägre än förra årets tredje kvartal.

Källa: SAS

# **SEB räknar med 100 miljarder för att stimulera ekonomin**

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**SEB:s ekonomer höjer  
prognosen för svensk ekonomi  
och tror inte längre att  
arbetslösheten stiger lika  
dramatiskt i coronakrisen.**

**I den annalkande höstbudgeten räknar de med krisåtgärder och skattesänkningar för 100 miljarder kronor för 2021.**

Coronakrisen kommer inte att slå så hårt mot svensk ekonomi som tidigare befarat, enligt SEB:s prognos Nordic Outlook. Hela OECD-området klarar sig något bättre än väntat, även om det blir en historiskt djup nedgång.

”Trots ökad virusspridning har den ekonomiska återhämtningen i de utvecklade ekonomierna gått snabbare än väntat”, skriver SEB:s ekonomer i ett pressmeddelande.

Sveriges bruttonationalprodukt (bnp) beräknas nu krympa 3,8 procent i år för att återhämta sig med 4,2 procent 2021 och 3,1 procent 2022.

Det kan jämföras med en tidigare prognos på ett bnp-fall på 6,5 procent i år och en återhämtning på 5 procent 2021.

Arbetslösheten beräknas nu öka till 9 procent i år och 9,6 procent 2021 för att därefter sjunka tillbaka något till 8,4 procent 2022.

”Arbetslösheten toppar på drygt 10 procent och inflationen ligger kvar under målet. Behövs

ytterligare stimulanser kommer Riksbanken att i första hand utöka tillgångsköpen medan ribban är hög för en ränta under noll”, skriver SEB:s ekonomer.

I den föregående prognosen räknade SEB med att arbetslösheten skulle öka till 11 procent 2021.

Den nya Nordic Outlook från SEB kommer bara två dagar inför det att finansminister Magdalena Andersson (S) ska presentera de ekonomiska förutsättningarna inför höstbudgeten.

”Nya åtgärder väntas i höstens budget och totalt väntas

stimulansdosen för 2021 bli 100 miljarder” skriver SEB.

**TT**

# Byggnads drar betongföretag inför rätta

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

Fackförbundet Byggnads stämmer ett betongföretag på 25 miljoner kronor vid Arbetsdomstolen. Företaget anklagas för att bryta mot kollektivavtalet, bland annat genom lönedumpning och utnyttjande av utländsk arbetskraft, rapporterar SVT Nyheter.

–Jag skulle vilja kalla det modernt slaveri. Det är toppen av ett isberg, så skitig som branschen är nu har den aldrig varit förut, säger Torbjörn Hagelin på fackförbundet Byggnads, till SVT. Byggnads har aldrig tidigare drivit ett så här stort ärende och enligt Hagelin är det ett principiellt viktigt fall.

– Det här har pågått under en lång tid, säger han.

Betongbolaget, som omsätter hundratals miljoner kronor och anlitas av några av landets största byggbolag, säger till SVT att man följt kollektivavtalet och betalat

löner och ersättningar i enlighet  
med hur man har uppfattat  
överenskommelsen med  
Byggnads.  
TT

# Vittne till mordet: De gick fram till bilen och sköt

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**29-åringen hade precis stannat  
bilen utanför sitt arbete på  
förmiddagen när  
gärningsmännen öppnade eld  
på öppen gata.**

**Enligt vittnen som DN talat med  
hann han inte ens stänga av**

**motorn innan han sköts till döds med ett stort antal skott genom vindrutan.**

**– De var maskerade och gick fram mot bilen och sköt, säger ett ögonvittne.**

Vid 10-tiden på måndagen bröt skottsälvorna genom vindrutan på en bil som precis hade parkerats längs med Södra Kungsvägen på Lidingö. När polisen kom till platsen bara några minuter senare kunde man konstatera att en 29-årig man i den beskjutna bilen hade dött vid skottlossningen. Trots att Lidingöbron stängdes av och polisen snabbt hade stora

resurser på platsen var ingen ännu på tisdagen frihetsberövad i samband med händelsen.

En silverfärgad mindre personbil av märket Mazda hittades vid 14-tiden på måndagen tom i ett parkeringshus på Odenvägen, och polisen uppger att denna sannolikt har använts vid brottet.

– Vi söker fortsatt uppgifter från personer som kan ha sett något i anslutning till händelsen, säger Stockholmspolisens talesperson Ola Österling till DN på tisdagen. DN har talat med ett vittne som såg hela förloppet. Vittnet berättar att precis när 29-åringen stannade

till med sin bil började skottlossningen. De två gärningsmännen var maskerade, enligt ögonvittnet, och var mycket nära när de avlossade skotten mot förarplatsen.

– De sitter i en bil som stod vid en container och väntar på att bilen ska komma. Han hinner inte ens stänga av motorn innan de började skjuta, säger ögonvittnet. Vittnet berättar vidare att allt i utförandet gav sken av att vara planerat.

– De var maskerade och gick fram mot bilen och sköt, säger vittnet.

Gärningsmännen hade enligt vittnet varsitt vapen, och ska ha avfyrat ett stort antal skott.

– Det tog kanske 15 sekunder. Jag tänkte bara ”vad i helvete” när de började skjuta, säger vittnet.

Efter skjutningen ska de två angriparna ha rusat tillbaka mot sin bil och snabbt kört från platsen. Den silvergrå Mazda av mindre modell polisen misstänker användes vid brottet stämmer överens med ögonvittnets observationer. Det vittne DN har talat med bekräftar att det var en mindre silverfärgad bil gärningsmännen hoppade in i.

DN har också talat med ett annat vittne, Stefan Jonsson, som arbetar ett 50-tal meter från brottsplatsen. Han berättar att han inte såg händelsen men att han hörde skottlossningen tydligt från sin arbetsplats.

– Varje skott lät ungefär som en älgstudsare. Så kraftigt var det. Men det var ett annat vapen också, som lät som en pistol, tror jag. Det hördes att det var ett lättare vapen med i sammanhanget, säger Stefan Jonsson och lägger till att han är jägare och därför bekant med hur gevärsskott låter.

Även Stefan Jonsson bedömer att dådet verkade planerat.

– Det var ingen tvekan om det. Det var som på film. När jag gick ut så var det fullt med krutrök på platsen. Men jag såg ingenting av händelsen, säger han.

Mycket tyder på att flera kulor rikoschetterade vid skjutningen. Stefan Jonsson visar hur en kula har förstört skylten med loggan till hans företag. Dessutom har en annan person i närheten klagat på att en kula ska ha gått igenom väggen till en toalett.

Den man som dog vid skjutningen, en 29-årig man, har



tidigare dömts för bland annat ett rån mot en pantbank, tillsammans med flera andra. En av dem han dömdes med mördades i fjol i Köpenhamn och just nu pågår en rättegång om fallet i den danska huvudstaden.

Kammaråklagare Marina Chirakova leder Lidingö-utredningen.

– Jag kan inte kommentera över huvud taget om det finns någon som är misstänkt. Däremot kan man säga att det inte finns någon gripen.

Marina Chirakova säger att polisen arbetar brett men att man

kommer att titta på om motivet kan finnas i offrets bakgrund.

– Det är grundstenen när det gäller utredningar avseende grova brott att man självklart letar efter motiv. Främst för att veta vem som kan misstänkas för brottet.

Motivbilden är mycket viktig.

Polisen har hört ett stort antal vittnen, enligt Marina Chirakova, men uppmanar alla som har information om händelsen att kontakta polisen.

– Polisen är självklart tacksamma om personer som känner till antingen motiv eller har sett

någonting kontaktar polisen och berättar det.

Marina Chirakova vill inte kommentera huruvida gärningsmännen ska ha väntat på offret.

– Det är sådant som är viktigt för utredningen. Vår prioritet är att utreda och kartlägga motivbild men eftersom ärendet är i inledningsskedet är egentligen alla utredningsåtgärder prioriterade i nuläget, säger hon.

**Marijana Dragic**

[marijana.dragic@dn.se](mailto:marijana.dragic@dn.se)

**Adam Svensson**

[adam.svensson@dn.se](mailto:adam.svensson@dn.se)

## **Björn Wiman: Sex punkter till försvar mot härsklystna narcissister och lögnare**

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

Man följer klenetroget bilderna av det oförblommerade vansinnet på det republikanska partiets konvent i USA. Uppstyltade sykofanter samlas för dyrka en härsklysten narcissist och lögnare. Presidenten håller själv tal samtliga fyra dagar; hälften av de

övriga huvudtalarna är hans egen familj. Den alltmer auktoritära ledaren får sina partikollegor att skandera ramsor om ”tolv år till” för hans sektliknande dynasti, trots att det är ett uppenbart brott mot landets konstitution.

Samtidigt, på andra sidan Atlanten, har en diktator suttit vid makten sedan 1994. Nu kliver han ut ur en helikopter tillsammans med sin femtonårige son. Båda är utrustade med militär skyddsväst, hjälm och automatvapen; avsikten är att signalera hårdhet och styrka inför de stora folkliga protester som kan bli diktatorns fall, efter

att han vägrar att acceptera folkets utslag i det senaste valet. I en artikel i Washington Post drar den amerikanske historikern Timothy Snyder ut parallellen mellan Alexandr Lukasjenko i Belarus och USA:s president Donald Trump. Liknelsen kan tyckas drastisk – den ene beväpnar sig med automatvapen, den andre (än så länge) bara med lögnar – men den är ändå värd att ta på allvar. Inte minst i ljuset av hur Trump krattar marken för vad som kan hända efter en eventuell valförlust för honom i november. I sitt nomineringstal upprepade

han flera av sina grova lögner om fusk med poströster och substanslösa anklagelser om hur Demokraterna försöker ”rigga” presidentvalet.

Hur, frågar sig Timothy Snyder, ska amerikanska medborgare försäkra sig om att den som vinner valet i november verkligen också kan flytta in i Vita huset? Bland annat, menar han, genom att lära sig av utvecklingen i Belarus. Det som har hänt efter det uppgjorda valet den 9 augusti visar i skarp belysning vad det amerikanska folket kan stå inför i november, skriver Snyder, som

länge studerat både tyranniets mekanismer och den auktoritära utvecklingen i Östeuropa. Det bästa de amerikaner som vill försvara demokratin nu kan göra är att tänka proaktivt och lära sig av människor som nu och tidigare i historien tagit risker för den, under långt värre förhållanden än de som råder i USA. För detta ändamål listar Timothy Snyder sex ”P-n” – sex punkter för att försvara en legitim valseger mot auktoritärt kaos. Det handlar om *preparation, predominance, protest, peace, persistence* och *pluralism*.

Den första punkten, *preparation*, handlar om att vara förberedd – det vill säga att planera i förväg för att den auktoritära ledaren kommer att försöka sabotera valet eller förtroendet för resultatet. *Predominance* (övertag) handlar om att se till att vinna med bred marginal, så att alla ska veta att den auktoritära ledaren ljuger. *Protest* betyder att gå ut på gatorna omedelbart när den auktoritära ledaren visar att han försöker hålla sig kvar vid makten. *Peace* (fred) innebär att hålla demonstrationerna fredliga medan den repressiva regimen

skämmer ut sig inför världen med våldsamheter. *Persistence* (ihärdighet) är att inte ge upp, att gå ut på gatorna dag ut och dag in, medan *pluralism* (mångfald) visar på vikten av att alla olika grupper i samhället är med och ger uttryck för sin uppfattning – det vill säga precis det som hänt i Belarus, där protesterna omfattar alla oavsett kön, yrke, ålder och bakgrund. Men inte heller demonstrationerna mot Alexandr Lukasjenko har skett isolerat från omvärlden. Folket i Minsk har i sin tur lärt sig av vad som hände under Black lives matter-

demonstrationerna i Minneapolis. Motståndets taktik ekar från Hongkong och Kiev. Demokrati-aktivister världen över lär sig hela tiden nya saker av varandra. Den grundläggande reflexen är att inte ta demokratin för given, oavsett om man lever i en diktatur eller inte.

Demokratin är ett värde i sig, påminner Timothy Snyder. Därför måste vi värdera den. Demokratin är en praktik, därför måste vi praktisera den. Den som vill ha den kvar har ett personligt ansvar.

**Björn Wiman**

[bjorn.wiman@dn.se](mailto:bjorn.wiman@dn.se)

# Viktigt men arbetsamt med kompisar på högstadiet

ONSDAG 26 AUGUSTI 2020

**Det är kompisarna som är meningen med skolan. Det tycker eleverna som forskaren Lina Lundström har följt under tre terminer.**

**– Eleverna lägger ned otroligt mycket tid och energi på att**

**prata om och arbeta med sina relationer. Hela tiden avhandlas vem som är med vem, vilka som exkluderas och varför de gör det, konstaterar hon.**

Livet i skolan

Del 2

Hösten är skolstartens årstid. För många barn innebär det nya miljöer och vänner, men också nya krav. I Insidans serie möter vi elever, lärare och forskare som ger olika perspektiv på en viktig tid i livet – tiden i skolan. Den första delen publicerades den 25/8.

I tre terminer har forskaren Lina Lundström följt en högstadieklass

för att studera hur deras vänskap skapas och ser ut. Genom att filma, intervjua och observera har hon lärt känna nästan 50 elever i en högstadieskola i en förort till Stockholm.

– Eleverna lägger ned otroligt mycket tid och energi på att prata om och arbeta med sina relationer, säger Lina Lundström. I klassrummet, på väg till klassrummet, i matkön, i korridoren – hela tiden avhandlas vem som är med vem, vilka som exkluderas och varför de gör det, konstaterar hon.

Syftet med hennes studie är att kartlägga hur vänskap skapas – eller görs, som hon uttrycker det – hur den formas, upprätthålls och utmanas och hur den påverkas av sitt sammanhang. Arbetet har nu lett till en doktorsavhandling. Lina Lundström menar att det finns en bild av vänskap som något enbart positivt och oproblematiskt, att vänskap endast handlar om lojalitet, jämlikhet, lyssnande och förståelse.

– Visst kan vänskap vara oproblematisk, men jag har valt att fokusera på delar där det inte

flyter på som den brukar göra. Jag vill utmana den romantiska bilden av vänskap, bilden av vänskap som något som bara finns och som inte kräver arbete, säger hon. Efter att ha följt eleverna under tre terminer har Lina Lundström framför allt slagits av två saker: Vänskap är mycket viktigt för ungdomarna och kräver arbete. Att vara vän och att ha vänner anses vara normalt och att vara normal är det som eftersträvas. Det normala handlar inte bara om att ha vänner utan även att vara högstadietjej eller -kille på ”rätt” sätt.



– Elevernas vänskapande påverkas av vad vi tillsammans i ett samhälle anser vara rätt eller bra. Att ha ett stort socialt nätverk, att ha nära relationer och att passa in i normer för hur en tjej eller kille ska se ut gäller även utanför skolan.

Lina Lundström såg att det i klassen formades lokala regler för det sociala livet, likt en vänskapskultur. Bland annat fanns det en outtalad regel som innebar att två elever behövde ha liknande status för att kunna ingå i en vänskap. Vänskap blev alltså möjlig när två elever, av sina

klasskompisar, ansågs vara lika populära.

Två av elevkonstellationerna i klassen kallas ”de populära”, tjejerna respektive killarna. Det är de begrepp som eleverna i klassen använder sig av. Själv pratar Lina Lundström om social status.

– Att ha hög social status i klassen behöver inte betyda att eleven i fråga är omtyckt, men en högstatuselev tilldelas ofta ett handlingsutrymme för att dra gränser för hur vänskap ska göras och vem som får vänskapa med vem. Det är dock inte så enkelt att populära elever har större social

frihet, att ha hög status kräver också ett relationsarbete, säger Lina Lundström.

Vilka elever är det som får hög status?

– I den klass jag följt är det viktigt att kunna skämta, ta skämt, få varandra att skratta – det är högt i tak och man kan driva med varandra och sig själva.

I avhandlingen liknar Lina Lundström de populära eleverna med ett lokalt kändisskap, där alla känner till vad de gör, vem som gör vad och varför det görs.

Lina liknar det som händer mellan eleverna vid ett drama. De sociala

dramerna som utspelar sig bland de populära eleverna i klassen har ofta resten av klassen som publik.

– Eleverna gör vänskap i dessa dramer, som ofta innehåller passion, svek, lidelse och starka ömhetsbevis, säger hon.

I klassen fanns många olika konstellationer. Som den framåtsyftande konstellationen där eleverna som ingår vet hur de ska göra för att få bra betyg och ofta pratar om mål och planer för framtiden.

I klassen finns det också elever som inte deltar i någon konstellation utan lever i ofrivillig

ensamhet. I avhandlingen kallar Lina Lundström dessa elever för sociala satelliter. De har få vänner eller inga alls och låg status i klassen. En del har gett upp helt om att få vänner och accepterat att de är utanför, medan andra gång på gång försöker att bli accepterade, utan att lyckas. När Lina Lundström frågade eleverna i klassen vad de tyckte att hennes avhandling borde handla om var det flera som sade att de skulle vilja förstå varför det finns så många grupper i klassen, hur det kommer sig att klassen blivit

så uppdelad trots att den inte delats upp av någon?

Hur de hanterar ensamhet kan bero på hur deras liv ser ut i övrigt, om de till exempel har vänner utanför skolan, menar Lina Lundström.

– Den som är ofrivilligt ensam bär på en dubbel börda. Man kämpar själv med att få vänner och samtidigt stämplas man av klasskompisarna för att man inte har några vänner. Det skapas lätt ett stigma kring den ofrivilligt ensamme, säger Lina Lundström. Sedan finns det, enligt Lina Lundström, ensamma elever som

har knäckt koden för vad som gäller för att komma in i gemenskapen i en grupp, men som ändå exkluderas. Detta beror, enligt Lina Lundström, på klassens vänskapskultur som går ut på att två elever behöver ha liknande status för att kunna vara vänner.

Speciellt för de populära eleverna är det viktigt att klassens vänskapskultur inte ifrågasätts. Om någon säger att statusordningen i klassen kan förändras kan det upplevas som ett hot.

Detta blev tydligt när läraren delade upp klassen i två delar och en del av dem fick tillbringa skoldagen på ett nytt och ovant ställe. När rummet byttes ut så kunde eleverna rucka på den invanda kulturen. Mönster som vem som sitter med vem, vem som pratar med vem bröts upp. – Då kunde en elev med hög status och en elev med låg status plötsligt bli vänner, tack vare att de fick sitta avskilda. De hade inte sina klasskompisar som publik längre. De kunde göra en ny vänskap genom att prata om

gemensamma intressen, säger Lina Lundström.

Hur togs de här nya vänskapsbanden emot av övriga klassen?

– Det upplevdes som en chock. De kunde inte förstå vad som hade hänt, säger Lina Lundström.

Den som reagerade starkast på den nya vänskapen var den populära gruppens informella ledare. Hon riskerade inte bara att förlora en vän i och med den nya vänskapen, utan även status.

– Hon var väldigt upprörd, speciellt för att ytterligare en tjej i den populära gruppen började

prata om att man kanske kan börja umgås med ”andra” och ifrågasatte om det verkligen måste vara så vattentäta skott mellan grupperna.

Med kameran i hand deltog Lina Lundström sällan i samtalen och ställde inte heller självmant några frågor. I början var det några av eleverna som började spela upp scener framför kameran. Men ganska snart glömde eleverna mer eller mindre bort att de filmades. Varför valde du just en högstadielklass?

– I den här åldern tar man stort intryck av sina vänner och

jämnåriga. I yngre åldrar påverkas man i större utsträckning av familj och syskon. Som 14–15-åring befinner du dig också till största delen i skolan, det är här vänskap för det mesta görs.

– Det som är intressant med skolan är också att den organiserar vänskap i vissa hänseenden. Man placeras i en särskild klass och sedan delas man in i grupper och de du träffar dagligen har du större chans att bli vän med, säger Lina Lundström.

Hon tycker att det är viktigt att prata om social kompetens – ett

begrepp som ofta lyfts fram i diskussionen om skolan i dag.

Hon menar att det i vissa sammanhang kan låta som att social kompetens är något som ska läras in och att alla har samma möjlighet att skapa och bibehålla sociala relationer som vänskap.

– Min avhandling kan sägas belysa detta från ett annat håll.

Om vi pratar med eleverna i termer av att de ska lära sig hur de ska agera i det sociala rummet, att knäcka någon osynlig social kod, så missar vi hur maktrelationer kan påverka elevernas möjligheter att vara del i en gemenskap.

– Som i den klass jag följde, där var det viktigt att även ta popularitetshierarkier i beaktande för att förstå hur relationer formades.

Lina Lundström frågar sig vad social kompetens är. Är det att göra som alla andra? Att vara trevlig? Att agera utifrån traditionella normer?

– Vi måste prata mycket mer om detta! Är det verkligen bara elever som kan passa in i sociala och kulturella normer som vi vill ha? Det skulle vara väldigt fint om min avhandling kunde ge ett mer utvecklat språk för att prata om

vänskap, gemenskap och utanförskap, säger hon.

**Hans Arbman**

[hans.arbman@dn.se](mailto:hans.arbman@dn.se)

**Fakta. Avhandlingen ”Att göra vänskap”**

”Att göra vänskap - En kultursociologisk analys av högstadiееelevers sociala relationer” av Lina Lundström är en doktorsavhandling i Barn- och ungdomsvetenskap vid Stockholms universitet. Under tre terminer har Lina Lundström följt 48

högstadiееelever i en skola i  
Stockholms kommun.

Eleverna i klassen pratar  
sammanlagt tolv språk.

Majoriteten av eleverna, och även  
deras föräldrar, är födda i Sverige  
och tillhör en välutbildad  
medelklass.

Drygt hälften av eleverna har gått  
tillsammans sedan förskoleklass.

Klassen valdes ut för studien av  
lärarna på skolan och betraktades  
som "stökig".

Lina Lundström har en bakgrund  
som bland annat högstadielärare  
och har varit verksam som  
vuxenstöd på Bris (Barnens rätt i

samhället) och utbildare/  
föreläsare på Stiftelsen Friends  
som arbetar mot mobbning.



# Ledare: Grova brott i unga år måste få konsekvenser

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

Allt yngre förövare ligger bakom det ökade antalet dödsskjutningar sedan 2013. Mord som i tilltagande utsträckning begås med automatvapen och under allt hänsynslösare former. Gripna förövare är mellan 18 och 30 år,

kända av polis sedan tidigare, och har många och inte sällan grova brott på sitt samvete. Det är slutsatsen av Brottsförebyggande rådets rapport "Dödligt våld i den kriminella miljön" som kom i våras.

Tittar man närmare på hur de kriminella resonerar visar det sig att straffrabatten för unga ofta motverkar sitt syfte. Inom gängen omfördelar man uppdragen med hänsyn till de låga straffen, så att unga förövare i ökad utsträckning begår de grövsta brotten, som mord.

Detta är en verklighet som rättssamhället behöver förhålla sig till. Till ungdomsåren hör inte bara oskuldsfullhet. Särskilt hos unga män kan det också innebära utvecklad empatisk förmåga, övermod och bristande impuls kontroll.

Vapen i sådana händer har bidragit till en inte bara upptrappad, utan också mer hänsynslös brottsutveckling, med mindre tanke på konsekvenserna. För ett år sedan sköts Karolin Hakim till döds på en gata i Malmö när hon höll sitt nyfödda barn i famnen. I början av augusti

dödades en blott 12 år gammal flicka vid en skottlossning i Botkyrka. Två påminnelser om att det grova gängvåldet inte bara drabbar andra kriminella.

Att slopa ungas straffrabatt för grova brott, som mord, kan i själva verket vara en åtgärd som skyddar de yngsta från att dras in i kriminalitetens grövsta gärningar. Därmed skyddas också omgivningen från deras omdömeslöshet. Det är dessutom – och framför allt – en rimlig påföljd givet brottets allvar. Den mellan 18 och 21 år som begår vuxenbrott bör få vuxenstraff.

När en synnerligen grov och utdragen misshandel och våldtäkt som pågått i över åtta timmar nu rapporteras från Solna är de gripna återigen unga, 18 och 21 år, kända av polisen. Den äldste har ett digert brottsregister och är rentav dömd till 1,5 års fängelse för mordbrand, även om straffet inte hade påbörjats.

Att slopa straffrabatter generellt för unga är en dålig idé.

Rättssamhället ska kunna ge sådana förövare en andra chans, men det får inte betyda ständigt upprepade chanser på samma generösa villkor. Brott behöver få

konsekvenser och återfallsförbrytare ska hållas borta från gatorna.

I rättskedjan måste även andra påföljder anpassas efter hur verkligheten ser ut. Att ha unga brottslingar på LVU-hem måste innebära att kontakten med kriminella kretsar försvåras och helst bryts helt. Särskilt efter senare tids fritagning av personer dömda för mord finns anledning att ompröva villkoren på dessa hem.

Polisingripanden och sanktioner behöver också vara omedelbara och resoluta när rättssamhället

och statens våldsmonopol utmanas. Som när det i Göteborg rapporteras om gängkriminella som upprättar vägkontroller. Eller i fall som den av Svenska Dagbladet uppmärksammade Nimo, en 17-åring som hotats av jämnåriga kriminella för att ha vittnat om en stöld.

Ungdomar har lätt att drabbas av övermod, och det är viktigt att sådant punkteras tidigt i kretsar där mytbildning florerar om gangstertillvaron. De som dras in i grov brottslighet är inte många till antalet och vanligen kända av polis och sociala myndigheter.

Den skada de i dag tillåts åstadkomma för andra, för tilliten och tryggheten i det kringliggande samhället och för själva rättsstaten är oacceptabel.

**DN 27/8 2020**

# **”Det här beslutet är det bästa för mig och det bästa för partiet”**

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Miljöpartiets språkrör Isabella Lövin lämnar sitt uppdrag. Så snart MP hittat en ersättare avgår hon även som miljö- och klimatminister.**

**– Jag ser att det är det bästa för mig och det bästa för partiet, säger Isabella Lövin.**

Med två år kvar till nästa riksdagsval har MP:s språkrör Isabella Lövin beslutat sig för att lämna politiken. Isabella Lövin, som dessutom är miljö- och klimatminister samt vice statsminister, har meddelat MP:s valberedning att den nu får leta efter en ersättare. Isabella Lövin ger ett samlat intryck när DN träffar henne på hennes arbetsrum på miljödepartementet i sällskap av ett par medarbetare.

– Nästa ordinarie kongress är inte förrän i september nästa år och det bedömer jag är för tätt inpå valet. Därför har jag nu meddelat valberedningen att jag vill stiga av och att en ordnad process för att hitta ett nytt kvinnligt språkrör kan ta vid under hösten och vintern. Jag avser att sitta kvar och arbeta med full kraft tills ett nytt kvinnligt språkrör finns på plats. Därefter kommer jag att lämna politiken, säger Isabella Lövin.

Även som minister?

– Ja. Det kommer att ske i samband med att det utses ett nytt

språkrör och att det nya språkrörsparet kan forma sitt lag. Tidigast i slutet av januari kan ett nytt kvinnligt språkrör vara på plats, men det är riksvälberedningen som kan berätta mer om hur processen ser ut.

Vad är anledningen till att du slutar?

– Jag har jobbat med allt jag har i politiken de senaste tolv åren. Först i EU-parlamentet, sedan i regeringen och de sista fyra åren som språkrör. Nu är det dags för mig att bestämma vad jag vill göra de kommande fem åren. Snart går

vi in i valrörelse inför 2022, och mitt möjliga mandat som språkrör löper ut under den kommande mandatperioden. Därför är det viktigt att fatta ett beslut nu om jag vill fortsätta att arbeta på toppnivå i politiken eller om jag vill göra någonting annat. Då har jag bestämt mig för att det är dags för mig att runda av min långa tid i politiken.

– Jag känner att jag har gett så oerhört mycket i politiken. Jag är väldigt nöjd och stolt över mycket som jag har fått vara med och uträtta. Jag har också lett partiet som språkrör under en mycket

turbulent tid i svensk politik. Vi har haft en övergångsregering, historiskt långa regeringsförhandlingar, ett januariavtal med blocköverskridande regeringssamarbete. Det har också varit en tuff tid i mitt parti. Jag längtar nu efter nästa kapitel i mitt liv där jag kan få tid igen till att skriva och mer tid för familjen. Finns det någon annan anledning till att du har fattat det här beslutet?

– Nej, anledningen är att jag behöver ha ett långsiktigt perspektiv. Jag har fattat det här

beslutet för att jag ser att det är det bästa för mig och det bästa för partiet.

När tog du beslutet?

– Det är svårt att hitta den optimala tidpunkten. Men jag hade sedan länge tänkt att två år före valet är en bra tidpunkt att fatta det här beslutet, och nu har jag gjort det.

Innebär ditt beslut någon kritik mot er samarbetspartner, Socialdemokraterna?

– Nej, inte alls. Det här är ett helt självständigt beslut för min personliga del. Vi har regerat tillsammans med S i sex år. Vi har

haft många meningsskiljaktigheter men har lyckats ta oss igenom dem. Vi har fått igenom så oerhört mycket på klimatområdet som vi annars inte hade fått om vi inte hade gått in i regeringen och om vi inte hade kompromissat och samarbetat med andra partier.

Vad är din förklaring till att MP inte lyckats locka fler väljare trots att klimatet stått högt på dagordningen?

– Enligt våra analyser så handlar det delvis om att väljarna på valdagen, även om de rankar miljö och klimat som den viktigaste



frågan, ser att andra frågor också är viktiga. Sjukvård, arbetstillfällen, ekonomi, försvar, skola – alla de frågorna som påverkar oss dagligen. Där har inte Miljöpartiet ett högt förtroende. Vi behöver bli bättre på att föra ut helheten med Miljöpartiets syn på ett hållbart samhälle.

MP har tappat de unga välutbildade storstadskvinnorna i stor utsträckning – vilket är språkrörens ansvar för att de gått till andra partier?

– Det är en utmaning att sitta i en koalitionsregering och vara det

minsta partiet. Vi har förstås lidit i opinionen av det. Det är svårt att vara tydliga med var vi står – hur radikala vi är i miljö- och klimatfrågan till exempel – när man samtidigt måste förhandla och leverera kompromisser. Men om man tittar på de kompromisserna så hade de aldrig blivit av om inte vi hade suttit i regeringen och drivit på. Under vår tid i regeringen så har vi inrättat mer än 1 000 nya naturskyddsområden, vi har mer än fördubblat klimatbudgeten som skyddar områden som gör att människor har tillgång till

vandringsleder och rastplatser. Det är viktigt att säga att det är ingen annan som förhandlar in det i en budgetprocess. Det har också ett värde, att finnas där på insidan och driva på i de här frågorna.

Har det varit värt det?

– Det har absolut varit värt det. Men vi måste få mer stöd och växa till valet 2022. Det är oerhört viktigt att vi klarar av att göra det så att vi kan fortsätta att möta klimatkrisen. Man ska inte inbilla sig att det inte finns starka motkrafter som inte vill se att vi ska sluta att köra bensinberoende

bilar eller som struntar i omställningen.

Har du med dig hela ditt parti på att det har varit värt att kompromissa i regeringsställning?

– Jag skulle säga ja. Vi har haft väldigt grundliga diskussioner, både inför valet 2018 och inför förhandlingarna om januariavtalet. Både partistyrelse, riksdagsgrupp och förtroenderåd har ställt sig bakom att vi ska ta det här ansvaret, för klimatet kan inte vänta.

– Men vi har också sagt att vi inte till varje pris ska bli nedmalda i kompromisser och sälja ut våra

värderingar i ett regeringssamarbete. Men det här är en så viktig tid i mänsklighetens historia med klimatkrisen så att det absolut har varit värt att göra det här arbetet.

Hur ser du på att ni och S är så oense om migrationspolitiken?

– Det är ingen hemlighet att vi har olika ingångar i den frågan. Vi har lyckats komma fram till lösningar i svåra frågor förut och jag är övertygad om att vi kommer att komma framåt även i den här frågan.

Är det en fråga som kan spräcka regeringen?

– Det finns säkert många frågor som hypotetiskt skulle kunna spräcka regeringen. Men vår ingång är att vi ska kunna komma överens om den här frågan precis som vi har kunnat komma överens om många andra svåra frågor.

Du låter ganska överslätande om ert samarbete med S – har det verkligen varit så enkelt?

– Ingenting är ju enkelt i politiken och demokratin. Man måste vara ganska realistisk när man ser på det politiska landskapet och hur valresultatet såg ut efter 2018. Det är klart att vi inte har samma

politik som Socialdemokraterna men vi har definitivt inte samma politik som andra partier heller. Det handlar om att vi ska kunna hitta en gemensam väg och jag tycker att vi har lyckats påverka S i en väldigt positiv riktning när det gäller att sätta klimatfrågan långt fram. Att nu även de förstår att en omställning inte kommer att innebära att det kommer att gå sämre för svensk ekonomi eller för sysselsättningen, snarare tvärtom. Vad ska du göra nu?

– Valberedningen ser framför sig att det tidigast i slutet av januari kan finnas ett nytt språkrör på

plats. Då avser jag att lämna och lämna som minister och kunna ägna mig mer åt min familj, åt skrivande och åt att kunna ta nästa steg i livet. Exakt vad det blir vet jag inte riktigt.

När du säger att det finns många kompetenta kvinnor i MP som kan efterträda dig, vilka tänker du på då?

– Jag vill inte peka ut någon särskild. Jag ser att det finns många bra kvinnliga företrädare i partiet som kan ta över som kvinnligt språkrör. Det är också en bra tid nu, två år före valet, för att Per Bolund ska få tid att arbeta

sig till ett bra team och göra en bra valrörelse.

– Jag tycker också att det är ett viktigt budskap att ge, att jag gick in i politiken som 46-åring, och nu är jag 57 och väljer att lämna. Vi måste alla förstå att de svåra frågor vi står inför måste gå att lösa med demokratiska medel och då måste människor kunna engagera sig politiskt. Men det behöver inte vara för ett helt yrkesliv. Jag är ganska emot det här med att vi ska ha yrkespolitiker. För att kunna hålla demokratin levande så ska man kunna komma in i politiken, göra

en viss tid och sedan kunna lämna.

**Hans Olsson**

[hans.olsson@dn.se](mailto:hans.olsson@dn.se)

**Fakta. Isabella Lövin**

Född i februari 1963 i

Helsingborg.

Uppväxt i Avesta.

Jobbade under många år som journalist, bland annat på Vecko-Revyn, Sveriges Radio, Månadsjournalen och Allt om mat.

Fick 2007 Stora Journalistpriset och Guldspaden för sin bok "Tyst hav", som handlar om överutnyttjande av fiskbestånden.

Värvades 2008 till Miljöpartiet och blev året därpå invald i Europaparlamentet, bland annat som ledamot i fiskeriutskottet. Utsågs 2014 till biståndsminister i Stefan Löfvens rödgröna regering. Efterträdde i maj 2016 Åsa Romson som språkrör för Miljöpartiet tillsammans med Gustav Fridolin. Utsågs samma år till minister för internationellt utvecklingssamarbete och klimat, samt vice statsminister. Tillträdde som miljö- och klimatminister i januari 2019.  
DN

# Helldén om MP:s tapp i väljarstöd: ”Lövin har ett ansvar”

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**En del av ansvaret för Miljöpartiets dåliga opinionssiffror vilar på Isabella Lövin och hennes avgångsbesked öppnar för nödvändiga förändringar,**

**anser MP-toppen Daniel**

**Helldén:**

**– Vi är i dag i behov av personer som tar plats och syns mer i de offentliga diskussionerna.**

Stockholms trafikborgarråd

Daniel Helldén överraskades av Isabella Lövins besked att lämna både regeringen och språkrörsposten.

– Jag hade ingen aning om detta, det var oväntat. Det är ett klokt besked som Isabella tagit. Det verkar som att hon tänkt på det här länge och det är väl precis rätt läge att gå nu, två år före valet. Det ger oss möjlighet att på ett bra

sätt leta upp ett nytt språkrör, säger han.

Precis som många andra i MP berömmar han hennes gärning på klimat- och miljöområdet.

– Hon har gjort otroligt mycket betydelsefullt på klimatområdet, i Sverige men också internationellt. Både som klimat- och miljöminister och som EU-parlamentariker. Det är en fantastisk gärning. Hon har också gjort mycket bra för partiet under de år hon suttit som språkrör. Opinionssiffrorna har inte lyft, vilket ansvar ligger på henne?

– Hon har ett ansvar i det, så klart. Partiet befinner sig i ett besvärligt opinionsläge. Processen med att hitta ett nytt språkrör kan ge oss en välbehövlig diskussion om vart vi är på väg.

Vilken ledartyp ser du framför dig?

– Vi är i dag i behov av personer som tar plats och syns mer i de offentliga diskussionerna. Jag vet att sitta i regeringsställning är tungt och tar extremt mycket tid och kraft. Men vi måste bli bättre på att vara den röst vi är som ett grönt parti.

Har Isabella Lövin inte gjort det?

– Isabella har under alla år drivit sina frågor otroligt bra. Hon har kanske inte varit en partibyggar eller varit en som arbetat både inåt och utåt. När man byter partiledare så tittar man på vad som behöver förändras och utvecklas. Nu är det läge att bli mer offensiva.

Helldén stack i juli ut hakan under asyldebatten och öppnade för att lämna regeringen.

– Det finns en utbredd känsla av att det får vara nog. Man kan inte gå med på fler saker som är så fjärran från det vi står för, sa han då.



**Hanna Jakobson**  
[hanna.jakobson@dn.se](mailto:hanna.jakobson@dn.se)

# **Ewa Stenberg: Den oväntade avgången kan skaka regeringssamarbetet**

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Vice statsminister Isabella  
Lövin avgår oväntat både som  
språkrör och minister. Det  
ställer Miljöpartiet inför ett  
vägval som kan pröva  
regeringssamarbetet än mer.**

Isabella Lövin har varit grönt  
språkrör i fyra år. Hon har  
ansvarat för landets miljö- och  
klimatpolitik sedan i januari förra

året. Lövin har brunnit för miljö- och klimatfrågorna och ofta sagt att det är nu som planeten måste räddas, annars kommer klimatförändringarna att förstöra den.

Ändå avgår hon från den post som är viktigast i landet om man vill påverka miljön och som ger en internationell plattform att göra något åt koldioxidutsläppen.

Det är förvånande.

Språkrör får förvisso inte sitta hur länge som helst enligt

Miljöpartiets stadgar. Tiden är begränsad till tio år, men dit har hon ju inte ens nått halvvägs.

Det förefaller i DN:s intervju som om vice statsministern helt enkelt har tröttnat på politiken efter sammanlagt tolv år som EU-parlamentariker och minister. Hon vill göra något annat och säger att ”jag ser att det är det bästa för mig och det bästa för partiet”. Det kommer säkert att spekuleras i vad som fått henne att känna så.

Det kan vara pressen från opinionssiffrorna. Miljöpartiet riskerar att åka ur riksdagen om partiet inte gör något.

Förtroendesiffrorna för båda språkrören är usla. De är varken

populära bland väljare i gemen eller hos MP:s egna väljare. Också förtroendet för partiets miljöpolitik har minskat rejält under Lövins tid som språkrör. Det kan också handla om läget i hennes eget parti och om kommande konflikter i regeringen. Isabella Lövin ger sitt avgångsbesked i en tid när motsättningarna mellan regeringspartierna är stora. Migrationspolitiken ställer S och MP mot varandra, frågan om huruvida Preem ska få tillstånd att bygga ett stort oljeraffinaderi i Lysekil och försvarspolitik

splittrar dessutom. Det finns en växande opinion i Miljöpartiet som säger att partiet inte ska acceptera ett nytt stort nederlag, om man ska kunna återvinna väljarnas förtroende. Starka grupper i MP mobiliserar för att ta strid om flyktingpolitiken, också till priset av att lämna regeringen. Det skulle bryta det starka fokuset på klimatet som Isabella Lövin företrätt.

Isabella Lövin är en pragmatisk samarbetspolitiker, och har en omvitnat god relation med statsminister Stefan Löfven (S). Miljö- och klimatministern är en

stark förespråkare för att MP ska sitta i regeringen. Hon har aldrig varit någon agitator eller aktivist, utan är inriktad på att nå gröna resultat.

Nu blir hon en "lame duck", någon som kommer att ses som en föredetting, när Miljöpartiet ska bestämma hur hård strid partiet ska ta med det större regeringspartiet. Språkrörets avgång är dåliga nyheter för Socialdemokraterna och till en början troligen också för klimatpolitiken, eftersom Lövin kan klimatfrågan väl och en efterträdare alltid har en

startsträcka för att komma in i verksamheten. Hennes avgång lämnar öppet för ett mer idealistiskt och stridbart kvinnligt språkrör nu när regeringen behöver ombildas.

Den lyskraftiga och idealistiska Alice Bah Kuhnke hade haft goda chanser att bli vald. Hon är för närvarande EU-parlamentariker och var tidigare var kulturminister. Bah Kuhnke är en mer aktivistisk politiker än Isabella Lövin. Nu säger hon bestämt att hon inte vill bli språkrör.

Så har det inte alltid låtit. ”Ja! Det vill jag absolut, om mitt parti vill att jag ska vara det”, sade hon till Aftonbladet i januari 2018.

Den nuvarande kulturministern Amanda Lind är en annan kandidat. Hon har en större partiförankring än Bah Kuhnke och har tidigare varit partisekreterare och kommunalråd. Lind har blivit hårt kritiserad under sommaren för att inte ha värnat kulturen tillräckligt under coronakrisen. Det behöver inte vara ett hinder, om hon kan vända kritiken.

En tredje kandidat är Maria Ferm, som nu är statssekreterare på statsrådsberedningen och som har en stark förankring i partiet. En fjärde är jämställdhetsminister Åsa Lindhagen.

Valet av nytt språkrör kommer att sammanfalla med diskussionerna om en ny svensk migrationspolitik. Det kommer att förstärka behovet av ett vägval. Ska Miljöpartiet vara just ett miljöparti, och återvinna det höga förtroendet i de frågorna? Eller ska det vara ett brett parti för antirasism, internationalism, feminism och miljöfrågor?

Och ska MP markera sin ryggrad genom att lämna regeringen om Socialdemokraterna vägrar att vara med och liberalisera migrationspolitiken?

De interna diskussionerna har redan börjat. Stockholms gröna trafikborgarråd, Daniel Helldén, säger till DN att Isabella Lövins avgångsbesked öppnar för nödvändiga förändringar. ”Den process som nu startar med att hitta ett nytt språkrör kan ge oss en välbehövlig diskussion om vart vi är på väg.” Helldén är en av de miljöpartister som vill att hans parti ska lämna regeringen.

**Ewa Stenberg**  
[ewa.stenberg@dn.se](mailto:ewa.stenberg@dn.se)

# **Stefan Löfven: Hon har gjort mycket för klimatarbetet**

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Miljöpartiets språkrör Isabella Lövin har meddelat att hon lämnar politiken. Statsminister Stefan Löfven beklagar beskedet, och säger att hon har bidragit till att Sverige är**

**världsledande i klimatomställningen.**

”Jag respekterar naturligtvis Isabella Lövins beslut, även om det är tråkigt och oväntat”, säger statsministern i en skriftlig kommentar.

Han berömmar samtidigt hennes arbete för miljön och klimatet.

”Isabella Lövin fortsätter i regeringen ett tag till, men hon har redan gjort mycket för sitt parti och för vårt land. Hennes arbete har bidragit till att Sverige i dag är världsledande i klimatomställningen. Vi fortsätter som samarbetspartner och

kollegor ett tag till, men när Isabella Lövin väl lämnar önskar jag henne allt gott”, säger Stefan Löfven.

Jonas Sjöstedt (V) berömmar också Isabella Lövins insatser för klimatet, både i regeringen och på EU-nivå. Men han har också kritiska synpunkter.

– Försäljningen av Vattenfalls kolgruvor är en stor svart plump i protokollet, säger V-ledaren.

Han menar också att Isabella Lövins besked kommer vid en kritisk tidpunkt för Miljöpartiet.

– Preemfrågan är den här mandatperiodens största

klimatbeslut. Till det kommer migrationspolitiken och det kan handla om Miljöpartiets syn på framtida regeringssamverkan, säger Jonas Sjöstedt.

Moderatledaren Ulf Kristersson lämnar en skriftlig kommentar:

”Jag tror att alla som jobbar på ledande nivå i politiken har respekt för Lövins beslut, det är ett tufft jobb. Även om vi sällan håller med varandra om klimatpolitik och annat, så uppskattar jag hennes genuina engagemang. Jag uppskattar politiker som drivs av sin övertygelse.”



L-ledaren Nyamko Sabuni önskar Isabella Lövin lycka till.

– Jag vill önska all lycka till Isabella Lövin och hennes framtida gärningar. Jag känner en stor respekt för hennes djupa kunskap och engagemang i miljö- och klimatfrågor. Hon är en påläst och pålitlig politiker som brinner för att göra världen bättre för nästa generation, kommenterar Nyamko Sabuni.

Även Kristdemokraternas Ebba Busch framför sina välgångsönskningar till det avgående språkröret.

”Isabella Lövin är en påläst politiker med ett starkt och genuint engagemang för klimat- och miljöfrågor. Det är ingen hemlighet att vi inte har hållit med varandra om lösningar eller tillvägagångssätt men jag har stor respekt för hennes kunskap”, skriver KD-ledaren i ett sms till DN.

Margot Wallström, som avgick som socialdemokratisk utrikesminister för ett år sedan, önskar också Lövin lycka till och rekommenderar höns som framtidsprojekt.

”Tack Isabella Lövin för gott samarbete och vänskap under åren på UD och i regeringen! Du har outtröttligt arbetat med miljö- och klimatfrågorna och är uppskattad för det världen över. Önskar dig allt gott i fortsättningen! Kan rekommendera biodling och höns ...”

Centerpartiets Annie Lööf kommenterar beskedet på Twitter, och lyfter också fram Lövins klimatengagemang:  
”Tack för alla politiska debatter och förhandlingar,  
@IsabellaLovin! Du har med stort

engagemang drivit dina hjärtefrågor. Jag har varit särskilt imponerad av din kunskap kring fiskeripolitiken och ditt driv kring de så viktiga klimatfrågorna. Lycka till med allt du företar dig!”

**Hans Olsson**

[hans.olsson@dn.se](mailto:hans.olsson@dn.se)

**Hans Rosén**

[hans.rosen@dn.se](mailto:hans.rosen@dn.se)

# De kan ta över som nytt kvinnligt språkrör

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Nu börjar jakten på ett nytt grönt språkrör, som även lär bli minister. DN listar de hetaste kandidaterna.**

Amanda Lind

Det här är en kandidat med stark förankring i partiet. Amanda Lind

har varit såväl partisekreterare som distriktsordförande i Västernorrland och kommunalråd i Härnösand. Sedan 2019 sitter hon dessutom i regeringen som kulturminister. Hon har gjort sig känd som pragmatisk och samarbetsinriktad. Med sitt lågmälda sätt att resonera är hon mer lik Lövin än Bah Kuhnke. Som kulturminister har hon hyllats för sitt rakryggade svar på kinesiska påtryckningar mot PEN-priset, men också kritiserats för bristande stöd till kultursfären under coronakrisen.

Maria Ferm

En doldis för de breda väljargrupperna men en tungviktare inom partiet. För närvarande statssekreterare i regeringens samordningskansli, med ansvar för att knåda fram kompromisser mellan S och MP. Förra mandatperioden var det Maria Fems ansvar att hålla ihop partiets stormiga riksdagsgrupp. Har erfarenhet av språkrörsrollen från sin tid i Grön ungdom. Känd för sitt starka engagemang i flyktingfrågan. Ingen betvivlar hennes kompetens och patos men frågan är om Maria Ferm har den

lyskraft som krävs för att locka tillbaka väljarna.

Magda Rasmusson

Redan som 23-åring hamnade Magda Rasmusson i politikens centrum när hon i flyktingkrisens spår var med och förhandlade fram en blocköverskridande uppgörelse om migrationen. Magda Rasmusson hade då nyligen lämnat posten som profilerat språkrör för Grön ungdom och har sedan uppgörelsen haft olika politiska uppdrag för MP, bland annat som ersättare i riksdagen. Nu är hon politiskt sakkunnig i

statsrådsberedningen och definitivt en av dem som kommer att omnämnas som möjlig efterträdare till Isabella Lövin.

Karolina Skog

Som kommunalråd i Malmö var Karolina Skog ett välkänt ansikte för de sydsvenska medborgarna, inte minst för sitt engagemang i bostadsfrågor. Efter Åsa Romsons avgång 2016 blev Karolina Skog miljöminister i den rödgröna regeringen och har sedan dess hållit sig kvar i rikspolitiken. Nu är hon ekonomisk-politisk talesperson för MP och en av dem som syns oftast när partiet ska

lansera sina visioner om grön skatteväxling.

Åsa Lindhagen

Jämställdhet är bara ett av ansvarsområdena i Åsa Lindhagens ministerportfölj, där finns också segregation, diskriminering med mera. Hon var ett av de nya namnen i Stefan Löfvens regering som tillträdde i januari 2019. Dessförinnan var Stockholms stadshus hennes politiska arena, först som fullmäktigeledamot, sedan som socialborgarråd 2014–2018. Hon kan titulera sig civilingenjör och

har några år som  
managementkonsult på sitt cv.  
Annika Hirvonen Falk  
Sundbybergaren Annika Hirvonen  
Falk har gått den långa vägen  
inom MP och började sin politiska  
bana som språkrör för Grön  
ungdom i Stockholm innan hon  
2014 blev riksdagsledamot. Nu är  
31-åringen gruppledare för MP i  
riksdagen och i rollen som  
migrationspolitisk talesperson har  
hon fått föra fram partiets  
ståndpunkter i de infekterade  
överläggningarna om den  
framtida flyktingpolitiken.

Ett av de hetaste namnen har  
redan tackat nej  
En av de hetaste kandidaterna till  
att efterträda Isabella Lövin som  
språkrör ansågs vara Alice Bah  
Kuhnke, som valdes in i EU-  
parlamentet 2019. Hon har där  
profilerat sig som en offensiv  
klimatagitator. Dessutom  
deklarerade hon oblygt redan  
2018 att hon mycket väl kunde  
tänka sig att bli språkrör. Till  
hennes fördel talade också att hon  
har fyra år som statsråd på  
meritlistan, som kulturminister  
2014–2018.

Men Bah Kuhnke lämnade under onsdagen beskedet att hon inte kandiderar och att det inte finns något som skulle få henne att ändra sig.

– Jag vill inte bli språkrör. Jag har vunnit väljarnas förtroende att vara EU-parlamentariker, säger hon till DN.

**Hans Rosén**

[hans.rosen@dn.se](mailto:hans.rosen@dn.se)

**Hans Olsson**

[hans.olsson@dn.se](mailto:hans.olsson@dn.se)

**Hanna Jakobson**

[hanna.jakobson@dn.se](mailto:hanna.jakobson@dn.se)

# Efterträdaren utses på extrastämma

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Redan inom de närmaste -  
dagarna kommer  
miljöpartisterna att kunna börja  
nominera kandidater till  
språkrörsposten.**

**– Vi har många bra kvinnliga  
kandidater, säger  
valberedningens Katrin  
Wissing.**

Isabella Lövin har i en DN-intervju lämnat beskedet att hon avgår både som klimatminister och språkrör. Nu startar jakten på den kvinna som tillsammans med det manliga språkröret Per Bolund ska leda partiet i valrörelsen 2022. Eftersom Miljöpartiet sitter i regeringen tillsammans med Socialdemokraterna handlar det också om att hitta en person som kan axla rollen som minister. Katrin Wissing, kommunalråd för MP i Åre, är sammankallande i valberedningen. Där startar arbetet direkt med att förbereda

den information som inom kort måste gå ut till medlemmarna om processen som väntar.

– Vi siktar på att senast den 1 september öppna för nomineringar och kandidaturer, säger hon.

Redan på tisdag nästa vecka, eller tidigare, kan alltså förslag skickas in. Alla medlemmar är också fria att anmäla sig själva som kandidater.

– Miljöpartiet är ett öppet parti som har många bra kvinnliga kandidater och alla som känner sig manade ska kandidera, säger Katrin Wissing.



Nomineringstiden pågår i fyra veckor. Därefter vidtar valberedningens arbete med att bedöma kandidaterna och lyssna in vad partidistrikt och medlemmar har för synpunkter. Målet är att valberedningen ska presentera sitt förslag till nytt språkrör före årsskiftet. Valet av Isabella Lövins efterträdare sker på en extrastämma i januari nästa år. Partiledarval kan se mycket olika ut. Liberalerna hade tre konkurrerande kandidater i sitt partiledarval förra året men när det var dags för stämma kvarstod

bara Nyamko Sabuni. Per Bolund utmanades på senaste partikongressen av Växjöpolitikern Magnus Wåhlin. Hur MP ska gå till väga den här gången återstår att se.

– Alla detaljer kring hur valet kommer att ske får vi återkomma till, det är inte fastslaget än, säger Katrin Wissing.

**Hans Rosén**

[hans.rosen@dn.se](mailto:hans.rosen@dn.se)

# Polisen nekar tillstånd för islamprotest

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Med hänvisning till ordnings- och säkerhetsläget har polisen i region Syd beslutat att neka tillstånd för en manifestation mot islam i Malmö på fredag.**

Det planerade protestmötet mot islam utanför moskén på Jägersrovägen, där deltagarna har uppmanats att bränna Koranen

samtidigt som fredagsbönen pågår, har väckt starka reaktioner i Malmö. Den högerextrema danska politikern Rasmus Paludan var frontfigur för tillställningen som nu stoppas av polisen.

– Vi på polisen står upp för alla människors lika värde och värnar alla människors trygghet och säkerhet. Vi måste ta hänsyn till säkerheten för både arrangör, deltagare och medborgare. Därför ser vi inte att vi har någon möjlighet att bevilja tillstånd, säger Mattias Sigfridsson,

tillförordnad chef för polisområde Malmö.

Muslimska församlingar och föreningar i Malmö har tidigare polisanmält den nu stoppade manifestationen för hets mot folkgrupp.

**Mia Holmgren**

[mia.holmgren@dn.se](mailto:mia.holmgren@dn.se)

# **Regeringen: Populära vapen ska ge hårdare straff**

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Minimistrafet för grov vapensmuggling ska höjas från sex månaders till två års fängelse.**

**Pistoler och revolverar som är attraktiva i gängmiljöer ska bedömas som särskilt farliga**

**och ge längre straff. Det säger inrikesminister Mikael Damberg (S).**

Det var vid en pressträff på onsdagen som Damberg berättade att regeringen på torsdagen fattar beslut om fler åtgärder kopplade till det så kallade 34-punktsprogrammet mot kriminella nätverk. De nya åtgärderna är identiska med de förslag som regeringen den 5 juni skickade till Lagrådet för remiss och de inriktar sig på skärpningar av olaga vapeninnehav och innehav av sprängämnen, men även smuggling av desamma.

– Vi vill generellt ha en strängare syn på hantering av vapen och explosiva varor och de här skärpningarna föreslås träda i kraft 1 december, sa Damberg. Bland punkterna finns att innehav av vapen eller explosiva varor i ”kriminella miljöer” regelmässigt ska ses som grova brott. Maxstraffet för synnerligen grovt vapenbrott höjs i förslaget från sex till sju års fängelse.

– Vi vill också att smuggling ska ses på lika strängt som innehav av vapen och explosiva varor. När vi går från sex månaders till två års fängelse för grov vapensmuggling

innebär det också automatisk häktning och att tullen får rätt till hemlig avlyssning, sa inrikesministern.

Kristdemokraternas Andreas Carlson, vice ordförande i riksdagens justitieutskott, ville på Twitter påminna om att förslagen inte är nya: ”Det Mikael Damberg presenterade i dag beslutade riksdagen om 20 april 2017, 22 november 2017 och 19 juni 2019”, skrev han.

Mikael Damberg inledde pressträffen med att Sverige denna sommar ”har sett nya exempel på det grymma våldets

hänsynslöshet” och att ”det skapar både vrede och misstro i våra bostadsområden”. Han upprepade att ”de kriminella gängerna ska knäckas och att tryggheten ska öka”. Damberg sa också att ”vi är nu halvvägs mot målet på 10 000 fler polisanställda till år 2024”. De senaste veckorna har trycket på regeringen att visa på ytterligare krafttag inom kriminalpolitiken ökat. Mordet på den 12-åriga flickan i Norsborg söder om Stockholm i början av månaden, senaste helgens rån och grova misshandel och våldtäkt vid en kyrkogård i Solna, ett mord på

Lidingö och ett antal skottlossningar och bilbränder i Göteborg den senaste veckan och som fått polisen att inleda en så kallad särskild händelse, har lett till förnyat tryck från oppositionen.

Vid sitt sommartal i måndags sa moderatledaren Ulf Kristersson att "gängen är som Sveriges inhemska terrorister. Därför måste de mötas med den fulla kraften i vår demokrati".

Kristdemokraternas Ebba Busch lanserade vid sitt sommartal förra veckan att bevis ska få undanhållas misstänkta fram till

rättegången vid särskilt grova brott och att rättegångsreglerna ska göras om.

**Lars Näslund**

[lars.naslund@dn.se](mailto:lars.naslund@dn.se)

### **34-punktsprogrammet**

I det så kallade 34-punktsprogrammet som presenterats tidigare finns bland annat följande:

Polisen får möjlighet att läsa krypterad kommunikation. Denna förändring infördes redan den 1 april i år.

En utredning om utökade  
möjligheter till att göra  
husrannsakan är tillsatt.  
Obligatorisk häktning vid fler  
brottstyper.  
Snabbare lagföring.  
Underlätta för vittnen att våga  
berätta vad de sett.  
Bättre myndighetssamverkan till  
fler brottsutredningar även när  
den misstänkte är under 15 år.  
Källa: Regeringen.

# **Ungas skrivförmåga brister – svårt klara studier och arbete**

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Unga svenskar brister i  
skrivförmåga. Det gör att de  
inte klarar sig vid högre studier  
och på arbetsmarknaden, visar  
två Novusundersökningar.**

Unga människor möter inte de krav som ställs på deras förmåga att uttrycka sig skriftligt när de ska läsa vidare på högskola eller söka ett kvalificerat arbete. Det visar två undersökningar som gjorts av Novus på uppdrag av Utbildningsradion.

Nästan hälften, 47 procent, av de tusen chefer som svarade i undersökningen, uppger att de har valt bort sökande i åldern 18–25 år på grund av bristande skrivförmåga, trots att övriga krav varit uppfyllda.

”Det påverkar deras möjligheter att få ett utökat ansvar,

kundkontakt och möjlighet att avancera inom företaget”, svarar en chef i undersökningen. Det har hänt att bristande meningsbyggnad och felstavningar har lett till att felaktiga läkemedel har skrivits ut, enligt en annan chef.

Ytterligare en chef säger att en anställd som inte kunnat skriva begriplig svenska har orsakat juridiska konsekvenser för företaget.

– Det kan bli farligt när till exempel piloter och poliser inte förstår vad de läser, eller inte kan skriva så att det blir begripligt.



Det kan få stora konsekvenser, säger Petra Garberding, docent i etnologi och lärare vid Södertörns högskola där hon undervisar vid Europaprogrammet och lärarutbildningen.

46 procent av de universitets- och högskolelärare som svarar i undersökningen gör bedömningen att unga studenter i dag har en dålig förmåga att uttrycka sig skriftligt.

Ännu fler, 69 procent, bedömer att deras studenter skrivförmåga delvis inte eller inte alls motsvarar de krav som finns i utbildningen.

Enligt Petra Garberding händer det att hon och hennes kollegor måste ge studenter underkänt för att de inte kan skriva på ett sätt så att läraren förstår vad de försöker säga.

– I grundskolan och på gymnasiet kanske de har fått godkänt på texter som inte borde ha godkänts. Sedan kommer de till högskolan och får svårt att klara tentorna för att vi inte kan begripa vad de skriver. Det gör att en del av dem blir alldeles förtvivlade. En förklaring är att de jobbar för litet med språket i skolan. Lärare har i dag inte alltid tid att gå

igenom elevernas texter och ge var och en återkoppling. I stället lämnar de en mer allmän feedback till hela gruppen.

– Det är i alla fall vad studenter har berättat för mig, säger Petra Garberding.

När hon och hennes kollegor har gett studenterna feedback så har de sett en enorm förbättring på kort tid. Det stärker intrycket av att det behövs mer återkoppling på deras texter, menar hon.

– Skrivförmågan hänger ihop med läsförmågan, och det är ett växande demokratiproblem om unga vuxna inte klarar av att

förstå vad som står i en litet mer avancerad text.

**Peter Letmark**

[peter.letmark@dn.se](mailto:peter.letmark@dn.se)

### **Fakta. Undersökningen**

Undersökningarna genomfördes av Novus på uppdrag av Utbildningsradion, UR, i december 2019 och januari 2020. I den ena svarade drygt 1 000 chefer (51 procent av alla tillfrågade). I den andra svarade strax över 500 universitets- och högskolelärare (32 procent av alla tillfrågade).

Resultatet presenteras i UR:s dokumentär "Skrivglappet".

# Ännu ingen gripen ett år efter mordet på Karolin Hakim

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Malmö. Karolin Hakim, 31, sköts till döds på öppen gata medan hon höll sitt lilla barn i famnen. Ett år efter dådet har**

**ännu ingen misstänkt mördare gripits.**

**– Det här är komplexa utredningar, men arbetet pågår med full kraft och jag har goda förhoppningar om att vi ska hitta betydande bevisning som leder oss framåt, säger kammaråklagare Lisa Åberg.**

Klockan var strax före tio på förmiddagen den 26 augusti förra året när Karolin Hakim sköts ihjäl framför ögonen på chockade Malmöbor i de vanligtvis lugna bostadskvarteren nära Ribersborgsstranden.

I famnen bar hon sitt nyfödda barn. Med på platsen fanns även hennes pojkvän, känd i kriminella kretsar sedan tidigare. En teori är att han var mördarnas egentliga måltavla – men att han lyckades fly undan.

– Det är absolut en teori. Det finns många vittnen till händelsen, vilket har gjort att vi har kunnat fastställa på ett ganska bra sätt vad som hände på platsen. Däremot har det inte lett fram till någon information om vilka gärningsmännen är, säger kammaråklagare Lisa Åberg.

Mycket tyder på att händelsen var planerad och att flera gärningsmän ligger bakom. Under jakten på de misstänkta mördarna har polisen offentliggjort en bild på en av dem.

Under året som gått har hundratal vittnen hörts, polisen har tagit del av bilder som vittnen tagit vid händelsen och gått igenom övervakningskameror.

– När vi utreder de här ärendena är det naturligtvis viktigt att vi har de verktyg som krävs. Vi hade gärna sett att det fanns betydligt mer kameraövervakning på plats – jag ser till exempel hur mina

kollegor i London arbetar när det gäller den här typen av planerade brott på allmän plats där gärningsmännen har en flyktplan. Där underlättar kameraövervakningen enormt, säger Lisa Åberg.

Totalt har tre personer suttit frihetsberövade misstänkta för inblandning i mordet. De två första har anknytning till den bil som mördarna flydde i och som påträffades brinnandes några kilometer bort från mordplatsen bara timmar efter händelsen. Båda männen är fortfarande misstänkta men försatta på fri fot.

Den tredje personen, en 23-årig man känd inom Malmös gängmiljö och som tidigare varit misstänkt för inblandning i flera andra mord, är fortfarande häktad. Han greps i maj och är misstänkt för medhjälp till mord. Men på årsdagen av den uppmärksammade dödsskjutningen har alltså ingen misstänkt mördare ännu gripits. Lisa Åberg har dock goda förhoppningar om att fallet ska lösas.

– Vi är omkring tio personer som arbetar för fullt med utredningen i dagsläget och det finns

fortfarande en hel del utredningsåtgärder att vidta. Dels har vi förhör som kvarstår men även telefontrafik och forensiska undersökningar.

– För att nå ända fram behöver vi betydande bevisning i åtminstone någon av kategorierna, säger hon.

**Hanna Grosshög**  
[riksnatverket@dn.se](mailto:riksnatverket@dn.se)

# Finländska läkare: Barn sprider inte smitta

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

Barn sprider inte coronaviruset, inte i någon större omfattning i alla fall. Det konstaterar finländska läkare efter att ha testat 11 000 barn, av vilka bara fem var positiva, uppger nyhetsbyrån SPT.

Helsingfors universitetssjukhus har testat över 6 000 barn i 0–5-årsåldern och över 5 000 barn i 5–10-årsåldern. I den yngre gruppen hittades fyra coronafall, i den äldre bara ett. Bland de barn som var tio år eller äldre var fallen något fler.

Enligt överläkaren Harri Saxén väntade man sig i början av pandemin att förskolor skulle bli smitthärdar för det nya coronaviruset. Så blev det inte. – Smittan kommer nästan alltid från vuxna, säger Harri Saxén.  
**TT TT**

# **Carl Johan von Seth: Satsningar i budgeten måste användas snabbt och rätt**

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Just nu förhandlas den viktigaste statsbudgeten i Sverige sedan 1990-talets ekonomiska kaos. Finansminister Magdalena Andersson (S) skisserar förutsättningarna på torsdagen.**

**Snabb krisbekämpning borde stå högst på att göra-listan. Men regeringen och samarbetspartierna ser lite yrvakna ut.**

Krispolitik, miljonrullning och sparsamhet.”

Nej, det är inte ämnesraden i något internt mejl som finansminister Magdalena Andersson har låtit cirkulera inför de stundande budgetförhandlingarna. Det är titeln på en skrift som Ernst Wigforss, socialdemokratisk finansminister i flera omgångar för snart hundra år sedan, gav ut i



samband med förstakammarvalet 1934. I den försvarade han sin syn på aktiv ekonomisk krisbekämpning.

Idéerna var banbrytande.

Wigforss hävdade att det inte är ett dugg oansvarigt att staten spenderar när ekonomin är under isen. Tvärtom är det sund hushållning.

Sedan 1930-talet har synen på finanspolitiska stimulanser både förfinats och skiftat fram och tillbaka bland ekonomer. Efter finanskrisen omprövades idéerna igen.

Man kan säga att Wigforss huvudpoäng ändå står sig ganska bra. Och lärdomarna från den allra senaste krisen går att sammanfattas så här:

Lånefinansierade stimulanser fungerar, och de fungerar extra bra när styrräntan redan är noll. Åtgärderna måste bli verklighet snabbt, och de behöver träffa rätt. De ska inte avslutas för tidigt samtidigt som de inte heller får bli permanenta.

Här finns också nycklarna till nästa budget.

Sveriges ekonomi har nyss haft sitt värsta kvartal sedan

finansminister Wigforss tid. Återhämtningen riskerar att bli skör. Förmodligen också mycket segare än man kunde hoppas. Arbetsmarknaden kommer sannolikt att vara riktigt vissen i flera år. Snabba och effektiva stimulanser måste till. Men efter intensiv krishantering under våren verkar partierna nu ha gått tillbaka till något som mer påminner om politisk vardag. Utspelen inför budgetmanglingen har främst handlat om det som redan finns i valmanifest och januariavtal.

Ta statsminister Stefan Löfvens sommartal, där han beskrev satsningar på äldre vården som en väg till återhämtning. Men äldreomsorgen är ju ingen konjunkturgrej. Antalet äldre bara ökar. Man kan inte anställa fler undersköterskor nu och låta dem sluta i nästa högkonjunktur. Kontraktet med de äldre, som Löfven talar om, är långsiktigt. Vägar, järnvägar och bostadshus vill Löfven också satsa på. Kruxet är att det tar tio år att färdigställa ett flerbostadshus. Det blir, milt uttryckt, inte optimal tajmning i den stimulansen.

Även Centern har i sitt budgetförspel bland annat siktet inställt på väg och järnväg. De kan ta ännu längre tid att fixa fram. Högt upp på Liberalerna önskelista över återstartsåtgärder står också sänkt bolagsskatt och inkomstskatt. Men också här handlar det om permanenta förändringar, inte tillfälliga injektioner. Miljöpartiets krav är mer projektbetonade. Alla partier verkar faktiskt ha idéer som i princip är lämpliga som stimulanser.

Men det gäller att prioritera, och att pengarna verkligen kan användas. Att skriva 10 miljarder i en budgetproposition är enkelt. Vårens krisåtgärder – vars kostnader har överskattats grovt – visar hur teoretiska sådana summor egentligen är. Det går inte att slänga in en tågen-ska-gå-i-tid-miljard sent på kvällen i förhandlingarnas slutspurt (sådant händer) och tro att det blir något. Statliga Konjunkturinstitutet räknar med att regeringen kommer att lägga fram nya förslag

för omkring 80 miljarder i den nya budgeten.

Men sådana summor ska inte förväxlas med det som ett vanligt år kallas reformutrymme.

Partierna behöver tänka annorlunda. Pengarna måste användas snabbt och rätt – på smarta krisstöd, på genomförbara investeringar, på tillfälliga tillskott till kommunerna och på provisoriska skattesänkningar.

**Carl Johan von Seth**

[carljohan.vonseth@dn.se](mailto:carljohan.vonseth@dn.se)

**Dela**

# Nu inleds förhandlingar om bageri- anställda

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Nu inleder Polarbröd  
förhandlingarna med facket för  
att prata om framtiden för de  
anställda i Älvsbyn.  
Branden som ödelade bageriet  
har gjort jobbet osäkert för flera  
hundra personer.**

Under tisdagen kom beskedet att bageriets vikarierande personal, totalt 58 personer, tvingas gå från Polarbröd.

Hur blir det då med de tillsvidareanställda?

– Nu börjar vi dialogen med de fackliga organisationerna, säger vd Anders E Johansson till TT. Exakt när mötet ska äga rum kan han inte ge besked om.

Polarbröd är Älvsbyns största arbetsgivare och 245 personer är anställda på bageriet. Företaget har tidigare uppgett att det fortfarande finns risk för uppsägningar och permitteringar.

Branden på Polarbröd uppstod natten mot söndag och ödelade bageriet. Under tisdagen uppgav räddningstjänsten att branden var under kontroll. En brottsutredning om Polarbrödsbranden har inletts, rapporterar SVT Nyheter Norrbotten. Rubriceringen är arbetsmiljöbrott med framkallande av fara för annan. Tekniker ska genomföra en brandorsaksutredning. Ingen person kom till skada i branden.

**TT**

# Studenter hotar lärare för att få bättre betyg

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**20 av 24 lärosäten som svarat på DN:s rundringning uppger att universitetslärare vid något tillfälle har fått utstå hot, hat eller trakasserier av studenter. Problemet varierar mellan**

**högskolorna, men vissa svarar att det ökar.**

**– Lärarna är helt enkelt rädda, säger Jörgen Svensson, som är säkerhetschef på Göteborg universitet.**

Forskarnas arbetsmiljö vid landets lärosäten är ett hett debattämne. I mars lovade ministern för högre utbildning och forskning, Matilda Ernkrans (S), att se över möjligheten att stärka lagstiftningen om hat och hot inom akademien.

DN har pratat med 24 av landets 31 statliga lärosäten. 20 uppger att lärare har blivit hotade, fått

hatiska kommentarer eller blivit trakasserade av studenter vid något tillfälle de senaste åren. Hur pass omfattande problemet är varierar mellan skolorna. Flera menar att det visserligen förekommer, men ganska sällan.

- Det är inte jättevanligt, men det förekommer tillräckligt ofta för att det ska vara ett problem, säger säkerhetschefen Jan Gambring, på Karlstads universitet.

Andra högskolor vittnar om att trakasserierna ökar.

- Det här är ett problem och jag har svårt att tro att det kommer att minska framöver, säger Lars-

Ingmar Olsson, säkerhetschef på Malmö universitet, som uppskattar att de får in som mest tio ärenden per år.

Varför studenter uttrycker hot eller hatiska kommentarer mot sina lärare kan ha flera förklaringar. En vanlig situation är att eleven är missnöjd med undervisningen eller sitt betyg. Konflikten eskalerar och plötsligt tvingas läraren ta emot till exempel hatmejl. I extremfall har Malmö universitet även behövt anställa väktare, som placeras utanför särskilda undervisningssalar.

– När jag pratar med lärarna uppmanar jag dem att rapportera det så fort som möjligt, men oftast går det lång tid innan ärendet hamnar på mitt bord. Jag tror faktiskt att mörkertalet är ganska stort, säger Lars-Ingmar Olsson. På Mälardalens högskola i Västerås och Eskilstuna undviker lärarna ensamarbete. Lärare som ska träffa studenter som tidigare har uppfattats som hotfulla uppmanas att lämna dörren till kontoret öppen. Alternativet är att ta med sig en kollega.

– Jag har jobbat i högskolesektorn i över 20 år. Frågan om säkerhet

har blivit mer aktuell och vi pratar oftare om att undvika att arbeta ensamma, säger Annika Björklund, utbildningsledare på Mälardalens högskola. I dag finns det ingen samlad statistik över hur vanligt det är att studenter hotar eller trakasserar sina lärare. Däremot har varje lärosäte en egen disciplinnämnd. Dit rapporteras allvarliga ärenden, till exempel anklagelser om plagiat eller om studenter har betett sig problematiskt. Nämnden har rätt att stänga av en student upp till ett halvår.



– Det är lättare att stänga av en elev som har fuskat än en student som har hotat en annan student eller lärare.

Högskoleförordningen bör ses över då den inte hängt med i samhällsutvecklingen fullt ut, säger Jörgen Svensson, som är säkerhetschef på Göteborgs universitet.

Redan i fjol flaggade lärosätet för att hot och hatiska kommentarer har ökat.

– Säkerhetsarbetet på de svenska lärosätena förknippas oftast med att till exempel sätta upp lås och larm. Men sanningen är att vi

alltmer behöver göra riskanalyser och arbeta förebyggande. Jag tycker att det krävs ett nytänk kring arbetet, säger Jörgen Svensson.

På Örebro universitet försöker man kartlägga trakasserierna. Anställda har fått svara på en enkät om sina erfarenheter av hot, hat eller obehagliga situationer. Det berättar Anna Eriksson, som är biträdande säkerhetschef på Örebro universitet.

– Som ny lärare är det lätt att tänka att det är så här det ska vara. Därför är det viktigt att man har en bra arbetsmiljö och är

tydlig med att hat och hot aldrig är acceptabelt. Det gäller även obehagliga beteenden som inte nödvändigtvis är olagliga.

Alla universitet som DN talat med uppger att de uppmanar lärarna att polisanmäla direkta hot eller våldsamma situationer. Dock är det upp till den enskilde läraren att fatta beslutet.

**Raffaella Lindström**

[raffaella.lindstrom@dn.se](mailto:raffaella.lindstrom@dn.se)

DN har ringt till samtliga 31 statliga lärosäten i landet. 24 lärosäten svarade på hur deras erfarenheter ser ut av hot, hat och

trakasserier mellan studenter och lärare.

Lärosäten som känner igen problemet.

Lunds universitet

– Det här är ett problem som alltid funnits, men det känns som en ökad trend, säger Per Nordén, avdelningschef på säkerhet och miljö. Uppskattar att han får in mellan 10 till 20 ärenden per år.

Högskolan Borås

– Vi har varit ganska förskonade, men vi ser ändå en marginell

ökning, säger  
säkerhetssamordnaren Henrik  
Werner. Uppskattar att han får in  
under 10 ärenden per år.

Karlstads universitet  
– Det är inte jättevanligt, men det  
förekommer tillräckligt ofta för att  
det ska vara ett problem, säger  
säkerhetschefen Jan Gambring.  
Uppskattar att han får in cirka tio  
ärenden per år.

Högskolan Dalarna  
– Det är inte ett jättestort problem,  
men jag skulle nog säga att det

ökar, säger säkerhetschefen Jan  
Bjelvenmark.

Konstfack  
– Jag känner igen problembilden,  
men det är inte ett ökande  
problem, säger förvaltningschefen  
Elisabet Nordwall, som uppskattar  
att det handlar om ett eller två  
ärenden per år.

Gymnastik- och idrottshögskolan  
– Vi har haft enstaka fall per år,  
säger prefekten Suzanne  
Lundvall.

Högskolan Skövde

– På ett år får vi in kanske en eller två incidenter där man uppfattat studenten som hotfull eller att personen haft ett kränkande beteende, säger Magnus Littmarck, tf. säkerhetsansvarig.

#### Mittuniversitetet

– Jag vet att det förekommit hot av olika slag av olika anledningar, men det är inte särskilt vanligt, säger säkerhetschefen Lennart Johansson.

#### Blekinge tekniska högskola

– Det händer, men det är väldigt ovanligt, säger hr-specialisten Ester Nilsson.

#### Stockholms universitet

– Jag har varit här i drygt ett år och då har jag haft två fall där studenter betett sig illa. Men jag vill betona att det kan finnas ett mörkertal, säger säkerhetschefen Nellie Grenius.

#### Högskolan Gävle

– Det har hänt, men det förekommer inte alls ofta, säger säkerhetssamordnaren Morgan Höjd.

Uppsala universitet

– Det förekommer även här, men i vilken frekvens är svårt att svara på. Många gånger rapporteras det bara till lärarens närmaste chef, säger den numera tidigare säkerhetschefen Christina Boman.

Linnéuniversitetet

– Det har varit ett fåtal händelser per år under en längre tid, säger säkerhetschefen Jörgen Franzén.

Umeå universitet

– Vi som jobbar med säkerhetsfrågor känner till enstaka fall och då har det handlat om att lärare eller studieadministratörer känner sig trängda av studenter, säger säkerhetssamordnaren Lisa Redin.

Högskolan i Kristianstad

– Självklart kan det dyka upp enstaka ärenden, men det är inget stort problem, säger Magnus Johansson, säkerhetsansvarig. Uppskattar att han får in cirka fem ärenden per år.

Malmö universitet

– Det här är ett problem och jag har svårt att tro att det kommer att minska framöver, säger säkerhetschefen Lars- Ingmar Olsson.

Örebro universitet

– Jag skulle påstå att många lärare vittnar om trakasserier, men det här är inget som märks i statistiken. Det finns ett mörkertal, säger biträdande säkerhetschefen Anna Eriksson.

Göteborg universitet

– Antalet incidentrapporter har ökat de senaste åren, säger säkerhetschefen Jörgen Svensson.

Mälardalens högskola

– Frågan om säkerhet har blivit mer aktuell och vi pratar oftare om att undvika att arbeta ensamma, säger utbildningsledaren Annika Björklund.

Sveriges lantbruksuniversitet

– Under de senaste tolv åren har det varit cirka tio fall där skolpersonal har känt sig hotade. Några fall har varit så allvarliga att

polisanmälan har gjorts, säger säkerhetschefen Robert Arvidsson.

Lärosäten som inte känner igen problemet.

Stockholms konstnärliga högskola  
– Vi har inte haft det här problemet, säger kommunikationschefen Monica Engdahl.

Karolinska institutet  
– Det har inte kommit till min kännedom att studenter

trakasserat sina lärare, säger säkerhetschefen Annika Sjöborg.

Luleå tekniska universitet  
– Visst att det kan uppstå konflikter, men jag har aldrig varit med om att studenter hotat eller trakasserat sina lärare, säger säkerhetschefen Mariana Johansson.

Försvarshögskolan  
– Det har inte förekommit här enligt min vetskap på över 15 år, säger den numera pensionerade säkerhetschefen Hans Forsström.

## **Fakta. Så här svarar facket**

Jon Stenbeck är kommunikationschef på Sveriges universitetslärare och forskare (SULF). Han menar att fackförbundet fått in allt fler samtal och frågor om hot eller trakasserier:

- Vi har noterat att medlemmar som undervisar inom samhällsämnen, såsom teologi och statskunskap, oftare kontaktar oss. Precis som när det gäller forskare beror det på att den som

hotar ifrågasätter forskningen eller innehållet i undervisningen.

## **Fakta. Skolpersonalens berättelser**

”Det finns lärare som har fått kanske 25 arga mejl mellan åtta på kvällen och tre på natten.”

”Förut var det mycket handskrivna brev som innehöll hot, nu sker det bakom datorn. Det har hänt att



studenter skickat flera hatmejl till en enskild lärare.”

”Jag har haft studenter som hotat att ta livet av sig om de inte får godkänt, det är jättejobbigt. Man vet ju aldrig om de faktiskt menar allvar.”

”Vi kan få in mejl där personen skriver att den är psykiskt instabil och inte vet vad den tar sig till om den får underkänt. Det är ett lite mer förtäckt hot.”

”Det händer att studenter använder fula ord, ett förhöjt

tonläge, eller att de uppträder väldigt aggressivt.”

Källa: DN

# **Rektorn dödshotades av tidigare student**

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**I mer än två år dödshotades rektorn av en före detta student. Trots att lärosätet samarbetade med en juristbyrå kunde hon inte få någon hjälp – nu är hon kritisk till hur pass**

**rustade högskolorna är för hot, hat och trakasserier.**

I mer än tio år hade Anna arbetat som lärare på en rad skolor i Sverige. 2012 var det dags för en ny tjänst. Den här gången skulle Anna arbeta som rektor på ett av landets mest populära lärosäten. Ungefär ett år efter starten började mejlkorgen att fyllas med meddelanden från en främmande person.

– Det började med att en tidigare student på skolan kontaktade mig, säger Anna, som egentligen heter något annat. Hon vill vara

anonym för att inte riskera att hoten återkommer.

Den före detta studenten var missnöjd med en utbildning på skolan, som han hade läst några år tidigare. Anna försökte att tillmötesgå studenten, men hennes råd och förslag gick inte hem.

2015 började hotmejlen rulla in. Dels använde mannen en rad misogynia ord för att beskriva Anna, men likaså konstaterade han vid flera tillfällen att han skulle skada eller slå ihjäl henne. Plötsligt blev Anna väldigt

försiktig när hon lämnade sin bostad.

– På skolan satte vi upp en bild på personen nere i receptionen, så att folk skulle vara uppmärksamma. Vi hade ju ingen aning om ifall han skulle dyka upp på skolan, säger hon.

Anna gjorde en polisanmälan om olaga hot, men hon stötte snabbt på problem. Till att börja med fick mannen reda på att Anna hade polisanmält honom, vilket han gjorde tydligt i sina meddelanden. Dessutom saknade hon juridisk hjälp, trots att lärosätet sedan tidigare hade ett samarbete med

en juristbyrå. Orsaken var att byrån bara var experter på högskolelagstiftningen. Olaga hot faller under en annan del av juridiken.

– Skolorna anlitar jurister inom frågor de förväntar sig behöva få hjälp med, men för min del innebar det att jag stod ganska handfallen. Jag är självkritisk till hur vi inte hade bättre koll på vem vi skulle rådgöra med, säger Anna.

Det hela slutade med att hon närvarade ensam under rättegången. Annas talan fördes av ett målsägandebiträde, som

hon träffade för första gången fem minuter innan rättegången startade.

2017 dömdes mannen för olaga hot på två punkter, då han även hade hotat en annan person.

Straffet blev dagsböter i 150 dagar. Anna fick ingen information om att domen hade fallit förrän hon kontaktade tingsrätten två månader senare.

– Att möta min förövare öga mot öga var jobbigt, men även att det blev tyst efteråt. Jag tycker det är fruktansvärt dåligt att man inte återkopplade vad domen blev för mig. Det kändes nästan som att

jag blev utsatt för allt en gång till,  
säger hon.

Anna tillägger:

– De flesta förväntar sig inte att de  
ska behöva hjälp från en  
brottsmålsadvokat, men vi  
högskolor måste kanske ändra på  
det. Risken är att fler råkar ut för  
det jag råkade ut för.

**Raffaella Lindström**

[raffaella.lindstrom@dn.se](mailto:raffaella.lindstrom@dn.se)

# **Lägenheter i centrala Stockholm används för prostitution**

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Allt fler hyr ut sina lägenheter i  
Stockholm för att sedan  
upptäcka att de använts för  
prostitution och  
människohandel.**

**För den som hyrt ut kan det innebära både att man förlorar sin lägenhet och att man blir misstänkt för koppleri om man låter prostitutionen fortgå.**

**– Det här är något som pågår i hela innerstan, säger Christian Frödén.**

Med en lägenhet i hjärtat av Södermalm fick kvinnan många svar på annonsen hon lagt ut på nätet om att hyra ut sin lägenhet i andra hand. Och hon valde en hyresgäst som verkade pålitlig – en nyseparerad kvinna i 40-årsåldern i behov av boende och

som betalade hyran kontant och i förskott.

Efter sex veckor fick hon ett samtal från styrelsen. De ställde frågor om andrahandshyresgästen och misstänkte att det pågick olaglig verksamhet i lägenheten. De hade bland annat sett olika män röra sig fram och tillbaka i porten. Alla män hade samma modus – de gick med mobilen i handen hela vägen fram till porten och inväntade ett sms innan de gick in. När en av männen fick frågan av en granne vad han gjorde där så lämnade han platsen.

Kvinnan med bostadsrätten åkte till lägenheten och när ingen öppnade använde hon sin egen nyckel för att låsa upp. Där inne luktade det illa av rök och i lägenheten fanns två kvinnor i 20-årsåldern som hon aldrig förut hade sett. Kvinnorna lämnade ifrån sig nycklarna och gick snabbt från lägenheten utan att protestera.

– I lägenheten var det body lotion, oljor och en handduk utlagd över soffan och en överkudden i soffan. Det var en massa handavtryck i skinnsoffan. Det såg ut som en massagebänk, har

kvinnan berättat i förhör med polisen.

Vittnesmålet som framgår i en dom fastslagen i Svea hovrätt från december år 2019 är bara ett av flera. I samma mål berättar sex andra lägenhetsinnehavare om liknande händelser – att de hyrt ut sina lägenheter i andra hand till en kvinna som upplevdes vara en pålitlig hyresgäst. Vad de inte visste var att kvinnan, som uppgav falsk identitet, senare skulle lämna över nycklarna till bostaden till en man som i sin tur hyrde ut till kvinnor som befann sig i prostitution.

Att prostitutionsverksamheten bedrivs i privatpersoners hem har blivit vanligt i Stockholm. Det berättar Christian Frödén, gruppchef vid människohandelssektionen i Stockholm.

– Det pågår absolut i hela innerstan, allt från Södermalm till Vasastan, Östermalm och Kungsholmen. Vi ser det överallt, säger Frödén.

Han och hans kollegor har på senare år sett hur prostitutionsverksamhet flyttats, från att tidigare mestadels ha skett på hotell sker det nu i folks

hem. Genom andrahandskontrakt av privata lägenheter eller via sajter som erbjuder korttidsuthyrning kan prostitutionsverksamhet pågå trots den pågående bristen på bostäder i Stockholm.

Och adresserna är i regel centrala – vanligast är just att prostitution bedrivs i områden som uppfattas som trygga av sexköparna. En lägenhet hyrs ofta en till två veckor, eller längre, ofta till en kostnad av 700–1 000 kronor per dygn.

– Kunden vill enkelt kunna ta sig dit, antingen med bil eller med



lokaltrafik, och att det ska vara diskret.

Prostitutionsverksamheten sker precis överallt förutom i de så kallade "utsatta områden", förorter upplevs som alldeles för otrygga, säger Christian Frödén. Han minns ett tillfälle då en lägenhetsinnehavare hittat spår av prostitutionverksamhet.

Kondomer, glidmedel och våtservetter var kvarlämnat i hennes hem.

– Hon slängde sin säng efter händelsen. Och nu har hon flyttat från lägenheten. En kvinna som säljer sex kan ha tio kunder om

dagen vilket är en fruktansvärd tillvaro. Det är också en chock för den som ovetandes hyrt ut sin lägenhet, att något sådant pågått i ens bostad, i ens egen säng, säger Christian Frödén.

Och lägenhetsinnehavare riskerar att bli av med sin bostadsrätt om det förekommer prostitution i lägenheten. Enligt bostadsrättslagen kan en bostadsrätt förverkas om den till en inte oväsentlig del använts för tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning.

– När man "äger en bostadsrätt" äger man en andel i en

bostadsrättsförening som i sin tur upplåter en nyttjanderätt till dig. Vid förverkande ska bostadsrätten i första hand säljas med tvång, det vill säga föreningen kan vända sig till Kronofogden för att få lägenheten såld. Men även om man kan tvingas flytta från bostadsrätten vid förverkande förlorar man inte det ekonomiska värdet, säger Haymanot Baheru, jur dr. vid Stockholms universitet. Även en hyresrätt kan sägas upp av hyresvärden om det visar sig att lägenheten används för att sälja sex.

– En hyresvärd ska säga upp på denna grund senast två månader efter att ha fått vetskap om att en lägenhet används för prostitutionsverksamhet. Vid förverkande har hyresgästen inte besittningsskydd, säger Haymanot Baheru.

Christian Frödén upplever att fastighetsägare generellt sett tar frågan på allvar när de får information och prostitutionsverksamhet bedrivs i fastigheten. Så sent som för någon månad sedan kontaktade han själv en fastighetsägare och informerade att de upptäckt att

det pågick prostitution i en av lägenheterna.

– Fastighetsägaren i sin tur vill verkligen inte bli förknippade med det här. I det fallet sa de redan dagen efteråt att de sagt upp kontraktet och inlett en avhysningsprocess, säger Christian Frödén.

Därutöver kan den som hyr ut med vetskap om vad lägenheten, eller fastigheten som man ansvarar för, används till utan att agera anses främja verksamheten och kan därmed komma att bli misstänkt för koppleri.

– Om man känner till eller anar att den här typen av verksamhet pågår och inte gör någonting kan man göra sig skyldig till koppleri, säger Christian Frödén.

Polisen märker att det många gånger finns en person, ofta en man, i bakgrunden av prostitutionsverksamheten – att hyra lägenheter för att sedan tillhandahålla till kvinnorna som befinner sig i prostitution är ett exempel på inblandning.

– Jag vill inte slänga ut tjejer på gatan utan det är kopplarna som står bakom som man i första hand vill komma åt. Ofta tar kopplarna

50 procent av intäkterna, och det är inte de som suger av någon utan det gör tjejerna, säger han. Att informera privatpersoner om att deras lägenheter riskerar att användas i syfte att bedriva prostitution är ett led i polisens brottsförebyggande arbete.

– Samtidigt gör vi lägenhetsbesök för att nå tjejerna och prata om deras situation ur ett säkerhetsperspektiv, om de vet var de bor, om de kan nödnumret 112 och sådant. Vår medföljande socialsekreterare förmedlar också kontaktvägar till socialtjänst, hjälporganisationer och försöker

nå in till kvinnan bakom ”masken” säger Christian Frödén.

**Caroline Gyllenkrok**

[caroline.gyllenkrok@dn.se](mailto:caroline.gyllenkrok@dn.se)

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Det pågår i hela innerstan, allt från Södermalm till Vasa-stan, Östermalm och Kungsholmen.**

Christian Frödén, vid människohandelssektionen i Stockholm.

**Fakta. Regler inom fastighetsrätten**

**Bostadsrätt**

Nyttjanderätten till en lägenhet som innehas med bostadsrätt och som tillträtts är förverkad och föreningen således berättigad att säga upp bostadsrättshavaren till avflyttning, om lägenheten helt eller till väsentlig del används för tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning. (7 kap. 18 § p.8 bostadsrättslagen)

### **Hysesrätt**

Hysesrätten är förverkad och hyresvärden berättigad att säga upp avtalet att upphöra i förtid, om lägenheten helt eller till väsentlig del används för tillfälliga sexuella

förbindelser mot ersättning. (12 kap. 42 § 1 st. p.12 jordabalken)  
**Sexhandel i siffror.**

Den 1 januari 1999 trädde det svenska förbudet mot köp av sexuella tjänster i kraft. Sverige var då det första landet i världen att kriminalisera köp, men inte försäljning, av sex. Sedan dess har flera andra länder tagit efter modellen.

Den 1 juli 2011 skärptes maxstraffet för köp av sexuell tjänst från fängelse i sex månader till fängelse i ett år.

764 brott i form av köp av sexuell tjänst anmäldes 2019. Siffran för i år ligger i juni på 526. I

Stockholmsregionen anmäldes 178 sexköpsbrott 2019 (Siffrorna inkluderar inte köp av sexuell handling av barn.)

**Hjälp?** Mikamottagningarna erbjuder samtalsstöd och hjälp till personer som säljer sex. Den som köper sex och vill få hjälp att sluta kan vända sig till KAST eller Evonhuset som erbjuder stöd och samtalsbehandling.

## **Socialborgarrådet riktar kritik mot ny socialtjänstlag**

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**På onsdagen presenterade regeringens utredare förslag på en ny socialtjänstlag.**

**Stockholms stads socialborgarråd Jan Jönsson (L) tycker att utredningen är välgjord, men att flera viktiga bitar saknas.**

**– Det handlar om att få in skolperspektivet och titta på**

## **socialtjänstens möjligheter kring ökat tvång, säger han.**

Regeringens särskilda utredare Margareta Winberg presenterade under onsdagen resultatet av en utredning som pågått sedan 2017. Förslagen handlade om hur en ny socialtjänstlag ska utformas och några av de nya punkterna handlade om barnrättsperspektiv, förebyggande arbete och att socialtjänstens arbete ska utgå från kunskap och beprövad erfarenhet.

Socialborgarråd Jan Jönsson (L) tycker att utredningen är välgjord,

men anser att vissa viktiga delar saknas.

Jan Jönsson har sedan han tillträdde 2018 vid upprepade tillfällen lyft behovet av så kallat mellantvång inom socialtjänsten, något som utredningen inte har fått till uppgift att titta på.

Han tror att unga skulle kunna fångas upp i ett tidigare skede om socialtjänsten fick möjlighet att exempelvis sätta in insatser kring en ungdom även om föräldrarna motsäger sig detta. I dagsläget har socialtjänsten bara sådana befogenheter om det rör sig om ett tvångsomhändertagande.

– Detta är en stor frustration för socialtjänsten, att föräldrar kan tacka nej i relativt hög utsträckning. Samtidigt ser vi, kanske inte en ökad ungdomsbrottslighet, men en förgrovad. Jag är förvånad över att regeringen inte har gjort någonting på det här området. Socialminister Lena Hallengren (S) säger att hon och Jan Jönsson har precis samma uppfattning i frågan, men att regeringen har gett Socialstyrelsen i uppdrag att titta på frågan.

– För att det skulle gå snabbare helt enkelt. De har ett uppdrag att

titta på det som man kallar för tidiga insatser, som ska kunna ges till barn och unga, även när det inte finns ett medgivande från deras vårdnadshavare.

Något annat Jan Jönsson är kritisk till är att utredningen inte har något förslag kring att i högre grad lyfta in socialtjänstens ansvar att samverka med skolan.

– De senaste 20 åren har forskningen kring barn och unga som far illa gått framåt. Det råder i princip konsensus numer att skolan är en oerhört viktig skyddsfaktor.



Utredare Margareta Winberg säger att hon delar Jan Jönssons uppfattning om hur viktig skolan är, men att hon såg det som svårt att föra in en sådan skrivning eftersom skolan är en annan myndighet.

Jan Jönsson anser dock att en sådan skrivning är nödvändig. – När man frågar familjer vad de helst vill ha stöd kring så är det just kring skolan. Det skulle också betyda att politiker som jag inte kan prioritera bort stöd för skolframgång.

Jan Jönsson anser också att socialtjänstens möjligheter att

följa upp en ungdom borde vara längre än utredningen föreslår. Enligt förslaget ska tiden som socialtjänsten får göra uppföljning förlängas – från två till sex månader, men Jan Jönsson hade velat se att den gränsen låg på minst ett år i allvarliga fall.

Något Jan Jönsson tycker är bra är att socialtjänsten föreslås kunna erbjuda insatser i mindre allvarliga fall utan föregående utredning.

Även kvinnor som utsätts för våld eller hedersförtryck, män som slår, personer med funktionsnedsättning och

människor med missbruksproblem ska kunna få hjälp från socialtjänsten utan att det föregås av behovsprövning, enligt utredningens förslag.

– Man sänker trösklarna så att människor vågar söka när de behöver, säger Margareta Winberg.

Barn föreslås också i högre utsträckning kunna få stödinsatser utan vårdnadshavarnas samtycke eller kännedom, vilket Jan Jönsson också tycker är positivt.

Enligt Margareta Winberg kan förslagen i utredningen leda till

att de som arbetar inom socialtjänsten får en mindre arbetsbörda på grund av minskad byråkrati. Hon ger äldreomsorgen som exempel.

– Om fler får äldreomsorg utan behovsprövning så är det pengar och tid att spara, som man kan lägga på andra saker.

Utredarens förslag kommer nu att beredas och skickas på remiss.

**Amanda Lindholm**

[amanda.lindholm@dn.se](mailto:amanda.lindholm@dn.se)

# **Därför måste - brandmurar byggas mellan kulturen och politikerna**

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Misslyckandet med att  
grundlagsskydda public service  
är ytterligare ett exempel på de  
kultur- och mediepolitiska  
frågornas återupptäckta**

**sprängkraft. Det är nu hög tid  
att stärka principen om  
armlängds avstånd, skriver -  
Handelhögskolans rektor Lars  
Strannegård.**

I Sverige finns ett utbrett stöd för statens centrala roll inom de områden som formar våra världsbilder: kulturen, forskningen, den högre utbildningen och medierna. Den senaste tiden har politiska partier alltmer börjat intressera sig för kraften i dessa verklighetsformande områden. I dag talas det mer explicit än tidigare om att styrning av kultur,

utbildning, forskning och medier kan ge långsiktiga politiska effekter.

Riksdagspartierna kom inte överens om att oberoendet för public service skulle grundlagsskyddas, tonläget har skruvats upp och striden om de verklighetsformande områdena är igång. Mot denna bakgrund är det angeläget att begrunda det häpnadsväckande stora inflytande politiken har över de områden som formar vår världsbild i Sverige.

John Maynard Keynes, den första ordföranden i Arts council of

Great Britain, var den som efter andra världskriget formulerade principen om armlängds avstånd mellan politiker och konstnärligt utövande. Rådet låg under finansdepartementet, inte kulturdepartementet, för att försvåra politisk klåfingrighet. Keynes såg Tyskland som ett varnande exempel på hur politiker använde konsten och kulturen i propagandasyfte, och formulerade principen för att tydligt åtskilja kulturstöd och konstnärlig frihet i utförandet.

Även i Sverige råder principen om armlängds avstånd, men här är

kulturlivet, medielandskapet och universitetsvärlden statligt direktstyrda i hög grad. Bland de statliga styrmedlen i kultur- och universitetsvärlden finns, utöver lagar och förordningar, också styrelseplatser, chefstillsättningar, regleringsbrev och medelstildelning. En stor del av det svenska kulturlivet är finansierat ur offentlig hand i mun.

Till exempel delar Kulturrådet, Konstnärsnämnden och Filminstitutet ut årliga bidrag och till tidsbegränsade projekt. Styrelseledamöter och

myndighetschefer är tillsatta av kulturdepartementet. Våra nationalscener, som Operan och Dramaten, är statliga helägda bolag där kulturministern utser styrelsen. Hur lätt är det inte för en regering att få till en snabb förändring om verksamheten inte faller den på läppen? En styrelse kan ändras med ett pennstreck, ett regleringsbrev inom ett år, finansieringsströmmar kan enkelt strypas.

Majoriteten av våra universitet, som skall vara de fria tankarnas högborgar, är – här får man nästan nypa sig i armen för att

begripa vidden av den statliga styrningen – myndigheter. Finansieringen sker i allt väsentligt genom offentliga medel. Rektorerna är regeringsutsedda generaldirektörer som varje år får regleringsbrev. Även styrelsemedlemmar utses av regeringen. Politiker kan alltså raskt styra finansiering, uppdrag, rektorstillsättningar och styrelsesammansättningar. Det är lätt att föreställa sig hur snabbt det kan gå. Ett regleringsbrev kan tydligt ange att exempelvis genusvetenskap inte längre skall prioriteras. Konsthögskolor kan

snabbt få det svårt genom en resolut vridning på resurskranen. Det är ingen vågad gissning att partier med en konservativ kultursyn möjligen anser att långa högskoleutbildningar i samtidskonst är elitistiska verksamheter som inte förtjänar en så omfattande finansiering. Även våra medier står i tät beroendeställning till staten. Dagspressen i vårt land har utbrett statligt mediestöd, regeringen utser ledamöter till såväl Mediestödsnämnden som Granskningsnämnden. Grundlagsskydd av public service

fick inget brett parlamentariskt stöd, men frågan är om ett sådant skydd hade åtgärdat det bristande oberoendet. Genom den svenska utnämningmakten går det snabbt att ändra det offentliga samtalet. Incidenten där vissa medlemmar i riksdagens kulturutskott föreslog att chefer på public service-bolagen skulle ställas till svars för enskilda publiceringar visar att respekten för armlängds avstånd mellan politik och publiceringar är låg. Det politiska förslaget om att straffa public service-journalister som anses partiska är ytterligare ett exempel på

bristande respekt för det armlånga avståndet. Sverige är alltså i en utsatt position avseende de institutioner som formar vår världsbild. Vi får ständigt nya exempel på bristande respekt för gränsen mellan politiskt inflytande och kulturutövning. Bidragsgivare har de senaste åren haft krav på sådant som genusrepresentation och utbildningar i normkritik för att bidrag skall beviljas. Kommunpolitiker har redan lagt sig i frågor om vad som skall ställas ut på museum, och principerna om armlängds

avstånd överges gång efter annan. Exempelen blir bara fler och fler. Vårt land är således i ett läge där vi rent strukturellt är ett lätt byte för en regering som vill bedriva samhällsförändring genom - kultur-, medie- och högre utbildningspolitik. Därför är det dags att ta nya grepp kring hur vi ökar friheten inom kulturen, universiteten och medierna. I grunden krävs en samtidig respekt för demokratin och vikten av oberoende. För att manifestera denna respekt behöver vi skapa trögheter och bygga brandmurar till politiken

som försvårar klåfingrighet. Inom universitetsvärlden bör statsmakterna hålla sig till att formulera generella mål och önskade resultat, men avstå från formuleringar om hur de önskade resultaten skall uppnås. De diskussioner som förts om att ändra universitetens organisationsformer från myndigheter till stiftelser eller, vilket Daniel Tarschys föreslagit år 2008, till en ny självägande offentligrättslig form, bör ses i nytt ljus givet politikens senaste utveckling. En genomlysning av mediepolitiken med oberoende



för ögonen bör göras. En angelägen fråga som rör public service är om oberoendet garanteras på bästa sätt när det är regeringen som utser ledamöterna i Granskningsnämnden. Kulturen skulle må väl av mångfald och från regeringen fristående kulturfonder – privata såväl som offentligfinansierade. Sveriges kulturliv hade exempelvis så väl behövt stiftelser motsvarande vad de miljardutdelande Wallenbergstiftelserna gör för vetenskapen. Eller kanske kulturfonder motsvarande de som

finns i Danmark. Inte i stället för det finansieringssystem vi har i dag, utan som tillägg.

Varje donator har naturligtvis en agenda och en viljeinriktning – men detta gäller såväl offentliga som privata finansiärer. Just därför måste finansieringen breddas och frihetsgraderna byggas in i organiseringsformer. Det går exempelvis att skapa vattentäta skott mellan finansiering och verksamhet genom stadgar i fonder och stiftelser.

Svaret på frågorna om vad som krävs för en välfungerande

demokrati är nästan alltid:  
pluralism. Därför är en mångfald  
bland finansieringskällor en av  
många vaccinationer som krävs  
för att bygga samhällelig resistens  
mot mörka krafter. Det är hög tid  
att systematiskt börja konstruera  
finansieringssystem och  
organisationsformer som skapar  
så stor mångfald som möjligt.  
Nu, när stora delar av kulturlivet  
går på knäna i pandemins spår,  
får vi inte bli för kortsiktiga. Ett  
demokratiskt välfungerande  
samhälle kräver sant fria  
institutioner inom medier, kultur,  
forskning och högre utbildning. Vi

måste se till att kulturen kommer  
på fötter så snart som möjligt men  
vi måste också se över formerna  
för utnämningmakten och agera  
för att öka pluralismen bland  
finansierings- och  
organisationsformer. Jag tror det  
är bråttom.

*Lars Strannegård är professor  
och rektor för Handelshögskolan  
i Stockholm. Styrelseledamot i  
Sveriges Television och tidigare  
styrelseledamot i Svenska Film-  
institutet och Kulturrådet.*

**Lars Strannegård**

# De ställde in sitt bröllop i Dalarna när världens gränser stängdes

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Klara Sörmark och Harry  
Bennet skulle förena släkt från  
Skottland och Sverige för sitt**

bröllop på släktgården i  
Dalarna. Men när världen  
stängde sina gränser på grund  
av pandemin tvingades de  
ställa in och skjuta bröllopet ett  
helt år.

– Jag tror det kommer kännas  
mer speciellt när dagen  
kommer, säger Klara Sörmark.  
De förlovade sig i september 2018  
och hade planerat sitt  
sommарbröllop i ett och ett halvt  
år. Klara Sörmark och Harry  
Bennet skulle samla två  
internationellt ganska utspridda  
släkter för ett bröllop på  
släktgården i Dalarna i mitten av

juli i år, tätt följt av en fest i Edinburgh, där paret bor.

Medan illavarslande tecken om pandemins utveckling dök upp under den tidiga våren fortsatte bestyren. Men så den 23 mars – efter att landet registrerat 335 dödsfall i covid-19 – stängdes Storbritannien ned.

Premiärminister Boris Johnson presenterade parollen ”Stay at home – protect the NHS” (”Stanna hemma – skydda sjukvården”) och uppmanade befolkningen att hålla sig hemma, med undantag för nödvändiga

turer till mataffärer eller apotek och för vård eller motion.

– Då pausade vi egentligen bara planeringen. Men efter en månad stod det ganska klart att det skulle fortsätta, att det inte skulle handla om ett par veckor, säger Klara Sörmark till DN, över telefon från Edinburgh.

Trots ständigt förnyade restriktioner höll paret hoppet uppe, 70 gäster skulle samlas i Dalarna och 200 till festen i Edinburgh. Kanske, tänkte de, kunde det ha blåst över till sommaren.

– Men så blev det förstås inte, säger Klara Sörmark. För pandemin höll fortsatt sitt grepp om världen. Sveriges inledande begränsning av folksamlingar till maximalt 500 personer skars i slutet av mars ned till 50. Men medan andra par valt att banta sina bröllop hindrades Klara Sörmark och Harry Bennet även av virusets globala utbredning, eftersom gränser stängdes och länderna kom att hantera coronaviruset på olika sätt.

– Halva släkten kommer ju från Skottland. För det första känns

det inte schyst att förvänta sig att de skulle åka till Sverige så snart, när allt kändes så osäkert, säger Klara Sörmark och fortsätter:

– Så vi pausade planeringen ett tag, ett par månader. Men så bestämde vi en dag att det inte var någon idé, säger Klara Sörmark. De övervägde alternativet att skjuta upp bröllopet till i höst, men det trumfades av osäkerheten och rädslan för att tvingas skjuta upp allt ännu en gång.

– Det kändes stressigare än att flytta det ett helt år. Särskilt när man inte visste om det skulle gå ens senare i år. Vi skulle heller

inte vilja dela upp det mer mellan släkterna. Den enda utvägen blev att flytta fram allt.

– Det kändes också som lite av en lättnad faktiskt. Vi hoppas i alla fall, ta i trä, att det kommer att gå nästa år, säger Klara Sörmark.

Skatteverkets statistik tyder på att pandemin fått fler att skjuta på sina bröllop. I början av året skilde sig inte antalet genomförda vigslar nämnvärt från åren innan, men sedan den sena våren syns en tydlig nedgång.

I maj registrerades 2 582 vigslar jämfört med 4 006 förra året. I juni, den senast sammanställda

månaden, genomfördes 4 662 vigslar, jämfört med 6 361 förra året. Totalt har antalet vigslar under maj till juni i år minskat med 30 procent, jämfört med samma period 2019.

För Klara Sörmark och Harry Bennet har den tänkta bröllopsdagen passerat.

– Vi åt middag hemma, skålade i prosecco och tänkte på hur det skulle ha varit. Det kändes lite ledsamt då. Men så fick vi en väderrapport från Dalarna och där var det moln och regn då. På så sätt kändes det ändå som att det

var meningen, säger Klara Sörmark.

Bröllopgästerna har informerats och de snart tre månader som har gått sedan beslutet att ställa in har ägnats åt att leta nya datum nästa år som passar för alla inblandade aktörer. Samtidigt uttrycker de lättnad över hur välvilligt inställda alla varit.

– Det har tagit ett tag att få tag på alla involverade. Det blev svårare när alla florister och andra fick så mycket att planera om, men alla har gått med på att bara flytta sina tjänster ett år fram, så vi har haft tur, säger Klara Sörmark.

Snart ska inbjudningar skickas ut med det nya datumet för bröllopet. Klara Sörmark tror att skuggan av pandemin ändå hade gjort det svårt att samla släkterna i närtid, även om krisen skulle ha blåst över. Flera släktingar befinner sig i riskgrupper och oron finns kvar.

– Vi skulle nog ändå inte gjort det även om restriktionerna hade släppts. Folk skulle fortfarande vara osäkra på att träffa andra människor. Även om reglerna är mer avslappnade i Sverige så är de inte det här i Skottland.

Samtidigt har parets inledande besvikelse dämpats av att bröllopet fått skjutas upp på grund av omständigheter de inte själva har kunnat kontrollera.

– Det känns inte kul förstås, det känns inte roligt. Men det finns värre saker som kan hända och hade vi behövt ställa in av någon annan anledning hade man inte accepterat det lika väl. Men det här viruset – det finns inget vi hade kunnat göra. Det får en att må lite bättre, det är bara att finna sig i det.

Omständigheterna har i stället gett paret mer att se fram emot

säger Klara Sörmark. Tolv månaders ytterligare väntan och pandemins fortsatta utbredning har förändrat deras förväntningar.

– Jag tror verkligen att det kommer kännas mer speciellt, när man har gått igenom en sådan här konstig, orolig tid. Det blir mer ödesmättat, som att allt händer av en anledning. Vi vet att vi kommer att få vår dag och att alla kan vara tillsammans den dagen – trots allt som hänt.

**Josef Svenberg**

[josef.svenberg@dn.se](mailto:josef.svenberg@dn.se)



# Pandemin tvingade bröllopsbranschen att tvärbromsa

TORSDAG 27 AUGUSTI 2020

**Bröllopsbranschen blöder i coronakrisens spår. Catering-företag och bröllopsfotografer har förlorat hela eller viktiga delar av sina inkomster.**  
– I två månader var det i princip helt tyst i mejlboxen, säger bröllopsfotografen Tanja Metelitsa Ferm.

Vanligtvis är sommaren högsäsong i den svenska

bröllopsbranschen. Klänningar ska passa, mat ska lagas, lokaler bokas och tårter bakas. För bröllopsfotografen Tanja Metelitsa Ferm brukar det innebära ett fullbokat schema och hektiska dagar. Men i år är allt annorlunda.

– Pandemin har så klart påverkat mig och mina kollegor. Jag har haft 50 procent eller mer inkomstbortfall, säger hon till DN. Många bröllospar bokar sina fotograferingar långt i förväg, och i början av året såg våren och sommaren ut att bli god, berättar hon. Men när coronavirusets

spridning i Sverige började uppmärksammas dröjde det inte länge innan avbokningarna kom. – Politikernas besked om begränsningar fick den reaktionen. Många bokade av helt, en del sköt på sina bröllop, andra som var kvar var osäkra.

Dessutom har en del par dragit ned på antal timmar de vill att jag ska vara med, berättar hon.

– Sedan var det nästan helt tyst i mejlboxen i april och maj. Många lade sin planering på is. Paren motiverar det med att det inte är kul att ha bröllop när man inte får

kramas eller vara nära varandra, man kan inte slappna av.

När DN träffar Tanja Metelitsa Ferm i slutet av juli har fotoutrustningen i stor utsträckning blivit vilandes i nedpackat format i lägenheten i Hagsätra. Arbetet har bytts mot mammaledighet för fem månader gamla sonen Leo. Egentligen skulle hennes man Kristofer ha varit pappaledig nu, men de fick byta.

Trots de uteblivna inkomsterna är Tanja tacksam att det inte blev värre, som enskild företagare saknar hon stora utgifter för

personal och lokalhyror. Men efter sju år som fotograf vet hon att branschen är konjunkturkänslig.

– Det är en sådan bransch som blir lite mer lidande i kris. Det är lyxigare tjänster, när ekonomin i samhället blir sämre, då håller man hårdare i pengarna, säger hon.

Om en månad är föräldraledigheten över, men hösten har börjat ljusna något. Flera par som tänkt ställa in har i stället planerat mindre bröllop och hört av sig.

○ ○ ○

På tredje våningen i ett hus bland Årsta Partihallar står Stockholm caterings vd Anders Engström, lutad mot en köksbänk.

– Hade du kommit förra året hade jag tagit i hand. Jag är en gammal människa, då gör man så. Jag känner på handslaget och så värderar jag dig efter det. Men så gör man inte längre, säger han och skrattar.

I storköket, byggt för stök och spring, är det nu tyst. Ett fåtal medarbetare har fått gå under pandemin, resterande är

korttidspermitterade –  
åtminstone augusti ut.

Anders Engström berättar att coronakrisen först började märkas i februari, i enstaka telefonsamtal om avbokningsvillkor. Sedan gick det snabbt. När regeringens restriktioner annonserades dröjde det bara några dagar innan nästan allt var avbokat.

– Jag har drivit bolag sedan före finanskrisen. Grejen är att man inte kan göra någonting, bara titta på. Man försöker styra så gott man kan och blixtsnabbt strypa sina kostnader.

Företaget står vanligtvis på tre inkomstbringande ben: Skolmat, konferenser och event. Under pandemin har de två senare slagits undan, och företaget har tappat uppskattningsvis mellan 65 och 70 procent i omsättning, enligt Anders Engström.

– Det är dåligt. Jag tror att vi har tryckt in ungefär två miljoner av egna pengar för att överbrygga det. Men vi har tur som har skolmaten, annars hade vi inte haft någonting nu.

Han är nöjd med permitteringsstödet men tycker annars att de statliga åtgärderna

varit sena, otydliga och att de har missat målet. Den sänkta arbetsgivaravgiften var för bred, omställningsstödet för trubbigt, tycker han.

– Det gällde ju bara mars och april. Men det var ju först i april företagen hunnit förlora något. Sen kan man fråga sig om staten ska hjälpa – jag är libertarian och klarar mig gärna utan, men inte med så här höga skatter.

Nu har bokningar åter börjat rulla in. Inte sällan handlar det om att par tvingats banta ned gästlistan för att inte tvingas ställa in.

Nu sätter de hoppet till en ljusning från början av september.

För de företag som likt Stockholm catering sökt anstånd hos Skatteverket för att betala in skatt senare till följd av pandemin, är hösten avgörande.

Orosmolnen till trots ser både Tanja Metelitsa Ferm och Anders Engström på framtiden med tillförsikt. Det för branschen förlorade bröllopsåret ser ut att kunna följas av ett rekordår, då bröllopen som redan planerats för 2021 får trängas med de som ställts in i år.

**Josef Svenberg**

[josef.svenberg@dn.se2](mailto:josef.svenberg@dn.se2)

# Ledare: M borde vara öppna för att regera med Miljöpartiet

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

För två år sedan visste vi inte hur valet 2018 skulle sluta. Däremot fanns det tydliga indikationer. Opinionsmätningarna hade under lång tid vittnat om ett resultat där inget av de traditionella blocken fick egen majoritet och det mesta pekade på att Sverigedemokraterna skulle landa på mellan 15 och 20 procent.

Trots det tycktes många politiker och partier bli överraskade på valnatten. Det fanns ingen plan för det valresultat som länge hade framstått som det mest sannolika, vilket ledde till en regeringsbildning som varade i över 100 dagar.

Det minsta vi kan begära är att riksdagspolitikerna inte placerar Sverige där igen. För att undvika scenariot krävs förberedelser och att partierna går till val var för sig, utan att för den sakens skull sticka under stol med att det kan finnas partier som man hellre samarbetar med än andra.

För på samma sätt som det var nödvändigt att bryta blockpolitiken för att lösa regeringsfrågan 2018/2019 kommer det sannolikt att vara det om landet ska få en regering 2022. Men det betyder inte att lösningen måste se likadan ut. Tvärtom finns det flera tänkbara blocköverskridande samarbeten, där ett är dagens med S, MP, C och L. Ett annat är att S och M går ihop – de får nästan hälften av rösterna i DN/Ipsos augustimätning – vilket få vill. Allra minst de själva.

Ett tredje alternativ är att partierna som har kallats för det konservativa blocket – alltså M, KD och SD – utgör regeringsunderlag, vilket är ett ännu sämre alternativ. Inte minst eftersom SD har 21 procent i mätningen, medan M landar på 20. Risken är alltså att det snarare är SD som regerar med M än vice versa, och att Ulf Kristersson (M) efter ett tag ställer sig samma fråga som Gustav Fridolin. ”Nu undrar jag vad det är för monster jag varit med och skapat”, utbrast det förra MP-språkröret i början av året

(Arbetet 15/1). Han syftade på Socialdemokraterna och markerar därmed faran med att låsa sig till ett ganska stort parti, som man står långt ifrån ideologiskt. Därför bör Ulf Kristersson, om han menar allvar med att han ska göra allt han kan för att få en borgerlig regering, vilket han säger i dagens DN-intervju, inte bara försöka få med Liberalerna som omnämns. Han måste även vara beredd att gå in i förhandlingar med Centerpartiet – och blicka mot Stockholm, där det finns blågröna styren i både stadshuset och regionen.

Det senare är ingenting jätteovanligt i vare sig Sverige eller utomlands. En liknande lösning finns i exempelvis Österrike, där konservativa ÖVP och miljöpartiet Die Grünen regerar ihop, efter att samarbetet mellan ÖVP och högernationalistiska FPÖ sprack. Förbundskansler Sebastian Kurz menar att koalitionen ”förenar det bästa av båda världar”, vilket inte bara Ulf Kristersson bör ta fasta på. Även Per Bolund och Isabella Lövins efterträdare bör noga överväga en regeringsbildning där de inte är den gröna ärtan som



slukas av den röda jätten, utan en jämnstor spelare med C, L och KD, där de två första öppnade för detta redan efter förra valet.

Dessutom är det sannolikt det enda regeringsalternativ som Nyamko Sabuni (L) kan få med sig hela partiet på.

Ett sådant steg kräver ett stort mått av politiskt självtroende från både de gröna och blåa, vilket Ulf Kristersson underströk vikten av i sitt sommartal tidigare i veckan.

”Själv vet jag att vi kan om vi bestämmer oss”, sa han och syftade på Sverige, människorna och företagsamheten.

Det gäller även partierna – och deras förmåga att inleda nya politiska samarbeten.

**DN 28/8 2020**

# M vill införa straff för den som är medlem i gängen

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**Det ska vara straffbart att ha samröre med eller delta i en kriminell organisation, föreslår Moderaterna.**

**– De förstör livet för många människor. Vi måste ta det på allvar, säger M-ledaren Ulf Kristersson.**

När Ulf Kristersson sommartalade digitalt från villan i Strängnäs i början av veckan låg tonvikten på gängkriminaliteten. Han jämför gängen med inhemska terrorister som sätter skräck i bostadsområden och luckrar upp rättssamhället.

Moderaterna vill därför att det ska vara straffbart att vara med i ett kriminellt gäng och föreslår en ny lagstiftning: Förbud mot deltagande i och samröre med en

kriminell organisation. Det skulle delvis likna den lag som sedan mars i år finns för att stoppa terrorister.

– Ett exempel på vad som kan utgöra ett deltagande i ett kriminellt gäng är att upprätta vägspärrar eller anordna möten där olika kriminella gäng deltar. Det skulle alltså ge polisen nya möjligheter att agera mot de aktiviteter som vi sett i Göteborg under de senaste dagarna, säger moderatledaren.

Hur ska ett förbud mot medlemskap gå till, det finns ju inget medlemsregister?

– Nej, men polisen har ganska bra koll på vilka som är med i eller samverkar med gängen.

Hårdare straff räcker inte, enligt polisen. De anser att nyrekryteringen av unga måste stoppas. Hur ska det gå till?

– Det är ingen som har sagt att längre straff räcker. Men vi anser att långa straff är nödvändiga eftersom det ger polisen fler verktyg, och för att den som är inlåst under en längre tid inte kan rekrytera nya ungdomar till gängen. Men ska man knäcka grogrunden måste man ta de

preventiva frågorna på allvar, säger han och fortsätter:

– Det krävs ett batteri av saker, till exempel ett bidragstak eller en kvalificering in till välfärden. Sen har vi många skolmisslyckanden i dessa områden.

Du kopplar ihop gängkriminaliteten med migrationen och en bristande integration. Hur resonerar du?

– Går det att lösa svåra integrationsproblem om man aldrig får andrum i migrationen? Man missar något viktigt om man inte ser dessa som kommunicerande kärl. Ett land

med liten invandring kan hantera svåra integrationsproblem och har man inga integrationsproblem är det ganska enkelt att ta emot människor från andra delar av världen. Har man svåra integrationsproblem och det kommer tusentals nya till samma område kommer det att försvåra ytterligare. Tittar vi på den grova organiserade kriminaliteten är den i hög grad koncentrerad till våra utanförskapsområden. I somras sprack migrationsförhandlingarna mellan Socialdemokraterna och de borgerliga partierna. Bland annat

diskuterade partierna att införa något slags mål för det svenska asylmottagandet, där

Moderaterna vill lägga sig i nivå med övriga nordiska länder.

Enligt justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S) var det uppenbart att

Moderaterna inte ville komma överens. Det är en efterhandskonstruktion, anser Kristersson.

– Vi satt i samtalen eftersom vi såg en möjlighet att göra det som jag har pratat om sedan den dagen jag valdes till partiledare. Stefan Löfven sa i januari att han kraftigt

vill minska invandringen. Om S på allvar vill det som de säger sig vilja så vill vi tillsammans skapa en långsiktigt stram migrationspolitik. När vi provtryckte detta på allvar och frågade vilka målsättningar vi ska ha så visade det sig att det bara var prat. Socialdemokraternas målbild var en oförändrad invandring. Antingen tycker de så eller så tilläts de inte av Miljöpartiet.

Socialdemokraterna utesluter inte att köra över regeringspartnern Miljöpartiet genom att driva fram ny migrationslagstiftning i

riksdagens utskott i stället för att lägga fram ett gemensamt regeringsförslag. Moderaterna har ännu inte tagit ställning till hur de skulle agera.

Vad måste S göra för att ni ska ställa er bakom?

– Jag tror inte att jag kan säga det just nu.

Ni har tidigare lämnat gängsamtalet, energisamtalen och försvarsberedningen. Hur kompromissvilliga är Moderaterna egentligen?

– Alla har skäl att inse att man måste kompromissa. Det är riksdagen som bestämmer numera,

inte regeringen. Det är ett historiskt skifte, det är parlamentarism på riktigt. Man måste vara ödmjuk och inse att man inte får exakt det man vill, men färdriktningen måste vara rätt om man ska kunna kompromissa.

Ulf Kristerzon riktade nyligen kritik mot Sveriges hantering av coronapandemin. Han tycker att regeringen måste förbättra systemen för testning, smittspårning och isolering av sjuka så att äldre som suttit isolerade i månader kan få komma ut. Han efterlyser också

en ökad tydlighet från Rosenbad om vad som ska gälla för kultursfären som i stor utsträckning gått på knäna under krisen.

I ditt sommartal berättade du om din mammas bortgång i sviterna av covid-19. Har det påverkat din syn på vad som måste göras?

– När det här hände i våras var det uppenbart att det var en tidsfråga innan vi skulle få in smittan på boenden eftersom vi inte hade skyddsutrustning eller ett besöksförbud i tid. Jag pekar inte finger mot någon speciell. Anders Tegnell har i efterhand själv sagt att det var ett otroligt

misslyckande för Sverige. Vi visste vilka som var mest sårbara, de multisjuka äldre. Min mamma var precis där. När det sedan hände fick hon all tänkbar omvårdnad men vi fick inte hälsa på henne. När hon så småningom fick en diagnos fick vi hälsa på men det gick inte att prata med henne för vi var helt inplastade. Sedan blev hon friskförklarad men då fick vi återigen inte hälsa på. Hon levde några veckor till. Man ska akta sig för att ta enskilda exempel som något slags policygrund men det blev en blytbelysning av hur ovärdigt det fungerade.

Vilka partier ser du ett samarbete med inför valet 2022?

– Jag kommer inför nästa val att vara beredd att i konkreta frågor samarbeta med alla partier som vill ha en ny regering. Jag vill bilda en borgerlig regering och just nu är det M och KD som är kärnan.

Kristersson öppnade i en intervju i Expressen i juni för att budgetsamarbeta med Sverigedemokraterna, trots sina tidigare löften om motsatsen.

– Det är inte mer komplicerat än att i de frågor vi tycker lika kan vi diskutera oss fram till lösningar

som alla kan ställa upp på.

Dansen runt SD är lite konstig.

Tycker vi lika kan vi kompromissa, om energipolitiken eller om pengar till välfärden. I en massa internationella frågor tycker vi helt annorlunda än SD.

Är det helt uteslutet att du skulle ingå i en regering med SD?

– Jag har hela tiden sagt att jag vill ha en borgerlig regering och vi uppfattar inte att de är ett borgerligt parti. De uppfattar heller inte sig själva så. Det räcker att titta på S och MP för att konstatera att om man inte kan fatta gemensamma



regeringsbeslut i samtliga frågor så ska man inte ha en gemensam regering. Sen kan man samarbeta i enskilda frågor, budgetförhandla och samarbeta i riksdagen.

Men att som Jimmie Åkesson kalla en sådan konstellation för ett konservativt block, det värjer sig Ulf Kristersson mot.

– Jag vet inte om blocken betyder så mycket. Moderaterna blir ju inte mer konservativt eller liberalt för att vi samarbetar med andra partier. Min färdriktning i politiken är idégrundad i mina värderingar, liberala och

konservativa principer som jag tycker är viktiga.

M-ledaren lovar att göra allt han kan för att få en borgerlig regering på plats, trots den parlamentariska situationen.

– Sen förstår jag att våra 20 procent i dag, 25–30 procent i ett val, inte kommer att räcka till egen majoritet. Just nu ser jag att M och KD kan och vill bära regeringsansvaret. Jag skulle tycka att det vore bra om också Liberalerna sa att de vill vara med och bilda en borgerlig regering. Hur får du med dig Liberalerna?

– Jag är övertygad om att Liberalernas framtid ligger i en borgerlig regering. Men de måste fatta beslut om sin egen framtid. Alla partier kommer att tvingas ha ett distinkt svar på frågan vilken regering de vill se efter valet. Den frågan kommer ingen undan.

**Hanna Jakobson**

[hanna.jakobson@dn.se](mailto:hanna.jakobson@dn.se)

### **Fakta. Förslaget som ska minska de kriminellas makt**

Partiet vill att den som deltar i eller har samröre med ett kriminellt gäng ska kunna straffas. Med gäng avses grupperingar

som begår allvarliga brott, i första hand grova våldsbrott men också annan brottslighet, till exempel grova narkotikabrott eller systematiska förmögenhetsbrott. Deltagandebrottet ska inte förutsätta deltagande i specifika brottsliga handlingar men det ska krävas att personen känner till organisationens brottsliga aktiviteter och att personen agerat aktivt inom verksamheten. Det kan exempelvis röra sig om planering av kriminella aktiviteter, hjälp med transporter eller utrustning.

Samröre skulle kunna innebära befattningsmed vapen, ammunition, brandfarliga eller explosiva varor eller transporter. Moderaternas förslag har inspirerats av en redan befintlig lagstiftning som riktar sig mot terroristorganisationer: förbud mot samröre med en terrororganisation. I regeringens ursprungliga förslag föreslogs också ett förbud mot deltagande i en terroristorganisation. Men här satte juristerna i Lagrådet stopp eftersom en sådan lag skulle kunna inskränka på den

grundlagsskyddade föreningsfriheten, något som nu utreds i den så kallade grundlagskommittén. Moderaterna vill att man samtidigt ser över möjligheten att applicera deltagandebrottet på kriminella gäng.

Liknande lagstiftning finns i flera EU-länder. I Sverige har SD och KD föreslagit dylika lagändringar.  
DN

# Ewa Stenberg: En förhandling olik alla andra

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**Trots 100 miljarder kronor för nya budgetsatsningar ser januaripartiernas budgetdiskussion ut att bli svår. I några frågor är partierna på rak kollisionskurs. Deras nya förhandlingssätt gör det inte lättare.**

Partierna som samarbetar om statsbudgeten har skaffat sig nya vanor. Innan

budgetförhandlingarna ens startat på allvar har de sökt strålkastarljuset och tillkännagett sina förhandlingskrav, som om det vore en lönerörelse.

Liberalerna var först ute och har presenterat en serie krav, bland annat 30 miljarder kronor i skattesänkningar under 2021. Centerpartiet har krävt exakt 20,15 miljarder kronor under tre år till ett landsbygdspaket, och dessutom bland annat skattesänkningar.

Miljöpartiet kräver klimatreformer för hela 150

miljarder kronor de närmaste tre åren.

Till och med ministrar har kommit med offentliga förhandlingskrav. I fredags sade kulturminister Amanda Lind (MP) och inrikesminister Mikael Damberg (S) att de vill ha igenom ett nytt stödpaket till kultur och idrott på 2,5 miljarder.

Så har det inte gått till förut. När regeringen Löfven budgetsamarbetade med Vänsterpartiet dröjde pressträffarna till förhandlingen var klar. Under alliansregeringen

2006–2014 var det viktigt att visa enighet.

Men Nyamko Sabunis liberaler skälver under fyraprocentsspärren och behöver all uppmärksamhet de kan få. De andra partierna har valt att följa efter i varierande grad. För väljarna blir det mer transparent, men det ökar trycket på partierna att stå på sig.

Med ett rekordstort budgetutrymme på 100 miljarder borde det ändå gå att komma överens. Men det finns några stötestenar där partierna har motstridiga uppfattningar:

1. Skattesänkningar. S vill inte sänka skattetrycket. Statsminister Stefan Löfven (S) lovade i sitt sommartal att alltid sätta välfärden främst. Annie Lööf (C) och Nyamko Sabuni (L) anser tvärtemot att sänkta skatter är nödvändiga för att skapa jobb när ekonomin ska återstartas.

2. Stödet till de arbetslösa. Akassan är tillfälligt höjd. Regeringspartierna vill permanenta den nya och högre nivån efter årsskiftet, när den annars återgår till de gamla reglerna. LO, TCO och Saco trycker på för att bibehålla

förbättringen. Men C och L anser att arbetslinjen hotas med för höga bidrag.

3. Karensdagen. I mars meddelade regeringen att karensavdraget i sjukförsäkringen slopas tillfälligt. Centern och Liberalerna vill återinföra den så fort det går, för att bibehålla arbetslinjen.

Socialförsäkringsminister Ardalan Shekarabi (S) har däremot sagt att vissa yrkesgrupper, som anställda i vård- och omsorg, bör få slippa karensdag också i fortsättningen. Givetvis finns det möjliga kompromisser också i dessa

frågor, men de blir lite svårare att göra när partierna redan klättrat upp på barrikaderna.

**Ewa Stenberg**

[ewa.stenberg@dn.se](mailto:ewa.stenberg@dn.se)

# Historisk satsning ska få ekonomin på fötter igen

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**Med ett återstartspaket på svindlande 100 miljarder kronor vill regeringen få igång Sveriges ekonomi efter coronakrisen. Aldrig tidigare har en så stor summa satsats på reformer i en statsbudget.**

**– Vi kommer att lägga fram en budget som är historisk i sin omfattning, säger finansminister Magdalena Andersson (S).**

När regeringen och samarbetspartierna C och L om ett par veckor lägger fram höstbudgeten kommer den att omfatta nya satsningar på drygt 100 miljarder kronor. Det är med marginal den högsta summa som någon regering lagt fram för att stimulera svensk ekonomi.

– Vi bedömer det som väl avvägt och den bästa bedömning vi kan göra just nu. Det är också möjligt

att göra eftersom vi såg till att spara i ladorna under de goda åren, säger Magdalena Andersson. Nu inleds slutförhandlingarna mellan regeringspartierna och samarbetspartierna om hur pengarna ska fördelas. C och L har redan lagt fram omfattande önskelistor med bland annat krav på miljardsatsningar på landsbygden och inkomstskattesänkningar.

– Vi är sedan tidigare överens om att vi ska sänka inkomstskatterna. Det är en del av den gröna skatteväxlingen, säger Andersson.



**Hur går det ihop med tanke på att du brukar säga att du hellre satsar på välfärden än sänker skatterna?**

– Vi socialdemokrater har inte egen majoritet.

Enligt Magdalena Andersson är det för tidigt att säga hur mycket av budgetsatsningarna som kommer att vara permanenta utgiftsökningar och hur mycket som kommer att vara tillfälliga stimulanser.

– Det finns flera januariavtalsreformer som vi kommer att genomföra och de kommer att ligga permanent. I

övrigt har vi försökt jobba med tillfälliga stimulansåtgärder som sedan trappas av i takt med att ekonomin utvecklas starkare, säger Magdalena Andersson. Samtidigt reviderar finansdepartementet nu upp prognoserna för hur svensk ekonomi kommer att utvecklas de kommande åren. Finansministern bedömer att botten är nådd och att återhämtningen börjar ta fart nästa år. Tillväxten väntas falla med drygt 4 procent i år men växa med nästan lika mycket nästa år. Däremot ser arbetsmarknaden ut att bli tuff under en längre tid.

Enligt finansdepartementets bedömning kommer den att stiga till 9,0 procent i år och sedan öka ytterligare till 9,5 procent nästa år. Magdalena Andersson framhåller att jobben står i fokus i den kommande budgeten.

– Vi vill göra kraftiga investeringar i fler jobb i välfärden, vården skolan, omsorgen och självklart i klimatet, säger hon.

Samtidigt understryker hon att det i nuläget är svårare än vanligt att göra bedömningar om vart ekonomin tar vägen de kommande åren.

– Det är alltid svårt att göra prognoser. Men det är ovanligt svårt när det inte bara handlar om hur ekonomin utvecklar sig utan också om hur pandemin utvecklas, säger Magdalena Andersson.

Moderaternas ekonomisk-politiska talesperson Elisabeth Svantesson tycker att regeringen gör rätt som satsar stora summor på att återstarta svensk ekonomi. Däremot är hon orolig för hur pengarna kommer att fördelas.

– Jag menar att regeringen inte har klarat av att hantera skattebetalarnas pengar på bästa

sätt de senaste åren. Hur ska man klara av arbetslöshet i lågkonjunktur när man inte har gjort det i högkonjunktur, säger Elisabeth Svantesson, som anser att 100 miljarder är en rimlig nivå för att återstarta ekonomin.

– Vi behöver resurser till välfärdssektorerna, vi behöver se till att företag kan fortsätta att växa och kunna anställa men också att man bekämpar arbetslöshet.

**Hans Olsson**

[hans.olsson@dn.se](mailto:hans.olsson@dn.se)

**Fakta. Nyckeltalen ur prognosen**

Nyckeltal 2019 2020 2021 2022  
2023

Bnp 1,2 (1,2) –4,6 (–6,0) 4,1 (3,0)  
3,8 (4,4) 2,7 (3,7)

Arbetslöshet 6,8 (6,8) 9,0 (9,3) 9,5  
(10,3) 8,1 (9,9) 7,1 (8,1)

Statsbudgeten, procent av bnp  
0,3 (0,3) –5,6 (–7,8) –3,3 (–2,7) –  
1,5 (–1,3) 0,3 (0,3)

Statsskuld, procent av bnp 35,2  
(35,2) 42,9 (45,7) 42,0 (44,8) 40,7  
(43,2) 38,4 (40,3)

Siffror i procent. Siffror i parantes  
från prognosen i juni. Källa:  
Regeringen

# SMHI kan inte visa dokument om sjöfartsaffären

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**SMHI sålde avdelningen som hanterade internationella sjöfartsprognoser till en före detta chef. Inför försäljningen anlätades en advokatfirma för 1 miljon kronor och SMHI redovisar få dokument över hur**

**affären gått till. Nu anmäls hanteringen av affären till Justitieombudsmannen, JO.** Som DN tidigare avslöjat sålde Statens meteorologiska och hydrologiska institut, SMHI, ut avdelningen som hade hand om försäljning av internationella sjöfartsprognoser till en tidigare chef, som köpte verksamheten via sitt bolag Gale Force AB. Frågetecknen är många kring affären. DN har begärt ut all dokumentation som föranlett försäljningen, men inte fått annat än ett beslut om direktupphandling av juridisk

tjänst. SMHI:s chefsjurist Michael af Sandeberg uppger för DN att det är naturligt att dokument saknas.

– Det fungerar inte så att allting protokolleras. Det är svårt att beskriva. De diskussioner som föregick beslutet om att lägga ned Sjöfart var uppföljningar och ett dåligt resultat.

Hur kan upplägget att ge endast en intressent erbjudande om att köpa inte vara dokumenterat?

– De som tog hand om detta var ansvarig avdelningschef, och även jag som chefsjurist. Sedan har man tillkallat hr-avdelningen och

olika befattningshavare.

Internkommunikation har skett hela tiden om detta. Det har varit grupper med ”litet g”, olika konstellationer, och de mötena är inte protokollerade. Det funkar inte riktigt så. Man träffas och gör upp om saker och ting, säger Michael af Sandeberg.

Enligt honom fick man in en intresseanmälan från den tidigare chefen, vilket var enda anledningen till att en försäljning över huvudtaget skedde. af Sandeberg menar även att det var omöjligt att gå ut med en allmän

intresseförfrågan, av konkurrensskäl.

– Vi hade förlorat hela värdet av det vi kunde sälja om vi gått ut öppet om en försäljning. Då hade våra kunder, som utgör värdet, försvunnit.

SMHI anlidade i februari advokatfirman Delphi för juridisk rådgivning om avyttringen, vilket kostade 1,2 miljoner kronor.

Dokumenterat beslut om direktupphandling finns endast för en beloppsgräns på 615 000 kronor.

– Vi var tvungna att göra så eftersom vårt avtal med Delphi

var överklagat och vi var tvungna att köpa tjänsten direkt. Vi har inte gjort något fel, säger Michael af Sandeberg.

Nils Funcke, expert på offentlighetsprincipen, reagerar: – Man upphör aldrig att förvånas över hur myndigheter hanterar offentlighetsprincipen och allmänna tillgångar. Det här är en usel myndighetshantering, att man fattar stora beslut i små grupper utan att dokumentera. Det luktar svågerpolitik. Det ska vara möjligt för allmänheten att följa och förstå varför ett beslut tagits.

Konkurrenten NoorCare AB anmälde affären till Konkurrensverket, som meddelat att man inte går vidare med utredning. Nu anmäler bolaget fallet till Justitieombudsmannen, JO, och uppger för DN att man även vill driva ärendet till Europadomstolen. I anmälan skriver bolaget att försäljningen skett hastigt och på ett icke affärsmässigt sätt, utan öppen anbudsgivning eller oberoende marknadsvärdering. Bolaget menar att SMHI gjort sig skyldigt till otillåtligt statsstöd och även brutit mot förvaltningslagen

och egna riktlinjer då man enligt bolaget köpt juridiska tjänster utan giltigt avtal, och inte heller lämnat ut dokument kring processen.

NoorCare uppger för DN att man inte kan se annat än att SMHI medvetet försvårat insyn i avyttringen.

**Lisa Röstlund**

[lisa.rostlund@dn.se](mailto:lisa.rostlund@dn.se)

# **Anders Tegnell: Vi är i ett kritiskt läge – smittspridningen kan ta fart**

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**Sverige ser en nedgång när det gäller antalet nya coronafall, men samtidigt befinner vi oss i ett kritiskt skede. Enligt statsepidemiolog Anders Tegnell är risken stor för ökad spridning när människor**

**återvänder till skolor och arbetsplatser och trycket på kollektivtrafiken ökar. Inför hösten är han mest orolig för att inte upptäcka nya lokala utbrott tillräckligt snabbt.**

Flera länder i Europa upplever nu en snabb ökning av antalet bekräftade coronasmittade.

Framförallt Spanien och Frankrike genererar stora volymer nya fall. I Sverige är utvecklingen den motsatta.

– Vi hade en snabb nedgång i juli, lite tendenser till uppgång i början av augusti. Nu har vi en stabilisering, närmast en nedgång



den senaste veckan, säger Anders Tegnell på torsdagens pressträff. Förklaringen är att ökningen av coronasmitta bland unga vuxna mellan 20 och 30 år har avstannat. Utvecklingen i övriga åldersgrupper är ganska konstant. Enligt Anders Tegnell är läget just nu avgörande för om smittspridningen ska ta fart igen.

- Vi har en situation där människor kommer tillbaka till skolor och jobb. Det blir mer tryck i kollektivtrafiken och på arbetsplatser. Vi ser också en utveckling i omvärlden där det

finns ganska stora risker för en ökning, säger han.

Att lätta på några restriktioner är inte aktuellt.

- Det finns all anledning att sitta still i båten och hålla i det här ett tag till för att inte skapa en stor uppgång och ökat tryck på sjukvården. Vi försöker hålla situationen stabil även när omständigheterna förändras med mer sociala kontakter.

Anders Tegnell har tidigare sagt att den andra vågen av coronapandemin i Sverige kommer att bestå av snabba lokala utbrott i en kommun eller på en arbetsplats.

Vad är du mest orolig för inför hösten?

– Att vi inte ska hinna eller orka med att hitta nya utbrott i tid, att de ska hinna växa för mycket innan vi tar hand om dem. Då får små regioner en orimlig belastning under en period, säger Anders Tegnell.

Som i Gällivare i våras?

– Ja, att man missar utbrottet för länge så att det blir för många fall och för stor smittspridning.

I sitt sommartal krävde moderatledaren Ulf Kristersson att Sverige byter strategi och spårar och isolerar de som är

sjuka i stället för att isolera de äldre. Anders Tegnell säger att man måste fortsätta att göra både och.

– Jag tror inte att det finns något val. Vill vi verkligen skydda de äldre måste vi göra bägge delarna. Oberoende av hur mycket man testar och smittspårar så kommer det alltid att finnas ett antal personer ute i samhället som bär på smittan och som man inte hittar. Därför kommer det alltid att behövas ett skyddsnät för de äldre.

Många svenskar påverkas av den norska strategin, där

reserestriktionerna har ändrats fram och tillbaka flera gånger de senaste veckorna. Efter det senaste beskedet från Oslo är det bara personer från Södermanland och Norrbotten som är välkomna till Norge utan att sitta i karantän. De norska restriktionerna styrs av att en svensk region inte får ha mer än 20 smittfall per 100 000 invånare.

Är en sådan strategi långsiktigt hållbar?

– Jag tänker inte recensera den norska strategin, men vi har inga planer på att införa någonting

liknande i Sverige, säger Anders Tegnell.

– Jag tycker att det är svårt att bara bedöma smittläget utifrån en siffra, det är mer komplicerat än så. Smittläget utvecklas ju hela tiden, vad som är sant den ena veckan är inte sant veckan därpå. Betyder det här återkommande förändringar för lång tid framöver?

– Om den positiva utvecklingen i Sverige fortsätter kanske hela landet hamnar under den här nivån. Då blir det inte lika dramatiskt längre.

**Mia Holmgren**

[mia.holmgren@dn.se](mailto:mia.holmgren@dn.se)

## **Fakta. Tre nya dödsfall**

I Sverige har ytterligare tre personer med coronasmitta rapporterats döda, enligt Folkhälsomyndighetens uppdaterade statistik.

Sammanlagt har 5 820 personer avlidit. 83 898 personer har bekräftats smittade av covid-19, varav 171 det senaste dygnet. Belastningen på intensivvården i Sverige minskar successivt, men Socialstyrelsen oroas över att personer med andra sjukdomar än covid-19 inte söker vård.

Myndigheten nås av allvarliga rapporter från regionerna om att äldre inte kommer på, eller avbokar besök, som gäller kroniska sjukdomar.

I världen finns mer än 24 miljoner registrerade coronafall. Ökningen är störst i Sydamerika och i Sydasien. 826 000 smittade har avlidit.

DN

# Väktare skyddar hemtjänst och vaktmästare mot gängen

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**Göteborg. Redan i fredags började anställda på stadsdelsförvaltningen i Angered förstå att gängkonflikten i staden skulle**

**eskalera och kräva kraftåtgärder.**

**Sedan dess har läget förvärrats. – De senaste dagarna har vi fått rapporter om beväpnade, maskerade män i portarna, som kontrollerar boendes identitet och varnar vanligt folk för att gå ut, säger Lisa Pedersen, chef för enheten Trygg i Angered.**

Hon arbetar med trygghet i en av Göteborgs mest omskrivna stadsdelar. Ett arbete som tagit stora kliv framåt, tills för en vecka sedan.

– Det är ett exceptionellt läge med en upptrappad gängkonflikt som

tagit sig uttryck som vi aldrig sett tidigare. Och då är vi ändå ganska luttrade, säger Lisa Pedersen, enhetschef för Trygghetssamordningen i Angered.

För hennes del började arbetet direkt med att upprätthålla stadens verksamheter och skapa trygghet för personalen som arbetar där. I måndags tog polisen beslut om att inleda det de kallar en särskild händelse, och i tisdags var det stadsdelens tur.

– Vi har samma begrepp, faktiskt, det kallas särskild händelse också här, säger Lisa Pedersen.

När medierna skriver svarta rubriker om vägspärrar som kriminella satt upp i området och polisen slår på blåljusen, så är det anställda i stadsdelsförvaltningen som ska passera de där spärrarna. Hemtjänstpersonal och fastighetsskötare har stoppats av maskerade män.

– Det är ju inte riktat mot dem – det här handlar om en rädsla som gängen har gentemot varandra – men det är vår personal och våra invånare som råkar ut för det.

Nu har förvaltningen bland annat satt in ett flertal väktarbilar, en åtgärd som GP var först med att

rapportera om. Anställda i stadsdelen kan ringa för att få eskort, om de upplever obehag. Och det gör de.

– Medborgarnas bild av detta är att konflikten i Hjällbo, Hammarkullen och Lövgärdet är väldigt skrämmande.

Lisa Pedersen berättar att hon själv sett stora förändringar i gatubilden under veckan som gått. Vanligt folk håller sig hemma, människor med skyddsväst, maskering och misstänkta vapen rör sig i ovanligt stor omfattning på gator och torg.

– De talar om för människor att de ska hålla sig borta och att det är farligt att vara ute. Vi har fått historier till oss om att de står i portarna och tvingar folk som bor där att gå igenom kontroller för att få komma upp till sina lägenheter, säger Lisa Pedersen. Hon suckar djupt.

– Det trygghetsarbete vi åstadkommit de senaste åren har tagit stora steg tillbaka. Just nu handlar det jag gör om akuta säkerhetsfrågor för att vår personal ska känna sig tillräckligt trygga för att kunna ge service till invånarna.

**Kristina Hedberg**  
[kristina.hedberg@dn.se](mailto:kristina.hedberg@dn.se)

# **Präst åtalas för sexbrott mot barn – kyrkan fick ingenting veta**

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**En präst i Svenska kyrkan är  
åtalad för sexuellt utnyttjande  
av barn i Finland. Trots att  
prästen har jobbat nära  
ungdomar i två församlingar i**



**Luleå stift under en längre tid,  
har Svenska kyrkan inte fått  
veta något om åtalet.**

**– Vi hade ingen aning om åtalet,  
säger kyrkoherden i  
församlingen.**

Det var i februari i år som den finska åklagaren Nelli Karikko åtalade en präst i Sverige för att ha sexuellt utnyttjat ett barn under 16 år i Finland, vilket tidningen Helsingin Sanomat avslöjat. Prästen vigdes i den finska kyrkan i Finland, men är även prästvigd i Svenska kyrkan. Han har främst verkat i Sverige.

Prästen har haft en ledande position i en av församlingarna i Luleå stift och har bland annat tagit hand om konfirmander. Den åtalade var även ungdomsledare i en församling kort innan han blev präst i Finland. Åtalet mot prästen omfattas av stor sekretess och blir offentligt först när huvudförhandlingarna börjar. Rättegången skulle ha startat under onsdagen, men på grund av att den åtalade måste hållas i karantän i två veckor har den skjutits upp. Den finska åklagaren Nelli Karikko vill inte berätta när det

misstänkta brottet ska ha ägt rum och hänvisar till sekretess.

– Jag kan inte säga så mycket, mer än att brottet ska ha skett i Finland. Enligt mina uppgifter så ska prästen inte ha begått brottet i samband med sin tjänstgöring i Sverige, säger Nelli Karikko.

Enligt åklagaren har finsk polis inte vidtagit några utredningsåtgärder i Sverige. Hur prästen ställer sig till anklagelsen är också hemligt.

– Jag kan inte berätta det på grund av sekretess. Men det är inte så som det tycks vara. Det finns en underlig historia bakom

det här som kommer att uppdagas under rättegången, säger Paul Henriksson, prästens försvarare. När DN kontaktar församlingen där prästen senast var verksam blir kyrkoherden chockad av nyheten.

– Det här är en fullständig överraskning för oss. Prästen har nyligen sagt upp sig från sin tjänst i församlingen, säger församlingens kyrkoherde. Enligt kyrkoherden har prästen haft konfirmandundervisning de senaste åren. Prästen avslutade nyligen sin anställning men

lovade att hålla en konfirmation under hösten.

– Nu förstår jag varför han mejlade i går och sa att han inte kunde ta konfirmationen.

I Finland är domstolen skyldig att meddela Domkapitlet, som är ett självständigt inomkyrkligt organ, om en präst misstänks för brott.

Det ska ske så fort stämningsansökan kommer in till tingsrätten. Men informationen lämnades först efter Helsingin Sanomats avslöjande i måndags.

– Vi hade inte någon aning om att den åtalade är präst förrän tidningen skrev om det. Det är

förklaringen till varför vi meddelade först då, säger Marjatta Berg, domare vid Helsingfors tingsrätt.

Visste ni om att den åtalade även är prästvigd inom Svenska kyrkan?

– Det är en uppgift vi inte heller kände till förrän nu när ni berättade det. Men finsk domstol har bara behörighet att kontakta domkapitel eller myndigheter i Finland. Men det skulle vara bra om finskt och svenskt rättsväsende kunde samarbeta i frågan, säger Marjatta Berg.

Kyrkoherden i församlingen där den åtalade verkade säger att de önskar att de kunde fått information så fort polisutredningen inleddes.

– Vi ser mycket allvarligt på det påstådda brottet. Det är viktigt att det utreds skyndsamt. Svenska kyrkan tar helt avstånd från alla typer av gränsöverskridande beteenden. Alla vi som arbetar med barn och unga inom Svenska kyrkan har ett stort ansvar. Alla ska kunna känna sig trygga i kyrkans verksamhet.

Kort efter intervjun meddelar kyrkoherden DN att svenska

domkapitlet vill starta en utredning så fort de har tagit del av de domstolshandlingar som nu är offentliga hos Helsingfors tingsrätt. Det är ännu inte bestämt när rättegången mot prästen kommer att hållas.

**Viviana Canoilas**

[viviana.canoilas@dn.se](mailto:viviana.canoilas@dn.se)

# Högskoleprovet kan bli möjligt i höst

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**Regeringen ändrar i högskoleförordningen för att möjliggöra ett begränsat högskoleprov i höst – för de som tidigare inte har gjort provet. Nu avgörs frågan av Universitets- och högskolerådet, UHR.  
– UHR kommer att samråda kring praktiska möjligheter och**

**förutsättningar, säger generaldirektören Karin Röding.**

I onsdags röstade Moderaterna, Liberalerna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna igenom i riksdagens utbildningsutskott att planera för ett högskoleprov i höst. På torsdagen öppnade Matilda Ernkrans (S), minister för högre utbildning och forskning, för att ”en begränsad grupp” kan få skriva provet i höst – de som inte redan har ett giltigt provresultat. Genom att regeringen ändrar i

högskoleförordningen får UHR utreda om det är möjligt.

– Med denna lösning kan UHR begränsa antalet deltagare och därmed göra det möjligt för den som inte har ett giltigt provresultat att kunna skriva provet. Det är dock de ansvariga myndigheterna som måste bedöma när provet kan genomföras smittsäkert, säger Matilda Ernkrans.

I våras ställdes högskoleprovet in i coronapandemins spår. Bara för ett par veckor sedan beslutade UHR att även ställa in höstens prov den 18 oktober. UHR och de

21 lärosäten som anordnar provet menade att det inte gick att genomföra utan risk för smittspridning. Att sprida ut provskrivarna skulle kräva väldigt många fler lokaler och provledare. Omkring 100 000 personer uppskattas ha velat skriva höstprovet – omkring 45 procent av provdeltagarna brukar vara förstagångsskrivare.

Efter torsdagens förslag om ett högskoleprov för en begränsad grupp säger UHR:s generaldirektör Karin Röding: – UHR kommer nu, tillsammans med de 21 provanordnarna, att

samråda kring praktiska möjligheter och förutsättningar. Hon tillägger att man måste ta hänsyn till risken för smittspridning och vilka förutsättningar lärosätena har för att ordna ett höstprov på så kort tid.

Den 1 september är Karin Röding och representanter för universitet och högskolor kallade till utbildningsutskottet för att diskutera frågan. UHR vill inte ge något nytt besked innan dess. Myndigheten har tidigare fått i uppdrag att ta fram tre

högskoleprov per år mellan 2021 och 2023.

**Fredrik Samuelson**

[fredrik.samuelson@dn.se](mailto:fredrik.samuelson@dn.se)

### **Fakta. Högskoleprovet**

Högskoleprovet skrivs vanligen två gånger per år. 21 universitet och högskolor anordnar provet på cirka 120 provorter.

Universitets- och högskolerådets prognos är att upp mot 100 000 skulle ha anmält sig till oktoberprovet på grund av det tuffa läget på arbetsmarknaden. Regeringen har förlängt giltighetstiden för resultat på

provet, från fem till åtta år. Källa:  
UHR

# **Socialtjänsten i Malmö utsatt för brandattack**

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

Räddningstjänsten larmades om att en av Malmö kommuns bilar stod i lågor under natten till torsdagen. Strax därefter hittades en brandbomb utanför - socialtjänstens kontor en liten bit



därifrån, skriver Sydsvenskan. Brandbomben, en flaska med vad som tros vara brännbar vätska, hade missat det troliga målet och slocknat på marken utanför. I juli utsattes kontoret för en liknande attack och brandbomber kastades mot byggnaden. Enligt Sydsvenskan har hot även riktats mot flera anställda.

**TT**

# **Domen mot Lilla hjärtats mamma överklagas**

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

Åklagaren har överklagat domen mot mamman till den 3-åriga flicka som hittades död i en lägenhet i Norrköping i januari i år.

Mamman till flickan åtalades för bland annat mord och synnerligen grov misshandel. Åklagaren yrkade på 14 års fängelse. Tingsrätten ansåg dock inte att bevisen var tillräckliga. Mamman dömdes till ett år och nio månaders fängelse för grovt vållande till annans död och narkotikabrott.

**DN**

# **Sex års fängelse för våldtäkt och kidnappning**

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

En man i 40-årsåldern döms till sex års fängelse av Jönköpings tingsrätt efter att ha våldtagit, misshandlat och frihetsberövat sin tidigare flickvän, skriver Jönköpings Posten.

Mannen och kvinnan blev ett par för drygt tre år sedan och ett år senare blev hon gravid. Men en tid efter barnets födelse separerade paret. Kvinnan har under åren åtskilliga gånger utsatts för grov kvinnofridskränkning och våldtäkter. Mannen ska enligt domstolen betala 423 000 kronor i skadestånd till kvinnan. Han nekar till alla anklagelser.

**TT**

# **Äldre par hittades i vattnet – mord misstänks**

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

Utredningen kring ett äldre par som hittades i en bil på havsbotten i Karlskrona skärgård på onsdagsmorgonen är rubricerad som ett misstänkt mord.

Mannen och kvinnan, som var i 80-årsåldern, anmälades försvunna på tisdagskvällen och eftersöktes av polisen innan räddningstjänstens dykare hittade dem avlidna i en bil cirka tio meter från land på Sturkö morgonen därpå.

TT

# **Två män häktas för mord på försvunnen man**

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

De två männen i 20-årsåldern som suttit häktade misstänkta för grovt människorov på en försvunnen man i Karlskrona har

nu häktats på sannolika skäl misstänkta för mord. Polisen tror nu att den 57-åriga mannen som har varit försvunnen sedan den 25 juli har mördats.

De två männen nekar till brott och enligt deras försvarare ska de inte ha något med 57-åringens försvinnande att göra.

**DN**

# Död man i Göteborg kan ha blivit mördad

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

Den man i 25-årsåldern som hittades svårt skadad i centrala Göteborg under onsdagskvällen och som senare avled på sjukhus ska genomgå en rättsmedicinsk undersökning.

Ärendet har överförts till avdelningen för grova brott i Storgöteborg som utreder det som mord alternativt dråp.

Det finns ingen misstänkt eller gripen. Polisen säger att det inte verkar vara kopplat till någon gängkonflikt.

TT

# Nytt centrum om Ryssland och Östeuropa öppnar

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

Kunskapen om Ryssland och Östeuropa behöver bli bättre. Det anser regeringen som beslutat att Regeringskansliet ska ingå avtal med Utrikespolitiska institutet

(UI) om att inrätta ett  
kunskapscentrum om regionen.  
TT

# Död man i Göteborg kan ha blivit mördad

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

Den man i 25-årsåldern som hittades svårt skadad i centrala Göteborg under onsdagskvällen och som senare avled på sjukhus ska genomgå en rättsmedicinsk undersökning.

Ärendet har överförts till avdelningen för grova brott i Storgöteborg som utreder det som mord alternativt dråp. Det finns ingen misstänkt eller gripen. Polisen säger att det inte verkar vara kopplat till någon gängkonflikt.

# **Elgiganten går mot strömmen – öppnar tio nya butiker**

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**Medan stora delar av detaljhandeln brottas med fallande försäljning och stängda butiker har Elgiganten fått en skjuts av ökad digitalisering och större behov av prylar till hemmakontoret.**



## **Men nu utmanar Amazon svenska elektronikhandlare på allvar.**

Det är glest mellan personerna som är på plats på Elgigantens kontor i Kista i västra Stockholm. Halva personalstyrkan får vara där samtidigt, resten är hemma. Företaget ska i dagarna släppa rapport för det gångna året och vd Niclas Eriksson är nöjd med siffrorna som han presenterar i förväg.

– Det är med en god känsla i kroppen som vi går ut med vårt resultat. Vi är otroligt stolta, säger Niclas Eriksson.

För räkenskapsåret maj 2019 till april 2020 ökade försäljningen med 5,9 procent jämfört med året innan. Rörelseresultatet landade på 212 miljoner kronor. Medan andra slår igen butiker för att lägga allt krut på nätet går företaget mot strömmen och öppnar tio nya butiker. Den snabba utvecklingen i branschen ställer höga krav på att hänga med, enligt Niclas Eriksson. När pandemin tog fart kunde företaget tydligt följa behoven som uppkom.

– Försäljningen av produkter för hemarbete ökade lavinartat, säger Niclas Eriksson.

Han beskriver utvecklingen i flera steg. Det började med ökat tryck på datorer och skärmar och när skolorna stängde och familjen var hemma uppkom behovet av hörlurar med mikrofon. Därefter säger han att hemmajobbarna började fundera över ergonomin och behovet av mus och tangentbord började synas i försäljningen.

Nästa steg blev att många behövde uppdatera hemnätverket

när uppkopplingen inte var tillräcklig för videomöten.

– Det var ganska naturliga trender från livet som helhet som syntes i försäljningen, säger Niclas Eriksson.

Kundernas sätt att handla förändrades även på annat vis.

Tjänsten ”Boka och hämta” – som innebär att något beställs på nätet och plockas upp i butik – blev allt mer populär. Fler handlade också från fysiska butiker med egen ingång än från butiker i gallerior. Dessutom lanserades en rad nya tjänster, bland annat en funktion där kunderna kunde få varorna

levererade till parkeringen och liveströmmad shopping, där butikspersonalen guidar kunderna i butiksmiljö via video.

Smarta produkter är den del av företaget som ökat mest. Här ingår saker som på olika sätt kan kopplas ihop med annan elektronik. Mer digitalisering leder till fler smarta hem, som i sin tur leder till ett behov av någon som kan hjälpa till att installera produkterna, säger Niclas Eriksson.

– Det är inte så lätt att koppla samman alltihop. Vi behöver erbjuda tjänster som man tidigare

ringde pappa eller en granne för att fråga om, säger Niclas Eriksson.

Företaget har också satsat på gaming – spel – bland annat genom ett samarbete med spelfestivalen Dreamhack. Det finns även möjlighet att låna datorer för att spela i de fysiska butikerna.

– Vi vill göra gaming tillgängligt för alla, säger Niclas Eriksson.

Amerikanska e-handelsplattformen Amazon har bekräftat att den länge beryktade Sverigeetableringen kommer att ske i höst. Elektronikhandeln har

pekats ut som en av de branscher som kommer att påverkas mest. Niclas Eriksson säger att han har stor respekt för Amazon men känner sig trygg med Elgigantens strategi.

– Jag ser med spänning och ödmjukhet på detta, säger han. Ökad prispress och högre krav på snabba leveranser är effekter som Amazon väntas tillföra till den svenska marknaden. Niclas Eriksson tonar ner den amerikanska jättens möjligheter att konkurrera ut svenska e-handlare.

– Vi lever och verkar i Sverige. Elektronikhandeln är detaljhandels formel 1. Vi har varit under prispress i alla år. Vi måste jobba enligt de premisserna, med låga marginaler, låga kostnader och snabba leveranser, säger Niclas Eriksson och fortsätter:

– I Sverige har vi långa fraktvägar och jag tror inte att det är så många som kommer att kunna leverera produkter så mycket fortare än någon annan. Amazon ska använda samma vägar och samma typ av bilar, säger Niclas Eriksson.

**Ida Yttergren**

[ida.yttergren@dn.se](mailto:ida.yttergren@dn.se)

**Fakta. Elgiganten i siffror, maj 2019 till april 2020**

Försäljningen uppgick till 13,5 miljarder kronor, en ökning med 5,9 procent jämfört med året innan

Rörelseresultatet uppgick till 212 miljoner kronor.

Försäljningen på nätet ökade med 18 procent

Elgiganten har över 3 000 anställda i Sverige.

Källa: Elgiganten

# E-handeln når ny toppnivå

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**E-handeln tog långt i från sommarledigt. I juli ökade handeln med 45 procent på årsbasis, enligt Postnords e-barometer.**

**Dagligvaror stod för den största ökningen med en tillväxt på 200 procent.**

Hemmasemester och ledighet har varit kraftigt bidragande orsaker till att man nu noterar den

starkaste tillväxten sedan coronapandemins utbrott.

”En starkt bidragande orsak är givetvis att de flesta svenskar har tillbringat större delen av semestern hemma i Sverige och således spenderat feriekassan här i stället”, skriver bland annat Arne Andersson, e-handelsrådgivare på Postnord i rapporten som görs ihop med Svensk Digital Handel och HUI Research.

Att just dagligvaror står för en sådan kraftig ökning bedöms hänga samman med att många valt att beställa matvaror även under sommaren, exempelvis till

sommarboenden liksom att äldre konsumenter i ännu större utsträckning handlar på nätet. Andelen i undersökningen som uppges e-handlat under juli var 77 procent, tio procentenheter, högre än samma period föregående år. ”Trots att den värsta rädslan för att gå in i fysiska butiker har börjat bedarra så ligger andelen konsumenter som e-handlar kvar. Vår bedömning är att den andelen aldrig kommer understiga 75 procent igen”, skriver man i rapporten som bygger på två konsumentundersökningar som

genomförts av Kantar Sifo på uppdrag av Postnord.

## **Carl Johan von Seth: Paradigmskifte när regeringen krissatsar 100 miljarder**

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**Finansminister Magdalena Andersson har satt ett riktmärke på över 100 miljarder kronor i extra satsningar för nästa års budget. DN:s Carl Johan von Seth svarar på fem frågor om beskedet.**

**1 Vilka var de viktigaste beskeden från finansminister Magdalena Andersson?**

– Det kom två viktiga besked på torsdagens presskonferens inför regeringens budgetförhandlingar. Det första var att regeringen inte längre tror att pandemikrisen blir den bottenlösa katastrof för ekonomin som man befarade för ett par månader sedan.

– Det andra viktiga beskedet var att regeringen kommer att spendera över 100 miljarder kronor på att återstarta ekonomin nästa år, vilket på flera sätt är en historisk satsning.

2 Förklara, hur ser regeringen på ekonomin just nu?

– Den nya ekonomiska prognosen är alltså ljusare än de tidigare kalkylerna. Arbetslösheten stiger enligt regeringen inte lika mycket som befarat, och budgetunderskottet blir inte lika stort. Företagsstöden har inte blivit så dyra, och krisen verkar i allmänhet inte bli lika utdragen som man trott. Att regeringen gör den bedömningen beror dels på att raset i ekonomin under årets andra kvartal blev stort, men inte jättestort. Dels på att man tror sig se en återhämtning nu.

– Sammantaget är scenariot som målas upp ändå ett snäpp värre än



finansskrisen för drygt tio år sedan. I siffror handlar det om att Sveriges ekonomi, alltså bnp, kommer att krympa med 4,6 procent i år och växa med 4 procent nästa år. Det innebär i så fall att ekonomin är tillbaka på samma nivå som innan pandemin först framåt 2022.

3 Är det en realistisk prognos?  
– På det hela taget ligger regeringens bedömning i linje med andra ekonomiska prognosmakare. De flesta bedömare har successivt blivit mer optimistiska sedan bottenmånaderna i våras. Ny

statistik bekräftar också att svensk ekonomi långsamt är på väg i rätt riktning. Magdalena Andersson är samtidigt lite mer optimistisk än andra bedömare när det gäller takten i återhämtningen nästa år.  
– Men den stora ovissheten som fäller en mörk skugga över alla bedömningar just nu är naturligtvis pandemin. Det kan bli värre.

4 Vad är det som är historiskt med återstartspaketet på 100 miljarder?  
– För det första är de stora summorna som regeringen spenderar både i år och nästa

historiska. Men det anmärkningsvärda är faktiskt att det sker ett slags paradigmskifte.

- Att regeringen satsar aktivt och i den här skalan för att överbrygga en ekonomisk kris har inte skett på länge, förmodligen inte på 50 år. Budgetsatsningarna under finanskrisen var betydligt mindre. De stora underskotten på 1990-talet var stora, men egentligen inte medveten politik på samma sätt som nu.
- Man kan säga att det är ett avsteg från det finanspolitiska ramverket att regeringen satsar så mycket. Tanken har egentligen

varit att Riksbanken ska göra grovjobbet och att regeringen inte ska stimulera lika aktivt. Men som Magdalena Andersson påpekade på torsdagen är styrräntan noll. Den kan inte sänkas så mycket. Om jobbet ska bli gjort måste det göras av regeringen.

- Det är ett skifte, en anpassning till en förändrad verklighet. Få, vare sig ekonomer eller oppositionspartier, verkar ha några betydande invändningar.

5 Vad innebär det för Sveriges statsfinanser?

- Enligt regeringens kalkyl stiger Sveriges statsskuld som andel av

bnp från 35 procent förra året till 42 procent nästa år. Det finns fortfarande god marginal till de gränser som en del brukar peka på som problematiska.

– En större fråga gäller hur de 100 miljarderna fördelas, och om det blir permanenta och växande utgifter eller om pengarna läggs på tillfälliga saker. Det spelar stor roll.

**Carl Johan von Seth**  
[carljohan.vonseth@dn.se](mailto:carljohan.vonseth@dn.se)

# **Hyr in personal för 20 miljoner – samtidigt ligger varslen kvar**

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**Karolinska hyr in operationslag  
för 20 miljoner för att beta av  
vårdskulden efter pandemin.**

**Samtidigt ligger varslen av 250 undersköterskor och läkare kvar på sjukhuset.**

**– Det är väldigt dubbla budskap. Det går inte att tro på att ledningen bryr sig om hur folk mår när man ska sparka folk, säger Johan Sand, anestesijuksköterska på Karolinska i Huddinge.**

Anestesisjuksköterskan Johan Sand har rast från ett arbetspass på operationsavdelningen på Karolinska i Huddinge i sjukhusets nya lokaler. Inom kort kommer han och kollegorna gå sida vid sida med inhyrd

operationspersonal som sjukhuset kallar in som förstärkning för att beta av operationsköerna som uppstått under pandemin.

– Det är många som ser konstigheter med det här, jag har inte träffat någon som förstår varför man varslar personal när vi uppenbarligen inte klarar det vi har framför oss, säger Johan Sand.

Johan Sand säger att beskedet om varslen rimmar illa med det budskap som går ut officiellt från sjukhuset – som handlar om att ta hand om varandra, och att

personalen gjort fantastiska insatser under pandemin.

– Även om min yrkeskategori inte är varslad så är det är dubbla budskap hela tiden. Å ena sidan säger man en massa fina saker – ”Många har ställt upp. Tack för insatserna”. Men nu ska vi få sparken.

DN har tagit del av avtalen som sjukhuset slutit med tre bemanningsbolag för att bemanna operationsverksamheten.

Bolagen ska bemanna operationslag med en operationssjuksköterska, en anestesijuksköterska och en

specialistundersköterska under hösten. För detta gäller ett så kallat takpris på mellan 3 345 och 3 995 kronor per timme, enligt det ramavtal som tecknats för respektive bolag.

Av de beställningar som hittills gjorts framgår att sjukhuset betalar cirka 3 000 kronor i timmen för operationslagen på dagtid, 24 000 per team och dag. Enligt Caroline Hällsjö-Sander, verksamhetschef inom PMI, perioperativ medicin och intensivvård på Karolinska, väntas insatsen kosta totalt 18–20 miljoner kronor. Efter sex

månader beräknas kön vara avbetad.

Till en början handlar det om nio operationslag per dag under veckodagarna, som sedan successivt trappas ner till ett mot slutet av perioden. Att ha nio operationslag inhyrda kostar cirka en miljon i veckan, enligt avtalen som DN tagit del av.

Enligt Karolinska förväntas en ökning av patienter med cancerdiagnoser under hösten, bland annat då viss cancerscreening legat nere och många undvikit att söka vård.

– För att klara av att ge de här patienternas vård i rätt tid, och samtidigt värna arbetsmiljön för våra medarbetare och ge dem återhämtning, så måste vi tillfälligt öka vår bemanning. Vi har inte personal för detta ökade operationsuppdrag under hösten, detta är helt relaterat till pandemin, säger Caroline Hällsjö-Sander.

### **Har ni övervägt att anställa personal?**

– Eftersom kapacitetsökningen är tillfällig så rekryterar vi inte till det här uppdraget. Men däremot

rekryterar vi till vår ordinarie verksamhet.

# **Maria Bäck. ”Det finns sjukt mycket skam kring psykoser”**

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**Maria Bäck**s självbiografiskt färgade ”**Psykos i Stockholm**” är en alternativ mor-dotter-upplevelse. Filmen är inspirerad av en utflippad resa

## **hon gjorde tillsammans med sin mamma i tonåren.**

Under tonåren på 90-talet gjorde Maria Bäck en resa från Göteborg till Stockholm tillsammans med sin mamma. Det blev inte som någon av dem hade tänkt sig. Alls. Sedan mamman blev tvångsinlagd på psyket efter en psykos fick Maria Bäck göra Stockholm på helt egen hand.

– Jag har fragmentariska minnen av att allt kändes både märkligt och magiskt. Det var som att vara med i en film, även om jag inte då hade några som helst tankar på att faktiskt göra en, ler Maria Bäck

bakåtlutad i en Josef Frank-fåtölj på ett jugendhotell vid Strandvägen i Stockholm. Regissören från Majorna i Göteborg bor numera i Köpenhamn, men har återvänt till Stockholm för att göra intervjuer för spelfilmsdebut. Hon slår genast fast att "Psykos i Stockholm" är ett fiktivt verk som står på egna ben och inte ska ses som en självterapeutisk session. Eventuella likheter med verkligheten är kanske inte ren slump, men mest har hon använt sin egen tonårstripp som inspiration.



– Ja, det är i första hand ett mor-dotter-drama som är fyllt med värme och humor. Jag hoppas att publiken kan ta till sig både det tragiska och det komiska, säger hon.

Tankarna på att göra spelfilm uppstod i samband med inspelningen av debutfilmen, dokumentären "I remember when I die" som framför allt kretsade kring identitet, minne och tid i livets omedelbara slutskede.

– Plötsligt dök dessa fragmentariska men distinkta minnen, färger och diffusa skeenden från denna märkliga

Stockholmsresa upp i mitt inre. Som dokumentärfilmare kändes det snudd på omöjligt att göra spelfilm – och det triggade mig, säger Maria Bäck som började skriva manuset för fem år sedan. Parallellt med manusskrivandet började de casta tidigt och lyckades att rollbesätta både mamman och dottern – Josefin Neldén ("Vår tid är nu") och dottern – Josefine Stofkoper, redan innan manuset var helt färdigt.

– Att jobba med personregi var egentligen inget större problem – som dokumentärfilmare blir man

ju väldigt tränad i att läsa av mänskligt beteende. Den stora utmaningen var tidspressen, logistiken och storskaligheten. Att komma till en plats där allt är riggat och bara ha en timme på sig att sätta en scen som man skrivit på i flera år, säger Maria Bäck.

Danska filmskolan har uppmuntrat henne att utveckla sitt eget filmspråk, snarare än att nöta in konventionell dramaturgi och berättarmallar.

– Trovärdigheten har varit jätteviktig för mig i arbetet med ”Psykos i Stockholm” och jag strävar dessutom alltid efter att

utnyttja filmens alla verktyg så att filmen får lov att vara sitt eget väsen. Film ska kännas som en fysisk upplevelse som stannar kvar i själen.

Även om hon inte har en speciell agenda med ”Psykos i Stockholm”, så är hon glad om filmen kan bryta tabun kring mental ohälsa. Det var inte bara hennes egen mamma som gav positiv respons när filmen hade världspremiär på Göteborgs filmfestival i början av året.

– Även om det numera är mer rumsrent att prata om depression, så finns det fortfarande sjukt

mycket skam kring ”galna” saker som manier och psykoser. Kanske för att det är svårt att förstå, man vill gärna hålla det på distans, spekulerar hon.

Hon konstaterar samtidigt att hennes egen bransch inte direkt har bidragit till att skapa trovärdiga beskrivningar av mental ohälsa. Hon skrattar lite åt filmens stereotyper.

– Ofta är det endimensionella rollfigurer som bara är sin diagnos. Men man har ju inte färre sidor än andra bara för att man har en diagnos. En annan stereotyp är att många psykiskt

sjuka på film har fysiska tics. Det är inget som är typiskt för alla med mental ohälsa och alla människor är olika, säger Bäck. – Det viktigaste är att aldrig förvandla en person till sin diagnos. Man kan vara djupt kärleksfull och samtidigt befinna sig i en helt annan verklighet. Även om Josefin Neldéns rollfigur säger elaka saker till Josefine Stofkopers dotter så tvivlar man aldrig på att hon älskar sin flicka. För Maria Bäck var det viktigt att filmen skulle genomsyras av humor, det tunga ämnet till trots. I flera scener bryter Josefin

Neldéns psykotiska mamman  
öppet med alla former av sociala  
koder – och generar sin dotter på  
kuppen.

– Det har varit roligt att arbeta  
med den här filterlösa och  
gränslösa mammakarakteren.  
Hon får storhetsvansinne och  
säger och gör precis vad hon  
tycker och fullständigt skiter i vad  
omgivningen tycker. Det finns  
något väldigt befriande i det  
också, samtidigt som det såklart  
är besvärligt att vara nära, säger  
Maria Bäck.

Samtidigt vet hon, om någon, att  
skrattet ofta kan fastna i halsen.

Även om hon älskar sin mamma  
så hymlar hon inte med att delar  
av uppväxten kunde vara svår.

– Att vara anhörig till någon med  
psykisk ohälsa kan vara väldigt  
jobbigt, så det är klart att jag är  
formad av min uppväxt. Men jag  
har också fått så mycket värme  
och kärlek, och en ingång till att  
se verkligheten på ett speciellt  
sätt. Det har varit en stor tillgång  
för min kreativitet, säger hon,  
inser hur det låter och tillägger  
snabbt:

– Jag har naturligtvis aldrig  
önskat att mamma ska vara sjuk  
för att jag ska bli kreativ.

I filmen finns också scener där dottern visar sitt tydliga missnöje med psykiatrin sedan mamman förvandlats till en zombie efter att ha övermedicinerats.

– Jag tror att de flesta som arbetar inom psykvården gör sitt bästa och har goda intentioner, men de knappa resurserna bäddar för att det sker misstag varje dag. Om man inte har en anhörig som ser vad som händer är det jävligt tufft, säger hon.

**Nicholas Wennö**

[nicholas.wenno@dn.se](mailto:nicholas.wenno@dn.se)

**Maria Bäck.**

Född 1980 i Göteborg, numera bosatt i Köpenhamn. Regissör och manusförfattare, verksam i både Sverige och Danmark, utbildad bland annat vid Den Danska Filmskolan i Köpenhamn och med ett förflutet inom poesi och dans.

Långfilmsdebuterade med dokumentärfilmen "I remember when I die" som belönades med ett hedersomnämmande vid Göteborg Filmfestival 2016. Spelfilmsdebuten "Psykos i Stockholm" öppnade festivalen 2020.

**Även om min yrkeskategori inte är varslad så är det är dubbla budskap hela tiden. Å ena sidan säger man en massa fina saker – ”Många har ställt upp. Tack för insatserna”. Men nu ska vi få sparken.**

Anestesisjuksköterskan Johan Sand, Karolinska i Huddinge.

**Fakta. Bemanningsbolag anlitas för att hantera vårdskulden**

Karolinska har slutit ramavtal med tre bolag: Operationskonsulterna, Medcura och Bonliva för att under sex månader beta av operationskön som uppstått under pandemin.

Enligt avrop från ramavtalen som hittills tecknats ska

Operationskonsulterna bemanna sex operationsteam och Medcura tre, för 2 989 respektive 2 787 kronor i timmen på vardagar fram till början av nästa år.

Operationslagen ska göra att tre extra operationssalar i Solna och tre i Huddinge kan vara igång måndag till fredag, för bukoperationer, ortopedi och öron-näsa-hals.

Enligt ramavtalen har Karolinska behov av upp till 12 operationsteam, för att beta av den så kallade vårdskulden efter covid-19.

# **FHM föreslår tak på 500 personer vid evenemang**

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**Folkhälsomyndigheten föreslår ett tak på 500 personer för det undantag som regeringen förslagit vad gäller delvis lättade restriktioner på kultur- och idrottsevenemang. I siffran kan såväl scenpersonal som**

**idrottsutövare komma att räknas in. Samtidigt uppger myndigheten att det räcker med ett avstånd på en meter mellan personer i den sittande publiken.**

I förra veckan presenterade kultur- och idrottsminister Amanda Lind (MP) tillsammans med inrikesminister Mikael Damberg (S) ett förslag för hur dagens publikrestriktioner kan komma att lättas från och med den 1 oktober.

Förslaget innebär bland annat att artister ska kunna uppträda för sittande publik på restauranger

samt att undantag ska göras för vissa arrangemang med sittande publik. Då krävs att arrangören vidtar åtgärder för att publiken ska kunna hålla ett avstånd på två meter.

Nu har Folkhälsomyndigheten kommit in med ett remissvar där den föreslår att undantaget till en början ska gälla för tillställningar med sammanlagt max 500 personer. Taket kan enligt förslaget komma att höjas ytterligare beroende på utvecklingen av pandemin och effekterna av ändringarna.



Dessutom skriver myndigheten att avståndet som deltagarna ska hålla bör vara en meter.

– Vi har en meter i våra allmänna råd när det gäller restauranger och därför tycker vi att det är rimligt att det gäller samma mått här, säger statsepidemiolog Anders Tegnell på en presskonferens.

Folkhälsomyndigheten skriver att det, i samband med den kommande ändringen, även bör övervägas att justera på vilket sätt man räknar antalet närvarande. Det kan enligt myndigheten innebära att man inte bara räknar

antalet *deltagare*, utan ”alla personer som närvarar vid en allmän sammankomst eller offentlig tillställning”.

Myndigheten tillägger att det skulle innebära att samtliga som närvarar räknas in, även till exempel scenpersonal och idrottsutövare.

I skrivelsen betonar Folkhälsomyndigheten samtidigt arrangörernas ansvar att avstånd ska garanteras även på andra platser vid ett evenemang, såsom vid toalettköer, samt vid ankomst eller avresa från tillställningen. Statsepidemiolog Anders Tegnell

säger att ett tak på 500 personer är att föredra framför att tillåta en procentuell andel av lokalers publikkapacitet.

– För att det inte bara är kapaciteten i arenan som är viktig. Det är också vad som händer när personer kommer dit eller åker därifrån. Det finns en stor oro i kollektivtrafiken till exempel för att om man börjar arrangera väldigt stora evenemang i någon av de stora städerna och tar dit tusentals personer så kommer det bli ett väldigt stort tryck i kollektivtrafiken.

Anders Tegnell tror att det kan bli aktuellt med ytterligare en justering under hösten.

Polismyndigheten är i sitt remissvar skarpt kritiska till regeringens förslag om ändringar. Bland annat för att de anser att ändringarna skulle leda till ytterligare orättvisor vad gäller vilka arrangemang som blir tillåtna att genomföra. Dessutom menar polisen att de har begränsade resurser för att göra bedömningar och tillsyn på evenemang.

– Vi tror att det kommer att vara en fortsatt orättvisa i

bedömningen, säger Per Engström, nationell kommenderingschef. Både inrikesminister Mikael Damberg och kultur- och idrottsminister Amanda Lind välkomnar remissvaren och skriver till DN att regeringen ska återkomma med besked i frågan. ”Jag har varit i kontakt med flera av remissinstanserna och andra berörda aktörer och vet att det finns många kloka tankar om hur evenemang kan genomföras på ett säkert sätt”, skriver Amanda Lind. Flera branschorganisationer har också inkommit med svar på

förslaget. Arrangörerna i kulturbranschen välkomnar i skrivelser att förändringar snart görs, men är i stort sett överens om vilka problem som finns i ursprungsförslaget. En rad arrangörer och branschorganisationer framför i sina remissvar att publiktaket bör slopas helt. I stället vill man se ett flexibelt regelverk som möjliggör för smittsäkra evenemang, och där gränsen anpassas till storlekens lokal. I övrigt handlar branschens kritik framför allt om tvåmetersregeln, ett avstånd som alltså kan komma

att kortas till en meter om regeringen följer Folkhälsomyndighetens rekommendation. Det välkomnas av Mikael Brännvall, vd för Svensk scenkonst.

– Det är mycket rimligare med en meters avstånd, det anknyter till det regelverk som finns för restauranger, säger han till TT och fortsätter:

– Två meter innebär ingen praktisk skillnad, då måste man ha en ganska stor salong för att komma över 50 personer. Hade man haft en salong med 500 till

600 personer, hade man bara fått plats med 75 personer.

DN har kultur- och idrottsminister Amanda Lind för en kommentar.

**Mia Holmgren**

[mia.holmgren@dn.se](mailto:mia.holmgren@dn.se)

**Agnes Laurell**

[agnes.laurell@dn.se](mailto:agnes.laurell@dn.se)

**Hugo Lindkvist**

[hugo.lindkvist@dn.se](mailto:hugo.lindkvist@dn.se)

# **”Hur kan jag få läraren att ge mer uppmuntran till sonen?”**

FREDAG 28 AUGUSTI 2020

**Sonens skola är bra, men utvecklingssamtalet gjorde föräldern besviken. Läraren lyfte inte fram barnets styrkor eller gav positiv feedback – det**

**lämnades till föräldern, som önskar att läraren förändrar sin kommunikation.**

Fråga:

Min son har precis gått ut ettan och hade utvecklingssamtal innan sommarlovet. Samtalet gjorde mig väldigt besviken på grund av den totala bristen på positiv uppmuntran och bekräftelse från lärarens sida.

Sonen går i en skola som jag för övrigt tycker är bra. De lägger stor tonvikt vid barnens självständighet, vilket även avspeglar sig i att barnen själva ska hålla i utvecklingssamtalet

och berätta vad de tycker går bra och vad de behöver träna mer på. I den mall som de utgår från ställs även en fråga till föräldern – eller snarare, en uppmaning att lyfta fram saker som man tycker att ens barn är bra på. Det är ju positivt. Men det kändes som en stor brist att läraren inte själv såg som sin uppgift att lyfta fram styrkor. Till saken hör att läraren är lite ”formell/reserverad” i sin personlighet. Men för en sådan lärare är det ju ännu viktigare att få stöd i mallen för att lyfta styrkor, om det nu inte sker spontant. Jag har hört andra

föräldrar som också är besvikna på detta lite stela/formella hos läraren, även om läraren verkar fungera bra i övrigt.

Det finns flera saker som hade varit lätta att lyfta fram hos min son och jag tror det är jätteviktigt för att skapa balans och ge energi till att ta tag i det som behöver utvecklas. Jag är mån om att framföra mina åsikter om detta så konstruktivt och sakligt som möjligt och skulle därför uppskatta mycket om jag kan få tips på forskning som visar på betydelsen av positiv uppmärksamhet kopplat till

elevens självförtroende och skolresultat. Jag både tror och hoppas att det finns sådan forskning?

Jag har tagit del av sådan forskning när det gäller relationen mellan föräldrar och barn, men jag antar att detta även kan vara giltigt i relationen mellan lärare och elev?

Med vänlig hälsning

Svar:

Din fråga är på ett plan ganska enkel: Vad säger forskningen om positiv feedback från lärare? Men bakom frågan finns en önskan om

att läraren ska ändra sitt sätt att kommunicera, vilket så klart är mer komplicerat. Jag kommer därför att börja i den änden. Vad är generellt viktigt att tänka på när man diskuterar känsliga ämnen?

För det första är det alltid viktigt att fråga och lyssna innan egna argument kastas in i diskussionen. Konstatera att läraren överlät åt er att lyfta styrkor och fråga vad tanken är med det. Jag vill betona att detta handlar om respekt och ödmjukhet, snarare än ett retoriskt grepp för att göra läraren mer mottaglig. För det andra

skulle jag ta upp personliga erfarenheter innan jag hänvisar till fakta eller forskning. Det senare kan uppfattas som ett angrepp på lärarens kompetens. Men om hen har rollen som expert på pedagogik i ert möte, så är du expert på din son. Du vet hur han tänker och känner, vilket är lättare för läraren att ta emot. Förklara att du vet hur mycket positiv feedback betyder för sonen.

I bästa fall lyssnar läraren på dina synpunkter och är beredd att ändra sig. Men om du är tvungen att driva frågan vidare är det

förstås bra att vara förberedd. Jag kommer därför att ge referenser till forskning som du efterfrågar, men jag tror samtidigt att du kan ha mer direkt nytta av något annat. Det är nämligen inte bara du, jag och säkert många andra som tycker att lärare borde lyfta elevers styrkor under ett utvecklingssamtal. Det är också något som framgår tydligt både i skollagen och i Skolverkets allmänna råd.

Hur kan det då komma sig att sonens lärare avstår från det? Börja som sagt med att fråga läraren själv, men en möjlig



förklaring är att feedback är mer komplicerat än man kan tro vid första anblick. Även om det som sagt finns forskningsstöd för att använda positiv feedback, finns det annan forskning som pekar på baksidor med feedback. Vissa forskare menar att det finns en konflikt mellan att utveckla självständighet (som sonens skola betonar) och att få yttre bekräftelse eller beröm från lärare. Det finns också forskning som visar att en del former av positiv feedback inte har någon betydelse eller till och med kan vara kontraproduktiv i vissa

situationer och för vissa elever. Det gäller framför allt allmänt beröm ("Du är en stjärna på matte!"), medan feedback om hur eleven löst en uppgift generellt har positiva effekter. Enligt min mening går det emellertid att förena de olika synsätten som representeras av olika forskare. Mycket av konflikten är onödig, eftersom den ofta beror på vad man menar med positiv feedback. De som är kritiska till positiv feedback syftar ofta på allmänt beröm, som jag exemplifierade ovan. De som förespråkar positiv feedback utgår

i stället från att det ska vara en specifik återkoppling till eleven som handlar om skolarbetet. Jag rekommenderar återigen Skolverkets allmänna råd, eftersom jag tycker att de har lyckats väl med att integrera flera relevanta perspektiv till en tydlig helhet.

Så hur bör en lärare ge positiv feedback under ett utvecklingssamtal? Till att börja med är det viktigt att ge eleven rätt förväntningar inför samtalet. Det handlar inte om en allmän recension av eleven. Det handlar enbart om att följa upp hur eleven

ligger till i förhållande till målen för den aktuella årskursen.

Läraren ska ge återkoppling om varje mål oavsett om det är uppnått eller ej, vilket innebär att det blir en balans i feedbacken för de flesta elever. För elever som har nått få eller inga mål bör läraren balansera återkopplingen genom att lyfta fram de mål där eleven ändå gjort framsteg. Det verkar som att din sons lärare inte pratade om målen eller kraven som var uppnådda, utan överlät det till er?

Jag vill samtidigt påpeka att utvecklingssamtalet egentligen

inte är det bästa tillfället för att ge positiv feedback. Den positiva feedbacken har som störst betydelse i det dagliga pedagogiska arbetet och samspelet med eleven, när feedbacken kommer i ett sammanhang i direkt anslutning till en uppgift. Läraren bör som sagt ändå ge balanserad feedback under utvecklingssamtalet, så att det blir en bra upplevelse för eleven.

Avslutningsvis tror jag att du har goda chanser att komma överens med sonens lärare. Min hoppfullhet beror på ditt sätt att

ta upp problemet, där du betonar ditt allmänna förtroende för skolan och läraren. Det fick mig att ta kritiken du tar upp mot läraren på större allvar. Och det minskade risken att jag skulle avfärda dig som en förälder som ställer orimliga krav och är missnöjd med allt som skolan gör. Jag tror att det kommer fungera på samma sätt i ditt samtal med läraren, då jag gissar att du även där kommer att vara nyanserad. Du gör därmed samma sak som du önskar att läraren ska göra – du skapar en balans mellan positiv och negativ feedback. En

förutsättning är förstås att den positiva feedbacken känns äkta, men så uppfattar i vart fall jag det du skriver. Många onödiga konflikter mellan hem och skola skulle kunna undvikas om dialogen förs på det respektfulla sätt som du demonstrerar.

På den punkten är du mer än väl godkänd.

Martin Forster

På [www.forster.se/](http://www.forster.se/) referenseraugusti finns länkar, dokument och relevant forskning.

# Strängaste straffen för ”Döds- patrullen”

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Tre svenska gängmedlemmar döms till livstid och två till 20 års fängelse för dubbelmordet i Herlev 2019. Glostrups tingsrätt gick helt på åklagarens linje och valde lagens strängaste straff, när den**

**uppmärksammade rättegången  
mot "Dödspatrullen"  
avslutades på fredagen.**

Dna-spår, fingeravtryck, filmsekvenser och övervakningsbilder. Den starka beviskedja som åklagare Rasmus Kim Petersens presenterat höll hela vägen och slog sönder de åtalades ihärdiga förnekanden. Enligt Glostrups tingsrätt råder det ingen tvekan om att fjolårets brutala mord på en 21-åring och en 23-åring utfördes av den kriminella gruppering från Rinkeby i Stockholm som kommit att kallas "Dödspatrullen".

De fem gärningsmännen, som var mellan 17 och 23 år vid dådet, döms precis så hårt som den danska lagen medger. De tre äldsta ska nu avtjäna livstids fängelse medan strafftiden för de båda pojkar som inte hunnit fylla 18 år bestäms till 20 år.

De hårda straffen motiveras delvis av brottens råa karaktär. Genom att utge sig för att vilja göra en affär med 23-åringen, som jobbade som manager i musikbranschen, gillrade mördarna en fälla och slog till när offren var obeväpnade. Efter dådet publicerade "Dödspatrullen"

bilder av den döde 21-åringen i sociala medier.

Även gängtillhörigheten har stor betydelse för strafflängden. Med stöd av vittnesmål från svensk polis om "Dödspatrullens" struktur kunde domstolen använda regeln som säger att gängrelaterade våldsdåd ska dömas dubbelt så hårt som andra. En av de dömda, en 22-årig utpekad ledare, har tidigare misstänkts för tre mord i Sverige. Att han och de andra nu ser ut att vara borta från gängmiljön under lång tid, förutsatt att domen vinner laga kraft, tas emot med

lättnad i Rinkeby. Inte minst inom polisen.

– Inkapaciteringen underlättar för vårt arbete. Det finns ofta ett hämndbegär, men med så här långa strafftider avtar den risken, säger Therese Rosengren, t f lokalpolisområdeschef i Rinkeby. Den ende i "Dödspatrullen" som hittills fällts för mord i Sverige dömdes 2018 till tre års sluten ungdomsvård. Therese Rosengren uttrycker en försiktig förhoppning om en förändring av lagstiftningen i dansk riktning. – Jag tycker att Sverige borde utveckla sitt rättssystem och

anpassa det till det samhälle vi  
lever i i dag.

**Lasse Wierup**

[lasse.wierup@dn.se](mailto:lasse.wierup@dn.se)

# Inga tecken på normal coronahöst

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Distansarbete, inställda  
evenemang och uppmaningar  
till social distansering  
förändrade svenskarnas sätt att  
leva i våras. Inför hösten finns  
farhågor att allt ska återgå till  
det normala, med ökad smitta  
som följd.**

**Men hittills ser det inte ut att hända, enligt DN:s granskning av flera datakällor.**

Förra veckan, vecka 34, innebar på flera sätt sommarens slut.

Skolåret började, gymnasieskolor släppte åter in elever i lokalerna och även de flesta sena semestrar var över. Det har skapat ny oro för en andra våg av det nya coronaviruset, om människor skulle återgå till att leva som före pandemin.

Det tycks inte ha hänt.

DN har med hjälp av data från Google, lokaltrafiken och mätningar av mobiltelefoner i

gatumiljön kontrollerat hur rörelsemönstren förändrades under denna vecka. Mönstret är tydligt: Vi har inte återgått till normalläge. Varken hur vi arbetar, hur vi reser lokalt eller hur vi rör oss i shoppingområden. I mars månad minskade antalet personer som rörde sig i de svenska stadskärnorna, och platser som universitet och stora köpcentrum, dramatiskt. Till exempel sjönk antalet personer vid Hötorget i centrala Stockholm med 68 procent på några få veckor, vilket motsvarar tusentals personer. Detta enligt data från



Telias mobilnät som DN fick ta del av då.

I dag släpper inte Telia samma data om rörelser i stadsdelar, men andra datakällor ger en tydlig fingervisning om vad som händer nu efter sommaren: Folk fortsätter leva och röra sig på andra sätt än före pandemin. Effekten är inte fullt så tydlig som tidigt i våras. Men på punkt efter punkt ser man fortfarande stora skillnader jämfört med före pandemin.

Siffror för storstädernas kollektivtrafik visar det tydligt: I Stockholm har en liten uppgång

skett efter sommaren. Resandet är nästan halverat jämfört med i fjol, med 4,4 miljoner spärrpassager under förra veckan, jämfört med 8 miljoner samma vecka 2019. Det är visserligen inte lika lågt som under april, när bara drygt 30 procent så många spärrpassager som året innan registrerades, men är inte en ökning jämfört med sommarmånaderna.

Även Västtrafiks siffror visar på en tydlig minskning i antalet påstigande under 2020 jämfört med året innan. Från en minskning med nästan 60 procent i april har antalet påstigande ökat

något, men vecka 34 hade man ändå betydligt färre påstigande än samma vecka i fjol.

Google har sedan i våras släppt data, insamlad från appar, som visar i vilken grad människor besöker affärer, nöjen, är i sina bostäder eller på sina arbetsplatser. Den visade en tydlig nedgång i besöken på arbetsplatser under våren, och tendensen håller i sig: Runt 30 procent färre än före pandemin. Trenden är ännu starkare i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Även kollektivtrafikens stationer och butiker har färre besök än normalt i alla tre städerna.

Bara i ett fåtal kommuner har Google uppmätt ökad aktivitet på arbetsplatser, det rör sig om några kommuner i Bohuslän samt Valdemarsvik och Borgholm.

En plats där besöken ökar dramatiskt i Googles statistik är parker, men det speglar snarare årstiderna då Google gör sina jämförelser mot en period i januari–februari.

Även ett helt annat sätt att mäta visar att sensommaren 2020 är allt annat än normal. Företaget

Bumbee labs mäter med hjälp av mobiltelefoners wifi-signaler hur många personer som rör sig inom ett visst område. På DN:s uppdrag har bolaget analyserat den östra delen av Kungsgatan i Stockholm, ett område som många människor normalt sett passerar, och jämfört med motsvarande period i fjol. Det visar att minskningen består efter sommaren, med en nästan halvering av antalet personer i rörelse vecka 34. Det är i nivå med vad man kunde se i maj månad, innan semestrarna drog igång. Bara en viss skillnad kan ses på helgnätter vid krogtäta Stureplan.

– Betydligt färre människor är i rörelse fortfarande. Det vi kan se är en viss ökning på helgnätter, när vi tittar på Stureplan. Men även det är på lägre nivåer än annars, säger Karl Samuelsson, vd på Bumbee labs.

Bilden av att även resandet mellan olika delar av landet är på en lägre nivå än innan pandemin bekräftas av data från Telia, som varje vecka analyserar svenskarnas resemonster med hjälp av anonymiserad mobildata. Enligt Telias data ligger det totala resandet mellan kommuner i Sverige på en nivå som är 19

procent lägre än under samma vecka förra året.

Den största minskningen, 54 procent, syns i resandet mellan Stockholm och Sigtuna, där Arlanda flygplats ligger. De längre resorna från Stockholm har också minskat kraftigt, både till Skåne och Västra Götaland ligger de mer än 40 procent under resandet i fjol.

**Linus Larsson**

[linus.larsson@dn.se](mailto:linus.larsson@dn.se)

**Hugo Ewald**

[hugo.ewald@dn.se](mailto:hugo.ewald@dn.se)

**Fakta. Data från appar**

Googles statistik bygger på - platsdata från mobiltelefoner, alltså gps och andra tekniker, där användaren har platshistorik aktiverad. Det ska tolkas med viss försiktighet, eftersom det inte omfattar hela befolkningen, men kan ge en indikation på förändringar.

Tekniken är samma som Google använder för att avgöra vid vilka tider butiker, restauranger och liknande har flest besökare.

För små orter, där antalet - användare är för få för att ge

tillförlitlig statistik, redovisas inga data.

# **Sverige bjuder in USA till flygövningar i norr**

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Sverige har bjudit in USA att delta i de flygövningar som regelbundet genomförs med grannländerna på Nordkalotten. Den amerikanska flygvapenministern Barbara Barrett säger**

**till DN att de sätter stort värde på att delta i övningarna.**

Ministern var på en tre timmar lång blixervisit i Sverige under fredagen.

– Sverige är mycket viktigt för oss i USA och jag är mycket förtjust över att vara här, säger Barbara Barrett till DN.

Som flygvapenminister ansvarar Barbara Barrett i försvarsdepartementet Pentagon för USA:s flygvapen och den nya rymdstyrkan Space Force med totalt 685 000 anställda och en årsbudget på 205 miljarder dollar.

Barbara Barrett togs emot av försvarsminister Peter Hultqvist (S). I överläggningarna deltog även USA:s flygvapenchef i Europa Jeffrey Harrigian och Sveriges flygvapenchef Carl-Johan Edström. De möttes på ett hotell vid Arlanda. Alla de amerikanska företrädarna kom iklädda munskydd – men ingen av svenskarna.

Så sent som den 21 juli i år antog USA:s flygstridskrafter en ny strategi för Arktis. Det enorma området påverkas av klimatförändringar med smältande is och tinande perma-

frost, rysk upprustning med nya baser samt tävlan om kontroll över sjövägar och naturresurser. För USA innebär det att en stabil säkerhetspolitisk buffert som hittills bevarat freden riskerar att erodera, enligt strategin.

För svensk del är det intressant att notera att strategins kartor över det arktiska området sträcker sig ända ned till 60:e breddgraden – alltså till strax norr om Uppsala. Vikten av ett fördjupat samarbete med USA:s allierade samt även med Sverige och Finland betonas i strategin.

– Vi har just infört en ny strategi, och jag är glad att få möjlighet att diskutera den här i Sverige, säger Barbara Barrett och förklarar:

– Vi sätter stort värde på ansträngningarna att öka försvarssamarbetet med allierade som Sverige genom övningar, samarbete om förmågor och mer därtill för att stärka våra ömsesidiga säkerhetsintressen. USA uppskattar Sveriges vaksamhet i regionen, liksom dess expertis när det gäller att verka uppe i norr. Sedan flera år genomför flygvapnen i Sverige, Norge och

Finland så kallad cross-border-training nästan varje vecka. Det innebär att planen startar och landar på sina hemmabaser och övar tillsammans i luftrummet över Nordkalotten. Den svenska regeringen vill att även USA deltar i dessa övningar.

– Jag har markerat svenskt intresse för att USA i ökad utsträckning deltar i cross-border-training på Nordkalotten. Och hon var väldigt positiv till den tanken, så det ska arbetas vidare på detta, säger försvarsminister Peter Hultqvist.

– Övningar bygger upp förtroende och samarbetsförmåga mellan våra flygvapen. Vi ser ett stort värde i att delta i regionala övningar jämsides med allierade, säger Barbara Barrett till DN. Barbara Barrett besökte förutom Sverige även Island, Norge, Danmark och Finland. Resan var planerad sedan länge, men sammanföll med att Sverige just höjt sin militära beredskap och med att krisen i Belarus fortsätter. I tisdags passerade tre stora ryska landstigningsfartyg öster om Gotland. Marininfanterisoldater som fanns ombord på fartygen



intog på torsdagen i ett övningsangrepp ön Hogland i Finska viken, fyra mil från den finska staden Kotka.

– Vi talade om situationen i Östersjöområdet och jag underströk vikten av att man från amerikanska sida finns representerad här i området. Och av att vi i olika sammanhang övar tillsammans på flyg-, marin- och armésidan. Det är viktigt att vi fortsätter den utvecklingen eftersom det bidrar till den säkerhetspolitiska stabiliteten i vår del av Europa, säger Peter Hultqvist.

Han understryker att mötet ”bekräftar den goda relation vi har och den stabilitet som finns i vår relation på den försvarsmässiga sidan”.

**Mikael Holmström**

[mikael.holmstrom@dn.se](mailto:mikael.holmstrom@dn.se)

**Fakta. Sveriges militära samarbete med USA**

I riksdagen finns en bred politisk enighet om att stärka den transatlantiska länken, det vill säga samarbetet med USA. Det sker i olika former: indirekt via försvarsalliansen Nato eller direkt

med USA i bi- och trilaterala dokument.

1994 gick Sverige med i Natos samarbete Partnerskap för fred, ett samarbete som fördjupats allt mer. 2016 trädde ett värdlandsavtal med Nato i kraft. 2016 undertecknades ett dokument mellan USA:s och Sveriges försvarsministrar om närmare samarbete på en rad områden. Det är inte bindande, men har underlättat och fördjupat kontakterna.

2017 undertecknades ett mer omfattande trilateralt dokument

mellan USA:s, Sveriges och Finlands försvarsministrar.

# 32-åringen fälls för grov förskingring

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Göteborg. Huvudmannen i "Spelklubbsmålet" i Borås döms till 1,5 års fängelse. 32-åringen fälls för att ha förskingrat miljontals kronor från medlemmarna i en spelklubb. En 73-årig kvinna får 116 000 kronor i skadestånd.**

32-åringen stod åtalad för att ha spelat bort och spenderat miljontals kronor på lyxkonsumtion av pengar som medlemmarna investerat i spelklubben. Borås tingsrätt anser att mannen gjort sig skyldig till grov förskingring. Han fälls också för anstiftan till en misshandel i Borås och döms till 1,5 års fängelse.

Däremot frias han från åtalet om grovt bedrägeri. Tingsrätten anser det inte bevisat att 32-åringen hade för avsikt att inte betala ut vinster till medlemmarna. Däremot menar man att han

använt en del av insättningarna för eget bruk och att han farit med osanning när han redovisat hur stora vinster spelklubben gjorde. 32-åringen döms att betala skadestånd på drygt 800 000 till 39 av de 80 målsägarna i Sverige och Norge. Det största skadeståndet, 116 000 kronor, får en 73-årig kvinna från Nacka, som satsade 400 000 i spelklubben. En annan av medlemmarna, "Eskil", som framträtt anonymt i Dagens Nyheter och som satsade 200 000 kronor, får 56 000 kronor. Det var hösten 2015 som 32-åringen kom överens med en i dag

44-årig norrman och ytterligare en person om att starta spelklubben. 32-åringen hade övertygat norrmannen om att han kunde vinna stora pengar på spel på fotbollsmatcher. Antalet medlemmar som köpte andelar för 50 000 kronor styck steg under ett halvår till över 80. Medlemmarna uppmanades att sätta in pengarna på 32-åringens privata bankkonto. Totalt handlade det om 5,7 miljoner kronor. Men medan 32-åringen rapporterade om stora vinster, som noterades på spelklubbens

hemsida, spelade han bort över tre miljoner på Bet365 och festade bland annat upp drygt 300 000 kronor på Operakällaren.

32-åringen hävdade under rättegången att han enligt ett avtal med sin kompanjon haft rätt till del av vinsten på de lyckade spel han faktiskt gjorde, vilket motsvarade nära 1,7 miljoner.

Tingsrätten anser det också bevisat att 32-åringen, som greps i Spanien tidigare i sommar, 2016 erbjudit en stockholmare 200 000 kronor för att denne skulle åka till Borås och misshandla en man

som var tillsammans med 32-åringens tidigare flickvän.

**Jens Littorin**

[jens.littorin@dn.se](mailto:jens.littorin@dn.se)

# **Ewa Stenberg: En förändrad Annie Lööf kan ge S och C ett gemensamt projekt**

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Annie Lööf har varit svensk politiks mittpunkt, hennes parti avgjorde hur Sverige styrs. Nu är hon tillbaka efter en omskakande tid. Det är en förändrad C-ledare som återvänder, med slutsatser som kan avgöra regeringsfrågan en gång till.**

I slutet av november försvann en av svensk politiks skickligaste

partiledare hastigt från scenen. Medan en möjlig regeringskris blåste upp i riksdagen kämpade Annie Lööf för sitt liv och för det lilla barn hon bar.

Nu är hon åter i politiken, djupt påverkad av det som hänt.

”När det verkligen bränner till privat, då är det hälsa och liv som spelar roll. Att det finns tillräckligt med resurser i vården och omsorgen. Att vi har politiska ledare som tar ansvar. Det tar jag med mig till politiken. Jag vill fokusera på det som är viktigt på riktigt”, säger hon i en DN-intervju.

Partiledare bestämmer inte själva sitt partis riktning. I Centerpartiet är förankringen särskilt viktig.

Annie Lööf har vunnit sitt partis stora förtroende under de nio år hon lett partiet genom kriser och vindkantringar.

Hösten 2013 lovade hon att hellre äta upp sin högra sko än att bli ett stödhjul till S. Men i januari 2019 släppte hon och hennes partikamrater ändå fram Stefan Löfven som statsminister och kom överens om ett budgetsamarbete. Annie Lööf – en ideologisk och passionerad liberal – ställde sig i riksdagens pressrum och drog en

lång lista av reformer som hon förhandlat fram med S, MP och L. Regeringsfrågan avgjordes av Centerpartiets motvilja mot Sverigedemokraterna. Vägvalet sänkte slutligt Alliansen och den förut så stadiga axeln mellan M och C.

Väljarkåren har dragit sina slutsatser och reagerat. Så sent som 2017 var C de moderata väljarnas favoritalternativ. Men i den senaste SOM-undersökningen från Göteborgs universitet är KD, L och SD alla mer populära som andrahandsval. Och C-väljarna

gillar numera S betydligt bättre än M.

Det gör att Centern måste hitta en ny roll före nästa val och nästa regeringsbildning. Hösten 2018 går inte i repris. Moderaterna har i praktiken räknat bort C ur ett möjligt framtida regeringsunderlag. Ulf Kristersson talar om att budgetsamarbeta med SD. Det är otänkbart för Centern, på den punkten är Annie Lööf mycket tydlig i intervjun.

Centern behöver ett nytt politiskt projekt med Socialdemokraterna, om Lööf inte mot alla odds lyckas tvinga fram någon typ av nytt

mittensamarbete där både M och S ingår. Januaripartierna behöver en röd tråd eller ett gemensamt reformprojekt, om det ska gå från en kompromisslista som spretar åt olika håll till ett samarbete med färdriktning.

Det är här Annie Lööfs personliga erfarenheter, slutsatserna av pandemin och stämningarna i väljarkåren kan peka ut vägen. C-ledaren talar om att satsa mer på sjukvården och äldreomsorgen och ett större nationellt ansvar för vård och omsorg.

Statsminister Stefan Löfven pekar också på äldreomsorgen och



behovet av  
organisationsförändringar.  
Möjligen är det där de båda  
partiledarna kan lägga käbblet åt  
sidan och skapa något  
gemensamt.

**Ewa Stenberg**

[ewa.stenberg@dn.se](mailto:ewa.stenberg@dn.se)

# Femåring avled efter trafikolycka

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**En femårig flicka och en kvinna  
dog efter att två bilar  
frontalkrockat utanför  
Halmstad. En förare misstänks  
bland annat för rattfylleri.  
– Vi ska utreda hur det här  
kunde inträffa, säger polisens  
presstalesperson Peter  
Adlersson.**

Två bilar frontalkrockade vid 20.40-tiden på torsdagskvällen på länsväg 678 i närheten av Slättåkra utanför Halmstad. Samtliga fem personer som färdades i bilarna fördes till sjukhus.

Polisen meddelade under natten till fredagen att en femårig flicka avlidit av sina skador.

– Tragiskt nog dog ett femårigt barn och anhöriga är underrättade, säger polisens presstalesperson Peter Adlersson. En man i 30-årsåldern och en pojke i ettårsåldern som färdades i samma bil skadades lindrigt.

I den andra bilen var en man i 50-årsåldern och en kvinna i 60-årsåldern allvarligt skadade och fördes till sjukhus. Kvinnan avled senare av sina skador.

Mannen i 50-årsåldern blåste positivt i polisens utandningsprov på olycksplatsen och misstänks för rattfylleri, grov vårdslöshet i trafik, vållande till kroppsskada och vållande till annans död.

– Han är gripen och bevakas på sjukhus, sa Peter Adlersson tidigt på fredagsmorgonen.

Vid lunchtid meddelade polisen att mannen efter förhör inte

längre var frihetsberövad men  
fortfarande misstänkt för brotten.  
Bilarna har tagits i beslag för  
teknisk undersökning.

– Den tekniska undersökningen  
av bilen får visa hur fort mannen  
körde, säger Peter Adlersson.

**Fredrik Samuelson**

[fredrik.samuelson@dn.se](mailto:fredrik.samuelson@dn.se)

# Flera högerextrema gripna efter att ha sparkat på Koranen

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Den högerextreme danske  
politikern Rasmus Paludan  
stoppades vid gränsen på  
fredagen efter att han inte fått  
tillstånd för torgmötet i Malmö,**

**där han planerat att bränna Koranen. Några ur hans parti samlades ändå på Stortorget och sparkade på ett exemplar av boken. De greps av polisen efter att det blivit en hotfull stämning.**

Bakom ansökan om fredagens manifestation ligger gatukonstnären och provokatören Dan Park, tidigare dömd för hets mot folkgrupp, som bjudit partiledaren för det danska högerextrema partiet Stram kurs till Malmö.

Stram Kurs kontroversiella ledare Rasmus Paludan har haft planer

på att bränna ett exemplar av Koranen som lindats in i bacon, något han gjort flera gånger tidigare på andra sidan sundet. Någon Koranbränning blev det dock inte i Malmö under fredagen. Paludan stoppades och avvisades vid gränsen och har fått ett tvåårigt inreseförbud.

Enligt polisen grundar sig beslutet på att Paludan nekats tillstånd för sin sammankomst och att man gjort bedömningen att han kommer att bryta mot det beslutet.

– Det finns utrymme i Utlänningslagen att ge personer

inreseförbud ifall de kan antas komma att begå brott, säger Calle Persson, presstalesperson för polisens region Syd.

Rasmus Paludan stoppades alltså vid gränsen och delgavs beslutet om att han förbjuds att resa in i Sverige under två år. Beslutet kan överklagas hos Migrationsverket. Trots att Paludan inte var med och att det inte gavs något tillstånd till sammankomsten samlades en grupp anhängare på Stortorget runt 15.00-tiden på fredagen till en icke tillståndsgiven demonstration.

DN:s reporter på plats, Niklas Orrenius, rapporterar att stämningen blev hätsk efter att tre–fyra personer från Paludans parti Stram Kurs lagt upp Koranen på torget, sparkat på den och ropat förolämpningar mot islam.

– De har spelat fotboll med Koranen. De hetsade publiken och det blev en spänd stämning. De provocerade muslimer som fanns på plats, men som hejdades av andra, som sa att ”det är exakt det här de vill, de vill ha bråk”, säger Niklas Orrenius.

Polisen slog till en början en ring kring demonstranterna och höll folk borta ifrån dem, men grep dem sedan.

– Det kom allt fler människor som blev uppretade, en laddad situation som kunde ha blivit farlig. När polisen till slut grep tre–fyra personerna blev det jubel från publiken.

Paludan har tidigare sagt att syftet med aktionerna är att provocera fram våld.

Beskedet om att inte bevilja tillstånd för Paludans sammankomst meddelade polisen i onsdags, med hänvisning till

säkerheten för arrangörer, eventuella deltagare och medborgarna.

Förvaltningsrätten gick på polisens linje, och sade också nej till att bevilja tillstånd för fredagens möte – av säkerhetsskäl, skriver TT.

Ett skäl för att neka tillstånd är hänsyn till ordning och säkerhet, skriver rätten i ett pressmeddelande.

Enligt polisen har det inte nämnts något om en planerad koranbränning i den ursprungliga ansökan – arrangören nämner istället att man vill ”tala om

konsekvenserna av islamiseringen i Norden” utanför Islamic Center i Rosengård i samband med fredagsbönen i moskén, skriver TT.

Det planerade arrangemanget har väckt starka känslor och oro, och 18 muslimska församlingar och föreningar i staden anmälde tillsammans planerna för att utgöra hets mot folkgrupp.

**Juan Flores**

[juan.flores@dn.se](mailto:juan.flores@dn.se)

# Ett nytt dödsfall med bekräftad covid-19

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

Ytterligare en person med bekräftad covid-19 har rapporterats död i Sverige, enligt Folkhälsomyndighetens senaste statistik. Därmed har 5 821

smittade personer avlidit i landet  
till följd av pandemin.

TT

# **Liberalerna begär debatt om gängkriminaliteten**

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

Liberalerna vill ha gängdebatt i riksdagen, det vill säga en särskild debatt om gängkriminalitet och vad som kan göras åt den.

Liberalernas rättspolitiska talesperson, Johan Pehrson, motiverar sin begäran med ”den uppkomna situationen med organiserad gängkriminalitet som



regelbundet utövar grova våldsdåd”.

Han skriver att debatten ska ge vart och ett av partierna en möjlighet att lägga fram analys och presentera förslag.

Det är talmannen och grupp-  
ledarna för riksdagens partier som tar ställning till om en särskild debatt ska bli av.

**TT**

# Förekomsten av covid-19 mäts på nytt

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

Folkhälsomyndigheten ska mäta förekomsten av covid-19 i Sverige igen.

Den nationella mätningen, som blir den fjärde i ordningen, görs bland cirka 4 000 personer som väljs slumpvis ur en deltagarpanel.

Deltagarna får ett brev med posten och får sedan ta prov på sig själva från näsa, svalg samt saliv. Analyserna visar om personerna har en pågående infektion av covid-19, eller inte, men inte om de har haft infektionen tidigare. Resultaten väntas vara klara i början av oktober.

TT

# **Älvsbyn förlamat efter branden – men bageriet ska byggas upp**

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Älvsbyn. Det här blir det  
verkliga eldprovet,  
bokstavligen, säger koncern-  
chefen. Ett nytt bageri ska  
byggas upp i Älvsbyn efter**

**branden. När anställda samlas till lunch snurrar tusen frågor i huvudet på dem.**

**– Skaffa arbete eller utbildning för alla, vädjar kommunalrådet inför statsministerns besök.**

När räddningstjänsten sa att Polarbröds fabrik i Älvsbyn inte gick att rädda fattade koncernchefen Karin Bodin telefonen. Det var strax efter klockan tre i måndags morse.

– Då ringde jag min mamma. Jag hade egentligen inte tänkt väcka henne, för jag ville inte att mina föräldrar skulle få veta: nu brinner ert livsverk upp.

Men så blev det ändå.

Karin Bodin är den femte generationen i sin släkt som äger och driver familjeföretaget. Hon styr koncernen sedan fyra år och arbetade tidigare nära sin syster Anna Borgeryd som gick bort i cancer förra året.

Före Karin var det mamma Margareta och pappa Kjell och innan dess hennes morfar och hans förfäder som ledde bageriet. Hon hade själv väckts vid midnatt av beskedet att fabriken stod i brand.

– Jag blev ganska chockad. Jag brukar vara bra på att... , säger hon utan att avsluta meningen. Orden hon inte hinner uttala innan hon påbörjar nästa mening verkar vara ”att stålsätta sig”. Ingen förmår i dag att förhärda sig i Älvsbyn. En teori är att en degklump tog eld av okänd anledning. Transportbandet i bageriet började brinna och elden spred sig i ventilationssystemet. Att på avstånd se en rökpelare stiga mot natthimlen när ens arbetsplats förvandlas till ett stålskelett är omtumlande. Varken

koncernchef eller medarbetare sov mer den natten.

Klockan tio i måndags höll Karin Bodin ett första informationsmöte för de anställda vid slalombacken i Älvsbyn, mindre än tolv timmar efter att bageriet fattat eld.

Planen var sedan länge att just den dagen inviga en ny modern produktionslinje. Hon skulle ha hållit ett tal om hur hennes morfar lade grunden för fabriken på 1970-talet. Smörgåstårta fanns därför förberedd. Den åts i stället i ett helt annat sinnestillstånd, när hon möttes av medarbetarnas

tårar, uppgivenhet och slokande kroppar.

Hoppet, säger anställda, bestod av beskedet att fabriken ska byggas upp igen. På samma plats.

Skolklasser och andra nyfikna har i veckan vallfärdat till platsen för att se de förvridna, sotiga spillrorna av Polarbröds bageri.

Här jobbade runt 250 medarbetare hos en av Sveriges största brödtillverkare på en ort där bageriet har varit en trygghet. Älvsbyn är ännu förlamat efter branden.

– Det är bara att riva ned bråten och börja om. Vi ska bygga upp

det igen. Men det blir naturligtvis en utmanande resa, säger Karin Bodin stridslystet och samtidigt ödmjukt medveten om den långa väg som inte ens påbörjats än.

Hur lång tid det tar att bygga upp bageriet har hon ingen aning om.

– Några säger att det kan gå på sex månader, men det tror inte jag. Vi börjar om på ruta ett igen.

Utöver att en del av produktionen flyttas över till företagets andra fabrik i ångermanländska Bredbyn kan metoderna bli okonventionella, konstaterar koncernchefen.

I nästa andetag säger hon:

– Den här måndagen var nog den första på 141 år som min familj inte har bakat bröd i Älvsbyn. Det är omtumlande.

Chocken sitter fortfarande i. Ändå ser hon inte nedslagen ut, där vi sitter i mötesrummet i kontorsdelen av Polarbröd som klarade sig undan lågorna.

Hon fyller i vad som inte går att se i ett ansikte.

– Jag är morgonmänniska. I går kväll kändes det inte kul. Jag såg en polarkaka och blev väldigt emotionellt berörd. Ingen bakar den, den finns inte nu, säger hon.

Tanken har slagit henne att allt hon hittills har gjort i sitt yrkesliv kanske bara har varit en övning fram till det här.

– Att det här blir det verkliga eldprovet, bokstavligen, säger hon, när hon blickar framåt med ett mått av galghumor.

På måndag kommer statsminister Stefan Löfven på besök till Älvsbyn. Stödet kommer från hela Sverige, från branschen och från privatpersoner. I Piteå rapporteras hyllorna ha tömts på Polarbröds produkter. I Luleå gapar det tomt hos Coop.

– Det är charmerande, man blir varm och glad av att folk bryr sig, säger Karin Bodin.

○ ○ ○

Daniel Johansson steg in på Polarbröd första gången 1997. Då var han 15 år och började städa på helgerna. Sedan dess har han arbetat med det mesta i bageriet och är numera även huvudskyddsombud. Hans mamma jobbar också på Polarbröd.

När brandlarmet gick i söndags kväll befann han sig på sitt skift. Utrymningen gick på tre minuter

och de goda nyheterna var att ingen skadades.

Medan vi går runt och tittar på de förkolnade resterna av byggnaden berättar han om kursen de anställda gick häromåret, som gick ut på att vara öppen för förändringar. Att acceptera sådant man inte kan råda över.

Han skakar på huvudet. Det var inte så här drastiska förändringar det var tänkt att handla om.

– Kanske kan jag hanka mig fram med småjobb tills ett nytt bageri är på plats, säger Daniel Johansson.

○ ○ ○

Tusen frågor snurrar i huvudet på de anställda.

Ett skiftlag i tråget – som är ansvariga för degen och bakningen av bröden – har stämt träff för att äta lunch. Linda Eriksson har fixat pastasallad och bakat bröd hemma i huset.

Helena Greus och hennes syster Gudrun Lindström och ytterligare fem personer med en samlad yrkestid hos Polarbröd på cirka 200 år sitter runt bordet.

Samtalet vindlar sig fram mellan känslan av att inte längre ha ett

jobb att gå till och oron för framtiden. I många familjer står nu både man och fru och ibland vuxna barn utan arbete.

– Man sitter med telefonen nära ansiktet och bara väntar. Och ser allt på radio och tv för att inte missa om något nytt kommer fram, beskriver en av lunchgästerna hur hon tillbringat den senaste veckan.

Runt bordet hyllas ägarna för att de lyssnar på personalen och vill satsa på ett nytt bageri. Men där finns också en oro för att Polarbröd inte ska smaka som det



har gjort om det under tiden tillverkas på annan ort.

– Jobbet i sig är inte jätteroligt.

Det är inte varje dag man skrattar när klockan ringer på morgonen, men det är det att vi har varandra och en trygghet, lyder en kommentar.

– Det känns fortfarande överkligt, jag kan inte ta in det. Förut tänkte man att om man bara fick lite ledigt så skulle det vara jätteskönt. Men nu när det är ofrivilligt är det inte kul. Jag skulle med glädje gå upp kvart över fyra morgonen för att gå till jobbet, fortsätter samtalet.

Andra företag i regionen drabbas av lågkonjunkturer, men bröd har folk alltid behövt äta.

– Jag har aldrig haft någon tanke på att jag kunde förlora jobbet, formuleras en annan synpunkt. Jag var säker på att det var ett arbete jag skulle ha kvar till pensionen. Nu får vi se. Jag hoppas att jag sätter min fot där igen, jag tror det. Frågan är bara när?

○ ○ ○

Tomas Egmark är socialdemokratiskt kommunalråd i

Älvsbyn. Också han har arbetat på Polarbröd, som 17-åring.

– Vi kunde inte hålla oss i från branden, vi var tvungna att se eländet. Jag grät. Det var jättejobbigt eftersom det drabbar så många och det drabbar hela kommunen. Nu får jag tårar i ögonen igen, säger han under intervjun i kommunhuset.

Han har varit i kontakt med ministrar i Stockholm, sakkunniga i regionen, och på måndag kommer statsministern på besök.

– Jag är öppen för allt, vi behöver all hjälp vi kan få, säger han. Skaffa arbete eller utbildning för

alla så att de kan bo kvar i kommunen.

**Torbjörn Petersson**

[torbjorn.petersson@dn.se](mailto:torbjorn.petersson@dn.se)

## **Fakta. Polarbröd**

Polarbröd är Sveriges tredje största brödproducent och omsätter nästan 1,3 miljarder kronor om året, har 330 anställda och bakar årligen 41 000 ton bröd. Familjeföretaget har rötter i Älvsbyn sedan 1879. Företaget ägs av barn och barnbarn till grundarna av det moderna Polarbageriet i Älvsbyn, Greta och

Gösta Nilsson. Bolaget har också ett bageri i Bredbyn i Ångermanland.

Karin Bodin är femte generationen i familjen som leder bolaget. Hon är koncern-*vd* sedan fyra år.

# **Vi är inte i en situation där vi ska sälja.**

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

Den finländska varuhusgruppen Stockmann har pausat processen att utvärdera en eventuell försäljning av klädkedjan Lindex, skriver DI.

Det var i augusti förra året som Stockmann, som ägt bolaget sedan 2007, meddelade att man skulle se över ägandet i Lindex.

# Enskilda företag får krisstöd

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Regeringen förbereder nu ett krisstöd som riktar sig till enskilda företag.**

**– Det handlar om företagare som drabbats av coronakrisen, säger finansminister Magdalena Andersson (S).**

Företagare som driver sin verksamhet i enskilda firmor har

inte kunnat ta del av alla krisstöd som regeringen och samarbetspartierna hittills lagt fram. I juni krävde en majoritet i finansutskottet att regeringen snarast skulle återkomma med förslag till stöd till den här kategorin företagare.

På fredagen presenterade finansminister Magdalena Andersson ett förslag för utskottet. Hur det ska se ut i detalj är dock ännu inte klart.

– Vi har kommit långt i processen så jag hoppas kunna presentera det i närtid, säger Magdalena Andersson.

Hon vänder sig mot bilden av att egenföretagare inte har fått något stöd eller inte har kunnat ta del av stöden.

– Det är inte korrekt. Alla stöd som regeringen kommit fram med har egenföretagare kunnat ta del av, säger finansministern.

Oppositionen välkomnar att regeringen förbereder stödåtgärder men är kritiska till att det har tagit för lång tid.

– Det är bra att regeringen äntligen återkommer med en modell som faktiskt kan nå fram till de enskilda företagare som nu levt länge med låga eller inga

inkomster. Det är i grevens tid, säger Jakob Forssmed (KD), ekonomisk-politisk talesperson.

**Hans Olsson**

# Coronatester kostar mer än en halv miljard

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Över 550 000 stockholmare har testat sig för coronaviruset och kostnaden har redan passerat en halv miljard kronor.**

**Statistiken visar att hela 16 procent har antikroppar mot viruset.**

**– Vi är i en helt annan liga än de flesta städer i världen, både i**

**antal test och antal positiva, säger Claes Ruth, funktionschef på Karolinska Universitetslaboratoriet.**

En strid ström av bilar rullar in mot drive-in teststationen vid Karolinska i Solna. Besökarna med misstänkt covid-19 får inte kliva ur bilen. Testkiten levereras genom nedvevade rutor för självprovtagning.

– Vi tar emot ett hundratal patienter om dagen, testerna för pågående covid-19 är ungefär lika många som i juli. Men antikroppstesterna som tas på sjukhuset har minskat dramatiskt,

från uppemot 800 om dagen till nu max 200, säger Zeynab Salad, läkarstudent som delar ut prover. Drive-in stationen i Solna är en av nio utspridda över länet, de flesta står vid sjukhus och Lidl-butiker. – Det är inte alla handlare som vill ha teststationer, de är rädda för att smitta ska spridas, till och med vissa kommuner har varit svåra. För oss har det varit viktigt att vara spridda överallt för att undvika risken att inte nå ut till alla målgrupper, därför finns informationen på många språk, säger Claes Ruth, funktionschef

på Karolinska Universitetslaboratoriet. Region Stockholm var tidigt ute i mitten av juni med att erbjuda gratis tester till alla och antikroppstester finns på ett 80-tal platser. De flesta väljer att få självtestet för covid-19 (PCR-test) hemskickat och hämtat med taxi. Totalkostnaden för proverna ligger efter tio veckor på drygt en halv miljard kronor och schablonersätts av staten. Ett PCR-test ersätts med 1 400 kronor och antikroppstest med 750 kronor.

– Alla kostnader, inklusive taxi, täcks av schablonen. Vi vill inte att sjuka ska åka kollektivtrafik, därför skickar vi hem testerna, eller rekommenderar att man tar egen bil till drive-in stationerna, säger Claes Ruth.

Regionen vill att så många som möjligt med förkylningssymtom ska testa sig. I dag finns bara begränsningen att en person inte får ta mer än två test under en treveckorsperiod. Regionen skulle redan nu vilja ha besked från regeringen om ersättningen efter nyår så man vet vad man ska rigga för.

– Det är extremt svårt att förutspå hur många som kommer att vilja testa sig beroende på hur pandemin utvecklar sig, vissa kanske behöver ta ett test igen i höst. Vi har skyldighet att möjliggöra det och så här långt har vi klarat det. Vi har kapacitet för större efterfrågan än nu, säger Claes Ruth.

Sedan mitten av juni har över 550 000 personer i region Stockholm testats för både antikroppar och pågående covid-19 infektion enligt statistik som DN har begärt ut. Resultatet visar att 16,1 procent



har antikroppar, vilket är bland det högsta i världen.

– Man har sett antikroppsnivåer på uppemot 15 procent i New York, och i Madrid med omnejd samt i vissa delar av norra Italien. Men i Danmark och Norge till exempel är det ju bara några få procent, säger Jan Albert, professor i mikrobiologi och smittskydd vid Karolinska institutet.

Den höga andelen positiva av drygt 400 000 testade innebär dock inte att Stockholm har uppnått flockimmunitet.

– Nej, det är ingen som riktigt vet vilken andel positiva antikroppstester som krävs för att man ska få en minskad smittspridning på grund av immunitet. Först sade man 60 procent, sedan kom beräkningar kring 43 procent. Det finns också stor osäkerhet om hur T-cells immunitet kan påverka, säger Jan Albert.

Hur länge immuniteten hos personer med antikroppar varar är också oklart.

– Det är olika för olika infektioner hur starkt skyddet blir och skiljer sig också från person till person.

Folkhälsomyndigheten har sagt ett halvår, det är väl rimligt att tro att det varar minst så länge, men det kommer säkert att variera, säger Jan Albert.

Han menar att det stora värdet med bred antikroppstestning är att invånarna med lite större trygghet kan umgås med föräldrar och äldre personer och gå till jobbet om man har antikroppar och att den även ger kunskap om virusläget i Stockholmsregionen. – Men när det gäller att förhindra och bryta smittkedjor är det PCR-testerna för pågående infektion som är relevanta. Region

Stockholm har nu bestämt sig för att även smittspåra personer som testats positivt, vilket jag tycker är bra, säger Jan Albert.

Statistiken visar att 6,6 procent av de cirka 144 000 stockholmare som testat sig för pågående covid-19 smitta var positiva när de testade sig. Även det är högt internationellt sett. Fler kvinnor än män har testat sig, framför allt bland äldre, trots att män drabbas hårdare av viruset. En av orsakerna tros vara att de vårdyrkesgrupper som tidigare prioriterades domineras av kvinnor.

Andelen positiva PCR-prov har minskat de senaste veckorna, vilket överensstämmer med minskningen av både vårdtryck och antal dödsfall. Vad som händer framåt är svårt att veta. – Även om det är flera hundra-tusen tester så är det inget slumpvis urval av stockholmare, därför kan det förändras över tid. De som hade mest misstanke om smitta kanske testade sig tidigt. Därför är det väldigt svårt att dra benhårda slutsatser av förändringarna, säger Jan Albert. Hur tillförlitligt är det att människor testar sig själva?

– PCR-tester är väldigt känsliga och tillförlitliga när de utförs av kvalitetssäkrade laboratorier. Men en av de största riskerna för att inte fånga en infektion är att man misslyckas med provtagningen och det är en större risk om man gör det själv, säger Jan Albert. I veckan kom uppgifter om att tusentals tester för pågående covid-19, varav 1 875 i region Stockholm, visat falskt positiva svar. Men det är inget som påverkar testviljan vid drive-in stationen utanför Karolinska i Solna där lunchrusning pågår.

– Jag har fullt förtroende för de här testerna. Jag är inte orolig för utvecklingen. Det tragiska i sammanhanget är att Sverige valde en egen väg som nu ändå visar sig mynna ut att vi kanske inte får en andra våg som ute i Europa där man stängt ned totalt. Det verkar som att vi har absorberat viruset i samhället på något sätt, hur hemskt det än låter, säger Johan Nyrén som väntar på sin tur.

Hans sjuåriga dotter Ingrid kom hem med halsont och hosta redan första skoldagen och ska nu testas. Hon kämpar hårt med att få

provstickan ända in i svalget utan kväljningar, till slut lyckas föräldrarna ta provet under tungan, ett alternativ som används på barn.

– Vi tror att det kanske är vanlig halsfluss, men vi åkte hit för säkerhets skull för att testa. Vi har haft covid-19, både jag och min fru, vi gjorde antikroppstest i juni. Jag hade vanliga influensasymptom, men min fru mådde värre. Hon var på sjukhus en sväng med andningssvårigheter, men klarade sig, säger Johan Nyrén.

Han lämnar det förseglade provröret i en påse till Zeynab Salad som skickar det till labbet för analys inom 48 timmar. Hon har haft det stressigt under passet men trivs med sitt extrajobb. – Det känns bra att jobba här. I början var jag rädd och orolig för att bli smittad, men nu känner jag bara att jag gör samhället en tjänst, säger Zeynab Salad.

**Jessica Ritzén**

[jessica.ritzen@dn.se](mailto:jessica.ritzen@dn.se)

# Tretton döda i år efter skjutningen i Husby

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**När mannen sköts ihjäl mitt i ett bostadsområde i Husby på torsdageftermiddagen blev han den 13:e personen att dö efter en skjutning i Stockholm i år. Sammanlagt har nära 90 skottlossningar inträffat i**

## **huvudstaden under 2020 – mer än en skjutning var tredje dag.**

Det var vid sextiden på torsdagskvällen som flera smällar ljud i Husby, mitt bland lägenhetshusen. Nära tunnelbanestationen låg en svårt skadad man i 20-årsåldern. Han dog kort därpå av sina skador. Liksom flera liknande skottlossningar i Stockholm i år ägde skjutningen rum i ett tätbefolkat område där många människor rör sig. Så sent som i måndags sköts en man till döds i sin bil på förmiddagen mitt på Lidingö och för några veckor

sedan sköts en tolvårig flicka till döds vid en nattöppen bensinstation i Botkyrka.

Det stora antalet skjutningar nu i augusti kan härledas till att flera ledare för kriminella nätverk sitter i fängelse – något som enligt polisen har lett till en blodig maktkamp.

Ännu är ingen gripen för torsdagens mord i Husby – något som är synonymt med de flesta av årets dödsskjutningar i Stockholm.

Färska siffror från polisen i Region Stockholm visar att det under perioden 1 januari i år till

den 20 augusti i år har inträffat 86 bekräftade skjutningar som resulterat i elva avlidna och 35 skadade. Sedan dess har också mannen på Lidingö skjutits ihjäl och den unge mannen i Husby. Anna Benedetti, operationsledare för Stockholmspolisens insatser mot skjutningar och sprängningar, ser allvarligt på den senaste tidens grova våld.

– I de här miljöerna är det väldigt infekterat när det gäller konflikterna just nu. Det går så långt som till mord och skjutningar på öppna platser och det är ju det vi ser nu, säger hon.

Utvecklingen har under ett antal år gått från att vara konflikter mellan relativt tydligt definierade gäng till mer löst sammanhållna kriminella nätverk. Därefter har det nu gått ytterligare ett steg och handlar ofta om dödliga konflikter mellan enskilda individer, enligt Anna Benedetti.

Detta innebär också konsekvenser för polisens arbete. För utredningsarbetet och för att förhindra att nya brott begås måste polisen titta mer i detalj på de olika kriminella miljöerna och inte fokusera för mycket på de kriminella nätverken.

– Nu tittar vi mer på individbasis: Vem kan den här personen ha som fiende och så vidare. Enligt polisens uppgifter går omkring 1 500 personer att koppla till 50 kriminella nätverk i huvudstaden. Myndigheten har riktat in sig på ett 70-tal individer som de tror ligger bakom en stor del av våldet i Stockholm. Sedan en tid tillbaka har polisen satt mycket press på personer i ledarställning och har enligt Anna Benedetti varit framgångsrika så att många av dessa individer just nu sitter i fängelse.

Samtidigt kan en av anledningarna till det nu uppblossade våldet paradoxalt nog spåras till polisens framgångar.

– Från Polismyndighetens sida tror vi på det här arbetssättet att fortsätta sätta press på toppskiktet i de kriminella miljöerna. För polisen finns det ingen annan väg att gå. Vi måste absolut låsa in dem.

**Adam Svensson**

[adam.svensson@dn.se](mailto:adam.svensson@dn.se)



# **Fakta. Skjutningar per år i polisregion Stockholm**

Antalet skjutningar, skadade och avlidna under perioden 1 januari till 20 augusti för respektive år. Sedan statistikunderlaget publicerades har ytterligare två personer dödats i skottlossningar i år.

2020: 86 bekräftade skjutningar.  
11 avlidna och 35 skadade.

2019: 63 bekräftade skjutningar.  
13 avlidna och 17 skadade.

2018: 66 bekräftade skjutningar. 6 avlidna och 27 skadade.

2017: 84 bekräftade skjutningar.  
11 avlidna och 26 skadade.

2016: 78 bekräftade skjutningar. 6 avlidna och 26 skadade.

# Klimataktion orsakade trafikproblem

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Aktivistgruppen Extinction Rebellion genomför i helgen en 48-timmar lång aktion för att sätta fokus på klimatet. På fredagen blockerade demonstranter trafiken på flera platser och polisen tvingades upplösa manifestationer då fler än 50 personer samlats.**

Enligt gruppen har 400 personer rest till Stockholm med syfte att belysa brister i klimatpolitiken. Extinction Rebellion menar att det rör sig om fredlig, civil olydnad för att kräva ”en grön, social och ekonomisk övergång som bygger på klimaträttvisa”. På fredagen blockerade aktivister med banderoller trafiken på Norrbro och Vasabron. Och en grupp satte upp en banderoll på Preems huvudkontor i Hornsberg. Polisen fick upplösa manifestationen både på Norrbro och Vasabron då över 50 personer samlats.

Organisationen har tidigare  
genomfört liknande  
demonstrationer i Stockholm,  
Göteborg och Malmö.  
**DN**

**Klas  
Östergren. ”Vi  
framställdes  
som idioter  
som visste om  
åratal av  
övergrepp”**

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Klas Östergren satt 1 229 dagar i Svenska Akademien. Nu kommer romanen som skildrar hans erfarenheter av att stå mitt i striden. Men det är också en större berättelse om Sverige på 2000-talet. DN:s Björn af Kleen möter en författare som tycks pånyttfödd på andra sidan krisen.**

Han har slutat veckopendla till Gamla stan.

Men blir fortfarande igenkänd av hovmästaren på restaurang Prinsen i centrala Stockholm.

– Du får sitta precis var du vill.

Klas Östergren pekar trotsigt ut mot gatan.

Asfalten på Mäster Samuelsgatan är lite simmig av godstrafiken till krogstråken.

Det är första måndagskvällen efter semestern.

– Då vill jag sitta där, säger Östergren. Mitt i gatan. Med en ishink.

Hovmästaren har varit med förr.

– Du är redan ute ur Akademien.

Vi kan inte slänga ut dig i rännstenen också.

Klas Östergren satt 1 229 dagar i Svenska Akademien.

Att vara avfälling, ”renegat”, klär honom. Solbrännan djup och jämn. Hårmanen vit och vågig. Röker Camel utan darr på manschetten. En kyss av covid i maj har inte lämnat några synliga ärr.

Restaurang Prinsen, där han nu tar plats på uteserveringen, har viss betydelse i ”Renegater”, en 749-sidig roman som fullbordar en magnifik trilogi, ”en totalvision av vad som hänt i det här landet efter 1945”, med Klas Östergrens egna ord.

Sviten inleddes med ”Gentlemen” 1980 och följdes upp av

”Gangsters” 2005. Med ”Renegater” talar Östergren om ett bokslut, en ”helhetsbild” av hur man kan förhålla sig till livet och estetiken i den kapitalistiska välfärdsstaten Sverige. Berättaren i ”Renegater”, ”Klas Östergren”, sätter ljuset på den ”heliga gemenskap” som binder ihop intrigen i de två tidigare romanerna. Den patriarkala staten och storfinansen i armkrok – ”ofta samma individer, som turnerat, bytt sidor, beblandats”. Ur den sfären stiger ”Renegaters” rika persongalleri, ett gäng rufflare värdiga Jönssonligan.

Oroväckande nära svenska skattemedel.

I ”Renegater” är det Sveriges vapenaffär med Sydafrika för 17 miljarder kronor från tiden runt millennieskiftet som rullas ut, skildrad genom en reklambyråchef som långsamt går under efter de fiaskoartade festligheterna runt försäljningen i Sydafrika.

”En gammal svetsare från försvarsindustrin i Norrland” dyker upp i en biroll.

– Vår nuvarande statsminister, som jag tror är en sympatisk person, agerar med vapen-

industrin och gör naturligtvis stora insatser för den. Det är tråkig business. Det går inte att bedriva den businessen utan att ha att göra med väldigt tvivelaktiga individer och regimer. Då måste man ha ett robust samvete. Det har naturligtvis han. – Samarbetet mellan försvarsindustrin och staten är oerhört grundmurat. Svenska minor har fortfarande fruktansvärd inverkan på befolkningen i de länder där de används. Det är en skam, och jag är inte säker på att det måste vara så.

Romansviten handlar ytterst om att våga ”upprätta samband och se förbindelser”, säger Östergren.

– För att undvika att bli galen.

Hela den nya romanen är full av tvetydigheter – allting är dubbelt.

Man kan knappt göra en god gärning utan att frammana en ond. Ett djupt mänskligt sätt att se på världen, säger han.

En svensk tjänsteman som ”obstruerar” mot den grundmurade alliansen mellan stat och kapital blir ”baktalad, utfrusen, kringgången”, skriver Östergren i ”Renegater”.

En beskrivning som även fångar hans eget öde i Svenska Akademien.

”Renegater” rymmer en dokumentär ”rapport” över Östergrens dagar som ledamot på stol 11. Han framställer sig som en oförvitlig tjänsteman, alltmer häpen och förbittrad över vänskapskorruptionen i falangen som vill bevara status quo under krisen.

– Herr Fyrkant kom in, säger han om sig själv. Jag var urtråkig. Jag beaktade tystnadsplikten. Jag köpte mig ett kassaskåp där jag låste in alla dokument för att

ingen ens skulle lockas att titta i en hög som skulle kunna rymma nästa Nobelpristagare. Jag mådde ganska väl i att sköta detta till punkt och pricka. Jag gjorde samma sak i lumpen. Snaggade mig och sa "ja, kapten".

Men när du tackade ja till att bli ledamot såg du inte risken för att fångas i en konflikt mellan vänskapskorruption och tjänstemannapraxis? Du var bekant med sammanhanget. – Det fanns med i tankarna. Embryon till onda aningar fanns. Men att det sedan skulle gälla dessa övergrepp på kvinnor hade

jag ingen som helst aning om. Det gäller nog de flesta som satt i Akademien. Det störde mig att vi framställdes som idioter som visste om årtal av övergrepp. Så var det inte. Det är helt orimligt. Man framställdes som delaktig i ett trafficking- och bordellbolag som även delade ut ett Nobelpris. Det var en förfärlig tid. Men voilà! Som författare – med denna isbit i hjärtat – är jag glad att ha genomlidit det.

Det finns en grundläggande ironi i att du, som ägnat delar av ditt författarskap åt ljusskygga



sällskap, sedan finner dig själv mitt i ett.

– I det värsta av de värsta...

Därför hade ju det varit närmast tjänstefel att inte skriva den här boken. Det verkade nästan finnas en plan – skicka in killen och skicka sedan ut honom därifrån så att han kan avsluta det här verket. Det hade varit kriminellt att avstå. Pojken som sitter i en lägenhet på 70-talet och skriver om outsiders på Hornsgatan är den värsta insidern 40 år senare. Jag var tvungen att förvalta den osannolika bågen och göra det till

en underhållande berättelse. Göra konst av kris.

Ett kvällsregn faller över Prinsens markiser. Kräftsoppa och immiga glas riesling till förrätt.

Det var just här, på Prinsen, som Östergren för första gången stiftade bekantskap med ”klubbvärden”, senare ledsagare till Akademiledamoten Katarina Frostenson och dömd för våldtäkt. Det är bohemiskt 1970-tal.

Prinsen är full av ”spränglärda och söndersupna, sanningssägare och lögnhalsar”, som det står i ”Renegater”. Krogen är

Östergrens universitet. Han missar sällan en föreläsning. "Klubbvärden" beskrivs i romanen som en "oförarglig typ, kanske". En pank och "fysiskt oansenlig" fransman som talar knagglig svenska, men som kan föra samman människor och idéer. Han har ett gammeldags borgerligt manér som Östergren kan finna charmigt. Östergren och mannen blir bekanta och så småningom vänner. En sommar bjuder klubbvärden in Östergren till Provence där de delar villa i

närheten av ett slott där Markis de Sade sägs ha häckat.

En vacker, solstekt månad under olivträden. Klubbvärden är på hemmaplan. "Här var det han som gjorde sig förstådd, som kunde kultur och traditioner", skriver Östergren i "Renegater". "Han agerade ciceron, kock och tolk åt blyga och okunniga nordbor. Han var i sitt esse. Artig, förekommande, mån om att alla skulle få vad de ville ha."

Östergren vet att han kommer få skit för det försonliga i porträttet. Tidiga läsare av romanen har

meddelat honom sina  
invändningar.

– Jag hade en läsare som tyckte  
jag var för beskedlig. Men det  
hörsammade jag inte. Jag tycker  
det som redan har framförts är  
hårt nog. Det väsentliga är att inte  
underblåsa hat. Om den här  
demoniserade personen hade  
varit ett monster, då hade ju hela  
historien om honom varit totalt  
obegriplig. Klart killen måste haft  
kvaliteter. Det var en person som  
bitvis kom in som en frisk fläkt i  
början och förblev en frisk fläkt i  
mångas ögon. Att hålla fast i en  
entydig demonisering är inte

värdigt konst. Konsten är större  
än så.

Under krisen i Svenska  
Akademien beslutar ständiga  
sekreteraren att låta en extern  
advokatbyrå granska Akademiens  
förhållande till klubbvärden.  
När Östergren kallas till  
advokatsamtal väljer han att  
utelämna centrala uppgifter om  
klubbvärden. Detta trots att hans  
egen hustru hade trakasserats  
under hans tid i Akademien.  
Det var efter en middag på  
Bergsgården intill Skansen där  
ledamöterna traditionsenligt äter  
middag efter den årliga

högtidssammankomsten den 20 december. I våningen ovanpå, som en ledamot disponerar, bjöds det vickning.

”Och där – bland köttbullar, prinskorv och Janssons frestelse – blir fru Svingel *grabbed by the pussy*, som det heter i Vita Huset i USA, som en eufemism för grovt sexuellt ofredande, från klubbvärdens sida.”

På advokatbyrån på Skeppsbron nämner Östergren inget om tafsandet. Eller det faktum att han fått nattliga sms från en prostituerad kvinna som försöker få honom i säng efter

torsdagsmiddagarna på Gyldene Freden.

– Det behövdes inte fler dumheter, säger Östergren om beslutet att hålla tyst inför advokaterna. De behövde förstå vem han var. Jag ville försöka göra människan begriplig och valde att inte säga några dåliga saker om honom som jag visste om.

Med facit i hand – hade du gjort samma val i dag?

– Jag har funderat oerhört mycket på den frågan. Advokaternas uppgift var ju inte att utreda honom som person, utan om han

eventuellt haft något inflytande över Akademiens verksamhet. Jag tyckte inte den stackarn behövde mer skit. Kanske är det en uslings värdering. Jag är beredd på den anklagelsen. Jag hade känt den här mannen sedan 1970 eller -71 och jag kände medlidande med honom. Killen har ju ett problem. I romanens "rapport" beskriver Östergren klubbvärderna som en "amorf typ som inte kan kontrollera sina impulser, som är i sina lidelser och lustars våld". – Det pågick en demonisering som var obehaglig. Inte bara för mig och Akademien. Det var en

lynchning. Sedan kan jag förstå att kvinnor blir väldigt förbannade. Det finns andra böcker som skildrar den ilskan, med all rätt. Men att hemfalla åt ett slags kör av klander – det ville jag inte.

I "Renegater" gör berättaren dock ytterligare bekantskaper på Prinsen, med en kvinna som aldrig hämtar sig efter att ha utsatts för sexuella trakasserier, och bevittnat en våldtäkt, under en natt i Sydafrika.

Lollo, som gestalten heter, är hjälpreda åt byrån som regisserar

pr-spektaklet inför Sveriges vapenaffär där.

Utarbetad gör hon misstaget att gå på dejt med en slick ”agent och mellanhand för svenska och brittiska vapenindustrin”.

Som läsare anar man att passagen om våldtäkten, skriven med stark inlevelse med de utsatta kvinnorna, rymmer ett större moraliskt ställningstagande från författarens sida.

Kan man läsa in solidaritet med klubbvärdens offer i gestaltningen av Lollo erfarenhet i Sydafrika?

– Det är inte helt taget ur luften. Det fanns varken åtal eller dom

mot klubbvärderna när berättaren inleder sin rapport om Akademien. Det kommer längre fram. Han kan inte veta så mycket om anklagelsernas grund. Men den erfarenhet som kvinnorna talar om, hotet, hotfullheten, måste finnas med explicit och inta en central position i romanen. Det Lollo bevittnar återges precis mitt i boken, alltså räknat i sidantal. Ett romanens moraliska centrum, menar du?

– Precis. Så tänkte jag det. För vittnesmålen om klubbvärderna – det är ju kvinnornas berättelser och dessa kan inte jag inkräkta på.

Men det är en vidrig historia som Lollo upplever där i Sydafrika och samma sak pågår på tiotusentals andra platser runt jordklotet medan vi sitter här. Och man behöver inte vara någon särskilt tjusig man för att skämmas över att det där pågår.

Hur gestaltar man ett sådant ställningstagande i fiktionen?

– Jag var väldigt angelägen om att behålla hennes perspektiv hela tiden. Du ser det som hon ser, drabbas av det som hon rimligtvis drabbas av. Det finns kanske människor som inte har den föreställningsförmågan, eller

inbillningskraften som det hette förr i tiden. Ett fint ord. Och med denna inbillningskraft kan du försätta dig i hennes situation och då är det ingen skillnad på om det är en manlig eller kvinnlig författare som för pennan.

Vapenaffären i Sydafrika och affären i Svenska Akademien har flera beröringspunkter. Båda skandalerna består av lika delar fars och storpolitik, är lika futtiga som viktiga.

Den satiriska kraften i Östergrens ”rapport” tar luften ur Svenska Akademiens uppblåsta hållning

samtidigt som texten frilägger det moraliska sammanbrottet.

– Mot slutet kände jag att det var löjligt alltsammans. Det betyder inte att jag förringar de 18 kvinnorna. Jag syftar på hur sällskapet hanterar konflikten. Så klantigt och dumt. Krisen utlöste en moralisk, mänsklig konflikt som ställde högre krav på förmåga till inlevelse och slutledning och politisk handlingskraft än vad processen att välja en Nobelpristagare gör. Den satte var och ens omdöme på prov.

– *Snille och smak*. Snille är ett gåtfullt begrepp men i smak ligger

även moraliska överväganden. Jag har svårt att skilja estetik och skönhetsfrågor från moral och politik. Oftast hänger det ihop. Ett visst moraliskt tankesätt är lierat med en viss estetik. Och där fallerade hela gänget fatalt.

Rapportens udd är riktad mot herr Styvreppe, ett oförglömligt porträtt av Horace Engdahl. Men Östergren frikänner inte helt fru Råg, Sara Danius. Hon driver, ”av prestige eller ren envishet”, uteslutningsärendet av fru Timotej, Katarina Frostenson, in i kaklet.



– Hon provocerades av andra ledamöter att vara onödigt bergfast, säger han. Det är en teori, bara. Men kanske hade hon inte behövt driva processen hela vägen fram till det där fatala omröstningsförfarandet.

Östergren och Danius äter middagar tillsammans inför och efter avgörande drabbningar i Akademien. Men porträttet av henne i "Renegater" är fritt från sentimentalitet. Hon dog i sviterna av cancer i oktober i fjol.

– Jag tror inte att hon hade uppskattat något slisk.

På Prinsen är Östergren mer känslsam.

– Jag tyckte förbannat mycket om henne och det var så lumpet av dem att behandla en våldsamt sjuk person på det där sättet. Det var bortom all anständighet. Hon var en person som aldrig ursäktade sig. Den storstilade uthålligheten var tjugsig. Och sedan bemötas på det sättet?

Trakasserier av en extremt utsatt människa. Ska man gå vidare efter det? Det är en annan sida av vänskap. Det var inget heroiskt ställningstagande från min sida.

Men det fanns *no way back* för mig.

När Östergren inleder sitt arbete i Akademien uppskattar han ledamöters förmåga att drabba samman i sakfrågor och sedan gå arm i arm till Gyldene Freden "under glatt samspråk". Vid ett tillfälle mobiliserar herr Styvreppe hela sin fanjunkarrepertoar mot en äldre och svagare ledamot som misstänks ha konspirerat med en ordboksredaktion i Lund.

Brösttoner. Skällsord. Men på väg till krogen är ovänskapen runt sessionsbordet som bortblåst. "Överspelad", skriver Östergren.

"Som en uppgörelse på en teaterscen. En lysande illustration av den goda principen att skilja på sak och person."

– En utomordentligt god grund för samtal. Man kan ställa vilka dumma frågor som helst och få mycket bra och trevliga svar. Noll prestige. *In time of peace*, märk väl. Det fungerade alltså i rutinkonflikter, där prestigen inför allmänheten inte stod på spel. Men det fungerade inte under krisen, då något tycktes röra vid hela organisationens existens. Då började ledamöter identifiera sig med sina roller och

det var sorgligt. Det var just för att undvika det som G3 (Gustav III) insåg vikten av teaterscenerier i Akademien – för att ledamöterna skulle fatta att de gick in och ut ur roller. Han var en oerhört intelligent kung.

Romansviten som ”Renegater” nu fullbordar är i sig en lek med roller. Den nya romanen inleds med att Henry Morgan kommer vandrande från Österrike, utskickad för att pressa berättaren att sammanställa en rapport om Akademien. Man kan tolka Henry Morgan som en del av Östergrens eget jag. (Henry Morgan är

mindre förlåtande mot klubbvärderna än berättaren – Henry ”kände igen något ofördelaktigt hos sig själv i honom”, skriver Östergren i upptakten av ”Renegater”). Henry tvingar dig att mobilisera ett moraliskt samvete, bryta tystnaden, även om han gör det av dubiösa skäl.

– Ja. Tanken, redan med ”Gentlemen”, var att skriva om en kille som berättar om två bröder (Leo och Henry) fast han hela tiden pratar om sig själv. Så visst är det ett försök att spalta upp sitt eget jag och få syn på en sida av

sin egen personlighet. Hur långt kan man dra och knoppa av sig själv på en fiktiv gestalt? Det är rent terapeutiskt en nyttig grej. Att inte låta den bestå i sig själv, för då kanske man begår hans dumheter själv.

Östergren tackade ja, säger han, till en plats i Akademien för att han kände sig slutkörd som författare. Han ville göra något nyttigt för litteraturen och kanske komma ut pånyttfödd på andra sidan.

Den pånyttfödelsen märks i ”Renegater”. Var Akademien

därmed en lyckad investering? Är det för cyniskt att se det så?

– All litterär konst bygger på erfarenheter i en eller annan form. Vissa är dyrköpta, andra får du gratis. Den här var inte gratis.

Men jag hoppas att den kan underhålla en läsekrets. Eller förmedla ett sätt att se på livet.

Östergren lämnar Akademien efter att ha hållit ett tal till församlingen den 5 april 2018.

Det finns återgivet i rapporten.

Han säger att Akademien uppvisat ett ”vördnadsfullt förtingligande”, ett ”skamlöst hyckel och skenhelighet” i reaktionen på vad

som framkommit om klubbvärdens ageranden.

”Därmed har jag kanske i någon mån klargjort skälen till att jag känner djup olust att förekomma i sammanhanget. Men också ruese, över eget agerande, över att jag brustit i uppmärksamhet och inte sett vart det hela barkade hän.”

När talet var framfört sms:ade Östergren sin förläggare: ”The bloody deed is done.” Stephen Farran-Lee svarade: ”Hur känns det?”. ”Som att ha dragit en bäver genom röven.”

Nu sitter Östergren, en fri man, under Prinsens markiser och

röker. Hovmästaren har givit honom dispens att göra det vid bordet. Men genast har ett pedantiskt sällskap inne i restaurangen klagat.

En kypare jagar ut författaren på gatan, precis där han ville sitta från början. Ordet ”olagligt” yttras. Från asfalten vädjar Klas Östergren om att utesluta scenen ur den här texten. Jag protesterar. – Jag förstår, det enda roliga som hände under hela kvällen... Men skriv då att ”Östergren röker som en borstbindare, är argare än någonsin. Han klättrade upp för

fasaderna på väg till hotellet,  
vägrade vidröra gatan”.

Han skrattar mellan blossen och  
sufflerar en avslutning.

– ”Han är inte slut.”

DN har utan resultat sökt den  
person som i romanen omnämns  
som ”klubbvärden”.

**Björn af Kleen**

[bjorn.afkleen@dn.se](mailto:bjorn.afkleen@dn.se)

## **Klas Östergren.**

Född 1955. Växte upp på Lilla  
Essingen i Stockholm. Bosatt på  
Österlen.

Debuterade 1975.

Slog igenom med ”Gentlemen”  
1980, en roman om det  
bohemiska Stockholm skildrad  
genom bröderna Henry och Leo  
Morgan. ”Gangsters” från 2005  
var en fristående fortsättning av  
”Gentlemen”.

Nu fullbordas trilogin med  
”Renegater”, en roman om  
Sveriges försäljning av vapen till  
Sydafrika vid millennieskiftet.  
”Renegater” innefattar också en  
dokumentär rapport över för-  
fattarens erfarenhet som ledamot  
av Svenska Akademien under den  
kris som utlöstes av Matilda Voss

Gustavssons DN-artikel om  
Kulturprofilen hösten 2017.

# Samer förr åt inte så mycket renkött

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

I äldre tid var renkött inte det viktigaste livsmedlet för samer, visar en ny avhandling i arkeologi som studerat samisk matkultur under åren 600–1900, ”Food cultures in Sápmi” av Markus Fjellström. Studien, som undersökt isotopsammansättningen i

benmaterial från samer som levt i dagens Sverige och Norge, visar att deras kost förr var mycket varierad med en blandning av däggdjur, fågel och fisk. Många samer höll får och getter snarare än renar. I ett pressmeddelande betonar Fjellström att bilden av samisk kultur som homogen och enbart centrerad kring renar växte fram under 1800-talets rasbiologiska forskning.

# Flera svenska myndigheter tillåter inte Tiktok på tjänstemobiler

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Flera medieföretag avråder från användning av videoappen Tiktok på tjänstemobiler. Inte heller medarbetare på minst tre svenska myndigheter får ladda**



**ner appen, framkommer i en enkätundersökning av DN. E-hälsomyndigheten menar att appen inte är "informationsklassificerad" – medan Tullverket och Migrationsverket inte ser att den har bäring på arbetet.**

SVT och SR har förbjudit medarbetare att använda videoappen Tiktok på sina tjänstemobiler, eftersom appen inte bedöms leva upp till säkerhetskraven. Även de Schibstedägda medierna Aftonbladet, SvD och Omni avråder nyhetsjournalister från att

använda appen, rapporterade SVT Kulturnyheterna tidigare i veckan.

Tiktok, som ägs av det kinesiska företaget Bytedance, har tidigare svartlistats av den amerikanska militären men något förbud mot appen finns inte hos Försvarsmakten, vilket Ekot rapporterade om tidigare i år. I en enkätundersökning som DN gjort med 25 myndigheter som har särskilt ansvar för Sveriges krisberedskap framkommer dock att appen inte är aktuell för nedladdning hos minst tre av

dem: Tullverket, Migrationsverket och E-hälsomyndigheten.

De tre myndigheternas förbud är inte enbart riktat mot Tiktok, men myndigheterna uppger att appen inte täcks in av de generella riktlinjerna för hur tjänstemobiler ska användas.

E-hälsomyndigheten uppger att Tiktok inte är tillåten eftersom ”applikationen inte är informationsklassificerad”.

Däremot tillåter man sociala medier som Twitter, Facebook, Instagram och LinkedIn, förutsatt att de används i arbetet.

”Vi tillåter inte applikationer som inte har bäring på arbetsuppgifter, som inte är informationsklassificerade och applikationer som kan riskera informationsläckage eller ge andra negativa konsekvenser inom ramen för informationssäkerhet”, skriver Karin Flygare, pressansvarig på E-hälsomyndigheten.

Enligt Tullverket och Migrationsverket är inte appen aktuell för användning eftersom den inte behövs i arbetet. Samma regler gäller exempelvis för andra

sociala medier som Facebook, Instagram och Twitter.

”Vi har en process för att godkänna appar men det ska finnas en tydlig koppling mot att dessa appar ska användas i tjänsten, exempelvis appar av uppenbar privat karaktär som till exempel mat och restauranger, nöje, spel, fritid och sport, boende och semester kommer inte att certifieras som godkända appar. Därför är till exempel Tiktok inte aktuell att ladda ned”, skriver Erika Karlsson, kommunikator på Tullverket till DN.

”All internetåtkomst med myndighetens utrustning är avsedd för att vara ett hjälpmedel i arbetet”, skriver Lisa Danling, presskommunikator på Migrationsverket.

I DN:s enkätundersökning, som innehåller frågor om vilka regler myndigheterna har kring appar på tjänstemobilerna, uppger samtliga svarande att de har någon form av policy. Hur långt dessa riktlinjer sträcker sig varierar dock stort. Vissa myndigheter har striktare regler eller tekniska lösningar som delar upp mobiler i en öppen och en stängd del. Andra förbjuder

appar som inte finns tillgängliga på tjänster som Apples App store eller Google play – medan ytterligare andra ger anställda stor frihet och enbart rekommenderar dem att göra val som inte utsätter myndigheten för risk.

Fredrik Blix, lektor i cybersäkerhet vid Stockholms universitet, menar att det finns två sätt för myndigheter och organisationer att hantera frågan. Antingen att peka ut vilka appar som är tillåtna eller inte.

– Svårigheten med det är att man måste vara duktig på att utbilda

och informera användarna, och hela tiden uppdatera den här listan. Det är svårt att få det att efterlevas, säger han.

Det andra alternativet, enligt Fredrik Blix, är att skapa en teknisk lösning som hela tiden styr vilka appar som är möjliga att ladda ned.

– Jag tycker, oavsett hur man väljer att göra, att det finns goda skäl att man på mobiltelefoner precis som på tjänstedatorn har regler för vad som kan installeras. Dels för säkerhetsskyddet, dels för produktiviteten, säger han.

Säkerhetspolisen uppger att man med hänvisning till sekretess inte kan kommentera frågorna, medan Polisen skriver att samtliga anställda genomgår en säkerhetskurs för användning av tjänstemobiler men att man i övrigt inte kan kommentera hanteringen av it-säkerhet. På Tullverket finns en egen "intern App store" för de appar som är tillåtna. Där finns egenutvecklade appar, men även appar som Bank-ID och SOS Alarm. Skälet till att myndigheten endast tillåter ett fåtal externa appar är

att man vill minimera risk för appar som 1) läcker information, till exempel kontakter, 2) positionerar eller spårar var användaren befinner sig, 3) avlyssnar, 4) samlar in uppgifter, eller 5) installerar skadlig kod, uppger Erika Karlsson. Även Svenska Kraftnät och Riksgälden har uttalat striktare regler för mobilanvändningen, men de har inget besked att ge om specifika appar, såsom Tiktok. "Appar med innehåll eller funktioner som inte är tillåtna enligt våra riktlinjer får inte användas. De får inte användas av

säkerhetsskäl eller på grund av att innehållet inte överensstämmer med statsförvaltningens värdegrund”, uppger Svenska Kraftnät.

Kustbevakningen är en av de myndigheter som arbetar med tekniska lösningar för att dela upp telefonen i ”en öppen och en stängd del”, som ska vara helt separerade från varandra.

”I den stängda delen, med koppling till Kustbevakningens interna nätverk, kan endast av Kustbevakningen förinstallerade och av myndigheten certifierade appar användas som stöd i

verksamheten för mail, kalender och resebokningar”, uppger myndighetens presstjänst och tillägger att medarbetare i den öppna delen kan installera appar som finns i App store.

**Hugo Lindkvist**

[hugo.lindkvist@dn.se](mailto:hugo.lindkvist@dn.se)

# **Annie Lööf: Det har krävts våldigt mycket för att komma tillbaka**

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**Efter nio månaders paus  
är Centerpartiets ledare Annie  
Lööf tillbaka.**

**För DN berättar hon om -  
dramatiken runt dotterns  
födelse – och insikterna som  
hon tar med sig till politiken.  
– Jag är väldigt tacksam för  
livet, säger hon.**

Hon vaknade en natt i slutet av november. Hon var gravid i vecka 27 och hade länge haft ont i magen, men läkarna hittade inte något fysiskt fel.

Den här smärtan var annorlunda. Oerhörd.

– Det kändes som om något brast i magen, berättar Annie Lööf – partiledaren som ställdes inför sitt livs svåraste prövning.

○ ○ ○

Alla som följer Annie Lööf på Instagram vet redan att detta är en historia med ett lyckligt slut. Dottern Saga är snart nio månader, en glad och alert flicka, med mjukt bebishull. Under mötet med DN håller hon tidvis låda i mammas famn. Bortom bilderna i sociala medier finns en historia om något som har gjort stora avtryck på Annie Lööf som människa och politiker. Nu är hon redo att berätta den, i den första intervjun på nio månader.

Det var förra sommaren som hon fattade att hon väntade sitt andra barn.

– Jag kan nog vara en av världens trögaste tvåbarnsmammor. Jag förstod inte att jag var gravid förrän i vecka 10, efter Almedalen i juli. Då hade jag haft alla klassiska tecken under hela juni, säger hon.

Graviditeten blev tung. Efter partistämman i Karlstad i slutet av september sökte hon vård för magsmärtor. Läkarna trodde att hon led av stress.

– Man sa att jag skulle jobba mindre, att det nog var



foglossningar och att jag skulle gå i platta skor. Och jag drog ned på mitt tempo. Men det hjälpte inte. Så kom den där natten, när hon vaknade och skrek av smärta, och fick hämtas med ambulans.

Ultraljudet visade att hon hade färskt blod i buken, men det gick inte att se varifrån det kom.

Läkarna drog slutsatsen att hon hade fått en bristning i en cellbildning som kan uppstå när man är gravid.

Hon genomgick en operation för att stoppa blödningen. Då trodde läkarna att hon nog skulle klara att behålla bebisen i magen under

resten av den beräknade graviditeten.

Hon hörde av sig till partiet och sa att det var bra om vice partiledaren Anders W Jonsson kunde kliva in och ta över en del uppgifter, så hon kunde fokusera på de här större sakerna.

– Jag är en människa som älskar att se livet från den ljusa sidan, och jag är väldigt optimistisk, så jag skickade ett sms till mina medarbetare och sa att jag låg på sjukhus, men att jag skulle nog kunna hålla mitt jultal och göra den där stora intervjun före jul.

○ ○ ○

Annie Lööf var bara sig själv, där i sjukhussängen, när hon omgående började göra upp planer för kommande veckor och månader.

När hon valdes till partiledare på centerstämman i Åre för nio år sedan, nämnde hon ordet framtid 26 gånger i det första linjetalet. I valrörelsen 2018 blev ”framåt” hennes slogan. Hon har varit van vid att vara på väg någonstans, i rörelse.

Men det som hände efter operationen gick inte att planera.

– Jag fick ont igen. Då gjorde läkarna en magnetröntgen och såg att min livmoder hade brustit. Men barnet mådde bra, tack och lov. Så man plockade ut den här lilla tjejen, och sedan fick man operera mig.

Hon kunde vara vid medvetande under kejsarsnittet med Saga, och se sin lilla dotter för första gången. Sedan sövdes hon för vad som skulle bli den första av två omfattande operationer under december månad.

– Jag missade Sagas första dygn i livet.

Dagen efter förlossningen lade Annie Lööf ut en bild på en bebisfot. Den var så liten i hennes hand.

Saga föddes frisk. För att vara en bebis i vecka 28 vägde hon ganska mycket, strax över ett kilo. Men hon var ändå alltför tidigt född, och hennes mamma var medtagen. Det blev en lång tid på sjukhuset.

– När läkarna sa till mig att ni kommer nog att ligga här till februari kändes det som de drog ner en rullgardin. Jag bara kände: Att ligga på en institution så länge utan att kunna sova hemma och

sova bredvid min stora tjej och få ett fungerande liv, hur ska det här fungera?

– Fast så här i efterhand, när jag ser tillbaka på den här tiden, gick det ganska snabbt.

○ ○ ○

Annie Lööf har prövats i kriser förr. Hennes svärföräldrar blev sjuka och avled första halvåret 2011, när hon skulle gifta sig, plocka ut sin juristexamen och kandidera till partiledare.

– Så här i efterhand begriper man inte hur man maktade med det, säger hon.

På centerstämman i Åre samma höst hälsades hon med värme, men efter några månader bröt en strid ut om ett idéprogram. Under några år kämpade Annie Lööf med sviktande opinionssiffror. Vändningen uppåt kom under det hektiska så kallade supervalåret, med EU-val och riksdagsval, men alliansen förlorade makten, och i december uppstod regeringskris. Hösten 2015 skakades Sverige av en stor flyktingkris, samtidigt som enigheten sprack i borgerligheten om hur Sverigedemokraterna skulle hanteras.

Regeringsbildningen efter valet 2018 blev ett utdraget farväl till det borgerliga allianssamarbetet. Centerpartiet skrev under januariavtalet.

Annie Lööf har fått lära sig att hon är samlande och handlingskraftig i kris. Men att ligga på neonatalvård med en bebis är något annat.

– På jobbet har jag ju väldigt mycket makt. Som förälder känner man sig maktlös många gånger. Man lägger sitt barns liv i andra händer – vilket är tur, för man hade inte klarat att hantera det själv.

Som alla mycket för tidigt födda barn hade Saga utvecklade lungor. Hon vårdades på en akutsal med dygnsövervakning i sju veckor, eftersom hon hade problem med andningen, och fick uppehåll flera gånger varje dag. En gång låg hon på sin mammas bröst och slutade andas och blev alldeles slapp.

– Jag ropar på hjälp och larret piper. Och in kommer vårdpersonal och får i gång henne. Hon ligger hela tiden på mitt bröst och jag behåller lugnet, och klappar och tröstar henne. Och sedan när hon har stabiliserats går

jag in till det lilla kyffe som vi sov i. Och det bara brister. Jag storgråter.

Efteråt fick hon beröm av sjukvårdspersonalen för att hon hanterat situationen i rummet lugnt och bra.

– Det var den värsta situation jag varit med om, någonsin. Att ens barn har slutat andas när det ligger på en. Och man behöll lugnet, fast inombords så bara rasade det.

Det fanns en del av partiledaren i kvinnan i sjukhussängen. Men hon var långt ifrån sitt vanliga aktiva jag.

– Jag var väldigt omtöcknad och mycket under isen. Nu när jag gått in och läst min journal i efterhand så ser jag att vårdpersonalen har noterat friskhetstecken inom parentes. Då har det varit att ”hon satt upp i sängen” eller ”hon höll telefonen i handen”, berättar hon. Hon fick känna sig begränsad som mamma. Den första tiden rullades hon in till dotterns kuvös i en säng.

– De fick bära henne till min famn under ganska många veckor. Den känslan är speciell, när man inte kan stå upp och hålla sitt barn.

Samtidigt blev Saga en mycket omhuldad bebis. Ett bärande inslag i neonatalvård är kontakt, hud mot hud.

– Hon har ju legat på sin pappas eller mitt bröst nästan hela tiden dagtid i tre månader. På det sättet så var jag ju väldigt nära henne, trots att vi låg på olika avdelningar under de första veckorna.

○ ○ ○

Annie Lööf överöstes med berättelser från andra föräldrar som fått bebisar många veckor för tidigt, och nu hade fullt

fungerande barn och tonåringar.

Det betydde mycket.

– Jag fick lite råg i ryggen, och det behövdes.

En barnläkare från Gävle kom att spela en särskild roll som rådgivare: Anders W Jonsson, numera mer i riksdagen än i läkarpraktiken. För andra gången fick han gå in som vikarierande partiledare under Annie Lööfs föräldraledighet. Han kunde lugna och förstå.

– Vi har pratat om mycket, Anders och jag.

Anders W Jonssons medicinska kunskaper skulle spela roll på

många sätt. Efter krisen i den lilla världen, skakades den stora.

I februari skrevs Saga ut från sjukhuset. Vid det laget hade mamma Annie förstått att hon behövde vara borta längre från politiken än vad hon hade planerat, för att bearbeta allt som hon hade varit med om.

Precis när hon och hennes familj skulle börja njuta av tillvaron, efter isoleringen under de kritiska månaderna, slog coronaviruset till.

○ ○ ○

I den akuta hanteringen av pandemin stod Annie Lööf utanför politiken. Det kliade i fingrarna ibland.

– Som politisk ledare vill man ju vara på plats när det händer allvarliga saker. Det är då man provas och ska testa sina kunskaper och egenskaper. Samtidigt insåg jag att om jag går in nu så blir det svårt att gå tillbaka till föräldraledighet sedan, säger hon.

**Vad är din bild av hur Sverige har klarat det här?**

– Jag tycker att det var bra att Sverige valde en strategi som

bygger på rekommendationer och frivillighet. Väldigt mycket av folkhälsoarbetet bygger ju på att människor ska känna förtroende för de rekommendationer som finns och det tycker jag att de allra flesta har gjort. Då måste alla ta ansvar – att hålla avstånd, att tvätta händer, att vara hemma med symtom.

– Men man kan inte frikoppla ett politiskt ledarskap. Regeringen har i stort sett levererat expertmyndighetens rekommendationer utan egen politisk analys.



**Vad är det som Stefan Löfven och regeringen borde ha gjort?**

– För det första vill jag säga att det är väldigt lätt att vara efterklok, för det andra vill jag säga att mycket som har gjorts har varit bra. Men jag tycker till exempel att det är dåligt att inte testning kom i gång tidigare. I praktiken alla andra länder kom i gång snabbt och resolut och i Sverige tog det månader. Det är också anmärkningsvärt att man avbröt smittspårningen.

Det är på sätt och vis Sveriges mäktigaste politiker som talar – inget annat parti finns med i

styret i så många kommuner och regioner som Centerpartiet.

**Varför kunde inte regionerna klara smittspårningen bättre?**

– Nu har alla regioner byggt upp en viss kapacitet, vilket jag tycker är bra. Jag tycker däremot att det kom för sent och för det har vi ju alla ett ansvar.

**Vad gjorde regionerna för fel?**

– Jag tror faktiskt att vi i ett pandemiläge behöver ha ett större nationellt ansvar. Jag tror att det hade behövts en tydligare styrning nationellt för att helt enkelt få ut en testverksamhet brett i landet.

**Sverige har dödstal som sticker ut jämfört med grannländerna. Hur kan man försvara det?**

– Man kan inte försvara det. Varje människa som dör är en tragik. Bakom varje siffra finns det en pappa eller mormor som har gått bort, med många anhöriga som sörjer. Våldigt många som inte fått säga hejdå till sina nära anhöriga. Äldre som har fått dö helt i ensamhet. Med det sagt blir det också fel att jämföra mellan olika länder. Det hade ju inte blivit bättre för oss om det hade dött fler i USA eller Tyskland. Men det är alldeles uppenbart så

att den stora smittspridningen i början av pandemin i Sverige orsakade onödigt många dödsfall. Under föräldraledigheten, efter att själv ha mött en sjukvård i toppklass, har hon funderat mycket på varför Sverige misslyckades med att skydda de äldre.

– Pandemin har lärt oss att vi måste lägga mer pengar på sjukvård och äldreomsorg. Men också att vi måste se till att våra äldreboenden har rätt att ge dem som bor där syrgas eller blodförtunnande medicin eller dropp när det behövs. Det kan

behövas mer sjukvårdande inslag i äldreomsorgen.

Hon har också kommit att ifrågasätta strategin att isolera alla som fyllt 70, oavsett hälsotillstånd.

– Jag kan bara gå till mig själv, hur ensamt det blir när man isolerar sig och hur tankarna kan fara i väg och hur mycket man vill träffa sina nära och kära. Och jag kan gå till de äldre som jag har i min egen närhet som inte vill något annat än att hålla Saga i famnen.

○ ○ ○

Vi har kommit överens om att inte visa Saga Lööfs ansikte på bild, men hon försöker trotsa beslutet, genom att vrida sig mot kameran och fyra av leende efter leende.

Det är svårt att förstå att den här bestämda lilla människan var ett sådant hjälplöst knyte för mindre än nio månader sedan.

De har skämtat lite, makarna Lööf, om hur de i alla fall blev väl förberedda för virusutbrottet genom månaderna i neonatalvården.

– Det är så otroligt noga med handhygien, så vi lärde oss att tvätta händerna oerhört

omsorgsfullt många gånger varje dag. Jag hade köpt hem handsprit före alla andra, när vi kom hem i februari. Jag var redo, utan att veta det, säger hon.

I nio månader har familjen levt ganska isolerad. Annie Lööf har hållit sig borta från intervjuer och kamerablixtar. Det har varit en stor kontrast.

– Men med det som jag var med om, och att bli mamma under de omständigheterna, har det krävts väldigt mycket för att komma tillbaka, både fysiskt och psykiskt för mig. På ett privat plan har det varit rätt skönt att kunna gå själv i

skogen och ha väldigt mycket tid med den lilla kärnfamiljen hemma, säger hon.

Hon har haft samtal på sjukhuset och studerat sina sjukhusjournaler, för att bearbeta det som hände. Hon har fått veta att hon drabbades av en ovanlig graviditetskomplikation som inte finns med på mödravårdens checklistor. Det var därför som sjukvården gissade på stress.

– Jag sa att jag känner min kropp, jag var inte stressad. Men sedan kom ju tvivlen. Det var det klassiska, att man lägger skulden på kvinnan. Och så visade det sig

att det fanns en helt fysiologisk orsak till att jag behövde opereras.

○ ○ ○

När Annie Lööf insjuknade akut i november tycktes januarisamarbetet vara på väg in i ett kritiskt skede. Debatten om reformerna av arbetsförmedlingen rasade för fullt. Regeringskris hotade.

– I vanliga fall hade jag jobbat ohyggligt mycket. Man under den tiden orkade jag knappt ta upp telefonen.

I flera år har Annie Lööf och Centerpartiet pratat om hur

Sverige behöver mer av samförstånd och samarbete – fast med en skarp gräns för samverkan med Sverigedemokraterna.

Den tanken blev ännu tydligare i sjukhussängen.

– Det var något hot om extra val när jag låg där och då vet jag att jag kände bara ”ja, låt dem ha sitt extra val då, jag kommer ju ingenstans, jag ligger ju här”. När det verkligen bränner till privat, då är det hälsa och liv som spelar roll. Att det finns tillräckligt med resurser i vården och omsorgen. Att vi har politiska ledare som tar ansvar. Det tar jag med mig till

politiken. Jag vill fokusera på det som är viktigt på riktigt.

**Vad är din bild av vad som hänt med det politiska landskapet under den tid då du har varit borta?**

– Det som jag tyckte var positivt under våren är att det var många viktiga samtal över blockgränsen med flera partier. Moderaterna spelade en viktig roll med att trycka på för mer ekonomiska reformer, vilket också har hjälpt oss vid förhandlingsbordet. Det hoppas jag givetvis fortsätter framåt. Att vi kan ha ett bredare

politiskt samarbete i den politiska mitten med regeringspartierna och de tidigare allianspartierna.

**Samtidigt har Moderaterna öppnat för budgetsamarbete med Sverigedemokraterna. Blir inte skilsmässan mellan er och M väldigt definitiv?**

– Moderaterna måste ju välja väg. **Du tycker inte att de har gjort det än?**

– Jo, Moderaterna har tyvärr gått ut och sagt att de vill lägga statens finanser i händerna på ett främlingsfientligt populistparti. Jag tycker det är djupt anmärkningsvärt och jag känner

en stor sorg i det. Centerpartiet har inte ändrat sig. Vi kommer inte att samarbeta med ett främlingsfientligt parti.

○ ○ ○

Nu kliver Annie Lööf tillbaka in i politiken, med sommartal, och förhandlingar mellan januaripartierna om satsningar i budgeten i höst. Centerledaren säger att hon vill se omfattande investeringar i vård och omsorg, särskilda krisstöd till branscher som drabbats av restriktionerna runt folksamlingar och rejäla

skattesänkningar för företag och löntagare.

Det låter som gamla vanliga Annie Lööf, för en stund.

**Har Sverige råd att både sänka skatterna och stärka välfärden?**

– Vi måste göra både och. För att kunna få mer pengar in i statskassan krävs det människor som betalar skatt. Då måste man se till att människor kommer i arbete. Det gör man genom att se till att företag skapar jobb.

Massor har hänt och ändå ingenting. I höst avgörs striden om arbetsmarknadspolitik. Om fack och arbetsgivare misslyckas

med att komma överens går  
frågan tillbaka till politiken – med  
hot om revolter i riksdagen, och  
med internt uppror i  
Socialdemokraterna.

– Jag och Stefan har suttit själva i  
ett rum och gjort upp om den här  
punkten. Jag vet att det är  
smärtsamt för både Stefan Löfven  
och Socialdemokraterna men  
punkter kring arbetsrätten är  
anledningen till att han är  
statsminister och att vi har den  
politiska ledning vi har. Vi är  
överens om vad som gäller, säger  
Annie Lööf.

○ ○ ○

Hon längtar tillbaka till politiken,  
men har lovat sig själv att sätta  
familjen först.

Hon kan fortfarande bli tårögd  
bara av att se döttrarna  
tillsammans.

– Min stora tjej sa en gång där när  
hon kom och hälsade på på  
sjukhuset: ”Varför fick jag ingen  
riktig bebis, varför fick jag en  
bebis i en låda?” Det var en väldigt  
konstig tid för henne, men genom  
att säga det så brutalt förstod vi  
hennes känslor på ett bättre sätt.  
Och efter några veckor fick hon



faktiskt hålla sin lillasyster. Då var hon så stolt.

I maj kopplade familjen slutgiltigt bort andningslarmet från Saga. På slutet hade hon det mest för att föräldrarna skulle våga slappna av.

Det lilla barnet mår bra. Hennes mamma mår bra. Familjen har hunnit landat – och ändå inte.  
– Jag är tillräckligt redo för att komma tillbaka och jobba och känna att det ska bli både spännande och roligt. Jag har fått väldigt mycket lärdomar som jag bär med mig i jobbet och privat. Men riktigt färdig kanske man

aldrig blir. Det kommer över en ibland. När jag fyllde år i somras var det speciellt att man fick fylla år, säger Annie Lööf.

Tänkte hon någonsin att hon var riktigt illa ute? Nej, egentligen inte.

– Det är jag alldeles för optimistisk för. Jag kände mig trygg i sjukhusmiljön. Men jag har påverkats på djupet av detta. Jag vet att jag aldrig har varit så svag. Och det gör att jag blir väldigt tacksam för livet.

**Anette Nantell**

[anette.nantell@dn.se](mailto:anette.nantell@dn.se)

**Annie Lööf**

**Född: I juli 1983. Uppvuxen i småländska Maramö.**

**Familj: Maken Carl-Johan Lööf och två döttrar på fem år respektive nio månader.**

**Bor: I Nacka, sydost om Stockholm.**

**Bakgrund: Kom in i riksdagen 2006, och fortsatte studera till jurist parallellt med politiken.**

**Tog examen 2011, samma år som hon utsågs till ny partiledare för Centerpartiet. Var näringsminister i regeringen Reinfeldt 2011–2014.**

**Aktuell: Håller sommartal i helgen och återvänder till toppolitiken efter nio månaders föräldraledighet.**

**Några händelser under Annie Lööfs föräldraledighet**

**5 december.** Vänsterpartiet hotar med misstroendeförklaring mot arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S) - och M, KD och SD hakar på. Några dagar senare modifierar januaripartierna sina planer, och hotet avvärjs.

**31 december.** Den kinesiska storstaden Wuhan rapporterar det

första sjukdomsfallet med det nya coronaviruset.

**30 januari.** WHO utlyser globalt nödläge. Dagen därpå konstateras den första svenska fallet.

**10 mars.** Folkhälsomyndigheten höjer risken för smittspridning i Sverige till ”mycket hög” och en mängd restriktioner införs. Dagen därpå klassas virusutbrottet som en pandemi av WHO och regeringen förbjuder större folksamlingar.

**14 mars.** UD avråder från icke nödvändiga utrikesresor. Världen stänger gränserna.

**16 mars.** Regeringen, C och L presenterar ett stödpaket som om det utnyttjas fullt ut är värt 300 miljarder kronor.

**1 april.** Besöksförbud införs på landets äldreboenden.

**14 april 2020.** Sverige passerar en dyster gräns – över 1 000 döda i pandemin.

**18 april.** En tillfällig ändring av smittskyddslagen träder i kraft - ger regeringen möjlighet att vidta särskilda åtgärder mot det nya coronaviruset.

**5 juni.** M-ledaren Ulf Kristersson öppnar i en intervju med

Expressen för att budgetförhandla med Sverigedemokraterna.

**17 juni.** Sverige passerar 5000 döda i pandemin.

**7 juli.** Arbetet i migrationskommittén avslutas, utan ett helhetsförslag från partierna, och med stora slitningar mellan S och MP.

**18 augusti.** Fack och arbetsgivare inleder nya förhandlingar om arbetsrätten – om de misslyckas, säger Januariavtalet att politiken ska ta över.

**En bedragare tog över hennes liv: ”Att bli lurad är något av det skamligaste som finns”**

LÖRDAG 29 AUGUSTI 2020

**När Christina Herrström för första gången såg en man vid altaret i en innerstadskyrka i Stockholm visste hon inte att han om bara något år skulle tagit över stora delar av hennes liv. Men hon är långt ifrån ensam om att bli lurad av en främling med ont uppsåt. – Det var som att han bräckte upp min bröstorg och slet åt**

**sig någonting därinne som jag själv inte förstår, säger hon.**

För tio år sedan, när historien Christina Herrström ska berätta började, bodde hon i en stor lägenhet i tornet vid Medborgarplatsen i centrala Stockholm. Hon skrev böcker och manus, ungdomsfilmen "Tusen gånger starkare" som hon skrivit manus till hade nyligen haft premiär och Christina Herrström skulle snart bli inbjuden till olika länder för att prata om maktstrukturer och könsroller. När vi nu ses gör vi det i hennes lägenhet i en Stockholmsförort.

Hon bor där tillsammans med sin ljusbruna pudel Rufus. Hon har skyddade personuppgifter. De saker som hon såg som vardagliga för tio år sedan kan hon i dag inte göra.

– Allt det där vanliga som folk gör, gå på bio eller sådant. Det är till och med så att jag ibland funderar på hur jag ska kunna betala min hyra. Och allt det där är hans fel. Han. Det är mannen som Christina Herrström träffade för första gången en vinterdag 2007. Han som skulle komma att bli en stor del av hennes liv, och som till slut skulle göra att hon blev av

med både lägenhet och pengar. Och han som skulle göra att hon länge undrade om det alls fanns en utväg från det maktförhållande hon fastnat i.

– Det var inte bara att jag var lurad på pengar, eller att jag var lurad på tid. Jag var lurad på varje ögonblick, säger hon.

○ ○ ○

Den så kallade Ljungbybedragaren lyckades lura av nio personer 18 miljoner kronor. En av dem var den tidigare diplomaten Anders Karlsson. Han blev vän med

mannen och introducerade honom för sin familj, innan han lurades på över sex miljoner kronor.

– De byggde upp någon slags samhörighet. När det här avslöjades kände jag att jag inte bara blivit lurad på pengar, utan också förrådd som person. Det var väldigt obehagligt, har Anders Karlsson berättat för Aftonbladet. År 2018 rapporterade DN om ”Trotjänaren” som själv stal 50 miljoner kronor från företaget där han arbetade för att hjälpa en kvinna han träffat och inlett en

relation med – innan allt visade sig vara fejk.

I april förra året dömdes en man i Uppsala efter att ha lurat bekanta, tinderdejter och sin dåvarande flickvän på miljontals kronor med löfte om investeringar och inköp. I januari avslöjade DN företaget bakom de bitcoinbedrägerier som lurade människor över hela världen på stora pengar för investeringar som egentligen inte fanns. Säljarna uppmanades att ställa frågor om livserfarenheter och att ”tala med känslor” för att locka till sig offer.

Bedrägerier genom social manipulation är en typ av bedrägerier som ökat under det senaste året, och innebär att en gärningsperson missbrukar en förtroenderelation med sitt offer för ekonomisk vinning. Under det första halvåret 2020 anmäldes över 8 000 sådana bedrägerier, enligt siffror från Brottsförebyggande rådet. Social manipulation innefattar tre typer av bedrägerier. Ett av dem är så kallade romansbedrägerier, där en gärningsperson inleder en relation med sitt offer – ofta romantisk, men inte alltid – i syfte

att lura av personen pengar och därmed själv få ekonomisk vinning.

De övriga är investeringsbedrägerier, där offret manipuleras till investeringar som i slutändan inte ger någonting, och befogenhetsbedrägerier där gärningsperson en lurar sitt offer genom att låtsas att denne har befogenheter att lösa ekonomiska problem åt personen.

Lotta Mauritzson, brottsförebyggare på polisens nationella bedrägericentrum, säger att de ofta ser bedrägerier genom social manipulation. Hon

menar att de, framför allt romansbedrägerier, är den typ av bedrägeribrott som drabbar offret hårdast.

– Då har man verkligen blivit grundlurad.

○ ○ ○

Första gången Christina Herrström träffar mannen är vid ett kyrkoaltare. Hon har blivit medbjuden till en mäsas av en bekant, och tar förvirrat nattvarden trots att hon inte är troende. Det är han som delar ut oblaten. Christina Herrström är sjuk i cancer, och hennes väninna



har sagt att hon själv fick hopp av kyrkan när hon var sjuk.

Mannen med den amerikanska dialekten som delar ut oblaten tittar på Christinas hårlösa huvud, men de säger inte många ord till varandra.

Tre år senare möts de igen, vid en föreläsning i samma kyrka. Och kort därefter igen, när Christina Herrström letar efter gratisaktiviteter i området där hon bor. Han börjar genast berätta om sitt liv: den ensamhet som han innerst inne känner, hur han lurats på sina pengar och nu inte har medel för att bygga ett liv med

sin son – en son han kämpar för att rädda från en destruktiv mor. Christina Herrström lyssnar, men när han frågar om de kan ses igen tänker hon att det inte kommer att hända.

– Jag såg direkt att han var en fjantig typ som jag inte sympatiserade med, berättar hon i dag.

Men de kommer att ses igen. När mannen några veckor senare skickar ett sms och ber om att få träffas så känner Christina Herrström av en ensamhet i meddelandet. Hon bestämmer sig för att träffa honom.

Och snart ses de ofta: han berättar om sin kamp, sin ensamhet, sin utsatthet. Christina är den enda han kan prata med.

– Han var väldigt intensiv, och ville ha mycket kontakt. Och han drog i gång min empati helt enkelt. Inte så till den grad att jag kände något ansvar för honom. Men han har ingen att prata med, och han har valt mig. Nu måste jag ta emot det här, säger Christina.

Intuitionen säger att någonting är fel, men intellektuellt fascinerar mannen Christina Herrström.

– Jag tänkte att jag inte kan vara så simpel att jag bara dömer någon utifrån något jag helt godtyckligt känner. Så jag övertalade min intuition om att lyssna.

Så en dag står han plötsligt utanför dörren till Christina Herrströms lägenhet. Den hundra kvadratmeter stora våningen i tornet. Hemmet där Christina sover, lever och arbetar med sina manus och böcker. Där hon njuter av solen som lyser in genom fönstret, bänkskivorna i trä och mandarinträden hon planterat.

Mannen har sin lille son i handen.  
Han har ingen lägenhet,  
ingenstans att bo – bara några  
påsar med sakerna han äger. Och i  
deras samtal har ju Christina  
berättat att hon ska lämna sin  
stora lägenhet över sommaren.  
Kan han få bo där några veckor?  
– När han stod där så tänkte jag  
bara att om jag inte är en  
hycklare, som många är, så är det  
klart jag säger att du kan bo i min  
lägenhet under sommaren med  
din son, säger Christina.  
När sommaren är slut, och  
Christina kommer tillbaka, är  
mannen och hans son kvar. De

har ingenstans att ta vägen, och  
han bönar om hjälp. En liten  
stund till. Christina känner hans  
förtvivlan, till slut får han stanna.  
I sin dator skapar Christina  
samtidigt en mapp med rubriken  
”Min inneboendes konstigheter”.  
Vissa av mannens historier går  
inte ihop, och hon raljerar om de  
osammanhängande  
berättelserna.  
Hon tänker att hon snart kommer  
att bli av med sin nye inneboende,  
och att hon då kommer att kunna  
skratta åt oklarheterna –  
”bagateller” som hon beskriver  
dem.

– Men sen fick jag ju inte ut honom.

○ ○ ○

Den 20 februari 1916 satte Karl Vesterberg in en kontaktannons i Stockholmstidningen.

”Verkmästare 35 år (villaägare) söker på detta sätt bekantskap med hederlig o. god flicka (eller änka) ur arbetarklassen. Någon förmögenhet önskvärd,” stod att läsa i annonsen som var undertecknad Sol och Vår.

Karl Vesterberg var ingen villaägare, inte heller var han verkmästare, och när han träffade

en kvinna som blivit intresserad förlovade de sig inom bara några veckor. Enda kruxet? Han behöver 2 000 kronor för att köpa en villa. Och kort efter att den lyckliga kvinna som snart skulle bli gift hade lånat honom pengarna försvann han.

Karl Vesterberg polisanmälades, och dömdes för sitt bedrägeri. Men ändå fortsatte han under sitt liv att lura kvinnor på pengar – som Sveriges förste kände sol- och-vårare.

Sol-och-vårare är alltså ingen ny företeelse, och bedrägerierna kan ske genom romanser eller genom

nära relationer och förtroenden. Många av de bedrägerier som i dag anmäls är kopplade till internet. Offret hittades i sociala medier eller på en dejtingsajt. Bedragaren tar kontakt – men den kontakt som först verkar genuin brukar snabbt börja handla om pengar, och situationer som personen behöver hjälp att klara sig ur genom att få ekonomisk hjälp av offret. Lotta Mauritzson säger att det finns vissa varningstecken att leta efter: relationen är ofta intensiv, och går ofta snabbt över till att

handla om pengar. Mycket snabbare än i andra relationer. – Och ofta är de här förklaringarna till varför man skulle behöva pengar ganska osannolika. Varken du eller någon i din närhet har antagligen råkat ut för en sådan situation som beskrivs.

### **Varför?**

– Det ska bli komplicerat att kolla upp. Och det är bråttom. De vill att du snabbt, helst här och nu, ska fatta ett beslut.

○ ○ ○

Första gången Christina Herrström lånar ut pengar till mannen har hennes pappa precis dött. Hon är i chock, och mannens intensiva tjat om hur han behöver ett lån för att få tillgång till en plattform för investeringar får henne att erbjuda sig att hjälpa till. Om han kommer på fötter har hon både hjälpt honom och hans son – och fått ut dem ur hennes lägenhet.

Hon skulle kunna ta ett lån på sin lägenhet, så att han kan komma i gång med sina investeringar? Mannen har redan ett avtal klart. Lånet ska betalas tillbaka om

exakt två år, och Christina ska få ränta på vinsten. När hon tvekar skyndar han på. Hon ska boka in ett möte med banken för att belåna sin lägenhet.

Pengarna, 178 000 kronor, ska vara insatta på mannens konto ett visst datum. Christina Herrström känner sig pressad Deadline för inbetalning infaller på dagen för hennes pappas begravning.

Banken beviljar lånet. Pengarna hamnar på mannens konto.

Christina Herrström trycker bort oron över insättningen när hon går på sin fars begravning.

Mannen har nu bott hos henne i

flera månader. Och Christina känner sig inte trygg i sitt hem längre. Hon sover dåligt, och har alltid koll på ytterdörren. Inte för att mannen är fysiskt våldsam, men hon är ändå på sin vakt.

– Om jag hade vågat erkänna för mig själv att jag faktiskt ganska tidigt var rädd, så hade det kanske inte blivit så här. För då hade jag kanske pratat med någon i stället för att tänka att jag skulle klara av det på egen hand, säger hon i dag.

Ibland är mannen charmig, vill prata förtroligt eller spexa för henne och sonen. Ibland är han

arg. Christina låter för mycket i lägenheten. Hon stör honom i hans arbete – och om han inte kan arbeta kommer pengarna aldrig kunna betalas tillbaka.

De har aldrig någon romantisk relation, men mannen pratar om möjligheten att de en dag ska gifta sig och skapa ett liv tillsammans. Christina värjer sig. Men han är alltid där.

– Det var inte bara det att han var i mitt privata hem. Han var också på mitt arbete, i och med att jag arbetar hemma. Han hade tillgång till alla mina viktiga arenor. I hemmet där man ska landa så satt

han hela tiden, och pratade. Ofta grät han över sin hopplösa tragedi.

Christina Herrström lyssnar på hans berättelser, men försöker länge hålla informationen hon ger honom om sig själv kort och opersonlig.

– Men någon gång sitter man där tankfull vid sitt köksbord. Då är han där igen, och jag kanske berättade något litet. Han fick små glimtar av mitt liv, och började hala i sig mer och mer. När hennes far dör och hon lånar ut pengar till mannen är det som

att han verkligen lyckas få grepp om hennes liv.

– Han bara lyckades plöja sig in. Det var som att han bräckte upp min bröstborg, mina revben och bara slet åt sig någonting därinne som jag själv inte förstår, och bara tog ett steg in här inne i mitt mest privata revir.

○ ○ ○

Den så kallade ”Tindersvindlaren” var en israelisk man som tog kontakt med kvinnor runtom i Europa. De trodde han var en lyckad affärsman, som hade råd med en extravagant livsstil med



resor och hotellvistelser, men i själva verket var det hans offer som betalade för hans utsvävningar. I december förra året dömdes han till 15 månaders fängelse i Israel.

Anna Sorokin dömdes förra året till flera års fängelse för bedrägeri. I flera år syntes hon bland societeten i New York, och hade ett imponerande cv. Anna Sorokin, som kallade sig Delvey, tillbringade månader på dyra hotell, och försökte bland annat säkra ett lån på 22 miljoner dollar för en konstklubb. Det blev inget lån, Anna Sorokin visade sig ha

hittat på hela sin livshistoria – och lurade även de som trodde de var hennes vänner på pengar.

Exemplen är många på hur människor lyckats dupera sin omgivning, och de som trott att de stod dem nära.

Christina Herrström säger i dag att hon är glad att hon hade tillgång till sina 23 dagböcker som hon skrev under relationen med mannen. Utan dem hade hon kanske tvivlat på vad som faktiskt hänt henne. I boken "Ödeläggaren" vill hon beskriva hur mannen nästlade sig in, och tog över hennes liv.

Hon säger att hon måste göra det, att hon har ett ansvar att berätta och kanske därigenom hjälpa andra drabbade. För hon vägrar att känna skam. Och hon vill visa hur lätt det är för någon att snärja sig in och lura någon annan.

– Att bli lurad är ju något av det skamligaste som finns. Alla skrattar ju åt den som blir lurad, och det är ganska gräsligt för då ställer man sig ju på förövarens sida.

Medan vissa lockar med romantik, vädjar andra till sina offers empati. Christina Herrström framhäver att det finns många

olika sätt man kan lura en person på.

– Folk tror gärna att man blinkat glitterögt mot en man som slår blå dunster i ögonen på en. Men ofta går det inte alls till så. Det är en jätteförenkling att se det så.

Finns det några särskilda saker som hon tycker att andra kan se

# Ledare: Sverige är en fristad, men skulle kunna vara mer

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

För fem år sedan spreds bilden på den drunknade Alan Kurdi, som aldrig fick uppleva mer än tre år av sitt liv. Han blev symbolen för människors flykt undan kriget i Syrien och de vedermödor många

var beredda att gå igenom för att ta sig till Europa, och där kunna starta om sina liv.

Många människor lyckades ta sig hit. I Sverige, Tyskland och en del andra länder mobiliserades stora delar av civilsamhället för hjälpinsatser när andra resurser inte räckte till. Sammanlagt sökte 163 000 personer asyl detta år och i en uppföljning 2019 hade 60 500 beviljats permanenta uppehållstillstånd och drygt 24 000 tillfälliga uppehållstillstånd (Aftonbladet 2/10). Till detta kommer anhöriga.

Fem år senare har en hel del av de som kommit funnit sig tillrätta (DN 30/8). Vänner har blivit skjutna i kriget, hus har bombats i spillror, men många drömmer ändå om att en dag återvända. Fristaden som Sverige kunnat utgöra har spelat roll. Samtidigt har svensk samhällsdebatt handlat om att denna fristad inte varit bra nog. Nyanlända, inte minst från gruppen flyktingar, har ofta svårt att ta sig in i samhället. Det gäller inte alla. Förra året var exempelvis syrier den näst största utländska gruppen efter den

finska vid svenska universitet och många anlände 2015.

Andra som fått uppehållstillstånd saknar dock utbildning och står långt från arbetsmarknaden.

Under senare decennier har det tagit omkring sju till åtta år innan hälften av flyktingarna i arbetsför ålder har sysselsättning.

Då sysselsättning är ett generöst mått har Johan Ekholm, professor och vd för

Entreprenörskapsforum, inom ramen för utredningen

”Integration Sverige” mätt

”självförsörjningsgraden”: hur många har en inkomst på minst 12

600 kronor efter skatt? För utrikes födda från Mellanöstern sjunker då andelen till endast 36 procent och från Afrika 38 procent.

Problembeskrivningen har tagit stor plats. Det förs en diskussion om Sverige klarat integrationen sämre eller bättre än andra jämförbara länder. Sämre, menade Liberalerna på DN Debatt (2/7) tidigare i somras utifrån ett försörjningsmått. Bättre, menade forskaren Joakim Ruist i boken "Global migration" förra året utifrån en jämförelse av

sysselsättning. Ingen hävdar att det gått särskilt bra.

Ändå har det varit dåligt med reformer, om man bortser från tävlan i restriktiva åtgärder mot nya flyktingar. Trots köer och ineffektivitet som drabbar hela ekonomin har ingenting gjorts åt den reglerade hyresmarknaden, som effektivt stänger unga och nyanlända utan kontakter ute från konstlat billigt boende i städer där jobben finns. Reformen som förenklar anställningsregler har varit ett annat tabu.

Januariavtalet innebar små och otillräckliga men ändå

förändringar i rätt riktning på dessa båda områden. Vi väntar dock fortfarande på leverans, liksom på en utlovad och välbehövlig skatteomläggning med sänkta inkomstskatter och tilltänkta avdrag och undantag. Sådana allmänna förbättringar är betydelsefulla också för integrationen.

Samtidigt är risken att covid-19 medför nya bakslag också ur integrationsperspektiv. Krisen när samhällsfunktioner stängts ner har slagit hårdast mot osäkra jobb i servicesektor och mot egenföretagare med små

marginaler. De har också varit de sista att få del av offentliga stödprogram.

Sverige är en fristad för många människor som flytt undan krig och förtryck, men vi har mycket att leva upp till för att vara mer än så.

**DN 30/8 2020**

# **Så blev skogens guld till blodsbär**

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Efter två magra år var  
frysdiskarna tomma hos  
krisande bärbolag. Då kom det  
bästa blåbärsåret på decennier.  
Sverige är helt beroende av  
utländska bärplockare, men  
pandemin gjorde att många inte  
kunde resa hit. Det fick  
konsekvenser.**

**DN:s Jonas Fröberg och Alexander Mahmoud berättar om hur coronakrisen gjorde skogens guld till blodsbär.**

Den gröna skogsdungen svämmar över av blåbär utanför Stora Coop i Umeå. Blåbärsriset är mer blått än grönt.

Det är det bästa året på decennier för svenska blåbär – som innehåller höga halter av antioxidanter och därför är värdefulla på världsmarknaden. Blåbären täcker 17 procent av Sveriges yta.

Tänk dig hela Stockholms läns yta täckt av blåbär. Och så gångrar du det med tio.

Efter att bären i princip torkat bort i skogen två år i rad gapade krisande bärbolags frysar tomma. Utländska gästarbetare från några av världens fattigaste provinser stod som vanligt redo att plocka – sedan svenskar för länge sedan slutat med det.

Det var upplagt för klirr i kassan. Då kom pandemin.

○ ○ ○

I slutet av maj rapporterade University of Oxford att Sverige



hade världens högsta dödstal i covid-19 per miljon invånare. Då beslöt Thailands arbetsmarknadsdepartement att förbjuda bärplockare att åka till Sverige.

– Det var en katastrof, mitt livsverk skulle gå i konkurs, säger Sylve Björkman, bärföretagare som drivit eget sedan han gick ut nionde klass.

I Sverige plockas årligen cirka 25 000 ton vilda bär i en bärindustri som omsätter drygt en miljard kronor. Det är bara runt 4 procent av de totalt 600 000 ton bär som finns i skogen.

Branschen är beroende av fattiga risbönder från nordöstra Thailand, varifrån 8 av 10 bärplockare kommer. Resten reser från provinser i Östeuropa, och framför allt Ukraina. Men Ukraina stängde sina gränser in till EU redan i mars av rädsla för covid-19.

Plötsligt hade Sverige inga plockare – alls.

I ett egenhändigt byggt litet trerumshus på pålar 800 mil bort satt samtidigt 49-årige risbonden Saad Kamma. Han var rädd för att få covid-19. Han var rädd för att hela hans by i nordöstra Thailand

skulle se snett på honom om han åkte.

Ändå ringde han sina kontakter i Bangkok.

Fick han komma till Sverige och plocka blåbär i år?

○ ○ ○

Bärsommaren 1986 hemma i uppväxtens Rundvik i

Västerbotten var nästan lika bra som i år. Minnesfragment får hjälp av ett bleknat fotografi.

Pappa hade fyllt sin orange släpvagn med lingon inför resan till uppköparen. Glädjestrålande

har han ropat ut mig, en trött, ointresserad tonåring, att posera. Fram till 1980-talet var bärplockning för att sälja en svensk folkrörelse. Pappa tog en extra semestervecka när de första betten augustikyla anades i luften, klafsade miltals i skogarna med dubbla bärplockare och sålde till en lokal uppköpare.

Kanske var det hans lyckligaste vecka på året.

För "bärpäringa" – bärpengarna – köpte han sin stora utsvävning, löparskorna Nike Air Pegasus. Nära nog samtliga Coopbutiker i Norrland köpte bär från

privatpersoner. Bäruppköpare tycktes finnas i varje hörn.

I dag finns någon enstaka i varje län kvar. Nära nog ingen svensk plockar längre för att sälja.

– Egentligen spelar blåbären ingen roll för Sverige.

Påståendet kommer från Roger Uddstål, affärsutvecklare på Rise, Research institutes of Sweden, i Umeå, som stridit för blåbärs vidareförädling.

– Sverige exporterar kanske 80 procent av våra blåbär – och då som hela frysta bär.

Han säger att svenska blåbär har höga halter av antioxidanter, eller

rättare sagt antocyanider, som gör dem åtråvärda för den globala hälso- och skönhetsindustrin, framför allt i Asien.

– Det är där de stora pengarna finns. Sverige har inte tillstymmelse till sådan förädling. Här tycker vi att blåbär är något som andra ska hålla på med: thailändare, ukrainare eller bulgarer. Grossisterna ägnar sig åt lönsam storskalig bärhandel. De lever gott på att sälja oförädlade bär. Det tunga jobbet görs av mängder av lågavlönade utländska plockare där många vill ha en del av kakan;

bemanningsföretag,  
bäruppköpare och grossister.  
Samtidigt som blåbären svämmar  
över skogen invid Stora Coop i  
Umeå kommer de färska blåbären  
i butikens kyldiskar från Portugal  
och Polen. De frysta importeras  
från Chile – även om frysta bär  
från Sverige också finns här. En  
uppsjö färska fruktjuicer står  
uppradade, men ingen färsk  
blåbärsjuice från Sverige. Torkade  
blåbär – en gång en svensk  
storindustri med upp mot 30  
torkanläggningar bara i  
Västerbotten – kommer från  
Chile.

○ ○ ○

På midsommaraftonen 2020  
dansade svenskarna coronasäkert  
runt midsommarstänger.  
Bärbranschen höll andan. Några  
dagar senare tändes ett hopp för  
Sylve Björkman.  
– Vi förstod att de thailändska  
myndigheterna kanske kunde  
ändra sig, säger han.  
Juli blev en kamp mot klockan.  
Branschen önskade 7 000  
thailändska plockare för att möta  
behoven. Hårda förhandlingar  
med den thailändska regeringen  
landade i att inte ens hälften

kunde komma. Sylve Björkman lyckades locka hit 800 av de 1 400 han önskade.

Plötsligt hade de fattiga gästarbetarna kunnat ställa krav.

Globaliseringens rangordning hade vänts upp och ned.

– Kraven blev hårda och väldigt kostsamma för oss bärbolag, säger Sylve Björkman.

○ ○ ○

Fredrika den 10 augusti.

Blicken är som hos en kirurg inför operation, koncentrerad, men här mot blåbären. Rafs, rafs, rafs.

Saad Kamma svänger snabbt runt

med sin röda bärplockare som han kallar ”gapå” på thailändska.

– Visst är jag rädd för att få covid-19, säger han, ute på ett hygge utanför Fredrika.

– Och jag tänker på hur de hemma i byn ska reagera när jag kommer tillbaka.

På en dag får han ihop uppemot 150 kilo. Som jämförelse rymmer en tiolitershink 7 kilo blåbär.

– I år ser det bra ut. Det är ju inte så många plockare. Efter att allt är betalt kommer jag att tjäna ungefär 100 000 baht – eller drygt 30 000 kronor.

Det är mer än en årslön för honom. Han får något grötigt i halsen och ansiktet spricker upp i ett leende när han pratar om sin 20-årige son – Ittepon.

– Han går på tekniska universitetet i provins-huvudstaden Chaiphun. Jag vill betala hans och min 13-årige sons utbildning.

Bakom hygget breder sjön Ottervattnets blå vatten ut sig. Saad Kamma vrider sina händer och berättar hur han de första åren för runt 15 år sedan hamnade i klorna hos en ”bärmadam” – en thailändsk kvinna.

– Vissa år förlorade jag pengar efter att ha jobbat tolv timmar om dagen i två månader. Då fanns inga garantier.

Nu har han en garantilön och kan inte gå back, säger han.

En smutsig VW-buss råmar in på Vägverkets gamla garageplan i Fredrika. Den är så nedlastad att stänkskydden släpar i marken.

Saad Kamma tittar ut genom den immiga rutan. Mörkröd vätska från bären droppar ur de öppna bagageluckorna. Den sötsyrliga blåbärsdoften ligger tung och en thailändsk man riktar något som ser ut som en vit pistol mot

pannan på en bärplockare. Han tittar på den vita febertermometern, skrattar och gör tummen upp. Temperaturen får inte överstiga 36,4 grader – då sätts plockaren i karantän en vecka.

När plockarna kommer hem från skogen efter 14-timmarsdagar lever de isolerade och handlar inte ens mat i affären i Fredrika, som sett sin befolkning minska med 66 procent sedan 1970.

○ ○ ○

Sylve Björkman fick finansiell hjälp av sin stora grossist Olle

Svensson AB för att få hit i alla fall hälften av plockarna.

Det ser tuffare ut på andra håll.

– Flera stora aktörer riskerar att gå i konkurs inom kort, säger den rutinerade bäruppköparen Leif Ögren i Piteå som själv valde att inte ta in några plockare, av kostnadsskäl.

Den 64-årige bäruppköparen med 40 år i branschen berättar att stora grossisten Blåtands förväntade 500 plockare blev noll. Sveriges näst största grossist Polarica önskade 1 150 plockare från Thailand men fick bara en tiondel, runt 150 personer, och

Bothnia Bär ville ha 200 men det blev inga.

Blickar riktades åt ett annat håll.

○ ○ ○

Den svenska arbetslösheten hade ökat från 6,9 till 8,9 procent i juli jämfört med juli förra året på grund av coronakrisen.

Skatteverket påminde närmast desperat i ett pressmeddelande om att vi alla får plocka bär för 12 500 kronor utan att betala skatt. Såsom min pappa gjorde på 80-talet.

– Min prognos är att hundra thailändska plockare kommer att

plocka mer blåbär under en dag än vad svenskarna gör tillsammans i hela Värmland under två månader, säger Sylve Björkman.

I västerbottniska Hällnäs, 10 mil nordväst om Fredrika, lyser en blick av förväntan. När klockan slår 17 står bäruppköparen Krystyna Felczak redo för att ta emot bär i ett vitt tält på grusplanen bakom sin egen mataffär i byn.

Hennes och sambons företag har gått back de senaste två åren som var dåliga bärår.

Nu hoppas de på svenskarna.



Hon rättar till den svarta  
miniräknaren bredvid vågen.  
Tystnaden bryts av en bröljande  
Volvo 740 som kör förbi.  
– I går kom flera bärplockare,  
säger hon.  
Under försommaren fick hon en  
idé.  
Region Västerbotten utlyste  
pengar för coronadrabbade  
företag. Krystyna Felczak sökte  
135 000 kronor och hennes  
reklamfilm rullar vid vårt besök  
sedan några dagar i sociala  
medier:  
Två glas fräsande skumpa står på  
kanten till en badtunna.

Aftonrodnaden lyser över en  
spegelblank västerbottnisk sjö och  
i badtunnan sitter två kvinnor och  
skålar i solen. ”Men hur har du  
råd med det här?” frågar den ena.  
”Jag har ju varit och plockat bär i  
skogen och sålt!”, säger den andra  
innan orden ”Förverkliga dina  
drömmar” projiceras över bilden.  
Det frasar i gruset. En silverfärgad  
suv med ett pensionerat par  
stannar. Fem minuter senare åker  
de 171 kronor rikare efter att ha  
sålt 10,4 kilo blåbär.  
Dagarna går. Desperationen stiger  
i bärbranschen.

○ ○ ○

Vidsel den 15 augusti.

Blåljusen pulserar i det fallande ljuset. Brandbilen gör en kraftig gir in på torget i norrbottniska Vidsel, som med 500 invånare är Älvsbyns kommuns nästa största ort och som tappat 44 procent av befolkningen sedan 1970.

Snart sprutar det ur en brandsläckare. Bakom två utdömda hyreshus intill torget brinner bildäck. I husen finns inte varmvatten och vattenrören har frusit sönder.

Det är lördagskväll och ett tjugotal barnröster klingar av bulgariska och romani omkring oss. Uppe i hyreshusets fönster syns föräldrarna som skuggskepnader. Ingen kan engelska. Det står sju sönderslagna bilar runt om oss. Blåljuset vandrar över ansiktet på räddningstjänstens styrkeledare Robert Andersson. Han suckar och pekar in mot skogen.

- De fick först göra behoven där bakom huset, säger han och blir tyst.
- Det är ju ren människohandel.

Sedan slutet av juli har de runt hundra bulgariska bärplockarna bott i det utdömda huset i Vidsel. De lockades hit av en 28-årig man från Mellansverige, vars sambo köpte hyreshusen i vintras efter en konkurs.

Då dömdes också 28-åringen i Svea hovrätt till två månaders fängelse för grovt bokföringsbrott i ett bärhandelsbolag. Han har näringsförbud sedan förra året och skulder till Kronofogdemyndigheten på 3 223 865 kronor. Sambon är dömd för bokföringsbrott i samma bolag.

Älvsbyns kommun anser att det finns stora brister i bland annat hygien och brandsäkerhet och har utdömt vite på en miljon kronor till de två ekobrottsdömda.

Samtidigt har fyra av bärplockarna anhållits för stölder av polisen efter en helikopterjakt. Mataffären har frivilliga vakter för att, som de säger, förebygga stölder.

Leif Ögren har själv tidigare ägt husen i ett bolag som gjort konkurs:

– Jag skulle vilja påstå att det är blodspengar på de här bären, det är ett utnyttjande av utsatta

människor som jag aldrig tidigare sett.

Han fortsätter:

– Det är en katastrof och nästan ett krigstillstånd i Vidsel.

Och så kommer han in på det som han ser som det värsta.

– Någon grossist köper ju uppenbarligen bären. Eftersom det kommit så få utländska plockare i år slåss flera bärgrossister för att överleva. Då köper de blodsbär. De är beredda att gå över lik.

Han gör en paus.

– Varför är inte Ekobrottsmyndigheten här nu och dokumenterar?

○ ○ ○

Efter all uppståndelse och polispatrullering har den ekobrottsdömde sagt till Aftonbladet att han bara vill att bärplockarna skulle åka därifrån. Att de blivit ett problem.

Flera har redan åkt.

Uppbrottsstämning vibrerar i luften.

En man möter oss med uppdragna axlar. I ett slag står ett tiotal personer runt honom. Flera frågar

vad vi gör där. Barn tjoar. Kvinnor rullar ihop blåvitrandiga madrasser och väskor i de avställda bilarna, som alla tillhör den dömda ekobrottslingen.

En kvinna som bor i Vidsel, men kommer från Bulgarien, agerar tolk.

Mannen heter Miro Valef och bor egentligen i ett romskt område utanför Sofia i ett litet hus han byggt själv. Han är här med sin fru och två söner.

– Vi har haft det bra här. Mycket bättre än hemma, säger han.

Han säger att de fått bra betalt för bären.

– Jag förstår inte varför vi måste flytta. Vi vill stanna.

Han talar högt, snabbt och med eftertryck. När fotograf Alexander Mahmoud och jag frågar om den ekobrottsdömda som tagit dit dem blir röstläget högre. Han vill inte gå in på vad han tycker om ”bossen” och går i väg när vi frågar mer.

Miro Valef är snart tillbaka. Den hårda jargongen är nu borta och blicken blyg. Han vänder sig direkt till tolken, den första utomstående han kunnat tala med.

– Du ... om vi skulle behöva hjälp med kläder, mat och saker för barnen. Vart vänder vi oss?

Tolken frågar om de har provat med kommunen.

– Kommunen verkar ju vilja driva i väg oss. De flesta av oss kan inte läsa och skriva och några kan bara romani. Vi är rädda att bli avspisade.

Det går att ta på tystnaden när de har åkt.

En ytterdörr och flera fönster står vidöppna i de en gång

toppmoderna 60-talshusen.

Slaktade bilar står kvar på parkeringen. I ett påslaget kylskåp

i en lägenhet står en crème fraîche-burk, lagrad prästost och en förpackning med Coops potatissallad.

Tankarna går ohjälpligt till bilder från staden Pripjat invid Tjernobylys kärnkraftverk 1986 efter evakueringen.

Den ekobrottsdömde och hans sambo som äger husen syns inte till. Jag söker honom upprepade gånger utan resultat via telefon, sms och genom en man som säger sig vara en kusin.

– Något bärbolag har betalat förskott till de ekobrottsdömda så att de kunde köpa husen. Nu blir

det jobbigt när allt avbryts mitt i säsongen, säger bäruppköparen Leif Ögren.

Hela upplägget av den ekobrottsdömde, att locka plockarna till Vidsel, bygger på att ett bärbolag – och sedan en grossist – köper bären.

Frågan är vem.

○ ○ ○

Swoosch.

Fartvinden från den mötande täckta lastbilen får vår Saab att rycka till på landsvägen.

Vi hann ett par kilometer från Vidsel. Lastbilen tillhör bolaget

Målaren i Norr AB – ett känt bäruppköparföretag i Lycksele. Vi vänder.

Lastbilen backas upp mot det lagerutrymme som kommunen dömt ut av hygienskäl.

De två lastbilschaufförerna vill vara anonyma.

Den ene bekräftar att han är anställd av Målaren i Norr AB.

– Vi har köpt av honom som har det här. Han har hjälpt till med det.

När vi nämner den ekobrottsdömde 28-åringens namn bekräftar chauffören att det är den personen.

Hur ser ni på etiken i att köpa bär här?

– Kommunen menar att det är bättre att de bor i skogen. Men här har de ju haft vatten och så.

Älvsbyns kommunalråd Tomas Egmark (S) reagerar starkt.

– Det är för jävligt. Jag blir förbannad över hur man utnyttjar och lurar upp de här utsatta människorna till Vidsel och placerar dem i ett rivningshus – och sedan blir Vidselborna också rädda.

Han gör en paus.

– Bären köps ju svart av plockarna och någonstans efter vägen blir

pengarna vita. Det tycker jag är tragiskt. Polisen har dåligt med resurser att utreda.

Jag når den verksamhetsansvarige på Målaren i Norr AB, Lars-Göran Knutsen.

– Hade inte jag köpt hade någon annan gjort det. Om de har blivit utnyttjade tar jag totalt avstånd från det. Men jag ser inte att de blivit det.

Han säger att den ekobrottsdömde jobbat åt honom och även fått kontanter av honom, men att han inte vetat om hans brottsregister.



– Jag lånade också ut pengar till hans sambo så att de kunde köpa husen.

Han säger att han av affärsskäl inte vill ange vem han i sin tur sålt åt.

Är det som du vet några svarta pengar i det här?

Det blir tyst.

– Inte mig veterligt.

Enligt Piteå-Tidningen är en av köparna det finska bolaget Arctic International, som köpt en mindre del men som avbröt på grund av dålig kvalitet. Det bekräftas av Lars-Göran Knutsen.

Men något annat bolag måste ha köpt mer.

Jag ringer Sveriges fyra stora grossister: Polarica, Skogsmat, Blåtand och Olle Svensson AB och frågar om de köpt bär som kommer från Vidsel av Målaren i Norr AB eller från det ekodömda paret i Vidsel. Alla svarar nej på frågan.

○ ○ ○

Augusti går mot sitt slut. Utanför Coop i Umeå hittar jag åter den gröna skogsdungen som svämmade över av blåbär. Bären är kvar.

Övermogna.

**Jonas Fröberg**

[jonas.froberg@dn.se](mailto:jonas.froberg@dn.se)

### **Fakta. Villkor för bärplockarna**

Thailändska plockare har arbetstillstånd och får sedan 2008 garantilön via ett hängavtal med fackförbundet Kommunal.

Garantilönen är i år 22 049 kronor per månad. Plockarna får 14 kronor per kilo bär och när man kommit upp till garantilönen innebär allt man plockar högre förtjänst.

Plockarna måste betala för husrum, mat, bil och bensin – vilket tillsammans kostar runt 250 kronor om dagen. Flygresan och visum kostar 25 000 kronor som bärbolaget lagt ut för och som plockaren Plockare från Östeuropa kommer hit på turistvisum.

# **”Hade inte jag köpt bären hade någon annan gjort det”**

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Den svenska bärindustrin krisar när utländska bärplockare uteblir. Då kan blodsbär hamna hos större grossister.**

**– Vi i branschens grossistled måste ta ansvar, det som hände i Vidsel ska inte få hända, säger Tommy Innala, delägare i bär-grossistjätten Polarica.**

Bristen på utländska bärplockare, som vanligen plockar runt 90 procent av bären i Sverige, har fått konsekvenser för en bransch som omsätter runt en miljard kronor. DN har rapporterat om hur en ekobrottsdömd man från Mellansverige, som har näringsförbud och miljonskulder, har lockat ett hundratal bulgariska blåbärsplockare till ett

fallfärdigt hyreshus i norrbottniska Vidsel. Bärbolagen i Sverige saknar formell branschorganisation, men domineras av fyra stora bärgrossister: Polarica, Olle Svensson AB, Blåtand och Skogsmat. Under dessa finns mindre bäruppköparbolag. DN dokumenterade hur blåbär hämtades i Vidsel av ett sådant – Målaren i Norr AB med säte i Lycksele. Där är Lars-Göran Knutsen ansvarig. Vilken aktör högre upp i kedjan har du sålt bären till?

– Det är affärshemligheter. Det kan jag inte gå ut med, säger Lars-Göran Knutsen.

Finska bärbolaget Arctic International bekräftar för Piteå-Tidningen att de köpt en mindre del av bären från Knutsen.

På den mindre grossisten Blåtand är Ulf Hagner vd: Där blev de väntade 500 thailändska bärplockarna – inga alls.

– Vi satsar nu på uppköp från fria plockare, de flesta som plockar har rötterna i Thailand eller Burma. Vi får ett tuffare år.

Han säger att de inte köpt bär från Målaren i Norr AB – och inte

heller via det ekobrottsdömda paret i Vidsel.

Hans Olsson är vd på grossistjätten Skogsmat som totalt omsätter 630 miljoner kronor, varav en tiondel i Sverige. Även han säger att de inte gjort affärer med bolaget Målaren i Norr AB. Hans Olsson pekar på att det är svårt att spåra vart bären från fria plockare, som i Vidsel, tar vägen.

- Det sprids partier brett och de kan välja många olika grossister i Baltikum, Finland eller Sverige.

Den lika stora grossisten Polarica har drabbats hårt när thailändska bärplockare uteblivit. Där är

Tommy Innala delägare och senior adviser:

- Vi har inte köpt av Lars-Göran Knutsen. Ingen vill befatta sig med de bären, säger han och fortsätter:

- Det som hände i Vidsel är tragiskt. Det är katastrofalt för branschen.

Den ekobrottsdömda mannen i Vidsel var anställd av Lars-Göran Knutsen. Knutsen säger att han inte visste att bulgariska plockare skulle bo i husen. Han bekräftar att han själv lånat ut pengar till de ekobrottsdömda för att köpa husen. Senare under den bandade

telefonintervjun visar det sig att Knutsen ändå tycks ha känt till de bulgariska plockarna: Han säger att den ekobrottsdömde delvis anställdes för att han kunde deras språk och han försökte avråda honom från att ta dem till Vidsel. Det har ju gjorts en anmälan om människoexploatering – hur tänker du om det?

– De har fått 21 kronor per kilo vad jag fattar, medan plockarna från Thailand bara får 14 till 15 kronor. Det tycker inte jag låter som att någon utnyttjar någon. Hur ser du på ditt ansvar?

– Hade inte jag köpt bären hade någon annan gjort det. Om de har blivit utnyttjade tar jag totalt avstånd från det. Men jag ser inte att de blivit det. Jag trodde att jag skulle få billiga blåbär, men så blev det ju inte. Det blev jävligt dyra bär.

På den stora grossisten Olle Svensson AB är Martin Engström vd.

– Det ekobrottsdömda paret försökte sälja till oss, men vi sade absolut nej och vi inte köpt från bolaget Målaren i Norr. Jag tror att de ringt runt till alla aktörer, men har väldigt svårt att sälja.

**Jonas Fröberg**  
[jonas.froberg@dn.se](mailto:jonas.froberg@dn.se)

# **”Vägspärrarna en våldigt stor maktdemonstration ”**

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Det kriminella gängets vägs  
spärrar i Angered i Göteborg  
ger inte ett särskilt starkt skydd  
mot yttre fiender, menar  
kriminologen Manne Gerell.  
Däremot ser han det som en  
effektiv maktdemonstration  
inför de boende i området.**

**– Det visar att de kan ta kontrollen, åtminstone för en liten stund, säger han.**

Under den andra halvan av augusti har en långvarig, pyrande konflikt mellan kriminella grupperingar i Angered och Backa åter blossat upp i Göteborg. På kort tid har tre skottlossningar inträffat och flera bilar har satts i brand.

Maskerade män har också genomfört fordonskontroller i Angered i syfte att förhindra eventuella motståndare att ta sig in i området, enligt polisen.

Manne Gerell, kriminolog vid Malmö universitet, anser att de illegala vägspärrarna visar hur ännu en ny gräns har passerats av de kriminella gängen.

– Om det stämmer som polisen har sagt, att de här personerna har skyddsväst, walkie-talkie och genomlyser bilar med ficklampor, är det organiserat på en nivå som vi inte har sett förut. Det visar vad man är kapabel att göra, säger han.

Manne Gerell känner till andra fall där kriminella grupperingar har kontrollerat bilar i olika områden, men det har då handlat



om mindre tydliga spärrar där unga personer hänger på gatan och tvingar bilister att vänta tills de "blängt färdigt".

Som ett skalskydd för de kriminella anser han dock inte att det är särskilt effektivt. I Angered har gängen inte upprätthållit spärrarna under någon längre tid innan polisen har dykt upp på platsen. Signalen till de boende i områdena är däremot stark och tydlig.

– Det här blir som en väldigt stor maktdemonstration. Det visar att de kan ta kontrollen, åtminstone för en liten stund. Jag tror att det

påverkar många boende, säger Manne Gerell.

Kontrollerna ska ha pågått före, och under, förra helgen. Polisen har omhändertagit flera personer men ingen har gått att knyta till brottet. Manne Gerell anser ändå att polisinsatserna är det bästa botemedlet.

– Det enklaste sättet att stävja det här är att ha tillräcklig polis-närvaro. Men problemet är att polisen inte har nog med resurser för att vara på plats i de här utsatta områdena. Även om polisen i nordost jobbar aktivt,

kan de inte vara i alla områden samtidigt.

I onsdags hölls ett möte mellan människor i ”gängmiljö” på Posthotellet i centrala Göteborg. Något som föranledde en massiv polisinsats där flera fordon och personer kontrollerades. Att de träffades i en så pass publik miljö har troligen en enkel förklaring, enligt Manne Gerell.

– Det är inte en plats där man kan skjuta utan att åka fast. Det är en neutral och säker plats.

Liknande medlingar har tidigare genomförts för att lösa konflikter i den undre världen, berättar han.

Men det finns inget givet sätt för hur den nuvarande situationen ska kylas av.

– Ibland förhandlar man, ibland dör det ut, ibland är det någon som vinner. Det finns inget enkelt svar på det. Men det som sticker ut med förhandlingen är att det tydligen var 40 personer på plats. Det är lite ovanligt. Jag har svårt att se varför man ska vara så många, ofta är det bara ett par tre personer i varje konstellation som har något att säga till om, säger Manne Gerell.

**Stefan Bjarnefors**

**Fakta. Upptrappning av våldet**

12 augusti: Två personer avlossar skott mot andra vid en bensinmack på Bäckebolesvägen på Hisingen.

20 augusti: Skottlossning på Akkas Gata på Hisingen.

Misstänkta skjuter med automatvapen från en bil. En person skottsskadas. En grips för försök till mord.

24 augusti: Skottlossning på Friskväderstorget på Hisingen.

Polisen hittar kulhål i fasaden. Det har även rapporterats in flera bilbränder under helgen.

26 augusti: Ett möte mellan människor i gängmiljö hålls på Posthotellet i centrala Göteborg. En massiv polisinsats genomförs där ett flertal fordon och personer kontrolleras. Ingen person grips dock.

# Detta förväntas av Miljöpartiets nya språkrör

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Efter Isabella Lövins avgång väntar en intern strid om de vägval som Miljöpartiet står inför. Frustrationen är stor över att klimatarbetet inte lockar väljare.**

**– Vi behöver ett nytt språkrör som inte bara visar upp listor på vad vi fått igenom i regeringen, säger riksdagsledamoten Rebecka Le Moine.**

Lovorden haglade. Europas mest framgångsrika gröna politiker. Ingen svensk har någonsin gjort så mycket för klimatet som hon. Så lät det från partikamraterna när Isabella Lövin i onsdags meddelade att hon i januari lämnar posterna som klimatminister och Miljöpartiets språkrör.

Men bakom hyllningarna för klimatarbetet hörs också skarp kritik mot hennes insats som partiledare och en djup oro för det läge som hon och hennes manliga språkrörskollegor Gustav Fridolin och Per Bolund har försatt MP i. Regeringsmakten har utövats till priset av fallande väljarstöd och växande frustration internt. DN har talat med ett femtontal nyckelpersoner i riksdagen, kommuner, regioner, distrikt och på andra håll i partiapparaten. Flera vittnar om ett missnöje med att ledningen inte har lyssnat under Isabella Lövins tid.

Motsättningen ställdes på sin spets i somras under de interna överläggningarna om migrationspolitiken och förhandlingarna som pågick i riksdagen. Isabella Lövin har inte prioriterat det interna partiarbetet utan lagt sitt krut på jobbet som klimatminister, menar flera källor.

– Hon har inte gått den långa vägen i partiet och därför inte lärt sig vilka distrikt som måste hållas på gott humör eller vem som börjar spinna när det blir konflikt, säger en MP-politiker.

Förväntningarna är höga på att det kvinnliga språkrör som väljs i januari ska lyckas bättre. Men ett mer lyssnande språkrör kommer inte att få något enkelt besked om vilken väg partiet bör ta. Det finns nämligen betydande spänningar när det gäller regeringsfrågan, partiets profil och hur det katastrofala opinionsläget ska vändas.

I senaste DN/Ipsos hade MP 4 procent av väljarna bakom sig, i nivå med valresultatet 2018 som bara var några tiondelar över riksdagsspärren. Särskilt allvarligt är att man tappat mest i de

grupper där stödet varit som starkast: bland kvinnor, unga, högutbildade och storstadsbor. Det visar en analys av DN/Ipsos data.

Till bilden hör att förtroendet för partiet i hjärtefrågorna klimat och miljö har rasat dramatiskt. I senaste DN/Ipsos var andelen som anser att MP har bäst politik på detta område nere på 20 procent, jämfört med över 60 för några år sedan. Raset började redan 2014 men har fortsatt under Isabella Lövins tid som språkrör. Och tappet är också markant bland de egna

sympatisörerna. Paradoxalt nog har det skett under en period då MP har kunnat förverkliga mer av sin politik än någonsin tack vare regeringssamarbetet.

Någonstans på vägen tappade Miljöpartiet sin egen röst, anser Märta Stenevi, partisekreterare och en av de personer som internt pekas ut som en potentiell efterträdare.

– Stödet i partiet för att göra kompromisser är jättestort. Men det måste vara tydligt vad som är vår ingång i en förhandling, vilken politik vi börjar med innan vi

landar i en överenskommelse, säger hon.

En utbredd åsikt är att det krävs ett språkrör som bättre kan sälja in partiets bedrifter hos väljarkåren och sätta agendan för debatten. Mer stridslystnad efterfrågas.

– Vi behöver språkrör som lär sig att fajtas för klimatfrågan och inte låter den tyna bort i konsensus med Socialdemokraterna och andra partier, säger Lorentz Tovatt, klimatpolitisk talesperson. Efterträdaren måste söka sig mer till medierna än vad Isabella Lövin har gjort och vara bekväm

med det, men också resa mer och träffa väljare runt om i landet. Det anser flera av dem som DN har talat med.

– Det handlar inte bara om att gå genom rutan, utan också om att möta folk på gator och torg. Man har 15 sekunder på sig och då gäller det att lysa igenom även i det direkta samtalet, säger Martin Nilsson, ordförande i Göteborg. Uppgiften att ”sälja in” partiets politik kompliceras av regeringssamarbetet, där kompromisser skapar ett avstånd mellan resultat och visioner. Om Isabella Lövin huvudsakligen har

agerat som regeringsföreträdare så måste hennes efterträdare bättre kunna balansera realpolitiken och idealen, menar flera miljöpartister som har DN talat med. Men var smärtgränsen går för kompromisser är ett ständigt stridsämne.

Rebecka Le Moine, riksdagsledamot och talesperson för biologisk mångfald, vill se en radikal lösning på problemet: ett språkrör i regeringen och ett utanför.

– Vi behöver ett nytt språkrör som inte bara visar upp listor på vad vi fått igenom i regeringen utan



rakryggat står för våra långsiktiga visioner. Vi måste bli mer frispråkiga för att kunna återknyta kontakten med miljörörelsen. Där är många trötta på att vi mest visar upp hur duktiga vi är i regeringen.

Rebecka Le Moine anser att denna linje måste drivas utan ängslighet i regeringsfrågan.

– Det är upp till Socialdemokraterna om de kan leva med ett parti som säger som det är. Kan de inte det så tycker jag att vi ska ifrågasätta hela samarbetet.

Maria Gardfjell, riksdagsledamot och miljöpolitisk talesperson, varnar för att främst söka mandatet bland aktivisterna. Partiet behöver nå bredare väljargrupper. Då krävs resultat, menar Maria Gardfjell, och resultat kräver en förmåga att samarbeta på det sätt som Isabella Lövin har gjort, först i EU-parlamentet och sedan i regeringen.

– Väljarna vill veta vad vi gör, säger Maria Gardfjell.

Under Lövins tid som språkrör, på kongressen 2017, slog parti-styrelsen fast att klimat och miljö

återigen skulle bli den främsta frågan för partiet.

Men nu, tre år senare, anser flera tunga miljöpartister att partiet måste bredda sig för att överleva. Ett alltför starkt fokus på miljö och klimat riskerar att skymma partiets ståndpunkter i andra frågor.

– Vi driver en rad olika sociala frågor som jag tror ytterst få väljare har kunskap om. Det är till exempel bara 1 procent av väljarna som anser att vi har bäst sjukvårdspolitik, säger Tomas Eriksson, partiets miljö- och

kollektivtrafikregionråd i Stockholm.

– Det är viktigt att partiet pratar om annat än bara miljö och klimat. Vi måste prata om social rättvisa och våga positionera oss åt vänster, säger ungdomsförbundets språkrör, Aida Badeli.

Miljö- och klimatborgarrådet Katarina Luhr i Stockholm tror tvärtom, snarare bör partiet fördjupa argumenten bakom miljö- och klimatpolitiken för att övertyga en större del av väljarkåren.

– Vår kommunikation måste bli rakare och tydligare, inte bredare och spretigare. Vi måste börja prata om att miljö och klimat också handlar om livskvalitet, säger hon.

Samtidigt som Miljöpartiet ska enas om ett nytt språkrör och en inriktning inför valet 2022 utspelar sig en annan strid som också avgör partiets framtid: kampen mellan regeringspartierna om Sveriges framtida migrationspolitik.

Medan S vill skärpa lagstiftningen vill Miljöpartiet återgå till en mer generös lagstiftning. I och med de

senaste månadernas förhandlingar i migrationskommittén har det återigen blivit en profilfråga för partiet. Men det har sitt pris, tror Stockholmstoppen Tomas Eriksson.

– Tyvärr är det inte ditåt vindarna blåser i Sverige. Däremot är det viktigt att vi håller fast vår åsikt även om vi inte har väljarna med oss. Min uppfattning är att vi har rätt i sak.

**Hanna Jakobson**

[hanna.jakobson@dn.se](mailto:hanna.jakobson@dn.se)

**Hans Rosén**

[hans.rosen@dn.se](mailto:hans.rosen@dn.se)

## **Fakta. Tänkbara efterträdare**

Amanda Lind, kulturminister.

Tidigare: partisekreterare, kommunalråd.

Åsa Lindhagen, jämställdhetsminister. Tidigare: socialborgarråd.

Maria Ferm, statssekreterare i regeringen. Tidigare: gruppledare i riksdagen, språkrör Grön ungdom.

Karolina Skog, ekonomisk-politisk talesperson. Tidigare: miljöminister, kommunalråd.

Märta Stenevi, partisekreterare.

Tidigare: kommun- och regionpolitiker.

Annika Hirvonen Falk, gruppledare i riksdagen, migrationspolitisk talesperson.

Tidigare: kommunpolitiker.

Alice Bah Kuhnke, EU-parlamentariker. Tidigare: kulturminister. Har sagt nej till att kandidera.

# Centerledaren: Återstarta Sverige med sänkt skatt

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Centerledaren Annie Lööf vill sänka skatter för att rivstarta svensk ekonomi. Partiet föreslår att arbetsgivaravgifterna för unga minskas med 11,5 miljarder kronor.**

– Vi behöver ge Sverige en ekonomisk nystart. Något som ger vår ekonomi en rejäl injektion, säger Lööf i sitt sommartal. Hon pekar på att både företagare och arbetstagare drabbats hårt av coronakrisen.

– Ge våra företag växtkraften tillbaka. Öppna dörren till det otroligt viktiga första jobbet för landets unga, säger Lööf. Hon lanserar i sitt tal ett nytt Centerförslag om sänkta arbetsgivaravgifter för unga. Partiet vill slopa den allmänna löneavgiften för alla upp till 24 år.

Det skulle, enligt partiets beräkningar, sänka dagens arbetsgivaravgift med 37 procent och minska kostnaderna för företagen med 11,5 miljarder kronor.

Den förra alliansregeringen, där C ingick, sänkte också arbetsgivaravgifterna för unga mellan 19 och 26 år, men det avskaffades av den efterföljande rödgröna regeringen.

Skattesänkningen fick kritik för att vara ineffektiv, eftersom sänkningen även gällde dem som inte har problem med att få jobb.

C hänvisar nu till en rapport från SNS Analys från 2019 om att den tidigare sänkta arbetsgivaravgiften för unga hade en positiv effekt på den gruppens sysselsättningsgrad med 2,5 procent.

Lööf uppgav i talet att allt fler partier och organisationer vill se sänkta arbetsgivaravgifter.

– Det är glädjande och helt rätt väg att gå och något som Centerpartiet påtalat i decennier, säger hon.

Den rödgröna regeringen, som samarbetar med Centern och Liberalerna, sänkte 2019

arbetsgivaravgifterna för unga under 18 år. I de pågående budgetförhandlingarna mellan regeringen, C och L har även L drivit ytterligare sänkta arbetsgivaravgifter för unga. Finansminister Magdalena Andersson (S) har dock uttryckt skepsis mot generellt sänkta arbetsgivaravgifter eftersom de kostar staten mycket och det är tveksamt om de har effekt. Andersson har i den kommande statsbudgeten för 2021 aviserat ett återstartspaket för Sverige på hundra miljarder kronor. En av konflikfrågorna i

budgetförhandlingarna är hur mycket som ska satsas på sänkt skatt och hur mycket som ska satsas på annat.

Centern driver också en inkomstskattesänkning riktad mot låg- och medelinkomsttagare för tio miljarder kronor.

Talet på Långholmen i Stockholm är Annie Lööfs politiska comeback efter föräldraledighet och en längre tids sjukhusvistelse på grund av att hennes dotter föddes nästan tre månader för tidigt.

Löof tar i talet upp den tuffa tiden på sjukhuset, där hon bland annat genomgick tre operationer.

– De där månaderna var långa och krävande för hela vår familj. De gav oss nya insikter om vad livet är värt och vad som är värt något här i livet, säger Lööf.

TT

# **Niklas Orrenius: Låt inte bråkmakarna skymma kärleken som också finns i Malmö**

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Provokatörerna fick som de ville. Protester mot koranbränningen i Malmö urartade i upplopp under fredagskvällen och natten. Men**



**låt inte våldsmän och  
bråkmakare skymma den  
viktiga manifestation som  
skedde i en moské i Rosengård  
i torsdags.**

Mitt i Rosengårds köpcentrum,  
inklämd mellan en kosmetikaaffär  
och en barnmorskemottagning,  
ligger en av Malmös många  
moskéer. I torsdags eftermiddag  
tog ett coronasäkert antal kvinnor  
och män av sig skorna och tassade  
in på den tjocka bönemattan.  
De var judar, muslimer och  
kristna. Agnostiker och ateister.  
Vänsterpolitiker och höger-  
politiker.

De hälsade på varandra i  
strumplästen, åt godis och frukt  
och sa saker som att Malmös  
mångfald är stadens styrka och att  
det är viktigt att alla står enade  
mot hatet.

Det kan låta klyschigt. Men  
sammankomsten i moskén var  
ingen ytlig kumbaya-  
manifestation avsedd att sminka  
över Malmös problem, inget  
simpelt hoprafsat *photo op* (få  
journalister kände till att det  
skulle äga rum).

De flesta i moskén var människor  
som sett allvaret i Malmös  
problem på nära håll – och som,

var och en på sitt sätt, jobbar hårt för att försöka komma till rätta med dem.

Oppositionsrådet Torbjörn Tegnhammar (M) sa:

– Vår stad har stora problem med segregation, arbetslöshet och kriminalitet. Men det beror inte på att det bor muslimer här.

De senaste åren har ett intensivt brobyggande arbete pågått i Malmö. Representanter från - polisen, kommunen, föreningar och församlingar ses numera ofta. Människor som tidigare sällan möttes lär känna varandra och förstår varandras utgångspunkter.

Samtidigt har polisen jobbat stenhårt med att gripa och lagföra Malmös grovt kriminella. Antalet skjutningar har minskat drastiskt. Till och med juli i år har åtta skjutningar inträffat i Malmö.

Under 2019 såg staden totalt 34 skjutningar – vilket i sin tur var en kraftig minskning från 2018 och 2017, med 47 respektive 65 skjutningar.

Vi journalister är inte så bra på positiva nyheter. Och det finns något oanständigt i att jubla över en nedgång i grovt våld, när våldet ändå fortsätter. Åtta skjutningar

innehåller mer mänsklig tragik än man vill tänka på.

Vi är inte heller särskilt duktiga på att skildra när vävar av samarbete och tilltro till varandra knyts starkare i en stad. Att folk från olika grupper samlas och fikar och pratar – var är nyheten, liksom?

Två av de starkaste trådarna i den malmöitiska väven, imamen Salahuddin Barakat och rabbinen Moshe David HaCohen, var på plats i moskén i torsdags. Deras vänskap och samarbete har blivit en stark och viktig symbol för många av oss Malmöbor som

oroat oss för misstro mellan grupper.

Därför var det äkta värme och stora leenden, när judar och muslimer hälsade på varandra där på bönemattan i Rosengårds centrum. Många kände varandra sedan tidigare.

Det som fört dem samman just den här torsdagen var en oro för att en dansk muslimhatare och provokatör skulle radera en del av det målmedvetna brobyggande arbete som pågått i Malmö de senaste åren.

Politikern och advokaten Rasmus Paludan har gjort sig ett namn i

Danmark genom att hetsa mot muslimer och bränna exemplar av Koranen i hopp om att provocera fram våld och kravaller.

Nu hade Paludan aviserat att han tänkte ta sin hetskampanj över Öresund, och komma till Malmö för att bränna ett exemplar av muslimernas heliga bok, Koranen. För maximal provokationseffekt tänkte han ställa sig utanför en moské i Rosengård.

Detta skulle han göra tillsammans med Malmökonstnären Dan Park, som stöttat nazister och som tidigare gjort judar illa till mods genom att hänga upp burkar

märkta "Zyklon-B" utanför Malmö synagoga.

Zyklon-B var en gas som användes i nazisternas utrotningsläger.

Rabbinen Moshe David HaCohen lyfte i sitt tal i moskén de avhumaniserande steg som föregick Förintelsen.

– Ett av de första steg som de tyska nazisterna tog 1933 var att bränna judiska böcker, som ett led i att försöka utplåna ett folks existens. I dag står vi med våra muslimska bröder och systrar, och säger tydligt: Vi kommer inte att låta någon skada er. Ni är en del

av oss, en del av vårt Malmö, sa rabbinen.

I demokratiska stater som Sverige, sa rabbinen, har medborgarna stora friheter.

– Men bara ett sjukt och perverterat sinne använder medvetet sin frihet till att göra andra illa, sa Moshe David HaCohen.

Kommunstyrelsens ordförande Katrin Stjernfeldt Jammeh (S) sa:  
– Koranbränning i Malmö är inte bara en fråga för muslimer i Malmö. En attack mot synagogan är inte bara en fråga för judar i

Malmö. Det är en fråga för oss, för hela Malmö.

Islamakademiens imam

Salahuddin Barakat var en av många som berömde

Malmöpolisen, som inför den planerade koranbränningen haft en intensiv dialog med representanter för Malmös muslimska befolkning.

Nästan ingen av talarna nämnde den danske muslimhataren vid namn. Någon sa att han drömde om att koranbrännaren skulle få stå ensam på ett öde torg, utan uppmärksamhet.

Så blev det inte riktigt. Rasmus Paludan stoppades vid gränsen av polisen på fredagen, men flera av hans anhängare tog sig till Malmö. På Stortorget spelade några håfulla unga män demonstrativt fotboll med ett exemplar av Koranen, samtidigt som de skrek antimuslimska slagord. I Emilstorp, en annan del av staden, brändes ett exemplar av Koranen vilket filmades och spreds på nätet under fredagskvällen. Den provokationen räckte som ursäkt för att ett stort antal bråkmakare skulle ge sig ut och

härja – och bisarrt nog vända sin ilska mot polisen. På fredagskvällen utbröt ett våldsamt upplopp i Rosengård, med stenkastning mot polisen och bilar som stacks i brand. Flera poliser skadades. Nu sprids kravallbilder med brinnande bildäck och arga unga män från Malmö. Provokatörer, våldsmän och bråkmakare av alla slag har fått precis som de vill. Men redan tidigt i lördags morse gav sig boende i Rosengård ut för att hjälpa kommunens personal att städa upp efter vandaliseringen. Vi är många

Malmöbor som hoppas att manifestationen i moskén i Rosengårds centrum i torsdags inte glöms bort. Den var ingen slump, utan en frukt av många Malmöbors hårda och målmedvetna arbete under flera år.

Det arbetet måste fortsätta.

**Niklas Orrenius**

[niklas.orrenius@dn.se](mailto:niklas.orrenius@dn.se)

# 13 misstänkta för våldsamt upplopp

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Efter det våldsamma upploppet i Malmö arbetade polis och socialtjänst på lördagen i området kring Rosengård för att skapa trygghet.**

**Oroligheterna bröt ut efter en koranbränning vid Rosengård och efter att några sparkat omkring en koran på Stortorget.**

**– Det är beklagligt att man riktar sin ilska mot myndigheterna, säger polischefen Stefan Sintéus.**

Fredagskvällens oroligheter började efter att företrädare för det främlingsfientliga danska partiet Stram Kurs bränt en koran i Emilstorp vid Rosengård och efter att några personer, misstänkta för hets mot folkgrupp, sparkat omkring en koran på marken på Stortorget. Vid 17-tiden protesterade cirka 300 personer på Amiralsgatan vid Rosengård mot händelserna. De sköt fyrverkerier och tände

bengaler, men det var inte riktat mot polisen, enligt polisens presstalesperson Rickard Lundqvist.

– Det har än så länge inte varit några skador på vare sig personer eller egendom. Vi betraktar läget som lugnt och under kontroll, sa han då.

Men vid 19-tiden började protesterna urarta. Polisen valde att stoppa demonstrationen vid Amiralsgatan i höjd med Västra Kattarpsvägen och Scheelegatan. Oroligheterna spred sig från Rosengård västerut mot Annelund. Enligt polisen



startades ett 20-tal bränder, exempelvis med bråte och bildäck. Poliser utsattes för stenkastning och polisbilar och räddningstjänstens fordon skadades. Vid 03-tiden natten till lördagen var läget lugnt kring Amiralsgatan och boende hjälpte till att städa upp. Enligt polisen skadades ingen privatperson och ett mindre antal poliser skadades lindrigt.

Vid lunchtid på lördagen var 13 personer misstänkta för våldsam upplopp, varav fem personer greps under natten. Utöver det omhändertogs cirka tio personer

för störande av allmän ordning. Samtliga frihetsberövade släpptes.

– Sen är det en mängd anmälningar om skadegörelse genom brand och vanlig skadegörelse, säger polisens presstalesperson Patric Fors.

Personal från polis och socialtjänst var på lördagen ute i drabbade områden för att prata med boende. Stefan Sintéus, polismästare i Malmö, säger i ett pressmeddelande:

– Det är beklagligt att man riktar sin ilska mot myndigheterna, men den förstörelse och oro som kvällens och nattens upplopp

inneburit har drabbat alla Malmöbor. Vi har tillsammans med Malmö stad, föreningar och religiösa samfund arbetat för att Malmö ska vara tryggt och säkert och vi kommer att arbeta hårt för att återskapa tryggheten. Förvaltningsrätten hade tidigare nekat den högerextreme danske politikern Rasmus Paludan tillstånd att elda upp Koranen i Malmö. På fredagen stoppades han vid den svensk-danska gränsen då polisen bedömt att han skulle bryta mot beslutet och delgavs ett beslut om inreseförbud i två år.

**Fredrik Samuelson**  
[fredrik.samuelson@dn.se](mailto:fredrik.samuelson@dn.se)  
**Gustav Olsson**  
[gustav.olsson@dn.se](mailto:gustav.olsson@dn.se)

# **Så påverkas din självbild när hjärnan tror att du har bytt kropp**

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Om din hjärna tror att din  
kompis kropp är din påverkas  
även din uppfattning om dig  
själv, och ditt minne, visar**

**forskning från Karolinska  
instituted.**

Du ligger på en brits och känner hur någon stryker lätt över din mage och dina ben. Genom glasögonen du har fått på dig ser du samtidigt hur forskaren i rummet rör personen som ligger på britsen. Men det är inte din egen kropp du ser, utan din kompis.

– Hjärnan tolkar det du upplever, och när beröringen du känner stämmer med det du ser på den andra personens kropp blir det en mycket stark signal: Det här måste vara jag. Det blir ingen

vanföreställning. Deltagarna vet ju om att detta bara är ett experiment. Men det känns verkligen som att det är min egen kropp, säger Pawel Tacikowski vid institutionen för neurovetenskap på Karolinska institutet i Solna. Upplevelsen av att vara i en annan persons kropp påverkar också din bild av dig själv, enligt en studie som Pawel Tacikowski och hans medarbetare publicerades i tidskriften iScience i veckan.

- Utan att försöksdeltagarna riktigt var medvetna om det anpassade de sina uppfattningar om sig själva så att de mer liknade

vad de tidigare hade sagt om sin kompis – hur artig, aktiv, utåtriktad och så vidare hon är, säger Pawel Tacikowski.

Att byta kropp, få en annans minnen eller gå en mil i hennes skor är ett återkommande tema i böcker, sånger och dikter, och i filmer och tv-serier som "I huvudet på John Malkovich", "Strange days", "Freaky friday" och "Black mirror".

– Jag har haft den här idén sedan jag var liten, och det är saker jag tror att många barn funderar över. Varför är min syster så olik mig?

Hur skulle det vara att en dag vakna upp inuti hennes kropp?

Som forskare i psykologi vill

Pawel Tacikowski också undersöka våra självbilder.

– Jag har alltid varit intresserad av vad vi tror om oss själva, till exempel: jag är artig, jag är social, jag är aktiv och så vidare, säger han.

Pawel Tacikowski sökte sig till professor Henrik Ehrssons forskargrupp på Karolinska institutet eftersom han kände till deras arbete med att skapa illusioner av den egna kroppen, och till exempel lura hjärnan att

man är osynlig eller har en extra arm.

– Jag ville använda deras fantastiska verktyg för att testa hur sådant påverkar de begrepp vi har om oss själva. Kan uppfattningen vi har om vår kropp också inverka på vår självbild och hur vi ser på vår personlighet? För att skapa illusionen av att låta människor byta kroppar med varandra lät forskarna par av goda vänner komma tillsammans till labbet.

– De skulle ha känt varandra i minst sex månader, eftersom det

var viktigt att de visste mycket om varandra, säger Pawel Tacikowski. Först svarade vännerna var för sig på frågor om hur de bedömde sin egen och vännens personlighet. Sedan fick de ligga på var sin brits, med vr-glasögon som visade en tredimensionell film av den andras kropp från en kamera vid hennes huvud. Forskarna strök exakt samtidigt över båndas magar och ben för att känslan och bilden skulle stämma överens, och skapa illusionen av att vännens kropp på filmen i glasögonen verkligen var den egna kroppen.

Försöksdeltagarna graderade själva hur mycket det kändes som att de hade bytt kropp med sin vän. För att få ett mer objektivt mått mätte forskarna också hudens elektriska ledningsförmåga, som ändras om vi börjar svettas och därför kan visa fysiska reaktioner av till exempel stress eller skräck. – Om du verkligen känner att din kompis kropp är din egen kommer du att bli stressad eller rädd när kroppen utsätts för fysiska hot, säger Pawel Tacikowski.

Det fysiska hotet var en leksakskniv i plast som forskarna plötsligt högg mot kroppen.

– Vi hade varnat deltagarna för det i förväg, eftersom vi inte ville skrämma dem för mycket. Men vi fann ändå att majoriteten av deltagarna svarade med en stressreaktion och en förändrad ledningsförmåga när de identifierade sig med sin väns kropp.

Reaktionen blev inte alls lika stark när försökspersonerna fick se filmen av kompisens kropp med några sekunders fördröjning.

Hjärnan blir inte lurad på samma

sätt när syn- och känselintrycken kommer i otakt.

– Då blir det mer som att du tittar på en film av din kompis, säger Pawel Tacikowski.

Att vår uppfattning om oss själva förändras när vi tror att vi är i en annans kropp tolkar Pawel Tacikowski som att hjärnans bild av vår fysik och vårt jag hänger ihop.

– Vi ville undersöka om det finns en länk mellan vår kroppsuppfattning och vår uppfattning av vårt psykologiska själv. Det verkar som att de två nivåerna är ihopkopplade.

Illusionen av att byta kropp varade bara nio minuter. Men det var tillräckligt för att deltagarna skulle justera sin självuppfattning så att den blev mer lik vännens personlighet, säger han.

Tidigare studie har visat att kroppsjaget är viktigt för minnet, och att vi minns sämre när hjärnan får illusionen av att vi inte längre finns i vår egen kropp.

– Vi fann att de försökspersoner som anpassade sin uppfattning om sin personlighet mest till att likna sin väns klarade minnestesterna bättre. Man kan tolka det som att om det finns en

samstämmighet mellan våra olika bilder av oss själva så gynnar det också våra kognitiva funktioner, säger Pawel Tacikowski.

Det kan vara viktigt för att förstå och behandla depression och andra psykiska tillstånd och störningar, menar han.

– Människor kan beskriva överklighetskänslor, och hur de känner sig bortkopplade från sin egen kropp. Det är väldokumenterat att de också har problem med att minnas saker under de situationerna. Våra resultat går ju på sätt och vis på samma linje, och skulle kunna



fungera som en modell för sådana symtom och störningar.

Försökspersonerna fick också se sin egen kropp i vr-glasögonen med några sekunders fördröjning.

Även då blev deras minne sämre, och de reagerade mindre på hotet från kniven, som att de ägde sin kropp i mindre grad.

– Du vet att din kropp är din eftersom hjärnan sammanställer information från olika håll. Du vet att din hand är din eftersom du ser den och känner hur den rör vid olika saker, och dessutom har information från musklerna som styr den. Så att de olika signalerna

kommer samtidigt är mycket viktigt för känslan av ägande, säger Pawel Tacikowski.

**Maria Gunther**

[maria.gunther@dn.se](mailto:maria.gunther@dn.se)

# Man häktad för kidnappning

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

En 27-årig man har häktats, misstänkt för att ha kidnappat en skolanställd i Angered i nordöstra Göteborg i tisdags.

– Han är på sannolika skäl misstänkt, säger åklagaren Thomas Willén.

Häktningsförhandlingen mot den 27-årige mannen hölls på lördagsförmiddagen i Göteborgs tingsrätt. Han är på sannolika skäl

– den starkare misstankegraden – misstänkt för människorov, grov misshandel och grovt övergrepp i rättssak.

**DN**

# SKR kritiserar sen testning

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

Anders Knape, ordförande för Sveriges kommuner och regioner (SKR), riktar skarp kritik mot regeringen och Folkhälsomyndigheten och menar att de var för långsamma med att be landets regioner att börja med coronatestning i våras. Det säger han i Ekots lördagsintervju.

– Kapacitet och beredskap fanns för att börja en ganska bred provtagning tidigare än vi gjorde. Men vi har haft som princip att vi följer Folkhälsomyndighetens och regeringens rekommendationer. Vi följer det som man på nationell nivå lägger fast, säger Anders Knape, till radion.

**TT**

# Munskydd hamstras inför nya råd

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

Försäljningen av munskydd har ökat stort på apoteken de senaste veckorna, visar kartläggningar från SVT och Svenska Dagbladet. Apotea uppger att för nästan en månad sedan såldes 150 000 per vecka. Två tre veckor senare ökade försäljningen till 320 000

och förra veckan såldes 395 000 munskydd.

– Vi ser en planerad hamstring inför en möjlig förändring i Folkhälsomyndighetens rekommendationer, säger vd Per Svärdsson.

Kronans Apotek säger att deras försäljning har ökat med 86 procent under augusti jämfört med juli. Apoteket Hjärtats och helstatliga Apoteket AB:s försäljning har ökat under sommaren, bara den senaste veckan har den gått upp med cirka 30 procent.

**TT**

# Kraven bankerna ställer för att du ska få bostadslån

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Det kan vara svårt att få lån till  
den bostad man vill ha.  
Bankerna ställer en rad krav på  
den som vill låna. Här är en  
genomgång av reglerna så du**

**kan förbereda dig innan du går  
till banken.**

Reglerna som bankerna tillämpar gör att det inte är säkert att inkomsterna räcker för att uppfylla bankernas krav när du vill låna, även om du tycker att kalkylen går ihop när du räknar själv. Bankerna har en rad regler att förhålla sig till och det är inte säkert att de beräkningar du gör själv stämmer med bankernas krav.

Därför är det bra att känna till hur bankerna resonerar. En del banker har också räknesnurror där du kan fylla i dina uppgifter

och få en fingervisning om ungefär hur mycket du kan få låna. Våra exempel är till för att göra det tydligare hur bankerna resonerar och inga garantier för att du kan få ett bolån om du uppfyller inkomstkraven. I slutänden är det alltid banken som bestämmer.

Varje år gör Finansinspektionen, FI, en undersökning av den svenska bolånemarknaden. Årets rapport publicerades i april och gäller för 2019. I rapporten finns ett avsnitt som redovisar hur bankerna bedömer kundernas betalningsförmåga när de ansöker

om bolån. Med hjälp av den informationen går det att se hur bankerna tillämpar reglerna. Uppgifterna i den här här artikeln bygger på siffrorna i FI:s rapport. Här är en genomgång av hur bankerna resonerar när de går igenom din bolåneansökan:

### **1 Bolånetak**

Bankerna får inte bevilja bolån på mer än 85 procent av köpesumman. I vissa fall kan det gå att få ett blacolån, lån utan säkerhet, till hela eller delar av kontantinsatsen men då blir räntan högre. Blacolånen måste dessutom amorteras på mycket

kortare tid än bolånen. Fem eller tio år är inte ovanligt.

## **2 Boräntan**

I dag ligger boräntan ofta på runt 1,6 procent vilket ger en månadskostnad efter ränteavdrag på cirka 930 kronor för varje lånad miljon kronor. Men bankerna räknar ofta med en ränta på 7 procent när de tar ställning till om de ska bevilja ett bolån. Då stiger räntekostnaden efter skatteavdrag till drygt 4 000 kronor i månaden för ett miljonlån.

## **3 Amorteringskrav**

Nya lån ska amorteras med 2 procent per år ned till 70 procent av bostadens värde och sedan vidare med 1 procent per år till 50 procent.

För en amortering med 2 procent per år blir utgiften 20 000 kronor om året, eller nästan 1 700 kronor i månaden, för varje lånad miljon. Med den amorteringstakten tar det ungefär 7,5 år innan skulden är nere på 70 procent om lånet var 85 procent av värdet när bostaden köptes.

## **4 Skärpt amorteringskrav**

Det skärpta amorteringskravet går ut på att de som har höga lån i

förhållande till inomsten måste betala av skulden snabbare.

När lånen överstiger 4,5 gånger inkomsten före skatt blir amorteringen 1 procentenhet högre än med det vanliga kravet. För lån över 70 procent av bostadens värde blir den amorteringen 3 procent per år, 2 procent för lån över 50 procent och 1 procent när belåningsgraden understiger 50 procent.

### **5 Kvar att leva på**

När bankerna tar ställning till om de ska bevilja ett bolån gör de något som kallas ”kvar att leva på-

kalkyl” och brukar förkortas KALP.

KALP-kalkylen innebär att det ska finnas kvar ett visst belopp till levnadsomkostnader när hushållets boendekostnader och övriga utgifter är summerade. I kalkylen tar man med inkomster som till exempel lön och barnbidrag. Sedan drar man bort inkomstskatten och de kostnader som är förknippade med bostaden. Som bolåneränta, amortering och driftkostnader. När det här är gjort ser man hur mycket som blir över och jämför med bankens schablonbelopp.



Finansinspektionen redovisar ett - genomsnitt av bankernas schabloner. Enligt FI ligger det genomsnittliga schablonbeloppet på drygt 24 000 kronor i månaden för en familj med två vuxna och två barn.

I schablonbeloppet för vuxna finns kostnaden för kollektivresor med men inte för bil. Schablonbeloppet för barn inkluderar avgiften till förskolan.

Schablonbeloppen varierar mellan bankerna och det är en av förklaringarna till att det kan gå att få lån hos en bank medan en annan säger nej.

Schablonkostnaden för en ensamboende vuxen kan till exempel variera mellan 6 000 och 10 200 kronor i månaden.

Konsumentverkets schablonbelopp för tvåbarnsfamiljen i exemplet är 19 800 kronor i månaden, alltså mer än 4 000 kronor lägre än bankernas genomsnitt.

**Maria Crofts**

[maria.crofts@dn.se](mailto:maria.crofts@dn.se)

# FI: Sveriges ekonomi hålls uppe av stöden

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Sveriges ekonomi hålls uppe med konstgjord andning. Utan vaccin under 2021 väntas - stigande arbetslöshet och fallande bostadspriser, befarrar Finansinspektionens generaldirektör Erik Thedéen.**

I april beslutade Finansinspektionen att släppa på amorteringskraven för bostadslån, till en början för personer som var sjukskrivna och arbetslösa. Lättnaderna kom sedan att bli mer generösa när krisen blev djupare och osäkerheten större. – Vi kom fram till att osäkerheten var så pass stor att den påverkade hushåll både direkt och indirekt, därför ansåg vi att det fanns skäl att göra mer generella undantag, säger Erik Thedéen. På så sätt skulle hushåll med bundet sparande i form av

amorteringar få större möjlighet att möta oförutsedda utgifter.

– Det var egentligen i linje med de tankegångar vi hade haft – att det skulle gå att göra undantag i extrema lägen. Nu kom det extrema läget tidigare än vi hade trott.

Av de cirka 600 000 låntagare som tagit lån de senaste åren och som därför omfattas av de tvingande amorteringskraven valde 170 000 att pausa inbetalningarna.

Sveriges BNP har fallit till historiskt låga nivåer och arbetslösheten blir allt högre,

samtidigt som börsen, bostadspriser och skuldsättning stiger. Erik Thedéen reflekterar över att ekonomiska indikatorer går i olika riktningar.

– Det är viktigt att säga att krisen inte är över, säger han och tillägger att arbetslösheten hade varit ännu högre utan stöd från finanspolitiken.

Hushållens ekonomiska situation framöver anser han vara svårbedömd. Utan en återgång under 2021 kan arbetslösheten stiga ännu mer och påverka bostadsmarknad och skuldsättning, enligt Thedéen.

– Vi befinner oss litegrann i en konstgjord andning, många går hemma och får lön tack vare stöden och så länge det består ser det någorlunda okej ut. Men skulle det förändras blir utvecklingen inte alls lika gynnsam.

Erik Thedéen säger att ekonomins olika riktningar, med stigande bostadspriser och börser trots fallande BNP, beror på att de flesta bedömer att det finns ett slut under 2021 då vaccin väntas.

– Det gör att en långsiktig syn på företags lönsamhet kanske ser lite

bättre ut än om vi till exempel hade haft en finanskris.

– En stor anledning till att vi har den utveckling vi har på börser och bostadsmarknaden beror på de gigantiska stödåtgärder som satts in från framför allt finansdepartementet, centralbanker och i viss mån tillsynsmyndigheter världen över. Låg statsskuld och buffertar i svensk ekonomi har gjort att Sverige klarat krisen bättre än andra länder, säger Erik Thedéen.

– Jag tror att man måste vara ödmjuk och säga att börsen är en spegling av framtidsförväntningar

och just nu är de positiva på lite längre sikt, men det kan förändras, säger han.

Hur tror du att bostadspriserna kommer att påverkas framöver?

– Bostadspriserna är drivna av två huvudfaktorer: den ena är arbetslöshet och svensk ekonomi och den andra är räntorna. Den allmänna bilden just nu är att räntorna är låga och kommer att förbli så under lång tid.

– När krisen bröt ut till fullo i mars–april gick bankernas finansieringskostnad på bostadsobligationsmarknaden upp, några dagar till och med

kraftigt. Det hanterades med regeringsåtgärder och Riksbanksåtgärder och till viss mån genom oss på Finansinspektionen. Men det är inte självklart att bostadsräntorna ska vara låga, under den här perioden höll de på att gå upp, säger Erik Thedéen.

**Ida Yttergren**

[ida.yttergren@dn.se](mailto:ida.yttergren@dn.se)

# Svårare för pensionärer att låna

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

I flera större svenska städer riskerar framtidens pensionärer att nekas nya bolån, enligt en ny undersökning. Skandiabanken har gjort beräkningar med utgångspunkt i ett typfall, en person som i dag är 40 år, akademiker (lärare) och med en inkomst på 34 400 kronor i dag

och som går i pension vid 67 års ålder, det vill säga år 2047. Den beräknade pensionen är 26 300 kronor. Personen bor i dag i en bostadsrätt som vid köpet hade en belåningsgrad på 85 procent som kommer att minska över tid på grund av amorteringar och värdeökning på bostaden. Denne antas också jobba hela sitt arbetsliv, utan avbrott för exempelvis föräldraledighet eller sjukskrivning.

Om reglerna för bolån, som gällde före pandemin, fortsätter att gälla skulle den personen inte ha möjlighet att köpa en ny likvärdig

bostad (tre rum och kök) med en belåningsgrad på drygt 50 procent i nio av 20 större svenska städer. Förutom Stockholm, Göteborg och Malmö finns exempelvis Halmstad, Linköping och Visby bland de städer där en framtida pensionär kan få problem med att få nytt bolån.

**TT**

# Mäklarna: Säljarnas marknad just nu

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

På frågan: "För vilka är bostadsmarknaden mest fördelaktig just nu" blev snittet i augusti 6,42 på en skala mellan 1 och 10 där 1 representerar köparna och 10 i sin tur säljarna –

den högsta noteringen sedan april 2017.

”Jag tror att de flesta är förvånade över den starka utvecklingen på bostadsmarknaden mitt under en pågående pandemi. Men i grunden har vi en låg ränta, konsumenterna ser att marknaden fungerar och vi märker av ett större fokus på den egna bostaden. Svenskar har alltid värderat en bra bostad väldigt högt men kanske ännu mer när många spenderar mer tid i hemmet”, säger Fastighetsbyråns vd Johan Engström i ett pressmeddelande.TT

# Hushållens sparande på rekordnivå

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Hushållens finansiella sparande ökade till en rekordnivå under andra kvartalet, enligt Statistiska centralbyrån (SCB). Den främsta orsaken var ovanligt stora nettoinsättningar på bankkonton och nettoköp av aktier och fonder under perioden.**



Under andra kvartalet uppgick nysparandet minus ökningen av skulder till 140 miljarder kronor. Det är det högsta uppmätta finansiella sparandet under ett kvartal sedan SCB började mätningarna 1996, och en ökning med 17 miljarder kronor jämfört med kvartalet före.

I slutet av andra kvartalet hade hushållens finansiella förmögenhet nästan återhämtat sig från raset under första kvartalet.

Nettoinsättningarna på sparkonto uppgick till 73 miljarder kronor. Detta trots att många bolag i år

valt att avstå aktieutdelningar som vanligtvis betalas ut under andra kvartalet. SCB hänför ökningen till en fallande hushållskonsumtion under coronapandemin. Dock var insättningarna på bankkonto lägre än rekordnoteringen i första kvartalet.

På grund av den kraftiga börsuppgången under kvartalet ökade hushållens finansiella nettoförmögenhet med cirka 900 miljarder kronor till totalt 11 154 miljarder kronor.

Ägande i bostadsrättsandelar ingår i sparbarometern och

marknadsvärdet på hushållens  
bostadsrätter föll 1,4 procent  
under kvartalet.

TT

# **Efter larmrapporter na: Bättre arbetsvillkor ska förbättra säkerheten inom sjöfarten**

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Det senaste året har det kommit flera varningar om pressade arbetsförhållanden, psykisk ohälsa, alkoholism och trakasserier inom sjöfarten. Nu får Transportstyrelsen i uppdrag att utreda och förbättra arbets- och levnadsförhållandena ombord. – Vi måste ta larmrapporterna på största allvar, säger infrastrukturminister Tomas Eneroth (S).**

Bristande arbets- och levnadsvillkor kan vara underliggande orsaker till att olyckor inträffar, enligt

infrastrukturminister Tomas Eneroth.

– Schysta villkor ombord spelar en nyckelroll för att hålla säkerheten på en hög nivå. Vi ska uttömma alla möjligheter och ställa krav för att stärka tryggheten inom sjöfarten.

Ministern är upprörd över brister i skyddet mot olyckor på fartygen.

– Det innebär en risk för det omgivande samhället, inte bara för dem som befinner sig ombord. I torsdags gav regeringen Transportstyrelsen i uppdrag att föreslå säkerhetshöjande åtgärder och kontrollmöjligheter som kan

bidra till en mer säker, hållbar och effektiv sjöfart. Utredningen ska vara klar i maj nästa år, enligt direktivet.

I vintras larmade Transportstyrelsen om att hård arbetsbelastning och kränkande behandling är stora arbetsmiljöproblem inom sjöfarten. Av drygt 6 000 sjömän som besvarade en enkät från myndigheten uppgav mer än en tredjedel att de inte har ork kvar till andra aktiviteter efter arbetsdagen. En av fem anser att de inte hinner med sina uppgifter

och att arbetsbelastningen är oacceptabel.

Enligt Transportstyrelsens rapport, som publicerades i december 2019, har 38 procent av kvinnorna upplevt trakasserier under det senaste året, jämfört med bara 16 procent av männen. Hos intendenturpersonal, som arbetar med service ombord, har nästan var tredje upplevt kränkande behandling.

I oktober förra året presenterades en studie vid amerikanska Yale University, där forskare samlat in uppgifter om psykisk hälsa hos drygt 1 500 sjömän från olika

länder. Var fjärde som svarade visade tecken på depression, enligt studien. Det som påverkar måendet negativt är isolering från familjen, krav från överordnade, sömnproblem och långa arbetsperioder. 35 procent av dem uppgav att de inte pratade med någon om sitt mående.

Var femte uppgav att de hade självmordstankar.

I utredningar har också spritkonsumtion lyfts fram som ett problem under långa resor. I flera grundstötningar i svenska farvatten de senaste åren har alkohol varit en del av

förklaringen till att olyckorna inträffat.

I Sverige vill regeringen främja en överflyttning av godstransporter från lastbilar till fraktfartyg. Det satsas på sjöfarten och mot den bakgrunden är det enligt Tomas Eneroth extra viktigt med säkerhetshöjande insatser.

– Sjöfarten blir en viktigare del i transportkedjan. Bättre arbetsvillkor innebär också att det blir attraktivare att söka sig till branschen.

Till stor del styrs säkerheten till sjöss av internationella lagar, men enligt ministern finns det

utrymme att agera på nationell nivå. Han säger att Sverige kommer att driva frågan inom EU och internationella organisationer som IMO, International Maritime Organization.

**Mia Holmgren**

[mia.holmgren@dn.se](mailto:mia.holmgren@dn.se)

## **Fakta. Transportstyrelsens kontroller**

Mellan 2016 och 2018 har Transportstyrelsen kontrollerat drygt 1 200 utländska fartyg i svenska hamnar.

145 hade brister utifrån sjökonventionen.

I 32 fall ledde bristerna till nyttjandeförbud, och båtarna fick inte lämna hamnen innan felen åtgärdats.

Under samma period kontrollerades 118 svenska fartyg i utländska hamnar.

28 hade brister, men inget fick nyttjandeförbud.



# Stilla tur längs Hjälmare kanal

SÖNDAG 30 AUGUSTI 2020

**Bland våra fyra största sjöar är Hjälmaren en ofta bortglömd doldis i skärningspunkten mellan Närke, Västmanland och Sörmland. Hjälmare kanal, vår äldsta farbara vattenväg, kan upplevas med båt eller kanot, till fots eller med cykel.**

Åns vatten är svart som tjära, siktdjupet obefintligt och längs dess kanter lyser de gula

svärdsliljorna som bloss i strandlinjens klorofyllmättade skogsdungar. När jag böjer mig ner över bryggkanten mot Arbogaåns mörka vatten intill den 600 år gamla Kapellbron gör sig ett minne påmint från barndomen då vi om somrarna besökte kusinerna på deras torp i Västmanland.

Jag skrämdes då av det svarta vattnet där ingen botten kunde skönjas, men fascinerades samtidigt av den ändlösa strömmen av linbanekorgar som passerade över våra huvuden lastade med kalk på sin väg

mellan kalkbrotten i Forsby och fabrikerna i Köping. I fantasin förflyttade jag mig svävande fram där uppe, blickande ner över landskapen runt Hjälmarens våtmarker liksom Nils Holgersson på gåsens rygg i Selma Lagerlöfs roman. Hade jag fått sitta i en av dessa korgar i dag hade jag kunnat spana in tinnarna och tornen på Sundby slott vid sjöns norra strand, följt norra strandens skärgård av små öar, kobbar och skär med sitt långgrunda vatten och samtidigt anat den betydligt klippigare södra stranden över



vars böljande slätter och stora skogar ruvar.

Om vi följer den gamla kalktransportens linbanesträckning norrut hamnar vi parallellt med Hjälmare kanal, den nästan 14 kilometer långa vattenvägen mellan Notholmen i Hjälmarens och Gravudden i Arbogaån.

Då vi en vacker försommardag lämnar Hjälmarens och slussen vid Notholmen och tyst glider genom legendariska Bergs-kanalen passar vi på att göra en avstickare in i den äldsta delen av Hjälmare kanal som togs i bruk redan 1639.

När vi når Hjälmare docka är det liv och rörelse. Husbilarna står på rad intill torrdockan, och i kaféet släcker gästerna törsten i skuggan. Andra sitter i solen och fikar på dess framsida med kanalen framför ögonen. Vid kajen ligger den lilla ångbåten Freden förtöjd. Här möter jag en av traktens kändisar, som går under namnet "Sluss-Janne". Han heter egentligen Jan Eriksson och har i över 40 år slussat båtar genom kanalens nio portar. I dag väntar två båtar på att få slussa sig ner genom Hjälmare docka. Till sin hjälp har Janne sin

dotter och hennes kompis som under sommaren hjälper till att sköta de handdrivna slussarna på samma sätt som man har gjort i ett par hundra år. De tyngsta slussportarna väger elva ton, så det är ett imponerande maskineri som ska till för att öppna och stänga dem med handkraft. Ett svettigt men roligt jobb, kommenterar dottern Clara medan hon bänder och drar i de långa järnstängerna till kugghjulen.

Många väljer den här vattenvägen i stället för Göta kanal, helt enkelt för att det är en betydligt lugnare

kanalresa i jämförelse med sin storasyster.

– Hit kommer också naturintresserade för att studera rödlistade arter av trollsländor och andra insekter, de sällsynta röda näckrosorna i Tiveden och Fagertärn eller för att få uppleva det rika fågel- och djurlivet längs kanalen, berättar Janne.

På väg mot Gravudden möter vi passagerarbåten M/S Gustaf Lagerbjelke som väntar på att bli slussad vid Arfprins Oscar Fredriks sluss i Hällby. I mer än 30 år har den trafikerat Hjälmarens. På tisdagar går den

från Örebro till Arboga och på onsdagen går den tillbaka – en resa på cirka sex timmar inklusive slussningarna.

Väl i Arboga får vi en historielektion av skådespelaren och guiden Emelie Hertzman som uppklädd till Gustav Vasas dotter Cecilia tar oss med på en tur genom de gamla kvarteren i Arboga. Cecilia Vasa fick staden i förläning av brodern Johan III och bodde i Arboga i åtta år. – Cecilia var en stark, skandalomsusad och spännande kvinna som gick sin egen väg. I

många och mycket var hon kontroversiell, säger Emelie. På tillbakavägen mot Stockholm längs Hjälmarens södra strand gör vi ett stopp på Julita gård. Här regerar en av våra stjärnkockar, Tommy Myllymäki. När vi anländer efter ett besök i det idylliska Fiskboda hamn är det bara hans mamma och en gårdsansvarig som är på plats för att förbereda årets öppning av värdshuset och sjukrogen. Vi vandrar därför ensamma runt i denna Skansenmiljö, som ägaren Artur Bäckström donerade till Nordiska museet 1944. Förutom

bygdens torp och byggnader av olika slag samt en kyrka ligger här en underbar trädgård där 130 olika pioner kan beskådas under vägledning av trädgårdsmästare Angelina Hjelm.

**Text och  
Jörgen Ulvsgärd**

**Se & göra**

En båttur längs kanalen  
M/S Gustaf Lagerbjelke  
Varje tisdag tar skepparen Jan Ekblad på M/S Gustaf Lagerbjelke med passagerare från Örebro på en resa över Hjälmarens och genom Hjälmarens kanals slussar

upp till Hjälmarens docka. Återresan sker nästkommande dag. Mat och dryck serveras ombord. Under veckans andra dagar går båten på räkkryssningar på Hjälmarens.

*arbogarederi.se*

Öliv med vacker natur

Vinön

Förutom vacker natur finns möjlighet att både övernatta, fika och äta på ön. Hjälmarens när det är säsong är en delikatess. Norra sidan av ön har en fin strand.

*vinon.se*

Belgiska våfflor i slussområdet  
Hjälmarens docka och kanalcafé

Slussområdet i Hjälmare kanal en bit utanför Arboga är en perfekt utgångspunkt för att vandra eller cykla utmed den 14 kilometer långa vattenvägen. Kanalcaféet i slussområdet serverar lunch med belgiska våfflor som specialitet.

*kanalcafet.se*

### **Äta & dricka**

Ett av Sveriges bästa kaféer

Café Två skator

Kaféet i Arboga har utsetts till ett av de bästa i Sverige av White Guide. Här finns en härlig trädgårdsservering och intill ligger vackra Sankt Nicolai kyrka.

*cafetvaskator.se*

Lokala råvaror från Hjälmarens Katrinelunds gästgiveri och sjökrog

Här driver kockarna Mark och Felix sin populära restaurang i en avslappnad miljö. Måltiderna är säsongsanpassade med lokala råvaror från Hjälmarens och trakten runt omkring. örter och grönsaker kommer från egna trädgårdarna.

*katrinelund.se*

Sjökrog vid Öljarens strand

Julita wärdshus

Här basar Tommy Myllymäki som sedan många år driver sjökrogen intill sjön Öljarens strand. Här äter

du gott och kan övernatta om du vill.

*julitawardshus.se*

**Bo bra**

Bo mitt i Arboga

Arboga stadshotell och

Stadskällaren

Hotell mitt i Arbogas centrum och tvärs över gatan ligger

Stadskällaren med sin härliga uteservering på baksidan.

*arbogastadshotell.se*

*stadskallaren.se*

Hotell med bra läge

Hotel Borgen

Bakom Örebro slott ligger detta vackert placerade hotell som är

en perfekt utgångspunkt för vandringar genom Stadsparken och längs Svartån ut mot Rynningeviken och Naturens hus.  
*nordicchoicehotels.se*

**Res hit.**

**Tåg Stockholm–Göteborg stannar i både Arboga och Örebro. Bilresan till Örebro från Stockholm tar cirka två timmar och från Göteborg cirka tre och en halv timme. Det går också bussresor mellan Göteborg och Örebro samt mellan Stockholm och Örebro.**

# **”Det är klart att vi blir besvikna när vi inte lyckas leverera”**

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

**Postnords hemleveranser når långtifrån alltid hela vägen fram. DN-läsare har vittnat om inställda leveranser och obegripliga förklaringar som**

**”du var inte hemma”, trots att de suttit just hemma.**

**Nu ber Postnords vd om ursäkt, och menar att den bristande leveranskvaliteten har med press från e-handeln och coronakrisen att göra.**

**– Jag tycker det är viktigt att lyfta fram under vilka omständigheter vi jobbat, säger Annemarie Gardshol.**

Begrepp som ”bomkörning” och att ”ställa en slinga” har blivit bekanta de senaste veckorna, efter att DN sökt svar på varför Postnords hemleveranser i bland hamnar hos postombudet och

beställaren som väntat hemma får höra att den inte gått att nå.

Nu bemöter Postnords vd och koncernchef Annemarie Gardshol kritiken.

– Det är klart att de som på något sätt är besvikna hör av sig till oss, till er, till mig personligen. Det är klart att vi tar dem på högsta allvar och det är klart vi blir otroligt besvikna när vi inte lyckas leverera efter deras förväntan, säger hon till DN.

En förklaring till att kvaliteten i bland brister i hemleveranserna är den som Postnords operativa chef

Mattias Krümmel berättat om tidigare.

Postnord logistics, som sköter pakettleveranser, har inte tillgång till alla portkoder som Postnords brevbärare har. När det då inte anges någon portkod i beställningen kan leveransen inte genomföras hela vägen till dörren.

En annan förklaring Annemarie Gardshol lyfter är coronapandemin och det den fört med sig: sjuktal upp mot 20 procent och en massiv ökning av e-handeln, i synnerhet hemleveranser.



– Man måste komma ihåg detta. Vi har haft dagar med tre gånger så mycket hemleverans än vad som är normalläget. Chaufförer som i vanliga fall levererar pallar till butik ska plötsligt ställa om och leverera hem till privatpersoner. Det är en helt annan typ av leveransform där vi på väldigt kort varsel fått ställa om, säger hon.

Leveranskvaliteten vad gäller brev har under pandemin hållit måttet poängterar hon, och även paketen som ska gå till postombud klarar kvalitetskravet. Det är just

hemleveranserna som blivit lidande.

### **Hur ska ni bli bättre på detta?**

– Många av våra leveranser tycker jag fungerar bra. Men där vi har att vässa oss är kring de här hemleveranserna. Det har blivit tydligt under den här perioden att vi absolut måste förbättra det. Speciellt om det fortsätter vara så att allt fler handlar på nätet och att allt fler vill ha sina leveranser hem, säger Annemarie Gardshol och tillägger:

– Men jag tycker någonstans också att det är väldigt viktigt att lyfta fram under vilka

omständigheter organisationen jobbat.

Hon har haft en rad olika roller inom Postnord under flera år. När hon för drygt två år sedan tillträdde som vd för Postnord Sverige deklarerade hon att hennes mål som Sverigechef var att "Svenskarna ska kunna lita på Postnord igen".

På den tiden var förtroendet för Postnord lägre än vad det är nu, kvaliteten var sämre och bolaget tampades med imageproblem. I dag har man kommit en bit på vägen men det verkar också

återstå en del innan svenskarna kan lita på Postnord igen.

– Vi har absolut några år till innan vi kan känna att vi är igenom, det är en jättestor omställning vi ska igenom.

DN rapporterade i en rad artiklar i början av året om det ekonomiska läget i Postnord. Bland annat om en då okänd rapport från konsultfirman McKinsey & Company, beställd av regeringen, som gav bilden av ett Postnord som satt i en betydligt svårare sits än vad som då var känt för allmänheten.

Mycket handlar om de för ekonomin så viktiga brevvolymer. Portot är den viktigaste källan för pengar in, men allt färre brev skickas och utvecklingen lär inte stanna av. Danskarna har redan varit igenom den utvecklingen med en 90-procentig nedgång sedan millennieskiftet. Och det är få, om ens någon, som motsätter sig prognosen om att Sverige kommer att gå igenom ungefär samma resa de kommande åren. En av slutsatserna i McKinsey-rapporten var att Postnords brev-uppdrag behöver ses över om

staten inte vill behöva gå in och subventionera verksamheten. Skulle varken ekonomiskt stöd eller förändrat samhällsuppdrag bli av riskerar Postnord hamna i ett läge där de får ”ett negativt värde” – eller konkurs på ren svenska.

### **Hur går det nu?**

– Jämför man siffrorna i vår kvartalsrapport med föregående år så ser man väldigt stora lyft för hela koncernen. Sverige har lyft sig väldigt bra och det är en kombination av att vi jobbar mycket med våra effektivitets- och intäktsprogram. Så just nu är vi på

en bra trend, säger Annemarie Gardshol

Men slutsatsen från rapporten kvarstår alltså. Även om det går bättre nu än förra året så är samhällsuppdraget ett långsiktigt problem för Postnord som behöver fixas.

Regeringen aviserade i slutet av januari att en stor utredning skulle tillsättas för att se över just detta.

Redan under våren skulle utredningen formellt tillsättas och det skulle ta ett och ett halvt år innan den blev klar, enligt energi- och digitaliseringsminister Anders

Ygeman (S). Någon utredning har dock inte tillsatts än, men när DN frågar infrastrukturdepartementet tycks det nu vara på gång.

”Jag har inget exakt datum för när utredningen kommer att tillsättas, men det blir i närtid”, skriver Ygemans pressekreterare Fredrik Persson i ett sms.

Mer detaljerad än så är han inte och Postnord vet inte mer än någon annan. Därför får de på egen hand försöka parera utmaningarna så länge.

– Postutredningen är viktig för oss på sikt. Den måste någonstans svara på frågan om vilken

samhällsservice vi ska ha i Sverige och vad får den kosta, säger Annemarie Gardshol och fortsätter:

– Men vi kan inte hänga upp oss på att den ska komma med sina svar. Vi måste fortsätta arbeta med att effektivisera vår verksamhet och ställa om den i relation till den utveckling vi ser kring till exempel breven. I dag har vi brev att dela ut till två av tre hushåll på daglig basis. Om ett par år kanske det är vartannat hushåll.

Den danska delen av Postnord ligger före Sverige i utvecklingen

kring brevvolymerna. Där tvingades skattebetalarna i vintras gå in med omkring 100 miljoner kronor för att säkra leveranserna av den lilla andel brev som fortfarande skickas i landet. Det har räckt för att klara första halvan av 2020, och nu är det tal om 100 miljoner till för att klara resten av året.

### **Kan Sverige hamna där?**

– Med en sjunkande brevvolym, ja då är det klart man hamnar i ett läge som Danmark förr eller senare. Där är vi inte i dag och det är därför vi trycker på med alla de här frågorna om portot, att vi

måste kunna ställa om till en varannandagsutdelning och att man måste tillsätta den här utredningen, säger Gardshol. Planen är nu att man ska kunna börja övergå till utdelning varannan dag under 2021 och 2022.

– Då finns goda förutsättningar för att vi ska kunna upprätthålla den här servicen utan någon allvarlig finansiell påverkan tills vi har ett svar från den här utredningen.

**Andreas Lindberg**

[andreas.lindberg@dn.se](mailto:andreas.lindberg@dn.se)

Den senaste tiden har brister i Postnords hemleveranser uppmärksammats i DN. Läsare har vittnat om hur hemleveranser styrts om till postombud med förklaringen "ditt paket gick inte att leverera" eller "du var inte hemma", trots att beställaren väntat hemma.

Postnord har förklarat att det i bland beror på att de inte har fått tillgång till all information i beställningen, som portkod eller telefonnummer till beställaren.

Anonyma brevbärare har berättat för DN om hur de i bland "ställer en slinga" – det vill säga att de på

förhand aviserar mottagare av hemleveranser att paket inte gått att leverera, och i stället lämnar dem i ett utlämningsställe.

DN:s löpsedel den 21 augusti.

### **Fakta. Postnord**

De svenska och danska postväsendena slogs 2009 ihop och bildade Postnord AB. Bolaget ägs av de svenska och danska staterna. Sverige har 60 procent av ägandet och Danmark har 40 procent, men rösterna är ändå fördelade 50–50.

I Danmark pågår förhandlingar med politikerna om ett nytt avtal

för Postnords samhällsomfattande postuppdrag. I Sverige har regeringen aviserat att en utredning om Postnords framtida samhällsservice ska tillsättas för att se över hur uppdraget ska se ut framöver.

### **Fakta. Annemarie Gardshol**

Annemarie Gardshol, 53, är vd och koncernchef i Postnord sedan oktober förra året. Hon har sedan

# Dan Lucas: En historia som blir allt sorgligare

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

**Ett företag som inte levererar och som för kunderna bakom ljuset får svårt att motivera sin existens.**

**Det är där Postnord nu befinner sig – och frågan är om ledning eller ägare har en lösning på krisen.**

**Kommentar.**

Sagan om Postnord blir allt sorgligare. Att ljuga för sina

kunder är korkat, men också ett tecken på hur djup förtroendekrisen är för företaget. Det har gått flera år sedan Postnords ledning och styrelse bestämde sig för att företaget ska gå från att vara ett i huvudsak postutdelande bolag till att vara det avgörande mellanledet mellan e-handelsbolagen och deras kunder.

Det går inte bra. Missnöjda kunder berättar om paket som försenas eller inte kommer fram. En ny nivå har nåtts när chaufförer ljuger och säger att



kunden inte var hemma när denne står och väntar vid brevlådan.

Postnords chef Annemarie Gardshol skyller på ökning av e-handel och höga sjuktal under coronakrisen. Men e-handeln har ökat år för år, långt innan pandemin – och andra företag har också höga sjuktal och klarar ändå av att leverera.

Det här väcker frågan om ledningen – och ytterst ägarna – vet hur de ska få Postnord på fötter.

Hur kunde det gå så illa? Ett svar är att det är svårt för ett företag att ömsa skinn; i det här fallet att

gå från vad som en gång var ett statligt monopolföretag till att vara en snabbfotad distributör på en konkurrensutsatt marknad. Ett annat svar är den olycksaliga sammanslagningen mellan svenska Posten AB och danska Post Danmark för ett drygt decennium sedan.

Det är sällan klokt att slå samman två företag som har likartade problem. Ändå trodde de drivande krafterna bakom sammanslagningen att en fusion skulle leda till ett starkt nordiskt företag.

Det blev inte så. Brevmängden minskade obönhörligt i digitaliseringens spår – snabbast i Danmark. Postnord blev ett företag där stigande förluster i Danmark skulle kompenseras med krympande vinster i Sverige. När krisen till sist var oundviklig utbröt rena landskampen mellan de statliga ägarna. Båda sidor försökte minimera skadan för det egna landets skattebetalare i stället för att se till företagets bästa.

Även om den striden tog slut har inte krisen för bolaget upphört. Frågan är om ägarna inte är på

väg att ge upp – att de inte kan finna en lösning. För på båda sidor om Öresund höjs allt fler röster för skilsmässa.

Att dela bolaget blir inte lätt och det kommer inte att lösa krisen – men det är svårt att se hur en lösning kan komma till stånd utan en skilsmässa. Båda bolagen har ju en samhällsuppgift där villkoren bestäms ytterst av ländernas parlament – då är det också rimligt att ländernas politiker får ta det ansvaret.

Men en sak är säker: Postnord kommer inte ta sig ur krisen med mindre än att företaget klarar av

att sköta kärnverksamheten – och slutar ljuga för kunderna.

**Dan Lucas**

[dan.lucas@dn.se](mailto:dan.lucas@dn.se)

# **Ebba Busch om regeringens coronahantering: ”Aningslöst och direkt oansvarigt”**

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

**KD-ledaren Ebba Busch ger  
regeringen underkänt för hur  
den har hanterat coronakrisen.  
Samtidigt är hon självkritisk till  
hur hennes parti har hanterat**

**smittspridningen på äldreboenden i Stockholm.**

**– Där finns mycket att släpa på, säger Ebba Busch.**

När coronakrisen tog fart i början av mars lade samtliga oppositionspartier ned sina vapen. Nu börjar pendeln svänga och flera partier vädrar kritik mot hur regeringen har hanterat effekterna av coronasmittan.

Kristdemokraternas partiledare Ebba Busch menar att regeringens målsättning att skydda riskgrupper och undvika att stänga hela samhället inte var fel.

– Men jag har fullgott underlag för att ge solklart underkänt till planen att lyckas med den målsättningen, säger Ebba Busch. Varför då?

– Man kan inte delegera det politiska ansvaret att verkställa och ta besluten för att nå den målsättningen till lokal nivå – 290 kommuner och 21 regioner. Det är aningslöst och direkt oansvarigt.

Men så ser den svenska förvaltningsmodellen ut. Hur skulle regeringen kunnat göra annorlunda?

– Väldigt mycket av det ledarskap som jag har saknat har inte i

första hand haft att göra med att göra stora organisationsförändringar eller lagstiftningsförändringar. Den hyllade samordningen i Sverige fungerar i praktiken bara om det finns ett tydligt ledarskap. Att införa någon form av nationell vårdgeneral som hade ansvar för att ha koll på iva-platser, att kunna fördela respiratorer och fördela de samlade vårdresurserna där de behövdes bäst – det är inget som hade krävt en lagstiftningsförändring.

När krisen startade ställde ni er bakom regeringens politik, är det något du ångrar i dag?

– Nej. Det vi lyckades få igenom i samtalen med ministrar, statssekreterare, ekonomisk-politiskt och i socialutskottet – jag tror inte att vi hade fått gehör för det om vi hade ställt oss vid sidan av.

– I det här läget var det bästa politiska ansvaret att skaffa sig större politiska befogenheter. Men det ryggade man ifrån, man gömde sig bakom myndigheterna och svensk förvaltning och låtsades som att den satte mer tvångströja på en statsminister

och ett lands ledning än vad den faktiskt gör.

Är det något i strategin som du skulle ha gjort annorlunda i dag?

– Jag är förvånad över att försiktighetsprincipen inte vägde tyngre i våras. Att vi inte tog det säkra före det osäkra med besöksförbud på äldreboenden eller med att tvinga människor som rest i drabbade områden att vara i karantän.

Vilket ansvar har kommunerna för att smittan tog sig in på äldreboende?

– Om man jämför med Norge, sett till andel av hur stor smittan har

varit i landet och hur många äldre som har drabbats, så är relationen ungefär densamma. Att vi i antal sett har haft många fler äldre som har drabbats och mist livet bygger på att vi i stort har tillåtit en mycket högre grad av smittspridning i samhället. Det går inte att komma ifrån att det är en fråga för den nationella nivån. Kristdemokraterna har ansvaret för äldre vården i Stockholm, vilket ansvar har ni för att smittan tog sig in på äldreboenden i Stockholm?

– I Stockholm valde man att införa besöksförbud på

äldreboendena långt innan det nationella förbudet kom. Där har vi själva varit kritiska till om vi borde ha tagit det beslutet tidigare. Vi ville heller inte vara med och stänga inne människor. Men vi har ifrågasatt om inte kommunen eller KD borde ha tagit det beslutet ännu mycket tidigare.

– Sen fanns det också brister i samarbetet mellan kommunen och regionen, och vi finns med i båda. Där finns mycket att slipa på.

Tror du att Alliansen kan återuppstå i samband med valet 2022?

– Det är nästan så att jag inte ens förstår frågan. Det finns en grundmurad borgerlig värdegemenskap mellan de fyra borgerliga partierna. Men två av dem stöttar en socialdemokratisk ledning, med det resultat vi ser inom äldreomsorg, sysselsättning och arbetslöshet och trygghetsfrågor. Det är en fullkomlig vattendelare, medan två borgerliga partier utgör opposition och en ny väg framåt för Sverige. Jag vill se ett

återupptaget samarbete men det går inte. De sitter och förhandlar budget med Stefan Löfven nu.

Hur ser du på förutsättningarna att samarbeta med Centern, det har ju varit väldigt hårda ord er emellan?

– Närhelst de vill förhandla politik som bygger på en ny riktning för Sverige och en borgerlig statsminister för Sverige så gör vi det.

Finns det sådana förutsättningar?

– Vi står kvar för en genuint borgerlig väg så närhelst man vill prata om en borgerlig politik med en borgerlig statsminister så är

det bara att vi gör det. Men då måste C välja en annan väg.

– Detsamma gäller för Liberalerna. Många uppfattar att L har en mer öppen hållning, men det här är inte en fråga där man kan vara 60 procent för en borgerlig regering och 40 procent för en S-ledd regering. Det är en svartvit fråga. Antingen har du en socialdemokratisk statsminister eller så har du en borgerlig statsminister och ingen ska tvivla på vad vi vill ha.

Vilken regering och vilket samarbete ser du framför dig efter 2022?



– Vi är väldigt trygga i svaret och det är tillsammans med Moderaterna, som vi nu har ett väldigt nära samarbete med. Det är med dem som vi vill bilda regering. Vi båda partier har samma hållning i frågan om att vi kan förhandla och samarbeta med alla partier. Det tror jag är en förutsättning rent praktiskt framöver för alla regeringar om man ska få någonting gjort. Vad säger du till dem som påstår att det nu finns ett konservativt block, bestående av M, KD och SD?

– Utan att fastna i den tramsiga diskussionen om vilken etikett man ska sätta så är det helt uppenbart att det är vi som utgör oppositionen i Sverige. Sen är det vi och M som utgör kärnan i en borgerlig regering, som jag ser framför mig kommer att ha ganska mycket förhandlingar med Sverigedemokraterna. Inte minst eftersom vi ser samma verklighet när det kommer till otrygghetsfrågor och brister i välfärden.

– Sen ser vi allt fler frågor där det är lätt att samarbeta med Liberalerna för att hitta flera

konstruktiva punkter där vi kan få igenom politik gemensamt.

Vad menar du med lätt att samarbeta med L?

– Vi har lätt att hitta varandra, så länge det inte är budgetpåverkande. Då sitter de fast med sitt val att stötta S och Stefan Löfven. Liberalerna är borgerliga vänner och vi ser gärna mer av det samarbetet, Men det kommer aldrig att kunna bli fullfjädrat med mindre än att de säger att de vill ha en annan statsminister.

**Hans Olsson**

[hans.olsson@dn.se](mailto:hans.olsson@dn.se)

Fakta. Besöksförbud på äldreboenden

Den 10 mars gick

Folkhälsomyndigheten ut med en rekommendation mot onödiga besök på äldreboenden.

Den 13 mars rekommenderade statsminister Stefan Löfven samma sak på en presskonferens.

Den 18 mars införde Stockholms stad besöksförbud på äldreboenden.

Den 30 mars beslutade regeringen om ett nationellt besöksförbud på landets äldreboenden.

# **Politikerna: ”Vi tror gängen bryr sig om vad vi säger”**

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

**Göteborg. Politiker över hela linjen talar om gängvåldet som ”oacceptabelt”. Men bryr sig gangen alls om vad de säger?**

– Ja, det tror jag faktiskt att de gör. Vi går igenom bidragsbedömningar, hyreskontrakt, vi gör omhändertaganden av barn... allt detta stör dem i deras verksamhet, säger Axel Josefson (M), ordförande i kommunstyrelsen i Göteborg. Gäng som möts i eleganta Posthotellets bar vid Drottningtorget i Göteborg, som upprättar vägspärrar vid infarter till ”sina” stadsdelar och som, återigen, skjuter på varandra. Även om Göteborg det senaste året har sett, relativt sett, klart färre skjutningar jämfört med

Stockholmrområdet, har den senaste veckans dramatik lett till att inrikesminister Mikael Damberg (S) kommer att delta per videolänk i kommunstyrelsemötet på onsdag, där även Erik Nord, polischef i Storgöteborg, och andra ska informera om läget. Socialdemokraternas gruppledare Jonas Attenius säger:

- Jag lyfte frågan under ett möte med arbetsutskottet i onsdags. Jag tycker att det är viktigt att hela kommunstyrelsen får ta del av regeringens bild av läget och vad som sker nationellt. Via vår partiorganisation tog vi kontakter

uppåt för att få till detta med Damberg, och han kommer även att vara med när Erik Nord pratar. Jag tror att det blir viktigt att vi får med tunga representanter. Axel Josefson, som alltså leder kommunstyrelsen, fick sedan frågan från departementet om Dambergs deltagande.

- Jag tyckte att det var en bra idé. Det är viktigt att vi i kommunstyrelsen får information om hur regeringen tänker agera nu och att vi kan ställa frågor. Jag personligen ingår i ett nätverk med kommunstyrelseordföranden i kommuner där det finns särskilt

utsatta områden, så jag har träffat både Mikael Damberg och justitieminister Morgan Johansson vid ett antal tillfällen. Politiken i Göteborg är sedan ett bra tag stökig, utöver att Alliansen och S kommit överens om ett gemensamt agerande kring pandemin bråkas det om det mesta. Men när det gäller gängvåldet hörs nu en påtaglig samstämmighet. När Sveriges Radio i fredags morse intervjuade Axel Josefson och Jonas Attenius satt de tillsammans i studion – och var överens om det mesta.

Ni låter väldigt eniga, Axel Josefson?

– Jag tycker att det är bra att S har svängt, vi behöver se på de polisiära frågorna, att de som utför dessa dåd ska lagföras och att vi faktiskt behöver en bättre lagstiftning för att komma åt dem. Ett annat exempel är de nya kommunala ordningsvakterna som verkar kring Brunnsparken, där har vi fått mycket positiv respons från allmänheten. Den typen av vakter var ju S länge emot.

Jonas Attenius tog över som S-ledare för drygt ett år sedan. Han

håller med om att man här är överens om huvuddragen i Göteborg.

– Så är det. Tittar man på nationell nivå pågår mycket spel och signalpolitik. Kanske speglar samsynen också att vi är nära varandra i Göteborg, att vi möts av vardagen själva och genom våra bekanta. Det är otroligt viktigt att polisen får resurser att knäcka gängen och att vi som kommun kan bistå. Vi måste vara på hugget och svara upp. Om sådana åtgärder säger Attenius:

– Vi behöver verkligen vara ”här-och-nu”, vad kan vi bidra med i bostadsområdet? Vi har ordningsvakterna här i centrum – jag pratade med dem häromdagen, de har fått ett positivt bemötande, det är efterfrågat. Vi pratar även om fler kameror. Men också om hur vi i samverkan – vi kallar det SSPF, skola, socialtjänst, polis och fritidsverksamhet – lokalt kan göra mer i det akuta läget. En annan fundering som Attenius har handlar om familjecentralernas uppdrag.

– De jobbar ju med barn upp till tolv års ålder. Man kan fundera på

om de borde finnas med även upp i högstadie- och gymnasieåldern. Hur kan vi stötta mer där? Så det finns saker vi i kommunen har makt att bestämma över.

Axel Josefson har nu varit kommunstyrelsens ordförande i ett och ett halvt år.

Politiker av alla kulörer talar om att våldet är "oacceptabelt", tror ni alls att gängen tar del av vad ni säger?

– Ja, det tror jag faktiskt att de gör. De ledande personerna är mycket intresserade av hur vi agerar, vad vi tycker och tänker. Det handlar om vilket

manöverutrymme de själva får. Vi har haft ett antal åtgärder där vi gått igenom bidragsbedömningar, hyreskontrakt, omhändertaganden av barn... allt detta stör dem i deras verksamhet. De vill inte ha fokus på sig från samhällets sida. När vi visar var skåpet ska stå, så klart att de följer detta.

– Sen har det också betydelse för alla som direkt drabbas att de kan känna att samhället står bakom dem, att vi inte ser lättvindligt på det som sker.

**Lars Näslund**  
[lars.naslund@dn.se](mailto:lars.naslund@dn.se)

# Åkersniglar ökat hot för bönder

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

Åkersnigeln ställer till med stora problem för rapsodlare. I hela södra Sverige upp till Mälardalen är skadedjuret så vanligt att uppemot varannan höstrapsåker måste bekämpas med ett kostsamt preparat, enligt organisationen Sveriges frö- och oljeväxtodlare.

– Det har varit så här i ungefär sju år. Jag har fått hela fältet uppätet en gång. De åt upp 100 procent av rapsen, säger rapsodlaren Lars Åkesson utanför Vara till Ekot.  
**TT**



# V vill ha extra statsstöd till små kommuner

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

**Vänsterpartiet vill satsa 1,9 miljarder per år i extra stöd till små kommuner. Det berättade Jonas Sjöstedt i sitt sista sommartal som partiledare.**

– Annie Lööf och Stefan Löfven verkar strunta i Hyltebruk och

Nordmaling, men vi gör inte det. Vi ser deras utmaningar och vi vill ge dem en möjlighet att lösa dem. Enligt Jonas Sjöstedt vill Vänsterpartiet se ett extra statsstöd på upp till tolv miljoner kronor per år till kommuner med färre än 20 000 invånare. Stödet ska inte enbart baseras på befolkningsmängd, utan även på den kommunala skattesatsen. Framför allt föreslås stödet gå till glesbygdskommuner med hög skatt och minskande befolkning. – Bakgrunden är den väldigt allvarliga ekonomiska kris som är i många landsbygdskommuner.

Det är desperata nedskärningar nu, man lägger ner skolor och försämrar äldreomsorgen och annat. Många kommuner har redan hög skatt men har för få höginkomsttagare för att få in så mycket kommunal skatt. Det måste man jämna ut, säger Jonas Sjöstedt.

**TT**

## **Carl Johan von Seth: Stockholm har fått virus – men kommer överleva**

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

**Världens storstäder och inte minst Stockholm har några strålande decennier bakom sig. Nu härjar både pandemin och den ekonomiska viruskrisen i stadens hjärta. Det kommer den att överleva, även om allt kanske inte blir sig likt.**

**Analys.**

Storstaden har haft en lång högkonjunktur. Det är sant i ett globalt perspektiv: De senaste decennierna har befolkningen i Kinas städer vuxit med mer än ett helt Sverige varje år.

Västerländska metropoler som New York har dessutom haft en kulturell och ekonomisk renässans. Brottsligheten har sjunkit och stadskärnorna har blommat upp.

Det stämmer också i svenska storstäder. Man kan rent av tala om en liten nyurbanisering i Sverige, särskilt i huvudstaden. Sedan 1990 har Stockholms

befolkning ökat tre gånger så snabbt som övriga landet.

I innerstan går den ekonomiska boomen att se med blotta ögat.

Nya suvar från de tyska dyrmärkena trängs på gatorna. Parkeringsfickorna är inte längre dimensionerade för stockholmarnas plånböcker.

Intrycket förändras gradvis när man tar tunnelbanas blå linje från city. Inkomsterna sjunker för varje station. I Rinkeby-Kista är de hälften så stora som på Östermalm.

Regionens ekonomiska uppgång har ändå varit skapligt bred.

Sysselsättningen är den högsta i landet. Storstockholm står nu för 21 procent av Sveriges befolkning och 31 procent av landets bnp. Staden har varit ett ohejdbart lok. Men sedan kom pandemin och stoppade många storstäder abrupt. London och New York, ekonomiska nav på respektive kontinent, hör till de värst drabbade platserna i världen. Elaka rykten säger att de inte kommer att resa sig igen. I Sverige har nästan hälften av de covidrelaterade dödsfallen inträffat i Stockholm. Stadslivet är utarmat.

Hur kommer det att gå?  
Staden är ett socialt fenomen. Den finns för att människor söker varandras närhet, för att handla med varandra och arbeta, för att roa sig, för att uppleva kultur. När vi undviker smitta genom social distansering sänks staden i koma. Det har knockat de branscher som är mest beroende av fysiska möten. Uteliv, kultur och nöjesliv ligger nästan nere för räkning. Att dessa näringar är så starkt koncentrerade till storstäderna är också förklaringen till att den ekonomiska chocken har varit

mest kännbar där. I Stockholm har antalet öppet arbetslösa ökat med över 70 procent mellan juli förra året och samma månad i år. Ökningen är dubbelt så stor som i de mest virusförskonade länen. Det är sannolikt första gången i modern tid som en ekonomisk kris drabbar Stockholm värst i landet. Konsekvenserna för restauranger, hotell, scener och andra nöjen kommer att märkas även på sikt.

Den ekonomiska stommen i Stockholm – kontorsekonomin – har klarat sig bättre.

De mest betydande verksamheterna kretsar i nästan alla större städer kring kvalificerat problemlösande i olika företagsbyråkratier. Det är banktjänstemän, jurister, ingenjörer, konsulter, förläggare, arkitekter, reklamakare.

Det vanligaste yrket i Stockholm är programmerare. It-branschen är i sig själv en tung faktor bakom stadens nytändning de senaste decennierna.

Alla dessa yrken har gemensamt att de till stor del är förenliga med distansarbete. Enligt en beräkning från samarbetsorganisationen

OECD är Stockholm en av de städer i västvärlden där flest, över hälften, kan jobba hemifrån. Det har människor också gjort. Och det har fungerat. På kort sikt, i alla fall.

Men här har vi också en paradox. Om alla urbana arbetsmyror kan jobba vid köksbordet, varför arbetar och bor de då i Stockholm? En lägenhet kostar fantasisummor här. Det är helt omöjligt att få ett hyreskontrakt. Pendlingstiderna är alldeles för långa.

När det finns zoommöten och chattar – varför har då alla stor-

bolag och startups anhopats tillsammans med sina anställda här, där det är så trångt och dyrt? Skälet är naturligtvis att även kontorsekonomin är ett socialt fenomen. Mönstret är extremt välbelagt i forskningen. Företag, anställda, uppfinnare och entreprenörer åstadkommer mer när de planterar sig själva i storstadens mylla. Det är trängseln, den fysiska tätheten, som gör hela grejen. Den amerikanske urbanekonomen Edward Glaeser har skrivit ingående om de flesta av stadens förtjänster. En av hans mest

inflytelserika forskningsstudier heter "Learning in cities". I den har han visat att ett avgörande skäl till att städer fyller en så speciell ekonomisk funktion är att människor utvecklas snabbare där. Det är alltid nära till någon form av lärdom.

Staden är alltså en sorts öppen yrkeshögskola. I pandemin har den övergått till distansundervisning.

Har det verkligen fungerat? Det vore i så fall ett hot mot staden. Om den digitala kommunikationstekniken verkligen hade kommit så långt

att den gav oss ett fullgott utbyte med varandra skulle staden inte längre ha mycket till värde.

Jätteexperimentet med distansarbete är inte slut ännu.

Men en preliminär och helt anekdotisk utvärdering säger att det är för tidigt att avskaffa de riktiga, mänskliga kontakter som är stadens stora fördel.

Aftonbladets kolumnist Peter Kadhammar gjorde en kärnfull sammanfattning efter några månader med videokonferenser: "Jag är tom i bollen. Mina kolleger är också tomma."

Det ska helt enkelt till att människor ses. Och kanske inte främst på möten. En arbetsdag är dussintals spontana mikromöten. Apropå inget. Apropå något. Sådant går inte att ersätta digitalt. Kommer staden att dö? Ju längre vi går med distansarbete, ju mer utarmas den. Utlivet och kulturen försvagas. Men städerna har klarat krig, pandemier och ekonomiska kriser förr. Och mitt i pandemin har nätjätten Amazon hyrt in sig i stora kontorslokaler både på Manhattan och i Stockholm. Det

säger kanske något om vad företaget tror om stadens framtid. När krisen är över kommer en del spår också att finnas kvar. Nu vet alla hur man har en videokonferens. Det är ibland praktiskt. Det finns också studier som visar att människor i vissa roller, på exempelvis ett callcenter, är mer produktiva när de jobbar hemma. För de allra flesta är det säkert också bra som omväxling. En tänkbar följd är därför att människors ses aningen mindre på kontoren och i mötesrummen. En del kan flytta längre från



jobbet och pendla mer sällan. Det kan i så fall vidga stadens yttersta geografiska gränser ganska långt. Om uteliv, nöjen och kultur – som ju lever i ett nära utbyte med kontorsekonomin – inte klarar att hämta sig kommer också stadens gravitationskraft att dämpas. Men kanske stärks då också andra platser. En liten utjämning mellan Stockholm och resten av Sverige behöver inte vara dåligt.

**Carl Johan von Seth**

[carljohan.vonseth@dn.se](mailto:carljohan.vonseth@dn.se)

# **Slitvargarna bakom scenen har inte arbetat sedan i mars**

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

**I skuggan av coronakrisen i kulturbranschen finns en hel sektor som står stilla i tysthet: alla de scenarbetare som ordnar med ljud, ljus,**

**instrument och dekorer. DN:s Hugo Lindkvist följer människorna som helst vill hålla sig i bakgrunden – men som i krisen behövt hitta sätt att göra sina röster hörda.**

Från i princip hela kultur- och nöjesindustrin har larm kommit under våren och sommaren.

Namnstarka arrangörsbolag, artister och skådespelare vittnar om inställda uppdrag och förlorade inkomster under coronapandemin.

Några av dem som påverkas syns dock nästan aldrig i offentligheten. Det är de som

verkar i bakgrunden, som ser till att teknisk utrustning finns tillgänglig, transporterar den till scener, riggar för ljus och ljud, sköter kostymer, makeup och mycket mer.

En onsdag i augusti, på krogshowscenen Hamburger börs i Stockholm, träffar DN fem frilansande bakgrundsarbetare. De har tidigare haft en mängd olika uppdragsgivare, men står sedan några månader tillbaka nästan helt utan sysselsättning. Här inne syns också tydliga tecken på en bransch som står stilla: föremål står staplade på varandra,

men ingen riggning pågår. Om några veckor skulle det här vara premiär för en show med Joe Labero, men nu är den framflyttad för andra gången. Vi möter AV-teknikern Tommy Holmberg, som fram till slutet på juli tappade intäkter på nära 400 000 kronor. Ljusteknikerna Emil Grönhagen och Sanne Hedbjörk som har gått från att jobba över 200 timmar i månaden till närapå noll. Och ljudteknikerna Terese Johansson och David Granditsky som nu snabbt ser sin ekonomiska buffert rinna iväg.

Frilansarbetare inom kultur-, nöjes- och eventindustrin är på många sätt en brokig skara människor, med olika typer av uppdragsgivare, kompetenser, förutsättningar och företagsformer. En naturlig väg för att samlas och göra sina röster hörda har egentligen aldrig funnits.

Under pandemin görs försök: Terese Johansson och David Granditsky är två av frontpersonerna för en spretig rörelse. Hon administrerar en Facebook-grupp med drygt 3 000 medlemmar, och han har varit

med och dragit i gång ett branschråd som kopplat ihop fackföreningar, intresseorganisationer, arenabolag och turnéproducenter. Idén till Facebookgruppen föddes vid ett samtal bland frilansare på Stockholmsmässan, där alla evenemang ställdes in i våras och lokalerna en tid kom att omvandlas till fältsjukhus. ”Vi måste visa att vi finns för att inte glömmas bort”, står det i gruppbeskrivningen, som efterhand har fått fler och fler medlemmar.

Terese Johansson, som oftast arbetar med ljudet på teateruppsättningar, är administratör. Hennes inkorg fylls nu av meddelanden från frilansare som vill ha råd om vad de kan göra för att klara sig ekonomiskt. – Det är en främmande situation. Jag tycker om att sitta längst bak i lokalen, att inte synas, märkas eller höras. Men jag är glad om jag kan göra något för att stötta mina vänner, kollegor och min bransch. Terese Johansson brukar sällan vara ledig, men nu har hon i princip inte arbetat alls sedan i mars. För henne har pandemin

inte bara inneburit en ekonomisk förlust, utan även en personlig.

– Det är en livsstil att arbeta i den här branschen. Det är mitt jobb, men samtidigt så mycket mer än så, säger hon.

Vad betyder det för kulturen om ni som har de här rollerna inte klarar er ekonomiskt?

– Kulturen och eventindustrin består av många aktörer och vi är en viktig del av det ekosystemet. Utan oss underleverantörer blir det inga event.

Lika brokig som skaran av frilansarbetare är, lika brokiga är deras strategier för att just nu visa

sitt missnöje och att de berörs. En grupp samlades nyligen utanför riksdagen för att protestera och 15 teknikleverantörer undertecknade häromdagen ett upprop, där man varnar för att en central del i ett ekonomiskt ekosystem ”håller på att kollapsa”:

”På lång sikt innebär det att kompetens kan gå förlorad som kommer ta många år att bygga upp igen då många av ekonomiska skäl tvingas bort från branschen”, skriver företagen i uppropet som överlämnats till kulturutskottsledamoten Lars Mejern Larsson (S).

I Facebookgruppen har människor stundtals varit upprörda, och gått hårt åt ansvariga politiker. Terese Johansson har vid flera tillfällen uppmanat medlemmar att hålla god ton och visa respekt mot varandra.

David Granditsky tycker själv att det har varit svårt att veta hur han ska agera, men säger sig ha förstått allteftersom att det finns vissa vägar som är bättre för att nå ut med sitt budskap.

– Folk utanför vår bubbla vet inte hur vi har det, säger David Granditsky.

Han skrev en insändare i mars, och har sedan dess fått en allt mer framträdande roll för att driva frilansarbetarnas frågor.

Förra veckan deltog han i en öppen utfrågning av kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP), som fått utstå stark kritik från kultursektorn. Några stora nyheter framkom inte, även om Amanda Lind sa att hon har förståelse för den problematik som kan uppstå om kulturevenemang exempelvis måste se till att hålla två meter mellan varje person i publiken.

För David Granditsky var det viktigaste med utfrågningen att man fick möjlighet att få tydligare besked kring vem i regeringen som egentligen ansvarar för vad.

– Jag försöker få folk att engagera sig i fackförbund och intresseorganisationer. Som ensam individ kan man inte göra så mycket. Men vi har ett problem – att det är en ”lone-wolf-bransch”, säger David Granditsky och fortsätter:

– Nu märker man dock att fler försöker samla upp exempelvis tekniker och även timjobbarna, som är så svåra att få tag på. De är

helt utanför systemen, längst ned i näringskedjan. Vi måste försöka hitta en enad front och inte bara dela ytterligare en artikel om Danny Saucedos kräftskivor.

Flera av de frilansarbetare DN varit i kontakt med har kunnat ta del av vissa av de stödåtgärder som lanserats under pandemin, exempelvis genom att korttidspermittera sig själva från aktiebolag. Men från en rad håll kommer vittnesmål om att man hamnat mellan stolarna.

Det gäller exempelvis dem som driver enskilda firmor, däribland David Granditsky. Han kunde inte

ta del av stöd genom Kulturrådet eller Konstnärsnämnden, och har stora problem att få besked kring om han möjligen kan få ta del av arbetslöshetskassan.

Teaterförbundet, som organiserar medlemmar i en lång rad yrkeskategorier, har under pandemin försökt lyfta frågan kring frilansarbetarnas utsatthet. Just på kulturarbetsmarknaden har majoriteten av frilansarna enskild firma, säger Simon Norrthon, ordförande i Teaterförbundet.

– Enskild firma är en företagsform som det inte riktigt

tänkts igenom vilken plats den ska ha på svensk arbetsmarknad – de är företagare, men omfattas inte av de företagsstöd som presenterats, säger Simon Norrthon.

Han tillägger att personer med enskild firma inte heller räknas som arbetstagare vilket diskvalificerar dem från a-kassa om de inte lägger sin firma vilande och ställer sig till arbetsmarknadens förfogande som arbetslösa.

– Men i den kris vi ser nu är inte egenföretagarna arbetslösa, utan de flesta har förlorat sin



arbetsmarknad och belagts med näringsförbud. De borde omfattas av stöd till näringslivet för att ha möjlighet att överleva krisen och komma igen när det är lättare igen.

Kanske kommer förändringar snart. Som DN rapporterat förbereder regeringen nu för ett krisstöd som riktar sig till enskilda företag. Finansminister Magdalena Andersson (S) hoppas kunna presentera förslaget i närtid.

I torsdags offentliggjordes Folkhälsomyndighetens förslag att tillåta vissa kulturevenemang att

samla sammanlagt 500 personer. Beskedet möttes av mestadels positiva ord från kulturbranschen, som hoppas att det leder till förändringar i regeringens ursprungsförslag.

David Granditsky ser positivt på att Folkhälsomyndigheten även öppnat för diskussioner med branschen, men menar att det finns problem med att sätta en gräns på 500 personer för samtliga arenor.

– Fortfarande är det alldeles för lite folk för många. Det är även viktigt att reglerna, när de väl är klara, är så pass tydliga att man

slipper råka ut för samma sak som Astrid Lindgrens värld, säger David Granditsky.

Han syftar på hur temaparken, vars plan var att ta in 1 500 besökare och spela två parallella föreställningar med 50 åskådare vardera, dagarna före premiären fick nya besked om att detta kunde bryta mot ordningslagen. Kort därefter meddelades att parken skulle förbli stängd hela säsongen.

– Det dyraste för alla inblandade är att köra i gång och sedan få besked om att man måste stänga ned en föreställning eller ett

evenemang. Då blir det ännu svårare för arrangörer att komma tillbaka, men även en social förskräckelse för alla de som arbetar i bakgrunden.

**Hugo Lindkvist**

[hugo.lindkvist@dn.se](mailto:hugo.lindkvist@dn.se)

# Risk att Amazon slukar den svenska bokmarknaden

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

Ni vet hur det är. En vampyr måste välkomnas in, man öppnar och säger hej. Dock finns ingen anledning att bjuda den fetaste sillen eller starkaste snapsen. Men de svenska ministrarna dukade

ändå upp hela det svenska smörgåsbordet. De tog bort skatter, erbjöd investeringsstöd och knäböjde för det fackföreningsfientliga och monopoltörstande bolaget Amazon.

Amazon etablerade sig på marknaden som bokhandel i USA för drygt 25 år sedan – och är nog mest kända för att ha gjort e-boken till en kommersiell produkt genom läsplattan Kindle. I dag är det världens största multinationella distributionsföretag och säljer i stort sett allt. Varför köpa nytt

kylskåp i en utkyld lagerhall i ett fullt och fult köpcentrum när du kan köpa det från datorn hemma i soffan och få det installerat både billigare och snabbare?

Det är detta som är problemet.

Oavsett vad du försöker sälja – böcker, kylskåp eller medel mot vampyrer så kommer Amazon alltid att vara snabbare att leverera och till bästa pris.

Konsumenterna kommer ganska snart att välja dem och det är bara en tidsfråga innan köpcentrumen utanför våra städer och nätbutikerna kommer att börja

klappa ihop, precis som vi sett hur citybutiker slagits ut.

Vi som levererar produkter, om det är böcker eller kylskåp spelar ingen roll, vi måste sälja via Amazon eftersom de inom några år kommer att vara den bästa – och ibland enda –

försäljningskanalen. Och ha det lägsta priset till konsument.

Vi som sitter på det som Amazon kallar ”content” kommer till en början att känna oss som nymornade heroinister. Höga på större upplagor, högre intäkter, tummar upp i sociala medier, glada kunder, perfekta

googlesökningar, snabba leveranser, problemfri distribution kommer vi att hallucinera trumpeter och fanfarer.

Men snart kommer baksmällan, kraven. Högre rabatter på böckerna, vi ska stå för leveranserna från vårt lager till Amazons, sedan snabbare leveranser, prioritera Amazon framför Adlibris eller Bokus eller Ackis. Vi har sett det förr – störst går först. Och varför inte? De säljer ju mest, bäst och snabbast. Ganska snart blir konkurrensen mindre. För hur ska

Akademibokhandeln, Adlibris, Bokus och de andra fysiska boklådorna klara sig?

Konsumenter vill alltid ha lägst pris, men låga priser har en baksida. Billiga böcker måste säljas i större upplagor. Snabbt leder det till enorma upplagor åt några få, mycket låga eller nästan inga upplagor åt flertalet av författarna. Och på sikt en utarmning av mångfalden. Mer av samma.

För det är inbyggt i systemet. Det bästa för Amazon är en bok, som säljs i en obegränsad upplaga utan någon som helst konkurrens –

kapitalisternas allra våtaste dröm.  
Och den drömmen är inte långt  
bort.

I den nya digitala världsekonomin  
är Amazon en av några mycket få  
som äger våra möjligheter att  
tänka. Amazon, Spotify, Netflix,  
Facebook, Google är exempel på  
företag som med sin  
världsdominans äger vad vi hör,  
ser, läser och tänker.

Så det är klart att jag är rädd.  
Livrädd. Inte bara som vd och  
förläggare på ett medelstort  
oberoende och radikalt förlag. Jag  
är livrädd för att vi håller på att  
sälja ut demokratins allra

viktigaste näringsämne –  
yttrandefriheten.

Och att det var några folkvalda  
ministrar som öppnade dörren  
och sade välkommen, har jag  
mycket svårt att smälta – än  
svårare att förlåta.

**Pelle Andersson**

**Den stora risken just nu är inte att Ulf Kristersson gör en Viktor Orbán och ersätter SVT:s vd Hanna Stjärne med Linus Bylund, utan att det efter ett regeringsskifte görs en politisk överenskommelse där M gör upp med KD och SD om att kraftigt begränsa anslagen till public service, utan någon**

**tanke om hur hålet efter den journalistik som då försvinner ska fyllas.**

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

Aftonbladets kulturchef Karin Pettersson om att Moderaterna i veckan meddelade att de inte vill ha något grundlagsskydd för public service.

# När är bästa tiden att börja på förskolan?

MÅNDAG 31 AUGUSTI 2020

**Är det bättre att ha sitt barn hemma längre, eller att börja förskolan tidigt? Och hur ska man som förälder hantera oron kring barnets förskolestart? Förskolestarten kan vara en fråga som upptar mycket av föräldrarnas tid. DN har talat**

**med två psykologer om hur man kan tänka kring den.**

För många föräldrar är frågan om när barnen ska börja i förskola något som skapar både diskussion och oro. När är det egentligen dags att göra övergången från en tillvaro i hemmet med föräldrar, och kanske syskon, till en förskolemiljö med nya barn och vuxna att ty sig till? Det är kanske inte så konstigt att det här är en stor fråga.

Gustaf Gredebäck, chef för Babylab på Uppsala universitet där man forskar på små barns utveckling, säger till DN att



övergången till förskolan för många barn är den första övergången de upplever.

– Det är det första klivet från den trygga hemmatillvaron till något annat. Och det är någonting som stressar barnet. Det är en utmaning, men kan också vara något fantastiskt, säger han. Förskolestarten kan ge barnet möjlighet att börja anpassa sig till en tillvaro med fler än bara föräldrarna. Barnet blir utmanat av den nya miljön som förskolan innebär, vilket är bra för utvecklingen. Men övergången måste göras med försiktighet, så

att barnet fortfarande har kvar sin trygghet – både hemma och på förskolan.

– Det handlar om att utmana samtidigt som man skapar trygghet, då man skapar en plats där barnet kan lära sig och utvecklas. Det är en både utmanande och viktig övergång, säger han.

Så när är den bästa tiden för ett barn att börja förskolan?

Gustaf Gredebäck menar att det är svårt att generalisera kring när barn i allmänhet är redo för förskolan.

I stället måste man titta på det enskilda barnet: Hur är relationen till föräldrarna? Hur utvecklat är talet? Vilken motorisk förmåga har barnet tillgodogjort sig?

– Vissa barn är mer oroliga, vissa behöver längre tid med föräldrarna för att hamna rätt. Och barnet måste kunna ta sig an den nya miljön, som är mer mobil. Ju mer redo barnet är desto mer positiv blir övergången, säger han. Han menar att man ofta märker när barnet är redo att börja förskolan.

– Man märker ofta när barnet börjar söka kontakt utanför den

närmaste familjen, och när barnet intresserar sig för saker utanför den närmaste sfären. Det finns ingen sanning om vilken specifik månad som är rätt för barnet.

Pia Risholm Mothander är barnpsykolog och docent i psykologi vid Stockholms universitet. Även hon menar att det är viktigt att se på barn som individer. Det finns många aspekter som spelar in för att avgöra när det är dags för ett barn att börja förskolan – och hon menar att det både handlar om vad som passar barnet, men också

vad som passar familjen och föräldrarna.

– En del barn är väldigt käcka och framåt och tycker det är jättekul. Andra barn är mer försiktiga och ängsliga. Man kan också som förälder tänka på att man ofta har gemensamma drag med sitt barn. Då kan man känna igen sig i hur ens barn reagerar.

Hon säger att man kan tänka på att barnet ska ha kommit i rytm själv: det är bra om barnet kan peta med maten själv, provar att gå på egen hand och känner sin kropp.

– Det går att börja förskolan tidigare också. Men man behöver inte skynda för mycket utan kan kanske unna sig att vara hemma med sitt barn tills man känner sig redo.

Om föräldrarna känner oro över övergången till förskola är det möjligt att den oron smittar av sig på barnet. Men både Gustaf Gredebäck och Pia Risholm Mothander är överens om att man som förälder inte behöver oroa sig över förskolestarten.

– Jag tycker föräldrarna ska tänka på att det här är bra. Det är de som har tagit ett klokt beslut för

sina barn, och då måste man våga lita på sitt föräldraskap. Barnet kan inte välja, så föräldern måste välja åt det, säger Pia Risholm Mothander.

Man kan också försöka kommunicera till barnet att man har gjort det bästa valet för dess tillvaro.

– Man kan säga att ”jag har valt att jag ska jobba och att du ska vara på en jättebra plats, med rolig personal, leksaker och kompisar. Det är där jag tycker att du ska vara medan jag inte är med dig – jag överger dig inte för jag kommer och hämtar dig varje

eftermiddag – samma tid.” Om föräldern tror på det är det lättare för barnet.

Föräldrar som tycker att det är jobbigt att lämna barnet på förskolan kan ha med sig att den olustiga känslan hos barnet ofta går över snabbt, berättar Pia Risholm Mothander.

Det finns en hierarki i barnets anknytningar menar hon, och det gör att barnet kommer att vara ledset så länge föräldern är kvar på plats.

– När man går så vänder sig barnet till den personen som står näst i tur i hierarkin. Så länge

föräldern är kvar så kanske barnet inte accepterar personalen, men när föräldern har gått är det helt okej. Som förälder måste man tro på att "ens vikarier" klarar av uppdraget, och förmedla det till sitt barn.

Med det sagt finns det vissa saker man kan tänka på när det är dags för barnet att ta steget från att vara på heltid med en förälder till att börja i förskolan, med både fler personal och barn att knyta an till. Det finns flera olika sätt att introducera ett barn i förskolan. I Sverige är det vanligaste att man låter inskolningen ta tid.

Pia Risholm Mothander menar att det kan vara lättast att skola in barnet till en person i personalgruppen, så att den kan ses som en vikarie för föräldern. Den personen kan till exempel möta i hallen på förskolan, och ha en dialog med föräldrarna. Men det innebär inte att barnet måste vara med den pedagogen under hela tiden.

– Det blir som en kedja, och då kan man introducera en "vikarie för vikarien", säger hon.

Gustaf Gredebäck berättar att han har haft sina barn på förskola i Norge. Där har man tre dagars

inskolning, där föräldern först är med en hel dag, sedan en halv dag och sedan inte alls.

– Det är ett annat sätt att göra det på som oftast också går bra. Jag tänker att man ska måna om den tiden det tar för att få till en bra överlämning.

Man kan tänka på att försöka göra resten av livet så smärtfritt som möjligt under tiden för invänjningen på förskolan, så att barnet har möjlighet att lägga sin energi på den omställningen.

– Man kan behöva ge det ängsliga barnet lite mer tid, och se till att det inte händer andra

skrämmande grejer parallellt. Är man separerad kanske det inte är läge att börja med växelvis boende i samma veva som inskolningen.

Man får tänka igenom hur man ska bädda för den här förändringen så att den inte känns farlig för barnet, säger Pia

Risholm Mothander.

Både Gustaf Gredebäck och Pia Risholm Mothander är överens om att det är bra för barn att gå på förskola. De lär sig sociala koder, utvecklas och utmanas av tillvaron.

– På förskolan får man social träning och stimulans av roliga

saker man kan lära sig och prova. Barnet får lära sig att vara tryggt tillsammans med andra vuxna än föräldrarna. Så det är en berikande miljö, under förutsättning att det är en bra förskola, säger Pia Risholm Mothander.

**Evelyn Jones**

[evelyn.jones@dn.se](mailto:evelyn.jones@dn.se)

# **Taslima sydde kläder åt H&M för fyra kronor i timmen – får sparken**

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**Taslima Begum sydde H&M-kläder i Bangladesh för 4 kronor i timmen – nu är hon en av tusentals fackligt organiserade som förlorat sitt**

**jobb. H&M:s underleverantörer anklagas för att utnyttja covid-19 för att upplösa facklig organisering.**

**– Vi ser tydligt att uppsägningarna riktar sig mot fackligt anslutna, säger Amirul Haque Amin, ordförande i National garment workers federation i Bangladesh.**

Taslima Begum tvingades som mest arbeta 19 timmar per dygn – från 8 på morgonen till 3 morgonen efter, berättar hon. Lönen motsvarade 4:30 kronor i timmen. Tvekade hon, hotades

hon med sparken eller indragen lön.

Taslima Begum, 28, har munskydd på sig när hon via videolänk beskriver för DN hur mellancheferna som övervakade arbetet på fabriken Saybolt Tex Ltd i utkanten av Bangladesh huvudstad Dhaka alltid satte produktionsmål som var högre än kapaciteten, och tryckte ned henne och kollegorna.

– De kunde skrika fula ord. ”Du är dotter åt en hund!” Jag blev ledsen, men vågade aldrig säga ifrån. Jag försörjer min mamma och son som bor i en by på landet.



I grundlön tjänade hon den lagstadgade minimilönen i landet, motsvarande 800 kronor i månaden. Med all övertid uppger Taslima Belgum att det i snitt blev runt 1 500 kronor i månaden – vilket är lägre än den lön på motsvarande 1 700 kronor som en arbetare behöver för att kunna leva i Dhaka, enligt organisationen Global living wage coalition.

Hon bor fortfarande kvar i det lilla rum nära fabriken som hon delar med en kollega – kök och toalett delar de med 50 andra textilarbetare. Hon söker desperat

efter jobb och lånar pengar av vänner.

Fabriken producerade kläder åt märken som H&M och Zara, och var den enda av de åtta fabrikerna inom koncernen Windy Group som stängdes ned i juni, då modeefterfrågan gått ned i samband med pandemin. Fabriken var också den enda inom koncernen där nästan alla arbetare organiserat sig fackligt.

Vilka som mist jobbet anses av flera organisationer inte vara någon slump.

Viruspandemin används som täckmantel för att göra sig av med

fackligt anslutna anställda bland H&M:s underleverantörer, uppger Clean clothes campaign, paraply för 230 organisationer globalt som verkar för textilarbetares rättigheter.

– Det är en exceptionell situation som utnyttjas till att jaga fackliga och H&M gör inte tillräckligt för att förhindra det, säger organisationens Ilana Winterstein.

DN har tagit del av information om flera fall av ”union busting” – motarbetande av facklig organisering och verksamhet – i Indien, Pakistan och Bangladesh

under pandemin. I fabriker som sedan länge producerat kläder åt H&M har tusentals fackligt anslutna arbetare sagts upp, medan icke-anslutna i större utsträckning fått behålla jobben.

Laura Gutierrez vid organisationen Worker rights consortium, WRC, i Washington:

– Det handlar om riktade hämndaktioner mot arbetare som vågat organisera sig fackligt.

DN har intervjuat ytterligare fem textilarbetare från en annan underleverantör, Tanaz Fashion Ltd, en fabrik i Dhaka. De hade skickat in en officiell ansökan till

staten som krävs för att få starta en lokal fackklubb. När fabriksledningen fick reda på det i maj, sades samtliga upp.

– Det känns väldigt orättvist och fel, säger en av dem, Fazlur Rahman, 35, som nu tvingas låna pengar från kollegor som fortfarande har jobben kvar, för att kunna försörja sin familj med två barn.

De är besvikna på att H&M inte kräver tydligare att mänskliga rättigheter ska respekteras.

– De borde sätta press på fabriksägarna så att vi får våra jobb tillbaka.

Amirul Haque Amin, ordförande i National garment workers federation i Bangladesh, tar upp flera fall. Efter att ha sparkat 1 200 fackliga på Tanaz Fashion Ltd, anställde ledningen bara två veckor senare 700 andra arbetare, exempelvis.

– Vi försöker fortsätta stödja fackliga organisationer, men många arbetare är för rädda nu. Det är väldigt svårt, säger han.

H&M:s kommunikationsavdelning uppger i ett mejl att det är oacceptabelt om en leverantör säger upp arbetare på grund av fackligt

engagemang, att det bryter mot företagets policyer och att leverantören då löper risk att bli av med sitt uppdrag.

”Men eftersom ett sådant beslut även drabbar arbetare är det viktigt att alla andra möjligheter först uttöms”.

Till en början uppger H&M gällande fallen som DN tar upp: I Indien tolkar leverantören och fackförbunden lagen på olika sätt, och H&M har en nära dialog med båda parter.

”Vi överväger nu att avsluta vår affärsrelation med leverantören om inte åtgärder vidtas som visar

på att man till fullo respekterar rätten till facklig organisering”. I Pakistan har leverantören totalt sagt upp 450 arbetare – ”efter att de uteblivit från arbetet utan att ha ansökt om ledighet och inte återvänt inom den period som lagen anger”.

”Dessa arbetare har erhållit full lön och bonus i enlighet med avtal”, och ”I slutet av maj betalades bonusen ut till samtliga arbetare inom landets textilindustri”.

I Bangladesh ”har en överenskommelse nåtts mellan arbetsgivare och fack”.

H&M:s svar emotsägs av flera fackliga representanter som DN varit i kontakt med.

– Det stämmer inte alls. När facket försökte kommunicera ville fabriksägarna inte förhandla. Ägarna har i stället låtit bilda ”yellow unions” – fejkade fackklubbar som understöds av ledningen, som får representera arbetarna i kontakt med företrädare för H&M. H&M har inte gjort något för att sätta press på sina underleverantörer i Bangladesh i den här frågan, säger Amirul Haque Amin.

Kalpona Akter, ordförande för Bangladesh centre for worker solidarity, beskriver hur fabriksledningen för flera av H&M:s leverantörer så sent som i augusti skapat ”yellow unions” för att blidka klädköpare som ska fås att tro att facken gjort upp med arbetsgivaren.

– H&M har informerats om detta upprepade gånger, men inte reagerat, säger hon till DN.

Nasir Mansoor, generalsekreterare för pakistanska National trade union federation, NTUF, bekräftar att vissa arbetare känt sig tvingade

att ta emot ersättning eftersom den juridiska processen mot arbetsgivarna dragit ut på tiden, men han anser att det är fel av H&M att peka på detta som om arbetarna gått med på en lösning: ”De vill ha sina jobb tillbaka.”

Mats Svensson, internationell sekreterare på IF Metall som ingått avtal med H&M om att samverka för fackliga rättigheter, känner till fenomenet. Enligt honom krävs påtryckningar från köpare av varor.

– Pandemin har visat att skrupelfria leverantörer tar chansen att göra sig av med

fackliga organisationer och här har vi anledning att titta på åtgärder som skulle kunna förebygga detta oacceptabla beteende.

**Lisa Röstlund**

[lisa.rostlund@dn.se](mailto:lisa.rostlund@dn.se)

**Fakta. Uppsägningar av fackliga i flera länder**

Indien

Företaget Gokaldas Exports driver 18 fabriker i Indien. I slutet av maj stängdes den enda av fabrikerna där en facklig organisation fanns, i staden Bangalore.

De 1 200 arbetarna tjänade enligt Worker rights consortium, WRC, i Washington, motsvarande 40 kronor om dagen. Sedan stängning har de inte fått halva lönen upp till 90 dagar i arbetslöshetsersättning som de har rätt till enligt lag och sedan stängningen av fabriken svälter många, enligt organisationer DN varit i kontakt med.

”H&M, om ni inte protesterar kommer ni ha blodet från 1 200 kvinnliga arbetare och deras familjer på era händer”, säger en textilarbetare på en video som lagts upp på Twitter av indiska

fackliga paraplyorganisationen NTUI.

Bangladesh

Bolaget Windy Group äger åtta fabriker. Över 3 000 arbetare – som engagerat sig fackligt – har sagts upp, enligt WRC, genom riktade uppsägningar vid tre fabriker. Arbetare har inte fått den lön och ersättning som de har laglig rätt till.

Pakistan

En av de största klädexportörerna med över 70 000 anställda är Denim Clothing. Över 15 000 arbetare, främst fackliga, har enligt WRC blivit uppsagda, utan

att få den bonus de tjänat in – mot pakistansk lag. Ytterligare tusentals har inte fått sina bonusar. När arbetare inledde protester i slutet av maj, sköt säkerhetsvakter skarpt och polis tillkallades. Sju greps.

Källor: Worker rights consortium, WRC i Washington, USA, WRC i Bangladesh, Clean clothes campaign i Nederländerna, National trade union federation, Pakistan

# **H&M-chefen: ”Det finns utrymme för förbättringar”**

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**H&M uppger att man nu ser över underleverantörerna som anklagas för att pressa ned facklig verksamhet genom uppsägningar under pandemin. – Det är helt oacceptabelt, säger globala**



**produktionschefen David Sävman.**

DN har varit i kontakt med flera organisationer och textilarbetare som beskriver hur fackligt anslutna arbetare sparkas – med pandemin som täckmantel.

– Det skulle vara helt oacceptabelt att våra underleverantörer antingen använder pandemin som ursäkt, att man behandlar fackligt ansluta annorlunda än andra anställda eller inte möter upp de ersättningskrav som finns, säger David Sävman.

H&M är djupt involverade lokalt i de länder där leverantörer finns, uppger han.

– När vi får information om en konflikt, oavsett om det är från en journalist, en facklig företrädare eller från en leverantör, så går vi till botten med det, hjälper till att facilitera den tills det är uppklarat.

Kommunikationsavdelningen uppgav först att det mesta var löst, att arbetsgivare och arbetare i Bangladesh nu var överens. Efter att DN återkommit med annan information, uppger Sävman att man arbetar med att utreda

samtliga fall. I Bangladesh har man lyft upp frågan till den nationella styrgruppen där representanter för H&M, det globala fackförbundet Industriall och fackliga organisationer sitter, uppger han.

– Vi kommer att ta det här fallet tills arbetsgivare och fack anser att lösningen är okej. Om vi kommer fram till att leverantören inte följt lagar och regler, så avslutar vi samarbetet. Men vi hoppas givetvis, inte minst för arbetarnas skull, att vi kommer fram till en lösning, säger David Sävman.

En av textilarbetarna DN intervjuat berättar att hon tvingades arbeta uppåt 19 timmar per dygn och blev sparkad för att hon anslutit sig fackligt.

– Det du tar upp är fullständigt oacceptabelt. All information vi får in är bra, för att vi ska kunna ta tag i eventuella missförhållanden, gå via fackförbund och leverantör och skapa bättre förutsättningar för en hållbar arbetsmarknad. Tills vi känner oss nöjda med det kommer vi inte att släppa vår del av den processen.

Det är lätt för mig som journalist att hitta arbetare hos era underleverantörer som beskriver svåra missförhållanden. Borde inte ni hitta dem lika lätt och förhindra att det är så?

– Vi är dagligen i kontakt med alla leverantörer, fackförbund, arbetsgivarorganisationer. Det är ingen hemlighet att det finns utrymme för stora förbättringar på arbetsmarknaden i Bangladesh. Vi har en stor del i att förbättringar skett och fortsätter ske. Men vi är inte färdiga. Varför väljer ni att lägga er produktion i länder som präglas

av svåra förhållanden för arbetare?

– Det är vår enda möjlighet att påverka både arbetsförhållanden och miljön i dessa länder. Att bara jobba i länder där det inte finns problem är fel – vår utgångspunkt är att ha stor lokal närvaro.

Förbättringarna i Bangladesh sedan industrin kom dit är helt otroliga, och vi tror absolut att vår närvaro har en positiv inverkan.

**Lisa Röstlund**

[lisa.rostlund@dn.se](mailto:lisa.rostlund@dn.se)

**Dela**

# Vårdpersonal och äldre går först i kön till vaccination

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**Personer över 70, vård- och omsorgspersonal samt uttalade riskgrupper kommer att prioriteras högst när ett vaccin mot covid-19 finns på plats. Men Folkhälsomyndigheten**

**varnar för att sätta allt för stort hopp till det nya vaccinet.**

**– Vi måste ligga kvar under överskådlig framtid med de preventiva åtgärder som vi har infört, säger Johan Carlson.**

Folkhälsomyndigheten har nu tagit fram en strategi för vilka som ska prioriteras när ett vaccin mot covid-19 finns. Myndigheten har identifierat tre grupper som ska gå först i vaccinationskön: äldre över 70 år, personer i uttalade riskgrupper och personal inom vård och omsorg. Totalt handlar det om cirka 2,6 miljoner människor.

Folkhälsomyndighetens generaldirektör Johan Carlson konstaterar att ett vaccin kommer att bli ett viktigt verktyg för att förhindra smittspridning och svåra infektioner men han varnar samtidigt för att tro att ett vaccin helt kommer att sätta stopp för coronasmittan.

– Det är inte det verktyg som slutligen löser det här problemet. Ett vaccin kommer inte ensamt att kunna stoppa den här pandemin. Vi måste ligga kvar under överskådlig framtid med de preventiva åtgärder som vi nu har infört, säger Johan Carlson.

Han pekar på att det fortfarande till exempel inte går att veta vilken effekt ett nytt vaccin kommer att ha, vilka som kan vaccineras eller hur många doser som krävs.

– Vi vet att inget vaccin på något enkelt sätt utrotar sjukdomar. Här vet vi egentligen inte skyddseffekten på vaccinet. Vi vet dessutom inte hur lång tid vaccinet håller eller om vi ska ge en eller två doser. Jag tror att vi ska se framför oss att vi har en lång period, ett antal år, där vi måste hantera det här. Det är fel att tro att nästa sommar är det här

över för då har vi ett vaccin, säger Johan Carlson.

Han vill inte gå in i detalj på vilka åtgärder som måste ligga kvar under lång tid.

– Jag vill egentligen inte utesluta några åtgärder men i takt med att vi också får en immunitet kan man lyfta de tyngsta åtgärderna, säger Johan Carlson.

Han understryker att det fortfarande finns många frågetecken kring hur olika människor kommer att reagera på ett vaccin.

– Ett vaccin som ger dålig effekt på äldre människor innebär att

man kanske måste vaccinera ännu mer runt dem, hos vård- och omsorgspersonal.

Sverige har hittills beslutat om att köpa vaccin från ett företag, Astra Zeneca. Enligt Sveriges vaccinsamordnare Richard Bergström är ytterligare fyra avtal nästan klara, samtidigt som det därutöver pågår förhandlingar med fler företag.

– Som det ser ut nu kommer vi att kunna börja vaccinera under det första kvartalet nästa år, säger Richard Bergström.

Enligt socialminister Lena Hallengren (S) är den svenska

vaccinationsstrategin indelad i två steg. Det första steget handlar om att skaffa fram vaccin genom att teckna avtal med olika leverantörer.

– Att vaccinera så snabbt som möjligt och efter behov är det andra steget, säger Lena Hallengren.

**Hans Olsson**

[hans.olsson@dn.se](mailto:hans.olsson@dn.se)

**Fakta. Läget just nu**

Dödssiffran i covid-19 har reviderats nedåt med 13 personer sedan i fredags, visar de senaste

siffrorna från

Folkhälsomyndigheten.

Enligt de nya siffrorna har 5 808 smittade personer avlidit i landet.

Antalet smittade ökar dock med 421 fall. Totalt har 84 379

personer bekräftats smittade av covid-19 i Sverige.

Anledningen till att siffran över dödsfall reviderats är att

Folkhälsomyndigheten och

Region Skåne tolkat registrerade uppgifter på olika vis.

# C och L pressar regeringen om försvaret

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**Januaripartierna Liberalerna och Centern pressar regeringen att sluta en bred uppgörelse om försvaret. Regeringen Löfvens taktik att knyta upp C och L i försvarsfrågan under förhandlingarna om nästa års**

**budget ser därmed ut att misslyckas.**

Under försommaren havererade förhandlingarna i försvarsberedningen. De åtta partierna lyckades inte enas inför höstens riksdagsbeslut om försvarets inriktning åren 2021–25. Regeringen ville inte anslå de pengar som krävs för att nå en bred uppgörelse över blockgränsen.

I stället har regeringen försökt att göra upp med januaripartierna L och C. De två partierna och S-MP-regeringen gjorde för ett år sedan upp om höjda ekonomiska ramar



för försvaret till 2025.  
Regeringens taktik har därför varit att lägga in delar av försvarsbeslutet i den ettåriga budgetpropositionen för 2021 som snart ska läggas fram. Men både Liberalernas och Centerns försvarspolitikere slår bakut. De vägrar att "bakvägen" ange krigsorganisation och annat som skulle ingått i försvarspropositionen och beslutats av riksdagens i december.  
– Budgetprocessen ska hållas skild från de långsiktiga försvarsbesluten. De besluten är

viktiga eftersom de ger en stabil planeringsgrund för Försvarsmakten, säger Allan Widman, Liberalernas försvarspolitiska talesperson. Ni kan inte acceptera skrivningarna i budgetpropositionen från regeringen?  
– Nej. Vi önskar en sedvanlig budgetproposition. Allting som innehåller styrning på längre sikt än ett år ska vara förbehållet försvarspropositionen. Det krävs för att få långsiktighet och stabilitet, svarar Allan Widman.

Samma krav ställer Centerpartiets försvarspolitiker Daniel

Bäckström:

– Allt som gäller krigsorganisationen och det långsiktiga ska ligga i ett inriktningsbeslut, det hör hemma där, säger Daniel Bäckström.

Han anser att försvarsministern agerar bakvänt:

– Regeringen och Peter Hultqvist valde att avsluta samtalen före midsommar. De har hela tiden haft möjlighet att få klart en bred förankring i ett inriktningsbeslut, före budgetprocessen för år 2021. Då skulle inriktningen fram till

2025 och 2030 vara tydlig – det är där krigsorganisationen ska beslutas, säger Daniel Bäckström. Försvarsminister Peter Hultqvist (S) vill inte kommentera läget i förhandlingarna.

**Mikael Holmström**

[mikael.holmstrom@dn.se](mailto:mikael.holmstrom@dn.se)

# KD vill se strängare straff

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**KD föreslår flera åtgärder mot gängkriminaliteten – strängare straff, mer kameraövervakning och skolplikt upp till 18 år.**

**– Det finns ingen quick fix, nu krävs ett batteri av åtgärder, säger Ebba Busch (KD).**

Med anledning av den senaste tidens mord kopplat till

gängkriminella och rikspolischefen Anders Thornbergs larm om att våldsutvecklingen är ”synnerligen allvarlig” går nu Kristdemokraterna fram med flera förslag.

– Läget är akut. Vi ser en kriminalitet som är så omfattande och av en karaktär som är systemhotande. Ovanpå det är jag väldigt orolig över att många svenskar undrar om rättvisa skipas och om man ska låta sina barn gå hem själva från skolan, säger partiledaren Ebba Bush.

Förslagen handlar både om strängare straff och förebyggande insatser i till exempel skolan.

– För det första måste vi se till att alla brott utreds och hanteras, det sker inte i dag med hänvisning till att de är unga, säger hon.

Bland annat vill partiet avskaffa möjligheten till åtalsunderlåtelse för gängkriminella, ta bort synnerliga skäl som krav för häktning av unga och separata HVB-hem för unga kriminella, separerade från andra unga.

Samtidigt vill partiet också se över den så kallade presumptionen för fängelse, en princip som innebär

att rätten ska fästa särskild vikt vid omständigheter som talar för en annan påföljd än fängelse. KD vill att rätten också ska ta hänsyn till försvårande faktorer, som till exempel upprepade brottslighet.

KD anser också att man bör utreda en förlängd skolplikt upp till 18 års ålder. KD-ledaren pekar på att ungdomar i särskilt utsatta områden är extra utsatta.

– Vi har fått rapporter om att man i olika nätverk efterlyser 16-åringar för att utföra väldigt allvarliga brott, till exempel mord. För att minska den jordmån gängkriminella använder för att

suga in unga måste man ge människor ett alternativ. Har man inte klarat grundläggande behörighet till gymnasiet så kommer man ha svårt att etablera sig i det svenska samhället, säger Ebba Busch.

Hon anklagar regeringen för att ha kapitulert inför de kriminella gängen. Partiet har samlat 78 tillkännagivanden (ett beslut där riksdagen uppmanar regeringen att agera) som rör gängkriminaliteten. Enligt KD har 58 av dessa ännu inte slutförts.

**Hanna Jakobson**  
[hanna.jakobson@dn.se](mailto:hanna.jakobson@dn.se)

# Häktad för kidnappning har koppling till gängen

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**Göteborg. Utredningen av lärarkidnappningen i Lövgärdet är inne i ett känsligt läge, enligt åklagaren. Den häktade mannens belastningsregister visar kopplingar till ena sidan i gängkonflikten i Göteborg.**

Tisdag 25 augusti råder  
högspänning i Göteborgsområdet.  
Sedan två veckor tillbaka pågår en  
konflikt mellan några av stadens  
kriminella gäng. Ett av dem – det  
som ofta kallas släkt nätverket –  
har sitt fäste runt Angered.  
Hjällbo, Gårdsten, Hammarkullen  
och Lövgärdet är bostadsområden  
där invånarna märker av  
upptrappningen. Maskerade män  
har upprättat vägspärrar för att  
kontrollera hur folk rör sig.  
Beväpnade personer ses ganska  
öppet på gatorna. Övrig  
befolkning stannar helst inne.

Mitt på dagen observeras minst en  
beväpnad person precis vid  
mellan- och högstadiet  
Lövgärdesskolan. Personal där  
slår omedelbart larm, barnen  
skickas hem och en stor polis-  
insats tar form. När de anställda  
lämnar skolan några timmar  
senare är det en av dem som  
prejas i sin bil, förs bort och  
misshandlas.  
På lördagen häktades en man  
misstänkt för detta. Gärningen  
rubriceras som människorov och  
grov misshandel, men också grovt  
övergrepp i rättssak eftersom  
dådet antas hänga ihop med

larmet till polisen tidigare på dagen. Den som talat ska tystas. Mannen som häktas är tidigare straffad, mest för narkotikabrott av olika allvarlighetsgrad. Hans eventuella koppling till gängen har utredarna inte kommenterat, men när polisen sammanfattar veckans insatser mot gängkonflikten, ingår häktningen av den misstänkte kidnapparen. En annan person har också suttit anhållen till en början, misstänkt för delaktighet i attacken mot läraren, men senare släppts. ”Efter vissa kontroller och utredningsåtgärder sjönk dock

misstankegraden mot den personen väsentligt”, skriver åklagare Thomas Willén i ett mejl till DN:

Nu är utredningen inne i ett känsligt skede, enligt Willén, som därför inte vill kommentera fallet ytterligare.

När DN går igenom den häktade mannens belastningsregister hittar vi en ny tydlig koppling mellan honom och de krigande gängen. Han är nämligen dömd förr för samma sak – människorov och misshandel – i en dom från 2010. Det är flera brottsoffer inblandade i det fallet,

och flera gärningsmän som agerat i grupp.

En av gärningsmännen då, för tio år sedan, är alltså den man som nu sitter häktad. En annan är yngste sonen i den Angeredsfamilj som dominerar det kriminellt belastade släkt nätverket i stadsdelen.

Polisen har frihetsberövat flera personer under veckans insatser mot gängen. Tre misstänks för grova vapenbrott och 26 personer omhändertogs i samband med upprättandet av vägspärrarna. Sedan tidigare sitter två häktade för mordförsök vid en

bensinstation på Hisingen den tolfte augusti.

– Jag vill uppmana allmänheten att höra av sig med tips och iakttagelser som kan hjälpa oss i vårt arbete. De kriminella som begår brott i vår stad ska utredas och lagföras, säger kommenderingschef Dan Windt i en kommentar till insatsen.

Hans uppmaning ställs mot ryktesspridningen på plats i de områden som drabbats av konflikten. När DN var i Lövgärdet häromdagen sa många av dem vi talade med att de inte ville uttala sig öppet om



situationen. ”Inte efter det som hände läraren.”

Den 11 september ska åtal vara väckt i det fallet. Den häktade mannen förnekar brott.

**Kristina Hedberg**

[kristina.hedberg@dn.se](mailto:kristina.hedberg@dn.se)

# Närhälsan ställer in hembesök på grund av gängkonflikten

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**Gängkonflikten i Göteborg  
tvingar Närhälsan att ställa in  
hembesök i de drabbade  
stadsdelarna. Nu överväger**

**primärvården att sätta in väktare.**

**– Det finns en oro bland patienter och personal, säger primärvårdens direktör Thomas Wallén.**

Med anledning av den uppblossade gängkonflikten har Närhälsan i området vidtagit drastiska åtgärder.

– I fredags tog vi i samråd med vår säkerhetsavdelning beslutet att ställa in hembesök som inte är helt nödvändiga. Patienter som av medicinska skäl måste få hembesök kommer att få det, men då åker vi två personer

tillsammans på dem, säger Thomas Wallén, primärvårdsdirektör i Göteborg, till DN.

Stadsdelsförvaltningen i Angered, en av de stadsdelar som drabbats värst av gängvåldet, har fattat beslut om att låta väktare eskortera personal från till exempel hemtjänsten.

Ännu har Närhälsan inte använt sig av väktare vid sina hembesök eller vid någon av de tre vårdcentraler som finns i nordost.

– Stadsdelsnämnden har sagt att om det behövs väktare så ska de stå för det. Vi ska ha ett möte

under eftermiddagen med polisen och andra myndigheter och sedan får vi se om vi också kommer att behöva det, säger Thomas Wallén.

**Carl Cato**

[carl.cato@dn.se](mailto:carl.cato@dn.se)

**Kända  
bråkmakare  
dök upp i bilar  
med bildäck  
och lastpallar  
som de tände  
eld på.**

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

Malmös ledningsstrateg för trygghetsskapande, Per-Erik Ebbeståhl, om upploppen i fredags. Oroligheterna pågick omkring tolv timmar till tidigt lördag morgon. Men bakom dessa låg andra personer som inte alls har religiösa motiv, enligt Ebbeståhl.

# 400

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

år skulle Göteborg ha firat nästa år. Men nu är de styrande partierna överens om att skjuta upp jubileet till 2023 på grund av coronapandemin.

**TT**

# Minkuppfödare hotas med vite på 26 000 kr

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

En minkfarmare hotas med vite på 26 000 kronor i veckan, om inte de så kallade skugghusen som minkarna bor i töms på gödsel varje vecka, rapporterar BLT. Uppfödaren hävdar att det tar orimligt mycket tid och att gödslet blir oanvändbart om det töms så ofta.TT

# Man döms till fängelse efter tortymord

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

En man i 20-årsåldern döms för mordet på en man i Ånge, Västernorrland, i december 2019. Mannen döms av Sundsvalls tingsrätt till nio års fängelse samt skadestånd. Offret blev tejpad runt ansikte, hals, händer och fötter och avled sedan på grund av kvävning.TT

# Skärpt torskstopp i Östersjön

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

EU-kommissionen vill minska torskfisket i Östersjön ytterligare ett snäpp under 2021.

”Långsiktig hållbarhet för Östersjön är inte ett val, utan ett måste”, konstaterar EU:s fiskekommissionär Virginijus Sinkevicius om det förslag inför nästa års östersjöfiske.

Där vill han se ett ännu mindre torskfiske under 2021 för att hjälpa bestånden att återhämta sig. I östra Östersjön kommer nu endast 595 ton torsk att accepteras som bifångst, samtidigt som kvoten i väster sänks med ytterligare 11 procent. Jämfört med början av 2010-talet är nedgången dramatisk: från drygt 82 000 ton 2014 till mindre än 4 000 nästa år.

**TT**

# Livstid för mord i Kungsbacka

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

Mannen åkte i julas hem till sin före detta sambo i Kungsbacka och sköt ihjäl henne. Sedan fortsatte han, med ett laddat gevär i bilen, med syfte att skjuta ihjäl mannen som ex-sambon hade haft kontakt med.

Nu fastställer hovrätten för västra Sverige livstidsdomen mot

mannen, som är i 50-årsåldern. Han döms utöver mordet även för bland annat förberedelse till mord.

Under mordutredningens gång upptäckte polisen att mannen tidigare både avlyssnat och smygfotograferat kvinnan. Han har därför även dömts för olovlig avlyssning och kränkande fotoografering.

**TT**

# **”Fossilfritt stål” från SSAB hyllas av Löfven**

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**Ståljätten SSAB, Sveriges största utsläppare av koldioxid, vill bli först i världen med det man kallar fossilfritt stål. Nu tas första steget med en pilotanläggning i Luleå. Fullt utbyggd kommer produktionen**

**kräva 10 procent av Sveriges elförbrukning.**

Detta är ett första konkret resultat av projektet Hybrit, ett samarbete mellan gruvbolaget LKAB, SSAB och Vattenfall, med 600 miljoner kronor i stöd från

Energimyndigheten. Tanken är att göra hela processen från gruva till färdigt stål så grön som möjligt:

LKAB ska tillverka järnmalmspellets med fossilfria bränslen. SSAB ska använda vätgas i stället för koks för att framställa så kallad järnsvamp, en råvara för ståltillverkning. Tanken är att restprodukten koldioxid då



ska ersättas av vatten. Vätgasen produceras med hjälp av el från Vattenfall som också ska utveckla lagring av gasen.

Det är den så kallade direktreduktionen av järnmalmen som ska testas i den pilotanläggning, som invigdes av statsminister Stefan Löfven på måndagen. Han menar att Hybritprojektet visar Sverige i sitt esse – när företag, akademi och politik samverkar:

- Det här projektet står för framtidstro. Vi måste ställa om för klimatets skull, men gör det inte i rädsla utan i trygghet. Det här är

världsunik teknik som ger nya gröna jobb hos oss men också kan gå på export, sade Löfven.

Tanken är att SSAB om tre år ska börja bygga en större demonstrationsanläggning, målet är att kunna lansera det nya stålet på världsmarknaden 2026 och ha en fullskalig produktion 2035. Så här sade bolagets vd Martin Lindqvist till DN i somras:

- Vi måste klara av att tänka långsiktigt även under en kris. För oss är detta affärsutveckling, jag är övertygad om att vi vinner på att ha branschens första fossilfria värdekedja för stål.

Världen kommer att fortsätta att behöva stål, men produktionen är en tydlig klimatbov. SSAB kallar sig redan koldioxideffektivast i branschen men har enligt Lindqvist goda förutsättningar för nästa steg: Sverige har fossilfri energi, ypperlig malm, bra stålkunnande. Han får medhåll av LKAB:s vd Jan Moström:

- När vi förädlar järnet klimatsmart, från urberg till färdig produkt, sätter vi en ny standard. Det kommer att pressa andra att följa efter.

Den nya tekniken ska minska koldioxidutsläppen, här toppar

SSAB solklart listan, men kommer att behöva mer statliga pengar – och stora mängder el. När SSAB når full produktion handlar det om 10 procent av dagens svenska elförbrukning – eller motsvarande två stora kärnkraftverk. Detta samtidigt som vi ska elektrifiera våra transporter – Sveriges akilleshäla i klimatsammanhang.

I dagsläget exporterar Sverige el, det stora problemet är i stället flaskhalsarna i våra elnät. Det ökade elbehovet kommer att behöva fyllas med inte minst mer vindkraft, som blivit kraftfullare,

effektivare och lönsammare och som lockar utländska investerare. För att åstadkomma det LKAB-chefen Jan Moström kallar en fossilfri kedja från malmbrytning till stålprodukt måste det skruvas i alla delar av – från transporter till framställningen av vätgas. Den tillverkas i dag mest av naturgas, som också ger klimatstörande effekter. I Luleå används i stället el för att spjälka vatten till vätgas genom så kallad elektrolys.

**Hans Strandberg**

[hans.strandberg@dn.se](mailto:hans.strandberg@dn.se)

**Fakta. Så ska SSAB göra stålet renare**

Hybrit kommer från "Hydrogen breakthrough ironmaking technology". Den innebär att man ersätter koks i masugnarna med vätgas, som produceras av el. Målet är att ståltillverkningens utsläpp ska vara vatten i stället för koldioxid. Samtidigt ska råvaran järnmalm pellets och vätgasen ska produceras med fossilfria bränslen.

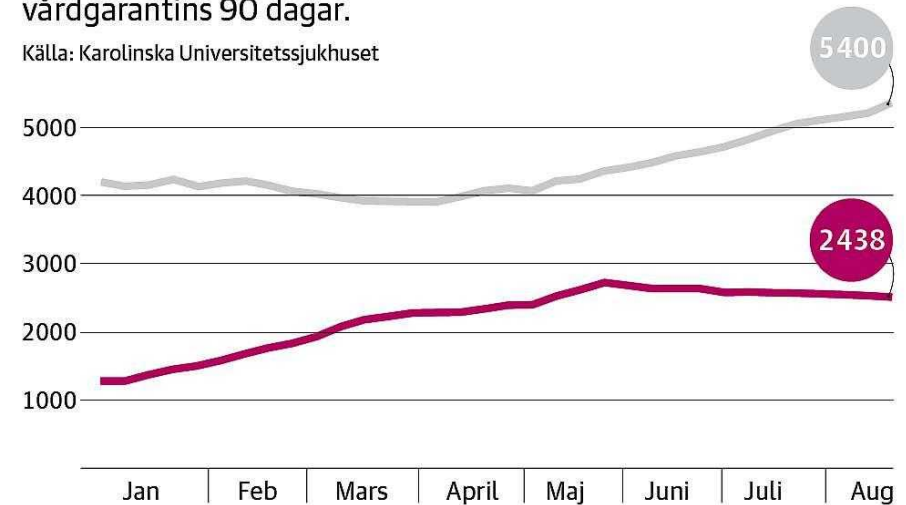
Projektet är ett samarbete mellan energibolaget Vattenfall och likaledes statliga gruvföretaget LKAB och ståljätten SSAB med stöd från Energimyndigheten.

SSAB räknar med storskalig  
produktion från 2035.

### Karolinskas operationskö

— Antal personer som väntar på operation.  
— Antal personer som väntat längre än  
vårdgarantins 90 dagar.

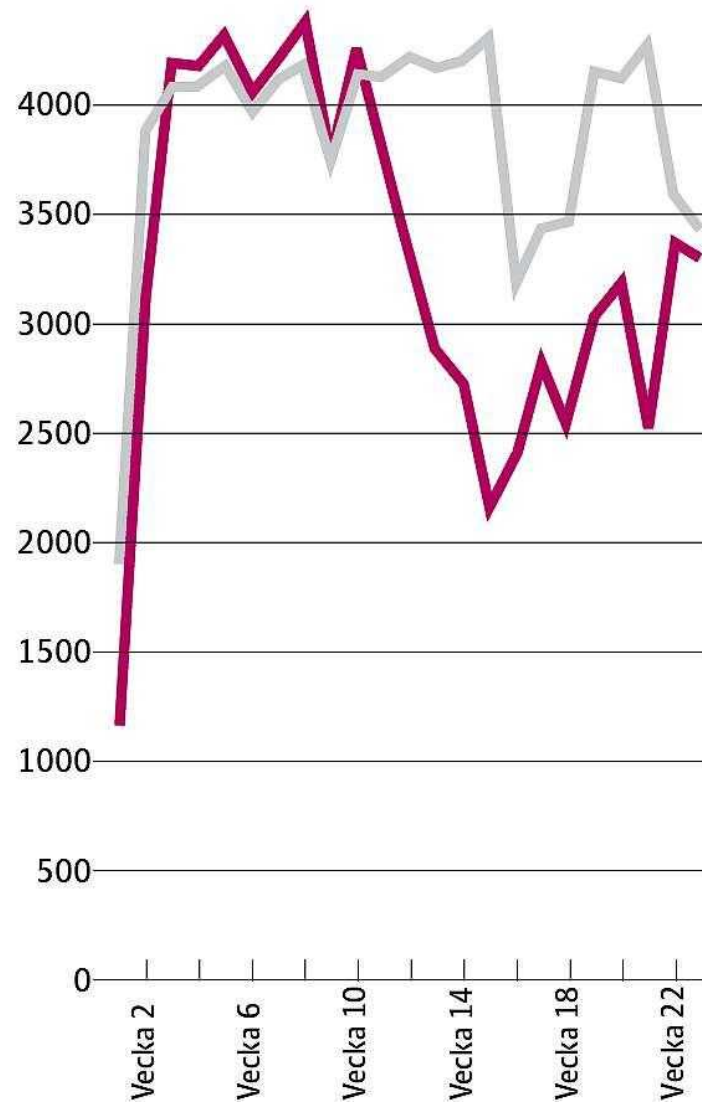
Källa: Karolinska Universitetssjukhuset



## Remisser till Karolinska

Inflödet av antalet remisser sjönk i år jämfört med förra året under våren.

— 2019 — 2020



# Över 5 000 personer i kö för operation på Karolinska

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

Över 5 000 personer står i kö för operation till Karolinska Sjukhuset. Nästan hälften av dem har väntat längre än vårdgarantins 90 dagar. Sjukhusets operativa direktör Kalle Conneryd Lundgren

**berättar att man beräknar att det kommer ta ett år att beta av vårdskulden.**

**– Med en ny puckel av covid-19 under hösten, då kommer det att ta längre tid.**

Under våren genomgick Stockholms sjukvård en massiv omställning för att klara trycket från pandemin. Det innebär att all planerad vård som kunde vänta ställdes in för att klara av den akuta vården av covid-sjuka som fyllde sjukhusens snabbt expanderade vårdplatser för intensiv- och slutenvård. Regionens vårdskuld kommer

enligt regionledningen hamna på mellan en och en halv och två miljarder kronor.

På Karolinska sjukhuset står nu 5 400 personer i kö i väntan på operation. Av dessa är 1 200 barn, vilket är 47 fler än innan pandemin. 2 438 av det totala antalet har väntat längre än vårdgarantins 90 dagar. 611 av dem är barn.

Operationsköer fanns även innan pandemin och enligt Kalle Conneryd Lundgren, sjukhusets operativa direktör, är det för att klara av de operationer som fått stå tillbaka som sjukhuset under

hösten hyr in operationslag. Det är en insats som DN tidigare berättat om och som väckt tung kritik.

– Det är viktigt att vi förmedlar att det ligger ju inget varsel på personal som skulle kunna hjälpa till här. Det är ju inte så att sjukvårdspersonal bara kan flyttas runt för att göra vilka uppgifter som helst. Det ligger ju inget varsel för de områden där vi hyr in, säger Conneryd Lundgren. Plastik-kirurgi, öron-näsa-hals och ortopedi är de områden som påverkas mest av förlängda

operationsköer som en följd av pandemin.

Covid-19 har främst drabbat vuxna patienter, men personalen i barnverksamheten har i hög grad dirigerats om för att förstärka covid-vården av vuxenpatienter. Därför har där också byggts upp en vårdskuld, inom ett område där det redan tidigare varit långa väntetider.

Den särskilda utökningen för att klara av operationskön ska pågå i sex månader – därefter beräknas den mest den del av kön som enligt sjukhuset är mest brådskande vara borta. Men den

beräknade vårdskulden med 15 000 vårddyggn och 3 000 slutenvårdstillfällen består inte bara av operationer. Enligt Karolinskas beräkningar har 2 000 nybesök inte blivit utförda som en effekt av covid-19.

Kurvorna som visar på den helt avstannade tillströmningen av remisser när pandemin rullade in ger också en indikation av det vårdbehov som legat på vänt sedan i våras.

Det är sammanlagd ökning av den slutenvården med två procent som väntas under hösten, tre procent för öppenvården för att

beta av universitetssjukhusets vårdskuld. För att öka operationskapaciteten räcker det inte med operationslagen, utan även att annan planering som mottagning, vårdplatser och eftervård samtidigt utökas.

– Vi har en mycket bättre situation på Karolinska än tidigare. Under sommaren har vi haft mellan 70 och 100 fler vårdplatser öppna än tidigare, sett över hela året har vi sett en förbättrad vårdplatstillgång. Vi är inte i samma kritiska läge. Det är klart att när vi ökar antalet operationer, så matchas det med



mängden slutenvårdsplatser vi måste ha.

Kalle Conneryd Lundgren är sjukhusets operativa direktör och därmed sjukhusdirektör Björn Zoëgas närmaste man. Han är själv läkare och specialist inom plastik-kirurgi, och utbildad på Karolinska.

När sjukhuset organiseras om på nytt, axlar han själv tre direktörsroller, efter att flera höga chefer fått lämna sina poster – förutom rollen som operativ direktör är han även tillförordnad it-direktör, och tillförordnad

direktör för innovation och utveckling.

– Vi arbetar nu med hur vi kan minska antalet staber och administration och besvärliga beslutsvägar. Sedan får vi som vi behöver fler höga chefer. Tills dess är jag tillförordnad i de två rollerna.

Det är också han själv, som efter intervjun med DN, levererar underlag ur sjukhusets beräkningar på vårdskulden, som han gör under helgen.

Karolinskas vårdskuld är beräknad från sjukhusets egna datakällor, uppger Conneryd

Lundgren. Den regiongemensamma databasen där all sjukvårdsproduktion från regionens sjukhus har också använts. Hur Karolinskas siffror förhåller sig till regionens beräkningar kan han inte riktigt svara på.

– Jag har inte sett några färdiga siffror därifrån, men vi var tvungna att göra våra beräkningar - för att kunna planera vår egen verksamhet, säger Kalle Conneryd Lundgren.

Först senare i september väntas regionen vara klara med sina siffror. Sjukvårdsdirektör Björn

Eriksson berättar att Region Stockholm just nu analyserar hur vårdskulden i länet ser ut.

– Vi arbetar vårdgren för vårdgren för att kartlägga hur den uppskjutna vården ser ut och hur den ska hanteras.

Innan det arbetet är färdigt kan han inte uttala sig kring hur lång tid det kommer ta att beta av den framskjutna vården eller hur man ska gå till väga.

– Det viktigaste just nu är att de som har störst vårdbehov får vård först. Vi måste också se om det är någon vårdgren eller profession

som drabbats hårdare, så att vi kan fokusera våra resurser.

Hur ska man garantera att de med störst behov får vård först?

– Om vi ser att något område behöver förstärkas kan vi ge ett uppdrag att exempelvis genomföra fler operationer.

Hur de ekonomiska resurserna för en sådan förstärkning ser ut är dock för tidigt att säga innan regionens budget för nästa år är fastslagen, säger Björn Eriksson. Enligt Kalle Conneryd Lundgren beräknas den totala vårdskulden på Karolinska – i bästa fall – vara borta om ett år. I nuläget vårdas

17 patienter för covid-19 på Karolinska. Men om det blir en ny våg av covidpatienter, så kommer det att ta längre tid.

– Vi väntar oss att det kan komma en puckel under hösten, inte så stor som i våras, men ändå en ökning jämfört med var vi befinner oss nu.

**Amanda Lindholm**

[amanda.lindholm@dn.se](mailto:amanda.lindholm@dn.se)

**Anna Gustafsson**

[anna.gustafsson@dn.se](mailto:anna.gustafsson@dn.se)

# **Eva-Karin Gyllenberg: Här på Skansbacken begravdes kolerans offer**

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

Kolerakyrkogården?

Jo, jag gick närmare och läste den intressanta informationen men

jag tror inte många blir lockade av att gå närmare. Skylten har väl inte blivit omskött på flera år?

Med vänlig hälsning

Gunnel O

Svar: Din fråga gjorde mig nyfiken så jag åkte till kyrkogården för att se om det verkligen var så illa som på den bild du skickade. I

verkligheten var det ännu värre.

Det var inte många bokstäver som gick att läsa på grund av allt klotter. Det är för sorgligt att vissa människor inte kan låta bli att sabba för oss andra som kanske vill veta mer om kolera-

kyrkogården och andra platser med historisk anknytning.

Dagens överkurs: Jag brukar titt som tätt ha ett avsnitt kallat dagens överkurs och lägga det på slutet, men ingen regel utan undantag. I dag börjar jag med överkursen:

År 1808 var behovet av gravplatser i Stockholm akut och det fattades beslut om att anlägga en gravplats just här, i första hand avsedd för fattiga och så kallade politielik, personer som avlidit i stadens arrester och de som upphittats döda på gator och i sjöar. Oftast var dessa lik

oidentifierade och många begravdes i massgravar.

Kyrkogården i Skansbacken invigdes 1809 och användes för ovanstående ändamål fram till 1834 då koleran slog till – med brutal kraft.

Denna epidemi skördade många stockholmares liv 1834, precis som covid-19 gör i dessa dagar. Jag läste i boken Stockholms historia av Staffan Högberg att man 1831 inrättade särskilda sundhetsnämnder för att skydda Stockholms invånare mot den farsot som då härjade i Europa. Provisoriska sjukhus inrättades på

flera håll i staden, bland annat på värdshuset Clas på hörnet, och i Sivertska kasernen vid Tjärhovsgatan. Under lång tid var karantänsbestämmelserna hårda, men i början av 1834 lättades av någon anledning på dessa bestämmelser och det tog inte lång tid förrän det första kolerafallet upptäcktes i Göteborg. Stockholm fick sitt första fall den 19 augusti 1834. Det var en tullvaktmästare i Katarina församling som drabbades av kräkningar, kramp och diarré. Han fördes till Serafimerlasarettet och avled dagen därpå. Ytterligare

70 personer drabbades av samma symptom under de efterföljande tio dygnen och smittspridningen gick i rasande fart. Den 9 september, på dagen tre veckor efter det första fallet, avled 250 av huvudstadens invånare under ett och samma dygn. Den hösten miste 3 665 stockholmare livet i kolera, en sjukdom som visserligen började i Södermalms fattigkvarter, men som slog hårdast mot befolkningen på Ladulårdslandet eftersom det där var sämst beställt med vattenförsörjningen.

Invånarna uppmanades att, trots vattenbrist, iaktta försiktighet och hålla sig rena. Visst känns det igen även om koleran spreds via smittat vatten.

Många av koleraoffren begravdes i Skansbacken, som i dag inte ser ut som en kyrkogård utan mer som en lummig park där det är trevligt promenera.

Så, vad händer med den klottrade skylten?

Jag ringde upp Isa Hellberg, som är parkingenjör i Enskede Årsta Vantörs stadsdelsförvaltning. Hon berättade att hon kommer att ta itu med skyltfrågan snarast.

Kolerakyrkogårdens skylt är inte den enda som behöver åtgärdas. – Jag ska söka pengar för att tillverka nya skyltar och frågan är om vi inte ska passa på att modernisera skyltarna, säger Isa Malmberg som gärna skulle se att de nya skyltarna förses med QR-kod, men framför allt ska skyltinformationen var lätt att ta till sig även för dem som inte behärskar svenska jättebra, säger hon.

**Eva-Karin Gyllenberg**  
[eva-karin.gyllenberg@dn.se](mailto:eva-karin.gyllenberg@dn.se)

**Fråga Eva-Karin**

Skicka frågor till [ekg@dn.se](mailto:ekg@dn.se) och skriv gärna i ärendefältet vad frågan gäller, till exempel staty, gatunamn, idrott. Eller: Eva-Karin Gyllenberg, DN, 10515 Stockholm.

# Oklart var död sjuksköterska smittades

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**Det är oklart var en sjuksköterska, som avled i april efter att ha testat positivt för coronaviruset, fick smittan. Arbetsmiljöverket konstaterar att det inte går att slå fast att hon smittades på arbetet. Den 39-åriga sjuksköterskan arbetade med covidsjuka patienter**



på Karolinska universitetssjukhuset. Under sommaren har Arbetsmiljöverket gjort en inspektion av arbetsplatsen men inte funnit något som visar att hon blev smittad på arbetet, skriver Vårdfokus.

– Nej, det har vi inte gjort. Inget direkt pekar på det. Det var på en infektionsavdelning, som hade högre skyddsåtgärder eftersom de tog emot bara covid-19-patienter. Sjuksköterskan kan ha blivit smittad i samhället eller hemma. På arbetet fanns extra mycket skyddsutrustning, säger Susanne

Wessberg, inspektör på Arbetsmiljöverket, till tidningen. Under inspektionen upptäcktes dock vissa brister. Ansiktsvisir hade återanvänts och det hade också förekommit andningsmasker som inte var CE-märkta.

Vårdförbundet hävdar att det är troligt att sjuksköterskan smittades på jobbet.

– Man har alltid full skyddsutrustning när man är inne hos patienten. Men det finns inga garantier för att man inte blir smittad under pågående vårdtillfälle. Man kan ju även bli

smittad på sociala ytor, där personalen äter, fikar och har möten, säger Vårdförbundets huvudskyddsombud på Karolinska Marianne Westin till Vårdfokus.

Dödsfallet utreds som arbetsmiljöbrott genom vållande till annans död. En obduktion är gjord, men resultatet är sekretessbelagt.

**TT**

# Främmande man satt naken på balkong

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

Haninge. En person i Jordbro i Haninge kommun vaknade vid halv sju-tiden på söndagsmorgonen av att en naken man satt på balkongen, skriver polisen på sin hemsida. Trots

tillsägelse från  
balkonginnehavaren vägrade  
mannen att gå därifrån.  
Polisen kom dit och avvisade  
mannen. Han är misstänkt för  
hemfridsbrott.

TT

# 21-åring åtalas – misstänks ha begått 19 ungdomsrån

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**En 21-årig man misstänks ha -  
rånat 19 ungdomar. På mån-  
dagen åtalades han för  
ungdomsrånen som ägt rum i  
centrala Stockholm.**

Den 21-årige mannen misstänks  
enligt åtalet att genom hot tvingat

ungdomar att lämna över sina mobiltelefoner. Enligt åtalet har han fått flera målsägande att logga ut ur mobilen och sedan lämna över den till honom. Han har i några fall även tagit klädesplagg och kontanter.

21-åringen åtalas för rån och försök till rån av 19 ungdomar och brotten har ägt rum mellan januari och juli i år.

– Det viktiga här är att målsäganden anmäler direkt på platsen eller så snart som möjligt efteråt. Då kan polisen säkra kameraövervakning och annan teknisk bevisning som är nyckeln

till framgång vid den här typen av rån. Med hjälp av övervakningskameror vid bankomater, tunnelbanor och andra platser så har polisen i de här fallen kunnat säkra bevis, säger kammaråklagare Maximillian Berg Molin, som är förundersökningsledare.

**DN**

# Man livshotande skadad efter skottlossning

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

Upplands Väsby. En man i 20-årsåldern har livshotande skador efter en skjutning utomhus i Upplands Väsby på söndagskvällen. Två personer har

anhållits misstänkta för mordförsök.

Flera vittnen ringde polisen strax efter klockan 21 och larmade om att flera skott avlossats i utkanten av ett bostadsområde i Smedby. En man som skadades allvarligt lämnade platsen efter skjutningen och påträffades omkring en halvtimme senare i Tureberg i Sollentuna, en dryg mil därifrån. – Exakt hur han har tagit sig dit vet vi inte riktigt men vi bedömer att han har blivit transporterad av andra på något sätt. För att ta sig den biten, som ändå är förhållandevis lång, måste man ha

hjälp, säger polisens  
presstalesperson Ola Österling till  
TT.

Enligt vittnen ska flera personer  
ha lämnat brottsplatsen efter  
skottlossningen.

**Petter Jerdén**

# Eldningsförbu det i Stockholms län hävs

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

Länet. Den 13 augusti infördes  
eldningsförbud i hela Stockholms  
län på grund av torrt och varmt  
väder. Nu har länsstyrelsen i  
samråd med länets  
räddningstjänster och utifrån

SMHI:s prognoser beslutat att häva förbudet.

All eldning sker fortfarande på eget ansvar och ska alltså ske på ett säkert sätt och under stor försiktighet betonas det i ett pressmeddelande.

**DN**

# Hösten som blev början på den svenska mardrömmen

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**Den 2 september är det fem år sedan bilden av den döda flyktingpojken Alan Kurdi sände chockvågor över en hel värld. Kristina Lindquist ser tillbaka på de månader som**

## **förvandlade solidaritetens dygd till en belastning.**

Då och då ropade vi på mamma och pappa, men våra röster drunknade i vinden direkt när vi ropade. Inte ett eko, ingenting.” I Valeria Luisellis roman ”De förlorade barnen. Ett arkiv” (Rámus) går en pojke och hans lillasyster ut i öknen nära den mexikanska gränsen. De ger sig ut för att leta reda på två små flickor som försvunnit i samband med en planerad utvisning, och snart är de själva försvunna. I en drömsk passage möter de sedan

andra ensamma barn som gått förlorade vid världens gränser. Den 2 september 2015 fick en bild av en liten pojke i röd tröja global spridning. Pojken ligger med ansiktet nedåt i vattenbrynet och blir aldrig mer än tre år. Hans familj hade tillsammans med andra syriska flyktingar gett sig ut i en rank gummibåt för att ta sig från Turkiet till Grekland, och förhoppningsvis vidare därifrån. Det här vet ni redan. För bilden på Alan Kurdi *skakade en hel värld*, som det heter, och flyktingkrisen tog plats i en barnkropp.



Alan Kurdi var varken det första eller sista barnet att gå förlorad i havet. Men fotografier har en tendens att förvandla en "händelse eller en person till något man kan äga", som Susan Sontag skriver i sin essä "Att se andras lidande" (Brombergs, 2004). Så har Alan Kurdi dykt upp i ledartexter, politiska talepunkter, muralmålningar, filmer och tecknade serier. Den kinesiske konstnären Ai Weiwei har återskapat den brutala scenen på stranden, med sig själv på mage i vattenbrynet. Sontag skriver att den här typen av foton

utgör en "grundläggande del av vad ett samhälle väljer att tänka på, eller uppger sig ha valt att tänka på".

Och hösten 2015 väljer väldigt många att tänka på en liten pojke från Kobane i Syrien. François Hollande kallar händelsen för en "mänsklig katastrof", medan David Cameron lovar att Storbritannien ska ta sitt moraliska ansvar för flyktingkrisen. Stefan Löfven deltar i en manifestation på Medborgarplatsen och säger att "vi ska fortsätta vara ett land, som bär solidariteten som vår största

stolthet”. När Åsa Romson sommartalar i Uppsala säger hon att ”det inte går att se bilder av ett barn som har spolats upp på en strand utan att gråta”. Snart ska hon som bekant gråta igen. Under 2015 sökte mer än 160 000 personer asyl i Sverige. Är det mycket? Det finns olika svar på den frågan, och ett av dem är naturligtvis ja. Siffran är en fördubbling från 2014 och går knappt att jämföra med de drygt 20 000 ansökningar som togs emot 2019. Jämfört med Libanon och andra länder i Syrienkrigets närhet är det däremot inte särskilt

många, inte heller i relation till flyende människors behov av en fristad.

I debatten om svenskt flyktingmottagande låter det ofta som att hösten 2015 var en mardröm vi väcktes ur i sista stund. Syftet med att etablera en sådan bild är att legitimera dagens åtstramning av migrationspolitiken, utan att behöva argumentera för det ideologiskt. Säg bara ”2015”, så fattar alla.

Hur det faktiskt kunde se ut när civilsamhället reste sig för att möta behoven – medan

myndigheterna låg efter – skildras till exempel i boken ”Ankomst Malmö” från 2018. Frivilliga upprättar ankomstcentraler, skruvar möbler, tolkar och tar emot kläder. Som Aftonbladets Petter Larsson skriver: ”När det verkligen gällde trädde det solidariska Sverige fram och sa: Vi fixar det. Jag är fortfarande övertygad om att politikerna hade kunnat bygga vidare på den mobiliseringen, i stället för att gå det flyktingfientliga mullret till mötes.” (22/3 2018). Men i november 2015 presenteras det andrum som betyder färre möjliga

skyddsgrunder, tillfälliga uppehållstillstånd och splittrade familjer.

Syftet är inte att förringa utmaningen eller insatserna under den mest intensiva perioden. Men det har under de fem år som gått funnits en retorisk tendens att tala om flyktingkrisen i rena verklighetsbilder, bortom ideologiska val. ”Nödvändigt andrum”, skriver DN efter regeringens presskonferens, medan GP talar om en ”viktig politisk tillnyktring” och Expressen konstaterar att Löfven äntligen har ”vaknat” (24/11

2015). Tidningens ledarsida har redan i augusti samma år försökt etablera den postpolitiska skiljelinjen mellan "idealister och realister", och ett år senare skriver man att "ni måste förlåta oss för att vi hade rätt" i flyktingfrågan (6/12 2016).

Det här är en definition av begreppet "rätt" som lämnat alla moraliska rum och reducerats till att få med andra på sin linje. Det är också en definition där man tar sig friheten att ignorera att den syriska staden Aleppo i december 2016 enligt FN låg i "total mänsklig härdsvälta". Men

frågan om vad som är rätt går inte att besvara utan att ta ideologisk ställning till vilket ansvar som kan krävas av ett rikt och stabilt land när det ställs inför en humanitär katastrof. Vilka ansträngningar är rimliga att göra och vilken materiell omfördelning krävs? Kanske hade det till exempel varit nödvändigt att rulla tillbaka de hundratala miljarder i skattesänkningar som Fredrik Reinfeldt drev igenom – innan han storsint nog uppmanade svenskarna att öppna sina hjärtan. Ibland låter det som att kriget i Syrien var något som gick att välja

bort ur historien, för oss. Som att Sverige inte är en del av världen. De fem år som gått synliggör också den radikalisering som delar av den svenska högern genomgått. I fjol publicerade tidningen Kvartal en text som innehöll formuleringar som att ”det multikulturella experimentet försöker avskaffa etnisk grupplojalitet inom den vita majoriteten” (7/3 2019), och i Svenska Dagbladet driver ledarskribenten Ivar Arpi numera kontinuerligt linjen att vita människor är hotade. I en text om förändrad ”demografi” skriver

Arpi att invandrare som ”slår dank utomhus” har börjat dominera stadsbilden i svenska tätorter (SvD 11/6 2019). Efter det fruktansvärda överfallet i Solna – som kräver en verklig debatt om att skola, polis och socialtjänst ska ha resurser för att fånga upp ungdomar med uppenbara beteendestörningar – vänder sig Arpi direkt till svenska föräldrar och pekar ut människor med utländsk bakgrund som förövare: ”De njuter av dina barns förnedring”, skriver han (26/8). Black lives matter sägs kräva ”vitas underkastelse” (8/6) och

Google påstås manipulera sökresultat på ett sätt som raderar ut vita västerlänningar (19/6). I ljuset av detta kan man påminnas om att dåvarande SvD-skribenten Per Gudmundson för fem år sedan tvingades radera ett Twitterinlägg för att det innehöll ordet ”asyl-shopping” (Resumé, 18/9 2015). Bortom dessa enskilda exempel kan man konstatera att det offentliga samtalet är i förändring, och att det kan få verkliga konsekvenser. I dagarna kom en rapport från Försvarshögskolan som visar på stor risk för fler attentat med nationalistiska

förtecken, där en radikaliserad samhällsdebatt i förlängningen sägs kunna bidra till avhumanisering av vissa grupper, vilket i sin tur kan leda till fler våldsdåd mot människor med utländsk bakgrund (DN 25/8). Fem år har gått sedan bilden av Alan Kurdi spreds över världen. Man kan jämföra och häpna, se gränser flyttas, peka på hyckleri, inkonsekvenser och hur det otänkbara blivit vardagsmat. Det är ett populärt grepp att gå tillbaka i tiden och hitta ett slags facit som klär av nuet, men jag börjar undra vad det egentligen

tjänar till. Börjar vi inte tröttna på att låta debatten om borgerligt SD-samarbete fastna i historieskrivning om vad Ulf Kristersson menade med ordet "aldrig" den där gången? Det intressanta måste vara att han i dag tycks vara beredd att sätta sig i knät på ett parti som grundades av bland annat nazistveteraner och öppna rasister. På samma sätt är det tämligen - poängglöst att hålla Stefans Löfvens tal om solidaritet emot honom, när han fem år senare förhandlar fram en drakonisk migrationspolitik för framtiden.

Det viktiga är inte de tomma orden, hyckleriet eller glappet mellan då och nu. Det relevanta är att solidariteten inte längre betraktas som en dygd, utan som en belastning. Du som läser det här kanske inte vill veta hur Luisellis roman om de förlorade barnen slutar? Gå i så fall omedelbart och få tag i boken, den är fantastisk. För nu tänker jag berätta att de naturligtvis hittar de där amerikanska syskonen i öknen, virar in dem i filter och ger dem äppeljuice att dricka.

Det är andra barn som går förlorade.

**Kristina Lindquist**

[kristina.lindquist@dn.se](mailto:kristina.lindquist@dn.se)

# Så kan kampen för klimatet föras i en svensk domstol

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**Helgens civila olydnadsaktioner i Stockholm är inte det enda exempel på en möjlig *tipping point* i samhällets sätt att hantera klimathotet. Nu har -**



**klimatfrågan också nått domstolarna. Rättegångarna tydliggör hur klimatförändringen hänger samman med de mänskliga rättigheterna, skriver professorn i miljörett Jonas Ebbesson.**

Klimatförändringarna har nått domstolarna. Parallellt med klimatdemonstrationer på gatorna har mer än 1 500 klimatprocesser drivits i domstol, runt om i världen. Och liksom demonstrationerna inspirerar över landsgränserna till ytterligare demonstrationer, inspirerar

rättprocesserna till processer i andra länder.

Klimatprocesser har förts i ett 30-tal länder i samtliga världsdelar och i några internationella fora. De är högst varierande till karaktär och innehåll, och omfattar krav på utsläppsminskningar, skyddsåtgärder, skadestånd och förbud, men också rättslig prövning av myndighetsbeslut om tillstånd till verksamheter, tillsyn, information och olika planer. Rättsprocesserna drivs av intresseorganisationer, individer, medborgargrupper, företag och

offentliga myndigheter, och både mot ”det allmänna” (stater, -delstater, kommuner och EU) och mot företag. Målen kan avse såväl utsläpp av växthusgaser som åtgärder för anpassning till klimatförändringarna. Klart flest fall har drivits i USA, men processer i Europa och andra delar av världen visar att utvecklingen är global. En del klimatprocesser är strategiska med hög profil och syfte att skapa policydebatt och förändring, andra avser mindre synliga ”rutinmål”.

Processerna mot stater och myndigheter handlar främst om att öka ambitionerna för klimatåtgärder och om att bättre tillämpa befintlig lagstiftning. Processerna mot företag syftar i stor utsträckning till att hålla dem ansvariga för förluster och skador, och att begränsa klimateffekterna från deras verksamheter. Rättsprocesser mot staten med krav på skärpta klimatåtgärder rör den principiella och grundläggande frågan om förhållandet mellan juridik och politik: Hur långt får domstolen gå i att pröva om klimatpolitiken

är tillräckligt ambitiös utifrån statens rättsliga skyldigheter? Och vad kan den ålägga staten att göra? Några exempel:

I Pakistan stämde en jordbrukare staten och hävdade att regeringens passivitet och fördröjning med klimatspolicyn bröt mot grundläggande konstitutionella rättigheter till liv och värdighet. Domstolen höll med och förpliktade staten i en dom 2015 att genomföra flera åtgärder, framför allt för anpassning till klimatförändringarna.

I Colombia stämde 25 barn och ungdomar presidenten och flera regeringsorgan för att stoppa skogsavverkning som de menade kränkte deras konstitutionella rättigheter. Högsta domstolen dömde 2018 till ungdomarnas fördel och beordrade staten att genomföra flera åtgärder för att förhindra skogsavverkningen och hantera klimatförändringarna. Mest uppmärksammat är Urgendamálet i Nederländerna. Stiftelsen Urgenda hade, vid hot om stämning, begärt en försäkran från den nederländska regeringen att landets utsläpp av

växthusgaser skulle reduceras rejält. Dock utan framgång.

Urgenda stämde därför staten vid domstol och yrkade att domstolen skulle beordra staten att till slutet av 2020 minska landets samlade utsläpp med 40 procent, eller i varje fall 25 procent, jämfört med 1990. Och fick full framgång.

Enligt Urgenda hade nederländska staten agerat i strid mot dess konstitution och skadeståndslagstiftning, och även mot EU:s lagstiftning, FN:s klimatkonvention och Parisavtalet och – inte minst – mot

Europakonventionen om skydd för mänskliga rättigheter.

Efter sex års processande fastslog Högsta domstolen 2019 att Nederländerna, genom att inte genomföra tillräckligt ambitiösa utsläppsminskningar, bröt mot grundläggande mänskliga rättigheter enligt

Europakonventionen: mot såväl rätten till liv (artikel 2) som rätten till respekt för privat- och familjeliv (artikel 8). Domstolen beordrade staten att se till att Nederländernas sammanlagda årliga utsläpp av växthusgaser minskar med åtminstone 25

procent till slutet av 2020 jämfört med 1990 års nivåer.

Målet rymmer flera intressanta frågor, men just slutsatserna om kopplingen mellan klimatförändringar och mänskliga rättigheter är särskilt viktiga att lyfta fram – också från svensk horisont.

För det första bekräftar domstolen att det finns en verklig risk för omfattande och farliga klimatförändringar, vilket är helt avgörande för domslutet.

Domstolen utgår från slutsatserna som formulerats av framför allt FN:s klimatpanel, det

vetenskapliga organ som har en central roll för att sammanställa och uppdatera kunskapsläget. Den beaktar också rapporter och beslut från partskonferenserna till FN:s klimatkonvention.

För det andra fastslår domstolen att Europakonventionens artiklar om rätt till liv och rätt till respekt för privat- och familjeliv innebär en skyldighet för staten att agera för att motverka reella hot om farliga klimatförändringar.

Domstolen är tydlig med att detta gäller trots att klimatförändringarna är ett globalt problem och trots att

Nederländernas utsläpp av växthusgaser bara utgör en liten del av de globala utsläppen. Den nederländska statens argument, att den inte kan lösa klimatproblemen på egen hand, avfärdar domstolen rappt: varje part till Europakonventionen måste göra ”sin del”.

Europadomstolen – som är den auktoritativa, internationella uttolkaren av Europakonventionen – har utvecklat en solid rättspraxis om mänskliga rättigheter och miljöskydd, men den har hittills inte avgjort något liknande mål

om klimatförändringar. Likväl argumenterar den nederländska domstolen utförligt för varför Europakonventionen är tillämplig och varför den medför ett klimatansvar för staten. Jag delar den nederländska domstolens tolkning av Europakonventionen i dessa delar: risken för klimatförändringar är verklig och varje stat ansvarar för att med rimliga åtgärder göra sin del för att motverka och förebygga risken för skadliga effekter. I en artikel i Juridisk Tidskrift 2020–21 granskar jag Urgendamålet i ljuset

av Europakonventionen, och undersöker om en sådan rättsprocess skulle kunna föras mot svenska staten. Någon liknande process har aldrig förts i Sverige, men det hade aldrig skett i Nederländerna heller.

Min slutsats är att en sådan ansvarsprocess mot staten, med krav på åtgärder, kan föras i allmän domstol även i Sverige. Sverige är liksom Nederländerna part till FN:s klimatkonvention, Parisavtalet och Europakonventionen. - Europakonventionen och kopplingen till mänskliga

rättigheter skulle vara viktig även i en svensk process, men statens ansvar kan också härledas från grundlagen och den specifika klimatlagen. Enligt regeringsformen (1 kap. 2§) ska ”det allmänna ... främja en hållbar utveckling som leder till en god miljö för nuvarande och kommande generationer”. Klimatlagen konkretiserar statens – framför allt regeringens – rättsliga ansvar för att förhindra farliga klimatförändringar. Även om svensk domstol skulle dela slutsatserna i Urgendamálet och göra en liknande bedömning

av ansvaret, är det inte självklart hur utgången skulle bli. Sverige har redan genomfört minskningar med mer än 25 procent under motsvarande period och de svenska utsläppen är betydligt lägre än de nederländska räknat per person. Kraven mot svenska staten i en rättsprocess skulle därför behöva vara högre än i Urgendamálet.

Samtidigt har Sverige bättre praktiska förutsättningar än Nederländerna för att minska utsläppen, vilket skulle påverka bedömningen av vad som rimligen kan krävas. Domstolen skulle

även få beakta det svenska klimatmålet och hur regeringsformen och klimatlagen formulerar statens ansvar.

Dessutom kan ny forskning, nya insikter om klimatförändringarna och nya internationella policydokument på klimatområdet få betydelse för den rättsliga bedömningen. Så utgången är inte given.

Vad innebär då alla rättprocesser runt om i världen för klimatomställningen? Vi såg att tillgången till domstolsprövning och effektiva rättsmedel blir en rättsskyddsgaranti när staten inte



levererar och inte lever upp till sina rättsliga förpliktelser – som i Pakistan, Colombia och Nederländerna. Rättegångar blir också arenor för att synliggöra och konkretisera ansvaret hos privata aktörer (till exempel fossil- och bilindustrin) i de komplexa klimatsammanhangen. Dessutom frambringar klimatprocesserna rättsliga förändringar: de utmanar etablerade rättsliga begrepp, bidrar till ny förståelse av dem och driver fram nya rättsliga idéer och principer. Ett tydligt exempel är just förståelsen av mänskliga rättigheter i nya sammanhang.

Kopplingen till miljöskydd är inte ny, men rättegångarna tydliggör hur klimatförändringar också påverkar staters ansvar för att trygga mänskliga rättigheter. Trots de beskrivna effekterna ersätter processer i domstol naturligtvis inte behovet av en samlad, aktiv och framåtblickande klimatpolitik. Men kanske visar de ändå på en betydelsefull förändring. Klimatprocesserna bidrar, tillsammans med klimatdemonstrationer och andra aktioner, till ökad medvetenhet om och fokus på klimatansvaret. Inom hållbarhets- och

resiliensforskningen är  
”brytpunkter” och  
”tröskeeffekter” centrala begrepp  
för att belysa kritiska moment när  
normalt stabila och endast gradvis  
föränderliga fenomen plötsligt  
förändras radikalt. Begreppen  
tillämpas både i  
naturvetenskapliga sammanhang  
och på samhällsförändringar.  
Kanske är rättsprocesserna,  
parallellt med alla  
demonstrationer, en antydning om  
en samhällelig brytpunkt eller  
tröskeeffekt, som innebär en  
grundläggande, påtaglig och  
radikal förändring i synen på

klimatomställning, ansvar och  
rättigheter.

**Jonas Ebbesson**

# **Pandemin håller dem isär – på var sin sida om Atlanten**

TISDAG 1 SEPTEMBER 2020

**Amber Shelton bor i USA,  
Jesper Collovin i Nynäshamn.  
En tid efter att de förlovade sig  
stängde världen sina gränser.**

**De vill inget hellre än att flytta ihop, men coronaviruset håller dem – liksom tusentals andra par – separerade på var sin sida Atlanten.**

Han jobbar som vårdadministratör på Karolinska i Stockholm. Hon packar upp varor på handelskedjan Walmart i Tacoma, söder om Seattle i USA. Ingen av dem hade en tanke på att finna kärleken i chatten på ett datorspel, men det var så det blev.

– Jag är inte världens sötaste tjej och män är ofta idioter, men när vi började prata så kändes allt så

rätt. Jag trodde aldrig jag skulle träffa någon på det sättet. Jag gick bara in för att titta på när min kompis spelade "Mindball", men så träffade jag Jesper i chatten och det bara klickade, säger Amber Shelton.

Hon har precis kommit hem efter sitt nio timmar långa nattsift. I vanlig ordning sitter hon uppe och pratar med Jesper Collovin innan det är läggdags för dem båda två, fast på olika håll. Amber är trött men bubblar ändå av iver när hon ska berätta om den datorspelande skåningen som kom att bli

mannen i hennes liv: Jesper från Genarp.

Efter några månaders intensivt chattande bestämde de sig för att göra förhållandet officiellt på Facebook, och ytterligare två månader senare satt en nervös Jesper på ett plan för att träffa sin flickvän för första gången någonsin.

– När jag kom förbi den långa kön till passkontrollen såg jag henne och kände liksom bara "herregud, du finns på riktigt". Hon stod där med hela sin familj och det kändes rätt direkt. Jag kände att ja, det

här är min familj nu också, säger han.

Ambers familj består av en mamma och en mormor. Det är dem hon refererar till när hon pratar om sina föräldrar. När Jesper skred fram med sina väskor på flygplatsen i Seattle den där dagen så var matriarkerna som slöt upp bakom Amber till en början något skeptiska. Mamman hade inga planer på att lämna sin dotter med en okänd svensk som var galen nog att boka ett motellrum på andra sidan jorden för att få träffa kvinnan han dittills bara sett på en skärm.

Men Jesper var inget ”creep”. Han var kär.

– Att se honom på riktigt första gången var surrealistiskt men samtidigt helt underbart, och mina föräldrar fullständigt avgudar honom, säger Amber och skrattar sitt bubbliga skratt. Jesper hade inte ens hunnit återvända till Sverige förrän paret hade börjat göra upp planer på att ses snart igen fast i Nynäshamn, där Jesper bor. Sedan dess har de regelbundet åkt fram och tillbaka över Atlanten för att träffas. Efter att ha blivit godkänd av de amerikanska matriarkerna friade

Jesper till Amber första gången hon kom till Sverige för att hälsa på. Ringen han gav henne har gått i arv från hans morfars mor.

– Den är från 1936 och det finaste jag sett. Jag slår vad om att det inte finns något så fint ens på Tiffany's, säger Amber.

Den största drömmen i hennes liv har alltid varit att gifta sig och skaffa barn, något som kändes avlägset efter närmare 40 år i livet utan att ha träffat den rätte. När så Jesper till slut klev in i Ambers liv dök snart coronaviruset upp. Två veckor innan hon skulle boarda planet till Sverige igen stängde

hela världen ner. Flyget ställdes in och det har nu gått åtta månader utan att Jesper och Amber har setts.

– Det har varit väldigt tufft och ensamt. Ovissheten att inte veta när vi ska få träffas igen har varit det värsta. Ibland har jag tänkt att vi kanske kommer att bli tvungna att vänta tills det har kommit ett vaccin och det har hunnit distribueras i våra länder. Men vi sitter och chattar varje kväll och försöker göra det bästa av situationen, säger Jesper.

– Om vi inte hade haft telefon och dator där vi kunde prata så hade

jag blivit helt galen. Att bara få vara nära honom och mysa och skratta och gosa och leva livet tillsammans. Det saknar jag mest, säger Amber.

Och de är långt ifrån ensamma om sin situation.

Facebookgruppen "Love is not tourism" startades som en protest mot att kärlekspar världen över hålls separerade till följd av de strikta reserestriktioner som följt av coronapandemin. Ett ogift par som vill korsa landsgränserna för att träffa varandra faller på många håll fortfarande in under kategorin "icke nödvändigt

resande", och det beräknas ha drabbat uppemot 10 000 par som är strandade antingen i eller utanför EU.

Facebookgruppen har i skrivande stund nästan 24 000 medlemmar som har gjort gemensam sak i att protestera mot sina respektive regeringars reserestriktioner och utbyta erfarenheter i egenskap av att vara splittrade som par under pandemin. Deras budskap är tydligt:

*"Vi är inte turister. Vi har en destination och det är i armarna på dem vi älskar. Vi är villiga att gå i karantän så länge det krävs*

*och testa oss hur många gånger som helst.”*

En del av dem börjar bli desperata efter månader som åtskilda, och i gruppen beskriver användare från världens alla hörn saknaden efter sin partner.

Kärleksparens digitala lobbyverksamhet har inte gått politikerna obemärkt förbi. På Twitter använder EU-kommissionären Ylva Johansson (S) kampanjens hashtaggar #LoveIsNotTourism och #LoveIsEssential i ett fastnålat inlägg där hon uppmanar EU:s medlemsländer att gemensamt

tillåta personer utanför EU att återförenas med sin partner.

Danmark och Norge var de första att tillåta sina medborgares utländska partner att oavsett nationalitet resa in i landet, förutsatt att de kan uppvisa ett negativt testresultat för covid-19. Ytterligare åtta europeiska länder har därefter gått på samma linje. Den 17 mars beslutade den svenska regeringen att tillfälligt förbjuda ”icke nödvändiga resor” in i landet från andra länder än EU-länder, Storbritannien, Norge, Island, Liechtenstein och Schweiz. Inreseförbudet har sedan dess



förlängts flera gånger, men under sommaren har man samtidigt lättat på restriktionerna för vilka som får komma hit. Utlänningar som har för avsikt att gifta sig eller flytta ihop med någon i Sverige är välkomna om de med till exempel fotografier kan styrka att de träffats förut och att förhållandet är seriöst.

Allteftersom börjar det dyka upp fler och fler inlägg i de olika Facebookgrupperna från lyckliga amerikaner som efter månader isär kommit att återförenas med sina respektive på svensk mark.

Amber och Jesper är hoppfulla. Gränsen är fortfarande stängd för Jesper in till USA, men Ambers resa är inbokad och om allt går vägen får de återse varandra i början av september. Strax före jul väntar också den efterlängtade intervjun med svenska ambassaden i Washington för att Amber ska få tillstånd att migrera till Sverige.

– Jag blev kär i Sverige direkt. Allt är så lugnt och vackert och rent. Här i USA kan du aldrig slappna av, du måste hela tiden se dig över axeln. Bara det att man kan ta en promenad eller åka tunnelbana

mitt i natten i Sverige utan att bli attackerad eller störd av någon är häpnadsväckande, säger hon. Men det är inte bara den rent fysiska tryggheten som i slutändan har fått dem att välja Sverige. När Jesper berättade för Amber om de två hundralappar han betalar för att gå till vårdcentralen höll hon på att ramla av stolen. Att ha råd att besöka ett sjukhus när man känner sig sjuk betraktar Amber som en lyx.

– Det är så dyrt för oss i USA. Om man inte tjänar pengar kan man inte leva. När Jesper sa att han

har rätt till fem veckors semester varje år trodde jag först att han skämtade. Det är också väldigt svårt att ha råd med en egen lägenhet om man har ett lågavlönat yrke och bor i USA. Då bor man med sin familj i stället. Jag har bott med min mamma och mina morföräldrar hela livet och trodde nog att jag skulle göra det för alltid.

I sin trea i Nynäshamn väntar Jesper tålmodigt på att coronakrisen ska dö ut, att Migrationsverket ska komma med ett positivt besked och att Amber till slut ska kunna flytta in. Tills

vidare lever de båda på gamla minnen från i januari när de sågs sist. Hon hade alltid längtat efter en romantisk nyårskyss vid tolvslaget, men eftersom hon jobbat varje nyårsafton så har det aldrig riktigt funnits på kartan. Förrän när Jesper sprang in på Walmart strax före midnatt. I gången framför frysdiskarna gav han henne sitt livs första nyårskyss. Det var det mest romantiska hon någonsin varit med om.

Att packa upp varor i en affär nio timmar varje natt är inget Amber kommer sakna. Men det är

samtidigt inget hon är främmande för att göra när hon kommer till Sverige heller.

– Det viktigaste för mig är att ha ett jobb. Jag tog aldrig examen från high school, men jag är van vid att jobba i matvaruaffärer och innan dess städade jag hemma hos folk så det skulle jag också kunna göra.

Vad är din största dröm?

– Jag har alltid drömt om att jobba som sekreterare på ett kontor. Eller att jobba med blommor. Men det jag drömmer om allra mest är att gifta mig och skaffa barn med Jesper. Jag

längtar otroligt mycket efter att vi ska kunna starta vår egen lilla familj.

**Jenny Strindlov**

[jenny.strindlov.dn@dn.se](mailto:jenny.strindlov.dn@dn.se)

**Fakta.**

Jesper och Amber

Jesper Collovin är 31 år och bor i Nynäshamn. Amber Shelton är 38 år och bor i Tacoma, USA. De blev kära via internet och har sedan dess träffat varandra regelbundet, men under coronapandemin har reserestriktionerna gjort att de inte kunnat ses på åtta månader.

Inreseförbudet

Den 17 mars beslutade regeringen att tillfälligt förbjuda icke nödvändiga resor till Sverige från andra länder än EU-länder, Storbritannien, Norge, Island, Liechtenstein och Schweiz. Sedan dess har förbudet förlängts vid flera tillfällen.

För närvarande gäller det till och med den 31 oktober. Det finns flera undantag från det tillfälliga inreseförbudet, och ett av dem är bland annat för personer med viss familjeanknytning till svenska medborgare.

*Källa: Regeringen.se*

Tips. Jesper och Ambers råd till andra par i samma situation:

1 Prata ofta och regelbundet och om allt. Era ord är allt ni har tills nästa gång ni ses.

2 Tänk på att små saker kan betyda väldigt mycket när ni är långt ifrån varandra. En söt emoji eller ett ljudklipp där du säger "I love you" kan vara det som gör din partners dag.

3 Ha tålamod – både med varandra och med tiden.

4 Om ni verkligen älskar varandra så kommer ni också att hitta ett sätt att vara med varandra. Ge inte upp

# Ledare: Slöseri på slentrian ger sämre fångelser

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

När en verksamhet tuffar på är det lätt att fastna i både goda och dåliga mönster. Några anpassar sig till begränsade resurser, och kan därmed utveckla eller hålla

verksamheten i gång. Andra sitter fast i ineffektiva strukturer. Riksrevisionens granskning ”Effektiviteten vid Kriminalvårdens anstalter” visar på båda sidor. Många anstalter är välskötta och effektiva, bland annat den största: Kumlaanstalten. I delar av verksamheten finns samtidigt ”förbättringspotential” i form av utgifter som inte tycks förknippade med bättre resultat. I genomsnitt bedöms denna potential över den studerade tidsperioden 2015–2018 vara omkring 20 procent.

Lägsta möjliga kostnad är långt ifrån den enda viktiga parametern, men Riksrevisionens utvärdering visar att anstalterna tycks ha lätt att anpassa sig till en mindre kostnadsram utan att det påverkar verksamhetens kvalitet. De större anstaltsbyggnader som föreslås i rapporten för upp till omkring 300 intagna har också den dubbla fördelen att de har lägre kostnader per intagen och samtidigt möjliggör mer individanpassade insatser som kan minska återfallsrisken. Större fängelser kan ha fler olika sysselsättnings- och

studieinriktningar, och kan samtidigt dela på tjänster som vaktmästeri.

Lokalerna beskrivs, som så mycket annan offentlig infrastruktur, som dåligt underhållna och en del fängelser riskerar att förfalla i förtid.

Hyresvärden till de flesta är Specialfastigheter Sverige AB.

Företaget rapporterade i juli i år god avkastning och beslutade tidigare i vår om en generös utdelning på 570 miljoner kronor till ägaren: staten.

I andra fall gör bristande underhåll att anstalter inte kan

expandera som tänkt och ta emot fler fångar. En akut brist eftersom beläggningen för närvarande ligger på 99,8 procent. Bara förra helgen begicks i Solna uppmärksammade brott där en misstänkt förövare inte hade påbörjat ett utdömt fängelsestraff. Sammantaget ger Riksrevisionen bilden av en verksamhet som tillåtits ligga för fäfat. Lärande sprids i regioner men inte mellan dem. Det finns ingen övergripande planering som skulle kunna ge omlokalisering, nybyggen och stordrift.

Systemfelen är dessutom kända sedan länge. En rapport från 2009 konstaterade ungefär samma ineffektivitet på 20–40 procent. En jämförelse med övriga Europa visar att Sveriges kriminalvårdskostnader ligger bland de högsta, och att de dessutom ökat på senare år. Den nuvarande studien finner dessutom en minskande effektivitet mellan 2015 och 2018. För drygt tio år sedan efterlyste den dåvarande alliansregeringen större fängelser, bland annat genom att ge lägre prioritet åt den så kallade närhetsprincipen, med

fångvård i närheten av bostadsorten. Samma sak efterlystes i en rapport från Riksrevisionsverket redan 1999. Ändå har inte mycket hänt. I genomsnitt var antalet platser 84 stycken år 2003, 95 år 2008 och knappt 97 år 2018. Trots att det handlar om offentlig kärnverksamhet tycks kriminalvården sakna en övergripande styrning. Den behöver inte nödvändigtvis stanna vid att spara pengar. Högre kostnader kan vara motiverade, om det exempelvis kan tänkas leda till att färre återfaller i brott.



Att däremot fortsätta med det svenska slentrianslöseriet är ousäktligt.

**DN 2/9 2020**

# **Munskyddskrav kan införas under speciella omständigheter**

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

**Grönland, Sudan och Sverige är några av få länder som inte har allmänna rekommendationer om munskydd.**

**Folkhälsomyndigheten öppnar nu för användning i vissa situationer – om pandemin förvärras.**

**Men stödet bland svenskarna för att bära munskydd är svagt, visar en undersökning från DN/Ipsos.**

Efter flera månaders debatt öppnade på tisdagen Folkhälsomyndigheten upp för begränsad användning av munskydd i Sverige under vissa omständigheter.

När DN intervjuade Anders Tegnell bara några dagar innan de nya riktlinjerna presenterades var statsepidemiologen fortfarande inte övertygad om nyttan med det omtalade pappersstycket ute i samhället. En åsikt han delar med

sina internationella kolleger, menar han.

– Jag tror inte vi har drastiskt olika åsikter om effektiviteten. Alla jag pratar med på den tekniska nivån håller helt och hållet med om att evidensläget är extremt svagt. Finns det en effekt över huvud taget så är den högst sannolikt liten.

Han står fortfarande fast vid det. Men under speciella omständigheter och begränsade situationer, som vid trängsel i kollektivtrafiken, eller vid stora lokala utbrott likt det i Gällivare kan munskyddet ändå vara ett

verktyg med starkt signalvärde som lokala Smittskyddet och andra aktörer kan använda i samråd med

Folkhälsomyndigheten.

– Problemet ligger inte i att lära sig använda munskydd, jag tror inte att folk är dumma, utan problemet är att hålla i det under långa tider. Det funkar inte, det blir för jobbigt, säger Anders Tegnell.

**Anser du att munskydd skyddar mot covid-19?**

– Nej, inte i en samhällsanvändning för bäraren. Där det möjligen kan ha viss

effekt är en person som har vaga symtom, och själv inte upplever sig som sjuk, smittar mindre, säger Anders Tegnell.

Av denna anledning tittar myndigheten nu också på om munskydd skulle kunna vara ett sätt att minska smittoriskerna för riskgrupper, vid exempelvis frisörbesök, om restriktionerna lättas, enligt Anders Tegnell.

Att Sverige skulle få en större andra våg i höst ser han som osannolikt, eftersom smittspridningen gått ner kraftigt.

Och ingenstans i Sverige finns ett behov av munskydd i dag, enligt Anders Tegnell.

– Vi har inte accelererande smittspridning, och definitivt inte omfattande problem med smittspridning i kollektivtrafiken. I stort sett alla regioner har i dag en nedåtgående trend, inte minst Stockholm, där vi börjar närma oss nivåer som är lägre än i stort sett alla andra länder i Europa. Det är inte ett läge där man inför fler åtgärder.

Den svenska linjen att inte använda munskydd ute i samhället har ifrågasatts hårt i

debatten men den har stöd bland svenskarna, enligt en mätning som DN/Ipsos gjorde under augusti.

Den visar att bara tre av tio vill att det införs ett tvång i offentliga miljöer. Ungefär lika många har ingen bestämd uppfattning medan drygt fyra av tio är emot. Kvinnor och män tycker ungefär lika medan yngre är något mer positiva till munskydd än äldre. Motståndet mot munskydd är också något mindre i storstäderna.

Frågan har diskuterats på Folkhälsomyndigheten ända

sedan de första bilderna kablades ut från Kina i pandemins inledning, berättar Anders Tegnell.

– Det är första gången någonsin som man på allvar pratar om munskydd i offentliga miljöer utanför Asien. Det diskuterades över huvud taget inte under svininfluensan, då var den allmänna expertinställningen: nej, det funkar inte.

Vad har förändrats och fått majoriteten av världens länder att rekommendera munskydd?

Frågar du Anders Tegnell är det inte åsikten om effektivitet, utan

pressen att ”göra någonting”.

Detta samtidigt som folkopinionen utomlands är för ansiktsmasker.

– Kanske för att det på ytan ser ut som en hyfsat enkel lösning?

Många länder har haft drastiska nedstängningar och anser att de inte kan stänga ner igen även om smittspridningen ökar. Då vill man hitta något enkelt och tydligt. Men det finns en risk för att munskydden gör att människor börjar tumma på andra, enligt Anders Tegnell, viktigare åtgärder. Som att stanna hemma

när man är sjuk och undvika trängsel.

– Jag kan absolut se en poäng i en harmlös åtgärd med en tveksam effekt. Men då måste man också känna sig trygg med att den är harmlös.

Många länder som har munskydd har sett en uppgång i antalet fall, och det finns tecken på att människor slarvar med maskerna, lägger han till.

– Man måste vara tydlig med att munskydd inte är lösningen. Det är det som är den riktigt farliga signalen: Att tro att om hela

världen bär munskydd så har vi knäckt problemet covid-19.

I Sverige finns inte samma tryck, upplever Anders Tegnell, ”då hade fler använt dem”. Inte heller från politiskt håll har han känt sig trängd i munskyddsfrågan, säger han.

Från regeringspartierna har budskapet varit tydligt, frågan ligger på Folkhälsomyndighetens bord. Socialminister Lena Hallengren (S) har avböjt intervju men uppger i en skriftlig kommentar att frågan om smittskydd lämnar de till experterna på

Folkhälsomyndigheten. På riksnivå är Sverigedemokraterna ensamma om att förespråka munskydd.

Det finns ingen prestige i munskyddsfrågan, enligt Anders Tegnell. Men även om detta är svenska forskare oense, och flera som DN pratat med menar att det just är prestigen som sätter stopp. ”De 22” är en grupp forskare och läkare som i flera debattartiklar har argumenterat för att Sverige skall ändra sin coronastrategi.

– Resten av världen ser ett behov av munskydd i offentliga miljöer och andra platser där man inte

kan hålla avstånd. Men Folkhälsomyndigheten vill alltså invänta klustersmitta innan de använder munskydd. Då är det sent. Det är bättre att stämma i bäcken än i ån, säger Lena Einhorn, författare och doktor i virologi.

Jan Lötvall, professor i klinisk allergologi vid Göteborgs universitet, är också med i gruppen. Han menar att munskyddets värde inte längre kan ifrågasättas.

– Det finns över 40 000 artiklar och studier om covid-19 sedan årsskiftet. Alla är inte bra, men

det finns otroligt mycket forskning som visar på munskyddets effektivitet. Det är inte en bot mot viruspandemin utan det är tillsammans med andra åtgärder som vi kan sakta ner och bromsa spridningen. Lena Einhorn tror att fler skulle bära munskydd om inte ”framför allt Anders Tegnell haft så oerhört negativ inställning” till dem.

– Det mest tragiska är att det är så stigmatiserat att bära munskydd i Sverige. Det är inte bara att det är en avsaknad av rekommendation utan det finns också ett negativt tryck.

Samtidigt rusar försäljningen av munskydden, tidigare en liten produkt försäljningsmässigt, enligt Apotekets presschef Magnus Frisk. Nu för tiden säljs samma mängd munskydd under en vecka som det normalt går åt på ett år och försäljningen har ökat kraftigt bara de senaste veckorna.

Att svenskarna framöver skulle rekommenderas att använda munskydd ute i samhället ser Anders Tegnell fortfarande som osannolikt.



– Jag har väldigt svårt att se att det skulle vara en allmän rekommendation.

**Marijana Dragic**

[marijana.dragic@dn.se](mailto:marijana.dragic@dn.se)

**Hans Rosén**

[hans.rosen@dn.se](mailto:hans.rosen@dn.se)

## **Så gjordes undersökningen.**

DN/Ipsos har under perioden 11–23 augusti genomfört 1 192 intervjuer med röstberättigade väljare (291 via SMS-länk med ett slumpmässigt urval och 891 med personer som var ett kvoturval

från en slumpmässigt rekryterad webbpanel).

### **Frågorna som ställdes var:**

1. Det pågår en diskussion om man bör införa ett krav på att människor bär munskydd för att minska smittspridning av coronaviruset i offentliga miljöer (kollektivtrafik, affärer, gator och torg mm). Vad anser du?
2. Vilken oro känner du för coronasmittan när det gäller följande (flera alternativ).  
Opinionsmätningar är alltid förknippade med viss osäkerhet. För mer information om urval, bortfall och svarsfrekvens, se

ipsos.se eller kontakta Ipsos  
opinionsanalytiker Nicklas  
Källebring.

# **Lokala coronarestriktioner kan bli aktuella i höst**

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

**Lokala utbrott kräver lokala  
åtgärder. Så kan man  
sammanfatta**

**Folkhälsomyndighetens skifte i  
hur coronapandemin ska  
hanteras framöver.**

**– Om vi har utbrott i ett län vill  
vi inte komma med generella  
åtgärder som gäller hela landet,**

**säger Folkhälsomyndighetens  
generaldirektör Johan Carlson.**

När coronapandemin fortsätter in  
i hösten räknar

Folkhälsomyndigheten med att  
smittspridningen främst kan  
komma att blossa upp på lokal  
nivå. Därför förbereder man nu  
för att snabbt kunna anpassa sina  
råd och rekommendationer.

Folkhälsomyndighetens  
generaldirektör Johan Carlson  
beskriver det som ett skifte i  
hanteringen av pandemin.

– Om vi har utbrott i ett län vill vi  
inte komma med generella  
åtgärder som gäller hela landet

vilket vi hittills har gjort. Det blir  
våldigt konstigt. Men det basala  
måste ligga i botten, säger han och  
påminner om att stanna hemma  
vid sjukdom, hålla avstånd och  
tvätta händerna.

Även i våras skedde lokala utbrott,  
till exempel i Stockholmsregionen.  
Men dessa var inte likadana som  
de Folkhälsomyndigheten räknar  
med i höst.

– Under hösten kommer vi nog  
inte att ha den breda  
sambandsspridningen som vi hade  
tidigare. De här utbrotten var  
trots allt en ganska liten del av det  
totala antalet fall i Sverige. Nu

kommer det nog att kunna vara väldigt lokala utbrott, sade han på tisdagen.

Ansvar för restriktionerna ska inte falla på lokala politiker, utan systemet grundar sig på det som redan finns, som leds av regionernas smittskydd.

– Om de regionala smittskydden ser signaler så har vi en diskussion med andra relevanta myndigheter och regionala aktörer om vilka åtgärder som behövs. Det kommer att vara en blandning av råd från oss på Folkhälsomyndigheten och mer lokala åtgärder, säger han

De nya restriktionerna ska kunna gå ner på en snävare geografisk nivå än regionalt. Johan Carlson exemplifierar med sommarens utbrott i Gällivare:

– Då kan man gränsa in åtgärderna till bara den kommunen. Det är en fördel att vi har kommunala och regionala gränser – man måste vara tydlig i rådgivning och föreskrifter. Man kan till exempel gå över till distansundervisning vid vissa gymnasieskolor eller universitet som har drabbats särskilt. Han berättar att de har en ”stor verktygslåda” för att hantera

kraftiga utbrott. Den innehåller även karantän för enskilda och en eventuellt sänkt tröskel för ordningslagen.

– Där hör möjligtvis även munskydd hemma i väntan på att man till exempel bygger bort trängsel på vissa ställen i kollektivtrafiken. Men vår grundinställning är att vi ska ha ett samhälle där man i första hand hanterar frågorna vid källan, det vill säga: har man trängsel ska den byggas bort.

När kan det här vara på plats?

– Egentligen skulle jag säga att det kan vara på plats ganska

omedelbart. Inom de närmaste veckorna bygger vi ut systemet. Ett nytt rapporteringsverktyg är en del i detta för att vi ska försöka bilda oss en uppfattning om vad som händer, säger Johan Carlson. Socialminister Lena Hallengren (S) säger att det inte har funnits några legala hinder för lokala restriktioner under våren.

Trots det har man konsekvent valt att använda sig av nationella riktlinjer – något som har haft sina fördelar, menar hon.

– Nu har vi höjt nivån skulle jag säga. Vi borde alltid ha en god handhygien och stanna hemma

när man är sjuk. Det är någonting som har satt sig. Utöver det behöver man sedan bygga på om någonting ser ut att ta fart, säger hon.

Smittspridningstakten i Sverige har sedan en tid tillbaka sjunkit – 19 europeiska länder har nu högre smittotal per capita.

Anders Tegnell menar att nedgången visar på att den svenska strategin fungerar, och kan hjälpa oss framöver.

– Framför allt visar det tydligt att en långsiktig strategi som den svenska kan få ned smittspridningen på ett rätt

dramatiskt sätt. Vi hoppas också att den här modellen, eftersom den här så hållbar, ska hjälpa oss igenom hösten, sade han på tisdagen.

**Amanda Dahl**

[amanda.dahl@dn.se](mailto:amanda.dahl@dn.se)

**Stefan Bjarnefors**

Enligt Folkhälsomyndighetens senaste statistik har ytterligare fem personer med bekräftad covid-19 rapporterats döda i Sverige.

Därmed har 5 813 smittade personer avlidit i landet.

Totalt har 84 521 personer  
bekräftats smittade av covid-19 i  
Sverige.

Källa: Folkhälsomyndigheten

# Man anhållen misstänkt för överfall

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

En man i 25-årsåldern har  
anhållits misstänkt för  
mordförsöket på en 80-årig  
kvinna i Falkenberg i mitten av  
juli. Mannen är skäligen  
misstänkt för brottet vilket är den  
lägre misstankegraden. Det var  
den 18 juli som kvinnan  
promenerade i Falkenberg när det

kom fram någon på cykel som  
stack henne med ett vasst föremål.  
Kvinnan fick allvarliga skador  
men överlevde.

**TT**

**33,3**

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

grader var den högsta uppmätta  
temperaturen i Sverige i augusti.  
Det var varmare än normalt i hela  
landet, varmast var det i södra  
Sverige där Lund hade högsta  
temperaturen.

**TT**



# Kroppsdelen tillhörde försvunnen man

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

Den kroppsdelen som hittades norr om Skellefteå förra veckan har identifierats. Kroppsdelen tillhörde en man i kommunen som anmäldes försvunnen i slutet

av 2018, polisen vill inte gå ut med fler detaljer kring mannen.  
TT

# Tåg stoppades efter explosionshot

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

Två rullande godsvagnar krockade med en tredje på Sävenäs bangård i östra Göteborg på tisdagsmorgonen. Den påkörda vagnen innehåller etylenoxid, som är en giftig och brandfarlig gas. Vagnen skadades, och man var rädd för att gas läckt ut. Tågtrafiken stoppades och ett

område med radien 600 meter från olycksplatsen spärrades av. Under eftermiddagen i går började tågtrafiken rulla igen men med stora förseningar.

TT

# Inget högskoleprov i höst

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

Allt pekar på att ingen får skriva högskoleprov i höst. Högskolorna står fast vid att provet inte skulle bli smittsäkert.

– Det verkar vara så att man kommer att få vänta ytterligare några månader innan ett högskoleprov kan genomföras smittsäkert, säger

högskoleminister Matilda Ernkrans (S).

Förra veckan fanns en majoritet i riksdagens utbildningsutskott för att agera för att provet ska genomföras. Den bestod av M, KD, SD och L. Men sedan L bytt åsikt röstade utskottet nej till initiativet.

**TT**

# Sänkta skatter i höstbudgeten

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

Regeringen och samarbetspartierna är överens om höstbudgeten, som kommer att innehålla omfattande skattesänkningar. Valfärden och offentliga investeringar prioriteras, uppger källor till Dagens Industri.

Skatterna ska ha varit tuffast att komma överens om. Centerpartiet har propagerat för sänkta arbetsgivaravgifter medan Liberalerna har krävt sänkta bolagsskatter.

Finansminister Magdalena Andersson säger att huvuddelen av satsningarna i budgeten är tillfälliga, liksom de nya skattesänkningarna som inte redan har aviserats i januariavtalet. Utöver detta kommer hon att lägga fram permanenta skattesänkningar på jobb och företagande, kopplade till januariavtalet.

– Det är en helhet som verkligen kommer att hjälpa Sverige att återstarta ekonomin.

**Marit Sundberg**

# **Skepsis mot masstestning**

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

Hongkong. Misstänksamheten är utbredd mot det masstestningsprogram mot covid-19 som Hongkong nu inlett. Den lokala ledaren Carrie Lam, som är trogen den kinesiska regimen på fastlandet, beskriver testandet som viktigt för att Hongkong ska kunna återgå till det normala. Men att resurser från fastlandet hjälper till i

satsningen gör en del skeptiska. Det går rykten om att medicinsk data samlas in i övervakningssyfte. I kombination med rädsla för att smittan sprids av folk som går och testar sig bidrar detta till att hålla deltagandet lågt än så länge.

**TT-AFP**

# **Malmström kan bli chef för de rika ländernas tankesmedja**

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

**Regeringen nominerar Cecilia Malmström till posten som generalsekreterare för det som ibland kallas de rika ländernas klubb. OECD är en stor och**

**mäktig tankesmedja som öser ur sig statistik och prognoser och bland annat står bakom den välkända Pissrapporten.**

Cecilia Malmström har doktorerat i statsvetenskap, men det är framför allt hennes EU-engagemang som ligger bakom regeringens nominering. Hon slutade i november efter tio år som EU-kommissionär, de sista fem åren ansvarade hon för de tunga handelsfrågorna. Tidigare var hon bland annat vice ordförande i Liberalerna.  
– Behovet av internationella lösningar är viktigare än

någonsin, sade Cecilia Malmström vid tisdagens presskonferens och räknade upp globala problem som klimatet, pandemin och arbetslöshet.

Om hon blir vald efterträder hon mexikanen Angel Gurría på ett femårsförordnande den 1 juni 2021. Alla medlemsländer får nominera kandidater – mot sig har Malmström bland andra Donald Trumps rådgivare Chris Liddell och den förre polska premiärministern Marek Belka. Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling, OECD, bildades 1961 och har i dag 37

medlemmar. Sverige har varit med sedan starten, Colombia kom med i våras, Costa Rica är på väg in.

Man brukar säga att det är en organisation för utvecklade ekonomier, ett krav är marknadsekonomi och demokrati. Kina och Ryssland är inte medlemmar.

– OECD fungerar som en stor tankesmedja som gör mycket gedigna analyser. Det handlar om rapporter om världsekonomin, statistik som är internationellt jämförbar och så förstås de regelbundna granskningarna av

medlemsländernas ekonomiska politik.

Det säger Lars Calmfors, professor emeritus i internationell ekonomi och forskare vid Institutet för näringslivsforskning. Han har under åren både jobbat åt OECD och samarbetat med deras experter.

– OECD:s arbete ger ett utifrånperspektiv, en stor hjälp i ländernas ekonomisk-politiska beslutsfattande. Det är i grunden en expertorganisation, men här förs också politiska förhandlingar, som när man försöker hantera



internationell skattekonkurrens och reglera skatteparadis.

Vad skulle det betyda om Cecilia Malmström blev ny generalsekreterare?

– Om jag jämför med de tidigare cheferna står hon sig mycket väl och skulle vara ett utmärkt val.

Man kan förstås inte vänta sig att hon skulle företräda svenska intressen, men det skulle vara en viktig markering av att även kompetenta kandidater från små länder kan komma i fråga, säger Lars Calmfors.

För de flesta svenskar är nog OECD känt framför allt genom de

så kallade Pisaundersökningarna som undersöker 15-åringars kunskaper i läsförståelse, matematik och naturvetenskap.

Organisationens specialgranskningar av Sverige brukar också väcka intresse. I den senaste, från i fjol, fick vi beröm för en ”stabil ekonomi” men man pekade också på ökande inkomstklyftor och segregation i skolorna.

DN har också skrivit om bland annat OECD:s rapport om vad som krävs för att folk ska behålla jobbet med en ökad robotisering och om dess granskning av

handeln med piratkopierade produkter.

OECD är en internationell maktfaktor, som också jobbar särskilt intensivt för att främja utvecklingen för ett antal stora icke-medlemmar: Brasilien, Sydafrika, Kina, Indien och Indonesien. Enligt egna uppgifter står OECD tillsammans med dessa så kallade partners för 80 procent av världens handel och investeringar.

**Hans Strandberg**

[hans.strandberg@dn.se](mailto:hans.strandberg@dn.se)

**Ossi Carp**

[ossi.carp@dn.se](mailto:ossi.carp@dn.se)

## **Fakta.**

Cecilia Malmström

Cecilia Malmström är 52 år gammal, uppvuxen i Göteborg och Frankrike. Har undervisat och forskat vid Göteborgs universitet och doktorerat i statsvetenskap. Hon har tidigare varit förste vice ordförande i Liberalerna och EU-minister. 2010 blev hon EU-kommissionär för rättsfrågor och unionens inre säkerhet, bytte sedan till handelsfrågorna som hon skötte fram till i november i fjol.

37 medlemmar i OECD

Sverige var ett av 18 länder som 1948 bildade OEEC, en organisation som skulle administrera Marshallhjälpen, USA:s ekonomiska stöd till Europa efter andra världskriget. Organisationen ombildades 1961 till OECD, som i dag har 37 medlemmar som räknas till "ekonomiskt utvecklade". Alla de nordiska och baltiska länderna är med. Den senaste medlemmen är Colombia, som antogs i våras.

# Reklamtröttheten når nya höjder

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

**Svenskarna är mer trötta på reklam än någonsin tidigare. En av anledningarna tros vara de efterhängsna nätannonserna som ser vad du har letat efter tidigare och anpassar sig efter det.**

**– Man känner sig förföljd och det är aldrig bra, säger Hanna Riberdahl, vd för Sveriges annonsörer.**

Åtta av tio svenskar tycker att reklamen de möts av dagligen är störande eller irriterande, och sex av tio säger sig ha en negativ inställning till reklam. Det framgår av en Novusundersökning som intresseorganisationen Sveriges annonsörer låtit göra. Resultatet följer den trend som varit de senaste fem åren. Vid varje mätning blir andelen som inte uppskattar reklamen något större. Hanna Riberdahl tror det har att göra med det man på fackspråk kallar för ”retargeting”

– eller återannonsering på svenska.

– Man går in på en hemsida eller söker efter någonting, och så bara minuter senare så dyker det upp annonser för samma sak i mejlkorgen eller var man än surfar. Man känner sig förföljd, förklarar Hanna Riberdahl.

Av de reklamtyper som finns tycks svenskarna ha minst problem med bioreklam, annonser i tidningar och magasin, och utomhusreklamen. Det är främst tv, radio eller annonser på internet och i mobilen som stör. Sju av tio uppger att de gärna skulle betala

extra för tjänster där de slipper reklam.

Utöver irritation över retargeting-fenomenet så tror Hanna Riberdahl att reklammakarna behöver ta sig en funderare kring innehållet i reklamen.

I dag är det mycket stressig reklam som uppmanar till snabba köp, men egentligen borde företagen försöka hitta tillbaka till den långsiktigt relationsbyggande reklamen som var vanligare förr om åren, menar hon.

– Går man ett par år tillbaka och tittar så finns det klassiker som

folk fortfarande refererar till. Det görs det alldeles för lite av i dag. Varför är det ett problem att få tycks gilla reklam?

– Konsekvensen av det här är att det försvårar för företagen att växa lönsamt. Det är trots allt så att reklam är ett av de viktigaste verktygen för att skapa lönsam tillväxt för många, om det utförs rätt, säger Riberdahl och tillägger:

– Det andra är att det påverkar hela ekosystemet runt reklamkakan. Det påverkar företagen som köper reklam, men det påverkar också reklambyråer,

mediebyråer och framför allt  
också medierna som ju har ett  
stort beroende av annonsintäkter.

**Andreas Lindberg**

[andreas.lindberg@dn.se](mailto:andreas.lindberg@dn.se)

# **Tre år försenat – men nu har Rinkeby fått sitt nya polishus**

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

**Tre år efter det planerade  
öppnandet invigdes det nya  
polishuset i Rinkeby i går,  
tisdag. Dörrarna öppnas i en tid  
präglad av grovt våld i området,**

**men lokalpolisområdeschef  
Therese Rosengren ser med  
tillförsikt på polisens  
återetablering.**

**– Det är klart att blir jobbigt för  
de som inte vill ha oss här,  
säger hon till DN.**

När dörrarna till det nya  
polishuset i på Rinkebyplan 2 slås  
upp på tisdagen strålar solen i  
kapp med de samlade  
samhällsrepresentanterna.

Invigningen är efterlängtd, sex år  
efter att områdets poliskontor  
stängde och tre år efter att det nya  
huset ursprungligen skulle ha  
stått klart

– Det är en historisk dag för oss i  
lokalpolisområdet men även för  
svensk polis, att vi öppnar  
polisstationen mitt i Rinkeby.  
Men inte minst är det en stor dag  
för invånarna här, säger Therese  
Rosengren, lokalpolisområdeschef  
i Rinkeby.

Det nya polishuset ska bli  
arbetsplats för uppemot 400  
personer, och hit ska invånarna  
med lätthet kunna komma och  
möta polisen. Med bemanning  
dygnets alla timmar, året runt ska  
närvaron i området bli märkbar,  
säger Therese Rosengren.

– Man ska se oss komma till och från arbetet, möta oss på torget när vi köper lunch. Det betyder väldigt mycket.

Vad innebär det för de som inte vill ha er här?

– Det är klart att det blir jobbigt för de som inte vill ha oss här och det är också ett syfte. Vi vill ju störa och lagföra dem som håller på med kriminalitet. Också våra relationer till medborgarna stör dem, säger Therese Rosengren. Invigningen föregås av flera våldsbrott, i länet i stort och i Rinkeby med omnejd. Senast i torsdags avled en man i 20-

årsåldern efter en skjutning i Husby och på måndagen hittades ytterligare en 20-åring med livshotande skador i Sollentuna, efter en skjutning i Upplands Väsby.

Therese Rosengren ser inte att flytten till Rinkeby innebär någon omedelbar lösning på de grova våldsbrotten, men säger att det är en viktig pusselbit i det långsiktiga arbetet. Här och nu ser hon behovet av en kraftsamling och nämner omhändertagande av ungdomar under lagen om vård av unga, LVU, och beslagtagande av vapen.



– Men jag tror att det är precis läge att öppna här faktiskt. För medborgarnas skull är det precis vad vi behöver just nu, att vi finns här och att de kan komma till oss och söka stöd.

Också de polisanställdas säkerhet har varit i fokus inför invigningen av det nya polishuset.

Polistidningen har tidigare rapporterat om tvekan bland poliser att börja arbeta i huset av rädsla för att bli förföljda och DN skrev nyligen om att en extra kvällspatrull ska finnas tillgänglig för att eskortera personal vid behov.

Therese Rosengren delar inte bilden av otryggheten.

– Jag känner mig helt trygg med att jobba i området. Det handlar om att det är ett särskilt utsatt område, om min personal ingriper mot någon som är hotfull tillbaka så ska jag se till att de kommer hem tryggt. Men det är vid isolerade händelser, säger hon. Samtidigt har annan brottslighet sjunkit i området, bland annat efter samverkansprojekt med socialtjänst, ordningsvakter, lokala representanter och fältarbetare. Therese Rosengren beskriver reaktionerna på

öppnandet som överväldigande positivt.

– Det är otroligt kul. Folk kommer fram på på stan och säger att ”äntligen är ni här”.

Och från de som kanske inte vill ha polisen här?

– Det finns alltid de som inte vill ha oss närvarande. Men vi har inte märkt något särskilt nu.

På plats på tisdagen var även Susanne Leinsköld och Fredrik Jurdell, stadsdelsdirektörer i Rinkeby-Kista respektive i Spånga-Tensta. De välkomnar polisens återetablering.

– Det kommer betyda hoppas vi, att vi kan samverka bättre, och att våra medborgare kan känna sig tryggare. Det är en stor sak för oss och invånarna här, säger Susanne Leinsköld.

Fredrik Jurdell sätter in det nya huset i en historik där flera verksamheter, både privata och offentliga, tidigare har lämnat.

– Signalvärdet i att samhället flyttar tillbaka tror jag är otroligt stort och positivt. En jättevälkommen närvaro.

Han berättar att man planerar att flytta in socialsekreterare i det nya huset för bättre samverkan, och

uttrycker en förhoppning om att också andra verksamheter ska komma tillbaka.

– Vi behöver en gemensam rörelse från alla krafter, säger han.

På tisdagskvällen satte polisen upp en mobil polisstation på Rinkeby Torg, ett sätt att visa närvaro och möta invånarna efter den senaste tidens oroligheter.

– Det handlar om att vi och jag vill möta medborgarna, besvara deras frågor och visa att vi finns till för dem så att de ska våga komma till oss, säger Therese Rosengren.

Kan du säga till de som kommer till torget att nu blir det tryggt?

– Ja, det kan jag säga och det kommer jag att säga.

**Josef Svenberg**

[josef.svenberg@dn.se](mailto:josef.svenberg@dn.se)

## **Fakta. Polishuset i Rinkeby**

2014 stängdes det lokala polis-kontoret i Rinkeby. Året därpå klubbades beslutet om att ett helt nytt polishus skulle byggas på Rinkebyplan 2.

Invigningen planerades till sommaren 2017, men tidsplanen sprack och därefter flyttades invigningsdatumet fram flera

gångar. Vintern 2017 togs till slut det första spadtaget.

2018 utsattes bygget för ett attentat, något som enligt dåvarande

lokalpolisområdeschefen var kopplat till polisens insatser mot kriminalitet i området.

Det säkerhets- och skyddsklassade polishuset på drygt 11 000 kvadratmeter, som invigs i höst, är inhyst i ett utrymt servicehus och har plats för runt 400 anställda, både poliser och civila. Bland dem också delar av polisens kontaktcenter, PKC.

I polishuset kan allmänheten bland annat göra polisanmälningar och skaffa pass. Polishuset saknar häkte.

# Nu öppnar Kry sina första vårdcentraler

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

**Nu är bandet klippt – till Stockholms första ”digifysiska” vårdcentral. Konkret innebär det att vårdappen Kry fått både väggar och tak – i city och på Östermalm. Inom kort öppnar man ytterligare fem vårdcentraler i regionen.**

**– Det är en offentlig hemlighet att vi verkligen velat få in dem under Region Stockholms vingar, säger Irene Svenonius, (M), finansregionråd.**

Kostnaderna för de den digitala vården har ökat mycket kraftigt under de senaste åren. 2019 landade notan på 520 miljoner kronor för skattebetalarna i Sverige. Trycket var högst i Stockholm, där prislappen hamnade på 200 miljoner förra året.

Kry, som är den dominerande aktören på den digitala vårdmarknaden drivs av Digital

Medical Supply, som i sin tur ägs av en rad olika riskkapitalbolag. I mars kunde Di Digital berätta att man i början av året tog in 1,5 miljarder i nytt kapital från främst en kanadensisk pensionsfond och att Spotifys vd och ägare Daniel Ek investerat i Kry genom ett Cypernregistrerat bolag. När de nu öppnar fysiska vårdcentraler innebär det att de blir en del av Region Stockholms ordinarie vårdutbud – med samma avtalsvillkor som övriga vårdcentraler.

– På så sätt kan vi minska kostnaderna för dem som ringer

Kry samtidigt som vi får insyn i och kontroll över vårdinnehållet. Jag är dessutom övertygad om att de kommer bidra till en utveckling av vården som är positiv för övriga aktörer, inklusive regionen själv, säger Irene Svenonius. Att man kan minska kostnaderna för dem som ringer hänger ihop med det så kallades utomlänsavtal som bolaget tidigare debiterade regionen efter. Det innebär, tillspetsat, att Kry fick 500 kronor av stockholmarnas skattepengar för varje samtal som ringdes – även om det besked patienten fick

var att den kunde ta en alvedon och lägga sig och vila något dygn. Oppositionen, i form av framför allt vänsterpartiet, har varit mycket kritisk till beslutet.

Nu kommer Kry att få ta ett helhetsansvar för patienterna, få lägre ersättning per besök men kommer också satsa på att få patienter att lista sig hos dem.

Detta kommer i sin tur att påverka andra vårdcentraler som riskerar att "bli av med" listade patienter. Att ha friska, relativt unga patienter listade hos sig är attraktivt – eftersom det årligen

utgår en ersättning per listad patient.

Efter att Mahnoush Sommerland, verksamhetschef på den nyöppnade vårdcentralen i Gallerian på Hamngatan i Stockholm, klippt det röda bandet på tisdagen visade han finansregionrådet hur det ska gå till:

– Det är digitalt först som gäller. Man söker via appen. Bedöms man ha behov av en läkarkontakt får man det vid ett videobesök. Efter det avgörs om man har behov av ett fysiskt läkarbesök, förklarade han.

Utanför receptionen till vårdcentralen i Gallerian står det två bås i vilka dessa videosamtal kan göras, om man inte redan gjort dem hemma. Kry har, i varje givet ögonblick, tillgång till 50 läkare. Totalt har man 900 läkare på lönelistan, de flesta jobbar deltid.

– Vi är lika mycket en ”gamechanger” även för patienterna som för läkarna – vi blir en helt ny slags arbetsgivare, menar Erik Hjelmstedt, VD på Kry Sverige.

Vårdcentralen i Gallerian är 600 kvadratmeter stor; här finns nio

mottagningsrum, flera provtagningsrum och ett akutrum. Sex allmänspecialister, fem läkare, fem sjuksköterskor och fyra undersköterskor har anställts. Öppettiderna är desamma som Gallerians.

– Vi tror att alla slags patienter kommer söka sig hit, även äldre multisjuka och kroniker som kan ske tröttnat på att inte ha någon kontinuerlig vårdkontakt, säger Johan Flodin.

Magnus Isacson, ordförande i Svensk förening för allmän medicin, är inte lika säker på den saken:



– Farhågan är att det främst är de med hög digital kompetens som kommer att söka sig dit. Många som jobbar inne i stan som behöver enklare hjälp kan komma att lista sig där, medan de som har det svårare med det digitala – äldre, personer med funktionsnedsättning eller språkproblem – inte har samma möjlighet att komma dit.

– På så sätt finns det en risk att de ”skummar av ” det enklaste klientelet. Systemet bygger på att varje vårdcentral har ett visst antal patienter listade hos sig,

annars går det inte ihop ekonomiskt, säger han.

I dag drivs 60 procent av regionens vårdcentraler av externa aktörer. Så väl de och regionens egna vårdcentraler har ”tvingats” anpassa sig efter både Kryss intåg på marknaden som efter coronapandemin när det gäller den digitala utvecklingen. Att antalet fysiska läkarbesök har minskat under våren till förmån för digitala vårdbesök råder inga tvivel om, men nu börjar sjukvården se en återgång till tidigare besöksmönster.

– Trycket ökar nu. Många patienter som inte sökt vård under våren och som behöver utredas och kanske tar lite längre tid är tillbaka. Att de digitala vårdgivarna på sikt bidragit till någon avlastning kan vi ännu inte se, säger Christoffer Bernsköld enhetschef inom allmänmedicin på hälso- och sjukvårdsförvaltningen i Region Stockholm.

Vd:n för Kry, Erik Hjelmstedt anser dock att debatten om att den ökade tillgänglighet de erbjuder skulle öka

vårdkonsumtionen är felaktig och snedvriden:

– Vi är seriösa och vill ta ett helhetsansvar för patienterna. Vi tror att vårt arbetssätt kan frigöra resurser så att de används på rätt sätt.

Faktum är att nätläkarbolagen tycks locka läkarna själva. Kry ser ju till exempel ingen brist på den kompetensen.

Vad är det som drar?

– Vi har en primärvård som underfinansierats i decennier. Folk orkar inte, det är klart det är lättare att jobba med enklare patienter, man slipper krångliga

utredningar och svåra sjukintyg, man kan jobba när man vill och hemifrån, säger Magnus Isacson, ordförande i Svensk förening för allmän medicin där diskussionerna om utvecklingen är ständigt aktuell. Han menar att den satsning på primärvården som politikerna lovat i många år nu, uteblivit. De 200 miljoner som nätläkarbesöken kostade regionen förra året kunde ha använts bättre, enligt honom. Det finns också fler orosmoln, enligt Magnus Isacson:

– Dessvärre sjunker antalet allmänläkare stadigt, 38 procent av dem som är verksamma i dag är över 60 år. Det är uppenbart att primärvården står inför en stor utmaning.

**Ulrika By**

[ulrika.by@dn.se](mailto:ulrika.by@dn.se)

# **Polisman och hans fru åtalas – misstänks ha drivit bordell**

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

**En polisman och hans fru åtalas för grovt koppleri och bokföringsbrott. Enligt åtalet ska paret ha tjänat åtminstone 11 miljoner kronor på**

**försäljning av sexuella tjänster via en massagesalong i centrala Stockholm. Åklagaren menar att de har främjat och utnyttjat att flera målsäganden har sålt sexuella tjänster mot ersättning.**

Polisen och hans fru åtalas för grovt koppleri. Kvinnan åtalas även för grovt bokföringsbrott och polisen för medhjälp till grovt bokföringsbrott.

Chefsåklagaren Per Nichols menar att paret har bedrivit bordellverksamhet i en massagesalong i centrala Stockholm. Brotten ska enligt

åklagaren ha pågått under två års tid, mellan maj 2018 och maj 2020.

– Jag har åtalat paret för grovt koppleri eftersom de tillsammans och i samråd bedrivit en massagesalong i centrala Stockholm där de har främjat och utnyttjat att flera målsäganden har sålt sexuella tjänster mot ersättning. Jag menar att kvinnan har sett till att andra kvinnor varit där och sålt sexuella tjänster, skriver Per Nichols i ett pressmeddelande.

Enligt åklagaren har paret – som båda är i 40-årsåldern – tjänat

stora pengar på den sexförsäljning som ska ha skett på massagesalongen. I stämningsansökan står det att denna verksamhet har inbringat cirka 400 000 kronor i månaden. Polisen och hans fru har tillsammans ”anskaffat lokal, inventarier och förbrukningsmateriel för verksamheten där det tillhandahållits tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning”, enligt åtalet.

– Åtalet innefattar dels att paret har utnyttjat kvinnorna och tjänat pengar på deras sexförsäljning,

dels har det varit allvarliga brister i bokföringen i verksamheten. Jag påstår att brottsvinsterna har uppgått till flera miljoner kronor under perioden, skriver Per Nichols vidare i pressmeddelandet.

Enligt åtalet ska brottet bedömas som grovt eftersom det har ”inneburit ett hänsynslöst utnyttjande av målsägandena”.

Utredningen har haft två parallella spår där fallet med den misstänkte polisen har utretts av Särskilda åklagarkammaren, medan fallet med hans fru har utretts som vanliga brottmål. En

av kvinnorna som ska ha sålt sex på massagesalongen har också gjort en anmälan, enligt pressmeddelandet.

Polismannen åtalas dessutom för brott mot lagen om brandfarliga och explosiva varor, brott mot vapenlagen och dopningsbrott. Ett beslut om mannen får behålla sin anställning som polis eller inte fattas av Polismyndigheten.

Den åtalade polisens advokat Patric Lindblom berättar att hans klient förnekar brott.

– Min klient har inte känt till eller förstått att det har sålt sex i den

här salongen. Han är helt chockad över de här uppgifterna.

Patric Lindblom berättar att lokalen som är aktuell i åtalet är en massagesalong som polisens fru har drivit och att polisen inte har haft någon insyn i vad som har hänt där.

Åklagaren menar att verksamheten har dragit in flera miljoner. Har din klient inte reagerat på de stora summor som borde ha kommit in i hushållet?

– Som jag har förstått det har en del av de här miljonerna, som åklagaren hänvisar till, gått till de prostituerade. En del av pengarna

har dykt upp i hushållet, det får vi nog utgå ifrån i alla fall. Men storleken på de beloppen är för oss inte helt klart. Där kommer åklagaren få precisera en hel del, säger Patric Lindblom.

Den åtalade kvinnan företräds av advokaten Frida Wallin. Hon har ännu inte tagit del av stämningsansökan när DN når henne.

– Det man kan konstatera är att hon har gjort vissa medgivanden under förundersökningen. Hur hon närmare ställer sig får vi utveckla senare, säger Frida Wallin.

**Adam Svensson**  
[adam.svensson@dn.se](mailto:adam.svensson@dn.se)

# **De protesterar mot rivningen av Snösätra**

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

**”Stoppa rivningen, tänk om, låt kulturen leva!”**

**Ett 50-tal personer samlades på måndagen utanför Stadshuset i Stockholm för att protestera mot den redan inledda rivningen av den södra delen i det uppmärksammade industriområdet i Snösätra.**



**– Politikerna ska inte få komma undan med det här. Förstår de ens vad de gör? säger Junior Lindgren.**

DN har vid flera tillfällen uppmärksammat att delar av de så kallade Kulturkvarteren i Snösätra – som under många år fungerat som ett slags kulturell frizon för flera olika konstarter, kulturella uttryck och evenemang, skapade och framväxta organiskt – är på väg att rivas.

– Vi har blivit lovade dialog och insyn. Vi har inte fått någonting av det – i stället ser vi hur de nu, utan att vi är säkra på att de ens

har laglig rätt att göra det, redan börjat riva, säger Junior Lindgren ekonomiansvarig i

paraplyorganisationen Kulturkvarteret Snösätra.

Paraplyorganisationen Kulturkvarteren Snösätra, som samlar ett 20-tal olika föreningar under sig, har under det senaste året mobiliserat både föreningarna som driver olika typer av verksamhet i området och krafter utanför för att väcka uppmärksamhet kring det som nu sker.

– Vi bara anar att det finns en plan för det här området, en plan

som politikerna döljer. Vi har skapat en plats för fri kultur som fungerar fantastiskt bra, de vill toppstyra och ge folket något strömlinjeformat, menar Junior Lindgren.

Syftet med måndagens demonstration var främst att locka ut politikerna och få svar på frågor.

Trots löften från politikerna har de, enligt dem själva, exkluderats från diskussionerna kring områdets framtid. Den senaste tiden har uppmärksamheten varit stor, så väl nationellt som

internationellt, eftersom platsen på många sätt är unik.

Det finns ett beslut från 2018 om att området ska bli ett naturreservat, men i det beslutet anser paraplyorganisationen att det inte är specificerat att de industrihistoriskt intressanta kvarteren ska rivas. Stadens exploateringskontor delar inte den bilden. I beslutet finns framtida rivningskostnader upptagna som en budgetpost. Enligt Junior Lindgren är man beredda att ockupera fastigheter och att stoppa rivningarna fysiskt genom att till exempel kedja fast

sig vid maskiner och grindar. Man har från föreningens sida begärt audiens hos kulturminister

Amanda Lind (MP) och har nu fått ett positivt besked – hon ska vara beredd att möta dem.

Föreningen har redan lämnat in protestlistor till stadsdelsnämnden där 4 000 personer skrivit under. De digitala protesterna har i dagens läge 1 500 underskrifter.

**Ulrika By**

[ulrika.by@dn.se](mailto:ulrika.by@dn.se)

**Fakta. Snösätra  
industriområde**

Snösätra i södra Stockholm är sedan 2014 en social mötesplats för kultur. Området är med sina 9 000 kvadratmeter framför allt känt för sina färgsprakande graffitiväggar. Platsen har ett antal öppna väggar, fria för allmänheten att måla på. Övriga fasader är reserverade för gatukonstfestivalen Springbeast, en av Europas största lagliga graffitiutställningar.

År 2018 togs ett politiskt beslut om att riva omkring en tredjedel av Snösätra. Efter rivningsarbetet ska området saneras och därefter

ingå i Rågsveds naturreservat,  
som inrättades 2018.

# **Nationalmuseum tvingas be om nytt mångmiljonstöd**

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

**Nationalmuseums ansträngda ekonomi påverkas ytterligare av coronapandemin. Nu begär myndigheten tillåtelse att överskrida årets anslag från staten med drygt 24 miljoner kronor.**

I ett brev ställt till  
Kulturdepartementet ansöker

Nationalmuseum om ökad anslagskredit, från 7,3 miljoner till 24,4 miljoner kronor.

Anslagskrediten, som vanligtvis ligger på tre procent, anger hur mycket myndigheten får överstiga det ursprungliga bidraget från staten. Nationalmuseums senaste begäran motsvarar i stället tio procent av anslaget för 2020.

De senaste åren har

Nationalmuseum dragits med stora ekonomiska problem.

Utöver de befintliga anslagen tilldelades man i fjol statliga bidrag på ytterligare omkring 50 miljoner kronor, enligt

myndighetens ekonomichef Lars Lundberg. Därtill har årets pandemi skapat fler svårigheter.

– Vi har så klart påverkats väldigt hårt under corona. Fortsätter det så här kommer vi sluta året med ett nettounderskott på 23,7

miljoner. Det är väldigt mycket pengar i förhållande till vår omsättning, säger Lars Lundberg. Hur ska ni vända utvecklingen?

– Någonstans hoppas vi på tillskott från staten men det är vi ju inte ensamma om. Om vi inte får detta väntar ett stålbåd som Nationalmuseum måste gå igenom för att komma i balans.

Det kommer vi inte att göra inom ett eller två år, utan det handlar om upp till fyra års hårda ekonomiska prioriteringar för att komma dit.

Hittills har ni varslat två personer ur personalen. Kommer ni att säga upp fler?

– Det går inte att utesluta att vi kommer att tvingas till det. Vi skulle egentligen behöva säga upp tio personer till. Men vi hoppas att naturliga avgångar, som att folk går i pension, kommer att räcka. Vi gör oss också av med administrativa lokaler och arbetar aktivt med extern finansiering. I

princip allt ses över. Samtidigt beror en stor del av utfallet helt på hur pandemin utvecklar sig, säger Lars Lundberg.

Därutöver bedömer Nationalmuseum att myndighetens nuvarande betalningsförmåga inte räcker till under årets senare del.

Därför begär man även utökad räntekontokredit, från 35 miljoner till 70 miljoner kronor.

– Vi får vår sista anslagsbetalning i september och de pengarna räcker helt enkelt inte till. Vi har bland annat stora hyreskostnader som ska betalas i december.

Problemen förvärras av att våra

intäkter är väldigt låga under pandemin. Bara i år har vi haft ett totalt intäktsbortfall på 32 miljoner.

Lars Lundberg tillägger att han förväntar sig ett positivt besked från regeringen.

– Det är sannolikt att det blir så. Vi är ute i god tid och beviljades ökad anslagskredit även förra året.

Trots den mörka utsikten ser Susanna Pettersson, Nationalmuseums överintendent och myndighetschef, ljus på framtiden.

– Vi har redan utfört flera stora åtgärder och vi har mer tufft arbete kvar. Men vi är övertygade om att vi kan vända utvecklingen och nå ekonomisk balans. Det är en av mina viktigaste uppgifter som överintendent, säger Susanna Pettersson.

**Mohamed Yussuf**  
[mohamed.yussuf@dn.se](mailto:mohamed.yussuf@dn.se)

# **Splittrade klasser kan ge elever en möjlighet att utvecklas**

ONSDAG 2 SEPTEMBER 2020

**När grundskoleklasser görs om får alla elever större möjligheter att vara sig själva, och därmed lyckas bättre i skolan, menar rektor Anna Stjelke.**

**– Man kanske inte alltid vill vara den tysta eller den busige, säger hon.**

**Livet i skolan**

**Del 3**

**Hösten är skolstartens årstid. För många barn innebär det nya miljöer och vänner, men också nya krav. I Insidans serie möter vi elever, lärare och forskare som ger olika perspektiv på en viktig tid i livet – tiden i skolan. Den första delen publicerades den 25/8, den andra delen publicerades den 26/8.**

**I Sverige har nog många erfarenhet av att placeras i klasser i förskoleklass och därefter fortsätta tillsammans hela**



grundskolan, eller åtminstone fram till högstadiet.

För barnens föräldrar kanske det har känts tryggt och bra, eftersom det var så när de själva gick i skolan. Men för många som arbetar i skolan har nackdelarna blivit allt tydligare med åren.

Hierarkier och rangordning växer fram tidigt och skärps ofta med tiden. För barn som hamnar utanför och kanske mobbas kan skolåren bli en plåga.

Därför arbetar skolor i dag aktivt med att ändra klassindelningen en eller flera gånger under grundskolan.

Det är svårt att hitta någon statistik på detta, men Mikael Kaspar, tf grundskoledirektör vid utbildningsförvaltningen i Stockholms stad, tror att det är mycket vanligare att skolor splittrar klasser i dag än tidigare. – Jag skulle säga att det är väldigt ovanligt att en F-9-skola (från förskoleklass till och med nian, reds. anm.) håller ihop en klass hela skoltiden. Min erfarenhet är att det nästan alltid blir bra när man splittrar klasser, säger han. På Eriksdalsskolan i Stockholm går 1 150 elever från förskoleklass till och med nian. Där gör man

sedan flera år tillbaka om i klasserna vid två tillfällen under grundskolan: mellan trean och fyran och mellan sexan och sjuan. – Syftet är att alla elever ska få en så bra skoltid som möjligt. Och då tänker jag både på kunskapsmålen och att må bra i skolan. Att under kontrollerade former hamna i nya sammanhang är gynnsamt både för barnens lärande och välmående. Det är min erfarenhet, säger skolans rektor Anna Stjelke. Hon är inne på andra året som rektor på Eriksdalsskolan. Innan dess har hon varit rektor på andra

skolor i tio år samt biträdande rektor och lärare. På samtliga skolor som hon arbetat på har man arbetat med att på ett strukturerat sätt göra om klassindelningen. – Vi vill att alla barn ska lyckas. Det är min fasta övertygelse att man gör det bäst genom att med jämna mellanrum bryta upp så att eleverna hamnar i andra konstellationer. Annars befäster vi lätt mönster och sociala strukturer som är väldigt svåra att bryta när de blir för etablerade, säger hon. Elever får ofta en roll redan i lågstadiet som kan bli svår att

komma ur när eleven växer upp och utvecklas, menar Anna Stjelke. Hon tycker inte det är rimligt att en elev som till exempel har svårt att knyta sociala kontakter som liten ska leva med den stämpeln i tio år.

När man gör om klasserna skapas förutsättningar för att bryta upp rollstrukturer och ge alla elever en större möjlighet att få vara den vill vara.

– Kanske tar man tidigt på sig en roll att vara den blyga, den tysta eller den busiga. Då kan eleven behöva hjälp att ändra på det. I en ny grupp kan man få vara någon

annan. Det är ett jätteviktigt uppdrag för oss att hjälpa till med det, säger Anna Stjelke.

Utöver att eleverna ska lära sig saker har skolan ett uppdrag att träna eleverna på det som kan vara svårt – som att byta grupp och hur man lär känna nya personer, menar hon.

– Många behöver hjälp med att fundera över vem de vill vara i den nya konstellationen. Det handlar om en personlig utveckling. Att de hela tiden får känna att de utvecklas och får lagom med utmaningar som sporrar dem, att nyfikenheten växer.

Samtidigt ska lärarna förbereda eleverna på vuxenlivet. Till exempel är det en mycket större rotation på arbetsmarknaden i dag. Därför kan det vara bra att öva på att komma in i nya grupper, menar Anna Stjelke. Hon betonar också att eleverna behöver öva på att alla tänker och tycker olika och att det är naturligt. Om man går länge i samma klass så kan det lätt bli så att tyckandet blir lite likformigt. Eleverna som börjar i en ny klass i sjuan brukar snart tycka att det är kul att få möta lite motstånd och nya åsikter, menar hon.

– Eleverna på Eriksdalsskolan tycker väldigt mycket om att argumentera och står upp för sina värden. De har mycket tankar om samhället och då är det roligt att diskutera med människor som säger lite nya saker – att man inte redan har hört alla argument.

**Vad tycker barnen om att börja i nya grupper hela tiden?**

– Inledningsvis kan de tycka att det är lite jobbigt, naturligtvis. Vissa är lite sura över att de inte fick med sin kompis i början. Men det brukar inte gå många dagar innan de tycker att den nya klassen är bra.

Klasserna sätts inte samman slumpmässigt, utan det ligger ett gediget arbete bakom.

På skolan finns ett utvecklat system för hur klassindelningen görs. Under terminen före uppdelningen görs så testas lite olika konstellationer.

– Det görs ju under strukturerade former när kompetenta pedagoger går in och tittar på var de tror att varje barn kan utvecklas bäst, både kunskapsmässigt och i att ha det bra. Det är ju en del av pedagogkonsten, säger Anna Stjelke.

**Vad är det ni specifikt ni tittar på?**

– Vem man *lä* sig bra tillsammans med och vem man *är* bra tillsammans med. Behöver vi sätta samman barn? Behöver vi dela på andra?

– Det kan innebära att vi behöver separera två elever som är jättebra kompisar men som inte är så himla bra ihop tillsammans med andra. Det behöver inte alls vara så att man lär sig bäst tillsammans med sin bästa kompis, ofta är det tvärtom. Och kompiserna kan de ju träffa på rasterna, säger hon.

– Å andra sidan kan man jobba väldigt bra ihop med någon, men man behöver inte bli bästa kompisar. Alla man jobbar med behöver man ju inte umgås med på sin fritid. Alla får med sig någon som man jobbar bra med i ett klassbyte, och någon som man är bra tillsammans med. Ofta möter förändringar i skolan, som ändrad klassindelning, ett motstånd. Från ledsna barn, men kanske framför allt från föräldrar. På senare år har det skrivits ett antal artiklar från olika delar av Sverige där föräldrar protesterar

högt mot att deras barns klasser ska göras om.

I en diskussionstråd på sajten Familjeliv diskuteras splittring av klasser livligt. Föräldrar argumenterar både för att lita på att skolorna vet vad de gör och att lärarna inte "har kompetens" för att hålla på med sådana här förändringar. Någon berättar att hen gick samman med andra föräldrar och kunde stoppa klasssplittringen genom att hota med att flytta sina barn från skolan.

**Hur reagerar era föräldrar?**

– Det är klart att de kan bli oroliga om deras barn kommer hem och är ledset över att inte längre få gå i samma klass som sin bästa kompis, och det kan jag förstå, säger Anna Stjelke.

Efter att ha fått prata och resonera med skolans pedagoger så brukar dock i stort sett alla föräldrar förstå fördelarna med att göra förändringar menar hon.

– Vi är professionella pedagoger som har hög kompetens för att skapa trygghet. Det ligger i vårt uppdrag och vi jobbar otroligt mycket med det. Trygghet är ju ett arbetsredskap för oss.

Man måste som människa lära sig att vara trygg med många människor, inte bara en ”fröken” eller en fritidspersonal, menar Anna Stjelke. Hon säger att det kan vara rent av farligt om all trygghet sitter i att man befinner sig i samma grupp i år efter år, och att man har samma lärare. Om någon lärare slutar eller ska vara föräldraledig kan det leda till en stor oro, till exempel.

– Därför är det bra att barnen i en grupp jobbar tillsammans med flera pedagoger som gör allt för att barnen ska vara trygga.

Tillsammans jobbar vi med frågor

som hur vi är med varandra, hur ska jag lita på andra människor, hur ska jag vara för att få vara med i den här gruppen? Och hur gör vi för att släppa in nya personer i gruppen?

Hon betonar också att en grupp kan vara en väldigt negativ konstellation för vissa elever och ganska obehaglig att vistas i.

– Det blir ju en väldigt otrygg situation om en elev behöver följa en grupp i tio år där eleven inte känner sig trygg.

**Ser du några nackdelar med att göra om klasser?**

– Det finns barn som kan bli ledsna över de nya klassplaceringarna. Som tycker att det bara blir sämre med de nya klasserna eller i alla fall saknar sin gamla klass. Det kan handla om att en kompis man tycker mycket om kommer i en annan klass eller att en specifik lärare undervisar mer i en annan klass än den man själv har sin klassplacering i, säger Anna Stjelke.

– För elever som har svårt med förändringar kan det vara utmanande att klassen ändras. Här är det viktigt att pedagogerna



pratar med eleven, förbereder och planerar för det nya.

Anna Stjelke har letat efter forskning om förändrad klassindelning, utan att hitta särskilt mycket. Enligt Skolverket är det ett utforskat område, trots att det börjar bli så vanligt i den svenska skolan. Det är synd, tycker Anna Stjelke.

– Min egen erfarenhet av att göra så här är som sagt enbart positiv, men vi i skolan vill ju gärna ha forskning bakom det vi gör, säger hon.

**Hans Arbman**

[hans.arbman@dn.se](mailto:hans.arbman@dn.se)

## **Sex elever: Så tycker vi om att klasserna görs om**

**Elsa Börjesson Rivera, 13 år.**

**Vad tycker du om att klasserna görs om?**

– Jag förstår varför man gör det, men även om man hittar nära vänner så kommer man att sakna sina gamla.

**Hur var det att börja i en ny klass?**

– Det är rätt kul men en ny klass, men jag gick i en relativt bra klass

och saknar en del av dem. Jag var lite nervös under sommaren, men mest peppad. Jag hade tur och fick med mig alla mina närmaste kompisar. Jag tror det kommer att kännas bra med nya också.

...

**Tim Hinder, 13 år:**

– Det är bra att man lär känna nya, det blir lite variation. Men jag kommer att hålla kontakt med den gamla klassen också.

**Hur var det att börja i en ny klass?**

– Jag var lite nervös innan, man känner ju inte alla. Första dagen

var det lite spänt. Jag har med mig tre vänner från gamla klassen och det kändes tryggt.

...

**Liv Fange, snart 13 år:**

– En fördel är att om man inte haft det så bra tidigare kan man börja om och få nya vänner. Det är bra med lite variation.

**Hur var det att börja i en ny klass?**

– När jag började i ny klass i fyran hade jag svårt att hitta nya vänner i början. Efter ett år hade jag flera vänner. Nu var jag lite orolig innan jag skulle börja sjuan. Jag var rädd att för att tappa mina gamla

vänner. Nu fick jag flera nya kompisar redan första dagen och det känns bra. Men jag hade också med mig tre vänner från min gamla klass.

...

**Elsa Falconer, 10 år:**

– Det är lätt att man börjar sakna sin gamla klass men det är också bra att få lära känna andra på skolan.

**Hur var det att börja i en ny klass?**

– Jag var inte alls orolig innan och det var jättekul att börja skolan igen. Det kändes lite tråkigt att lämna de gamla kompisarna, men

också kul att få nya. De flesta verkar snälla i den nya klassen. Några som är helt nya på skolan har jag också fått kontakt med.

...

**Astrid Sävström, 13 år:**

– Före splittringen tyckte jag att det var dåligt. När man väl byter klass blir det bra ändå.

**Hur var det att börja i en ny klass?**

– Först var jag väldigt oroad innan jag visste vilka jag skulle hamna med. Vi hade den perfekta klassen som hade väldigt roligt. Jag hade egentligen velat gå samma klass hela tiden, för då

hade man fått vänner för livet. Sedan är det ju roligt att skaffa nya vänner också. Och nu känns det ganska bra.

...

**Siri Hoffstad, 12 år:**

– Det är bra att man gör om klasserna, men man borde få önska sig några vänner att ha med sig. Lärarna som väljer ut klasserna vet inte så mycket om vad vi gör på rasterna och vilka vi träffar då.

**Hur var det att börja i en ny klass?**

– Det var lite konstigt. Jag hade velat stanna kvar i min gamla klass där jag kände mig glad och

trygg. Alla är redan lite uppdelade i grupper i den nya klassen. Det är synd. Men jag hade med mig fyra kompisar från den gamla klassen.

## **Fakta. Eriksdalsskolan**

Eriksdalsskolan har 1 150 elever från förskoleklass till och med nian.

I lågstadiet finns tre parallella klasser, i mellanstadiet fyra och i högstadiet fem. Efter trean och sjuan fylls nämligen skolan på med helt nya klassuppsättningar elever som gått på andra skolor innan.

# **”Jag såg en pojke, jag anföll med kniv”**

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**”Skyldig.” Det är 37-årige Daniel Nyqvists första ord i polisförhören om dubbelmordet i Linköping.**

**Han berättar att han var tvungen att göra det för att**

**lindra sin ångest, samtidigt chockas hans anhöriga av erkännandet – han beskrivs som harmlös och snäll.**

– Han har hela tiden erkänt brott. Han fick en bild i sitt inre om att han var tvungen att mörda två personer. Den här inre bilden han hade var två prickar och ett streck. Prickarna var de som han skulle döda och strecket var han själv, säger kammaråklagare Britt-Louise Viklund som påpekar att man inte har hittat något ideologiskt motiv bakom morden och att brottsoffren ska ha valts ut slumpmässigt.

Den 19 oktober 2004. Den då 21-åriga Daniel Nyqvist gjorde sig i ordning utan att borsta tänderna – han hade ändå bestämt sig för att döda två personer och han var säker på att han skulle dö eller åka fast. Han tog en morgonbuss från Sturefors, strax utanför Linköping, in till stan.

På Åsgatan föll den dödliga slumpen på 8-åriga Mohammad Ammouri och 56-åriga Anna-Lena Svenson. Att hans första offer blev ett barn var för att andra han sett ”var för stora”.

”Det gick som på automatik. Jag såg en pojke, jag anföll med kniv,

och sedan en kvinna. När jag tittade upp... hon stod som en isglass där. Hon sa ingenting och jag sprang fram och högg henne.” Så beskriver Daniel Nyqvist gärningarna som han i polisförhör erkände omedelbart.

Efter dådet slängde Daniel Nyqvist ifrån sig butterflykniven, den som använts för att döda pojken och kvinnan. Hans mössa hittades sedan i ett tidningsställ i närheten.

”Jag tycker synd om offren, men jag var ju tvungen och göra det”, säger Daniel Nyqvist till förhørs-

ledaren, ”för att komma till paradiset när jag dör”.

Utredaren Henry Jansén är den som har hållit alla fyra förhör med Daniel Nyqvist.

Vad har han berättat om bilderna som ska ha fått honom att mörda en pojke och en kvinna?

– Han har sagt att han har haft den här bilden i sitt huvud under en viss tid. Den här dagen vaknade han av att han i dag ska göra det här för att komma till paradiset. Han måste döda två personer, säger Henry Jansén.

– När jag frågade honom om vad han menade med paradiset och

två personer, så hade han svårt att förklara det. Han har svårt att svara på längre frågor. Han har inga berättande svar utan de är väldigt korta.

Flera bekanta till den dubbelmordmisstänkte 37-åringen uttrycker överraskning och förvåning över att han skulle ha kunnat begå ett sådant brott. ”Snäll” är ett återkommande ord i polisens förhör.

En man som beskriver sig som Daniel Nyqvists bäste vän upp till gymnasieåldern säger dock att han har ett starkt minne av att Nyqvist i tioårsåldern sagt att han

”undrar hur det skulle vara att döda någon”, att den misstänkte har ”en speciell relation till våld och saknar empati, samtidigt som han var väldigt snäll mot kompisar”.

Denne man tipsade polisen om Daniel Nyqvist i januari 2020 för att han kände igen mössan som fanns vid brottsplatsen och att han tyckte att en fantombild liknade honom. Han kopplades till utredaren vilket ledde till att Daniel Nyqvist kallades för topsning, men han dök aldrig upp. Daniel Nyqvists livsstil under åren som följde, där han i princip

saknade sociala kontakter och tillbringade i princip all tid i sin lägenhet, ska enligt Britt-Louise Viklund inte ha att göra med att han ville undvika att bli avslöjad. Man har heller inte hittat några tecken på att han ska ha gjort något annat av brottslig karaktär. Han har uppgett i förhör att han inte berättade för någon om gärningarna.

– Efteråt kände han sig bättre, efter att han utfört de här gärningarna, säger Britt-Louise Viklund.

Det var först förra året som svensk polis fick tillstånd att använda en



dna-baserad släktforskningstjänst för att hitta förövaren. Metoden ledde till att Daniel Nyqvist slutligen kunde kopplas till säkrade spår från mössan och kniven. Detta innebär att hans storebror också fanns i träffbilden, men han avskrevs snabbt från misstankar.

Brodern säger i förhör att han aldrig tänkt tanken att Daniel Nyqvist skulle ha begått brotten, han "tror det är fel" för att "han är så snäll", men också att "Daniel måste ha fått en psykos".

Andra släktingar uppger för polisen att de inte har haft en så

nära relation till honom, men hans mormor brukade vara barnvakt åt brödraparet och säger att Daniel Nyqvist "alltid varit så lugn och snäll" och fortsätter: "När jag nu vet vad Daniel har gjort så verkar det som om jag inte känner honom så väl. Det är fruktansvärt svårt att ta in det här."

Daniel Nyqvist har under häktetiden genomgått en stor rättspsykiatrisk undersökning som visar att han led av en allvarlig psykisk störning vid tiden för mordet för 16 år sedan – och även vid undersökningstillfället.

Om han döms för mordet innebär det att påföljden med största sannolikhet inte blir fängelse, utan rättspsykiatrisk vård.

Just rättspsykiatrisk vård är målet för försvarssidan vid en fällande dom. Det säger Johan Ritzer, Daniel Nyqvists försvarare.

– Han vill i det här fallet få hjälp, om han döms till ansvar för mord, så är målet att han ska få rättspsykiatrisk hjälp.

Hur länge har han haft ångesten som han berättat om för polisen?

– Han har varit rätt kortfattad, han hade känslor av ångest och tvångsmässiga inslag i minst ett

par månader och ett år innan det hände.

Dubbelmordet i Linköping den 19 oktober 2004 – Sveriges största brottsutredning efter Palmemordet – beräknas ta tre dagar att avhandla i tingsrätten.

**Ossi Carp**

[ossi.carp@dn.se](mailto:ossi.carp@dn.se)

**Viviana Canoilas**

[viviana.canoilas@dn.se](mailto:viviana.canoilas@dn.se)

**Hugo Ewald**

[hugo.ewald@dn.se](mailto:hugo.ewald@dn.se)

# Olösta mord som nya dna- gruppen vill utreda

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Dubbelmordet i Linköping  
klarades upp med hjälp av dna-  
släktforskning. Nu väntar ett  
nybildat dna-team på att få  
klartecken för att lösa fler fall.  
– Vi kan hamna på 100–150 fall  
som borde gå att lösa, säger**

**Peter Sjölund, dna-  
släktforskare som hjälpte  
polisen att klara upp  
Linköpingsmorden.**

Utredningen om dubbelmordet i Linköping 2004 är den största efter Palmemordet. Den person som nu åtalas för morden ringades in efter att polisen fick hjälp av dna-släktforskaren Peter Sjölund.

Han kunde med hjälp av kommersiella dna-tester spåra i släktforskarnas register över arvsanlag.

Men det finns hundratals andra mordfall som väntar, där man

hoppas att kunna använda tekniken. Spädbarnet som hittades i gångtunneln i Brunna 2002, hotellmordet i Visby 1996 och mordet i tygaffären Stuvkällaren i Göteborg 2005 är några av dem.

– Här uppe i norr har vi dubbelmordet i Brattås. Ett dubbelmord som skedde 2005 och som inte har gått att lösa. Vi vet inte om det finns dna. Finns det inget, så går det inte att lösa, säger Peter Sjölund som kommer från Härnösand.

I spädbarnsfallet ser Peter Sjölund att det finns möjlighet att lösa fallet med dna-släktforskning.

– Där har man dna från mamman och pappan. Det skulle absolut gå att lösa om det är så att föräldrarna är från norra eller nordöstra Europa.

Det finns, enligt Polismyndigheten, 700 kalla fall, där man har dna i 20–25 procent av fallen.

– Tänker man sig då en gärningsperson i hälften eller en tredjedel av fallen då hamnar vi på 100–150 fall som borde gå att lösa.

Är det bara kalla fall som är intressanta för dna-släktforskning?

– Det går lika bra med färska fall, här har man pratat om kalla fall för att man inte har lyckats lösa dem. Det går alldeles utmärkt att lösa aktuella fall.

– Jag tycker att man ska titta på den här metoden i de grövsta brotten. Det finns ingen anledning att inte ta till den här metoden. Dubbelmordet i Linköping var ett pilotprojekt och nu är frågan om dna-släktforskning ska bli en del av polisens arbetsmetoder vid svårlösta fall.

Innan beslut fattas väntar Polisen på utvärderingen, som görs just nu av Nationellt forensiskt centrum.

Polisen Jan Staaf, utredare vid dubbelmordet i Linköping, menar att dna-tekniken är ett kraftfullt och effektivt arbetsverktyg för polisen. Men det finns också en nackdel med den.

– Vi kan kalla det för en kränkning av den personliga integriteten.

Hur då?

– När jag till exempel släktforskar och kryssar i ja-rutan till det här kommersiella registret och säger

att jag tycker att det är okej att rättsapparaten nyttjar mitt dna i bekämpningen av riktigt allvarliga brott så godkänner jag också att dna:t från alla mina släktingar runtom i landet också halkar med på ett och samma bräde. Det är ett riktigt dilemma.

**Viviana Canoilas**

[viviana.canoilas@dn.se](mailto:viviana.canoilas@dn.se)

Hotellmordet i Visby

Den 12 december 1996 hittades den kvinnliga nattportieren mördad. Hon hade utsatts för kraftigt övervåld och dödats med en bultsax som tagits från

hotellets verkstad. Mordet följdes av en stor polisutredning, länge var det enda spåret efter gärningspersonen ett skoavtryck från en ovanlig typ av Reeboksko. Även dna-spår har hittats.

Spädbarnet i Brunna

I december 2002 hittade en hundägare ett dött spädbarn i en gångtunnel i Brunna i Upplands-Bro kommun nordväst om Stockholm. Dödsorsaken visade sig vara kvävning. Polisen lade ner stora resurser på att lösa fallet – men den lilla flickans identitet har förblivit en gåta.

Mordet i Stuvkällaren

Den 13 oktober 2005 mördades ett 36-årigt butiksbiträde på sin arbetsplats, tygbutiken Stuvkällaren på Kyrkogatan i Göteborg. Trots att det finns flera vittnen, en övervakningsfilm och stora mängder dna har polisen aldrig kunnat identifiera någon misstänkt.

#### Dubbelmordet i Brattås

I maj 2005 hittade dottern sin 70-åriga pappa och hans 67-åriga särbo döda i en ladugård på mannens gård vid Brattås utanför Härnösand. Båda två hade skador som tyder på att de slagits ihjäl. Gården ligger ensligt och i skogen

intill hittades kvinnans plånbok. Hennes bankomatkort påträffades senare spärrat i en bankomat i Härnösand.

# Sänkt betyg för Löfvens insats under pandemin

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Förtroendet för statsminister Stefan Löfvens sätt att hantera pandemin minskar. Det visar en undersökning från DN/Ipsos. Men oppositionen får också sänkt betyg av väljarna.**

**– Borgfreden är bruten. Då faller tilltron till politikerna, säger Nicklas Källebring på Ipsos.**

När pandemin drabbade Sverige i början av våren ändrade svensk politik karaktär. Oppositionen sänkte stridsyxorna och riksdagens partier slöt upp brett bakom regeringen och myndigheterna i arbetet med att begränsa smittan. Coronakrisen knuffade dessutom ut nästan alla andra frågor från den politiska dagordningen.

Det här var något som uppskattades av en bred opinion.



Betydligt fler än tidigare uppgav i DN/Ipsos mätningar i april och maj att man ansåg att utvecklingen i Sverige gick åt rätt håll. Merparten gav statsminister Stefan Löfven och regeringen som helhet bra betyg för insatserna mot corona.

Med start under försommaren har tonläget gradvis höjts igen i den politiska debatten. Oppositionen söker ånyo konfrontation.

Effekterna av det syns i DN/Ipsos augustimätning.

Andelen som anser att statsminister Stefan Löfven (S) har skött coronautbrottet bra

fortsätter att minska och är nu nere på 34 procent jämfört med 49 i maj.

Förtroendetappet för regeringen som helhet har inte varit lika stort som för statsministern under sommaren men är nu nere på 36 procent jämfört med 50 i maj.

Även betyget på socialminister Lena Hallengren (S) fortsätter att sjunka i augustimätningen.

Oppositionen har dock inte plockat några poäng i opinionen på att man nu börjar ifrågasätta regeringens linje i coronakrisen.

Tvärtom. Endast 14 procent anser att oppositionen har hanterat

virusutbrottet bra, jämfört med 20 i maj och 30 i april.

Nicklas Källebring är opinionsanalytiker på Ipsos.

– Under borgfreden i våras framstod det som att alla partier gemensamt arbetade för Sveriges bästa. Det är förtroendeskapande.

– Nu är vi tillbaka i gamla hjulspår med större polarisering och höjd konfliktnivå. Då faller tilltron till politikerna och det gäller även oppositionen, säger Nicklas Källebring.

Han menar att det orsakssambandet styrks av hur optimismen och pessimismen i

synen på Sveriges utveckling har fluktuerat under året.

– När vi stod inför en av Sveriges största utmaningar sedan andra världskriget så ökade andelen optimister. Nu blir optimisterna färre. Det går nästan bara att koppla till hur våra främsta politiska företrädare hanterar och prioriterar saker, säger Nicklas Källebring.

Till skillnad från statsministern så tappar statsepidemiolog Anders Tegnell inte i förtroende. Andelen som har förtroende för honom är visserligen något mindre än i april och maj men ökar några

procentenheter jämfört med juni och landar på 63 procent.

Även Folkhälsomyndigheten som helhet har stabila förtroendetal, om än något lägre än i april och maj. Till bilden hör att myndigheten fått hård kritik på sistone från andra forskare för sin ovilja att införa allmänna krav på munskydd.

– Det kan handla om att Anders Tegnell ger ett stabilt intryck, han håller sin linje trots att han ansätts hårt. Kritiken fäster inte och han svarar tålmodigt på presskonferenserna på samma

frågor som han fått hundratal gånger, säger Nicklas Källebring. Svenskarnas oro för pandemin fortsätter att minska. Färre anser att corona utgör ett hot mot Sverige eller mot dem själva. Andelen som är oroliga för effekterna på svensk ekonomi minskar tydligt, från 75 procent i juni till 63 i augusti.

Förtroendet för sjukvårdens förmåga att hantera smittan är stabilt högt med en andel på 62 procent som känner sig trygga med den. Där ungefär har nivån legat sedan i april. Men endast 16 procent har förtroende för

äldreomsorgen, en avspegling av de höga dödstalen på de särskilda boendena under våren.

**Hans Rosén**

[hans.rosen@dn.se](mailto:hans.rosen@dn.se)

**Fakta. Så gjordes undersökningen**

Ipsos har under perioden 11–23 augusti genomfört 1 182 intervjuer med röstberättigade väljare. 291 intervjuer gjordes via sms-länk med ett slumpmässigt urval. 891 intervjuer gjordes med ett kvoturval från en slumpmässigt rekryterad webbpanel.

**Dela**

# Myndigheter bryter mot lagen

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Flera svenska myndigheter följer inte diskrimineringslagen. Jämställdhetsministern vill se skärpta sanktioner mot de som inte lever upp till lagens krav, rapporterar facktidningen Publikt.**

Enligt lagen måste arbetsgivare med tio eller fler anställda varje år

göra en lönekartläggning för att upptäcka osakliga skillnader i lönenivåer kopplade till de anställdas kön.

Fem av landets trettio största myndigheter har dock inte gjort någon sådan kartläggning för 2019.

Sämst i klassen är Statens institutionsstyrelse (Sis) som inte har gjort någon lönekartläggning de tre senaste åren.

– Det är pinsamt och trist att vi inte lyckats avsätta resurser för att genomföra en fullständig lönekartläggning, säger Katarina

Tillgren, myndighetens personaldirektör, till Publikt.

Hon pekar på personalbrist som anledning till att myndigheten inte följt diskrimineringslagens krav.

Bara 14 av de 30 myndigheterna blev klara med lönekartläggningarna i tid före årsskiftet.

Jämställdhetsminister Åsa Lindhagen (MP) ser allvarligt på myndigheternas agerande och säger till tidningen att regeringen har tillsatt en utredning om skärpta sanktioner.

**TT**

## **Fakta. Myndigheter som missat lönekartläggning**

De har inte genomfört  
lönekartläggningar för 2019.

Göteborgs universitet

Statens institutionsstyrelse

Umeå universitet

Linköpings universitet

Försvarets materielverk

Migrationsverket\*

Linnéuniversitetet\*

\*Har påbörjat men ännu inte  
slutfört lönekartläggning.

Källa: Publikt

## **Välfärd och investeringar dominerar höstbudgeten**

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Det blir inga större permanenta  
skattesänkningar i**

**höstbudgeten, utöver det som  
är bestämt i januariavtalet.**

**Däremot kan näringsliv och  
hushåll räkna med en rad  
tillfälliga lättnader.**

**– Självklart är även privatpersoner och företag en del i detta, säger finansminister Magdalena Andersson (S).**

I slutet av förra veckan presenterade finansminister Magdalena Andersson vilket utrymme hon ser för satsningar i årets höstbudget. Sammanlagt handlar det om reformer och stödåtgärder på drygt 100 miljarder kronor – en nivå som saknar motstycke jämfört med tidigare budgetar.

Merparten av budgeten är nu färdigförhandlad och enligt finansministern kommer

tyngdpunkten att ligga på offentliga investeringar och satsningar på välfärdsverksamheterna, som varit särskilt hårt ansträngda under coronakrisen.

– En viktig del i återstartspaketet kommer att vara offentliga investeringar och välfärden, men självklart är även privatpersoner och företag en del i detta, kommenterar finansminister Magdalena Andersson.

Samtidigt har regeringens samarbetspartier Centern och Liberalerna drivit på för flera skattesänkningar i höstens

budget. Både C och L vill bland annat ha lägre skatt för låginkomsttagare.

Ett sådant förslag förbereddes redan på försommaren och ligger färdigt på finansdepartementet. Det förslaget handlar om att låg- och medelinkomsttagare ska få behålla drygt 100 kronor mer varje månad.

Förslaget är en del av den gröna skatteväxling som partierna är överens om i januariavtalet. Det vill säga att höjda miljöskatter ska kompenseras med lägre skatt på arbete och företagande.

Förändringarna som sker i och

med den gröna skatteväxlingen ska vara permanenta.

Enligt DN:s uppgifter blir det inga större permanenta skattesänkningar i höstens budget, utöver det som är bestämt i januariavtalet. Däremot kommer en rad tillfälliga stimulanser för att sätta fart på ekonomin efter den kraftiga nedgången i samband med coronakrisen.

Miljöpartiets ekonomisk-politiska talesperson Karolina Skog konstaterar att regeringen och samarbetspartierna förfogar över ett rekordstort återstartspaket på över 100 miljarder kronor. Hon



slår liksom finansministern fast att omfattande offentliga investeringar kommer att vara en bärande del i höstens budget.

– MP kämpar för att de investeringarna ska gynna klimatomställningen och inte gräva oss djupare ner i fossilberoendet. Många företag är intresserade av att delta i omställningen och det är nu som det är läge att släppa loss den energin, säger Karolina Skog. Utöver förslaget om sänkt skatt för låg- och medelinkomsttagare skickade regeringen i juni ytterligare tre skatteförändringar

på remiss. Det ena handlar om att fler pensionärer ska slippa betala mer skatt än de som har arbetsinkomster, ett annat att färre ska betala statlig skatt, eller också ska den statliga skatten sänkas. Det tredje handlar om skatteförmåner för utländska experter.

Regeringen lägger fram sin budgetproposition för riksdagen måndagen den 21 september.

**Hans Olsson**

[hans.olsson@dn.se](mailto:hans.olsson@dn.se)

# Sahlgrenska vill ta fingeravtryck på patienter

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**En asylsökande patient som avled på akuten är grunden för en önskan från Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg: att kunna identifiera patienter med hjälp av fingeravtryck, rapporterar Dagens Medicin.**

Patienten som sökte vård för huvudvärk hade en hjärntumör som inte var diagnostiserad. Det visade sig att personen hade sökt vård för huvudvärken tidigare, fyra gånger. Varje gång fick patienten ett reservnummer och dessa nummer kopplades aldrig samman då identiteten inte kunde styrkas.

– Om vi hade känt till sjukhistorian hade vi kanske kunnat göra mer för patienten, säger Thomas Brezicka, chefläkare på Sahlgrenska universitetssjukhuset, till Dagens Medicin.

Liknande problem kan uppstå när patienter är medvetslösa eller har kapat någons identitet.

– Vi önskar att det skulle finnas ett nationellt system där man använder biometri, till exempel fingeravtryck, för att kunna identifiera patienter, säger Thomas Brezicka.

Brezicka anser att problemet är underrapporterat, och vill att behovet av biometriska system i alla fall utreds.

**TT**

# **”Finns en vrede över att gängen minskar tryggheten”**

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Den senaste tidens uppblossande gängvåld i Göteborg skakar regeringen och inrikesminister Mikael**

**Damberg (S) har därför deltagit i kommunstyrelsens möte.**

**– Det finns en vrede över att de kriminella gängen minskar tryggheten. Den vreden delas av många, av folk, av politiska partier, av polisen.**

Det hör inte till vanligheterna att regeringsföreträdare bjuds in till kommunstyrelsemöten. Efter mötet berättar Mikael Damberg för DN att han fick ett antal frågor under mötet om regeringens planer.

– Vi hade en diskussion om det långsiktiga arbetet. Jag ska säga att jag och justitieminister

Morgan Johansson också regelbundet träffar företrädarna för städerna med särskilt utsatta områden, däribland Göteborg. Nu fick jag möjlighet att direkt kontrollera med Erik Nord att polisen i Göteborg i det här läget inte har begärt resurser som de inte har fått. Det finns nationella resurser annars.

Damberg säger att han också lyfte fram den polistillväxt som kommer genom den nya polisutbildningen i Borås.

– I Borås fylls polisutbildningen bra, vi nyanställde 240 poliser i region Väst i fjol och i juni kom 85

nya. Vi pratade även ordningsvakter och kameraövervakning.

Polischefen i Göteborg, Erik Nord, har dock de senaste veckorna påpekat att det är först i slutet av år 2023 som tillskottet av nya poliser i Göteborg får ett verkligt genomslag.

Den senaste tiden förefaller en sorts uppdämd vrede och förtvivlan över läget höras hos både lokala politiker som hos allmänheten. Hur tolkar du situationen?

– Det finns en vrede över att de kriminella gängen minskar

tryggheten och att de agerar hänsynslöst. Den vreden delas av många, av folk, av politiska partier, av polisen. Svaret är att sätta ännu mer tryck på gängen. Jag uppfattar det som att polisen i Göteborg steppar upp och att de har en bra underrättelsebild, säger Mikael Damberg.

I februari i år sa biträdande regionpolischefen i Väst, Robert Karlsson, i DN att han önskade sig ett nytt vapen mot yrkeskriminella i form av vad han kallade ett områdesförbud.

– Ett områdesförbud för de ledande i stadsdelskriminaliteten

vore förstås ett otroligt spetsigt och kraftfullt förslag. Men det skulle handla om ytterst få personer. Jag tror inte på visitationszoner som ibland föreslås. Områdesförbud skulle däremot vara effektivt. Men jag fattar den politiska dynamiken i detta, sa Robert Karlsson. I regeringens så kallade 34-punktsprogram finns förslag om vistelseförbud där man ska kunna ha samma typ av kontroll på var någon som dömts till skyddstillsyn vistas som personer som är villkorligt frigivna. Fotboja föreslås bli vanligare.

En annan punkt i programmet är den nya påföljden ungdomsövervakning som träder i kraft vid årsskiftet. Räcker det med dessa åtgärder, vistelseförbud och ungdomsövervakning, eller hör du från polisen önskemål om fler steg här? – Jag tror att det här kan bli ett kraftfullt verktyg för att arbeta med ungdomarna som vi inte har haft. Nu kommer man att kunna förbjuda dem att vara ute på helger och kvällar, de kan inte längre vistas i de miljöer där de tidigare har hängt. Men även

kriminalvårdens frivård får nya muskler för de som släpps ut. Det blir intressant att följa, säger Mikael Damberg.

**Lars Näslund**

[lars.naslund@dn.se](mailto:lars.naslund@dn.se)

# M vill släppa på sekreessen

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Moderaterna vill att polisen ska få fler uppgifter från socialtjänst och myndigheter för att komma åt grov brottslighet och gängkriminella.**

**Analysen är helt rätt, kommenterar inrikesminister Mikael Damberg (S)**

Sekretessen borde lättas på samma sätt som för utredningar om terrorism, anser Moderaterna och hänvisar till den lättnad i sekretessen som infördes i augusti. Regeln ska vara att myndigheter, utan hinder av sekretess, ska få lämna uppgifter som de får kunskap om i sitt dagliga arbete till polisen. Det ska gälla för att utreda brott som kan leda till fängelse, föreslår Moderaterna.

– Jag träffar ständigt människor i socialtjänsten som säger att sekretessen lägger hinder i vägen, säger Ulf Kristersson (M).

Inrikesminister Mikael Damberg (S), säger att Moderaterna ligger helt rätt i sin analys.

– Det ska inte finnas hinder för att dela information mellan myndigheter och polisen för att komma åt organiserad brottslighet.

**TT**



# Nytt expertråd ska hjälpa utsatta barn

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Efter vårens  
mediegranskningar av utsatta  
barns rättigheter etablerar  
organisationen Barnrättsbyrån  
nu ett råtsråd för att ta sig an  
och driva fler enskilda fall.  
Generalsekreteraren Elin  
Wernquist vill se  
barnkonventionen prövas i**

**svensk domstol – och praxis  
för hur den ska användas i  
Sverige.**

Sedan den 1 januari i år är  
barnkonventionen lag i Sverige.  
Men hur – och om – den kan  
förändra situationen för utsatta  
barn kan ingen ge ett rakt svar på.  
Några tydliga riktlinjer för hur  
exempelvis socialtjänsten eller  
andra myndigheter ska använda  
barnkonventionen i praktiken  
finns inte.

Precis som många andra  
barnrättsorganisationer kommer  
Barnrättsbyrån i kontakt med  
barn och nätverk kring barn som

anser sig felaktigt behandlade av myndigheterna.

Det kan bland annat handla om placerade barn som känner oro för att återföras till sina biologiska föräldrar, om barn som lever i hemlöshet, barn i vårdnadstvister och migrationsärenden.

– Vi ser stora glapp i systemet där barn far illa, det har flera mediegranskningar också visat den här våren. Men det finns ingen funktion dit de här barnen kan vända sig när de anser att deras rättigheter har blivit kränkta. Barnen hänvisas ofta till tillsynsmyndigheterna, som

Inspektionen för vård och omsorg eller Justitieombudsmannen. En sådan process tar ofta lång tid, säger Elin Wernquist, Barnrättsbyråns generalsekreterare.

Organisationen Barnrättsbyrån, som bland annat finansieras av statsbidrag och stiftelser, har därför inrättat ett råtsråd – ledande experter på barnrätt, socionomer, läkare, psykologer, jurister och forskare ska vägleda organisationen i processer mot myndigheterna och i domstol.

– Vi arbetar på uppdrag av barnet. Vi kan ge information, råd och stöd, praktisk hjälp med underlag

och överklaganden till exempel, säger Elin Wernquist. Rättsrådet ska se över möjligheterna för Barnrättsbyrån att driva enskilda ärenden i domstol, prövade enligt barnkonventionen.

Pernilla Leviner, professor i offentlig rätt vid Stockholms universitet och föreståndare för Barnrättscentrum, är en av dem som anlitas som expert i det rättsråd som inrättats av Barnrättsbyrån.

– Barnkonventionen blev lag, men utan resurser och med en diffus vägledning för hur den ska

tillämpas ute i verksamheterna. Det finns inga tydliga riktlinjer. Det ska utvecklas genom praxis, säger man. Här får i praktiken civilsamhället, exempelvis genom organisationer som Barnrättsbyrån, en viktig roll, säger hon.

Pernilla Leviner hoppas att arbetet i rättsrådet kommer att identifiera luckor i lagstiftningen där man behöver forska mer. Elin Wernquist poängterar att organisationen inte driver en egen agenda. Utgångspunkten för arbetet är barnets vilja och behov. Genom strategisk processföring

vill hon se ny praxis för hur barnkonventionen ska praktiseras i Sverige.

Varför ska civilsamhället ta sig an det här? Är det inte beslutsfattare och myndigheter som borde göra det?

– Vi har Barnombudsmannen och flera stora viktiga barnrättsorganisationer i Sverige. Men ingen av dem tar sig an och driver enskilda fall på det här sättet. Barnen är ofta helt utlämnade och många känner inte ens till sina rättigheter. Det är uppenbart att det saknas en nationell funktion dit barn kan vända sig. Vi som

civilsamhälle har möjlighet att agera, pröva saker, vara ett gott exempel för hur systemet skulle kunna fungera.

Hur kan ni hjälpa barn som är så små att de inte kan söka upp er på egen hand? Barn som Lilla hjärtat, till exempel?

– Ofta finns ett nätverk kring barnen. Det kan vara föräldrar, släktingar, familjehem som tar kontakt med oss och på det sättet får vi möjlighet att sätta oss in i ärendet och identifiera vilka rättigheter och möjligheter som finns. Men vi kommer inte kunna ta oss an alla uppdrag, det är just

det som är poängen med strategisk processföring: att ett barns historia och domstolsprocess kan få en positiv påverkan även för andra barn.

**Josefin Sköld**

[josefin.skold@dn.se](mailto:josefin.skold@dn.se)

**Fakta. Barnrättsbyrån**

Barnrättsbyrån arbetar för att ge barn och unga rätt hjälp av samhället. Bland annat erbjuder de socialt och juridiskt stöd, råd och praktisk hjälp i frågor som rör alla barns rättigheter.

Verksamheten startade 2011 som ett projekt inom ramen för Ersta

diakoni. 2015 grundades Barnrättsbyrån av medarbetare inom den egna organisationen. I dag finns de i Stockholm och Umeå.

# Sjukdomen ökar risken för förtida födsel

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Det är vanligare att gravida kvinnor med covid-19 föder för tidigt jämfört med friska gravida.**

Allt fler studier pekar på att graviditet är en riskfaktor vid covid-19. Men när det gäller hur sjukdomen påverkar själva graviditeten och fostret har svaren

hittills spretat en del. Nu har en grupp forskare gått igenom 77 olika studier från olika delar av världen, som tillsammans omfattar nästan 11 500 kvinnor under eller strax efter graviditeten.

Resultatet, som publiceras i tidskriften British Medical Journal, visar att gravida kvinnor med covid-19 får intensivvård i högre utsträckning än ickegravida kvinnor som är covidsjuka.

Dessutom föder de oftare för tidigt jämfört med friska gravida, alltså före vecka 37. När det gäller

fostret kunde forskarna inte se någon ökad risk för dödsfall.

TT

## **Fakta. Läget**

Ytterligare sju personer med bekräftad covid-19 har rapporterats döda i Sverige, enligt Folkhälsomyndigheten. 5 820 smittade personer har avlidit i landet.

# **Varslad efter 27 år som anställd på Polarbröd**

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Benny Lindström har jobbat på Polarbröd i 27 år. Han är en av de 131 anställda som företaget efter branden för drygt en vecka sedan nu varslar om uppsägning.**

**– Jag känner sorg, det är jättetråkigt, jag kan inte riktigt med ord beskriva det, säger han.**

Beskedet från Polarbrödkoncernens chef Karin Bodin vid ett möte på måndagsförmiddagen innebär även att Benny Lindströms 25-åriga dotter Alexandra och hennes pojkvän Jonatan Holmqvist har varslats om uppsägning. De har just flyttat in i ett hus. Stående vid spillrorna av det brandhärjade bageriet sa Karin Bodin vid en presskonferens att ledningen tittat på alla

möjligheter, men inte hittat någon annan lösning i dagsläget än att varsla om uppsägning för samtliga kollektivanställda i Polarbröd AB i Älvsbyn. 131 personer är berörda. Återuppbyggnaden väntas ta minst två år.

– Det är en sorgens dag för oss vid Polarbröd, vi ser ingen annan lösning just nu, men vi gör allt för att bygga ett nytt bageri i Älvsbyn, även om det kommer att ta tid, fortsatte koncernchefen.

Flera familjer i Älvsbyn drabbas hårt när bageriet tvingas varsla en stor del av sina anställda.



Också Benny Lindströms fru Ylva arbetar på Polarbröd, men hon undgick att varslas eftersom hon arbetar på tjänstemannasidan.

– Det är inte mest synd om mig, men jag lider med många andra, - varav en del arbetat på Polarbröd sedan 1990-talet. Jag lider också med min dotter som jobbat där i 1,5 år, som har skaffat hus och stadgat sig, säger Benny Lindström.

Han är mekaniker på Polarbröd och har rykte om sig att kunna laga det mesta i maskinväg.

Tidigare har han varit arbetsledare i 16 år och jobbat

med ombyggnader, paketering och trågning.

Anställningen på Polarbröd har han sett som säker. Medan andra verksamheter i bygden påverkats av lågkonjunkturer har bageriet bara fortsatt att producera.

– Det här gick inte att förutspå. Vad som händer nu vet jag inte. - Ingen är uppsagd än, så jag gissar att det blir fackliga förhandlingar om vilka anställda som behövs, - säger Benny Lindström.

Enligt Karin Bodin pågår försök att hitta alternativa lösningar för medarbetarna. I första hand arbete vid bolagets andra fabrik i

ångermanländska Bredbyn, där ett 20-tal personer beräknas kunna få jobb.

En annan plan är att få i gång produktionen av smörgåsar i Älvsbyn, vilket väntas kunna ge ungefär lika många jobb.

**Torbjörn Petersson**

[torbjorn.petersson@dn.se](mailto:torbjorn.petersson@dn.se)

# Dansk

## ”Arnepension”

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Tidigare pension för de mest utslitna på arbetsmarknaden.**

**Det var danska socialdemokraternas tyngsta vallöfte inför folketingsvalet 2019. Nyligen presenterades reformen – som även väcker intresse i Sverige.**

I slutet av augusti presenterade den socialdemokratiska regeringen i Danmark en ny

reform som ska ge de som varit längst på arbetsmarknaden möjlighet att gå i pension upptill tre år före den vanliga pensionsåldern.

– Vi vill införa en ordning till er som har betalat till välfärdssamhället genom ett långt arbetsliv och som oftast har slitit hårt i de allra tyngsta jobben. Ni ska ha möjlighet att sluta arbeta innan ni är helt utslitna, - förklarade Danmarks statsminister Mette Frederiksen vid en presskonferens på ett jylländskt slakteri.

Bland danskarna har reformen blivit känd som "Arnepensionen" efter bryggeriarbetaren Arne Hjul. Under valkampanjen inför folketingsvalet 2019 prydde han socialdemokraternas valaffischer och blev en symbol för partiets tyngsta vallöfte – att de mest utslitna på arbetsmarknaden ska få rätt att sluta tidigare.

Förslaget följs med intresse även av den svenska regeringen som i våras tillsatte en särskild utredning som ska se över sjuk- och aktivitetsersättningen.

I Sverige blev det som tidigare hette förtidspension en del av

sjukförsäkringen år 2003. Sedan dess heter det sjuk- och aktivitetsersättning. Men de senaste åren har antalet personer i systemet minskat och andelen som får bifall på sina ansökningar sjunker.

2003 handlade det om drygt 500 000 personer, 2019 var siffran nere på 275 000.

– Det har uppstått ett glapp där det finns personer som är för friska för att få sjukersättning men som i praktiken är för sjuka för att jobba. Dagens sjukersättning tar inte heller hänsyn till ålder. I vårt uppdrag

ingår bland annat att titta på kraven för äldre att bli beviljade sjukersättning, säger Samuel Engblom, särskild utredare. Enligt det danska reformförslaget ska rätten till tidigare pension bygga på hur många år du har arbetat vid 61 års ålder och den riktar sig framför allt till danskar som börjat arbeta inom fysiskt krävande arbeten tidigt, redan i tonåren.

Enligt Samuel Engblom kommer den svenska utredningen titta noggrant på hur det danska förslaget är utformat.

– Men det behöver finnas en koppling till hälsa och inte bara ålder. Sjukersättningen som vi ser över är ju inte en del av pensionssystemet, till skillnad från det danska förslaget. Det handlar mer om hur vi ska bygga upp socialförsäkringssystemet, säger han.

De danska socialdemokraterna är inte ensamma om att vurma för de utslitna arbetarna i grannlandet. Även den förra regeringen, ledd av borgerliga Venstres Lars Løkke Rasmussen, lanserade en särskild satsning på den här gruppen på arbetsmarknaden –

seniorpensionen som ska ges till personer med mindre än sex år kvar i arbetet, och vars arbetsförmåga är begränsad till femton timmar i veckan.

– Det är inspirerande med den danska politiken som nu alltså har tagit fram två ventiler för äldre som har slitit ett helt yrkesliv. I Sverige är alla sådana ventiler borttagna, frågan har över huvud taget inte tagit plats i den politiska debatten under de senaste årtiondena, säger socialförsäkringsminister Ardalan Shekarabi (S) som nu vill föra upp ämnet på agendan.

– Är du 64 år bedöms du i dag -  
utifrån samma kriterier som en  
tjugoåring.

Vi befinner oss samtidigt i en  
process med att höja  
pensionsåldern.

Vi lever och arbetar längre men  
hur gör vi med dem som har slitit  
ut sina kroppar? De som inte är -  
akademiker utan har jobbat sedan  
de var 17 år.

– I dag har vi många  
undersköterskor som slitit ut sig  
och är 62–63 år. De har ingen  
ekonomisk trygghet men tar ut  
pension i förtid, vilket innebär att  
de går från en låg pension till

ännu lägre. Det blir en orättvisa  
som måste hanteras.

Socialförsäkringsministern menar  
att det även i Sverige behöver  
införas särregler för äldre som har  
slitit ut kroppen och att åldern ska  
beaktas för den som är nära  
pensionen.

– Vi måste skapa en ekonomisk  
trygghet för de grupper som inte  
kommer upp i pensionsåldern,  
och där ligger Danmark några steg  
före. Sedan är frågan hur man  
löser det rent tekniskt i Sverige,  
om man ska välja att hantera det  
inom ramen för sjukförsäkringen.

Det är sådant som utredningen ska titta på, säger han.

**Hanna Grosshög**

[riksnatverket@dn.se](mailto:riksnatverket@dn.se)

### **Fakta. Arnepensionen**

Den danska regeringens nya pensionsreform ska ge möjlighet till dem som varit längst på arbetsmarknaden att ansöka om förtidspension upp till tre år före den vanliga pensionsåldern.

”Arnepensionen” har fått sitt namn efter bryggeriarbetaren Arne Juhl.

Han blev en symbol för danska socialdemokraternas viktigaste - vallöfte inför förra folketingsvalet –

att de mest utslitna på arbetsmarknaden ska få rätt att sluta tidigare.

Enligt förslaget ska rätten till tidigare pension bygga på hur många år du har arbetat som 61-åring. Den som arbetat i 44 år har rätt att gå i pension tre år tidigare, den som arbetat i 43 år har rätt att gå två år tidigare etc.

### **Fakta. Fyra vägar till den som vill pensionera sig i förtid i Danmark**

Socialdemokraternas nya reform, ”Arnepensionen” för de mest -

utslitna som varit längst på arbetsmarknaden.

Seniorpensionen som drevs igenom av den förra borgerliga regeringen och riktar sig till de vars arbetsförmåga är nedsatt till - femton timmar i veckan.

Folkpension – tilldelas alla. Till den kommer en inkomststyrd tilläggspension.

Efterløn – ges tidigast fem år före den vanliga pensionsåldern.

Kräver bland annat medlemskap i en a-kassa och att man har betalat in till efterlønen i minst 30 år.

# Nästan alla vill äta klimatsmart – men svårt att välja rätt

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Åtta av tio hushåll vill att maten de äter ska vara bra för klimat och miljö. Men det är inte alltid lätt att veta vilket alternativ som**



**är bäst. Det framgår i en ny undersökning.**

– Nästan alla svenskar vill leva och äta mer hållbart. Det är påtagligt, men många upplever också att hindren är många. Det är inte lätt som konsument att välja rätt, säger Thomas Sjöberg som är marknadschef på Felix, livsmedelsföretaget som beställt undersökningen av United Minds.

Drygt hälften anser att det har blivit svårare att göra rätt val och åtta av tio säger att det är svårt att veta vilken klimatpåverkan olika typer av mat har. Några exempel

som nämns i undersökningen är hur man ska ställa sig till ekologiskt importerat eller svenskt konventionellt, färskt eller fryst och vegetariskt eller animaliskt.

– Som mataktör har vi ett stort ansvar att underlätta för konsumenter. Vi måste göra det lätt för människor att göra rätt. En bra början till förändring är att hushåll byter ut några animaliska rätter mot vegetariska, där går det att göra stor skillnad, säger Thomas Sjöberg.

Ungefär en tredjedel av hushållens konsumtionsbaserade

utsläpp kommer från maten, enligt Livsmedelsverket. Av världens totala utsläpp beräknas djurproduktion stå för omkring 15 procent. I Sverige äter varje person i genomsnitt 50–55 kilogram kött per år.

Felix, känt för livsmedel som köttbullar och pyttipanna, vill nu utveckla vegetariska alternativ som smakar lika bra eller bättre än de animaliska, enligt Thomas Sjöberg.

– Smaken är nyckeln till att hjälpa folk att göra förändring. Om man lyckas med smaken kommer den

hållbara maten ätas upp, säger han.

En bra start till att få med hela familjen på noterna kan vara att smakerna på vegetariska produkter ska vara så nära de animaliska som möjligt, enligt Thomas Sjöberg.

Den vardagliga handling som hushållen främst gör för att bidra till bättre klimat och miljö är att återvinna (77 procent), därefter drar hushållen ner på bilåkandet, följt av att handla närproducerat. Samtidigt dömer drygt en tredjedel av de tillfrågade andra

personer baserat på vad som läggs på rullbandet i matbutiken.

– Det får inte bli en skamfaktor över vad som hamnar i matkorgen, säger Thomas Sjöberg.

Nästan hälften, 47 procent, anser att den viktigaste faktorn ur klimat- och miljösynpunkt är att maten är närproducerad. Därefter kommer att förpackningen har låg påverkan på klimat och miljö, följt av hur maten har transporterats.

– Pandemin har påverkat hur vi ser på mat. Den egna matförsörjningen har hamnat i

fokus, säger Edward Boëthius, analytiker på United Minds.

**Ida Yttergren**

[ida.yttergren@dn.se](mailto:ida.yttergren@dn.se)

## **Fakta. Om undersökningen**

Rapporten "Felixbarometern" baseras på en kvantitativ och kvalitativ studie genomförd av analysföretaget United Minds på uppdrag av Felix. Undersökningen genomfördes som en digital enkät under perioden 23–30 mars 2020. 1 517 personer i åldrarna 18–80 år deltog i studien.

# 48 000

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

bostäder räknar Boverket med att det börjar byggas under 2020. Det är en höjning mot tidigare prognos. Under 2021 räknar myndigheten med att det påbörjas 42 500 bostäder.

TT

# Sparare får tillbaka pengar

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**I höst kan tusentals pensions-sparare se fram emot åter-bäring från Falcon Funds-skandalen.**

**Pensionsmyndigheten har säkrat 335 miljoner kronor.**

Vintern 2016 briserade det som skulle komma att bli den största misstänkta blåsningen av svenska pensionssparare i det omtvistade premiepensionssystemet. Även

efter det att myndigheten nu i en överenskommelse med förvaringsinstitutet Bank of Valetta säkrat cirka 335 miljoner kronor saknas fortfarande omkring 700 miljoner kronor. Totalt sett ska runt 27 000 pensionssparare varit inne i de berörda fonderna, inklusive den som hette Optimus. Så många kommer inte att få igen pengar nu, alla de berördes olika mycket, enligt myndigheten. I höst väntas spararna få ett brev hem i brevlådan. Men det är ännu oklart vilka belopp det handlar om per individ, och hur många.

– Den bilden har vi ännu inte, - säger Johan Andersson, pressekreterare på Pensionsmyndigheten. Sedan tidigare har fyra personer dömts till fängelse. Ytterligare en rättegång pågår.

**TT**

# **Postombud blir ofrivilliga langare när allt mer knark skickas med brev**

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Drogförsäljning på nätet har  
ökat dramatiskt enligt polisen  
och leveranserna sker**

uteslutande via Postnord. En lagändring som ger paketombuden större möjlighet att ingripa utreds, men frågan är om det är vad butiksägare och kassapersonal vill ha.

– Blir ansvaret för stort kommer jag vara otroligt tveksam, säger Ica-handlaren Mats Larsson.

Droghandeln på internet har varit ett bekymmer för såväl polisen som för posten och postombuden i flera år. Enligt polisen har handeln på ”darknet” – en anonym och krypterad del av internet – mer än fördubblats de senaste två åren.

Allt som beställs skickas som post vilket gör att brevbärare och ombud förvandlas till ofrivilliga knarklangare, som dessutom på grund av brevsekretess inte alltid får larma polis.

Jonas Söderlind som jobbat i postkassan på Ica Maxi Lindhagen i Stockholm under flera år minns en händelse för ett par år sedan.

– Vi hade en typ av vadderade paket som var återkommande ett tag. Jobbar man med det här dagligen så ser man vad det är som sticker ut, förklarar han.

Butiken tog kontakt med Postnord som i sin tur tog det vidare till

polisen som kom och spanade i butiken under ett par dagar. Ingen kunde gripas i ärendet men de misstänkta breven slutade komma ändå.

Samarbetet med Postnord och polisen fungerade bra, konstaterar Jonas Söderlind. Men det får egentligen inte gå till så. Postlagen har en bestämmelse om tystnadsplikt som omfattar alla brev upp till två kilo. Det innebär att om postpersonal misstänker att narkotika levereras så får de inte kontakta polisen.

Regeringen tillsatte i våras en utredning som ska se över

bestämmelsen och huruvida den ska ändras så att till exempel brevbärare och ombud kan anmäla misstänkta paket. Frågar man branschorganisationen Svensk Handel är lösningen enkel.

– Det är fullkomligt orimligt att man inte ska få kontakta polis om man misstänker att man hanterar farlig eller olaglig materia. I dag gör ju butiker det ändå men begår då också, åtminstone i formell mening, ett övertramp, säger Per Geijer, säkerhetschef på Svensk Handel.

Vill personalen ha det ansvaret då?

– Det handlar ju inte om att man ska ta någon fajt mot de kriminella, utan mer om att man ska kunna reagera om man har någon försändelse som är märklig. Sedan får polisen ta det vidare. Ur Postnords synvinkel är saken mer komplicerad. Säkerhetschef Alexis Larsson menar att ombud och brevbärare å ena sidan måste få tydligare regler om när de kan anmäla en försändelse. Men samtidigt säger han att brevsekretessen å andra sidan, trots att den är gammal, fortfarande fyller en funktion.



– Det är viktigt att den bibehålls kring brevet. Mottagaren måste alltid kunna lita på att ingen utomstående har kontrollerat brevet på vägen, säger Alexis Larsson och understryker att Postnord inte ska bli någon instans som undersöker innehållet i brev och paket.

– Vår uppgift är att leverera dem till mottagaren. Men jag menar att om vi upptäcker någonting i vår vanliga hantering skulle jag önska att det fanns en tydligare skrivelse om att vi ska kontakta polisen. Ica-handlaren Mats Larsson, som driver butiken i Lindhagen, är inte

säker på att mer rapportering eller ansvar kopplat till paketen vore bra för ombuden.

– Då kommer ännu fler att fråga sig om det är värt att hålla på med det här. Blir det ett för stort ansvar så att det påverkar vårt kundmöte, då kommer jag vara otroligt tveksam, säger han.

Varje år bedöms mer än en miljon narkotikaförsändelser gå via Postnord, enligt polisen. Stewe Alm, analytiker och narkotikaexpert på polisens nationella operativa avdelning, tror att ökad rapportering från

brevbärare och ombud skulle ha liten effekt på den siffran.

– En eventuell ändring är bara en liten del. Man kommer också behöva fundera på kontroll av inrikesposten likt den kontroll som tullen genomför på post från utlandet, säger Stewe Alm.

**Andreas Lindberg**

[andreas.lindberg@dn.se](mailto:andreas.lindberg@dn.se)

**Caroline Gyllenkrok**

[caroline.gyllenkrok@dn.se](mailto:caroline.gyllenkrok@dn.se)

## **Fakta. Avtal med Postnord**

Det är upp till varje butik att själv avgöra om den ska bedriva postombudsverksamhet. De som gör det ingår avtal med Postnord där butikspersonalen utbildas i posthanteringen.

Varken brevbärare eller postombud har rätt att öppna försändelser, och inte heller kontakta polis även om de misstänker att innehållet är olagligt.

En utredare undersöker just nu om den delen av postlagen ska ändras. Utredningen beräknas vara klar i april.

# **Raymond har sökt hundratala jobb: ”Många ställen dit man inte ens får komma in på intervju”**

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Ungdomsarbetslösheten stiger  
i coronapandemins spår. En av  
de stadsdelar som drabbas  
hårdast är Rinkeby-Kista. På  
Jobbtorget i Kista ser man att**

**fler sökt sig dit jämfört med  
ifjol.**

**– Jag söker till många jobb men  
det är många ställen man inte  
ens får komma in på intervju,  
man får inte ens den chansen,  
säger arbetssökande Raymond  
Sjöstedt.**

20-åriga Raymond Sjöstedt från  
Rinkeby tog kontakt med  
Jobbtorget i Kista för två år sedan,  
efter att tidigare ha försökt att  
hitta jobb på egen hand. Där blev  
han sammanförd med en  
jobbcoach som skulle hjälpa  
honom att utveckla bland annat  
sitt cv och personliga brev.

Hundratala utskickade cv:n senare står han fortfarande utan anställning.

– Jag har fått hjälp med mitt cv här på jobbtorget, min coach har tipsat om olika ställen som rekryterar. Jag söker till många jobb men det är många ställen man inte ens får komma in på intervju, man får inte ens den chansen. Jag bara skickar iväg grejer men får inget svara tillbaka, berättar han.

Automatiska mejl eller inga svar alls, sammanfattar Raymond Sjöstedt det som.

– Jag har fått hjälp med mitt cv av någon som kan sin grej. Jag ser inget fel med de jag skickar ut och hur jag presenterar mig så vad är det som gör att jag inte får jobb? Emma Sundberg är jobbcoach på Jobbtorget i Kista. Hon ser hur det i dag har blivit allt svårare för unga att ta sig in på arbetsmarknaden.

– Många ungdomar söker sig till serviceyrken och jag upplever att det i dagens situation absolut är en tuffare konkurrens, jag ser tyvärr att ungdomarna blir hårt drabbade och det gör ont i en, säger hon.

– Jag träffar ungdomar som har så mycket att ge och det är tufft motivationsmässigt att du söker och söker och söker bara får nej. Det skapar en frustration inom en själv.

Bakslagen som många av ungdomarna möter tror Emma Sundberg kan skapa frustration och uppgivenhet vilket även Raymond Sjöstedt har upplevt.

– Det blir lite tröttsamt, det blir det. Det var jobbigt speciellt i början för när man försöker göra någonting och det inte går så brukar man ge upp snabbt.

Speciellt om man inte får svar tillbaka, avslutar han.

På ett kafé i Kista galleria sitter 21-åriga Amanda Arbinge och 22-åriga Sara Fadhel tillsammans och pluggar. I dag har båda två jobb som de trivs med men så har det inte alltid varit.

– När man kommer ut från gymnasiet så har man ofta inte mycket erfarenhet. När man väl får ett jobb så kan man söka sig vidare därifrån men man kan heller inte få ett jobb utan erfarenhet. Du måste ha jobbat för att få jobba och då känns det

ganska hopplöst ibland, säger Amanda Arbinge.

– Jag fick mitt första jobb genom en kompis och det gjorde att det gick lättare sen att söka jobb. Men ändå när jag skulle söka ett nytt jobb så skickade jag ut flera hundra cv:n och fick massa nej. Jag är envis så det slutade bra, säger Sara Fadhel.

**Trifeh Amini**

# Stor ökning av antalet unga arbetslösa på ett år

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Arbetslösheten har ökat mer bland unga stockholmare mellan 18 och 24 år än bland stadens befolkning i allmänhet. I juli var ungdomsarbetslösheten 7,82 procent, i juli 2019 var den 3,69 procent.**

**– Vi ser allvarligt på de här siffrorna. Om ungdomar hamnar utanför arbetsmarknaden under lång tid blir det mycket svårare att komma tillbaka, säger arbetsmarknadsborgarrådet Karin Ernlund (C).**

Andelen långtidsarbetslösa i Stockholm har stigit i pandemins spår, många som normalt skulle ha haft eller fått ett jobb är drabbade av coronakrisen. Totalt var 7,78 procent av den arbetsföra befolkningen arbetslösa i juli, jämfört med 4,82 procent i juli 2019.

Bland ungdomarna skiljer det sig åt mellan stadsdelarna. I Rinkeby-Kista var ungdomsarbetslösheten i juli 11,09 procent och i Skärholmen 10,53 – jämfört med 3,14 procent på Östermalm och 4,18 på Norrmalm.

Det senaste året har ungdomsarbetslösheten ökat mest i Rinkeby-Kista, Hässelby-Vällingby, Enskede-Årsta-Vantör och Skarpnäck – med över 5 procent.

**Varför ser det så olika ut?**

– I de stadsdelar där ungdomsarbetslösheten är högre var många redan före krisen

utanför arbetsmarknaden. Att få ett första jobb handlar väldigt mycket om kontakter, om du bor i ett utanförskapsområde har du färre kontakter. Om sommarjobbet på det lokala kaféet inte blir av är det svårt att hitta något annat, säger Karin Ernlund. Ungdomsarbetslösheten stiger enligt henne i en kris, då unga normalt hade eller skulle ha fått ett jobb inom besöksnäringen. Bara på Gröna Lund försvann 1 500 jobb i somras.

– Vi har generellt ett väldigt bra samarbete med besöksnäringen via integrationspakten – där

staden och näringslivet tillsammans ska hjälpa nyanlända och andra som står långt från arbetsmarknaden till jobb. Det arbetet har begränsats under krisen.

Ungdomsarbetslösheten beror också på, menar Karin Ernlund, att besöksnäringen har många säsonganställningar och extrajobb.

– Av de restauranger jag har pratat med har inte alla haft en kris vad gäller hur många portioner de serverar, många kunder har stött sin lokala restaurang med att hämta mat.



Men många har också catering för till exempel dop och bröllop, och det är helt borta.

Hemestrarna i somras gav ett uppsving för restaurangerna, men nu när semestrarna är slut och skolorna har börjat går det neråt igen.

**Om inte besöksnäringen kommer i gång riskerar vi att ha en hel generation i långtidsarbetslöshet, sade finansborgarrådet Anna König Jerlmyr (M) i förra veckan. Håller du med om det?**

– Det första jobbet för unga är ofta inom besöksnäringen, där

finns många enkla jobb och en kultur att ge människor en första chans. Det finns ett enormt engagemang för integration och för unga i branschen, säger Karin Ernlund.

**Vad gör ni åt situationen?**

– Kärnan är kommunala åtgärder som Jobbtorg, integrationspakten och komvux. Vi ökar tillgängligheten på Jobbtorgen, där man kan få stöd av en jobbcoach och studie- och yrkesvägledning. Att vi har öppet digitalt har påverkat inskrivningen på Jobbtorg positivt.

Men Karin Ernlund konstaterar samtidigt att det är väldigt svårt att ha en kontinuerlig stödkontakt på distans, nu till hösten ska de som behöver ett långvarigt aktivt stöd kunna träffa sin coach på riktigt.

– Vi måste kunna jobba mer fysiskt, men vi glesar ut de som kommer till Jobbtorg med bokade besök för att se till att det inte blir trängsel.

SFI-undervisningen flyttade under våren till smarta telefoner och chattappen Whatsapp. Nu i höst ska staden behålla en del av undervisningen på komvux

digitalt men en del elever får flytta tillbaka till klassrummen.

– Framför allt SFI har varit svårt att läsa på distans, de eleverna är prioriterade för att kunna studera öga mot öga med läraren, vi anpassar undervisningen efter elevernas behov, säger Karin Ernlund.

Söktrycket till höstterminens komvux har ökat med 25 procent

– många söker vård- och omsorgsutbildning. Till sommarkurserna för att läsa upp betyg, framför allt i engelska och matematik, och bli behörig till

högskolan – ökade trycket med 50 procent,  
Mats Gerdau (M),  
förbundsordförande för  
Storsthlm, ett förbund för  
kommunerna i Stockholms län,  
menar att kommunerna vill ha en  
större roll för  
arbetsmarknadsinsatserna.

### **Håller du med honom?**

– Det flesta kommuner tar redan  
ett stort ansvar för  
arbetsmarknadsåtgärder, vi ser ett  
behov av det. Vi ska stötta  
besöksnäringen så att den  
kommer på fötter. Nu fortsätter vi  
att arbeta med branscher som

kanske står inför ett större  
rekryteringsbehov nu – lager och  
logistik, enklare jobb inom it,  
äldreomsorg, förskola,  
solcellsmontörer, säger Karin  
Ernlund.

Men de stora strukturella och  
ekonomiska reformerna för att få  
fart på ekonomin finns på  
nationell nivå, menar hon, att  
göra om Arbetsförmedlingen och  
förlänga omställningsbidraget.

**Mia Tottmar**

[mia.tottmar@dn.se](mailto:mia.tottmar@dn.se)

# Lägst antal smittade i Stockholm på länge – ”det ser positivt ut”

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Under den senaste veckan hade Region Stockholm lägst antal covid-19-smittade på lång tid – samtidigt som provtagningen var omfattande.**

**– Det ser positivt ut när det gäller smittspridningen, säger Per Follin, chef på Smittskydd Stockholm.**

De flesta har nu återgått till vardagen, från semester och sommarlov. Trots det ligger antalet smittade av covid-19 på en lägre nivå än på länge i Stockholm.

Det säger Per Follin, avdelningschef Smittskydd Stockholm. Han berättar att 250 personer av cirka 14 000 testade konstaterades ha viruset under den senaste veckan.

– Det är den lägsta nivån vi varit på under mycket lång tid. Så trots en väldigt hög provtagningsfrekvens så ser vi färre fall. Det kan man tolka som en förhållandevis låg smittspridning.

Även antalet personer som intensivvårdas för covid-19 ligger på låga nivåer. Den första september intensivvårdades sju stycken på Stockholms olika sjukhus – att jämföra med 225 personer i slutet av april.

– Sedan mitten av juni har det legat på en ganska stabil låg nivå

som sakta planar ut, säger Per Follin.

Vad som ligger bakom minskningen är svårt att slå fast, enligt honom.

– Min uppfattning är att restriktionerna på lång sikt har påverkat smittspridningen och att vi därmed har färre fall. Avståndet tror jag är det viktigaste.

Han säger att även flockimmunitet diskuteras, men att man samtidigt vet att en betydande andel är mottagliga för smittan.

– Därför är det så viktigt att man kämpar på med de traditionella

rekommendationerna: Att man är hemma när man är sjuk, att man håller avstånd till andra personer och att man sköter handhygien. Tillsammans med det har vi också testning och smittspårning. Anders Tegnell, statsepidemiolog vid Folkhälsomyndigheten, konstaterar att Stockholms låga smittspridning inte kan förklaras av att staden har en låg befolkningstäthet. Denna ligger, enligt honom på samma nivåer som Amsterdam och Bryssel – där spridningen är större. – Ändå – trots det – så ser man att spridningshastigheten är lägre

här nu än den är i de städerna. Rimligen är det så att de rekommendationer vi har här fungerar, säger Per Follin. Att Stockholm drabbades så hårt av pandemin tror han framför allt handlar om att sportlovsveckan inföll samtidigt som det fanns smittspridning i andra europeiska länder. Smittspårningen fokuserade framför allt på Italienresenärer, men i efterhand har det visat sig att smittan fanns även i länder som Österrike, England och Frankrike.

– Vi fick ett stort inflöde av personer som blivit utsatta för smittan utomlands.

Inte i något av Folkhälsomyndighetens coronascenarier inför hösten i Stockholm förutspås en situation lika allvarlig som i våras. Snarare talas det om att viruset kan bryta ut i kluster, på exempelvis arbetsplatser. Per Follin anser att Stockholm står väl rustat inför hösten.

– Om det kommer ett ökat antal fall så har vi dels en väldigt noggrann övervakning gällande nya fall och provtagning och vi har

även rutiner för att kunna smittspåra effektivare, säger Per Follin.

**Amanda Lindholm**

[amanda.lindholm@dn.se](mailto:amanda.lindholm@dn.se)

# **SKR: Regionerna tappar 500 miljoner i kulturintäkter**

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Sveriges kommuner och regioner varnar för att coronapandemin kan få förödande konsekvenser för landets kulturliv. I en beräkning**

**uppskattar de att regionerna kommer att förlora mer 500 miljoner kronor i kulturintäkter under 2020.**

I ett yttrande till kultur- och idrottsminister Amanda Lind (MP) skriver Staffan Isling, vd för Sveriges kommuner och regioner (SKR), att det nuvarande läget riskerar att slå sönder en ”kulturinfrastruktur som har byggts upp och utvecklats under en lång tid”. SKR efterfrågar ökade statliga medel till regionernas kulturverksamheter för att hindra utvecklingen.



– Vi har de senaste åren i dialogen med regeringen tryckt på att vi tycker att staten behöver växla upp sitt ansvar för kultursamverkansmodellen, säger Katrien Vanhaverbeke, sektionschef med ansvar för kultur-, idrotts- och fritidsfrågor på SKR.

Kultursamverkansmodellen är det system där varje region får statliga medel för att kunna bedriva regional kulturverksamhet.

Tidigare i somras föreslog regeringen och samarbetspartierna Centerpartiet och Liberalerna en satsning på

150 miljoner kronor för regionernas förlorade kulturinkomster under pandemin

– ett tillskott som välkomnas av SKR, som samtidigt lyfter vikten av långsiktiga insatser vilka är minst lika viktiga som att täcka upp för nuvarande inkomstbortfall.

– Med corona blir det extra angeläget. Det finns flera aspekter, dels för löpande medel, dels att en del tidsbegränsade statliga medel för den regionala kulturen löper ut till årsskiftet. Vi har inte fått något besked om vad som kommer att hända med de

tillfälliga medlen, säger Katrien Vanhaverbeke.

Tillsammans med de regionala kulturcheferna har SKR gjort en beräkning av hur stort inkomsttappet kan bli för hela 2020. En siffra som landar på över 500 miljoner kronor.

– Det är ju väldigt svårt med exakta beräkningar om olika förluster under de här omständigheterna, men vi har ändå gjort en uppskattning.

Katrien Vanhaverbeke säger också att många av regionernas utgifter för kultur har minskat under pandemin, bland annat genom att

föreställningar skjutits upp och ställts in.

– Men det är egentligen uppskjutna kostnader, för sen måste man börja om från början igen med nya uppsättningar i framtiden.

– Staten behöver inför 2021 förstärka anslaget till kultursamverkansmodellen för att värna om den kulturella infrastrukturen, säger Katrien Vanhaverbeke.

Hon berättar att pandemiskonsekvenser har slagit olika hårt mot olika delar i de regionala

kulturverksamheterna. Hårdast drabbade är scenkonsten och museerna, medan till exempel hemslöjden inte varit utsatt på samma sätt.

– Det är klart att alla kulturinstitutioner inte är konkursmässiga på kort sikt, men det handlar om att inte utarma och försämra möjligheterna för kulturen framöver.

Regeringen har redan gjort satsningar på kulturlivet, till exempel genom krisstöd och permitteringar. Behövs det mer pengar?

– Många av de offentliga verksamheterna kan inte ta del av till exempel permitteringsstöden. Det är bra att man värnar om de enskilda kulturaktörerna, men man måste också värna de institutioner de verkar i. För att kunna utföra kultur måste man ha ett ramverk och en infrastruktur, säger Katrien Vanhaverbeke.

Kultur- och idrottsminister Amanda Lind (MP) betonar i en mejlkommentar till DN vikten av att den regionala kulturen hålls levande.

– Den är helt central för att människor i hela landet ska ha

tillgång till livemusik, teatrar och annan kultur där man bor. Därför har regeringen stärkt kultursamverkansmodellen, och jag ser att den även fortsatt behöver stärkas. Kultur gör hela Sverige levande. Jag har ett möte med SKR under torsdagen och då kommer vi att diskutera läget just kring detta.

**Agnes Laurell**

[agnes.laurell@dn.se](mailto:agnes.laurell@dn.se)

# **”För första gången förstår politiken hur illa det är ställt med kulturen”**

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**Hittills har 17 personer lämnat tillbaka det krisstöd de fått av Konstnärsnämnden under coronapandemin. Enligt direktören Anna Söderbäck har**

**man dock "inte en chans" att kontrollera om sökande lämnade oriktiga uppgifter.**  
**– Du kan lura alla bidragssystem i Sverige om du vill, säger hon i en DN-intervju.**  
Med kort varsel blev Konstnärsnämnden i våras en av fyra instanser som skulle dela ut 500 miljoner kronor i krisstöd till den svenska kultursektorn. Efter att myndighetens stipendiemottagare, som sammanlagt fick 70 miljoner, offentliggjorts kom kritik mot att pengar gått till framgångsrika

artister med stora tillgångar i sina bolag.

Artisten Nanne Grönvall betalade tillbaka och Benjamin Ingrosso meddelade att pengarna skulle skänkas till hans musiker.

Konstnärsnämndens generaldirektör Anna Söderbäck har tidigare sagt att det var "tråkigt" att kritiken kom att handla om ett fåtal artister – något hon håller fast vid när DN möter henne för en längre intervju i september.

– Det är som det är med journalistiken: man vill ha klick och ta kända namn. Men det var

synd. Jag hade kanske önskat att de här personerna inte hade sökt för då hade vi inte fått det fokuset. Men utifrån de instruktioner vi fick från regeringen, att kompensera för intäktsbortfall, så var det rätt att ge stöd till dem också, säger Anna Söderbäck. 17 av de sammanlagt nära 2 000 personer som fått krisstipendier har hittills betalat tillbaka pengarna. Det handlar nästan uteslutande om personer som även fått stöd från Kulturrådet eller Författarfonden för intäktsbortfall och därefter själva hört av sig och varit villiga att

betala tillbaka, berättar Anna Söderbäck.

När Konstnärsnämnden beslutade om kriterier för krisstödet frångick man processen för hur man normalt hanterar stipendier och bidrag. Arbetsgrupperna som används för att bedöma konstnärlig kvalitet deltog inte. I stället kontrollerade handläggare om de sökande kunde styrka att de haft ett intäktsbortfall.

I nästa läge gavs Anna Söderbäck fick fullt mandat att besluta hur pengarna skulle fördelas:

”Styrelsen beslutar att ge myndighetens direktör i uppdrag

att fatta beslut om fördelning av krisstipendier till följd av intäktsbortfall”, står det i ett styrelsebeslut från 27 april.

I dag säger Anna Söderbäck att hon inte detaljstuderade varje ärende för sig utan tog ett samlingsbeslut kring pengarna.

– Handläggarna fick titta på sina olika grupper och sedan var det en föredragning för mig. Jag tittade på helheten och att det såg rimligt ut utifrån antalet ansökningar och så, säger Anna Söderbäck.

För att vara aktuell för krisstöd var den sökande tvungen att visa upp ett skriftligt avtal, något som

ofta saknas i kulturbranschen, säger hon.

– Vi insåg att vi inte bara kunde gå på normala avtal, utan vi tillät även skärmdumpar, sms och e-post. Men många hade enbart muntliga avtal och kunde därmed inte komma i fråga.

Gick ni igenom avtalen och kollade att det som uppgavs var sant?

– Alla bidragssystem bygger på ärlighet. Du kan lura alla bidragssystem i Sverige om du vill. Vi har inte haft en chans att kolla det. Vi var glada att vi hann

få ut pengarna innan  
midsommar.

Tror du att det finns de som har  
lurat er?

– Jag vill inte tro det och jag tror  
faktiskt inte det. Fasen,  
kulturarbetare är så himla schysta  
och försöker göra rätt för sig! Jag  
tror inte att de luras men däremot  
är jag väldigt ledsen att många  
inte kunde söka. Många är arga  
för att de inte passade in i  
kriterierna.

Ett av kriterierna för att kunna ta  
del av stödpengarna innebar att  
man inte får vara anställd inom  
musik-, teater- eller

dansallianserna. Men i beskedet  
från Konstnärsnämnden kring  
vilka som fått stöd fanns namnet  
på minst en person som är  
anställd i en av allianserna.  
Personen berättar dock för DN att  
hen själv insåg, efter att ansökan  
var gjord, att hen inte var  
berättigad till stöd och hörde av  
sig till myndigheten och såg till att  
några pengar aldrig betalades ut.  
Anna Söderbäck säger att man  
kan göra stickprovskontroller om  
det framkommer uppgifter om att  
medel gått till personer som inte  
varit berättigade till det. Några



egna kontroller har man dock inte resurser för att göra, menar hon.

– Kulturrådet har lite mer muskler och kommer att göra lite stickprov och i de fall de hittar något som rör oss så kommer vi att kontrollera det vidare.

DN har även tagit del av skärmdumpar på inlägg från Anna Söderbäcks privata Facebooksida. Där tackar bland annat en person, som fått krisstöd och som uppger sig känna direktören, Anna Söderbäck för hennes arbete och för att hon finns.

Varken i detta fall, eller i något annat ärende av de nära 2 000

personer som beviljades stöd, ansåg sig Anna Söderbäck vara jävig.

– Jag gick igenom namnen på alla sökande men hade ingen som jag är jävig för. Där fanns bekanta naturligtvis, jag har varit operasångare i 30 år. Men ingen som jag är hemma hos, ringer till eller äter middag med, säger Anna Söderbäck.

Hon säger att hon och personen som tackade henne på Facebook arbetat vid en festival tillsammans tidigare samt bott på samma ort. Söderbäck beskriver personen som ”en god bekant” men inte så

pass nära vänner att det skulle kunna klassas som jäv.

– Nej, absolut inte. Personen kan tacka mig ändå, eller tacka för att hen fått stipendium. Det behöver heller inte vara mig personligen hen tackar.

Konstnärsnämnden har tidigare fått ytterligare 20 miljoner kronor att dela ut i krisstöd på grund av pandemin. Man kommer dock att vänta med utdelningen eftersom man snart kan få betydligt större summor att hantera eftersom regeringen har föreslagit ett nytt krispaket på 1,5 miljarder till kulturen.

– 20 miljoner kronor är en fis i rymden jämfört med hur stort behovet i branschen är. Vi hoppas att vi får besked om det nya snart och att vi kan lägga ihop pengarna då, säger Anna Söderbäck.

Ni har själva riktat kritik mot hur ert tidigare uppdrag kring krisstödet var utformat. Varför?

– Redan från början visste vi att vissa grupper skulle falla mellan stolarna, säger Anna Söderbäck och fortsätter:

– Vi fick instruktioner, muntligt på ett möte, om att vi måste nå dem som vi normalt inte ger bidrag till. Jag ringde och

dubbelkollade och fick svaret ”ja” från statssekreterare Helene Öberg. Vi såg sedan att 50 procent också gick till personer vi aldrig annars ger bidrag till. Då tänkte jag ”Yes, vi har lyckats”, men sedan fick vi skiten i offentligheten.

Regeringen har nu strukit kriteriet om inkomstbortfall, och Anna Söderbäck hoppas att man dragit flera lärdomar inför kommande utdelning av stöd.

– Det kommer att bli bråttom igen. Men en sak vi verkligen fått mer kunskap om är hur det ser ut i kulturbranschen med löner och

avtal. Vi visste att det var dåligt men inte att det var så dåligt. Jag tror att även politiken för första gången förstått hur illa det är ställt med kulturen.

**Hugo Lindkvist**

[hugo.lindkvist@dn.se](mailto:hugo.lindkvist@dn.se)

# **Saeed Alnahhal: Jag var en av dem som tog gummibåten över Medelhavet 2015**

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**En av dem som kom till Sverige under flyktigkrisen 2015 var DN:s Saeed Alnahhal. Här berättar han själv om den livsfarliga färden över Medelhavet och familjens flykt genom tio länder i Europa.**

Jag har just fått ett pass för första gången i mitt liv – ett svenskt pass. Det skedde efter att jag äntligen fått svenskt medborgarskap, fem år efter att jag kom till Sverige. Före flykten till Sverige hade jag aldrig funderat på att skaffa pass. Jag föddes och växte upp i en stad i Syrien där nästan alla var inställda på att bo kvar. Och detta gällde fram till början på 2014, tre år efter revolutionen hade utbrutit. Trots frekventa missil- och flygbombningar av al-Assadregimen var de första tre

åren under revolutionen ganska behagliga. Vi hade förmånen att delta i ett försök till förändring av samhället som sedan länge hade varit på gång. Min hemstad Yabroud var en oas i kriget, som Austin Tice, den amerikanska journalisten som skulle försvinna senare i de regimkontrollerade områdena, skrev i Washington Post.

På fredagsmorgonen den 14 mars 2014 mötte jag mitt oundvikliga öde. Det var ett ögonblick som jag hade väntat på sedan vi förstod att världen hade bestämt sig för att lämna syrierna ensamma i deras

förtvivlade kamp mot diktatorn. Men upplevelsen blev annorlunda. Nyheten kom. Regimen, med militärt stöd av libanesiska Hizbollah, hade vunnit striden och tog sig in i Yabroud. Det lugn som följer efter att en tids intensiva bombningar upphör är skrämmande. Plötsliga ljud av skottsallor och vrålände bilmotorer fyller luften. Jag hade några minuter på mig att hämta min ryggsäck, som jag packat ihop för några veckor tidigare, och ge mig iväg.

Det var den känslomässigt svåraste stunden i hela mitt liv.

Ensam i huset där jag har  
tillbringat hela mitt liv måste jag  
bestämma mig snabbt. Hjärtat vill  
omfamna allt. Men hjärnan är  
upptagen med det viktigaste: jag  
får inte bli gripen igen. Första  
gången jag arresterades 2012  
släpptes jag fri efter en månad.  
Den här gången kommer jag  
definitivt att dödas innan jag  
kommer fram till fängelset.  
Med ett ögonkast försökte jag  
fånga alla detaljer som kom i mitt  
synfält. Därefter sprang jag via  
närliggande bergsbyar mot  
Libanon och en helt oplanerad  
framtid. Med mig hade jag bara en

ryggsäck som utöver kläder  
innehöll id-kort, min  
journalistexamen, nycklar och  
syriskas sedlar och mynt. Men  
inget pass.

Efter drygt ett år lyckades jag  
lämna Libanon och träffa min fru  
och min dotter på fyra år och min  
tvååriga son, som hade flugit från  
Syrien till Turkiet för att vi  
tillsammans skulle kunna ta oss  
till Sverige, via landvägen genom  
Europa.

I en gummibåt färdades vi till  
Grekland. Femtimmarsfärden  
över Medelhavet var kall och  
skrämmande, men senare

framstod det som den lättaste delen av resan. Vi tog oss genom nästan tio länder, huvudsakligen till fots. Inom varje land kunde vi använda kollektivtrafiken men vid varje gräns var vi tvungna att stiga av för att hitta någon dold stig att gå på. Korsningen mellan Makedonien och Serbien var den värsta. Vi passerade via törnig skog uppe i bergen. Ju högre upp vi gick upp, desto säkrare var vi på att inte bli sedda och lyckas nå andra sidan gränsen. Från Belgrad i Serbien till Wien i Österrike tog det oss fjorton timmar till fots, varav två timmars

väntan i en ungersk skog som var full av myggor. Där drack vi från floden, eftersom vi ville spara det lilla vattnet som var kvar till våra barn. Och sedan fyra timmar i lastutrymmet i en liten lastbil, tillsammans med andra tio personer tills vi hamnade i Wien. Glädjen var därför obeskrivlig när vi efter en 51 dagar lång resa kom fram till Malmö. Äntligen skulle vi få bo tillsammans. Allting annat var oviktiga detaljer. Att vara syrier utan pass var ett stort lidande. Det var därför jag valde Sverige som asylland framför de minst tio andra

européiska länder som vi passerade på väg hit. Inget annat land i världen än Sverige beviljade flyktingar från Syrien permanent uppehållstillstånd mellan 2013 och 2016.

Permanent uppehållstillstånd betyder bland annat att flyktingen aldrig skulle utvisas ur Sverige och garanterar medborgarskap 5–6 år efter att man sökt asyl. Med andra ord blir Sverige flyktingens land redan dagen hen hamnar här.

Det har hänt mig och gett mig känslan att jag var välkommen i landet. Det fick mig att inte känna

mig hotad och lät mig koncentrera mig på att integrera mig, utan att ständigt oroa mig för framtiden. Jag hittade ett jobb inom mitt yrke, journalistik och började skriva i en av Sveriges största tidningar, mindre än ett år efter att jag hade börjat lära mig språket. Min fru har i dagarna börjat sina studier på KTH i Kista. Jag och min familj kom till Sverige för att leva tillsammans – och bli medborgare – i ett land där man inte ser ner på människans värdighet. Men under våra fem år här har vi dag efter dag upptäckt hur rätt vårt val var.



Det mest värdefulla för oss har varit att känna oss välkomna. Hade jag inte känt mig välkommen i Sverige hade jag aldrig uppnått något här och aldrig blivit svensk – för länge sedan i hjärtat och nu även officiellt.

**Saeed Alnahhal**

[saeed.alnahhal@dn.se](mailto:saeed.alnahhal@dn.se)

# **Den klasslösa skolan gör eleverna tryggare**

TORSDAG 3 SEPTEMBER 2020

**På Södermalmsskolan i Stockholm finns inga klasser. I stället undervisas eleverna i grupper som görs om varje termin. För Inez Asp Kellner och Isabel Lagerlöf som går nian har det blivit vardag.**

**– Det har blivit bättre studiero i klassummet. Kompisarna kan man hänga med på rasterna, säger de.**

När Inez Asp Kellner och Isabel Lagerlöfs klasser på Södermalmsskolan i Stockholm fick veta att deras klasser skulle göras om första gången spreds det en oro bland eleverna.

– Först trodde vi inte riktigt på det. I början var det många som grät, man fick ju inte alltid med sig kompisarna som var ens trygga punkt, säger Inez Asp Kellner. Nu går de i nian och har vant sig vid att deras

undervisningsgrupper gjorts om varje termin. Det har blivit vardag.

– Det var ovant i början, men man vänjer sig. Nu tycker jag att det bara varit bra. Man ses ju på rasterna och på lektionerna behöver man ju inte alltid ha sina kompisar i klassrummet heller. Det blir bättre arbetsro i klassrummet, säger Isabel Lagerlöf.

I lågstadiet går Södermalmsskolans elever i traditionella klasser. Från och med fyran finns numera inga klasser längre. I stället delas varje

årskurs in i undervisningsgrupper som görs om till varje termin.

Grundtanken är att kunna bryta upp de negativa konsekvenser som kan bli följden av att placera in barn i skolklasser som sedan hålls samman under en mer eller mindre längre tid. Det kan handla om att klasser kan få en stämpel som stökig eller jobbig eller att elever tidigt ges en roll som de inte känner sig bekväma med.

– För barn som växer upp kan det vara bra att få en möjlighet att bryta sig loss och ompröva vem man vill vara. Det kan de behöva hjälp med, säger Malin

Behrenfeldt, som det här läsåret undervisar i årskurs nio.

Många barn får sig tilldelade en roll redan i lågstadiet och som sedan kan följa en hela skoltiden om inget görs. Det är något som både Malin Behrenfeldt och hennes kollega Pernilla Olsson lagt märke till under sina år i skolan.

– Hur kul är det att för all framtid stämplas som klassens pajas för att man hade myror i brallan en dag i första klass? säger Pernilla Olsson, som i höst börjat om att undervisa årskurs fyra.

Hon och Malin kan i dag se att de även som lärare tidigt kunde få en uppfattning om en elev, en uppfattning som de sedan behöll under hela elevens skoltid. Det har de även personliga erfarenheter från sin egen skoltid. Pernilla Olsson berättar att hon själv tidigt i skolan fick rollen som den som skulle bestämma och den förföljde henne hela grundskolan. I dag anser Pernilla att hon själv hade behövt placeras om i andra grupper, som man gör på Södermalmsskolan. Malin Behrenfeldt flyttade runt ganska mycket som barn, vilket

gjorde att hon fick flera möjligheter att börja om från de roller som hon tilldelats.

Dessa erfarenheter framstår tydligt nu när de arbetar på ett helt nytt sätt.

På Södermalmsskolan ser man hela årskursen på cirka 80 elever som en grupp. Årskursgrupperna får namn efter matematiska former som Kvadraten, Ovalen och Pyramiden.

Varje årskurs elever delas i sin tur in i något som kallas "flexibla undervisningsgrupper" i kärnämnenä matte, svenska engelska, NO och SO. Dessa grupper görs

om varje termin under resten av grundskolan.

Pernilla Olsson och Malin Behrenfeldt ser flera fördelar med detta. Båda har tidigare erfarenheter av att elever som går länge tillsammans i samma klass kan vara ganska trötta på varandra mot slutet. Nu lär de känna nya kompisar varje termin. Det kan också lätt uppstå ett revirtänkande klasser emellan om eleverna går länge tillsammans. Man kanske ser ned på varandra och pratar illa om de andra klasserna. Det har inte varit ovanligt att hela klasser kan få en

stämpel på sig som den stökiga klassen eller den trevliga klassen. När grupperna görs om varje termin bryts sådana mönster, eller hinner snarare aldrig riktigt skapas. Det finns inte längre någon klasstillhörighet. Det håller eleverna Isabel och Inez med om. Tidigare var det ett ständigt tävlande och tjafsande om vilken klass som var ”bäst”. De har också lagt märke till stora förändringar i relationerna mellan eleverna, att det blir lugnare och inte så fasta konstellationer. – Folk hinner inte kaxa upp sig innan gruppen görs om. Och vi

som elever hinner inte få någon fast roll som man förväntas fylla, säger Inez.

Lärarna Pernilla och Malin säger att arbetssättet skapar en stark vi-känsla i varje årskurs i stället för inom en klass. I enkäter får skolan högt resultat på både trygghet och trivsel, säger de.

Båda understryker att det inte finns någon mirakelkur för att göra om klassindelningen. Det ligger ett grundligt och kontinuerligt arbete bakom.

Lärarna samarbetar med varandra över ämnesgränserna. De kollar på hur samarbetet fungerar i de

olika grupperna, om det gnisslar någonstans, om vissa elever inte verkar arbeta särskilt bra tillsammans. Det är ständigt pågående diskussion lärarna emellan om hur grupperna ska förändras nästa gång.

– Vissa elever har svårare för förflyttningar och förändringar. Dem fångar vi upp och har särskild koll på, säger Malin Behrenfeldt.

Det är inte fråga om något hela havet stormar varje gång grupperna görs om, berättar de. En tredjedel av eleverna är alltid

kvar i sina undervisningsgrupper, men vilka elever det är varierar. Varje årskurs undervisas av ett arbetslag på fem till sex lärare som följer eleverna hela mellanstadiet respektive högstadiet. Det gör att eleverna får en möjlighet att skapa relationer till flera vuxna som sinsemellan kan vara väldigt olika varandra som personer.

– Jag tror att fler elever når kunskapsmålen och känner en större trygghet i skolan med den här modellen. Vi lärare kan också stötta varandra kollegialt på ett helt annat sätt, säger Pernilla Olsson.

Inez och Isabel säger att det har blivit tydligare uppdelat mellan lärande och umgänge. Man går till klassrummet och pluggar, sedan hänger man med kompisarna på rasterna.

Har ni fått flera kompisar genom det här?

– Vi kände inte varandra innan vi började byta grupper, till exempel, säger Inez och tittar på Isabel. Nu när de går i nian har de lärt känna i stort sett hela sin årskurs någorlunda. Eftersom de ofta byter vem de sitter med på lektionerna lär de känna nya personer varje termin. Men de har

en grupp på tio–femton personer som de ser som sina riktigt nära kompisar.

– Det är de som man hänger mer med på fritiden, säger Isabel.

Lär ni er mer i skolan nu?

– Man blir bättre på att diskutera, säger Inez.

– Och det blir intressantare diskussioner när man träffar många olika människor, säger Isabel.

De tycker också att det är särskilt bra inför gymnasiet att det blivit naturligt för dem att jobba i så många olika konstellationer. Finns det några nackdelar?

– Om man kommer som ny till skolan och precis lärt känna sin grupp. Då kanske det är jobbigt om den görs om igen efter en termin, säger Isabel.

Lärarna Pernilla och Malin understryker också att det är kan vara lättare för nya elever att komma in i en skola där man gör om klasserna med jämna mellanrum. Det saknas en tydlig klasstruktur med olika grupperingar där alla har sina fasta roller. Alla elever ställs regelbundet inför nya grupper. I början kunde vissa föräldrar vara mycket kritiska till att de



fasta klasserna skulle förändras. Malin och Pernilla menar att föräldrar ofta har sitt eget barn i fokus, vilket är helt naturligt. Och har man ett barn som trivs i en klass, som har flera bra kompisar, så kan det upplevas som något negativt av både barnet och föräldrarna att gruppen ska brytas upp.

– När elevgrupperna ska göras om kan vissa föräldrar återuppleva minnen om en fin klass som något väldigt positivt. Men då måste man komma ihåg att det även i den klassen antagligen suttit en elev och känt sig ensam under

hela sin skoltid, säger Pernilla Olsson.

Det är dessa barn som lärarna utgår från först när man gör om undervisningsgrupperna, de ensamma, de med särskilda behov, de som behöver stöttning av ett bra sammanhang.

– I dag upplever jag att de allra flesta föräldrar är positiva till detta, säger Pernilla Olsson.

Ser ni några risker med att inte ha fasta klasser?

– Nackdelen med alla system är ju om man tror att systemet i sig löser saker. Det här systemet kräver att personalen engagerar

sig i att få ihop de nya grupperna, att personalen samarbetar och vill lägga tid på att både göra grupperna och sedan arbeta för att skapa en större vi-känsla än bara en klass. Det finns förstås en risk i att resultatet inte blir så gott som det skulle kunna vara om man struntar i det, säger Pernilla Olsson.

Vad är det bästa med en klasslös skola?

– Att vi får en helt annan möjlighet att jobba med tryggheten bland eleverna, och att varje termin blir en nystart. Elever ges möjlighet att komma vidare

när de kört fast. Det är otroligt stimulerande som lärare, säger Malin Behrenfeldt.

– Jag känner mig aldrig ensam här fast jag är ämneslärare. Det möjliggör för oss lärare att - utveckla eleverna. Och att vi slipper klasser som stämplas som besvärlig och jobbig. Hur roligt är det att gå i en sådan klass hela grundskolan? säger Pernilla Olsson.

**Hans Arbman**

[hans.arbman@dn.se](mailto:hans.arbman@dn.se)

**Fakta. Södermalmsskolan**

Tar emot cirka 860 elever från -  
förskoleklass till och med årskurs  
nio i grundskolan och grund-  
särskolan. I lågstadiet går  
eleverna i traditionella klasser.  
Från och med fyran delas  
eleverna i varje årskurs in i olika  
undervisningsgrupper som görs  
om till varje termin.  
Skolan har cirka 78–85 elever i  
varje årskurs.

**Fakta. Pernilla Olsson**

Bor: Stockholm.

Ålder: 47 år.

Gör: Grundskollärare i svenska  
och SO som jobbat drygt 20 år i

mellanstadiet. Har arbetat tre år  
på Södermalmsskolan i  
Stockholm.

Ledord som lärare: "Tillsammans.  
Tror på gruppen, trygghet och  
nyfikenhet."

Bästa ämne i skolan: Älskade att  
läsa och skriva i skolan.

**Fakta. Malin Behrenfeldt**

Bor: Stockholm.

Ålder: 42 år.

Familj: Man och två döttrar.

Gör: Ämneslärare i svenska och  
har arbetat på

Södermalmsskolans högstadium i  
sex år. Undervisar även i

dramaprofilen på skolan från fyran till och med nian.

Ledord som lärare: "Genom tydliga ramar, trygghet, samarbete och gemenskap i klassrummet kan jag och mitt gäng (eleverna, alltså) nå hur långt som helst."

Bästa ämne i skolan: Högsta betyget i grundskolan var femma i religion och i svenska.

Livet i skolan

Del 4

Hösten är skolstartens årstid. För många barn innebär det nya miljöer och vänner, men också nya krav. I Insidans serie möter vi

elever, lärare och forskare som ger olika perspektiv på en viktig tid i livet – tiden i skolan. Första delen publicerades 25/8, andra delen 26/8 och tredje delen 2/9.



